Conn Iggulden

AZ EZÜST BIRODALOM

A HÓDÍTÓ 4.

~ Empire of Silver, 2010 ~

ISBN: 9789636985136

TARTALOM

*   *

Előszó

Baktatott a jurták között, amelyek olyanok voltak, mint a mocskos kagylóhéjak valamilyen ősi tenger partján. Mindenfelé csak szegénységet látott; az agyonfoltozott, sárguló nemezt nemzedékek óta javítgatták. Kehes kecskegidák és birkák futkostak bégéivé a lába körül, miközben az otthona felé tartott. Batu megbotlott az állatokban, és elkáromkodta magát, amikor a víz kiloccsant a súlyos vödrökből. A levegő bűzlött az orrfacsaró vizelet szagtól, holott a folyóról tiszta szellő fújdogált. Elkomorodott, mert eszébe jutott, amikor egy teljes napig ásta az anyjának a latrinagödröt. Gyermeki lelkesedéssel mutatta a munkája eredményét. Anyja csak vállat vont, és azt mondta, túl öreg ő már ahhoz, hogy éjszaka olyan messzire menjen, amikor mindenütt van erre való föld.

Az anyja harminchat éves volt, de máris megtörte a betegség és az idő. Alsó állkapcsában szuvas fogak ültek, és úgy járt, mintha kétszer idősebb lenne a koránál: görnyedten, sántikálva. Ennek ellenére még mindig elég erős volt ahhoz, hogy nyakon vágja a fiút, ha az nagyritkán megemlítette az apját. Ma reggel történt meg utoljára, mielőtt Batu elindult a folyóhoz.

A jurta ajtajában lerakta a vödröket, megdörgölte sajgó kezét, és hallgatózott. Az asszony valami fiatalon tanult régi dalt dúdolt odabent. Batu elmosolyodott. Anyjának dühe most is gyorsan elszállt.

Nem félt tőle. Tavaly annyira megnőtt és megerősödött, hogy minden ütést ki tudott volna védeni, de nem tette. Elviselte őket anélkül, hogy megértette volna anyjának keserűségét. Lefoghatta volna a kezét, de nem akarta látni, hogy sír. Bár még rosszabb lett volna látni, hogy könyörög egy tömlő ajragért, vagy elcserél valamit a szeszre, amivel enyhítheti nyomorúságát. Gyűlölte ezeket az alkalmakat, amikor az anyja ivással butította magát a feledésig. Ilyenkor mondogatta, hogy a fiú szakasztott mása az apjának, ezért rá sem bír nézni. Sokszor neki kellett megmosdatnia: anyjának karjai ernyedten csüngtek Batu hátára, lapos emlője a fia mellkasához tapadt, miközben Batu a vödörbe mártogatott ronggyal dörgölte a bőréről a piszkot. Többször megesküdött, hogy sose nyúl ajraghoz. Az anyja példája miatt már az ital édes szagától felfordult a gyomra. Ha még a hányás, a verejték és a vizelet bűze is hozzákeveredett, a fiú öklendezni kezdett.

Batu felpillantott, amikor meghallotta a lovakat. Hálás volt, hogy kicsivel tovább maradhat kint. A csapat kicsi volt szabályos tümennek, alig húsz lovast számlált. Ám egy fiúnak, aki a tábor peremén nőtt fel, olyan gyönyörű látványt nyújtottak ezen a reggelen, mintha egy másik világból jöttek volna.

Nagyon egyenes háttal ülték meg a lovat, és már messziről sugárzott belőlük az erő és a tekintély. Batu irigyelte őket, nagyon szeretett volna közéjük tartozni. A jurtákban minden fiú tudta, mit jelent a vörös-fekete páncél: ezek Ögödej személyi testőrei, a tümenek legjobb katonái. Hőstetteiket énekelték és recitálták az ünnepeken, az árulás és a vér sötétebb regéivel vegyesen. Batu arca megrándult, ha erre gondolt. Az apja is szerepelt némelyikben, és ilyenkor a hallgatóság sandán nézett a fattyú fiúra és az anyjára.

Harákolt és kiköpött. Még emlékezett azokra az időkre, amikor az anyja jurtája a legfinomabb fehér nemezből készült, és úgyszólván naponta érkeztek az ajándékok. Az anyja bizonyára gyönyörű volt egykor, a bőre hamvas az ifjúságtól, míg most ráncos és durva. De azok más idők voltak, még mielőtt az apja elárulta a kánt, és levágták miatta, mint a bárányt a hóban. Dzsocsi. Megint köpött egyet a szótól, a névtől. Úgy vélte, hogy ha az apja meghajol a nagykán akarata előtt, akkor most ő is büszkén lovagolhatna a vörös-fekete harcosokkal a mocskos jurták között, így viszont elfelejtették, és az anyja elsírja magát, valahányszor a fia arról beszél, hogy csatlakozik egy tümenhez.

Szinte az összes korabeli suhanc katona volt már, kivéve a sérülteket vagy a fogyatékosakat. Ilyen volt Csan is, Batu barátja, egy félvér kínai, aki úgy született, hogy vak és fehér volt az egyik szeme. Félszemű ember sose lehet íjász, a harcosok nevetve elrugdosták, azt mondták, legeltesse inkább a birkáit. Batu azon az éjszakán ivott először ajragot Csannal, és két napig nyögte a következményeket. A toborzók érte sem jöttek el, mivel áruló vére folyik az ereiben. Batu látta, hogy erős legényeket keresnek, de amikor a pillantásuk megakadt rajta, vállat vontak, és elfordultak. Olyan magas és erős volt, mint az apja, mégsem kellett nekik.

Csodálkozására a lovasok nem mentek tovább. Megálltak, szóba elegyedtek az egyik szomszédjukkal, és a fiúnak elakadt a lélegzete a döbbenettől, amikor az öregember rá mutatott. A lovasok ügetni kezdtek feléje, a fiú földbe gyökerezett lábbal várta őket. Hirtelen nem tudta, hova tegye a kezét. Kétszer is keresztbe fonta a karjait, aztán csak lógatta őket. Anyja kérdezett valamit a jurta belsejéből, de a fiú nem válaszolt. Nem tudott. Meglátta a csoport vezetőjét.

A szegény jurtákban nem voltak képek, holott a leggazdagabb családok otthonaiba már utat találtak a csin festmények. Ám Batu látta egyszer az apja testvérét. Évekkel ezelőtt egy ünnepnapon a közelébe lopakodott, és átlesett a harcosok között, hogy lássa a nagykánt. Ögödej és Dzsocsi akkor még Dzsingisz mellett voltak. Az idő nem fakította meg a ragyogó képet, amely Batu ifjú életének legfájóbb és legboldogabb pillanatai közé tartozott. Vetett egy pillantást arra az életre, amely az övé lehetett volna, mielőtt az apja mindent eldobott holmi jelentéktelen összekoccanás miatt, amelyet Batu még csak meg sem értett.

Ögödej hajadonfővel lovagolt, lakkozott páncélja feketén ragyogott. A haját csin módon viselte, vagyis a koponyáját simára borotváltatta, csak a feje búbján maradt meg a haja egy akkora foltban, hogy vastag varkocsba lehessen fonni. Batu magába itta a látvány minden részletét, miközben az anyja ismét megszólalt, panaszosan hívta bentről. Látta, hogy a nagykán fia egyenesen ránéz, és beszél hozzá, de Batu nyelve megbénult, és egy szót sem tudott kinyögni. A sárga szempár egészen közel ragyogott, és a fiú összezavarodott az élménytől, hogy vérszerinti nagybátyját bámulhatja.

- Talán nehézfejű? - kérdezte az egyik harcos. Batu becsukta a száját. - Ögödej nagyúr hozzád beszélt, fiam. Süket vagy?

Batu arca lángba borult. Megrázta a fejét, és hirtelen ingerültség fogta el attól, hogy ezek az emberek idelovagoltak az anyja jurtájához. Mit gondolnak a foltozott falakról, a bűzről, a röpködő legyekről?- Megalázó volt. A megrendülés gyorsan átcsapott haragba. De még ekkor sem válaszolt. Ilyen emberek ölték meg az apját, mondta az anyja. Egy rongyos fiú élete nem sokat számítana nekik.

- Egyáltalán nem tudsz beszélni?- - kérdezte Ögödej, és mosolygott valamin.

- De tudok - felelte Batu mogorván. Látta, hogy az egyik harcos, lehajol, de nem számított az ütésre. Hátratántorodott egy lépést, amikor a páncélkesztyű halántékon csapta.

- Tudok, nagyuram - mondta a harcos egykedvűen.

Batu vállat vont, miközben kiegyenesedett. A füle égett, de kapott már ennél csúnyábbakat is.

- Tudok beszélni, nagyuram - mondta, és közben igyekezett megjegyezni a harcos arcát.

Ögödej úgy beszélt róla, mintha ott se lenne.

-Akkor hát nem csupán pletyka. Látom rajta a bátyám vonásait, és máris olyan magas, mint az apám. Mennyi idős vagy, fiam?

Batu mozdulatlanul állt, igyekezett összeszedni magát. Valahol mindig motoszkált benne a gondolat, hogy nem túlozza-e el az anyja az apjának a rangját. Hogy ezt ilyen félvállról erősítsék meg, ez több volt annál, mint amit elviselhetett.

- Tizenöt éves vagyok - mondta. Látta, hogy a harcos ismét előre akar hajolni, ezért

gyorsan hozzátette: nagyuram. A harcos hátradőlt a nyeregben, és elégedetten bólintott.

Ögödej elkomorodott.

- Öreg vagy ahhoz, hogy most kezdjél. A kiképzést legkésőbb hét-nyolcéves korban kell elkezdeni, ha rendesen akarod megfeszíteni az íjat. - Látta Batu zavarát, és elmosolyodott. Örült, hogy ő ezt is megteheti. - Akkor is rajtad tartom a szemem. Holnap jelentkezz Dzsebe tábornoknál. Úgy száz mérfölddel északra van a tábora, egy szikla melletti falu közelében. Megtalálódé

- Nincs lovam, nagyuram - felelte Batu.

Ögödej arra a harcosra pillantott, aki megütötte a fiút. A férfi az égnek emelte a tekintetét, mielőtt leszállt a lováról. Odaadta a szárat Batunak.

- Lovagolni legalább tudsz? - kérdezte tőle.

Batu áhítattal vette át a gyeplőt, és megpaskolta az állat izmos nyakát. Még sosem érintett meg ilyen remek lovat.

- Igen. Tudok lovagolni.

- Jól van. Ez a kanca nem a te lovad, megértetted? Elvisz a kijelölt helyre, de aztán szerezz egy öreg gebét, ezt meg juttasd vissza hozzám.

- Nem tudom a neved - felelte Batu.

- Alhun, fiam. Kérdezz meg bárkit Karakorumban, tudni fogják, ki vagyok.

- A városban?- - Batu hallott arról a kő micsodáról, amely milliónyi munkás növeszt ki a földből, de mostanáig nem hitt benne.

- Pillanatnyilag inkább tábor, mint város, noha a dolgok változnak - erősítette meg Alhun. - Elküldheted a lovat a postafutárokkal, de mondd meg nekik, hogy finoman bánjanak vele. Minden korbácsütést leverek a hátadon. Ó, és légy üdvözölve a seregben, fiam. Ögödej uramnak tervei vannak veled. Ne okozz neki csalódást.

ELSŐ RÉSZ

Első fejezet

A levegőben kavargó márványpor villogott a délutáni nap fényétől. Ögödej repeső szívvel léptetett végig a főutcán, figyelve minden látványra és zajra. A kalapácsütések és az ordítva kiadott parancsok türelmetlen hangzavarban olvadtak össze. A mongol tümenek a városon kívül gyülekeztek. Ögödej ideparancsolta tábornokait és népét, hogy lássák, mit teremtett kétévnyi kemény munkával: egy várost a vadonban. Még az Orhon folyót is betörte: most arra folyik, amerre ő akarja.

Egy percre megállította a lovát, és nézte, hogy egy csoport munkás lerakodik egy szekérről. A munkások, akik idegesek lettek a nagyúr tekintetétől, kötelekkel, csigákkal és nyers erővel emelték át a fehér márványtömböket az alacsony szánokra, hogy azokon vontassák el a köveket a műhelyekbe. A tejfehér tömböket vékony kék erek hálózták be. Ez tetszett Ögödejnek. Az övé volt a kőbánya, ahonnan a márvány származott, innen sok száz mérfölddel keletre. És ez csak egy az elmúlt évek szerzeményeinek százai közül!

Az biztos, hogy úgy szórja az ezüstöt és aranyat, mintha nem lenne értékük. Elmosolyodott, mert arra gondolt, mit szólna a vadonban emelkedő fehér városhoz az apjáé Dzsingisz utálta az emberi hangyabolyokat, de ez itt nem az ellenség ásatag kőrakása, hemzsegő utcáival. Ez a nemzeté, és új.

Sosem létezett még egy olyan kincstár, mint amilyet ő örökölt, színültig tele Hvárezm és Kína kincseivel. A nagykán mégsem költött belőle soha. Ögödej, ha akarja, egyedül Jencsing adójából fehér márvánnyal, vagy akár jádéval burkoltathatott volna be minden új házat. Ez a város, ahol majd ő lesz a kán, az apja emlékműve is a pusztaságban. Építtetett egy palotát, amelynek tornya fehér kardként emelkedett a város fölé, hogy mindenki láthassa, milyen messzire jutott a nép az egyszerű jurtáktól és nyájaktól.

Az aranyáért egymillió ember jött ide dolgozni. Olyan messziről jöttek, mint a csin földek, vagy Szamarkand, Buhara és Kabul városok. Alig néhány állattal és szerszámmal vágtak keresztül a pusztákon és a sivatagokon. Korjói kőműveseket és ácsokat csábított nyugatra a hír, hogy új város épül egy pénzfolyó partján. Népes bolgár karavánok hoztak ritka agyagokat, faszenet és erdeik fáját. A város megtelt kalmárokkal, építőmesterekkel, fazekasokkal, ételárusokkal, tolvajokkal és latrokkal. Hasznot szimatoló parasztok szekereztek napokon át a zsinórra fűzött fémpénzekért. Ögödejtől kibányászott, megolvasztott és formába öntött aranyat és ezüstöt kaptak, ők pedig egy várost adtak cserébe. Ögödej úgy vélte, nem csinált rossz üzletet. Pillanatnyilag ők jelentették városának színpompás lakosságát, amely száz nyelven beszélt, és ezerféle ételt főzött, különféle módon fűszerezve. Némelyek majd maradhatnak, de Ögödej nem nekik épít.

Zöld kezű kelmefestők tapadtak a falakhoz, tiszteletteljesen meghajtva vörös turbános fejüket. A testőrség megtisztította az utat, amelyen Dzsingisz fia szinte mintha álmában lovagolt volna végig. Ő teremtette ezt a várost a sátortáborból, amelyet az apja ismert! Kőből váltotta valóra!

Ez máig megdöbbentette. Nem fizetett meg asszonyokat, hogy eljöjjenek a munkásokkal, de ők mégis elkísérték a férjeket, az apákat. Egy ideig törte a fejét, miként hozza létre azokat az üzleteket, amelyekre minden városnak szüksége van a felvirágoztatásához, ám a kereskedők maguk keresték fel a kancellárját, lovakat vagy még több ezüstöt ajánlottak, hogy újabb telkeket bérelhessenek. A város több volt, mint egy csomó ház. Máris kialakult a saját élete, amely kicsúszott Ögödej irányítása alól.

Bár nem teljesen. Várostól délre szűk sikátorok épültek keskeny karéjban, ahol addig

garázdálkodtak a bűnbandák, amíg Ögödej hírét nem vette a dolognak. Parancsára nyolcszáz házat romboltak le, az egész kerületet áttervezték, és újra felépítették. A saját testőrsége ellenőrizte az akasztásokat.

Az utca elcsöndesedett, ahogy végigment rajta: a munkások és a vezetőik meghajtották a fejüket az ember láttán, akitől egyaránt várhattak életet, aranyat és halált. Ögödej mélyen beszívta a poros levegőt, élvezte az ízét, és arra gondolt, hogy a saját alkotását lélegzi be. Látta elöl palotájának tornyait, és a kupolát, amelyet írnokai papírjánál is vékonyabbra kalapált arannyal burkoltak. Jó kedve lett tőle, mert olyan volt, mintha a napfényt rabul ejtették volna a városában.

Az utca szélesedett, a csatorna kövét simára csiszolták. Ezt a részt hónapokkal ezelőtt fejezték be, a sürgő-forgó munkások elmaradtak. Ügetés közben akaratlanul a városfalakra pillantott, amelyek annyira zavarba hozták a csin építészeket és munkásokat. Még a nem túl magas nyeregből is láthatta a falakon túl a pusztaságot. Jencsinget a falai sem mentették meg sem az ostromtól, sem a tűztől. Az ő falai a kán harcosai, a törzsek, amelyek térdre kényszerítettek egy csin császárt, és földig rombolták egy sah városait.

Máris szerette alkotását a hatalmas, központi versenypályától a vörös cserepes háztetőkig, a kikövezett csatornákat, a templomokat, imaházakat, mecseteket, piacokat és a sok ezernyi otthont, amelyek egyelőre üresen várták, hogy életre keljenek. Minden sarkon kék vászoncsíkokat lobogtatott a pusztai szél, ezzel hódolva a valamennyiük fölött uralkodó Ég Atyának. Délen zöld dombok és hegyláncok nyúltak a messzeségbe, a levegő meleg és poros volt, és Ögödej gyönyörködött Karakorumban.

Az alkony puha izzássá sötétedett, mire átadta a szárat egy szolgának, és felsietett palotája lépcsőjén. Mielőtt belépett, még egyszer hátrapillantott a városra, amely lázasan igyekezett megszületni. Érezte az esti levegőben a frissen felásott föld és a munkások sülő vacsorájának a szagát. Nem tervezte be a nyájakat, amelyeket cserényekben tartottak a falakon kívül, vagy a sarkokon árult, káráló tyúkokat. A gyapjúpiacra gondolt a nyugati kapu mellett. Nem várhatta, hogy a kereskedelem leálljon csak azért, mert a város még nincs készen. Az egyik ősi karavánút mentén alkotta meg Karakorumot, amelyben máris pezsgett az élet, holott egész utcákból, sőt, egész kerületekből még csak a deszka-, kő- és cserépkupacokat lehetett látni.

A lenyugvó napot nézte, és rámosolygott a várost övező pusztaságban égő tüzekre. A népe vár ott rá. Katonái nyári füvön hízott birka faggyútól csepegőhúsát falatozhatják. Erről eszébe jutott, hogy ő is éhes. Megnyalta az ajkát, miközben belépett a kőkapun, amely egy csin városnak sem vált volna szégyenére.

A kapu mögötti visszhangos előcsarnokban megállt egy pillanatra a legpazarabb szeszélye mellett. Tömör ezüst fa nyúlt kecses ágaival a boltíves mennyezet felé, amelynek a közepén nyílást hagytak, mint egy közönséges pásztor jurtáján. A szamarkandi ezüstműveseknek csaknem egy évükbe került az öntés és a csiszolás, de jól szolgálta Ögödej céljait. Aki a palotájába lép, megpillantja a fát, és beleszédül, hogy mi gazdagság lehet e mögött! Lesznek, akik az ezüst nép, a nemzetté egyesült mongol törzsek jelképének tekintik. A bölcsebbek pedig majd meglátják, mennyire nem érdekli a mongolokat az ezüst: öntvényeket csinálnak belőle.

Végighúzta tenyerét a törzsön, ujjai fáztak a fémtől. A korona szinte élőn tárult szét, az ágak ragyogtak, mint fehér nyír a holdfényben. Ögödej nyújtózott. Körülötte lámpákat gyújtottak a cselédek és a rabszolgák, és a felszökkenő fekete árnyékoktól váratlanul sötétebb lett a kinti alkony.

Sietős lépteket hallott, és megpillantotta közeledő szolgáját, Barszaghurt. Vastag papírköteg volt a hóna alatt, és olyan lelkes képpel jött, hogy Ögödej arca megrándult.

- Majd ha ettem, Barsz. Hosszú volt a nap.

- Igenis, nagyuram, de látogatód van: a nagybátyád. Mondjam neki, hogy várjon, amíg hívatod?

Ögödej abbahagyta kardövének kicsatolását. Parancsára mindhárom nagybátyja eljött, tümenjeik hatalmas táborokat vertek a Karakorumot övező síkságon. Mindegyiknek megtiltotta, hogy belépjen a városba. Vajon melyik nem engedelmeskedett? Gyaníthatóan Kaszar az, aki a parancsokat és törvényeket inkább másokra alkalmazza.

- Ki az, Barsz? - kérdezte halkan.

- Temüge úr, gazdám. Cselédeket küldtem a szolgálatára, de már igen hosszú ideje várakozik.

Barszaghur a kezével mutatta a nap útját az égen. Ögödej ingerülten elhúzta a száját. Apjának testvére kiválóan ismeri a vendégfogadás árnyalatait. Akkor érkezett, amikor az unokaöccse nem tartózkodott itthon, nem köszönthette, és ezzel máris kényszerhelyzetbe hozta Ögödejt. Nyilván készakarva csinálta.

Egy Temüge-féle ember túl körmönfont ahhoz, hogy ne használja ki a legkisebb előnyt. Holott a tábornokok és a hercegek megkapták a parancsot, hogy maradjanak a síkságon!

Ögödej sóhajtott. Két év óta igyekszik egy birodalom ékességévé csiszolni Karakorumot. Mindenkitől elzárkózott a kedvéért, és sikerült úgy egyensúlyba hoznia barátait és ellenségeit, hogy ne kelljen kimozdulnia az elefántcsonttoronyból. Bár tudta, hogy ez nem maradhat örökké így. Megacélozta magát, és követte Barszaghurt az első és legpompásabb kihallgatási terembe.

-Azonnal hozass bort, Barsz. És ételt. Valami egyszerűt, amit a harcosok esznek a síkságon.

- Parancsodra, nagyuram - felelte gépiesen a szolga, aki csak a közelgő találkozásra tudott gondolni.

Lépteik visszhangosan kongtak a néma termekben. Ögödej oda se pillantott a festett jelenetekre, holott mindig nagy örömét lelte bennük. Ő és Barszaghur az iszlám művészek remekei között haladtak, de Ögödej csak az út vége felé tekintett fel a lángoló színekre, és elmosolyodott. A képen Dzsingisz vezette a rohamot a Borzpof a-hágóban. A művész valóságos vagyont kért egyévi munkájáért, de Ögödej megduplázta az összeget, amikor meglátta az eredményt. Az apja ugyanúgy élt ezeken a falakon, mint az emlékeiben. A törzseknél, amelyeket Ögödej ismert, nem volt szokás festeni, úgyhogy máig elállt a lélegzete és a földbe gyökerezett a lába a megilletődéstől, ha ilyet látott. De most Temüge várt rá, és Ögödej épp csak bólintott apja képe felé, mielőtt besietett a terembe.

Apja öccsével nem bánt kegyesen az idő. Temüge valaha olyan kövér volt, mint egy hizlalt borjú, de aztán rohamosan lefogyott; a nyakán redőkbe gyűrődött a bőr, és jóval öregebbnek tűnt a koránál. Ögödej hidegen nézte nagybátyját, amikor az fölemelkedett üdvözlésére a selyemmel kárpitozott székből. Nehezen bírt udvariasan bánni egy olyan emberrel, aki megfosztja az elkülönülés lehetőségétől. Nem voltak illúziói. A nemzet türelmetlenül várja, és Temüge csak az első, aki áttöri a védműveit.

- Jól festesz, Ögödej - mondta Temüge.

Előrelépett, mintha meg akarná ölelni unokaöccsét. Ögödejben felágaskodott az ingerültség. Barszhoz fordult, mintha észre sem vette volna a nagybátyját. Temüge kénytelen volt leengedni a karját.

-Bort és ételt tüstént, Barsz! Meddig akarsz itt bámulni, mint egy birka?

- Igenis, nagyuram! - felelte Barszaghur és azonnal meghajolt.

- Küldök egy írnokot, hogy jegyzőkönyvezze a megbeszélést.

Futva távozott. A két férfi hallgatta, ahogy a rabszolga szandáljának csattogása elhal a

messzeségben. Temüge kissé elkomorodott.

- Ez nem hivatalos látogatás, Ögödej, semmi szükség írnokra és jegyzőkönyvre.

-Akkor hát úgy vagy itt, mint a nagybátyámé Nem azért, mert a törzsek téged választottak, hogy látogass meg? Nem azért, mert tudós nagybátyám az egyetlen, akiben minden párt megbízik annyira, hogy a nevében szólj óné

Temüge elvörösödött a hangnemtől. Elevenén találta a megjegyzés. Kénytelen volt feltételezni, hogy Ögödejnek ugyanannyi kémje van a nagy táborokban, mint neki magának. Ez olyan dolog volt, amelyet a nemzet a csinektől tanult. Igyekezett felmérni unokaöccse hangulatát, de nem volt könnyű. Ögödej még csak sós teával sem kínálta. Temüge szárazon nyelt, miközben megpróbálta bemérni, mennyire ingerült a fiatalabb férfi.

- Ögödej, tudod, hogy másról sincsen szó a seregben! - Mélyet lélegzett, hogy megnyugodjon. Ahogy Ögödej nézett rá a halványsárga szemével, Temüge nem szabadulhatott az érzéstől, hogy most mintha Dzsingisz másának jelentene. Unokaöccse testben nem volt olyan acélos, mint a nagykán, de volt valami hidegség benne, ami annyira elbátortalanította Temügét, hogy izzadni kezdett a homloka.

- Két éve nem törődsz apád birodalmával - kezdte.

- Azt gondolod, hogy ezt tettemé - szakította félbe Ögödej.

Temüge rábámult.

-Mi mást gondolhatnék? Otthagytad a családokat és tümeneket a mezőkön, aztán egy várost építettél, miközben ők a birkáikat terelgették. Két éve, Ögödej! - Csaknem súgva folytatta: - Egyesek azt mondják, hogy elmédet megtörte az apádért érzett gyász.

Ögödej epésen mosolygott magában. Apjának még az említése is olyan volt, mintha letépnék a vart egy sebről. Minden pletykát ismert. Némelyiket ő maga terjesztette, hogy ellenségei továbbra is árnyékra vetődjenek. És mégis ő volt Dzsingisz kiválasztott örököse, a nemzet első kánja. A harcosok úgyszólván istenítették az apját, és Ögödej bizonyosra vette, hogy nem kell tartania a tábori szóbeszédtől. Más a helyzet a rokonaival.

Az ajtó felpattant, bejött Barszaghur egy tucat csin szolgával. Körülrajzották a két rokont, bronz csészéket és ételt helyeztek eléjük ropogós fehér abroszokra. Ögödej intett nagybátyjának, hogy foglaljon helyet a csempézett padlón, és érdeklődéssel figyelte, hogyan rándul meg az arca, amikor a térde hallhatóan reccsen egyet. Barszaghur elküldte a szolgákat, aztán teát szolgált föl Temügének, aki megkönnyebbülve vette át jobb kezével a csészét, és ugyanolyan szertartásosan kortyolt belőle, mintha egy pusztai jurtában lenne. Ögödej mohón figyelte a csészéjébe csorgó vörös bort. Sietve felhajtotta, majd odanyújtotta Barszaghurnak, mielőtt az távozhatott volna, hogy töltse meg újra.

Látta, hogy nagybátyja szeme az írnokra villan, akit Barszaghur hozott magával, és most tiszteletteljesen állt a fal mellett. Tudta róla, hogy Temüge is tisztában van az írott szó hatalmával. O gyűjtötte össze a regéket Dzsingiszről, és a nemzet alapításáról. Ögödejnek is volt egy gondosan másolt, tartós kecskebőrbe kötött példánya az első kötetekből, amely a legdrágább kincsei közé tartozott. Mégis vannak percek, amelyeket jobb nem megörökíteni.

- Hagyj magunkra, Barsz! - parancsolta. - Hagyd itt a korsót, de vidd magaddal az írnokot.

Szolgája túlságosan jól képzett volt ahhoz, hogy habozzon. Pár másodperc múlva a rokonok ismét kettesben voltak. Ögödej kiitta a csészéjét, és böffentett.

- Miért jöttél ma ide bácsikámé Egy hónapon belül szabadon beléphettél volna Karakorumba népünk ezreivel együtt, egy olyan lakomára és ünnepségre, amelyről évekig beszélnek majd!

Temüge mereven nézte a fiatal férfit. A ránctalan arc fáradtnak, szigorúnak tűnt. Furcsa ez a teher, amelyet Ögödej magára vett ezzel a várossal. Temüge tudomása szerint a táborokban legföljebb egy maroknyi férfi, ha akad, aki akár egy fabatkát adna Karakorumért. Azok a mongol

tábornokok, akik ismerték Dzsingiszt, égbe kiáltó pöffeszkedésnek vélték a fehér márványt és a csin stílust. Bár megmondhatná ennek a fiatalembernek, hogy szépnek tartja az alkotását, anélkül, hogy nyálas hízelgésnek hangzana. Pedig csakugyan tetszett neki. Éppen ilyen városról álmodott ő is: hogy egyszer majd épít egy helyet, széles utcákkal, udvarokkal, sőt könyvtárral, ahol tiszta tölgyfa polcok ezrei várakoznak a kincsekre.

- Nem vagy te bolond, Ögödej - mondta. - Nem véletlen, hogy apád téged választott, és nem valamelyik bátyádat. - Ögödej szúrósan fölnézett rá. Temüge biccentett. - Időnként arra gondolok, hogy vagy olyan stratéga, mint Szübötej tábornok. Két éve vezér és irányítás nélkül él a nemzet, mégsem tört ki polgárháború, a hercegek nem harcolnak egymással.

- Talán mert látják, hogy a saját tümenem, írnokaim, kémeim ott lovagolnak köztük - felelte halkan Ögödej. - Mindig voltak vörös-fekete ruhás emberek, akik figyelték az árulást.

Temüge felhorkant.

- Nem a félelem, hanem a tanácstalanság tartja vissza őket. Nem értik a tervedet, ezért nem csinálnak semmit. Te vagy apád örököse, de nem hívtad össze őket, hogy letegyék az esküt. Senki sem érti ezt, így hát várnak és figyelnek. Még várnak, hogy lássák, mit művelsz legközelebb.

Észrevette, hogy Ögödej szája megrándul, mintha a mosolyát akarná elfojtani. Nagyon szeretett volna belelátni unokaöccse fejébe, de ki tudja, hogyan gondolkodik ez az új nemzedéké

- Felépítetted a városodat a pusztában, Ögödej. A hadseregek összegyűltek a hívásodra, itt vannak, és sokan most látják először ezt a dicső helyet. Valóban azt várod, hogy térdet hajtsanak, és letegyék az esküt? Mert az apád fia vágyé Vannak más fiai is, Ögödej. Egyáltalán gondolkodtál már ezen?

Ögödej rámosolygott nagybátyjára. Mulattatta, ahogy Temüge próbálja kifürkészni a titkait. Egyet úgyse láthat meg, akárhogy meregeti a szemét. A bor átmelegítette ereit, simogatásként enyhítve a fájdalmat.

- Ha ez volt a szándékom, bácsikám - hogy nyerjek két békés évet, és felépítsek egy várost - nos, ez sikerült, nemé Talán csak ennyit akartam.

Temüge széttárta a karját.

- Nem bízol bennem - mondta őszinte szomorúsággal.

Ögödej kuncogott. - Biztosítlak róla, legalább annyira megbízom benned, mint másokban.

- Ravasz válasz - felelte Temüge hidegen.

- Nos, te ravasz ember vagy, tehát ilyen választ érdemelsz! -vágott vissza Ögödej. Minden derű eltűnt a viselkedéséből, amikor előrehajolt. Nagybátyja alig észrevehetően hátrahúzódott.

- Újholdkor - folytatta Ögödej - minden tiszt és az uralkodóház minden hercege felesküszik rám mint nagykánra. Nem tartozom magyarázattal, bácsikám. Térdet hajtanak előttem. Nem azért, mert az apám fia vagyok, hanem azért mert az apám kiválasztott örököse és a nemzet vezetője vagyok.

Megfékezte magát, mint aki nem akarja, hogy még valami kicsússzon a száján. Olyan volt, mintha elfüggönyözte volna az érzelmeit. Temüge láthatta, hogy ez a fiú korán megtanulta a hideg arcot.

- Bácsikám, még nem is mondtad, miért jöttél ide ma este -folytatta Ögödej.

Temüge sóhajtott. Tudta, hogy a pillanat elszállt.

- Azért jöttem, Ögödej, mert meg akartam győződni róla, hogy felfogod-e a veszélyt.

- Megrémítesz - felelte Ögödej mosolyogva.

Temüge elvörösödött.

- Nem fenyegetlek.

- Akkor hát honnan jöhet a szörnyű veszély itt, a városok városában, amelyet én építtettem

é

- Gúnyolódsz velem, noha én azért utaztam ide, hogy segítsek, és lássam, amit építtettél.

- Ugye, szépé - kérdezte Ögödej.

- Nagyszerű - felelte Temüge olyan őszinteséggel, hogy Ögödej figyelmesebben nézett a nagybátyjára.

- Igazság szerint - mondta - rég gondolkodom rajta, hogy szükségem lenne valakire, aki felügyeli a könyvtáramat, összegyűjti a tekercseket a világ minden sarkából, hogy a tanult emberek mindenütt megismerjék Karakorum nevét. Bár ez talán oktondi álom.

Temüge habozott. Izgalmasnak találta az ötletet, de gyanakodott.

- Még mindig gúnyolódsz velem? - kérdezte halkan.

Ögödej vállat vont.

- Csak amikor úgy csörtetsz be ide az intéseiddel, mint egy vén birka. Netán azt akarod mondani, figyeljek az ételemre, nehogy megmérgezzenek? - Látta, hogy Temüge arca foltokban kivörösödik a haragtól, és elmosolyodott.

- Ez komoly ajánlat. A törzsekben mindenki tud birkákat és kecskéket terelni. Viszont hitem szerint egyedül te vagy képes a tudósokat terelni. Híressé teszed Karakorumot. Azt akarom, hogy tengertől tengerig megismerjék.

- Ögödej, ha ennyire becsülöd az eszemet, hallgass meg most az egyszer - mondta Temüge.

Ögödej sóhajtott.

- Beszélj, bácsikám, ha úgy érzed, hogy ezt kell tenned.

- Két évet várt rád a világ. Senki se mert arrébb küldeni egyetlen katonát sem; attól tartva, hogy példásan megbünteted. Még Csin és Szung is nyugton maradt. Olyanok voltak, mint a szarvas, amely érzi, hogy tigris van a közelben. Ennek lassan vége. Idehívtad a nemzet seregeit, és egy hónap múlva te leszel a kán, ha megéred.

- Ha megérem?- kérdezte Ögödej.

- Most hol vannak a testőreid, Ögödej? Visszahívtad őket, nem lovagolnak a táborokban, senki sem érzi gyanakvó tekintetüket. Azt hitted, ilyen könnyű dolgod lesz? Ha ma éjjel leesel egy tetőről, és betöröd a fejed ezen a rengeteg kövön, akkor ki lesz a kán új holdkor?

- Csagatáj bátyámnak van rá a legtöbb joga - felelte félvállról Ögödej. - Hacsak Güjük fiam életben nem marad. Toluj szintén apám véréből származik. Nagy, erős fiai vannak: Möngke és Kubilaj, Arik-Böke és Hülegü. Idővel ők is kánok lehetnek. - Elmosolyodott, mulattatta valami, amit Temüge nem láthatott. -Úgy látszik, Dzsingisz magva erős. Mindnyájan fiakat nemzünk, de még mindig felnézünk Szübötejre. Akié apám legyőzhetetlen tábornoka, azé a hadsereg, nem gondolod?- Nélküle polgárháború lenne. Felsoroltam minden hatalmast? Nem is említettem nagyanyámat. A foga meg a látása már oda, de még mindig félelmetes tud lenni, ha dühbe hozzák.

Temüge rámeresztette a szemét.

- Remélem, a tettekben nem vagy olyan hanyag, mint szavakban! Legalább a személyes testőrségedet kettőzd meg, Ögödej!

Ögödej bólintott. Nem fárasztotta magát annak közlésével, hogy a díszes falak figyelő harcosokat rejtenek. Ebben a pillanatban is két számszeríj szögeződik Temüge mellére. Elég egy kézmozdulata, és nagybátyja máris búcsút mondhat az életének.

- Meghallgattalak. Fontolóra veszem, amit mondtál. Talán nem kellene vállalnod a könyvtáram és az egyetemem irányítását, amíg el nem múlik az újhold. Ha nem élek odáig, az utódomat talán már kevésbé érdekli Karakorum. - Látta, hogy Temüge felfogta a szavai értelmét. Most már legalább egy hatalmas ember arra fog törekedni, hogy őt életben tartsa. Mindenkinek megvan az ára, de ez szinte sohasem aranyban mérhető.

- Most aludnom kell, bácsikám - mondta Ögödej. - Minden nap újabb terveket és munkákat hoz. - Elhallgatott, mintha fel akarna állni, aztán folytatta: - Annyit mondok neked: az elmúlt években nem voltam sem süket, sem vak. Apám nemzete egy darabig nem hódított, na és akkor mi van? A nemzet bőven belakott tejjel és vérrel, csak azt várja, hogy friss erőket küldhessen a világba. Én pedig felépítettem a városomat. Ne félts, bácsikám. Mindent tudok, amit tudnom kell a tábornokokról és a hűségükről.

Ifjonti fürgeséggel egyenesedett ki. Nagybátyjának az ő kinyújtott kezére kellett támaszkodnia, de így is akkorát reccsent a térde, hogy felszisszent.

- Apád büszke lenne rád, Ögödej - mondta Temüge.

Meglepetésére Ögödej elnevette magát.

- Kétlem. Magamhoz vettem Dzsocsi fattyát, herceget és minghaant csináltam belőle. Még följebb is emelem Batut, bátyám emlékének tiszteletére. Dzsingisz ezt sosem bocsátaná meg nekem. - Elmosolyodott. - És nem szeretné az én Karakorumomat sem, ebben biztos vagyok.

Szólította Barszaghurt, hogy kísérje ki Temügét a sötét városból, vissza az árulás és gyanakvás fojtogató levegőjébe, amely vastagon megülte a nagy táborokat.

Ögödej fölvette a korsót, ismét teletöltötte a csészét, kiment a kő erkélyre, és lenézett a holdfényes utcákra. Lehunyt szemmel állt a hűsítő szellőben. A szíve hasogatott. Megmarkolta a karját, mert oda is átterjedt a fájdalom. Ismét elöntötte a verejték. Szíve meglódult, és percekig olyan ijesztő sebességgel vert, hogy Ögödej beleszédült. Vakon a kőpárkányért kapott, megragadta, és lassúkat, mélyeket lélegzett, amíg el nem múlt a gyengeség, és le nem lassult a szíve. Fejében enyhült a nyomás, a csapkodó villámok pontokká töpörödtek, árnyékokká, amelyeket csak ő látott. Keserűen nézett föl a hideg csillagokra. A talpa alatt egy másik termet vájatott a kőbe. Időnként, ha a fájdalom olyan erővel támadt, hogy reszketett a kínok elmúltával a gyöngeségtől, még abban is kételkedett, hogy egyáltalán befejezheti. De befejezte. A sírja elkészült, és ő még él. Itta egyik csésze bort a másik után, amíg ki nem ürült a korsó, és az érzékei el nem tompultak.

- Mennyi időm maradt?- suttogta részegen. - Napok, vagy éveké - Azt képzelte, hogy apja szelleméhez szól. Beszéd közben meglendítette a csészét, amelyből kiloccsant a bor. - Békét teremtettem, apám. Békét, amikor azt hittem, hogy az időm lejárt. Mit érdekelnek engem a tábornokaid és... apró-cseprő viszályaiké Mégiscsak áll a városom, eljött a nemzet, és én még mindig itt vagyok. Most mit tegyek?   Választ várt a sötétből, de nem hallott semmit.

Második fejezet

Toluj hanyatt dőlt, lustán simogatta a felesége nyirkos haját, és figyelte négy fiát, ahogy kurjongatva pancsolnak az Orhon vizében. Süttették magukat a meleg nappal, és csupán a közelben tartózkodó testőrök miatt nem engedhették el magukat igazából. Toluj elhúzta a száját. Nem volt békessége a táborban, mindenki azt leste, hogy ő Csagatájt, Ögödejt, vagy a tábornokokat támogatja-e - netán jelent mindenkiről. Időnként nem bánta volna, ha a bátyjai szép csendesen elintéznék egymás között a dolgot, ő pedig élvezhetné az ilyen napokat, karjaiban egy gyönyörű asszonnyal, és a négy egészséges fiával, akik azért könyörögnek, hogy hadd ugorjanak le a vízesés tetejéről. Egyszer megtiltotta nekik, de látta, hogy Kubilaj ismét felhergelte Möngkét, és a kölykök egyre közelebb oldalognak a parthoz, ahonnan egy kecskecsapás vezetett a bömbölő folyó forrásához. Toluj félig lehunyt szemmel figyelte, ahogy a két idősebb fiú bűntudatosan sandít a szüleikre, abban reménykedve, hátha elaludtak a meleg napon. Természetesen Arik-Böke és Hülegü követte őket, sovány fiútestük szinte reszketett az izgalomtól.

- Látod őket? - mormolta Sorhatani.

Toluj elmosolyodott. - Félig-meddig hagynám, hadd próbálják meg. Mindkettő úgy úszik, akár a vidra.

Ez új készség volt a füves síkságokon nevelkedett törzseknek. Azok, akik előbb tanultak meg lovagolni, mint beszélni, a folyókban a nyájak éltetőit látták, vagy akadályokat áradáskor. A törzsek gyermekei csak mostanában tanulták meg, hogy a folyóknak örülni is lehet.

- Nem neked kell kenegetni a sebeiket, ha lejön a bőr a hátukról - felelte Sorhatani, és lustán a férjének dőlt -, vagy sínbe tenni a csontjaikat.

Mégse szólt egy szót sem, amikor Möngke hirtelen eliramodott az ösvényen. Meztelen teste csillogott. Kubilaj még egyszer rávillantotta a szemét a szüleire, de egyikük sem mozdult, így a következő pillanatban ő is futni kezdett.

Toluj és Sorhatani azonnal felült, ahogy a gyerekek eltűntek a szemük elől. Derűsen összenéztek. Arik-Böke és Hülegü a nyakát nyújtogatta, hogy lássák a zuhatag tetejét.

- Nem is tudom, melyik a rosszabb, Möngke, vagy Kubilaj -mondta Sorhatani. Letépett egy fűszálat, és rágcsálni kezdte a végét. Toluj kuncogott, és egyszerre mondták ki: Kubilaj.

- Möngke az apámra emlékeztet - mondta Toluj szomorkásán.

- Semmitől sem fél.

Sorhatani halkan felhorkant.

- Akkor arra is emlékszel, mit mondott az apád egyszer, amikor két ember közül kellett kiválasztani egy ezred parancsnokát.

- Ott voltam, asszony - felelte Toluj. Rögtön megértette, mire céloz a felesége. - Azt mondta, Usszutaj nem fél semmitől, sose éhes, sose szomjas. Ezért nem alkalmas parancsnoknak.

- Apád bölcs ember volt. Az emberben kell lennie egy kis félsznek, Toluj, ha másért nem, hogy büszke lehessen, amikor legyőzi.

Felnéztek a vad rikoltás hallatán. Möngke az izgalomtól üvöltve ugrott egy ügyetlen fejest a zuhatag tetejéről, és sikerült belecsobbannia a lenti medencébe. A vízesés magassága alig haladta meg a tíz lábat, de a tizenegy éves fiúnak bizonyára ijesztő lehetett. Toluj megnyugodva kuncogott, amikor látta, hogy legidősebb fia lihegve-fújtatva felbukkan. Fogai vakítóan fehérlettek napbarnított arcában. Arik-Böke és Hülegü éles hangon éljenzett, aztán felnéztek Kubilajra.

Ő hátrafelé bukfencezett, olyan gyorsan, hogy túlrepült a zuhatagon, és a levegőben hullott, csapkodó végtagokkal. Akkorát csattant a vízen, hogy Toluj felszisszent. Figyelte,

ahogy a másik három keresi Kubilajt, kiabálnak, egymásra mutogatnak. Sorhatani érezte, ahogy a férje karja megfeszül, már készül, hogy felugorjon, ám ekkor felbukkant a bömbölő Kubilaj. Az egyik oldala végig lángvörös volt, és sántikálva mászott ki a folyóból, de mindenki láthatta, hogy lelkesen liheg.

- Egy kis észt kell vernem beléjük - mondta Toluj.

A felesége vállat vont.

- Felöltöztetem, aztán elküldöm hozzád őket.

A férfi bólintott. Csak félig tudatosodott benne, hogy a felesége helyeslésétől tette függővé a fiúk megbüntetését. Sorhatani rámosolygott a távozó férfira. Jó ember, gondolta. Talán nem a legerősebb a testvérek közül, nem is a legirgalmatlanabb, de minden más tekintetben Dzsingisz legjobb fia.

Miközben fölállt, és összeszedte a ruhadarabokat, amelyeket a fiai szétszórtak a környező bokrokon, eszébe jutott az egyetlen férfi, akitől életében megijedt. Gondosan elraktározta az emléket, amikor Dzsingisz úgy nézett rá, mint nőre, nem pedig úgy, mint egyik fiának feleségére. Egy tóparton történt, sok ezer mérföldnyire, egy másik országban. Látta, amint a kán szeme egy pillanatra felragyog az ő ifjúságától és szépségétől. Ő pedig rémülten és áhítattal mosolygott rá.

- Az volt ám a férfi - dünnyögte, és mosolyogva megcsóválta a fejét.

Kaszar a szekér deszkáján állva támaszkodott a káni jurta fehér nemezfalának. Kétszer olyan széles, és félszer magasabb volt, mint a nép jurtái. Dzsingisz arra használta, hogy ebben tanácskozzon a tábornokaival. Ögödej sosem tartott igényt az irdatlan szerkezetre, amely olyan súlyos volt, hogy a szekeret hat ökörnek kellett vonszolnia. A nagykán halála után hónapokig üresen állt, amíg Kaszar ki nem jelentette, hogy az övé. Eddig senki se merte vitatni a jogát.

Megszagolta a sült tarbagánt, amelyet Kacsun hozott ebédre.

- Kint együnk. Túl szép nap van ahhoz, hogy a homályban kuksoljunk - mondta.

Kacsun a párolgó tálca mellé egy kövér ajragos tömlőt is hozott, amelyet odalökött a testvérének.

- Hol vannak a többieké - kérdezte. A tálcát a deszka szélére tette, leült, és a lábát lógatta.

Kaszar vállat vont. -Dzsebe azt mondta, itt lesz. Küldtem hírnököt Jelméhez és Szübötejhez. Vagy jönnek, vagy nem; az ő dolguk.

Kacsun ingerülten fújt egyet. Neki kellett volna elküldenie az üzeneteket, ellenőriznie kellett volna, hogy a testvére nem felejt ki semmit, és a megfelelő szavakat használja. Most már semmi értelme korholni a bátyját, aki éppen a párolgó húst tépi. Kaszar sose változik, ami egyszerre dühítő és vigasztaló.

- Csaknem befejezte a városát - mondta Kaszar tele szájjal. -Fura egy hely, ezekkel az alacsony falaival. Le tudnám rohanni.

- Azt hiszem éppen ezért építtette ilyenre - felelte Kacsun. Gőzölgő kovásztalan kenyeret vett elő egy másik edényből, meglengette, hogy lehűtse, aztán megtöltötte hússal. Kaszar értetlenül nézte. Kacsun sóhajtott.

- Mi vagyunk a fal, bátyám. Mutatni akarja a népeknek, hogy neki nem kell kőfalak mögé rejtőznie, mint a csineknek. Értedé Hadseregünk tümenjei a falak.

- Okos - felelte tele szájjal Kaszar. - De végül úgyis falakat fog építeni, meglátod. Adj neki egy-két évet, és megmagasítja a falakat. Az ember elgyávul a városokban.

Kacsun a testvérére bámult. Csaknem sikerült szert tennie egy kis igazi bölcsességre?- Kaszar észrevette hirtelen érdeklődését, és elvigyorodott.

- Láthattad. Ha valakinek aranya van, attól retteg, hogy másvalaki elveszi tőle, tehát falakat épít köré. Abból mindenki megtudja, hol az arany, eljönnek hát, és elveszik. Mindig így

megy ez, öcsém. A bolond és az arany összetartozik.

- Sosem tudom eldönteni, hogy úgy gondolkodsz-e, mint egy gyerek, vagy mint egy nagyon bölcs ember - felelte Kacsun. Megtöltött még egy kenyeret, és enni kezdte.

Kaszar egy hatalmas falattal a szájában azt próbálta felelni: mint egy bölcs, de félrenyelt, és Kacsunnak hátba kellett csapkodnia. Nagyon összeszoktak már ők.

Kaszar kitörölte a könnyet a szeméből, mélyet lélegzett, és meghúzta a duzzadt tömlőt.

-Azt hiszem, szüksége lesz a falakra újholdkor.

Kacsun gépiesen körülnézett, hogy nem hallotta-e őket valaki. Üres gyepfolton ültek, csak a lovaik legelésztek a közelben. Távolabb harcosok szorgoskodtak a napon, készültek a nagy versenyre, amelyet Ögödej ígért nekik. Szürke lovakat és páncélokat kapnak a nyertes birkózók és íjászok, de még a síksági futóversenyek győztesei is. Ahova csak néztek a testvérek, mindenfelé

harcosok gyakoroltak csoportokban, de senki sem ólálkodott a közelükben. Kacsun megnyugodott.

- Hallottál valamit?

- Semmit, de csak egy bolond képzeli, hogy az eskütétel zavartalanul fog lezajlani. Ögödej nem bolond, és nem is gyáva. Szembeszállt velem, amikor őrjöngtem, miután... - Habozott, a tekintete egy pillanatra távoli és hideg lett. - Miután Dzsingisz meghalt. - Újabb kortyot ivott az erős pálinkából. - Ha azonnal megesket, egy férfi sem lett volna a törzsekben, aki kezet mer emelni rá; de most?

Kacsun komoran bólintott.

- Most Csagatáj idejött az egész hadával, és a nemzet fele azon csodálkozik, miért nem ő lesz a kán.

- Vérontás lesz, öcsém. így vagy úgy - felelte Kaszar. - Csak abban reménykedem, hogy Ögödej tudja, mikor kell megbocsátani, és mikor kell gégét metszeni.

-Arra itt vagyunk mi - mondta Kacsun. - Ezért akartam itt találkozni veled. Meg kell beszélnünk a terveinket, hogy biztosan kán legyen belőle.

- Nem azért hívott ide a fehér városába, hogy a tanácsomat kérje. Téged se, Kacsun. Nem tudhatod, jobban bízik-e bennünk, mint másokban. Miért tennéd Te is lehetnél kán, ha akarnál. Te voltál Dzsingisz utóda, amíg a fiai felnőttek. - Látta az öccsén az ingerültséget. A tábor tele volt efféle beszédekkel, és már mindketten belefáradtak. De Kaszar csupán vállat vont.

- Mindenképpen inkább te, mint Csagatáj. Láttad, mikor fut, együtt az embereivel? Olyan fiatal, olyan férfias!

Kihajolt a szekér peremén és köpött egyet. Kacsun elmosolyodott.

- Féltékeny vagy bátyám?

- Nem rá, noha olykor hiányzik a fiatalság. Mostanában mindig fáj valamim. Öreg sebek, öreg térd, abból az időből, amikor nem tudtad megakadályozni, hogy lándzsát szúrjanak a vállamba. Minden fáj.

-Jobb, mint a másik lehetőség - felelte Kacsun.

Kaszar felhorkant.

Körülnéztek. Dzsebe közeledett Szübötejjel. Dzsingisz tábornokai férfikoruk virágában voltak. Kacsun és Kaszar lopva összemosolyogtak, amíg a két férfi magabiztosan hosszú lépésekkel jött a nyári fűben.

- Tea a kannában, hús a tálban - mondta Kaszar minden ceremónia nélkül, ahogy a tábornokok fölkapaszkodtak a vén káni szekérre. - Arról beszélgetünk, hogyan tartsuk életben Ögödejt elég ideig ahhoz, hogy előtte vigyék a fehér farkakat.

Az egyesült törzsek jelképe most is a fejük fölött lengedezett. A lófarkak eredetileg a törzsi

színekben virítottak, amíg Dzsingisz egyformára nem fakíttatta őket. Ugyanúgy nem merték eltávolítani, mint ahogy Kaszartól sem vitatták el a szekeret.

Szübötej kényelembe helyezte magát a deszka szélén. Lába a levegőben lógott. Vett a húsból és a kenyérből. Tisztában volt azzal, hogy Kacsun és Kaszar az ő szavát várja. Nem örült a figyelemnek. Lassan evett, ajraggal öblítette le a falatokat.

A csöndben Dzsebe a nemezfalnak dőlt, és a távoli várost nézte, amely fehér párának tűnt a meleg levegőben. Látta Ögödej palotájának arany kupoláját. Az jutott az eszébe, hogy olyan, mintha egy sárga szem figyelné őket a városból.

- Megkörnyékeztek - mondta. Szübötej abbahagyta az evést, Kaszar letette az ajragos tömlőt, amelyből inni készült. Dzsebe

vállat vont. - Tudtuk, hogy előbb-utóbb megteszik valamelyikünkkel. Nem ismertem, nem viselt rangjelzést.

- Csagatáj küldte? - kérdezte Kacsun.

Dzsebe bólintott. - Ki másé De nem mondott neveket. Nem bíznak bennem. Csak megböktek egy kicsit, hogy lássák, merre ugróm.

Szübötej elfintorodott.

- Ide ugrottál, a törzsek szeme láttára. Most aztán téged is figyelnek.

- És akkor mi van? - Dzsebe felkapta a fejét. - Hű voltam Dzsingiszhez. Követeltem netán, hogy Zurgadajnak szólítsanak, azon a néven, amelyet születésemkor kaptam? Azt a nevet viselem, amelyet Dzsingisz adott, és hűséges vagyok ahhoz a fiához, akit ő nevezett ki örökösének. Mit érdekel engem, ki látja, hogy beszélek a tábornokaival?-

Szübötej sóhajtott, és félretette az utolsó darab húst.

- Tudjuk, kik azok, aki valószínűleg megzavarják az eskütételt. Nem tudjuk viszont, hogyan teszik, és hányán támogatják őket. Dzsebe, ha titokban eljöttél volna hozzám, akkor azt mondtam volna, hogy helyeseld, bármit mondanak, és tudd meg a terveiket.

- Ki akar sötétben ólálkodni, Szübötej?- mondta megvetően Kaszar. Öccsére nézett támogatásért, de Kacsun a fejét csóválta.

- Szübötejnek van igaza, bátyám. Itt nem csak arról van szó, hogy látványosan támogatjuk Ögödejt, és minden ép eszű ember mellénk áll. Bár így lenne. Dzsingisz előtt nem volt a nemzetnek kánja, így nincsen öröklési törvény.

-A törvényeket a kán hozza - felelte Kaszar. - Senkire sem emlékszem, hogy tiltakozott volna, amikor a bátyánk megparancsolta, hogy esküdjünk hűséget Ögödejnek, az örökösének. Még Csagatáj is térdre borult előtte.

- Mert meghalt volna, ha nem teszi - mondta Szübötej. - Ám Dzsingisz elment, és az emberek Csagatáj környezetében mindenfélét sutyorognak a fülébe. Azt mondják, kizárólag azért nem ő lett az örökös, mert nem fért meg a bátyjával, Dzsocsival, de Dzsocsi már halott.

Egy pillanatra elhallgatott, mert eszébe jutott a hóra omló vér. Az arca teljesen kifejezéstelen volt, a többiek nem olvashattak róla.

- Nincsenek hagyományok, amelyek megmondanák, hogyan cselekedjünk - folytatta fáradtan Szübötej. - Igen, Dzsingisz kiválasztotta utódját, de az elméjét elködösítette a haragja Dzsocsi iránt. Nem is olyan sok éve még Csagatáj volt a legkedvesebb fia. A nemzet csak erről beszél. Időnként arra gondolok, nyíltan is felléphetne a követelésével, és lehetne kán. Odamehetne egy karddal Ögödejhez, és a hadsereg fele nem állítaná meg.

-A másik fele viszont szétszaggatná - jegyezte meg Kaszar.

- És egy csapásra a nyakunkon lenne a polgárháború, amely kettétépné a nemzetet. Mindent, amit Dzsingisz épített, minden erőnket elpocsékolnánk a belviszályokra. Mennyi időbe telne, hogy Csin vagy az arabok föllázadjanak? Ha ez a jövő, akkor inkább már ma vegye a kezébe a lófarkas zászlót Csagatáj. - Fölemelte a kezét, hogy elfojtsa a kezdődő

tiltakozást. - Ez nem áruló beszéd, ne gondoljátok. Talán nem bizonyítottam be, hogy követem Dzsingiszt, még akkor is, amikor minden ízem azt kiáltotta, hogy nincs igaza. Nem leszek hűtlen az emlékéhez. Szavamra, Ögödejt teszem kánná!

Ismét eszébe jutott egy ifjú, aki elhitte, amikor ő szabad elvonulást ígért neki. Az ő szava, amely vas volt valaha, ma már semmi. Régi seb volt, de néha úgy vérzett, mintha frissen kapta volna.

- Nyugtalanítasz - mondta Kaszar.

Szübötej nem mosolygott. Fiatalabb volt a testvéreknél, azok mégis türelmesen várták, hogy megszólaljon. O volt a nagy tábornok, a mester, aki minden terepen meg tud tervezni minden támadást, és kicsikarja a győzelmet. Ha Szübötej odaáll Ögödej mellé, annak van esélye. Kacsun elkomorodott.

-A saját biztonságoddal is törődnöd kéne, Szübötej. Túlságosan értékes vagy ahhoz, hogy elveszítsünk.

Szübötej sóhajtott.

- Ilyet kell hallanom, miközben a kánom jurtájában ülőké Igen, óvatos leszek. Én jelentem az akadályt annak, akitől mindnyájan félünk. Ti meg vigyázzatok, hogy őreitek olyan emberek legyenek, akikre rábízhatjátok az életeteket, akiket nem lehet megvesztegetni, vagy megfenyegetni anélkül, hogy számot ne adnának nektek. Ha egy férfi felesége és gyermekei eltűnnek, még mindig bíztok benne annyira, hogy ő vigyázza az álmotokat?

- Rút gondolat! - Dzsebe megrándult. - Tényleg azt gondolod, hogy itt tártunké Egy ilyen napon alig bírom elhinni, hogy minden árnyékban kések leselkednek.

- Ha Ögödej kán lesz - folytatta Szübötej -, megöletheti Csagatájt, vagy jól-rosszul uralkodhat negyven éven át. Csagatáj nem fog várni, Dzsebe. Igyekszik majd megszervezni egy végzetes balesetet, vagy erőszakkal próbálkozik. Nem hiszem, hogy ölbe tett kézzel ülne, miközben mások döntenek életéről és becsvágyáról. Nem ilyen embernek ismerem.

Mintha még a napfény is megfakult volna a fagyos szavaktól.

- Hol van Jelme? - kérdezte Dzsebe. - Azt mondta, hogy itt lesz.

Szübötej megdörgölte a tarkóját, hogy csak úgy ropogott. Hetek óta rosszul aludt, ám ezt nem óhajtotta közölni ezekkel az emberekkel.

- Jelme hűséges; miatta ne aggódjatok - dörmögte. Néhány arc elsötétedett.

- Dzsingisz melyik fiához hűségesé - kérdezte Dzsebe. - Itt nem világos az út, és ha nem találunk egyet, a nemzet kettészakadhat.

- Akkor meg kellene ölnünk Csagatájt - szólalt meg Kaszar. A többiek elnémultak. Kaszar rájuk vigyorgott. - Túl öreg vagyok ahhoz, hogy vigyázzak a nyelvemre - vonta meg a vállát. - Miért kellene mindennek úgy történnie, ahogy ő akarja? Miért kellene utánanéznem az összes testőrömnek, hogy nem fordították-e ellenem valamelyikeié Még ma véget vethetünk ennek, és Ögödej anélkül lehet kán új holdkor, hogy háború fenyegetné. - A hideg arcokat látva ismét köpött egyet. - Nem fogok szégyenkezni a rosszallásotok miatt, erre ne is számítsatok. Ha jobban szerettek egy teljes hónapig gyanakodni mindenkire, és titkos, agyafúrt terveket szövögetni, nosza rajta. Én egy vágással elintézhetném az ügyet. Mit gondoltok, Dzsingisz mit mondana, ha itt ülne köztünk? Egyenesen odamenne Csagatájhoz, és elmetszené a torkát.

- Meglehet - ismerte el Szübötej, aki a többieknél is jobban tudta, milyen kegyetlen volt a kán. - Ha Csagatáj bolond lenne, egyetértenék veled. Ha rajta lehetne ütni, igen, akkor működne a dolog. Mondanám, hogy próbálkozz, de csak megöletnéd magad. Inkább hidd el nekem, hogy Csagatáj felkészült erre a húzásra. Ha egy fegyveres csoport megközelítené a tümenjét, azt állig fel-fegyverzett harcosok fogadnák. Mivel mindennap gyilkosságokat tervez, tart is tőlük.

- Elég embernek parancsolunk, hogy elkaphassuk - mondta Kaszar, jóval csekélyebb

önbizalommal.

- Talán. Ha csak az ő tízezrével állnánk szemben, talán hozzáférhetnénk, de azt hiszem, ennél jobban elfajult a helyzet. Akármire játszik is Ögödej, két évet adott a testvérének, hogy pusmoghasson és ígérgethessen. A kán árnyéka nélkül valamennyien arra kényszerültünk, hogy kormányozzuk a területünket, úgy viselkedjünk, mintha mi lennénk az egyetlen hang, amely igazán számít. Én rájöttem, hogy élvezem. Nektek nincs ilyen érzésetek?

- Végighordozta tekintetét a többieken, és megcsóválta a fejét.

- A nemzet kezd széthullani tümen-törzsekre, amelyeket nem a vér köt össze, hanem a tábornok, aki vezeti őket. Nem, nem fogjuk megtámadni Csagatájt. Az én célom a polgárháború megakadályozása. Nem akarok a szikra lenni, amely fellobbantja.

Miközben Szübötej beszélt, Kaszar arcán ingerültség váltotta fel a mohóságot.

- Akkor továbbra is az a dolgunk, hogy Ögödejt életben tartsuk - mondta.

- Ennél is több - felelte Szübötej. - Meg kell őriznünk az egységes nemzetet, hogy legyen valami, amin kánként uralkodhat. Remélem, Kaszar, nem vártad tőlem, hogy egyetlen nap alatt megoldást találjak. Akár győzhetünk is itt, és Ögödej szerzi meg a lófarkakat, mégis végig kell majd néznünk, ahogy Csagatáj elviszi a fél hadsereget és a fél nemzetet. Attól kezdve mennyi időbe telik, hogy a két kán és a seregeik egy csatatéren álljanak szemben egymással é

- Világosan beszéltél, Szübötej - szólalt meg Kacsun -, de akkor sem ülhetünk itt ölbe tett kézzel, várva a katasztrófát.

- Nem - mondta Szübötej. - Jól van, eléggé ismerlek titeket, hogy bízzam bennetek. Jelme azért nincs itt, mert két olyan tábornokkal találkozik, akik talán Csagatájhoz hűségesek. Többet fogok tudni, ha üzenetet váltottunk. Nem találkozhatok vele még egyszer - igen, Kaszar, ez az a titkos játék, amelyet megvetsz. A tétek túl magasak ahhoz, hogy rosszul lépjünk.

- Talán igazad van - felelte Kaszar elgondolkodva.

Szübötej éles pillantást vetett az idősebb férfira.

- A szavadat kell adnod, Kaszar - mondta.

- Mire?

- Add szavadat, hogy nem cselekszel önállóan. Igaz, Csagatáj mindennap fut, noha nem távolodik el a harcosaitól. Van rá némi esély, hogy az íjászaidat oda állíthatod, ahonnan lesből lelőhetik, de ha kudarcot vallasz, mindent tönkreteszei, amit a testvéred felépített, mindent, amiért olyan sok szeretted adta az életét. Az egész nemzet belepusztul, Kaszar.

Kaszar tátott szájjal bámult a tábornokra, aki mintha a gondolataiban olvasott volna. Mindenki láthatta rajta a bűntudatot, holott igyekezett fagyos arcot vágni. Mielőtt bármit mondhatott volna, Szübötej ismét megszólalt.

- Add a szavad, Kaszar! Ugyanazt akarjuk, de nem tervezhetek úgy, hogy nem tudom, mit fogsz tenni.

- Szavamat adom - felelte Kaszar komoran.

Szübötej úgy bólintott, mintha ez csak jelentéktelen pontja lenne egy vitának.

- Mindnyájatokat tájékoztatni foglak. Nem találkozhatunk túl gyakran a táborban hemzsegő kémek miatt, így hát megbízható hírvivőket kell kerítenünk. Semmit ne írjatok le, és a mai naptól ki ne ejtsétek Csagatáj nevét! Ha beszélnetek kell róla, nevezzétek Törött Lándzsának. Tudom, hogy találunk valamilyen kiutat.

Könnyedén fölállt, és megköszönte Kaszarnak a vendéglátást.

- Most távoznom kell, hogy megtudjam, mit ígértek Jelmének a támogatásáért. - Meghajtotta a fejét és olyan ruganyosán ment le a lépcsőn, hogy Kaszar és Kacsun már a látásától is öregnek érezte magát.

- Egy dologért hálásak lehetünk - mondta halkan Kacsun, az elsiető- tábornokot figyelve. - Ha ő akarna kán lenni, még nehezebb lenne a dolgunk.

Harmadik fejezet

Ögödej az árnyékban állt annak a rámpának a tövében, amely fentre, a fénybe és a levegőre vezetett. Végre elkészült a nagy ovális pálya. A levegő sűrű volt a fa, a festék és a lakk szagától. Könnyen elképzelhette népének atlétáit, amint kisétálnak a harmincezer férfi és asszony harsogó hangzavarába. Ögödej látta gondolatban a jelenetet, és rájött, hogy napok óta nem érezte magát ilyen jól. A csin gyógyító sokat beszélt a gyűszűvirág porának veszélyességéről, de Ögödej csak annyit tudott, hogy enyhíti a folyamatos fájdalmat a mellében. Két napja olyan élesen belehasított a kín, hogy térdre esett a magánlakosztályában. Grimaszolt, mikor eszébe jutott a nyomás: mintha beszorult volna egy szűk helyre, és nem tudna lélegezni. A vörösborba kevert, csipetnyi sötét por olyan gyorsan hozta el a megkönnyebbülést, mintha elszakadt volna a mellére csavart gúzs. Tisztában volt azzal, hogy a halál kíséri az útján, de még mindig elmaradt tőle két lépéssel.

Építők ezrei távoztak a nagy csarnokból, de Ögödej szinte oda se nézett, ahogy elhömpölygött mellette a kimerült arcok folyama. Tudta, hogy, egész éjjel dolgoztak, mert azt akarták, hogy ő elégedett legyen, és ez így helyes. Vajon mit éreztek, amikor a csin császár az ő apja előtt térdelté Ha Dzsingisz kényszerült volna ekkora szégyent hozni magára, Ögödej nemigen lenne ilyen békés, belenyugvó. Dzsingisz azt mondta neki, hogy a csineknek nincs elképzelésük a nemzetről. Uralkodó osztályuk birodalmakról és császárokról beszél, de a parasztok nem juthatnak elég magasra ahhoz, hogy messzire lássanak. Ezért inkább a városokhoz és a helyi emberekhez hűségesek. Ögödej bólintott. Még nem olyan régen az ő népének a törzsei is ilyenek voltak. Az apja vonszolta át őkét egy új korszakba, de sokan máig nem értik Dzsingisz hatalmas látomását.

A sokaság többsége a földet nézte elmenőben; rettegtek magukra vonni a nagyúr figyelmét. Ögödej szívverése felgyorsult, mert észrevette, hogy néhány közeledő másképp viselkedik. Alig bírta megállni, hogy ki ne lépjen az árnyékból a fénybe. A melle sajgott, de ez semmi sem volt a szokásos, szörnyű fáradtsághoz képest, amelytől nem szabadulhatott, akármennyit aludt is. Az érzékei nagyon is élesek voltak. Mindent hallott és kiszagolt maga körül, a munkások ételeinek fokhagymaszagától a suttogó hangokig.

A világ mintha megfeszült, aztán szétpukkant volna, olyan erővel, hogy Ögödej szinte beleszédült. Olyan emberek voltak előtte, akik rábámultak, aztán tüntetően elfordultak. A viselkedésük olyan feltűnő volt, akár egy fölemelt zászló. Ögödej nem érzékelt jelet, de úgyszólván egyszerre rántották elő késeiket a ruhájuk alól; kurta nyesőkéseket, amilyeneket az ácsok használnak az oszlopok megfaragásához. A sokaság örvényleni kezdett, ahogy egyre többen kaptak észbe. Rekedt kiáltások hallatszottak, ám Ögödej néma csendben maradt az erősödő vihar közepén, és farkasszemet nézett a legközelebbi emberrel, miközben az a többieket félrelökdösve, fölemelt késsel közeledett hozzá.

Ögödej figyelte. Lassan széttárta a karját, egyre szélesebbre, úgy, hogy a menekülők neki-nekicsapódtak a kezeinek. A támadó üvöltött valamit, de az elveszett a hangzavarban. Ögödej mosolygott, amikor a támadót félrelökték. Rongycsomóként esett össze a páncélos testőr csapásától.

Testőrei taposták és kaszabolták az embereket az árnyas alagútban. Ögödej hidegen nézte őket, és lassan leengedte a karjait. Parancsa szerint kettőt életben hagytak, de úgy összeverték az arcukat kardmarkolattal, hogy formátlan maszkká püffedt. A többit levágták, mint a kecskéket.

A parancsnok néhány perc múlva odaállt elébe. Zihált, sápadt arca mocskos volt.

- Jól vagy, nagyuram? - kérdezte feldúltan.

Ögödej elfordította a tekintetét a katonákról, akik még mindig azoknak a tetemét taposták,

akik meg merték támadni az urukat.

- Miből gondolod, Huran, hogy nem? Ép vagyok. Elvégezted a munkádat.

Huran meghajolt, és már éppen elfordult volna, de meggondolta magát.

- Nagyuram, nem volt erre szükség. Két napja követjük ezeket az embereket. Magam kutattam át a szállásukat, és egy pillanatot sem tölthettek el Karakorumban úgy, hogy ne figyeljem őket. Mindet elkaphattuk volna anélkül, hogy kiteszünk téged ennek a kockázatnak.

Láthatólag nehezen találta a szavakat. Ögödej nagyon régen nem érezte magát ilyen könnyűnek és erősnek. Kedélyesen válaszolt:

- Mondd, amit mondanod kell, Huran. Nem bántasz meg. -Miután engedélyezte a testőrnek, hogy szívből szólhasson, Huranról lehullott a feszes merevség.

- Azért élek és dolgozom, hogy téged védjelek, nagyuram -mondta. - Azon a napon, amikor meghalsz, én is meghalok, megesküdtem rá. De nem tudlak megvédeni, ha te... ha te szerelmes vagy a halálba, nagyuram, ha meg akarsz halni... - Ögödej hideg nézésétől belezavarodott a mondanivalójába, és elhallgatott.

- Nyugodj meg, Huran. Kisfiú korom óta szolgálsz. Akkor is kockáztattam a nyakamat, nemé Mint minden kölyök, aki azt képzeli, hogy örökké él.

Huran bólintott.

- Azt tetted, de akkor nem vártad kitárt karokkal a rád rohanó gyilkost. Láttam, nagyuram, de nem értettem.

Ögödej úgy mosolygott, mintha egy gyermeket oktatna. Talán közel járt az örökkévalósághoz azokban a percekben, de szinte mámoros lett tőlük.

- Biztosíthatlak róla, Huran, hogy nem akarok meghalni. De nem félek a haláltól, egyáltalán nem. Azért tártam ki a karom, mert abban a pillanatban nem törődtem vele. Meg tudod ezt érteni é

- Nem, nagyuram - felelte Huran.

Ögödej sóhajtott, aztán fintorgott, mert az alagút bűzlött a vértől és a bélsártól.

- Büdös van itt - mondta. - Gyere velem.

Megkerülték a halomba rakott tetemeket. Sokan csak a kavarodásnak esnek áldozatul: egyszerű munkások voltak, akik szabadulni próbáltak a sötétségből. Majd fizetnie kell némi pénzt a családjuknak, gondolta Ögödej.

Huran mellette állt, amikor felragyogott a fény, és Ögödej pillantása befogta az elkészült versenypályát. Még szélesebb kedve kerekedett, míg elnézte a lépcsőzetes lelátót, amelyen padok ezrei sorakoztak. A bejáratnál történt mészárlás után meglepő gyorsasággal kiürült a pálya, így Ögödej még azt a madarat is hallhatta, amely tisztán és édesen dalolt valahol messze. Szeretett volna belekiáltani a térbe, mert kíváncsi volt, mekkora lenne a visszhang? Harmincezer embere ülhet itt, hogy nézhesse a versenyfutást, a birkózást és az íjlövészetet. Nagyszerű lesz!

Viszketni kezdett egy folt az arcán. Megvakarta, és a szeme elé tartotta vörös ujját. Valaki másnak a vére volt.

- Itt, Huran, ezen a helyen leszek kán. Itt fogadom népem hűségeskújét.

Huran mereven bólintott. Ögödej rámosolygott, tudta, hogy ez az ember tántoríthatatlanul hűséges. Mégsem árulta el neki, hogy beteg a szíve, amely bármelyik pillanatban elveheti az életét. Nem árulta el Hurannak, mekkora megkönnyebbülés minden reggel, mert ismét túlélt egy éjszakát, és láthat egy új hajnalt, és azt sem, hogy egyre később fekszik le, mert hátha ez lesz az utolsó napja. A bor és a gyűszűvirág pora megkönnyebbülést adott, mégis külön áldásnak tekintett minden napot, minden lélegzetvételt. Hogyan félhetne egy gyilkostól, amikor mindig a halál árnyékában élé Olyan nevetséges gondolat volt, hogy addig kuncogott tőle, amíg ismét bele nem hasított a mellébe a fájás. Tegyen a nyelve alá egy csipet port? Huran

nem merne kérdezősködni.

- Három nap van újholdig, Huran. Addig életben tudsz tartani, nemé Hány merényletet akadályoztál meg?

- Hetet, nagyuram - felelte halkan Huran.

Ögödej élesen nézett rá.

- Én csak ötről tudok, a mait is beleértve. Hogy lehet hét?

- Nagyuram, az emberem ma reggel egy méregkeverőt kapott el a konyhán, és a bátyád három harcosát ölettem meg egy verekedésben.

- De nem vagy biztos benne, hogy azért jöttek, mert engem akartak megölni?

- Nem, nagyuram, nem vagyok biztos - ismerte el Huran. Egyet életben hagyott, és délelőtt dolgozott rajta egy darabig, de hiába volt a fáradozása, mert az csak ordított és káromkodott.

- Meggondolatlan voltál, Huran - mondta Ögödej minden sajnálkozás nélkül. - Beterveztük az ilyen merényleteket. Van főkóstolóm, a szolgáimat magam válogatom össze. A városomat ostrom alatt tartja a rengeteg ácsnak és mázolónak álcázott kém és harcos. Én mégis megnyitottam Karakorumot, és még mindig özönlenek az emberek. Három csin nagyúr lakik a palotámban, és két keresztény szerzetes, akik szegénységi fogadalmat tettek, így a fejedelmi istálló szalmájában hálnak. Az eskütétel... érdekes lesz, Huran. - Sóhajtott, mert látta a katonán a komor aggodalmát. - Ha mindaz, amit eddig tettünk, nem elég, akkor talán nem úgy rendeltetett, hogy életben maradjak. Ég Atya szereti a jó vadászatot, Huran. Talán minden erőfeszítésed ellenére elvesz tőled.

-Addig nem, amíg én élek, nagyuram. Én kánnak akarlak hívni.

Olyan magabiztossággal beszélt, hogy Ögödej elmosolyodott és a vállára csapott.

- Akkor hát kísérj vissza a palotába, Huran. E kis szórakozás után vissza kell térnem a munkámhoz. Azt hiszem, elég sokáig várattam orlok Szübötejt.

Szübötej a páncélját a palotai lakosztályban hagyta, amelyet a rendelkezésére bocsátottak. A törzsek minden harcosa tudta, hogy Dzsingisz egyszer fegyvertelenül támadott meg egy ellenséget, és páncélja egyik pikkelyével vágta át a torkát. Szübötej azt a könnyű deelt, nadrágot és sarut viselte, amelyeket kikészítettek neki. Csupa vadonatúj, tiszta ruhadarab, a legjobb anyagból. Milyen fényűzők ezek a szobák! Ögödej minden kultúrából kölcsönzött, amellyel csak találkoztak hódítás közben. Szübötejt feszélyezte a látvány, bár nem tudta, miért. Még kínosabban érezte magát a palota folyosóin, mert ott sürgő-forgó emberek futkostak olyan feladatok és munkák miatt, amelyeket ő nem értett. Nem gondolta, hogy ilyen sokan kellenek az eskütételhez. Minden sarokban és beugróban őrök álltak, de olyan sok volt az idegen arc, hogy Szübötej nem szabadulhatott a szorongástól. Jobban szerette a nyílt tereket.

Fél nap is eltelt, mire elkapott egy szolgát, aki éppen elfutott mellette, és kiáltott egyet meglepetésében. Kiderült, hogy Ögödejnek valamilyen dolga van a városban. Pedig hát tudta, hogy Szübötej várja!

Szübötej nem távozhatott úgy, hogy meg ne sértse, ezért csak állt egy néma kihallgatás-teremben, és egyre nehezebben álcázta türelmetlenségét, ahogy teltek az órák.

A terem üres volt, noha Szübötej még mindig érezte, hogy tekintetek követik, miközben az ablakhoz megy, hogy kitekintsen az új városra, és mögötte a pusztában állomásozó tümenekre. Alkonyodon, a nap hosszú arany csíkokat és árnyéksávokat festett a földre és a lenti utcákra. Ögödej jól választotta meg a helyet: délre hegyek magasodtak, a közelben szélesen hömpölygött az erős sodrású folyó. Szübötej ellovagolt egy darabon a csatorna mellett, amelyet Ögödej azért építtetett, hogy behozza a vizet a városba. Elképesztő látvány volt, addig, amíg eszébe nem jutott, hogy egymillió ember dolgozott itt csaknem két éven át. Ha van elég ezüst

és arany, minden lehetséges. Vajon elél Ögödej odáig, hogy kiélvezhesse?

Már teljesen elvesztette az időérzékét, mire meghallotta a közeledő hangokat. Szübötej éberen figyelte, ahogy Ögödej testőrei belépnek, és elfoglalják a helyüket. Erezte, ahogy pillantásuk átsiklik, majd megállapodik rajta, mert ő volt az egyetlen lehetséges veszélyforrás a szobában. Ögödej utolsónak jött, az arca püffedtebb és sokkal sápadtabb volt, mint amire Szübötej emlékezett. Sárga szeme annyira hasonlított az apjáéra, hogy nehéz volt nem gondolni Dzsingiszre. Szübötej mélyen meghajolt.

Ögödej viszonozta a meghajlást, aztán leült egy fapadra az ablak mellé. Élvezettel simogatta a fényesre csiszolt, aranyozott fát, miközben kinézett Karakorumra. Egy pillanatra behunyta a szemét. A lenyugvó nap egy utolsó arany fénycsóvát vetett a magas terembe.

Nem szerette Szübötejt, akármekkora szüksége volt is rá. Ha a tábornok megtagadja Dzsingisz legkegyetlenebb parancsát, akkor Ögödej bátyja, Dzsocsi, régóta kán lenne. Ha Szübötej visszafogja a kezét, ha csak egyetlenegyszer ellenszegül, akkor most nem közeledne az általános pusztulással fenyegető kormányválság.

- Köszönöm, hogy vártál rám. Remélem, szolgáim megfelelően kiszolgáltaké - kérdezte végül.

Szübötej összevonta a szemöldökét a kérdés hallatán. A jurtákban megszokott udvariassági szertartásokra számított. Ám Ögödej arca őszinte és leplezetlenül fáradt volt.

-Természetesen, nagyuram. Nagyon kevéssel beérem.

Elhallgatott, mert lépések koppantak az ajtó előtt. Ögödej fölállt. Új testőrök léptek be, akiket Toluj és felesége Sorhatani követett.

- Legyetek üdvözölve otthonomban, testvérem! - mondta Ögödej. - Bár arra nem számítottam, hogy szépséges feleséged is meglátogat. - Sima mozdulattal fordult Sorhatani felé. - Gyermekeid jól vannak?

- Igen, nagyuram. Csak Möngkét és Kubilajt hoztam magammal. Semmi kétség, ebben a pillanatban is borsot törnek embereid orra alá.

Ögödej alig észrevehetően összevonta a szemöldökét. Tolujt a saját biztonsága érdekében kérte meg arra, hogy jöjjön a palotába. Legalább két összeesküvésről tudott az öccse élete ellen, ám ezt négyszemközt akarta közölni vele. Tolujra pillantott, és látta, hogy az öccse égnek emeli, aztán lesüti a szemét. Sorhataninak nehéz nemet mondani.

- A többi fiadé Ók nincsenek veled? - kérdezte Tolujtól.

- Az egyik rokonhoz küldtem őket. Pár hónapra elmennek horgászni nyugatra. így kihagyják az eskütételt, de majd pótolják, ha visszatérnek.

-Aha - bólintott megértően Ögödej. Akármi történjék, két fiú életben marad. Vajon Sorhatani változtatta meg a parancsát, amelynek értelmében az egész családnak meg kellett volna jelennie a palotában? Talán igaza van, ha ennyire gyanakszik ezekben a komor időkben.

- Nem kétlem, öcsém, hogy Szübötej tábornokban már alig férnek meg a hírek és a baljós intések - mondta Ögödej. - Visszatérhetsz termeidbe, Sorhatani. Köszönöm, hogy rám szántál egy pillanatot, és meglátogattál.

Az elbocsátást nem lehetett félreérteni, az asszony mereven meghajolt. Ögödej észrevette, hogy miközben elfordult, dühös pillantást lövell Tolujra. Ismét csukódott az ajtó, és a három férfi magára maradt a fal mellett álló nyolc őrrel.

Ögödej egy asztal felé intett, leültek, olyan óvatossággal, amelyre Ögödej sose tartotta volna képesnek magukat. Torkig volt mindennel. Csörömpölt a kelyhekkel, mindet megtöltötte, és egyet-egyet a vendégei elé tolt. Egyszerre nyúltak érte, tudták, hogy a habozással kimutatnák félelmüket a mérgezéstől. Ögödej nem sok időt adott nekik, három gyors korttyal kiürítette a sajátját.

- Bennetek megbízom - mondta nyersen, és megnyalta az ajkát. - Toluj, megakadályoztam egy merényletet, amely a te vagy a fiaid élete ellen irányult. - Toluj egy villanásnyi időre összehúzta a szemét, izmai megfeszültek. - A kémeim hallottak egy másikról is, de nem tudom, kik vannak benne, és kifutok az időből. Azokkal megbirkózom, akik az én halálomat akarják, de meg kell kérjelek, hogy maradj a palotában. Máskülönben nem tudlak megvédeni, amíg nem vagyok kán.

- Ilyen rossz a helyzeté - döbbent meg Toluj. Tudta, hogy a tábor forrong, de megrázta a nyílt támadás híre. Bár itt lenne Sorhatani, hogy ő is hallja, így később el kell ismételnie.

Ögödej most Szübötej felé fordult. A tábornok egyszerű ruhát viselt, de sugárzott belőle a parancsoló erő. Ögödej azon tűnődött, hogy nem csupán a hírneve teszi-e? Nehéz volt megilletődés nélkül nézni Szübötejre, ha az ember tudta, mi mindent ért már el életében. A hadsereg legalább annyira köszönheti a sikereit neki, mint Dzsingisznek. Ám Ögödejnek nehezebb volt gyűlölet nélkül nézni rá. De a gyűlöletet több mint két éve magába zárta. Még szüksége volt erre az emberre.

- Te hűséges vagy, Szübötej - mondta halkan -, legalábbis apám akaratához. Naponta kapok tőled értesítést erről a Törött Lándzsáról,,. - Elhallgatott, igyekezett lehiggadni. Boldogan kint hagyta volna Szübötejt a karakorumi pusztaságban, a legszívesebben semmibe vette volna a stratégát, akit az apja mindenkinél többre becsült. De csak egy bolond pocsékolna el egy ilyen tehetséget. Szübötej még a nyílt kihívásra sem erősítette meg, hogy ő a palotába küldött üzenetek forrása, noha Ögödej ebben úgyszólván biztos volt.

- Szolgállak, nagyuram - mondta Szübötej. - Te vagy az örökös, neked tartozom hűséggel. Nem tántorodtam el az eskümtől.

A harag úgy döfött bele Ögödej fejébe, mint egy fehér tüske. Ez az ember, aki elvágta Dzsocsi torkát a hóban, most itt ül, és az esküjéről beszél. Mély lélegzetet vett. Szübötej túl értékes ahhoz, hogy elvesztegesse. Be kell törnie, meg kell ingatnia az egyensúlyát.

- Dzsocsi bátyám is hallotta az ígéreteidet, igazé - mondta halkan. Elégedetten látta, hogy a tábornok elsápad.

Szübötej minden részletére emlékezett a találkozásának Dzsocsival, odafönt a havas északon. Dzsingisz fia feláldozta az életét az embereiért és azok családjáért. Dzsocsi tudta, hogy meg fog halni, de arra számított, hogy még egyszer beszélhet az apjával. Szübötej túlságosan erős ember volt, hogy azon ötöljön-hatoljon, mi volt abban a helyes, és mi nem. Akkor is és most is árulásnak érezte, amit tett. Görcsösen bólintott.

- Megöltem, nagyuram. Helytelen volt, és ezzel élek együtt.

- Megszegted a szavad, Szübötej?- piszkálta tovább Ögödej, és közelebb hajolt.

A serleg fémes kondulással felborult. Szübötej odanyúlt, felállította. Vállalnia kell az egész gyalázatot. Vállalni fogja.

- Meg. - válaszolta. A szeme égett a haragtól vagy a szégyentől.

- Akkor szerezd vissza a becsületedet! - ordította Ögödej, és ököllel vágott az asztalra.

Mind a három kehely felborult, kiömlött a vörösbor. Az őrök kardot rántottak, Szübötej talpra ugrott, félig-meddig arra számítva, hogy megtámadják. Lenézett Ögödej re, aki ülve maradt, majd ugyanolyan hirtelen térdelt le, ahogy fölállt.

Ögödej nem tudhatta, mennyire feldúlta Szübötejt a testvére halála. A tábornok és az apja az egészet maguk között intézték el. Ez váratlan fölfedezés volt, kellett egy kis idő, hogy megeméssze a jelentését. Ösztönösen kezdett beszélni, Szübötej saját bilincseit használta fel arra, hogy magához láncolja.

- Mosd tisztára a szavadat, tábornok: tartsd életben Dzsingisz másik fiát annyi ideig, hogy elnyerhesse a kánságot. Testvérem szelleme nem szeretné látni, hogy a családja széthullik és elvész. Apám szelleme sem akarná. Cselekedj, Szübötej, teremts békét. Nem érdekel, hogy

utána mi történik, de te az elsők között leszel, akik leteszik az esküt. Ez így helyes.

A melle fájt, és érezte, hogy savanyú verejték üt ki a hóna alatt és a homlokán. Nehéz fásultság nyomta a vállát, a lassuló szívverés ónos kimerültséget hozott. Ögödej hetek óta rosszul aludt, az állandó halálfélelemtől az árnyéka lett önmagának, már csak az akarata hajtotta. Váratlan dührohama megdöbbentette a jelenlevőket, de időnként alig bírta fékezni magát. Túl régen hurcolta a hatalmas súlyt, néha egyszerűen nem tudta megőrizni a higgadtságát. Kán akar lenni, ha csak egy napra is! Kásás hangon folytatta. Szübötej és Toluj aggodalmasan figyelték.

- Ma estére maradjatok itt mindketten - mondta Ögödej. -Már nincsen biztonság se a pusztában, se a városban.

Toluj azonnal bólintott, és már ment is a lakosztályába. Szübötej habozott nem értette Dzsingisznek ezt a fiát, és azt sem, hogy mi hajtja. Valami szomorúságot érzett Ögödejben, magányosságot akkor is, ha tömeg vette körül. Tudta, hogy többet használhatna a pusztában. Minden komoly fenyegetés onnan érkezik, Csagatáj tümenjéből. Mégis fejet hajtott a férfi előtt, aki holnap este kán lesz.

Ögödej dörgölte a szemét egy darabig, amíg el nem múlt a szédülés. Nem mondhatta nekik, hogy számítása szerint Csagatáj követi a kánságban. Csak a szellemek tudják, mennyi ideje maradt, de felépítette ezt a várost. Jelet hagyott a pusztában, és kán lesz.

Ögödej sötétben ébredt. Izzadt a meleg éjszakában. Megfordult az ágyban és érezte, hogy a felesége mocorog mellette. Éppen visszasüllyedt volna az alvásba, amikor futó léptek dobogását hallotta a távolból. Azonnal éber lett, fölemelte a fejét, és olyan feszülten figyelt, hogy megfájdult a nyaka. Ki futkoshat ilyenkor, valamelyik szolgáé Ismét lehunyta a szemét, ám ekkor halkan kopogtattak szobája külső ajtaján. Ögödej halkan elkáromkodta magát, és megrázta a felesége vállát.

- Öltözz, Töregene! Valami történik. - Az utóbbi napokban Huran rászokott, hogy a szoba előtt aludt, hátát a külső ajtónak vetve. A tisztnek több esze van, hogy ok nélkül zavarja.

Akkor kopogtattak megint, amikor Ögödej az övét kötözte. Rázárta a kettős ajtót a feleségére, és mezítláb vágott keresztül a külső szobán a csin asztalok és heverők között. Holdtalan éjszaka volt, sötétbe merültek a szobák. Könnyű volt orgyilkosokat képzelni minden árnyékba. Ögödej leemelt egy kardot a falról. Némán kihúzta hüvelyéből, és hallgatózott az ajtónál.

Valahol a távolban sikoltottak. Ögödej visszahőkölt.

- Huran! - mondta. A vaskos tölgyajtón át is hallotta a megkönnyebbülést a férfi hangjában.

- Nagyuram, nyugodtan kinyithatod - felelte Huran.

Ögödej félrehúzta a súlyos reteszt, és fölemelte a vasrudat, amely a kőfalhoz rögzítette az ajtót. Idegességében észre sem vette, hogy az ajtó résein nem jön be fény a folyosóról. Kint sötétebb volt, mint a szobáiban, ahol halvány csillagfény derengett az ablakokban.

Huran besietett Ögödej mellett, hogy ellenőrizze a szobákat. Mögötte Toluj terelte be Sorhatanit, és két idősebb fiát, akik csak könnyű köpenyt vetettek a hálóruhájukra.

- Mi történik itt?- — sziszegte Ögödej, haragjával álcázva erősödő rémületét.

-Az őrök otthagyták az ajtónkat - felelte komoran Toluj. - Ha nem hallom meg a távozásukat, nem tudom, mi történt volna.

Ögödej szorosabban markolta a kardot. Megnyugtatta a fegyver súlya. A világosság felé fordult, amely a belső szobából jött. Felesége alakja sötéten rajzolódott ki a lámpafényben.

- Töregene, te maradj itt, ezt majd én elintézem! - mondta. Bosszúságára az asszony csak kijött, szorosan magára csavarva hálóköntösét.

- Elmentem a legközelebbi őrszobába - folytatta Toluj. A fiaira pillantott, akik tátott szájú

izgalommal hallgatták. - Valamennyien halottak, bátyám.

Huran grimaszolva nézte a sötét folyosókat.

- Gyűlölök bezárkózni, nagyuram, de ez a legerősebb ajtó a palotában. Ma éjjel biztonságban lesztek itt.

Ögödej a felháborodás és az elővigyázat között őrlődött. A hatalmas palota minden kövét ismerte. Látta, amint kifaragják, formálják, csiszolják és a helyükre illesztik őket. Ám hiába minden terme, hatalma és befolyása erre a néhány szobára korlátozódik, amint bezárja az ajtót.

- Tartsd nyitva, amíg lehet - mondta. Kell, hogy legyenek még testőrei! Hogy kerülhette el a figyelmét egy ilyen merénylet?

Valahol a közelben futó lábak dobogtak, a falak egymásnak dobták a visszhangot. Huran az ajtónak vetette a vállát. A sötétből hirtelen előbukkant egy alak. Huran lesújtott a karddal, majd felmordult, ahogy a penge lesiklott a pikkelypáncélról.

- Tedd azt le, Huran! - hallatszott be egy hang a szobába.

Ögödej megkönnyebbülten sóhajtott a félhomályban.

- Szübötej! Mi történik odakint?-

A tábornok nem válaszolt. A kőpadlóra ejtette a kardját, segített Hurannak elreteszelni az ajtót, majd ismét fölvette a fegyvert.

- A folyosó tele van emberekkel; minden szobát átkutatnak -mondta. - Csak azért nincsenek még itt, mert először járnak a palotádban.

- Te hogy tudtál eljönni mellettük? - kérdezte Huran.

Szübötej komor haraggal nézett rá.

- Néhányan felismertek, de a közkatonáknak még nem szóltak, hogy vágjanak le. Ók csak annyit tudnak, hogy benne vagyok az összeesküvésben.

Ögödej megroskadt. Körbehordozta tekintetét a kis csoporton, amely bemenekült a lakosztályába.

- Hol van Güjük fiamé - kérdezte. - Hát a lányaim?

Szübötej a fejét rázta.

- Nem láttam őket, nagyuram, de minden bizonnyal nem esik bajuk. Ma éjjel egyedül te vagy a célpont.

Toluj arca megrándult. Már értette, miről van szó. A feleségéhez fordult. - Akkor a legveszélyesebb helyre hoztalak téged és a fiaimat.

Sorhatani megsimogatta a férje arcát.

- Ma éjszaka sehol sincs biztonság - mondta halkan.

Közeledtek a hangok, és a lábdobogás. A városon kívül a nemzet tümenjei aludtak, mit sem tudva a veszélyről.

Negyedik fejezet

Kacsun a tábor letaposott füvén léptetett a lovával, és fülelt a nemzet hangjaira. Noha nyugodt volt az éjszaka, nem egyedül lovagolt. Harminc embere követte, éberen figyelve minden támadásra. Már senki sem járkált magányosan a táborokban, hiszen küszöbön állt az újhold. Minden kereszteződésben lámpák és birkafaggyú fáklyák sercegtek és csöpögtek, fényüknél harcosok sötét csoportjai lesték az elhaladó Kacsunt.

Alig tudta elhinni, hogy a gyanakvás és a feszültség ilyenné fajulhasson a táborokban. Amíg eljutott Kaszar jurtájához, háromszor is megállították az őrszemek. Az éjszakai szellőben két lámpa vetett ingatag, sárga árnyékot a lábához. Még mikor Kaszar ásítva előkecmergett a szekérre szerelt sátorból, Kacsun akkor is látta, hogy íjak szögeződnek rá.

- Beszélnünk keli, bátyám - mondta.

Kaszar nyögve nyújtózott.

- Ma éjjel?

- Igen, ma éjjel! - csattant fel Kacsun.

Nem akart többet mondani, amikor ilyen sokan fülelnek. Kaszar most az egyszer megértette, és további vita nélkül bólintott, majd halkan füttyentett. Páncélos férfiak léptek elő a sötétségből, kezüket a kardjuk markolata közelében tartva. Ügyet sem vetettek Kacsunra, odamentek tábornokukhoz, megálltak a lábánál, és a parancsait várva felnéztek rá. Kaszar leguggolt, és mormolva beszélt hozzájuk.

Kacsun uralkodott a türelmetlenségén, amíg a harcosok fejet nem hajtottak, és el nem távoztak. Egyikük elővezette Kaszar hátasát, egy majdnem tiszta fekete heréket, amely nyihogott és kirúgott, miközben nyergelték.

- Hozd az embereidet, bátyám - mondta Kacsun.

Kaszar rámeredt a tompa fényben, és meglátta testvére arcán a feszültséget. Vállat vont, és intett a közelben álló tiszteknek. Újabb negyven harcos ügetett oda mellé, akik már akkor fölébredtek, amikor páncélos emberek tűntek fel uruk közelében. Úgy látszik, még Kaszar sem kockáztat ezeken az éjszakákon, miközben az újholdra várnak.

Még órák voltak hajnalig, ám ekkora sokaság elvonulása felébresztett mindenkit arrafelé, amerre mentek. Kiáltások hallatszottak, valahol felsírt egy gyerek. Kacsun komor arccal ügetett a testvére mellett. Némán lovagoltak Karakorum felé.

Ezen az éjszakán halvány aranyszín fáklyák világították meg a kapukat. A falak fakószürke árnyak voltak a sötétben, de a nyugati kapu megvasalt tölgyfája ragyogott, és be volt zárva. Kaszar összevonta a szemöldökét, előrehajolt nyergében, és a szemét meregette.

- Még sose láttam bezárva - szólt hátra. Gondolkodás nélkül megsarkantyúzta a lovát, és szaporázni kezdte a lépést. Harcosai olyan simán követték, mint egy hadműveletben. A tábori zajok és a kiáltozás beleveszett a lódobogásba, a lovak fúj tatásába, a vasak és a lószerszám zörgésébe. Előttük egyre nőtt Karakorum nyugati kapuja. Kaszar már látta a felsorakozott embereket, akik úgy meredtek rájuk, mintha meg akarnának küzdeni velük.

- Ezért keltettelek föl - felelte Kacsun.

A nagykán testvérei, utódjának nagybátyjai voltak. Kipróbált, tekintélyes tábornoknak számítottak, nevüket minden harcos ismerte, aki a nemzetért küzdött. Amikor elérték a kaput, mintha hullám futott volna végig a sorokon, amelyeknek végei elvesztek a sötétben. A harcosok körülvették uraikat, és megragadták a kardjuk markolatát. Az emberek mindkét oldalon olyan feszültek voltak, mint íjaik. Kacsun és Kaszar összenézett, aztán leszálltak a nyeregből.

Poros földön álltak, a kapu előtti füvet régen eltüntette a forgalom. Erezték a fürkésző, ellenséges pillantásokat. A kapunál felsorakozott embereknek nem volt rangjelzése, sem zászlójuk, amellyel azonosítani lehetett volna őket. Kacsun és Kaszar mintha ifjúságuk

martalócaival néztek volna szembe, akik nem tartoztak semmilyen törzshöz.

- Ismertek engem! - bődült el hirtelen Kaszar. - Ki merészeli az utamat állni?

A legközelebb állók visszahőköltek a hangtól, amely a csataterek legtávolabbi zugába is elhallatszott, de nem válaszoltak, és nem mozdultak.

- Nem látom a tümen jelzését a soraitokban! Se a minghaant! Nem látok zászlót! Ti csak kutya kergette, gazdátlan csavargók vagytok! - Elhallgatott, fenyegetően meredt rájuk. - Kaszar Bordzsigin tábornok vagyok a Farkasok törzséből, a nagykán nemzetéből! Ma éjjel felelni fogtok nekem!

Néhányan idegesen csoszogtak a fáklya fényben, de nem hátráltak meg a tekintetétől. Kaszar becslése szerint legalább háromszáz embert küldtek, hogy állják el a kaput, és kétségtelenül ugyanez a helyzet Karakorum többi falánál. Ezek itt többen vannak, mint a mögötte acsargó harcosok, viszont azok a legjobb vívók és íjászok, akiket ő és Kacsun összeszedhetett. Elég egy szavuk, és támadnak.

Ismét Kacsunra sandított, és közben igyekezett fegyelmezni dühét a velük szemben álló katonák ostoba pimaszsága fölött. Rácsapott a kardja markolatára, amit nem lehetett félreérteni. Kacsun egy pillanatig farkasszemet nézett vele. A harcosok mindkét oldalon feszülő1 idegekkel várták a vérfürdő kezdetét. Kacsun alig észrevehetően megcsóválta a fejét. Kaszar összeráncolta a szemöldökét, és vicsorított mérgében. Odahajolt a legközelebbi emberhez, aki elállta az útját, és az arcába fújta a lélegzetét.

- Törzsnélküli csavargók vagytok, akiknek se rangja, se nemzetsége! - mondta. - El ne menjetek innen, amíg nem vagyok itt, mert a hulláitokon akarok belovagolni a városba!

A férfi verejtékezett és pislogott, mert a morgó hang túl közel volt a nyakához.

Kaszar ismét lóra szállt. Kacsunnal együtt otthagyták a fénytócsát, és a halálos fenyegetést. Amint távolabb kerültek, Kacsun odairányította a kancáját Kaszarhoz, és megkocogtatta bátyja vállát.

- Ez bizonyára a Törött Lándzsa műve. Ögödej a városban van, és valaki nem akarja, hogy ma éjjel a segítségére siessünk.

Kaszar bólintott. A szíve még mindig vadul vert. Évek óta nem látott ilyen lázadást népének harcosai között. Az arca lángolt a dühtől.

- Tízezer emberem fog válaszolni erre a sértésre! - vakkantotta.

- Hol van Szübötej?

- Nem láttam azóta, hogy ma elment Ögödejhez - felelte Kacsun.

- Te vagy a rangidős. Küldj futárokat a tümenjéhez, és Dzsebéhez. Velük, vagy nélkülük, Kacsun, de ma bemegyek ebbe a városba.

A testvérek és harcosaik szétváltak. Ki-ki másfelé lovagolt, hogy negyvenezer embert hozzanak Karakorum kapuihoz.

Egy ideig szinte semmi sem hallatszott az ajtó túloldaláról. Szübötej és Toluj az erőlködéstől nyögve, zajtalanul fölemeltek egy pamlagot. Ketten kellettek hozzá, hogy eltorlaszolhassák vele az ajtót.

- Van másik bejáraté - suttogta Szübötej.

Ögödej megrázta a fejét, aztán elbizonytalanodott.

- Van néhány ablak a hálókamrában, de azok sima falra nyílnak.

Szübötej az orra alatt káromkodott. A csata első szabálya, hogy te válaszd meg a színhelyet. A második, hogy jól ismerd azt a helyet. Most egyiket sem lehetett betartani. Végighordozta tekintetét a homályba merült csoporton, felmérte a hangulatukat. Möngke és Kubilaj tágra nyílt szemmel élvezték, hogy micsoda kalandba kerültek. Egyik sem volt tisztában a rájuk váró veszéllyel. Sorhatani rezzenetlenül állta a nézését. Kemény tekintetének hatására Szübötej hosszú kést húzott elő a csizmaszárából, és az asszonynak adta.

- Ma éjjel nem állítja meg őket egy fal - mondta Ögödejnek, aztán az ajtóra szorította a fülét.

Miközben feszülten figyelt, a többiek hallgattak, aztán ugrottak egyet, mert megreccsent az ajtó. Szübötej is hátraszökkent. Vékony csíkban malterpor szitált a mennyezetről. Ögödej felszisszent a láttán.

- A folyosó szűk - suttogta Ögödej, inkább csak magának. -Nincs helyük, hogy nekirohanjanak az ajtónak.

- Az jó. Vannak itt fegyvereké - kérdezte Szübötej.

Ögödej bólintott. Az apja fia volt.

- Megmutatom - mondta, és intett.

Szübötej Huran felé fordult. A tiszt már az ajtónál állt. Újabb reccsenés hallatszott, majd dühösen ordítottak odakint.

- Gyújtsatok lámpát - rendelkezett Szübötej. - Fölösleges sötétben maradnunk.

Sorhatani lámpa után nézett, Szübötej elindult a belső termekbe. Szertartásos meghajlással üdvözölte Ögödej feleségét, Töregenét. Az asszony már nem tűnt álmosnak, haját lesimította a reggeli mosdáshoz odakészített sekély tál vizével. Szübötej örömmel állapította meg, hogy sem Töregene, sem Sorhatani nem esett pánikba.

- Erre - mondta Ögödej.

Szübötej belépett a hálókamrába, és elismerően bólintott. Itt még világított egy apró lámpa, és láthatta az ágy fölött Dzsingisz farkasfejes kardját. Vele szemben egy íj csillogott: a nyírfa és a szaru minden rétegét ragyogóra kifényezték.

- Vannak nyílvesszők is hozzá? - kérdezte Szübötej. Meghajlította az íjat, méregette a súlyát. Ögödej elmosolyodott a tábornok elégedettségén.

- Ez nem dísz, tábornok. Természetesen vannak nyilaim - felelte. Egy fiókból elővett egy harminc nyílvesszőt tartalmazó tegezt. Mestermű volt mindegyik, még ragyogott rajtuk az olaj. Odadobta a tegezt Szübötejnek.

Folytatódott a recsegés. Akárki volt is az odakint, pörölyöket szerzett a feladathoz, és még a padló is remegett a csapásoktól. Szübötej odament a falon nyitott, magas ablakokhoz. Vasrács védte őket, akárcsak a külső teremét. Szübötej nem tudta kiverni a fejéből a gondolatot, hogy miként törné be, ha ő lenne a támadó. Noha elég szilárdak, nem arra tervezték őket, hogy kibírjanak egy elszánt ellenséget. El sem képzelték, hogy az ellenség olyan közel juthat, hogy pöröllyel kiverje a rácsokat, mielőtt Ögödej testőrei miszlikbe vágnák.

- Egy pillanatra takarjátok el a lámpát - szólt Szübötej. - Nem akarom, hogy meglásson odakint egy íjász. - Egy faládát az ablakhoz húzott, felguggolt rá. Hirtelen a rácshoz hajolt, majd ugyanolyan gyorsan visszahúzódott.

- Senkit nem látok, nagyuram, de innen a fal az udvarig alig kétembernyi magas. Idejönnek, ha megtalálják.

- De először az ajtóval próbálkoznak - felelte komoran Ögödej.

Szübötej bólintott.

- Talán ideállíthatnád a feleségedet, hogy jelezzen, ha neszt hall. - Igyekezett tisztelni Ögödej tekintélyét, de minden egyes dördüléstől, amely a folyosóról hallatszott, fellobbant benne a türelmetlenség.

- Rendben, tábornok.

Ögödej tétovázott. Egyre dagadt benne a félelemmel vegyes düh. Nem azért építette ezt a várost, hogy az életéért jajveszékeljen, amikor széttépik. Olyan sokáig élt a halál árnyékában, hogy szinte megdöbbentette, mennyire kívánja az életet és a bosszút. Nem merte megkérdezni Szübötejt, tudják-e tartani a szobákat. Látta a tábornok szemében a választ.

- Nem különös, hogy itt leszel Dzsingisz egy másik fiának halálánál is? - kérdezte.

Szübötej megmerevedett. Visszafordult, és Ögödej nem látott gyengeséget fekete, merev pillantásában.

- Számos bűnöm van, nagyuram - felelte. - De ez az idő nem arra való, hogy megvitassuk a régieket. Ha életben maradunk, kérdezhetsz mindenről, amit tudni akarsz.

Ögödejt elöntötte az epe. Mondani kezdett valamit, ám egy újabb hangra mindketten sarkon fordultak, és futni kezdtek. Az egyik sarokvas eltört, a külső ajtó fája meghasadt, az egyik fatábla üresen ásított. A szobából a lámpafény kizúdult a sötétebb folyosóra, és megvilágította a verejtékező arcokat. Az ajtónál álló Huran kidöfött a kardjával, úgyhogy legalább az egyik a fájdalomtól üvöltve hanyatlott hátra.

A csillagok már megtették útjuk felét az égen, mire Kaszar összeszedte a tümenjét. Az élen lovagolt teljes páncélban, kivont kardját a jobb combja mellett tartva. Tíz ezred követte a minghaan tisztek parancsnoksága alatt. Minden ezred százfős dzsagunokra oszlott, amelyeket ezüst jelvényt viselő tisztek vezettek. Egy dzsagun tíz tizedből állt, amelyek hozták az ennivalót, a táborveréshez és a túléléshez szükséges eszközöket. A rendszert Dzsingisz és Szübötej találta ki, de Kaszarnak ez eszébe sem jutott, miközben parancsot adott a kiriltajnak, a szállásmesternek. A síkságon felfejlődött a tízezer fős tümen: emberek rohantak a lovaikhoz, és látszólag eluralkodott a zűrzavar, amíg össze nem álltak a sorok, és fel nem készültek az indulásra. Előttük terült el Karakorum.

Kaszar felderítői jelentették, hogy más tümenek is mozognak körülöttük. Most már senki nem aludt. A legkisebb gyerek is tudta, hogy elérkezett a rettegett válság éjszakája.

Kaszar nakkarái ütemesen verték a dobot. Tucatnyi fegyvertelen fiú ült tevéken, akiknek az volt az egyetlen dolga, hogy a robaj ló mennydörgéssel megrémítsék az ellenséget. Elölről és balról hallatszott a válasz: más tümenek is átvették a riadó és a támadás jelét. Kaszar kiszáradt szájjal nyeldekelt, és kereste elöl, hogy hol vannak Kacsun emberei. Úgy érezte, az események kicsúsztak a kezéből, de nem tehetett mást. Az útja már akkor ki volt jelölve, amikor a kapunál álló emberek arra vetemedtek, hogy feltartóztassák a nemzet tábornokát. Tudta, hogy Csagatáj emberei, de az arcátlan herceg minden jelzés nélkül küldte oda ókét, hogy orgyilkosként végezzék el a munkájukat a sötétben. Kaszar nem hagyhatott figyelmen kívül egy ilyen kihívást a tekintélye ellen - mindenki ellen, akit ő képviselt, a legkisebb dobosig a tevéje hátán. Arra nem is mert gondolni, hogy unokaöccse, Ögödej, csapdába esett a saját városában. Ó csak reagálhatott, és utat vághatott magának befelé, abban reménykedve, hogy lesz még bent élő, akit meg lehet menteni.

Csatlakozott hozzá Kacsun, Dzsebe medvebőröseivel és Szübötej tízezrével. Kaszar megkönnyebbülten felsóhajtott, amikor megpillantotta a lobogókat a homályban, a lovak és az apró zászlók tengere fölött. Szübötej harcosai tudták, hogy tábornokuk bent van a városban, és nem vitatták, hogy Kacsunnak joga van Szübötej helyett parancsolni nekik.

Lassú hegyomlásként kúszott egyre közelebb a négy tümen hatalmas tömege Karakorum nyugati kapujához. Kaszar és Kacsun fegyelmezett türelmetlenséggel lovagolt az élen. Még ekkor sem volt szükség vérfürdőre.

A kapunál álló emberek nem mozdultak, és nem kaptak a fegyvereikhez. Akármilyen parancsot kaptak is, tisztában voltak vele, hogy aki kardot ránt, azonnal megölik. Senki sem akart első lenni.

Úgy álltak ott, akár egy élőkép. Csak a lovak horkantása hallatszott, és a zászlók suhogtak. Aztán a sötétből előlovagolt egy új embercsoport. Útjukat fáklyák világították meg, amelyeket zászlótartók emeltek a magasba, így azonnal láthatta mindenki, hogy megérkezett Csagatáj.

Kacsun parancsot adhatott volna Kaszarnak, hogy állja el Dzsingisz fiának útját, miközben ő a tümenjeivel betör a városba. Nyomasztotta a döntés súlya. Az idővánszorgott, Kacsun

érverése felgyorsult. Nem volt jellemző rá a tétovázás, de ez most nem háború, és nem is a hvárezmi sivatag, vagy valamelyik csin város. Engedte, hogy elszálljon a pillanat, és már hiába kapott utána. Elkésett.

Csagatáj, harcosainak négyszögében úgy vonult be, akár egy kán. Néhány katona elesett a kapunál, mert a lovak fellökték őket, de Csagatáj oda se nézett rájuk. O csak a tábornokokat figyelte kitartóan, apjának testvéreit, azt a két embert, akik egyedül számítottak a táborban ezen az éjszakán. Páncél védte őt is, meg a paripáját is, és olyan hideg volt, hogy Kacsun látta a lovas és a ló szájából gomolygó párát. Csagatáj vas sisakot viselt, amelynek lószőr forgója lobogott a szélben. Ez már nem az a kisfiú volt, akit a nagybátyjai ismertek. Olyan egykedvű volt a nézése, hogy a tábornokok idegei megfeszültek a látványtól.

Kaszar egy halk szisszenéssel jelezve testvérének a dühét. Csagatáj természetesen azért van itt, hogy megakadályozza a bejutásukat Karakorumba. Még nem tudhatták, meddig képes elmenni, hogy kívül tartsa őket.

- Kicsit késő van a kiképzéséhez, Csagatáj! - förmedt rá Kaszar.

Alig ötven lépés választotta el őket. Csagatáj egy hónapja nem engedte ennyire közel magához a rokonait. Kaszarnak viszkettek az ujjai az íja után, bár a páncél valószínűleg megmentette volna célpontját, és aztán olyan vérontás következik, amilyenre Hszi Hszia lerombolása óta nem volt példa. A lován ülő herceg vállat vont, és hideg önbizalommal mosolygott.

- Ez nem kiképzés, bácsikám. Azért lovagoltam ide, hogy lássam, ki fenyegeti a tábor békéjét a sötétben. Erre azt látom, hogy a tulajdon nagybátyáim vonulgatnak seregekkel az éjszakában. Mire véljem ezt, hmé - Elnevette magát. Aliig fölfegyverzett emberei ugyancsak vigyorogtak, de egy pillanatra sem engedték el az íjakat, kardokat és lándzsákat.

- Légy óvatos, Csagatáj - mondta Kaszar.

Ezekre a szavakra a herceg arca megkeményedett.

- Nem, bácsikám. Nem leszek óvatos, amikor hadseregek gázolják földemet. Térjetek vissza a jurtáitokba a feleségeitekhez és gyermekeitekhez. Mondjátok meg embereiteknek, hogy térjenek ők is haza. Ma éjjel semmi dolgotok itt.

Kaszar beszívta a levegőt, hogy egy parancsot ordítson, de Kacsun felkiáltott, mielőtt bátyja elindította volna a tümeneket:

- Nekünk te nem parancsolsz, Csagatáj! Többen vagyunk, mint az embereid, de semmi szükség vérengzésre. Ma éjjel bemegyünk a városba, méghozzá azonnal! Állj félre, és nem lesz harc közöttünk.

Csagatáj lova megérezte gazdája indulatait. Csagatájnak a zablát kellett rángatnia, hogy az állat helyben maradjon. A tábornokok látták unokaöccsük arcán a diadalt, és kétségbeesetten gondoltak a városba szorult Ögödejre.

- Rosszul ítélsz meg engem, bácsikám! - üvöltötte Csagatáj, hogy lehetőleg minél többen hallják. - Ti akartok erőszakkal betörni Karakorumba! Amennyire látom, vérbe akarjátok fojtani a várost. Államcsínyt akartok, amelynek díja a testvérem feje! Én azért jöttem, hogy megakadályozzam a bejutásotokat, és megőrizzem a békét!

Lenéző gúnnyal vigyorgott a megdöbbent tábornokokra. Arca olyan vad volt, mintha azt várná, mikor kezdenek röpködni a nyilak.

Kacsun mozgást hallott jobbról. Hirtelen arra fordult a nyeregben, és embereket látott, amint hatalmas sorokban közelednek, hogy alakzatba álljanak körülötte. Tisztjeik fáklyákkal világítottak. Nem tudta felbecsülni a számukat a csillagfénynél, de a szíve összeszorult, amikor meglátta Csagatáj híveinek zászlait. A nagyjából egyenlőikét párt gyilkosán meredt egymásra. Csagatáj ügyesen manőverezett. Kacsun és Kaszar nem robbanthat ki polgárháborút Karakorum árnyékában. Kacsun kelet felé nézett, a hajnal első jeleit kutatta, ám az ég sötét

volt, és Ögödej magára maradt.

Ötödik fejezet

- Feküdj, Huran! - vakkantotta Szübötej. Futás közben illesztette a nyílvesszőt a húrra. Huran hasra vetette magát a lyuk mellett, Szübötej nyila sivítva eltűnt a sötétségben. Fuldokló sikoly hallatszott. Szübötej ismét célzott, és eleresztette az ideget. A távolság nem volt több tíz lépésnél. A törzsek bármely harcosa eltalálta volna ezt a nyílást, még a legszorongatottabb helyzetben is. Miután Szübötej kilőtte a második nyilat, fél térdre ereszkedett, és félregurult. Még mozgott, amikor szemmel szinte alig látható sebességgel egy nyílvessző zúgott át a szobán, és hangos koppanással, rezegve állt bele a padlóba Szübötej mögött.

Huran az ajtónak vetette a hátát, és a lyuk felé fordította a fejét. A lyukon bevágódott egy kéz, és a keresztrúd után tapogatózott. Huran vízszintesen meglendítette a kardját, átvágta a hús és csontot, olyan erővel, hogy a penge majdnem beleszorult a fába. A kéz és az alkar egy része a földre hullott, a folyosóról vérfagyasztó üvöltés hallatszott, majd nyomban elhalt. Talán elvitték a sérültet bekötözni, vagy ők maguk ölték meg.

Mihelyt a tekintetük találkozott, Szübötej biccentett Hurannak. Rangtól függetlenül ők voltak a legjobb harcosok a szobában, akik tudtak hideg fejjel gondolkodni még a sűrű vérszagban is.

Szübötej most Ögödejhez fordult.

- Szükségünk van egy második vonalra, nagyuram.

Kezében az apai karddal a leendő kán levegőért kapkodott, és Szübötej még sosem látta ilyen sápadtnak. Ögödej nem felelt a tábornoknak. Szübötej hangosabban rászólt, hogy kizökkentse kábultságából:

- Ögödej, ha az ajtó enged, lerohannak minket. Értedé Szükségünk van egy második vonalra, ahova visszavonulhatunk. Huran és én itt maradunk az ajtónál, de nektek vissza kell vinnetek a fiúkat és az asszonyokat a belső termekbe, és el kell torlaszolnotok az ajtót, amennyire tudjátok.

Ögödej lassan elfordította a fejét, és a sötét lyukat nézte, amely szinte okádta rájuk a folyosón lappangó emberek gyűlöletét.

- Azt várod tőlem, hogy bújjak el, és ezzel nyerjek még néhány szívverésnyi életet? Miközben valahol a gyermekeimre vadásznak? Inkább halok meg itt állva, szemtől szembe az ellenségeimmel.

Szübötej látta, hogy komolyan gondolja, ám Ögödej pillantása ekkor átvándorolt Sorhatanira meg a két fiára. Egy percig farkasszemet nézett Toluj öccsével, és elbizonytalanodott a családtagok tekintetének kereszttüzében.

- Jól van, Szübötej, de én visszajövök ide. Toluj, fogd a feleséged meg a fiaidat, és segíts nekem eltorlaszolni a belső ajtót.

- Vidd magaddal az íjadat! - mondta Szübötej. Lekapta az íjat a válláról, és odadobta Ögödejnek.

Az öt rokon vigyázva hátrált, egy pillanatra sem feledkezve meg róla, hogy nem szabad a folyosón rejtőzködő íjász látóterébe kerülniük. Tudták, hogy a sötétben lapít, és ismerték pusztai mormotavadászatokhoz szokott népük türelmét. Az íjász kúp alakú látótere a külső szoba közepéig terjedt.

Ögödej váratlanul átiramodott a szobán, Sorhatani keresztülgurult rajta, és olyan könnyedén ugrott fel, akár egy táncos.

Egyetlenegyszer sem lőttek rájuk. Amikor biztos helyre értek, megfordultak.

Toluj megállt a túloldalon. Egy vastag gerenda mögé rejtőzött a fiaival, és az arca merev volt, annyira féltette őket.

- Fiúk, én megyek utoljára, megértettétek?- - mondta nekik.

Möngke azonnal bólintott, de Kubilaj megrázta a fejét.

- Te vagy a legnagyobb és leglassúbb - mondta remegő hangon. - Hadd menjek én utoljára.

Toluj gondolkodott. Ha a várakozó íjász egy nyílvesszőt helyezett a húrra, és félig meg van feszítve az íja, egy szempillantás alatt ki tudja lőni, szinte céloznia sem kell. A szobában tartózkodó emberek kivétel nélkül rá fogadnának, és nem Tolujékra. Abbamaradt a recsegés az ajtónál, mintha a kinti emberek várnának valamire. Talán csakugyan azt tették. A szeme sarkából látta, hogy Ögödej felesége, Töregene int neki.

Csupán néhány lépést kellett megtenni a szobán keresztül, ám ez a távolság valóságos szakadéknak tűnt. Toluj hosszan, mélyen beszívta be a levegőt, hogy megnyugodjék, és az apjára gondolt. Dzsingisz mesélt neki a lélegzésről, hogy az ijedt ember visszafojtja a lélegzetét, aki pedig támadni akar, hirtelen kap levegő után. Olyan jel ez, amelyre figyelni kell az ellenségednél. Neked pedig eszköz a lélegzés, hogy legyőzd a félelmet. Még egyszer lassan beszívta a levegőt. Vad szívdobogása kissé lelassult. Megmosolyogta Kubilaj riadt kivagyiságát.

- Azt csinálod, fiam, amit mondok. Fürgébb vagyok én, mint gondolnád. - Kezét a fiai vállára tette, és azt súgta: - Menjetek együtt. Készen vagytok?- Most!

A két fiú keresztülrohant az ártalmatlannak tűnő sávon. Nyílvessző szisszent át a nyíláson, és elsüvített Kubilaj mögött. A fiú hasra esett. Sorhatani magához rántotta, aztán kétségbeesett megkönnyebbüléssel átölelte. A fiaival együtt megfordult, és nézték Tolujt, aki biccentett nekik. Homlokán gyöngyözött az izzadtság. Elmosolyodott, mert szívfájdítóan szép felesége olyan gyilkos arcot vágott, hogy egészen olyan volt, mint egy anyafarkas a két kölykével. Az íjász már nyilvánvalóan felkészült a lövésre. Eddig szerencséjük volt. Toluj átkozta magát, amiért nem követte a fiait azonnal, mielőtt az íjász újabb vesszőt illeszthetett volna a húrra. Elszalasztotta a pillanatot, és lehet, hogy az életével fizet érte. Körülnézett, hogy valamiféle pajzsot találjon - egy asztalt, vagy akár egy vastag vásznat, amivel megzavarhatja az íjászt a célzásban. A folyosó még mindig néma volt, mintha a támadók az íjászra bízták volna a dolgot. Toluj újabb mély lélegzetet vett, megfeszítette izmait, hogy átrohanjon a résen, és rettegett a gondolattól, hogy a beléje csapódó nyílvessző családjának szeme láttára dönti le a lábáról.

- Szübötej! - kiáltotta Sorhatani.

A tábornok hátranézett, látta könyörgő arcát, és megértette, mit akar. Nem volt semmije, amivel kellő ideig elzárhatta volna a nyílást. Tekintete megállapodott az egyetlen lámpáson. Elgondolni is undorító volt, hogy ismét sötétség lesz a szobában, de semmi más nem jutott az eszébe. Felkapta a lámpást, kihajította a nyíláson. A csörömpölés időt szerzett Tolujnak, hogy ép bőrrel átjuthasson a családjához. Szübötej hallotta az ajtóba csapódó nyílvessző koppanását, mert az íjász elvétette a célt. Kubilaj éljenzett, Möngke csatlakozott hozzá.

Néhány pillanatig még megvilágította a szobát a folyosón égő olaj, de aztán eltaposták a lángokat, és ismét sötétben maradtak, amely a korábbinál is feketébb volt. Még mindig nem hajnalodott. Újra kezdődött a dühös recsegés, szilánkok röpködtek, az ajtó nyöszörgött a keretében.

Toluj szaporán dolgozott a belső szoba ajtajánál, amely korántsem volt olyan erős, mint a külső. Legföljebb néhány percig tartóztathatta volna fel a támadókat. Toluj inkább kirúgta a törékeny sarokvasakat és barikádot kezdett építeni a nyílásban. Munka közben szeretettel megszorongatta a fiai tarkóját, aztán bezavarta őket Ögödej hálókamrájába, hogy gyűjtsenek össze mindent, amit mozdítani tudnak. Látta, hogy Töregene suttog nekik valamit. A gyerekek megnyugodtak, amikor az asszony átvette az irányítást. Mindkettő megszokta, hogy az anyjuk parancsol, és Töregene nagydarab, anyás, határozott asszony volt.

Itt is égett egy apró lámpa. Töregene kiadta Sorhataninak, aki úgy helyezte el, hogy a

fénye elérjen Szübötejig. A lámpa hatalmas árnyékokat vetett a szobában. Mindnyájan eltörpültek a szökellő-táncoló, óriási, fekete alakok mellett.

Rendíthetetlen összpontosítással dolgoztak. Szübötej és Huran tudták, hogy pár percük lesz a visszavonulásra, ha a külső ajtó enged. A pamlag csak pillanatnyi bosszúságot jelent a beözönlő támadóknak. Mögöttük Sorhatani és Toluj némán, a félelemtől és a kialvatlanságtól idegesen építette a barikádot. A fiúk hordták nekik a fatáblákat, az ágyneműt, még egy nehéz állványt is, amely hosszú sebhelyet hasított a padlóba, amikor végigvonszolták rajta. Elszánt embereket ez sem tart vissza. Ezt még a kis Kubilaj is megértette, vagy leolvasta szüleinek komor arcáról. Mihelyt feltornyozták a siralmas szemétdombot, megálltak mögötte Ögödej jel és Töregenével. Ziháltak és vártak.

Sorhatani fél kézzel Kubilaj vállát fogta, másik kezével Szübötej hosszú kését markolta. Borzasztóan szerette volna, ha világosabb lenne, rettegett a gondolattól, hogy a sötétben haljon meg, legyőzötten, véres hullák között. Gondolni sem bírt rá, hogy elveszítheti Möngkét és Kubilajt. Mintha meredély szélén állt volna; ha a fiaira nézett, már érezte is, ahogy zuhan. Hallotta, ahogy Toluj hosszasan, lassan veszi a levegőt. Utánozta a férjét, ő is orron át lélegzett. Ez segített egy kicsit a sötétben. Hirtelen teljes hosszában végigrepedt a külső ajtó. A kintiek mohón felbődültek.

Szübötej és Huran egyaránt tartott a folyosón lapuló íjásztól. Akkor kellett lesújtaniuk a sötétben rejtőző arcokra, amikor egy-egy csapás érte a gyorsan töredező fát, mert olyankor az íjász nem lőhetett. A támadók iparkodtak, mert tudták, hogy nemsokára bejuthatnak. Többen is sikoltva estek össze a kardpenge szúrásától, amely úgy vágott beléjük, mint egy agyar, és rögtön vissza is húzódott, mielőtt az íjász átláthatott volna a saját emberei között. Valaki hörögve haldokolt, Huran zihált. Áhítattal töltötte el a mellette harcoló tábornok fagyos nyugalma. Szübötej arca olyan egykedvű volt, mintha kiképzésen venne részt.

Mégsem tarthatták az ajtót. Mindketten megdermedtek, amikor egy lenti fatábla tört szilánkokra. Már csak a fele maradt meg az összerepedezett, lötyögő ajtónak. Emberek evickéltek át guggolásban a keresztrúd alatt, Huran és Szübötej állta a sarat, és lecsaptak a védtelen nyakakra. Vér fröccsent rájuk, de egy tapodtat sem hátráltak, bár az íjász belőtt egy nyilat, amelytől Huran megpördült maga körül, és elakadt a lélegzete.

Tudta, hogy eltörtek a bordái. Kínszenvedés volt minden lélegzetvétel, mintha üvegszilánk szúrta volna a tüdejét, de még csak meg sem vizsgálhatta a sebet, hogy megvédte-e a páncéljáé Újabb emberek rugdosták az ajtót, kilazítva a falba erősített tolózárat. Ha az ajtó bedől, a két harcost elnyeli az áradat.

Huran rekedten zihálva döfködött tovább, csupasz nyakakat és karokat keresett a lyukon túl. Látta, hogy pengék szurkálják, érezte a csapásokat a vállán és a karján. Szája megtelt keserű, fémes ízzel, karja lassulva suhogtatta a kardot, édeskés, égetőlevegőt szívott be minden lélegzettel.

Aztán elesett, és azt gondolta, hogy valakinek a vérében csúszott el. Látta, hogy a vasrúd kiugrik a helyéből. A szoba valahogy világosabbnak tűnt, mintha végre megérkezett volna a szürkület. Huran felhördült, amikor valaki rátaposott kinyújtott kezére, összezúzta a csontjait, de a fájdalom elszállt. Meghalt, mielőtt Szübötej harcra készen szembe fordult volna azokkal, akik a diadaltól megvadultan, üvöltve berontottak a szobába, és alig várták, hogy befejezhessék a munkájukat.

A kapunál beállt patthelyzet Csagatáj diadalát jelentette. Élvezettel nézte nagybátyjai arcát is, amikor Jelme tümenje felzárkózott az övé mellé. A másik oldalt viszont Toluj tümenje erősítette. Harcosai alig bírtak a türelmetlenségükkel, mert tudták, hogy uruk és családja csapdába esett a városban, és talán már meg is haltak.

A nemzet tábornokai sorra hozták oda harcosaikat a városfalhoz. A tömeg messzire elnyúlt

a sötétben. Több mint százezer harcos várta, hogy harcolhasson, ha kell, de nem volt bennük tűz, amíg parancsnokaik csak ültek, és hidegen méregették egymást.

Batu, Dzsocsi fia, Kacsun és Kaszar mellé állt. Alig tizenhét éves volt, de máris ezer harcost vezetett, és büszkén ülte meg a lovát. A nemzet hercege lett belőle, dacára ifjúságának és apja végzetének. Ezt Ögödejnek köszönhette, mert ő emelte olyan magasra, amit Dzsingisz sosem tett volna meg. De akkor is a törzsek legerősebb emberével fordult szembe. Kacsun futárt küldött hozzá, hogy megköszönje a döntését.

Szübötej nem volt itt. Kacsun elméje fürgébben dolgozott, mint amit jámbor viselkedéséből kinézhettek volna. Arra gondolt, hogy Jelme még mindig hű Ögödejhez, noha Csagatáj maga mellé engedte. Nem csekélység ám az, ha az ellenség seregének körülbelül hatoda fordít köpönyeget a döntő pillanatban. Ám akkor is túlságosan kiegyenlítettek az erőviszonyok. Lelki szemeivel látta, amint a hadsereg önmagára ront. Már csak pár százan maradtak, aztán pár tucatnyian, végül alig egy-kettő. Mi lesz a nagyszerű álommal, amelyet Dzsingisz adott nekik? Ó sohasem tűrte volna, hogy így tékozolják az életet és az erőt - a saját népén belül!

Hajnalodott. Keleten abban a halványszürke fényben derengett a föld, amely megelőzi a napkorong felbukkanását. A fény végigsuhant a Karakorum alatt összegyűlt sokaságon, megvilágította a tábornokok és harcosaik arcát, már nem volt szükség a fáklyákra. De még ekkor sem mozdultak. Csagatáj ült a nyeregben, beszélgetett a harcosaival, és úgy hahotázott, mint aki élvezi az új napot, és azt, amit hozhat.

Amikor feltűnt keleten az első keskeny, arany csík, Csagatáj alvezére hátba vágta parancsnokát. Körülöttük éljeneztek az emberek. A többi tümenje is csatlakozott az éljenzéshez. Kaszar és Kacsun harcosai mogorva, töprengő csendben ültek lovaikon. Nem kellett ahhoz egy Szübötejéhez fogható elme, hogy megértsék Csagatáj örömét. Kacsun összehúzott szemmel figyelte, amint Csagatáj emberei leszállnak a nyeregből, hogy térdre borulhassanak kánjuk előtt. Arca eltorzult a dühtől. Ezt meg kell állítania, különben a hullám átterjed a többi tümenre, és a harcosok hűséget esküsznek Csagatáj kánnak, még mielőtt megtudhatnák, milyen sorsra jutott Ögödej.

Elindította a lovát, és a kezét fölemelve parancsolta vissza embereit, akik követték volna. Kaszar a nyomába szegődött, ketten lovagoltak a sorok között Csagatáj felé.

Unokaöccsük ugyanazzal az ugrásra kész éberséggel figyelte őket az első lépéstől fogva, amelyet egész éjszaka tanúsított. Félreérthetetlen fenyegetéssel vonta ki a kardját, de közben is mosolygott, és intett embereinek, hogy engedjék át őket. A felkelő nap megvilágította a hadat. Olyanok voltak ragyogó páncéljukban, mint a vaspikkelyes, veszélyes halak tengere.

- Új nap virradt ránk, Csagatáj! - mondta Kacsun. - Most megnézem Ögödej testvéredet. Beengedsz minket a városba!

Csagatáj még egyszer a kelő napra pillantott, és bólintott.

- Megtettem a kötelességemet, bácsikám. Megvédtem a várost azoktól, akik zavargásokat keltettek volna odabent az eskütétel előestéjén. Gyertek, lovagoljatok velem az öcsém palotájához. Meg kell győződnöm róla, hogy biztonságban van-e. - Vigyorgott az utolsó szavakhoz, és Kacsun inkább másfelé nézett, hogy ne lássa. A kapu kinyílt. Mögötte üresek voltak Karakorum utcái.

Szübötej már nem volt fiatal, de teljes páncélzatot viselt és hosszabb ideje katonáskodott, mint amennyit a támadók többsége egyáltalán megélt. Amikor karddal hadonászva berontottak, hat gyors lépéssel eltávolodott az ajtótól, majd váratlanul meg-pördült, előreugrott és elvágta a legközelebbi ember torkát. Két férfi nyomban lesújtott rá, kardjukkal veszettül kaszabolták a pikkelypáncélt, villogó vonalakat húzva a zománcon. Szübötej elméje tökéletesen tiszta volt, és gyorsabban járt, mint ahogy a támadók mozogtak. Arra számított, hogy azonnal vissza kell

vonulnia, ám a merénylők elsietett csapásai fáradtságról és elkeseredettségről árulkodtak. Ismét odavágott, és a pengét elfordítva végigrántotta az acélt az egyik férfi homlokán. A felhasított bőrből patakzó vér elvakította a támadót. Ez hiba volt. Két ember megragadta Szübötej jobb karját, egy harmadik kirúgta alóla a lábát, és a tábornok elzuhant.

A földön tombolni kezdett. Minden irányba támadott, a páncélját használta fegyvernek, és folyamatosan mozgott, hogy nehezebben lehessen eltalálni. A lábán levő fémpikkelyek felhasították valakinek a combját, aztán üvöltést hallott, és újabb emberek zúdultak be a szobába, olyan sokan, hogy alig fértek el a helyiségben. Szübötej eszeveszetten harcolt tovább, habár tudta, hogy ő és Ögödej is veszített. Csagatáj lesz a kán. Szája megtelt a saját vérével, amely éppoly keserű volt, mint haragja.

Ögödej és Toluj egymás mellett várakozott a barikádnál. Sorhatani is ott állt az íjjal, de nem lőhetett, amíg Szübötej élt. Amikor a tábornok a földre került, Sorhatani két nyilat lőtt ki a férje és a sógora között. Karja messze nem volt olyan erős, hogy teljesen megfeszíthesse az íjat, ám az egyik vessző így is megállított egy rohanó férfit, a másik visszapattant a mennyezetről. Ögödej az asszony elé lépett, miközben Sorhatani remegő kézzel próbált egy harmadik nyilat illeszteni a húrra. Túl a barikádon semmit sem lehetett látni a markolászó kezeken, a pengéken és a véres arcokon kívül. Sorhatani először nem értette, hogy mi történik. Visszahőkölt, amikor hangos üvöltéssel újabb emberek rontottak be a külső szobába. Azok közül, akik Ögödejjel és Tolujjal küzdöttek, néhányan megfordultak a hangra, és akkor visszarántották őket. A Sorhatanival szemközt álló ember torkában egyszer csak megjelent egy kardpenge, mintha hosszú, véres nyelvet növesztett volna. Rángatózva összeesett, és akkor már lehetett látni.

Ögödej és Toluj úgy lihegett, mint a kutyák a napon. A másik teremben egy csoport páncélos ember gyors, hatékony csapásokkal lekaszabolta a támadókat.

Ott állt Dzsebe, aki először nem törődött a túlélőkkel, még Ögödejjel sem. Meglátta a földön heverő Szübötejt, és letérdelt mellé, miközben a tábornok nehézkesen föltápászkodott. Szédült, sebek borították, de élt.

Dzsebe fölállt és kardjával tisztelgett Ögödej előtt.

- Örülök, hogy jól vagy, nagyuram - mondta mosolyogva.

- Te hogy kerülsz ideé - förmedt rá Ögödej, akinek a vére még mindig forrt a félelemtől és a dühtől.

- A nagybátyáid küldtek, nagyuram, negyven harcossal. Sok embert kellett megölnünk, hogy eljussunk hozzád.

Toluj boldogan vágta hátba testvérét, aztán megfordult, és magához ölelte Sorhatanit. Kubilaj és Möngke egymás vállát csapkodták, és addig mímelték a harcot, amíg Möngke fejfogásba nem szorította Kubilajt.

- Szübötej! Tábornok! - szólalt meg Ögödej.

Szübötej homályos tekintete kitisztult. Egy harcos a kezét nyújtotta, hogy felsegítse, ám Szübötej ingerülten ellökte. Még mindig nem tért magához a megrázkódtatásból, hogy olyan közel került a halálhoz a támadók lába alatt. Amikor fölállt, Dzsebe feléje fordult, mintha jelentene.

- Törött Lándzsa bezáratta a városkapukat. Valamennyi tümen odakint van a síkságon. Még lehet háború.

- Akkor hogy jutottál be a városomba? - kérdezte Ögödej.

Hurant kereste, aztán beléhasított, hogy a testőr az első ajtónál feláldozta érte az életét.

- Átmásztunk a falon, nagyuram - válaszolta Dzsebe. - Kacsun tábornok küldött minket, mielőtt elindult volna, hogy megpróbáljon utat törni magának. - Vállat vont, mikor látta Ögödej megdöbbenését. - Nem olyan magasak, nagyuram.

Ögödej észrevette, hogy világosabb van a szobákban. Megérkezett a hajnal Karakorumba, szép nap ígérkezett. Hirtelen eszébe jutott, hogy ez az eskütétel napja. Hunyorgott, igyekezett rendezni a gondolatait, hogy miként lehet folytatni egy ilyen éjszaka után. Az, hogy még létezik után, több volt, mint amire az utóbbi percekben számított. Szédült, mert olyan események forgatagába került, amelyek fölött nem volt hatalma.

Futó lábak dobogtak a folyosón. Egy hírvivő rontott be a szobába, majd hirtelen megtorpant a számtalan halott és a rászögeződő kardok láttán. A szoba fojtogatóan, émelyítően bűzlött a bélsártól és a vizelettől.

-Jelents! - parancsolta Dzsebe a felderítőnek.

A fiatalember összeszedte magát.

- A kapukat ismét kinyitották, tábornok. Egész úton futottam, egy fegyveres csapat közeledik.

- Természetesen! - szólalt meg Szübötej. Mély hangjára mindenki felkapta a fejét, és őt nézte. Ögödejt elöntötte a megkönnyebbülés, amiért a tábornok itt van. - Mindenki, aki a falak előtt tartózkodott az éjjel, idejön, hogy lássa, ki maradt életben. -Ögödejhez fordult.

- Nagyuram, csak perceink vannak. Meg kell mosakodnod, és át kell öltöznöd, ha előttük mutatkozol. Ezt a szobát le kell zárni. Legalábbis ma estig.

Ögödej hálásan bólintott, és Szübötej gyors parancsokat kezdett osztogatni. Először Dzsebe távozott, csak hat embert hagyott testőrnek a jövendő kán mellett. Ögödej és Töregene követték, sarkukban Tolujjal és családjával. Miközben végigsiettek egy hosszú folyosón, Ögödej látta, hogy Toluj menet közben hol a feleségét, hol a fiait cirógatja, mint aki nem bírja elhinni, hogy épek és egészségesek.

- A gyerekek, Ögödej! - szólalt meg Töregene.

Ögödej ránézett. Feleségének arca sápadt és nyúzott volt az aggodalomtól. Átkarolta, hogy vigaszt merítsenek egymásból. Ögödej átnézett az asszony feje fölött, de senkit nem látott, aki jól ismerte volna a palotát. Hol lehet a szolgája, Barszaghur? Mivel Dzsebe volt a legközelebb, hozzá fordult.

- Tábornok, tudnom kell, hogy Güjük fiam túlélte-e az éjszakát. És természetesen a lányaim is. Küldd el az egyik emberedet, hogy keresse meg a szállásukat. Kérdezzen meg egy szolgát. Olyan gyorsan hozz nekem híreket, ahogy csak tudsz! Kerestesd meg a kancelláromat, Jao Sut, és Barszaghurt. Mozogjanak, derítsék ki, hogy ki maradt életben.

- Parancsodra, nagyuram! - vágta rá Dzsebe, és meghajolt. Ögödej szinte tombolt, nehéz volt értelmezni a hangulatát. Ez több volt a harcot követő izgalomnál, amikor az életerősebben áramlik az erekben.

Ögödej tovasietett, felesége és a testőrök alig bírtak lépést tartani vele. Valahonnan elölről menetelő lépteket hallott, mire áttért egy másik folyosóra, távolabb a hangtól. Ruhát kell váltania, le kell mosnia magáról a vért és mocskot. Idő kell, hogy gondolkodhasson.

Kacsunban meghűlt a vér. Sápadtan lovagolt Ögödej palotája felé az utcákon. Mindenfelé hullák hevertek, sötétedő vértócsák mocskolták a csiszolt közcsatornákat. Nem mindegyik hordta Ögödej testőreinek jelvényét. Voltak akik sötét deelt viseltek, vagy lámpakorommal befeketített páncélt, amely tompán fénylett a hajnali világosságban. Véres volt az éjszaka, Kacsun rettegett, hogy mit fog látni a palotában.

Csagatáj vígan léptetett, és annyira csóválta a fejét a pusztítás láttán, hogy Kaszar már ott tartott, elvágja a torkát és letörli az arcáról az elégedettséget. Csak azért nem nyúlt a kardjához, mert ott volt Csagatáj három harcosa is. Nem néztek a hullákra. Tekintetük csak a két embert követte, amint ott lovagoltak uruk mellett, akiből estére kán lesz.

Az utcák némák voltak. Ha volt munkás, aki kitette a lábát az otthonából az éjszakai fegyvercsörgés és ordítás hallatán, a holttestek láttán ész nélkül iszkolt vissza, és elreteszelte

az ajtót. A hat lovas megérkezett a palota lépcsőjéhez. Holtak hevertek a sápadt márványon, vérük átrajzolta a kő erezetének mintáját.

Csagatáj nem szállt le, inkább fölléptetett lovával a lépcsőkön. A nyelvével csettintve irányította az állatot, amely óvatosan lépkedett a holtak között. Az udvar főbejárata nyitva állt, senki sem volt ott, hogy feltartóztassa. Varjak hívogatták egymást, a magasban máris megjelentek a sólymok és a keselyűk, amelyeket a szél sodorta hullaszag vonzott ide. Kacsun és Kaszar komor balsejtelemmel néztek össze, mikor egy árnyéksorompón keresztül bejutottak a mögötte elterülő udvarba. Az ezüstfa szépségesen és élettelenül ragyogott a hajnalban.

A tábornokok jól tudtak olvasni a halottak mintázatából. Nem volt szabályos harc, ahol csatárláncban álló emberek kaszabolják egymást. A testek összevissza hevertek, ott, ahol ledöfték őket hátulról, vagy eltalálta őket a láthatatlan nyílvessző. Szinte érezték a védők megdöbbenését, amikor feltűntek az árnyékba öltözött gyilkosok, és keresztülvágtak rajtuk, mielőtt bárki is megszervezhette volna a védelmet. Csagatáj mámoros örömmel szállt le a nyeregből a csendben. Lovát idegesítette a vérszag, Csagatáj akkurátusán kikötötte egy oszlophoz.

- Kezdek aggódni az öcsémért - mondta.

Kaszar izmai megfeszültek. Csagatáj egyik embere fölemelte a kezét, emlékeztetve a tábornokot a jelenlétükre. A harcos vigyorgott, élvezte ura előadását.

- Nem kell aggódnod! - szólalt meg egy hang, amelytől mindnyájan ugrottak egyet.

Csagatáj azonnal megpördült, kardja egyetlen mozdulattal kiröppent a hüvelyéből. Emberei alig voltak lassúbbak nála. Készen álltak minden támadás visszaverésére.

Szübötej állt egy faragott mészkő árkád alatt. Nem viselt páncélt, a reggeli szellő még nem szárította föl a selyem köntösén sötétlő verejtékfoltokat. Bal felkarját bekötözték, Csagatáj látta, hogy a vásznon átüt a vér. Szübötej arca fáradt, de kemény volt, a tekintete, amellyel ennek a vérontásnak és pusztításnak a felelősét nézte, valami rettenetes.

Csagatáj kinyitotta a száját, hogy magyarázatot követeljen, de Szübötej folytatta.

- Ögödej nagyúr vár téged a kihallgatási teremben, és üdvözöl az otthonában. Kezeskedik a biztonságodért. - Az utolsó szavakat úgy köpte ki, mintha a torkán akadtak volna.

Csagatáj nem bírta nézni a tábornok szemében égő dühöt. Egy pillanatra megroggyant a válla, amikor megértette, hogy vereséget szenvedett. Mindent eljátszott egyetlen éjszakán. Nem nézett föl, amikor csizmás lábak dobbantak halkan a kövön, és íjászok jelentek meg a magasban. Beharapta az alsó ajkát, és bólintott. Még most is az apja fia volt. Kihúzta magát, szertartásosan a hüvelybe dugta a kardját. Arcán nyoma sem volt döbbenetnek vagy csalódásnak, amikor fanyarul Szübötej re mosolygott.

- Hála a szellemeknek, hogy él - mondta. - Vezess hozzá, tábornok!

Hatodik fejezet

Csagatáj emberei az udvarban maradtak. Harcoltak volna, ha a vezérük azt parancsolja. Ám Csagatáj csak megmarkolta egyikük vállát, mielőtt Szübötej nyomában belépett az árkádok alá. Nem nézett vissza, amikor Ögödej harcosai körülvették a kíséretét és levágták őket. Összeszorította a fogát, amikor az egyik feljajdult. Csalódást okozott neki, hogy ez az ember nem tisztelte annyira az urát, hogy némán haljon meg érte.

Kaszar és Kacsun némán követték. Figyelték, ahogy Csagatáj felzárkózik Szübötej mellé. Egyik sem nézett a másikra. A teremnél rengeteg őr állt. Csagatáj csak vállat vont, és átadta a kardját.

A csiszolt rézből készült ajtó aranyvörösen izzott a napsütésben. Csagatáj be akart lépni, ám a testőrparancsnok megkocogtatta a páncélját, aztán hátralépett. Csagatáj pofát vágott, de azért levetette hosszú, pikkelyes ingét, combpáncélját, súlyos kesztyűjét és karvédőjét. Hamarosan már csak a zubbonya, nadrágja és csizmája maradt rajta. Egy másik ember tekintélyét talán csorbította volna, ha így lecsupaszítják, de Csagatáj hónapok óta készült az ünnepségre, birkózott, futott, több száz nyilat lőtt ki naponta. Olyan remek formában volt, hogy a körülötte állók többsége kisebbnek és gyengébbnek tűnt, mint amilyenek igazából voltak.

Kivéve Szübötejt. Egyik testőr sem mert a közelébe menni, ahogy ott állt és némán várta, hogy Csagatáj tiltakozzék. Noha meg se moccant, mozdulatlansága olyan volt, akár a kígyóé, vagy a meggörbített facsemetéé, amely bármikor visszacsapódhat eredeti helyzetébe.

Végül Csagatáj szembenézett az őrség parancsnokával, és felvonta egyik szemöldökét. Eltűrte, hogy megmotozzák. Nem volt eldugott fegyvere, így kinyílt előtte az ajtó. Egyedül lépett be. Miközben az ajtó becsukódott mögötte, hallotta, hogy Kaszar vitatkozik, amiért visszatartják. Örült, hogy Szübötej és a nagy-bátyjai nem lesznek tanúi az elkövetkezőknek. Kockáztatott és vesztett, de nem volt ebben semmi szégyen, semmi megalázó. Ögödej hűséges embereket gyűjtött maga köré, éppúgy, mint ő. Testvérének tábornokai találékonyabbnak bizonyultak az övéinél, Akármi történt az éjjel, az egyik testvérből kán lesz, de mi történik a másikkal? Csagatáj hirtelen elvigyorodott, ahogy megpillantotta Ögödejt a terem túlsó végében, arany berakással díszített, fehér kő trónján. Hatásos látvány volt, annak is szánták.

Ahogy közelebb lépett, Csagatáj látta, hogy Ögödej fekete haja nyirkos hullámokban omlik a vállára. Arcán egyetlen szederjes folt emlékeztetett az éjszakára. Öccse a pompás trónuson is közönséges, szürke deelt viselt nadrágja és zubbonya fölött, olyan dísztelent, mint akármelyik pusztai pásztor.

- Örömmel látom, öcsém, hogy jól vagy! - szólalt meg Csagatáj.

Ögödej izmai megfeszültek, amikor Csagatáj sima léptekkel közeledett hozzá. Léptei visszhangzottak a teremben.

- Ne játsszunk - felelte. - Túléltem a támadásodat. Ma, napnyugtakor kán leszek.

Csagatáj bólintott, és tovább mosolygott.

-Jó, ne játsszunk, de tudod, akármilyen különös is, én az igazat mondtam. Énem egy része félt attól, hogy holtan talál. Nevetséges, mié - Kuncogott, mert derűsnek találta, hogy ilyen ellentmondásos érzések élnek benne. A család különös dolog. - Mégis azt tettem, amit a legjobbnak gondoltam. Nem bántam meg, nem kérek bocsánatot, azt hiszem, apánk élvezte volna a kockázatot, amelyet vállaltam. - Meghajtotta a fejét. - Gondolom, megbocsátod, hogy nem gratulálok a győzelmedhez.

Ögödej kicsit fölengedett. Évekig gondolt Csagatájra úgy, mint egy pökhendi hülyére. Szinte hiányzott neki azóta, hogy belenőtt a hatalomba és a felelősségbe. Mihelyt Csagatáj a trónushoz ért, előléptek Ögödej testőrei, és megparancsolták, hogy térdeljen le. Csagatáj nem törődött velük, állva maradt, érdeklődve figyelte a termet. Hatalmas tér volt ez egy pusztai

jurtákhoz szokott harcosnak. A városra néző ablakból ömlött befelé a reggeli világosság.

Az egyik őr Ögödej felé fordult engedélyért. Csagatáj kissé elmosolyodott. A testőr minden más foglyot leütött volna, vagy átvágja a térdinát, hogy letérdeljen. A habozással elismerte Csagatáj hatalmát még akkor is, amikor meg akarták alázni.

Ögödej szinte csodálta bátyja hányaveti bátorságát. Igen, valóban csodálta, még egy ilyen éjszaka után is. Dzsingisz árnyéka ott lebegett közöttük, és talán mindig is így lesz. Sem ők, sem Toluj nem érhetik utol az apjuk teljesítményét. Minden mérték szerint kisebb lelkek voltak attól a pillanattól kezdve, hogy megszülettek. De mégis élniük kellett, felnőttek, férfiak lettek, és értették a mesterségüket. Ebben az árnyékban kellett felnőniük -vagy hagyniuk kellett, hogy agyonnyomja őket.

Senki más nem értette meg úgy Ögödej életét, mint Csagatáj, még Toluj öccse sem. Ismét eszébe jutott, hogy helyesen döntött-e, ám ebben szilárdnak kellett maradnia. A napnál világosabb, hogy a férfi csak elpocsékolja az életét az aggodalmaskodással. Az embernek néha egyszerűen csak választani kell, aztán vállat vonni, akármi lesz is az eredmény, tudván, hogy ennél többet nem hozhatott ki abból, amit kivetett a kockán.

Szembenézett a bátyjával, és még egyszer utoljára azt kívánta, bár tudná, meddig élhet még. Minden ezen múlik. A fiában nincs meg a kíméletlen akarat, amely az örökléshez kell. Ha Ögödej ma meghal, akkor nem Güjük követi Dzsingisz vérvonalából. A hatalmat az a férfi ragadja meg, aki előtte áll. Ögödej igyekezett lehiggadni, noha a szíve dübörgött és akadozott, és annyira fájt, mintha kést döftek volna a bordái közé. Nem aludt és tisztában volt vele, hogy az ájulást kockáztatja ezen a reggeli tárgyaláson Csagatájjal. Kiivott egy korsó vörösbort, hogy erősítse az idegeit, és bekapott egy csipet gyűszűvirágport is. Még mindig érezte keserűségét a nyelvén, és úgy hasogatott a feje, mintha lassan össze akarnák roppantam.

Lehet, hogy csupán néhány napig uralkodik kánként, aztán a szíve föladja a küzdelmet, és megszakad. Ha ez a sorsa, és most megöli Csagatájt, a nemzet szétmarcangolja magát a polgárháborúban. Toluj nem elég erős ahhoz, hogy összetartsa őket. Sem ő, sem Ögödej fia nem vette körül magát hűséges tábornokokkal, akik megvédjék egy ilyesfajta felfordulástól. Ebben a küzdelemben az erő legyőzi a vérségi köteléket.

A férfi, aki előtte állva próbálja titkolni az idegességét, talán a nemzet legjobb esélye. Mi több, Csagatáj az a fiú, akit Dzsingisz választott volna, ha Dzsocsi meg sem születik. Ögödej nyirkos haja viszketett. Öntudatlanul megvakarta. Az őrök még mindig őt nézték, de nem hagyta, hogy Csagatájt térdre kényszerítsék, ezen a napon nem, noha énjének egy része nagyon örült volna neki.

- Itt biztonságban vagy, bátyám - mondta. - Erre szavamat adom.

- Es a szavad vasból van - mormolta Csagatáj, szinte gépiesen.

Mindketten emlékeztek apjuk meggyőződésére, és tiszteletben tartották. A nagy kán árnyéka úgy borította be őket, mint egy köpeny. A közös emlék hatására Csagatáj fölpillantott és el-komorodott. Hirtelen nem tudta, mit tegyen. Arra számított, hogy megölik, de úgy látszik, Ögödej inkább zavart, és nem diadalmas, vagy bosszúvágyó. Kíváncsian figyelte, ahogy Ögödej a testőrtisztjéhez fordul.

- Menjetek ki. Négyszemközt akarok beszélni a bátyámmal. -A férfi már elindult, de Ögödej felemelt kézzel megállította. -Mégsem. Küldd be orlok Szübötejt.

- Parancsodra, nagyuram - felelte a tiszt és mélyen meghajolt.

A falak mellett álló őrök pár perc alatt odaértek a nagy rézajtóhoz, és beszólították Szübötejt. Mielőtt az ajtó becsukódott, kintről behallatszott, hogy Kaszar még mindig vitatkozik az őrtisztekkel, aztán a három férfi egyedül maradt a visszhangos teremben.

Ögödej fölállt a trónról, és otthagyta, hogy egy szinten legyen Csagatájjal. Odament egy kis asztalhoz, egy korsóból ajragot töltött egy csészébe. Meghúzta, és felszisszent, mert a

szesz marta a sebeket a szájában.

Csagatáj Szübötejre pillantott. A tábornok ellenségesen bámulta. Csatagáj rákacsintott, és elfordította a tekintetét.

Ögödej lassan beszívta a levegőt, és az erőfeszítéstől reszkető hangon mondani kezdte, amit rég rejtegetett magában.

- Az apám örököse én vagyok, Csagatáj. Nem te, vagy Toluj, vagy Kacsun, vagy Dzsocsi fia, vagy bármelyik tábornok. Ahogy ma a nap lenyugszik, fogadom a nemzet esküjét. - Elhallgatott. Sem Csagatáj, sem Szübötej nem szólt. Egyre nyúlt a csönd. Ögödej kinézett a magas ablakon, élvezte városa látványát, noha az csöndes és riadt volt egy ilyen éjszaka után.

- Van egy világ azon kívül, amelyet ismerünk - mondta halkan. - Kultúrák, emberfajták, hadseregek, amelyek sosem hallottak rólunk. Igen, és olyan városok, amelyek nagyobbak, mint Jencsing és Karakorum. Ahhoz, hogy életben maradjunk, és növekedjünk, erősnek kell maradnunk. Új földeket kell meghódítanunk, hogy a hadseregünk mindig ehessen és mozoghasson. Ha megállunk, meghalunk, Csagatáj.

- Tudom - felelte Csagatáj. - Nem vagyok ostoba.

Ögödej fáradtan elmosolyodott.

- Nem. Ha az lennél, megölettelek volna az udvaron az embereiddel együtt.

- Akkor hogyhogy élek még? - kérdezte Csagatáj. Igyekezett közömbösen beszélni, de a kérdés azóta égette, hogy meglátta Szübötejt a palota udvarán.

- Mert lehet, hogy nem élem meg a nemzet növekedését, Csagatáj - felelte végül Ögödej. - Mert beteg a szívem, és bármelyik pillanatban meghalhatok.

A másik kettő úgy nézett rá, mintha megütötte volna őket. Ögödej majdhogynem megkönnyebbülve folytatta, ömlöttek belőle a szavak.

- A keserű csin por tart életben, de azt nem tudhatom, hogy mennyi időm maradt. Csak azt akartam megérni, hogy elkészüljön a városom, és kán legyek. Itt vagyok, és élek, noha megszenvedek minden percért.

- Miért nem mondtad ezt korábban? - kérdezte lassan Csagatáj, akit fejbe kólintott a kijelentés hordereje, bár tudta a választ, mielőtt Ögödej megszólalt volna, és bólogatott arra, amit öccse mondott.

- Adtál volna nekem két évet, hogy felépítsek egy várost, egy síremléket?- Nem, abban a pillanatban támadtál volna, ahogy megtudod a hírt. Ehelyett felépítettem Karakorumot, és én leszek a kán. Azt hiszem, bátyám, apánk méltányolná azt a kockázatot, amelyet én vállaltam.

Csagatáj a fejét csóválta, mintha kezdenének összeállni benne az érthetetlen dolgok.

- Akkor miért ..- szólalt meg.

- Csagatáj, azt mondtad, hogy nem vagy ostoba. Gondold át, ahogy én is megtettem ezerszer. Az apám örököse vagyok, de a szívem beteg, és bármikor meghalhatok. Akkor ki vezetné a nemzetet?

- Én - felelte halkan Csagatáj.

Keserű igazság volt, hogy Ögödej fia nem éri meg a kort, amikor elfoglalhatja a trónust, de egyik testvér sem sütötte le a szemét. Csagatáj kezdte méltányolni, hogy min mehetett át Ögödej az apjuk halála óta eltelt években.

- Mióta tudsz erről a betegségről? - kérdezte.

Ögödej vállat vont,

- Amióta az eszem tudom, mindig éreztem szúrásokat, de csak az utóbbi néhány évben lett ilyen rossz. Voltak... komolyabb fájdalmaim. Nem hiszem, hogy a csin por nélkül sok időm lenne hátra.

- Várj! - szólalt meg az elkomorodó Csagatáj. - Azt mondod, hogy biztonságban vágyóké Hagyod, hogy távozzak ezzel a tudással? Ezt nem értem.

Szübötej válaszolt neki, és közben ő is úgy nézett Ögödejre, mintha először látná.

- Ha meghalnál, Csagatáj, ha megölnénk, ahogy megérdemled az éjszakai támadás után, akkor ki tudná egyben tartani a nemzetet, ha a kán meghal? - Arca eltorzult a dühös megvetésről. -Úgy tűnik, nagyuram, jutalmat kapsz a botlásaidért.

- Ezért kellett ezt neked is hallanod, Szübötej - mondta Ögödej. - Le kell küzdened a haragodat. Utánam a testvérem lesz a kán, és te leszel az első tábornoka. Ó is Dzsingisz fia, annak a férfinak a véréből származik, akit szolgálni esküdtél.

Csagatáj igyekezett felfogni, amit hallott.

- Azt várod el tőlem, hogy békésen várjak, amíg meghalsz? Honnan tudhatnám, hogy ez nem valamiféle csel, amit Szübötej talált kié

- Onnan, hogy most is megölhetlek! - vágott vissza Ögödej. Láthatóan fogytán volt a türelme. - És még mindig megtehetem, Csagatáj. Máskülönben miért ajándékoználak meg az életeddel az elmúlt éjszaka után? Az erő pozíciójából beszélek, bátyám, nem a gyengeségéből. így ítéld meg a szavaimat.

Csagatáj kelletlenül bólintott. Időre volt szüksége, hogy gondolkozzék, de tudta, hogy ezt a fényűzést nem engedik meg neki.

- Ígéreteket tettem azoknak, akik támogattak - mondta. -Nem élhetem az egyszerű pásztorok életét, amíg várok. Az élő halál lenne, nem méltó egy harcoshoz. - Rövid szünetet tartott, lázasan törte a fejét. - Hacsak nyilvánosan ki nem nevezel örökösöddé. Akkor megőrzőm a tábornokaim tiszteletét.

- Ezt nem teszem - vágta rá Ögödej. - Ha néhány hónapon belül meghalok, akkor te leszel a kán, akár megteszlek az örökösömmé, akár nem. Ha tovább élek, nem tagadom meg ezt a lehetőséget a fiamtól. Vele kell majd megmérkőznöd, ahogy neki is veled.

- Hiszen akkor semmit sem adsz nekem! - válaszolta Csagatáj csaknem kiáltva. - Miféle megegyezés ez, amelyik üres ígéreteken alapul? Egyáltalán miért mondod ezt el nekem. Igen, kán leszek, ha hamarosan meghalsz, de addig se töltöm az életemet azzal, hogy a hírnököt várom, aki talán sosem jön! Nincs ember, aki ezt megtenné!

- Az éjszakai támadás után közölnöm kellett ezt veled. Ha eleresztlek, ha csak úgy visszaengedlek a tümenedhez, azt a gyengeség jelének tartanád, és meddig tartana, amíg te, vagy valaki más ismét támadást intézne ellenemé Mégsem bocsátlak el üres kézzel, Csagatáj. Korántsem. Célom kiterjeszteni hódításaink határát, hogy a nemzet biztonságban növekedhessen és gyarapodhasson. Testvérünknek, Tolujnak adom az itthoni földet, noha Karakorumot megtartom saját városomnak. - Mély lélegzetet vett, látta a várakozást és a mohóságot a bátyja szemében.

- Te kapod Hváreznet, az lesz a tartományod központja, tiéd Szamarkand, Buhara és Kabul. Olyan kánságot adok neked, amely kétezer mérföld hosszan húzódik az Amu-Darja folyótól az Altáj hegységig. Te és utódaid uralkodtok ott, noha adót fizettek majd nekem és utódaimnak.

- Nagyuram...! - kezdte elszörnyedve Szübötej.

Csagatáj gúnyosan kuncogott.

- Csak hadd beszéljen, tábornok! Ez családi ügy, nem tartozik rád.

Ögödej a fejét rázta.

- Ezt már csaknem két éve tervezem, Szübötej. Az a feladatom, hogy félretegyem a haragomat, amelyet érzek a családomat ért támadás miatt, és most is képes legyek a helyes választásra.

Fölemelte a fejét, rámeredt Csagatájra. Bátyja kiolvasta a szeméből az indulatot.

-A fiam és a lányaim életben maradtak, Csagatáj. Ezt tudtad? Ha a harcosaid megölték volna őket, akkor most azt nézném, ahogy lassú tűzön pirulsz, és hallgatnám az üvöltésedet.

Vannak dolgok, amelyeket nem tűrök még apám birodalma, látomása kedvéért sem. - Elhallgatott, de Csagatáj nem szólt. Ögödej bólintott, elégedett volt, hogy megértették.

- Neked van erőd, bátyám - mondta Ögödej. - Vannak hűséges tábornokaid, nekem viszont hatalmas birodalmam van, amelyet tehetséges emberek segítségével kell kormányoznom és ellenőriznem. Mától fogva én leszek a gurkán, a nemzet vezére. Fogadom az esküdet, és betartom, amire én esküdtem neked és utódaidnak. A csinek megmutatták, Csagatáj, hogyan kell sok földön uralkodni, miközben az adó ömlik a fővárosba.

- Ugye, nem felejtetted el, mi történt azzal a fővárossal? - kérdezte Csagatáj.

Ögödej szeme veszedelmesen megvillant.

- Nem, bátyám. De ne gondold, hogy egy napon majd hadat vezetsz Karakorumba. Apánk vére ugyanúgy folyik bennem is, mint benned. Ha valaha is kardot fogsz ellenem, akkor a kán ellen támadsz, és a nemzet fog válaszolni. Akkor kiirtalak, a feleségeiddel, a gyerekeiddel, a szolgáiddal és a követőiddel együtt. Ne feledkezz meg róla, Csagatáj, hogy túléltem az éjszakát. Apánk szerencséje az enyém. Szelleme vigyáz rám. Én mégis olyan birodalmat ajánlok neked, amelyik nagyobb, mint bármelyik ország Csinen kívül.

- És ahol elrohadhatok - felelte Csagatáj. - Bezárkózhatok egy csinos palotába, ahol lesz egy csomó nő, meg arany... - keresgélte a megfelelő szót, hogy valami kellően visszataszítót mondjon - székek és koronák?

Ögödej kissé elmosolyodott, mikor látta, mennyire borzad a bátyja ettől a kilátástól.

- Nem - mondta. - Egy hadsereget szervezel ott nekem, olyat, amelyre számíthatok. Egy nyugati sereget, mint ahogy Toluj megteremti a Tűzhely hadseregét, én pedig a Keletét. A világ túl nagy egyetlen seregnek, bátyám. Oda lovagolsz, ahova mondom, meghódítod, amit meg tudsz hódítani. A világ a tiéd, ha képes leszel leküzdeni énednek azt az alantas részét, amely azt súgja neked, hogy mindenen te akarsz uralkodni. Azt nem teheted. Most pedig válaszolj és esküdj. A te szavad vas, bátyám, és én elfogadom. Máskülönben azonnal megöletlek.

Csagatáj bólintott. Sok volt neki ez a hirtelen váltás a fatalista bénultságból az új reményekbe és új gyanakvásokba.

- Milyen esküt fogadsz elé - szólalt meg végül, és Ögödej tudta, hogy győzött. Kinyújtotta a farkasfejes kardot, amelyet Dzsingisz viselt.

- Erre a kardra esküdj. Atyánk szellemére és becsületére esküdj, hogy sosem emelsz rám kezet. Hogy elfogadsz gurkánnak, és hűséges kánja leszel saját országaidnak és népeidnek. Akármi történjék, az az Ég Atya akarata lesz, de erre megesküdhetsz, és én tisztelni fogom a szavad. Ma sokan tesznek így, Csagatáj. Légy az első.

A nemzet tudta, hogy Csagatáj kockáztatott a lófarkakért, és ráuszította embereit Karakorum városára. Amikor Ögödej és tisztjei reggel körbelovagoltak a városban, hogy megmutassák erejüket, a nép láthatta, hogy a kísérlet kudarcba fulladt. Ennek ellenére Csagatáj is büszkén lovagolt el a városon kívül állomásozó tümenjéhez. Elküldte embereit, hogy szedjék össze a holttesteket, és hozzák ki őket Karakorumból, hogy ne legyenek szem előtt. Rövid idő múlva csupán rozsdaszín foltok maradtak az utcákon. A holtak éppúgy eltűntek, mint a nagy emberek tervei és hadicselei. A nemzet harcosai vállat vontak, és tovább készültek az ünnepségre, meg a versenyekre, amelyek aznap kezdődnek.

Ami Kacsunt és Kaszart illeti, nekik pillanatnyilag elég volt tudniuk, hogy Ögödej életben maradt. A játékok nem maradnak el, a jövőn majd akkor gondolkoznak, ha Ögödej elnyerte a kán rangját. A tümenek, amelyek éjszaka még haraggal néztek egymásra, íjászcsapatokat küldtek a versenyre, amelyet Karakorum előtt tartanak. A hercegek viszályai nekik egy külön világot jelentettek. Örültek, amiért a tábornokaik életben maradtak, de még jobban örültek annak, hogy nem fújták le a versenyeket.

Tízezrek gyűltek össze, hogy lássák a nap első eseményét. Senki sem akarta

elszalasztani az első versenyeket, különösen, mivel a döntőt csak harmincezren nézhetik meg a városközpontban. Temüge nyomatott különleges cédulákat, amelyekkel be lehetett jutni a versenypályára. Ezeket a papírokat már napokkal a játékok előtt meg lehetett vásárolni aranyért, vagy lovakért. Miközben Ögödej az életéért harcolt, asszonyok, gyermekek és öregek üldögéltek békésen a sötétben, várva, hogy láthassák népük legügyesebb atlétáit. Ez jobban érdekelte őket, mint a hatalmi játékok.

Az íjászfal Karakorum keleti kapuja fölött ragyogott a kelő nap fényében. Előző nap építették vasból és fából a tömör alkotmányt, amely száznál többet is elbírt az emberfejnél nem nagyobb, kicsi pajzsokból. Körülötte füstös vas tűzhelyek ezrein készült a lakoma a versenyek nézőinek. Sült birkahústól és vadhagymától szaglott a tábor, és a tudat, hogy az éjjel egy hajszálnyira voltak a polgárháborútól, egyáltalán nem rontotta el senki étvágyát, sem a kedvét, hogy ne nevessen nagyokat, miközben a birkózók gyakoroltak a barátaikkal a száraz füvön. Jó reggel volt ez, a nap melegen sütötte a hátukat, miközben a nemzet ünnepelni készült az új kánt.

Hetedik fejezet

Kaszar a tümenje kilenc legjobb íjászával együtt várta, hogy sorra kerüljön. Küzdenie kellett a nyugalomért, amelyre szüksége volt; lassúkat, mélyeket lélegzett, miközben megvizsgálta a kapott négy vesszőt. Elméletben valamennyi egyforma volt, a törzsek legjobb nyílkészítőinek mestermunkái. Kaszar ennek ellenére visszadobta az első hármat, amelyet kapott. Részben az idegesség tette, de hát nem is aludt, és tudta, hogy nehéz napja lesz. Máris jobban izzadt a szokásosnál, a teste tiltakozott és fájt. Az egyetlen vigasza az volt, hogy a többi íjász is átvirrasztotta az éjszakát. Ám a fiatalok arca még így is ragyogott, és felvidultak, amikor látták az idősebbek ónos sápadtságát. Nagy nap volt ez nekik, nem is remélt alkalom, hogy hírnevet szerezzenek, és elnyerjék Temüge értékes arany, ezüst és bronz érmeit, amelyekre Ögödej képét verték. Várakozás közben Kaszar azon tűnődött, mit tett volna Csagatáj, ha sikerrel jár. Semmi kétség, a súlyos korongokat szép csöndben elrekkentették volna. Megrázta a fejét, hogy tisztábban tudjon gondolkodni. Ismerve Csagatájt, mindenképpen felhasználta volna őket. Kicsire nem néz. Legalább ebben az apja fia.

Az ünnepség legalább három napig tart, noha Ögödejt már az első nap alkonyán kikiáltják kánná. Kaszar már látta, hogy Temüge térdig koptatta a lábát, miközben úgy igyekezett megszervezni az eseményeket, hogy minden arra érdemes versenyző megmérethesse magát. Temüge panaszkodott Kaszarnak a nehézségekre, emlegetett íjászokat, akik a lóversenyeken is indulnak, meg futókat, akik birkóznak is. Kaszar elhessegette, nem volt kíváncsi az unalmas részletekre. Persze valakinek vállalnia kell a szervezést, de ez nem úgy hangzik, mint egy harcosnak való munka. Viszont illett tudós testvéréhez, aki alig nyilazott jobban egy gyereknél.

- Lépjen elő a Medvebőr tűmén! - kiáltotta a bíró.

Kaszar fölrezzent gondolataiból, hogy lássa a versenyt. Dzsebe tehetséges íjász. Még a neve is nyílvesszőt jelent, egy olyan lövésről kapta, amellyel Dzsingisz tulajdon lovát terítette le. Azt rebesgették, hogy az emberei ott lesznek a döntőben. Kaszar megállapította, hogy Dzsebén nem látszanak az éjszakai töredelmek, holott egész éjjel harcolt, hogy megmentse Ögödejt. Kaszarba belehasított az irigység, mert eszébe jutott az az idő, amikor ő is képes volt egész éjjel lovagolni, másnap pedig verekedni, és közben nem szorult sem pihenésre, sem evésre, beérte pár korty aj raggal, tejjel és vérrel. Azért ettől függetlenül sem herdálta el a jó éveket. Dzsingisz és ő népeket igázott le, térdre borult előttük még egy csin császár is! Az volt Kaszar életének legbüszkébb napja, mégis azt kívánta, bár jutott volna még néhány év a hetyke erőből, amikor nem kattogott fájdalmasan a csípője a lovaglásnál, és nem hasogatott a térde. És tudná nélkülözni a kemény kis dudorokat is a válla alatt, ahova évekkel korábban beletört egy lándzsahegy. Szórakozottan dörgölte a daganatokat, miközben Dzsebe és kilenc embere felsorakozott és megállt százlépésnyire az íj ászfalt ól. Ebből a távolságból parányinak tűntek a célpontok.

Dzsebe nevetett valamin, és hátba vágta egyik emberét. Kaszar figyelte a tábornokot, ahogy néhányszor megfeszíti, majd lassan elengedi az íjat, hogy bemelegítse vállizmait. Körülöttük mozdulatlanul, elnémulva figyeltek a harcosok, asszonyok, és gyermekek ezrei, miközben a csapat arra várt, hogy elüljön a szellő.

Beállt a szélcsend, amitől a nap is tüzesebben perzselte volna Kaszar vállán a bőrt, de a falat úgy állították be, hogy az íjászok hosszú árnyékot vessenek, ám ne nehezítse a célzást a visszaverődő fény. Temügének az ilyen apró részletekre is volt szeme.

- Kész! - mondta Dzsebe anélkül, hogy elfordította volna a fejét.

Emberei kétfelől álltak mellette. Egy vessző a húron volt, a másik hármat a földbe szúrták a lábuk előtt. A stílus nem számított, csak a pontosság, de Kaszar tudta, hogy Dzsebe olyan selyemlágy hajlékonysággal fog mozogni, ahogy csak tud, hiszen büszke volt a tudományára.

- Rajta! - kiáltotta a bíró.

Kaszar feszülten figyelte a csapatot. Egyszerre fújták ki a levegőt, egyszerre feszítették meg a húrt, és a következő belégzés előtt elengedték. Elröppent a tíz nyílvessző, amelyekből csak egy elmosódó, enyhe görbület látszott, mielőtt becsapódtak a céltáblákba. Odafutottak a bírók, zászlócskákkal jelezték a találatokat. A hangjuk messzire elhallatszott a csendben, amikor azt kiáltották: Uukhaj!, mivel minden vessző a céltábla közepébe talált.

Jó kezdet volt. Tíz zászló! Dzsebe az embereire vigyorgott. Amint a bírók elmentek a fal elől, ismét kilőttek egy nyilat. A következő fokozathoz csak harminchárom pajzsot kellett eltalálniuk negyven nyílvesszővel. Játszva megcsinálták, tökéletes harmincas találatot értek el. Az utolsó körben csak kettő ment mellé, így összesen harmincnyolc pontot szereztek. A tömeg éljenzett. Kaszar mogorván bámulta Dzsebét, ahogy átfurakodik a többi versenyző között. A nap forrón sütött, a Medvebőrösök mégis virgoncak voltak.

Kaszar nem értette, hogy Ögödej miért hagyta életben Csagatájt. Ő nem így tett volna, de már nem tartozott a kán belső köréhez, mint Dzsingisz idejében. Vállat vont. Szübötej és Kacsun bizonyára tudják, ők mindent tudnak. Valaki majdcsak elmagyarázza neki.

Kaszar látta Csagatájt, mielőtt csatlakozott volna íjászaihoz. A fiatalember egy cserényre támaszkodva nézte a birkózókat, akik néhány harcosával gyakoroltak. Csagatájon nem látszott feszültség. Kaszar csak ekkor kezdett megnyugodni. Úgy látszik, Ögödejnek sikerült elérnie valamilyen béke-félét, legalábbis egy időre. Kaszar kiverte a fejéből az egészet. Ehhez mindig értett, így vagy úgy, ez jó nap lesz!

Karakorum alacsony, fehér falainál negyven lovas várakozott az indító jelre. Az ünnep előtti napokban lecsutakolták az állatokat, patáikat beolajozták. Minden lovas titkos étrend szerint etette hátasát, mert a családjuk megígérte, hogy ez a takarmány megadja az állatnak az elengedhetetlen kitartást a hosszú távhoz.

Batu pár percenként végigfuttatta ujjait a lova sörényén, ami ideges szokása volt. Úgyszólván bizonyosra vette, hogy Ögödej figyeli. Nagybátyja minden szempontból ellenőrizte a kiképzését a tümeneknél, szabad kezet adott a tiszteknek, hogy elevenen nyúzzák meg, aztán verjék bele a nemzet történelmének összes csatáját és alkalmazott taktikáját. Több mint két éve szinte mindig fájt valamije. Új izmok bukkantak föl a vállán, és karikák sötétlettek a szeme alatt. De nem volt hiábavaló. Ha tökéletesen teljesített egy feladatot, vagy megfelelt egy poszton, Ögödej parancsára rögtön áthelyezték.

Ez a verseny némi pihenőt jelentett a kiképzésben. A haját kontyba kötötte, hogy csapkodásával ne zavarja verseny közben.

Tudta, hogy van esélye. Idősebb volt a többi fiúnál, felnőtt férfi, noha örökölte apjának pengevékony alkatát. Hosszabb távon számít a túlsúly, de az ő lova igazán erős. Már csikókorban megmutatkozott, milyen szívós és fürge; most, kétéves korára szinte szétrobban az energiától, ugyanolyan acélos és gyakorlott, mint a lovasa.

Odanézett, ahol a helyettese egy kicsi, világos kancát forgatott egy helyben. Tekintetük találkozott egy pillanatra, és Batu bólintott. A saját izgalmát láthatta Csan világtalan szemének fehéren fénylő tükrében. Csan már akkor Batu barátja volt, amikor még csak az anyja ismerte születésének szégyenét, amikor még titkolta nevének gyalázatát. Maga Csan is ellenszenvtől mérgezett légkörben nőtt fel: ütlegelték és hergelték azok a tiszta vérű mongol fiúk, akik csúfolták aranyszínű bőre és finom, kínai vonásai miatt. Batu szinte a testvérének tekintette: a vad, sovány fiúba annyi gyűlölet szorult, hogy kettejüknek is elég lett volna.

Némelyik tümen egész csapatokat indított a lóversenyeken. Batu azt remélte, hogy neki Csan is elég lesz. Ha bármit megtanult az apja sorsából, akkor azt, hogy győzni kell, nem számít, hogyan. Nem érdekes, hogy valaki más megsebesül, vagy meghal. Ha győzöl, úgyis mindent megbocsátanak. Kiemelhetnek egy büdös jurtából, és addig rugdoshatnak végig a

rangsoron, amíg ezer ember úgy követi a parancsaidat, mintha magától a kántól kapnák őket. Vér és tehetség. A nemzet erre a kettőre épül.

Amikor a bíró odalépett a startjelhez, egy másik lovas úgy vágott Batu elé, mintha csak nem bírna a lovával. Batu azonnal előre rúgtatott, és erőfölényét kihasználva félrelökte a fiút. Természetesen az urjankaj Szettan volt az. Szübötej régi törzse azóta volt tüske Batu körme alatt, amióta hős tábornokuk az ő apjának a fejével tért vissza Dzsingiszhez. Amióta Ögödej fölemelte őt, százszor is tapasztalhatta néma ellenszenvüket. Nem mintha tüntettek volna a megvetésükkel, vagy a törzsi összetartozásukkal. Dzsingisz törvényen kívül helyezte a törzsi kötelékeket új nemzetében, de Batu csak mosolygott a nagyapja önteltségén. Mintha bármi is számítana a véren kívül. Talán ezt felejtette el az apja, Dzsocsi, amikor fellázadt, és ezzel megfosztotta Batut az elsőszülöttség jogától.

Nevetséges, hogy az urjankaj törzs a fiún akarja leverni az apa bűneit. Dzsocsi nem tudta, hogy amikor hentergett egy szűzzel, fiat nemzett. A leányanya nem követelhette, hogy Dzsocsi vegye feleségül. A tulajdon családja annyira megharagudott rá, hogy kizavarták a tábor szélére. Batu anyja ujjongott, amikor Dzsocsit számkivetett árulónak bélyegezték, akit le kellett vadászni, és meg kellett ölni. Később hallotta, hogy a nagykán rendelete szerint minden fattyúgyermeket törvényesítettek. Batu máig emlékezett az éjszakára, amikor az anyja rájött, hogy mindent elveszített. A sárga földig leitta magát, aztán ügyetlenül összemetélte a csuklóját a konyhakéssel. A fia mosta ki és kötözte be a sebeit.

A világon senki sem gyűlölte annyira Dzsocsi emlékét, mint a fia. Az ő gyűlöletének fehéren izzó lángjához képest az urjankajok csak afféle lepkék voltak, amelyek elégnek ebben a tűzben.

Batu a szeme sarkából leste, ahogy a bíró elkezdi kigöngyölni a hosszú, sárga selyemzászlót. Apja emberei mind otthagyták feleségeiket és gyerekeiket Dzsingisz táborában. Csan volt az egyik ilyen elhagyott gyermek. Néhányan visszatértek Szübötej jel, de Csan apja meghalt valahol messze, a teste eltűnt az idegen földben. Még egy dolog, amit nem bocsáthatott meg az apja emlékének. Némán bólintott. Jó, hogy vannak ellenségei a lovasok között. Még erősebb lesz az ellenszenvüktől, a gúnyolódásuktól, kötekedésüktől, sunyi ütéseiktől, trükkjeiktől. Ismét eszébe jutott az emberi bélsár, amelyet hajnalban talált az elemózsiás csomagjában. Olyan volt, mintha egy kiadós korty fekete ajrag keringene a vérében. Ezért nyeri meg a versenyt. Gyűlölettel lovagol, és ez annyi erőt ad neki, amit ezek el sem tudnak képzelni.

A bíró fölemelte a zászlót. Batu érezte, ahogy lovának combjában megfeszülnek az izmok, miközben hátrál, arra készülve, hogy kilőjön. A zászló lecsapott, arany szalagja felragyogott a reggeli fényben. Batu oldalba rúgta lovát, és egy szívverésnyi idővel később már vágtázott. Nem vette át a vezetést, noha csaknem biztos volt benne, hogy csak a hátát nézhetnék, miközben megkerülik a várost. Ehelyett állandó sebességgel haladt a csoport közepén. Hatszor megkerülik Karakorumot, ami negyvennyolc mérföld: ez nem gyorsasági verseny, hanem a kitartás vizsgája. A lovakat így tenyésztették, bírták ezt a távolságot. A szakértelem az őket megülő fiúk és férfiak manőverezésében nyilvánult meg. Batuban dagadt az önbizalom. Ő minghaan tiszt! Tizenhét éves, és akár egész nap képes lenne így lovagolni!

A nép ezerhuszonnégy harcosa üdvözölte fölemelt jobb karjával a sokaságot, ahogy felkészültek a birkózás első, tömeges menetére. Az első napon kiesnek a sérültek, az idősebbek, vagy azok, akiknek egyszerűen nem volt szerencséjük. Nem volt második lehetőség, és aki tíz menetet túlélt, aszerint teljesített az utolsó két napon, milyen kevés sérüléssel úszta meg az elsőt.

A harcosoknak megvoltak a kedvenceik; napokon át vonultak ide-oda a gyakorlóterek között, mérlegelték az erőt és a gyengeséget, kutatták, kikre érdemes fogadni, és kik nem bírják

majd a kimerítő vetélkedést.

Ebben a versenyszámban egyetlen tábornok sem indult. Az ő méltóságukkal nem fért össze, hogy holmi fiatalabb emberek földhöz teremtsék és összetörjék őket. Ennek ellenére elhalasztották a kezdést, hogy Kaszar és Dzsebe részt vehessen az íjászversenyen. Kaszar rajongott a birkózásért, és ő támogatta azt az embert, akivel egyetlen harcos sem akart összecsapni az első körben. Baabgaj, a Medve, csin vérből származott, habár alakra ugyanolyan tagbaszakadt volt, mint a mongol birkózók. Fogatlanul vigyorgott a tömegre, amely a nevét kántálta. A legjobb lovak egész méneseit tették föl rá, de tíz forduló, vagy egy sérülés őt is lerokkanthatta. Még egy kő is megrepedhet, ha eléggé ütik.

Kaszar és Dzsebe végeztek az első sorozattal, aztán csapatukkal együtt odaügettek a nyári gyepen, ahol a birkózók ácsorogtak türelmesen a napsütésben. A levegőnek fémes íze volt, és bűzlött az olajtól meg a verejtéktől. Az éjszakai harcot és vérfürdőt készakarva elfelejtették.

- Hó, Baabgaj! - kiáltotta Kaszar és rávigyorgott a behemótra, akit ő fedezett fel és képzett ki. Baabgajban egy ökör buta ereje lakozott, és úgy tűnt, nem érez fájdalmat. Korábbi mérkőzésein sose látszott rajta, hogy szenvedne, és éppen ez az érzéketlenség volt az, ami leginkább megrémítette ellenfeleit. Egyszerűen nem tudták, mivel okozhatnának fájdalmat a tökfilkónak. Kaszar tudta, hogy néhány birkózó üresnek hívja a Medvét a butasága miatt, de Baabgajt semmivel nem tudták megsérteni. Ő csak mosolygott, és odáig hajigálta őket, ahol az ég a földet érte.

Kaszar türelmesen kivárta a nyitó éneket. A birkózók érdesen zúgó hangon megesküdtek, hogy egy tapodtat sem hátrálnak, és barátok maradnak, akár győznek, akár vesztenek. A későbbi menetekben majd mást is énekelnek. Kaszar jobban kedvelte azokat a dalokat, így most a síkságon kalandozott figyelmetlen tekintete.

Ögödej Karakorumban volt: nyilvánvalóan most mosdatják, olajozzák és piperézik. A nemzet máris keményen ivott és ha Kaszar nem vett volna részt az íjászversenyen, maga is csatlakozott volna hozzájuk.

Baabgaj megragadta első ellenfelét. A behemótot nem volt könnyű felbosszantani, de ha egyszer az ellenfél karnyújtásnyira került, és a Medve fogást talált rajta, akkor vége volt. Baabgaj ujjai kurták és húsosak voltak, a keze mindig úgy nézett ki, mintha csúnyán föl lenne dagadva, de Kaszar érezte az erejét és sokat tett föl rá.

Az első mérkőzés úgy ért véget, hogy Baabgaj kificamította ellenfele vállát, mert elkapta a csuklóját, aztán teljes súlyával a karjára nehezedett. A tömeg éljenzett, a dobok peregtek, gongok zengtek. Baabgaj rájuk mosolygott, fogatlan szájával olyan volt, mint egy óriáscsecsemő. Kaszar akaratlanul kuncogott, látva a birkózó egyszerű örömét. Hát ez igazán szép nap lesz!

Batu nem kiáltott föl, amikor korbácsütés érte az arcát. Erezte, hogy hurkás lesz az arca. A bőre úgy izzott a dühtől, akárcsak ő maga. A verseny jól kezdődött: mire másodszor kerülték meg a várost, az első hatos csoportban volt. A föld keményebb és szárazabb volt, mint amire számított, ez pedig egyes lovaknak jobban kedvez, mint másoknak. Mire harmadszor is elindultak ugyanabban a körben, a por fehérre színezte a bőrüket, felszívta a nyálukat, és fogcsikorgató péppé változott kiszikkadt szájukban. Egyre szomjasabbak lettek a tűző napon, a gyengébbek már úgy tátogtak, mint a madarak.

Batu lebukott az olajozott borból fonott korbács újabb csapása elől. Látta, hogy tőle jobbra az egyik urjankaj volt a tettes. Poros, kicsi, könnyű fiú, egy hatalmas csődör hátán. Batu, akinek a szemét szúrta a por, látta, hogy az állat erős, a fiút pedig majd szétveti a káröröm. Újabb ütésre emelte a karját. Batu még a paták mennydörgésében is hallotta, hogy valaki fölnevet. Elöntötte a düh. Ezek nem parancsolnak férfiaknak, mint ő! Mit számít neki az urjankajok vére

azon kívül, hogy látni akarja, amint a porba omlik? Csanra nézett, aki a közelében vágtatott. Barátja kész lett volna segíteni, ám Batu megrázta a fejét, miközben egész idő alatt az urjankaj fiút leste.

Amikor a korbács ismét lecsapott, Batu egyszerűen fölemelte a karját, és megmarkolta a csuklójára tekeredő szíjat. A fiú eltátotta a száját, de már elkésett. Batu teljes súlyát és erejét beleadva, keményen rántott egyet a szíjon, és közben arrébb irányította a lovát.

A kengyel majdnem megmentette a fiút. Egy pillanatig rugdosott az egyik lábával, de aztán a paták alá zuhant. Hátasa nyihogott és ágaskodott, kevés híján kivetett a nyergéből egy másik lovast, aki dühösen ordított. Batu nem nézett hátra. Reméljük, az esés megölte a kis mocskot. Észrevette, hogy elől abbahagyták a nevetést.

Öt urjankaj lovas nevezett be a kétévesek versenyébe. Noha két tümenből érkeztek, ösztönszerűen egy csapatban lovagoltak. Batu valahogy összehozta őket a dacosságával és az ellenszenvével. Az urjankaj Szettan vezette őket, egy magas, hajlékony fiú, akinek bársonyos szeme könnyezett a széltől, és a haja lófarokban csüngött a hátára. Összenéztek a barátaival, amikor negyedszer haladtak el Karakorum nyugati kapuja előtt. Még tizenhat mérföld maradt. A lovak szája habzott, szőrük sötétlett a verejtéktől. Batu és Csan most versenybe szállt a vezetésért.

Látta, hogy az urjankajok vissza-visszanéznek rá. Vigyázott, hogy egykedvű maradjon az arca, míg közeledik hozzájuk. Az élboly mögött harminc ló vágtatott farokra emlékeztető, hosszú vonalban. Ők máris lemaradtak.

Kaszar még akkor is mosolygott, amikor visszatért az íjászfalhoz, ahol a bírók és a tömeg türelmetlenül várta. Ügyet sem vetett a rosszalló pillantásokra; hosszú léptekkel odasietett a sorhoz, és megfeszítette az íját. Dzsingisz testvére volt, a nemzet egyik alapítója, úgyhogy fütyült rá, ha a főtisztek bosszankodnak, mert felborítja Temüge drágalátos menetrendjét.

Dzsebe tíz embere már elkészült a második sorozattal. A tábornok hanyagul és magabiztosan várakozott. Kaszar mogorván nézett a fiatalabb férfira, bár ettől Dzsebe kuncogni kezdett. Kaszar összeszedte magát, mert tudta, hogy emberei átveszik a hangulatát. Az itteni íjászok közül senki sem volt gyenge, senki sem hibázott. Senki sem kételkedett benne, hogy szerencsés napon ő nyerheti a díjat. Mindig kellett hozzá szerencse, nehogy éppen akkor támadjon fel a szél, vagy kapjon görcsöt a kéz, amikor az ember elereszti a nyilat, de a dolog elsősorban az idegeken múlt. Kaszar sokszor látott már ilyet. Embereknek, akiknek a szeme se rebbent az üvöltő arab csatárlánctól, izzadni kezdett a tenyere, amikor némán felsorakoztak a vonalnál, és valamiért nem kaptak elég levegőt, mintha a mellük megdagadt volna, hogy elzárja a torkukat.

Kaszar nagyokat, mélyeket lélegzett, mert tudta, hogy ez is hozzátartozik a győzelem titkához. Nem törődött a tömeggel, csak azzal, hogy az emberei megnyugodjanak, és összeszedjék magukat.

A falon a negyven célpont mintha még meg is nőtt volna egy hajszálnyit. Máskor is átélte már ezt az érzékcsalódást. Végignézett íjászain, és látta, hogy feszültek, de magabiztosak.

- Legények! - dünnyögte. - Ne felejtsétek el, hogy ez itt mind szűz, édes és készséges.

Néhányan felvihogtak, köröztek a fejükkel, hogy ellazítsák vállukban a maradék feszültséget, amely elronthatná a célzást.

Kaszar elvigyorodott. Lehet fáradt és öreg, de még megszorongathatja Dzsebét.

- Kész vagyunk! - kiáltott oda a bírónak. Felnézett az íjászfalon lobogó zászlóra. A szél kitartóan északkelet felől fújt. Kicsit változtatott az állásán. Száz lépés. Ezer nyilat lőtt már ki. Százezret. Még egy hosszú, lassú belégzés.

- Rajta! - mondta kurtán a bíró.

Kaszar ráhelyezte az első nyílvesszőt a húrra, aztán kilőtte a pajzsok sorára, amelyet

kiválasztott magának. Várt, amíg megbizonyosodhatott róla, hogy célba talált, aztán Dzsebe felé fordult, és felvonta a szemöldökét. Dzsebe jót nevetett a kihíváson, és elfordult.

A dübörgő, verejtékező lovak sora mérföld hosszan elnyúlt Karakorum falai alatt. Olyanok voltak, mint a gyöngyök egy zsinóron. Még mindig három urjankaj vezette a sort, két zömök fiú valósággal terelte Szettant a cél felé. Batu és Csan karnyújtásnyira voltak tőlük, ötös csoportjukat jelentős távolság választotta el a többiektől. Ők döntik el a versenyt. Lovaik nagyokat horkantottak, hogy megtisztítsák a szájukat és az orrukat, szakadt róluk a

tajték. A falakon figyelő harcosok álltak, és még sok ezer csin munkás. Nekik is ünnep volt a mai nap: a kétévi robot véget ért, az erszényük dagadt a pénzérméktől.

Batu nem érzékelte a nézőket, egyáltalán senkit, Szettannak és társainak kivételével. A száraz földről porfelhők szálltak a magasba, alig látott. A zsebébe nyúlt, elővett két sima követ, lapos folyami kavicsokat, amelyek éppen illettek a kezébe. Csannal késeket emlegettek, de az is szóba került, hogy esetleg szögesdrótot fonnának Batu korbácsába, de az ilyen sebeknek nyoma marad. Némelyik bíró helyteleníti az ilyesmit. Csan még így is fogadkozott, hogy megvágja Szettan nyakát. Gyűlölte a nyurga urjankaj fiút, aki annyit kérkedett Szübötej teljesítményeivel. Batu visszautasította a javaslatot, nehogy bosszút álljanak a barátján. Egy követ mindig felvághatnak a paták verseny közben. Még ha Szettan látja is, mit csinálnak Csannal, akkor sem mer panaszkodni. Az úgy hatna, mintha nyafogna, és a harcosok kinevetnék.

Amikor elkezdték az utolsó kört, Batu megsimogatta a köveket. Látta a száguldó lovak melletti fűben a birkózókat, akik olyanok voltak, akár a tarka tollú madarak. Mögöttük magasodott az íjászfal. Egész népe kivonult a síkságra, és ő is közöttük hajszolta a lovát. Jó érzés volt.

Megszorította térdével a hátasát, amely azonnal reagált, noha nehezen kapkodta a levegőt. Batu előretört, Csan követte. Az urjankaj ok sem aludtak, igyekeztek összezárni Szettan mögött. Batu rámosolygott a közelebbi fiúra, mozgatta a száját, mintha kiabálna, és közben egyre közelebb kormányozta a lovát az urjankajhoz.

A fiú rábámult. Batu elvigyorodott, és hevesen mutogatott elöl valamit. Örömére a fiú végre közelebb hajolt, hogy hallja, mit kiált Batu a szélbe. Abban a pillanatban meglendítette a követ, és fejbe csapta az urjankajt, aki szinte azonnal eltűnt a paták alatt, csak egy gomolyag por és egy hosszú csík marad belőle.

Batu átvette a helyét, amikor a lovas nélkül maradt ló előreszáguldott. Szettan hátrafordult, és nagyot nézett, hogy Batu ennyire közel van. Mindkettőjüket vastagon belepte a por, hajuk és bőrük piszkosfehérre színeződött, ám Szettan szeme villogott a félelemtől. Batu beitta a tekintetével a félelmét, erősödött tőle.

A másik urjankaj fiú kettejük közé ugratta a lovát, és belerúgott Batuba, aki kevés híján kirepült a nyeregből. Néhány rémült szívverés idejére a lova sörényébe kellett kapaszkodnia, lába kicsúszott a kengyelből, és el kellett viselnie az eszeveszetten suhogó korbács ütéseit, amelyekből ugyanannyit kapott a lova, mint ő. Gépiesen rúgott egyet, és mellbe találta a fiút. Ezzel nyert egy pillanatot, hogy visszahuppanjon a nyeregbe. Ahogy az urjankaj fiú visszafordult feléje, keményen hozzávágta a követ, és nagyot rikkantott, mert a kő betörte az urjankaj orrát, aki megingott a nyergében, és orrából forrásként bugyogott a porba a piros vér. A fiú lemaradt, Batu és Csan hármasban maradt Szettannal. Még két mérföldet kellett megtenniük.

Látva, mi történt, Szettan mindent elkövetett, hogy lehagyja őket. Ez volt az egyetlen esélye. Minden ló az ereje végén járt. Csan dühösen felkiáltott, mert kezdett leszakadni. Semmit sem tehetett, a köveit is hiába hajította el: az egyikkel sikerült eltalálnia Szettan lovának farát, de a másik eltűnt a porban.

Batu az orra alatt káromkodott. Nem hagyhatta, hogy Szettan megelőzze. Rúgta, korbácsolta a lovát, amíg utol nem érte, aztán fél lóhosszal meg nem előzte Szettant. Duzzadt az erőtől, noha a tüdeje megtelt porral, amelyet majd napokig tart kiköhögni.

Feltűnt az utolsó sarok. Batu már tudta, hogy győzhet. De azzal az első pillanattól tisztában volt, hogy nem elég, ha győz. Szübötej biztosan ott lesz a falon, és kétségtelenül meg fogja éljenezni urjankaj földijét, ha ilyen közel jár a célhoz. Batu kidörgölte a szeméből a szúrós port. Nem szerette az apja emlékét, de ez nem változtatott a gyűlöletén a tábornok iránt, aki elvágta Dzsocsi torkát. És talán itt lesz Ögödej is, hogy lássa az ifjút, akit ő emelt föl.

Engedte, hogy Szettan belülre kerüljön, míg a sarok felé vágtattak. A sarkot egy márványoszlop jelölte, amelyet kőből faragott farkas díszített. Batu gyönyörűen számításba vett mindent, és hagyta, hogy Szettan felzárkózzon melléje, csaknem fej-fej mellett haladtak a cél felé. Látta, hogy Szettan elvigyorodik, mert érezte, hogy van esélye a győzelemre.

A saroknál Batu jobbra rántotta a szárat, és nekivágta Szettant az oszlopnak. A becsapódás hatalmas volt, ló és lovas szinte azonnal megtorpant. Az urjankaj fiú felsikoltott a kíntól, mert a lába eltört.

Batu mosolyogva nyargalt tovább. Nem nézett hátra, amikor az éles hang elhalt mögötte.

Mikor átszelte a célvonalat, azt kívánta, bárcsak megélhette volna ezt az apja, hogy lássa, és büszke legyen rá. Megdörgölte a szemét, mert nedves volt a könnyektől. Dühösen pislogott, és azt mondta magának, hogy csak a szél és a por az oka.

Nyolcadik fejezet

A nap a látóhatár felé süllyedt. Ögödej lassan kifújta a levegőt. Volt idő, amikor úgy gondolta, nem marad életben, nem éri meg a városában ezt a napot. A haját beolajozták, és kontyba csavarták a tarkóján. Övvel átfogott, sima, sötétkék deelt viselt, amelyen nem volt semmiféle hivalkodó díszítés, hozzá a pásztorok nadrágját, és szíjakkal megkötött, puha, kecskebőr csizmáját. Megérintette apja kardját, amely a derekán függött, vigaszt merített belőle.

Ugyanakkor megrohanta az ingerültség, amiért az apja ilyen helyzetet hagyott rá. Ha Dzsocsiból kán lett volna, az biztosítja, hogy mindig az elsőszülött örökölje a trónt. Ehelyett a nagykán Ögödejt, négy fia közül a harmadikat tette meg örökösévé. Ögödej nem számíthat rá, hogy a nemzet csak úgy elfogadja nagykánnak Güjüköt, az ő legidősebb fiát. Több mint húsz dzsingiszida van rajtuk kívül, és Csagatáj csak egy a veszélyesebbek közül. Ögödej féltette fiát ettől a viperafészektől. Güjük azonban mégis életben maradt mostanáig, ami talán azt jelenti, hogy Ég Atya őt akarja. Ögödej lassan beszívta a levegőt.

- Készen vagyok, Barszaghur - mondta szolgájának. - Állj hátrébb.

Hosszú léptekkel kiment a fényezett tölgyből készült erkélyre a hangzavar harsogó tengere fölött. Dobok dübörgése jelezte érkezését, testőrei bömbölve csapkodták a páncéljukat, akkora lármával, hogy az egész város hallhatta. Ögödej elmosolyodott, és intett a tömegnek, miközben leült a székbe, amely a hatalmas versenypályára nézett. Felesége, Töregene helyet foglalt mellette, és Barszaghur eligazgatta az asszony csin köntösének redőit. Ögödej, kihasználva, hogy a tömeg ezt nem láthatja, kinyújtotta a kezét, amelyet Töregene megszorított. Túléltek kétévnyi ármányt, méregkeverést, gyilkos merényleteket, végül a nyílt lázadást. Ögödej arcát és testét megvénítette, elhasználta a fáradtság, de még egy darabban volt.

Miközben a tömeg türelmesen várakozott, bejöttek és elfoglalták helyüket középen, Ögödej erkélye alatt a birkózók, akik túlélték az első két menetet. Kétszázötvenhat férfi állt párba, felkészülve a nap utolsó mérkőzésére. Fogadások röpködtek az üléssorokban, utasításokat ordítottak, fa zsetonok, sőt nyomtatott csin papírpénzek és érmék cseréltek gazdát. A verseny minden számára lehetett fogadni, és az egész nemzetet izgalomban tartotta a mérkőzés. A gyengék, a sebesültek, a korosodók és a balszerencsések már kiestek. Azok, akik maradtak, a legerősebb, legfürgébb vitézei voltak annak a nemzetnek, amely mindenek-fölött becsülte a katonai erényeket. Az apja nemzete és teremtménye volt ez, az apja látomása a népről: ló, harcos, kard és íj együtt, elválaszthatatlanul.

Ögödej megfordult a széken, amikor Güjük kilépett az erkélyre. Az apa szíve összeszorult a büszkeségtől és a bánattól, mint mindig, ha meglátta az ifjút. Güjük magas, jóképű fiú volt, tökéletesen alkalmas arra, hogy békeidőben elvezéreljen egy ezredet, vagy akár egy tüment. Ezen túl nyoma sem volt benne taktikai tehetségnek, vagy annak a megfoghatatlan képességnek, amelytől az emberei a tűzbe is utána rohantak volna. Minden tekintetben érdektelen tiszt volt, még nem vett egy feleséget sem, mint-

ha nem érdekelné, hogy tovább kell adnia a kán vérét. Attól pedig, hogy az arcát és a szemét Dzsingisztől örökölte, Ögödej még nehezebben bírta elviselni a gyöngeségét. Voltak időszakok, amikor egyáltalán nem értette a fiát.

Güjük elegánsan meghajolt szülei felé, leült, és ámultan nézte a hatalmas tömeget. Keveset tudott a palotában lezajlott harcról. Két barátjával és néhány szolgával elbarikádozta magát egy szobában, de senki se ment a palotának abba a részébe. Vélhetőleg az eszméletlenségig leitták magukat. Noha Ögödej fellélegzett, amikor meglátta, a lényeg az volt, hogy Güjüköt azért nem ölte meg senki, mert még arra sem tartották érdemesnek.

Temüge előre sietett az erkély hátsó részéből, ahol szinte eltűnt a futárok és írnokok

nyüzsgő tömegében. Ögödej hallotta, ahogy zsémbes hangján parancsokat osztogat, és elvigyorodott, mert eszébe jutott a beszélgetés, amelyet pár hete folytatott a nagybátyjával. Ó győzött, a vén bolond minden rémüldözése ellenére! Gondolatban feljegyezte, hogy amint vége az ünnepségnek, ismételten föl kell ajánlania Temügének Karakorum főkönyvtárosi állását.

A hatalmas ovális téren nyárias lustasággal hamvasodott szürkületté az alkonyat. A város alacsony falai miatt a kinti fűtengerből is látni lehetett az irdatlan építményt. Nemsokára több ezer fáklyát gyújtanak, olyan fényjáték lesz, amelyben a pusztából is gyönyörködhet a nemzet! Ögödej ezt a pillanatot várta, mert ez lesz a látható jele annak, hogy ő a kán. Azt is jelentette, hogy Karakorum végre elkészült, és ez elfeledteti az esőre váró vérfoltokat. Talán így is illik a pillanathoz.

Lent a mélyben Temüge intett a birkózás bíráinak. A Földanyához szóló rövid ének után a bírók megfújták kürtjeiket, és a férfiak egymásnak estek. Kezük-lábuk sebesen mozgott, hogy fogást találjanak, vagy szabaduljanak belőle. Néhányuknak a küzdelem azonnal véget ért: közéjük tartozott Baabgaj ellenfele is. Mások számára a kitartás próbája lett a mérkőzés. Miközben erőlködtek és izzadtak, hosszú, vörös csíkok jelentek meg a bőrükön.

Ögödej lenézett a küzdőtérre. Tudta, hogy Temüge az utolsó részletig megtervezte az eseményeket. Eltűnődött, hogy sikerül-e a nagybátyjának hiba nélkül levezényelni az egész ünnepélyt. Harcosok és pásztorok népe az övé, az minden férfi és nő - és nem birkák, sohasem azok. Mégis érdekes volt a látványosság.

Rugdosó lábakkal összerogyott az utolsó pár is, a tömeg üvöltött és éljenzett. Százhuszonnyolc férfi állt győztesen, vörösen és boldogan a nemzet előtt. Meghajoltak az erkély felé, ahol Ögödej ült, ő pedig felállt, és a magasba emelte kivont kardját, hogy mutassa elégedettségét.

Újabb kürtök szólaltak meg, Csinből való, irdatlan réz és bronzcsövek, amelyeknek zúgása szerteszállt a pusztában. A birkózók lekocogtak a pályáról, a város főutcájára nyíló, súlyos kapu kinyílt. Ögödej felpattant, ugyanúgy hunyorgott, mint a harmincezer néző, hogy jobban lásson.

A távolban feltűnt a futók csoportja. Derékig meztelenek voltak a nyári hőség miatt. Háromszor kerülték meg a várost, legalább huszonnégy mérföldet, mielőtt beléptek a nyugati kapun, és elindultak a központi versenypályához. Ögödej annyira kihajolt, amennyire bírt, hogy láthassa őket. Most az egyszer Güjükben is feltámadt a kíváncsiság: előredőlt, az arca ragyogott. Ögödej rápillantott, és az jutott eszébe, hogy a fia talán valamilyen hatalmas összeggel fogadott valakire.

A mongol népnél nem dívott a hosszútávfutás. Ahogy Temüge elmagyarázta, kitartás még csak van bennük, de az alkatuk nem megfelelő. Mikor közelebb értek, látszott, hogy néhányan sántikálnak, habár mikor meghallották a lármát, igyekeztek palástolni gyengeségüket.

Ögödej biccentett, amikor meglátta, hogy Csagatáj halad az élen. Bátyja, aki egy fejjel magasabb volt a versenyzők többségénél, hanyag könnyedséggel futott. Ögödej valóban félt tőle, sőt gyűlölte a felfuvalkodottságát, mégsem leplezhette a büszkeségét, amikor látta, hogy a bátyja lesz az első, aki fölvert porfelhőktől kísérve megérkezik a pályára. Csagatáj már éppen elhúzott volna a többiektől, akiknek jártányi erejük sem maradt, amikor egy alacsony, szíjas harcos kihívóan vágtázni kezdett.

Ahogy közelebb értek, Ögödej szíve megremegett, lélegzése felgyorsult.

- Gyerünk bátyám - suttogta.

Töregene elkomorult mellette, ujjai erősebben markolták a tölgyfa korlátot. Ő gyűlölte az embert, aki majdnem meggyilkolta a férjét. Boldog lett volna, ha Csagatáj szíve a tömeg szeme láttára szakad meg. Ennek ellenére megértette Ögödej izgalmát, őt pedig a világon mindennél jobban szerette.

Csagatáj végül előrevetődött, és alig egy fejhosszal kihívója előtt haladt át a vonalon. Mindketten az összeesés küszöbén álltak, Csagatáj mellkasa hullámzott, ahogy levegőért kapkodott. De nem támaszkodott a térdére, Ögödejbe belehasított a fájó nosztalgia, mert eszébe jutott, mit mondott az apjuk erről: Ha egy ellenfél azt látja, hogy a térdedre támaszkodsz, azt fogja gondolni, hogy megvert. Nehéz volt megszökni a hangja elől, holott teltek az évek, és Dzsingisz emléke egyre jobban tompult.

Az illendőség miatt Güjük nem éltethette a nagybátyját, ám a bőrén könnyű verejték csillogott. Ögödej rávigyorgott; örült, hogy egyszer végre lelkesedni látja a fiát. Remélhetőleg megnyerte a fogadást.

Ögödej továbbra sem ült le. A kürtök ismét megszólaltak, és egy dallamot harsogtak a tízezreknek. Ögödej egy pillanatra lehunyta a szemét, nagyokat, mélyeket lélegzett.

A tömeg elnémult.

Ögödej fölemelte a fejét, mert végre elbődült a hatalmas tüdejű kikiáltó:

-Azért vagytok itt, hogy megerősítsétek Ögödejt, Temüdzsin fiát, aki Dzsingisz néven a nemzet kánja volti Itt áll előttetek, mint a nagykán választott örököse. Van valaki, aki vitatja a jogát a vezetésre?

Ha eddig csönd volt, most halálos némaság támadt. Minden férfi és nő megdermedt, még levegőt sem mertek venni, miközben várakoztak. Güjük hátrahúzódott, és egy pillanatra fölemelte a kezét, hogy megérintse Ögödej vállát, aztán visszaengedte anélkül, hogy apja észrevette volna.

Sok ezer szempár meredt Csagatájra, aki ott állt a poros földön, a melle fújtatott, és csíkokban patakzott róla a verejték. Ő pedig felnézett a faerkélyen álló Ögödejre, és valami különös büszkeség volt az arcán.

A pillanat elmúlt, mindenki fellélegzett, és ennek olyan volt a hangja, mint a nyári szellőé. Aztán nevetés hullámzott: az emberek kinevették a saját idegességüket és a komor képüket.

Ögödej előrelépett, hogy mindenki láthassa. A versenypályát azoknak a keresztény szerzeteseknek a rajzai alapján építették, akik Rómából jöttek Karakorumba. Az aréna, ahogy a papok ígérték, valóban fölerősítette a hangot, így mindenki hallhatta, amit Ögödej mondott. Kivonta a farkasfejes kardot, és a magasba emelte a pengét.

- Előbb én teszek esküt nektek! Kánként védeni fogom a népet, hogy erősek legyünk. Túl sokáig éltünk békében! Rettegjen a világ attól, ami most következik!

Megéljenezték a beszédét, és a zárt kehelyben olyan hatalmasra nőttek a hangok, hogy szinte hátralökték Ögödejt. A bőrén érezte a nyomásukat. Fölemelte a kardját, mire az emberek lassan, kelletlenül elhallgattak. Bátyja mintha bólintott volna odalent. Csakugyan különös dolog a család.

- Most pedig én fogadom a ti esküt öket! - kiáltotta népének.

A kikiáltó kántálni kezdett:

- Egy kán alatt vagyunk nemzet!

A szavak mennydörögtek Ögödej fülében. Szorosabban markolta a kardot, és azon töprengett, hogy az apja szelleme vajon a nyomás, amelyet az arcán érez? A szíve egyre lassabban vert, végül már külön érzékelt minden dobbanást.

A kikiáltó ismét felszólította a tömeget, hogy tegyen esküt, és ők válaszoltak: - Tiszteletem jeléül jurtákat, lovakat, sót és vért ajánlok fel neked!

Ögödej lehunyta a szemét. Mellkasa reszketett, és a feje mintha furcsán megdagadt volna. Olyan éles fájdalom hasított belé, hogy kis híján megbotlott. Jobb karja könyökben összecsuklott, mintha váratlanul kiment volna belőle az erő. Énjének egy része arra számított, hogy most lesz vége.

Amikor kinyitotta a szemét, még mindig élt. Mi több, a nemzet kánja volt, Dzsingisz vére. A

látása lassan kitisztult. Mélyen beszívta a nyári levegőt, és megborzongott. Érezte, hogy harmincezer arc fordul felé. Visszatért az ereje, és a hirtelen boldogságtól fölemelte a karját.

Olyan hangorkán támadt, hogy csaknem megsüketítette. A kiáltást visszhangozta a nemzetnek az a része is, amely a városon kívül várakozott. Hallották a kiáltást, és válaszoltak rá, mikor meglátták az új kán tiszteletére gyújtott fáklyákat.

Ögödej éjszaka a palota folyosóin járkált Güjük társaságában, mert az izgalmas nap után egyikük sem bírt aludni. Amikor Ögödej meglátta a fiát, az éppen az őrséggel kockázott. Felszólította, hogy kísérje el. Ez ritkán történt meg velük, ám Ögödej ezen az éjjelen békét kötött a világgal. A fáradtság valamiért nem férhetett hozzá, holott maga sem emlékezett, mikor aludt utoljára. Arcának zúzódása elszíneződött. Az eskütételnél világos rizsporral álcázták, de a kán nem tudta, hogy csíkokat húzott bele, amikor megvakarta a bőrét.

A folyosók árkádsorokban folytatódtak, amelyek a palota csöndes, nyugodt kertjeit fogták körül. A holdfény eltompult a felhőktől, és csak az ösvényeket lehetett látni. Olyan volt, mintha halvány fonalakon járkálnának a sötétben.

- Inkább a csin földeken sétálnék veled, apám - szólalt meg Güjük.

Ögödej megrázta a fejét.

- Az a régi világ Güjük, olyan munka, amely még a születésed előtt kezdődött. Elküldelek Szübötejjel. Új földeket látsz majd vele. Okot adsz majd nekem a büszkeségre, ebben nem kételkedem.

- Most még nem vagy büszke rám? - kérdezte Güjük. Nem akarta föltenni ezt a kérdést, de olyan ritkán lehetett kettesben az apjával, hogy hangosan kimondta a gondolatát. Csalódására Ögödej nem válaszolt azonnal.

- .. .Természetesen igen, de az apai büszkeség, Güjük. Ha utódom akarsz lenni a kánságban, akkor harcosokat kell ütközetbe vezetned. Meg kell mutatnod nekik, hogy nem olyan vagy, mint ők – érted?

- Nem, nem értem - felelte Güjük. - Mindent megtettem, amit kértél tőlem. Éveken át vezettem a tümenemet. Láttad a medvebőrt, amelyet hoztunk. Én hoztam be a városba egy lándzsa hegyén, és a munkások megéljeneztek.

Ögödej már hallott minden részletet. Törte a fejét, hogy az ő apja mit mondott erről a témáról.

- Idehallgass. Nem elég, ha vadászaton vezetsz egy csapat fiatalt és úgy teszel, mintha az valami nagy diadal lenne. Láttam őket veled, olyanok, mint... a kutyakölykök.

-Te mondtad, hogy magam válasszam ki és neveljem a tisztjeimet! - felelte Güjük.

Duzzogó volt a hangja. Ögödejben feltámadt a harag. Látta, micsoda szép ifjakat választott Güjük. Nem tudta szavakba foglalni, miért érzi magát kínosan, mindenesetre fiának társai nem tettek rá valami nagy hatást.

- Fiam, a népet nem vezetheted nótákkal és részeg tivornyákkal.

- Te oktatsz engem az ivásról? - kérdezte Güjük. - Nem azt mondtad egyszer, hogy egy tiszt nem maradhat el az emberei mögött, és rá kellene jönnöm az ízére?

Ögödej megrándult, mert valóban ezt mondta.

- Akkor nem tudtam, hogy napokat töltesz majd mulatozással, kizökkentve az embereket a kiképzésből. Harcost próbáltam nevelni belőled, nem részeges bolondot.

- Nos, akkor bizonyára kudarcot vallottál, ha részeges bolond lett belőlem - vágott vissza Güjük. Távozni készült, de Ögödej megmarkolta a karját.

- Nem vallottam kudarcot! Mikor bíráltalak? Panaszkodtam talán, hogy nem adtál nekem örököst? Nem. Semmit sem szóltam. Szakasztott mása vagy apámnak. Talán meglepő, ha az ő szikráját keresem benned?

Güjük elhúzódott tőle a sötétségbe, és Ögödej hallotta, hogy hangosabban lélegzik.

- Én én vagyok - mondta végül. - Nem holmi gyengébb ág Dzsingisz fáján, vagy a tieden. Ót keresed bennem?Nos, hagyd abba. Nem fogod megtalálni.

- Güjük... - szólalt meg ismét Ögödej.

- Elmegyek Szübötejjel, mert éppen olyan messzire lovagol Karakorumtól, mint a többiek - felelte a fia. - Talán mire visszatérek, lelsz bennem valami szeretni valót.

Elsietett a fénylő ösvényeken, miközben Ögödej a haragjával viaskodott. Ó csak egy kis tanácsot próbált adni, ám a beszélgetés valahogy kicsúszott az ellenőrzése alól. Egy ilyen éjszakán keserű korty volt ez alvás előtt.

Még két nap telt el lakomázással és győzelmekkel, mielőtt Ögödej összehívta legrangosabb embereit a palotába, akiknek a szeme vérbe borult, és többségük még verejtékezett a túl sok ételtől, ajragtól és rizsbortól. Ögödej végignézett rajtuk, és látta, hogy ez majdnem olyan tanács, mint amilyennel a csin nagyurak igazgatják az országukat. A végső szó azonban a káné. Nem lehet másképp.

Végigtekintett az asztalon. Csagatájon, Szübötejen, és a nagybátyjain túl ott ült Batu, aki megnyerte a lóversenyt. Még most is ragyogott a hírtől, hogy tízezer embernek fog parancsolni! Ögödej mosolygott, és biccentett neki. Jó embereket osztott be az új tümenbe, tapasztalt harcosokat, akik képesek lesznek irányítani Batut, amíg tanul. Ögödej minden igyekezetével próbálta tiszteletben tartani Dzsocsi emlékét, és jóvátenni Dzsingisz és Szübötej bűneit. Az ifjú arca és mozdulatai erősen emlékeztették a fiatal Dzsocsira. Egy-egy másodperc vagy pillantás erejéig szinte elfeledhette, hogy a bátyja évekkel korábban meghalt. Mindig megfájdult a szíve, ha ez történt.

Batuval szemben ült Güjük, aki mereven bámult maga elé. A kerti beszélgetés óta Ögödej nem tudta áttörni fiának hűvös tartózkodását. Még ennél az asztalnál is akaratlanul azt kívánta, bár feleannyi tűz lobogna Güjükben, mint Dzsocsi fiában! Batu talán úgy érezte, hogy bizonyítania kell, de úgy ült ott, mint egy mongol harcoshoz illik, némán és figyelmesen, tele büszkeséggel és önbizalommal. Egy cseppet sem illetődön meg a társaságtól, még az olyan híres hadvezérektől sem, mint Csagatáj, Szübötej, Dzsebe és Jelme. Itt sokakban folyt Dzsingisz vére, amelyet tovább adtak a fiaiknak és a lányaiknak. Erős, termékeny vérvonal volt ez. Ögödej biztosra vette, hogy a fia az út során férfivá érik. Jó kezdet lesz ez.

- Túlnőttünk a törzseken, amelyeket apám ismert, nem vagyunk már egyetlen tábor, amely vándorol a pusztaságban. -Ögödej elhallgatott, mosolygott. - Túl sokan vagyunk ahhoz, hogy egy helyen legeltessünk.

Olyan szavakat használt, amilyeneket a törzsi vezetők évezredeken át, amikor eljött az ideje, hogy szedjék a sátorfájukat. Néhányan gépiesen bólintottak, Csagatáj helyeslően rácsapott öklével az asztalra.

- Apámnak nem minden álma vált valóra, noha sashoz illő álmai voltak. Helyeselné, hogy Csagatáj testvérem legyen Hvárezm kánja.

Folytatta volna, ám ekkor Jelme kinyújtotta a kezét, és hátba vágta Csagatájt, mire Dzsingisz fiai kórusban helyeseltek. Szübötej némán meghajtotta a fejét, de ő sem kifogásolta a döntést. Amikor a lárma elült, Ögödej ismét megszólalt.

-Azt is helyeselné, hogy otthonunk szent földje Toluj fivérem kezébe kerüljön.

Most Szübötej ragadta meg a fiatalabb férfi vállát, és kicsit megrázta, mutatva, mennyire örül. Toluj ragyogott. Tudta, mi következik, de amikor valóra vált, mégsem bírt a boldogságával. Neki jutottak a hegyek, ahol évezredek óta vándorol a népük, az édes füvű pusztaság, ahol nagyapjuk, Jiszügej született! De örül majd Sorhatani! itt biztonságban és boldogságban erős harcosokká nevelhetik fiaikat.

- És te, öcsémé - kérdezte Csagatáj. - Te hol hajtod nyugovóra a fejed?

- Itt, Karakorumban - felelte hanyagul Ögödej. - Ez a fővárosom, noha nem itt fogok

megpihenni. Két éve küldök ki férfiakat és asszonyokat, hogy tanuljanak a világról. Szívesen fogadtam az iszlám tudósokat és Krisztus papjait. Most már tudok olyan városokról, ahol a rabszolgák kötésig meztelenül járnak, és az arany olyan közönséges, mint az agyag.

Csendesen elmosolyodott az elméjében sorjázó képektől, de aztán szigorú lett az arca. Megkereste tekintetével Güjüköt, és őt nézte beszéd közben.

-Akik nem tudnak hódítani, azok kénytelenek térdre borulni. Ha nem találnak magukban erőt, szolgálniuk kell az erőseket. Ti vagytok a tábornokaim. Kiküldtek titeket, vadászkutyáimat, vasfogú farkasaimat. Ha egy város bezárja a kapuit félelmében, leromboljátok. Ha utakat és falakat építenek, elvágjátok őket, lebontjátok a köveket. Ha egy férfi kardot vagy íjat fog embereitekre, felakasztjátok az első fára. Miközben haladtok, ne feledkezzetek meg Karakorumról. Ez a fehér város a nemzet szíve, de ti vagytok a jobb karja, a tüzes bélyeg. Találjatok nekem új országokat, urak! Törjetek új utat! Sírják csak tele asszonyaik a tengert, majd én kiiszom fenékig!

MÁSODIK RÉSZ

1232

Akié a hátorszság, azé a világ.

Kilencedik fejezet

A karakorumi palotakertek még fiatalok voltak. A csín kertészek igyekeztek, de némelyik növénynek és fának évtizedek kellenek, hogy elérjék teljes nagyságukat.

Fiatalsága ellenére is szép hely volt ez. Jao Su hallgatta a földön iramló vizek susogását, és mosolygott. Döbbenetes, milyen bonyolult a lélek! Hogy Dzsingisz egyik fia ilyen kertet rendeljen, ez maga a csoda! A kifinomult árnyalatok és formák orgiája; lehetetlen, és mégis létezik. Valahányszor úgy gondolta, hogy ismer egy embert, mindig talált benne valamilyen ellentmondást. A lusták halálra dolgozhatják magukat; a szelídek képesek a kegyetlenségre, a kegyetlenek a vezeklésre. Minden nap különbözhet azoktól, amelyek előtte leperegtek; minden ember különbözik, ám nemcsak a többiektől, de a tegnapok laza omladékától is, amelyet a múltból hoz magával. Hát még az asszonyok! Jao Su megállt, és felnézett az ágak között az édesen daloló pacsirtára. Az asszonyok bonyolultságának gondolata megnevettette. A madár felszökkent az ágról és riadtan kiáltozva eltűnt.

Az asszonyok még rosszabbak. Jao Su jó emberismerő volt, jobb, mint a többség. Mi másért ruházta volna fel a távol levő Ögödej ekkora hatalommal? De ha olyan nővel beszél, mint Sorhatani, az olyan volt, mint szakadékba bámulni, ahonnan bármi visszanézhet. Néha kiscica, játékos, imádnivaló. Máskor véres szájú-karmú nősténytigris. Toluj feleségében megvolt ez a higanyszerű változékonyság. Az égvilágon semmitől sem félt, de ha Jao Su megnevettette, úgy vihogott, akár egy csitri.

Jao Su elkomorodott. Az asszony megengedte, hogy írni-olvasni tanítsa a fiait, még buddhista elveit is megoszthatta velük, holott Sorhatani keresztény volt. Ám hite ellenére hallatlanul gyakorlatiasnak mutatkozott, ha a fiait kellett a jövőre felkészíteni.

Jao Su megcsóválta a fejét, miközben keresztülvágott a park egyik halmán. A kertnek ezen a pontján az építész megengedett magának egy kis szeszélyt: olyan magasra építtette a dombot, hogy a sétáló kiláthatott a kert falán. Körös-körül ott volt Karakorum, de Jao Su nem a várossal foglalkozott. Úgy viselkedett, mint egy tudós, aki csak andalog a kertben, és nem gondol a külvilágra. Mégis tudatában volt minden susogó levélnek, és semmit sem nézett el.

Észrevette Sorhatani két fiát. Hülegü tőle jobbra egy páfrányfenyő mögé rejtőzött, nyilvánvalóan mit sem tudva arról, hogy a legyező alakú levelek gyöngéden borzonganak a leheletétől. Arik-Bökének pedig nem lett volna szabad pirosba öltöznie egy olyan kertben, ahol alig van piros virág. Jao Su szinte azonnal felfedezte. A kán kancellárja keresztülvágott a kerten az ifjú vadászok között, azt is érzékelve, ahogy helyet változtatnak, hogy ne tévesszék szem elől. Jobban szerette volna, ha háromszöggé egészítheti ki a felállást Kubilajjal. Ő volt az igazi fenyegetés.

Jao Su mindig kiegyensúlyozottan járt, szandálja talpán keresztül szinte rátapadt a földre. Kezét lazán lógatta, hogy azonnal háríthasson, ha közeledik valaki. Jó buddhistához talán nem illik, ha örömét leli a gyors reflexeiben, de ez hasznos lecke lesz a fiúknak, emlékezteti őket arra, hogy még nem tudnak mindent -már ha megtalálja Kubilajt, az egyetlent, akinek íja is van.

A nem egészen ötéves kertben csak néhány nagy fa volt, csupa fűz és nyár, mert azok gyorsan nőnek. Az egyik Jao Su előtt tárta ki ágait az ösvény felett, és a kínai már messziről megérezte a várakozó veszélyt. Nemcsak azért, mert ez a hely éppen megfelelő volt a leshez; csönd volt körülötte, nem látott pillangókat, se mozgást. Elmosolyodott. A fiúk tátott szájjal néztek rá, amikor ezt a játékot javasolta, de az embernek mozognia kell, ha megfeszíti és elereszti az íj húrját. A célzáshoz lesből kell támadniuk, mozgással árulják el a jelenlétüket. Nem olyan nehéz túljárni Toluj fiainak eszén.

Jobb karját az íjászok klasszikus mozdulatával visszarántva Kubilaj robbant elő a bokorból. Jao Su a földre vetette magát, és legurult az ösvényről. Valami azonban nem volt

rendben, ezt már akkor tudta, amikor megmozdult. Nem hallotta a nyíl zúgását, nem csapódott vissza az íj húr. Ahelyett, hogy eredeti szándéka szerint fölállt volna, összehúzta a vállát, és visszagurult oda, ahol volt. Kubilaj még mindig ott állt a levelek között, és vigyorgott. Nem volt íj a kezében.

Jao Su kinyitotta a száját, és ekkor halk füttyöt hallott a háta mögül. Más ember megfordult volna, de ő ismét a földre vetette magát, le az ösvényről, aztán rohanni kezdett a hang forrása felé.

Hülegü mosolygott rá az egyetlen nyílvessző mögül, amelyet Jao Su adott nekik ezen a napos délutánon. A buddhista szerzetes megtorpant. Tudta, hogy a fiúnak gyors keze van. Talán túl gyors is. Egy pillanaton múlna a dolog.

- Ügyes! - mondta Jao Su.

Hülegü még szélesebben vigyorgott, szeme sarkába redők gyűrődtek. Jao Su sima mozdulattal mellé lépett, és lekapta a nyilat a húrról. Hülegü ösztönszerűen elengedte a húrt. Jao Su azt hitte, biztonságban van. Aztán a keze akkora ütést kapott, mintha ló rúgta volna meg, és ő megpördült a tengelye körül. A borból font íjhúr eltalálta az ujjai tövét, és majdnem kiverte a nyilat a markából. Fájtak az ujjai. Remélhetőleg egyik sem tört el. Eltitkolta a fájdalmát a fiú elől, mikor odanyújtotta a nyilat, amelyet Hülegü megdöbbenten vett át. Mindez egy szívverésnyi idő alatt játszódott le, szemmel alig látható gyorsasággal.

- Jó ötlet volt rávenni Kubilajt, hogy adja oda neked az íjat -mondta Jao Su.

- Az ő ötlete volt! - védekezett Hülegü. - Azt mondta, te az ő zöld zubbonyát fogod keresni, nem az én kék kabátomat.

Óvatosan fogta a nyílvesszőt mintha nem hinné el, amit most látott a saját szemével. Kubilaj odajött hozzájuk, és már-már tisztelettel érintette meg a nyilat.

- Lekaptad a húrról! - mondta. - Ez lehetetlen!

Jao Su elkomorodott ettől a felületes gondolkozástól, és hátrakulcsolta a kezét. A fiúk olyannak látták, mint a megtestesült fesztelenséget, holott a jobbja egyre jobban fájt. Most már biztos volt benne, hogy elrepedt, talán el is tört egy csontja. Százféleképpen leszerelhette volna Hülegüt, mihelyt karnyújtásnyira került hozzá. Elég az ideg blokkolása a könyöknél és máris elejti az íjat. Jao Su elnyomott egy sóhajtást. Mindig is a hiúság volt a gyengéje.

- A gyorsaság nem minden - mondta. - Lassan gyakorolunk, amíg jól nem mozogtok, amíg a testetek fel nem készült arra, hogy gondolkodás nélkül reagáljon, utána viszont olyan gyorsan kell mozognotok, ahogy csak tudtok. Ez erőt és hatalmat ad. Nehezebb lesz megállítani, sőt meglátni titeket. A legerősebb ellenséget is meg lehet állítani sebességgel, ti pedig fiatalok és jó vérből valók vagytok. Nagyapátok holta napjáig olyan volt, mint a támadó kígyó. Ez bennetek is megvan, csak keményen kell edzenetek hozzá.

Hülegü és Kubilaj összenézett. Arik-Böke csatlakozott hozzájuk, pirospozsgásan és vidáman. Ő nem látta, amikor a kán kancellárja lekapta a nyílvesszőt a megfeszített íjhúrról.

- Térjetek vissza tanulmányaitokhoz, ifjú uraim - mondta Jao Su. - Én pedig távozom, hogy meghallgassam a híreket a kánról és az apátokról.

- És Möngkéről! - tette hozzá Hülegü. - Azt mondta, szét fogja zúzni ellenségeinket!

- És Möngkéről - mosolygott Jao Su. Örömmel látta a fiúk arcán a felvillanó csalódást, amikor felfogták, hogy a kancellárnak nincs több ideje számukra.

Jao Su egy pillanatig nézte Kubilajt. Dzsingisz büszke lenne az unokáira. Möngke erős, akit megkíméltek a betegségek és a sebek. Megbízható harcos lesz, olyan tábornok, akit követni fognak. Ennek ellenére Kubilaj volt az, aki a legmélyebb hatást tette tanítóira. Ha elméje rávetődött egy ötletre, lélegzetvételnyi idő alatt szétmarcangolta. Természetesen Kubilaj javasolta az íjcserét. Egyszerű trükk volt, de majdnem bejött.

Jao Su meghajolt a fiúk előtt, és elfordult. Mosolyogva távozott az ösvényeken. Hallotta

Kubilaj és Hülegü suttogását; ismét megbeszélték, amit láttak. A keze kezdett dagadni. Ki kell áztatnia, aztán be kell kötöznie.

A kert széléhez érve magába fojtott egy nyögést, amikor meglátta a rá várakozó embereket. Az izzasztó reggeli napfényben csaknem tucatnyi írnok és hírvivő nyújtogatta a nyakát, hogy ki látja meg elsőnek Ögödej kancellárját. Ok voltak a legmagasabb rangú beosztottjai, akik számos más embernek, a tinta és papír valóságos hadának parancsoltak. Jao Su úgy gondolt rájuk, mint a minghaan tisztjeire, és ez mulattatta. Ők tartották kézben a hatalmas és egyre növekedő terület közigazgatását az adóktól a behozatali engedélyeken át az olyan közmunkákig, mint az új vám-hidak építése. Temüge, Ögödej nagybátyja magának szerette volna az állást, de a kán inkább a buddhista szerzetest bízta meg vele, aki úgyszólván minden győztes hadjáratba elkísérte Dzsingiszt, és változó sikerrel edzette fivéreit és fiait. Temüge megkapta a karakorumi könyvtárat, amihez egyre több pénzt követelt. Jao Su tudta, hogy Temüge is azok között van, akik ma megpróbálnak a közelébe férkőzni. Az emberek hatszoros falával védte magát a folyamodóktól, ám Dzsingisz öccse rendszerint legázolta és engedelmességre kényszerítette őket.

Jao Su odaért a csoporthoz, és azonnal elkezdte osztályozni a kérdéseiket: sebesen pattogtatta a válaszokat, és gyorsan meghozta a döntéseket. Ögödej éppen ezért választotta őt. Nem volt szüksége jegyzetekre, vagy írnokokra, hogy felfrissítse az emlékezetét. Rájött, hogy hatalmas mennyiségű adatot képes tárolni és szükség szerint kombinálni. Az ő munkája szerint történt meg a foglalás a mongol hódoltságokban, noha hivatalnoki apparátusát kínai tudósokból állította össze. Lassan, de biztosan civilizálta a mongol udvart. Dzsingisz gyűlölte volna, de hát ő magát Karakorumot is gyűlölte volna. Jao Su titokban elmosolyodott, mikor a kérdések elfogytak, és ki-ki visszaloholt a munkájához. Dzsingisz lóhátról hódított, de egy kán nem uralkodhat nyeregből. Ögödej láthatólag megértette azt, amit az apja sosem fogadott volna el.

Jao Su magányosan lépett be a palotába, és elindult az irodájához, ahol komolyabb döntések vártak rá. A kincstár látta el fegyverrel, páncéllal, élelemmel és ruházattal a három hadsereget, és emiatt napról napra fogyatkozott a készlet. Még a Dzsingisz által felhalmozott óriási vagyon sem tart örökké, noha még évekbe telik, amíg elfogy a kincstárból az arany és az ezüst. De addigra biztosan derekas folyóvá híznak a most még csak csörgedező adók.

Meglátta Sorhatanit, aki két szolgálójával sétált, és egy másodpercig figyelhette, mielőtt az asszony észrevette volna. Már a tartásával kivált a többiek közül: világéletében úgy lépkedett, mint egy császárnő, és ettől sokkal magasabbnak tűnt, mint amekkorára valójában nőtt. Noha négy fiút szült, megőrizte hajlékonyságát. Beolajozott bőre ragyogott az egészségtől. Miközben Jao Su bámulta, a nők jót nevettek valamin, a hangjuk csilingelt a folyosó hűvösében. Sorhatani férje és elsőszülöttje a kánnal együtt keleten, innen sok ezer mérföldnyire hadakozott. A beszámolók szerint kitettek magukért. Jao Su egy jelentésre gondolt, amelyet aznap reggel olvasott; küldője azzal dicsekedett, hogy úgy halmozták egymásra az ellenséget, mint a korhadt fákat. A gondolat sóhajra késztette. A mongol jelentések hajlamosak egy árnyalattal többet mondani a valóságnál.

Sorhatani észrevette. Jao Su mélyen meghajolt, aztán elviselte, hogy az asszony megragadja mindkét kezét, mert ehhez minden találkozásuknál ragaszkodott. Sorhatani nem vette észre, milyen forró a törött ujj.

-Jól megdolgoztak a fiaim, kancellár uram? - kérdezte.

Mosoly futott át Jao Su arcán, amikor az asszony elengedte a kezét. Még elég fiatal volt ahhoz, hogy hasson rá Sorhatani szépségének ereje, de tőle telhetőleg igyekezett ellenállni.

- Kielégítően, úrnőm - felelte hivatalos hangon. - A kertbe vittem őket gyakorlatozni. Mint értesültem, szándékodban áll elhagyni a várost.

- Meg kellene néznem azokat a földeket, amelyeket a férjem kapott. Alig emlékszem rájuk gyermekkoromból. - Almatagon mosolygott. - Szeretném látni azt a helyet, ahol Dzsingisz és a testvérei kisfiú korukban futkostak.

- Szép vidék - ismerte el Jao Su - noha vad. Már bizonyára elfelejtetted az ottani teleket.

Sorhatani kissé megborzongott.

- Nem, a hideg az egyetlen dolog, amire emlékszem. Imádkozz meleg időért, kancellár uram. Mi a helyzet a férjemmel?- A fiammal?- Tudsz valamit róluk?

Jao Su óvatosan válaszolt az ártatlannak hangzó kérdésre.

- Nem hallottam balszerencséről, úrnőm. A kán tümenjei jókora területet hódítottak meg, délen csaknem elérték a Szung birodalom határát. Azt hiszem, egy, legföljebb két éven belül visszatérnek.

-Jó ezt hallani, Jao Su. Imádkozom a kán biztonságáért.

Jao Su válaszolt, noha tudta, hogy az asszony élvezettel ugratja vallási kérdésekben.

- Biztonsága nem az imádságokon múlik, Sorhatani, bár ezzel bizonyára te is tisztában vagy.

- Nem imádkozol, kancellár uram? - kérdezte az asszony gunyoros döbbenettel.

Jao Su sóhajtott. Ha Sorhataninak ilyen hangulata volt, furcsa módon mindig sikerült elérnie, hogy a kancellár öregnek érezze magát.

- Nem kérek mást, Sorhatani, legfeljebb több tudást. Amikor meditálok, csupán figyelek.

- És mit mond neked Isten, amikor figyelsz?

- Buddha azt mondja: A félelemtől űzött emberek a szent hegyekhez, szent barlangokhoz, szent fákhoz és szentélyekhez menekülnek. Én nem félek a haláltól, úrnőm. Nincs szükségem istenre ahhoz, hogy megvigasztaljon félelmemben.

-Akkor majd érted is imádkozom, kancellár uram, hogy találd meg a békédet.

Jao Su felnézett, majd ismét meghajolt, mert tisztában volt vele, hogy a szolgálók vidám kíváncsisággal lesik.

- Nagyon kedves tőled - mormolta.

Látta, hogy Sorhatani szeme felcsillan. Ezerféle munka várta a mai napon. Neki kellett biztosítani az utánpótlást a káni hadaknak a csin földeken, Csagatáj hvárezmi tartományában, és a harmadiknak Szübötej parancsnoksága alatt, amely arra készült, hogy lecsapjon északra és nyugatra, olyan messze, ahol még sose járt a mongol nemzet. Ennek ellenére tudta, hogy a nap nagyobbik részében azon a tíz dolgon fog rágódni, amelyeket el kellett volna mondania Sorhataninak. Egyszerűen dühítő volt.

Ögödej nem hozott háborút Szucsouba. A város a Szung birodalom határain belül, a Jangce partján terült el. De ha nem lett volna szung területen, akkor is rendkívül szép hely volt, nem akarta romokban látni. Két tümen állomásozott a városfalakon kívül, a kánt csupán egy százfős dzsagun kísérte.

Amikor Ögödej keresztülvágott két testőrével egy olyan ligeten, ahol tavacskák voltak fák között, eltöltötte a békesség. Karakorum kertjei lesznek-e valaha is ilyenek, mint ez a gyönyörűen megtervezett vadont Igyekezett nem mutatni, mennyire irigyli a Szung birodalom mandarinját, aki idegesen ügetett mellette.

Ögödej az új világ mintavárosának gondolta Karakorumot, de a nagy tó partján elterülő Szucsou ódon utcái és épületei mellett az ő fővárosa darabosnak tűnt, mert még nem csiszolták ki az évszázadok. Elmosolyodott, mert arra gondolt, mivel orvosolná az apja ezt a méltánytalanságot. Dzsingisz nagy élvezettel foglalná el Szucsout és változtatná füstölgő romhalmazzá, így fogalmazva meg véleményét az emberi hívságról.

Vajon Jao Su is ilyen helyről jött, mint Szucsout Sosem kérdezte erről a szerzetest, de könnyű volt elképzelni, hogy hozzá hasonló emberek járják a patyolat tiszta utcákat. Toluj és

Möngke a piactérre ment, hogy ajándékokat vásároljanak Sorhataninak. Csak egy tucat harcos kísérte őket, de a város nem tűnt fenyegetőnek. Ögödej figyelmeztette embereit, hogy tilos erőszakoskodni a nőkkel, és nincs pusztítás. Mivel az engedetleneknek egyértelmű büntetéseket helyezett kilátásba, Szucsounak a halálos rettegésen kívül nem esett baja.

A kán délelőttje tele volt csodákkal a városi fekete porraktártól, ahol a munkások puha papucsban jártak az elképesztő vízimalmon át az irdatlan szövőszékekig. Mégsem ebből az okból vezette tümenjeit szung területre. A kisvárosnak selyemraktárai voltak, márpedig Ögödej minden harcosa selyeminget viselt. Ez az egyetlen szövet, amely képes megállítani a húsba csapódó nyilat. A maga módján értékesebb a páncélnál is. Ögödejnek fogalma sem volt róla, hány életet mentett meg. Sajnos, emberei ugyancsak tisztában voltak az értékével, és igen kevesen vették le a selyemingüket, hogy egyszer is kimossák. A pállott selyem szaga hozzátartozott a tümeneket körülgomolygó bűzfelhőhöz, ráadásul a sótól és verejtéktől kérges selyem elveszítette a rugalmasságát. Ögödejnek szüksége volt Szucsou és a hasonló helyek termékére. Ha elpusztítja a hernyókat tápláló, ősöreg fehér eperfa-ligeteket, vége a selyemiparnak. Talán az apja felégette volna őket. Ögödej nem bírta megtenni. A délelőtt egy részét azzal töltötte, hogy megtekintette a kádakat, amelyekben a begubózott hernyókat megfőzték, mielőtt letekerték róluk a selyemszálat. Az ilyen dolog az igazi csoda. A munkások nem álltak meg, amikor Ögödej elhaladt mellettük, csak annyi ideig tartottak szünetet, amíg bekapták az előbukkanó hernyókat. Szucsou selyemgombolyítóiban senki nem éhezett.

A kán nem bajlódott azzal, hogy megjegyezze a mellette izzadó és botorkáló kis ember nevét, aki igyekezett lépést tartani vele, amikor Ögödej bejárta a vízi kerteket. A Szung birodalom mandarinja úgy csárogott, mint egy rémült madár, ha valamit kérdeztek tőle. De legalább megértették egymást. Ögödej hálás volt Jao Sunak, amiért éveket töltött el azzal, hogy megtanítsa erre a nyelvre.

Tudta, hogy csak kevés időt szánhat a vízi kertekre. A tümenjei idegesek ennyi gazdagságtól. Fegyelmezettségük ellenére is bajok lesznek, ha a kán túl sokáig tartja őket a város közelében. A szucsoui férfiaknak, mint megfigyelte, volt annyi eszük, hogy eltüntessék szem elől az asszonynépet, de a kísértés ettől még megmarad.

- Évi ezer vég selyem - mondta Ögödej -, Szucsou ennyit termel évente, igaz?-

- Igen, nagyuram. Szép színű és fényű, nehéz selymet. Jól megfestve. Sehol egy folt vagy egy gubanc.

A mandarin szerencsétlenül bólogatott beszéd közben. Akármi történjék, neki gyaníthatóan vége. A mongol seregek elmennek, a császár katonái megjönnek, és megkérdezik, miért üzletelt uruk ellenségével. Az volt minden vágya, hogy találjon egy nyugodt helyet a kertekben, megírja utolsó versét, és felvágja az ereit.

Ögödej látta, hogy a mandarin szeme kifejezéstelen. Nyilván a rettegéstől. Intett egyik testőrének, aki előrelépett, és torkon ragadta a mandarint. Az üveges fény eltűnt, de Ögödej úgy beszélt tovább, mintha semmi sem történt volna.

- Engedd el. Most már figyelsz rám?- Az urad, a császárod miatt ne aggódj. Az enyém az egész észak, és előbb-utóbb kereskedni fognak velem.

Ögödej melle fájt. Kezében kupával sétálgatott, amelyből sose fogyott ki a vörösbor. A belekevert gyűszűvirágporral együtt enyhítette a kínt, noha eltompította az érzékeit. Felhajtotta a bort, és kinyújtotta a kupát. A másik testőr azonnal odalépett egy félig kiürült vörösboros tömlővel. Ögödej elkáromkodta magát, amikor a sötét ital néhány cseppje a kézelőjére hullott.

- Délben elküldöm a házadba az írnokaimat - mondta. Lassan, megfontoltan kellett beszélnie, hogy a szavai ne csússzanak egymásba, nem mintha a kis ember észrevette volna. - Kidolgozzák majd a részleteket. Jó ezüstben fizetek, érted?- Délben - nem ma este, és nem napok múlva.

A mandarin bólintott. Délre úgyis halott lesz; nem számít, mire mond igent ennek a furcsa embernek, aki ilyen rútul beszél. Már a mongolok bőrének illatától is elállt a lélegzete. Nemcsak a rothadó selyem és a birkafaggyú volt benne, de azoknak az embereknek a tömény testszaga is, akiknek sose volt szokásuk mosakodni a száraz levegőjű, messze északon. Itt délen izzadtak és bűzlöttek. Azon nem csodálkozott, hogy a kánjuknak tetszenek a kertek. A tavacskákkal és a patakkal együtt ez volt Szucsou egyik leghűvösebb pontja.

Volt valami ennek az embernek a viselkedésében, ami felkeltette Ögödej figyelmét. Megállt az egyik hídon. A patakban tündérrózsák lebegtek békésen, száruk eltűnt a fekete víz alatt.

- Sok éven át tárgyaltam csin nagyurakkal és kereskedőkkel -mondta Ögödej. A kupát a víz fölé tartva figyelte a tükörképet. Visszanézett rá a tükörlélek, annak az árnyékléleknek a rokona, amely a napfényben követi minden lépésünket. Látta, hogy az arca püffedt, de azért felhajtotta a bort, és ismét nyújtotta a kupát. Ez már olyan természetes mozdulat volt nála, mint a lélegzés. Mellében ismét enyhült a kín. Lustán dörzsölgette a szegycsontját. - Megértetted ? Hazudnak, és halogatnak, és listákat csinálnak, csak nem cselekednek. Nagyon értenek a halogatáshoz. Én pedig nagyon értek ahhoz, hogy megszerezzem, amit akarok. Muszáj világosan elmondanom, mi történik, ha mára nem leszel kész a szerződéssel?-

- Megértettem nagyméltóságú uram - felelte a hivatalnok.

Ismét megcsillant valami a szemében, ami elbizonytalanította Ögödejt. A kis ember valahogy túljutott a félelmén. A szeme elsötétült, mintha semmivel sem törődne. Ögödej nem először látott ilyet. Fölemelte a kezét, hogy egy pofonnal magához térítse. A mandarin visszahőkölt, Ögödej fölnevetett, és még több bort loccsantott ki. A vízbe is jutott belőle. Olyan volt, mintha vér csöpögne.

- Előlem nincs menekvés még a halálban sem. - Most már tudta, hogy összefolynak a szavai, de jól érezte magát, a szívéből csak valami lüktető, távoli nyomást érzékelt. - Ha eldobod az életedet, mielőtt megegyeztünk, akkor lerombolom Szucsout, de úgy, hogy kő kövön nem marad, aztán tűzzel pusztítom el a maradékot. Ami nem vizes, az el fog égni, megértetted, mandarin? Hehe. Ami nem vizes, az el fog égni.

Látta, hogy a csin szemében kialszik az ellenállás szikrája, átveszi a helyét a beletörődés. Ögödej bólintott. Nehéz egy olyan népen uralkodni, amely, ha megtámadják, nyugodtan választja a halált. Ama dolgok egyike volt ez, amit a kán csodált bennük, de aznap türelmetlen volt. A múlt tapasztalatai megtanították, hogy csak a borzalmas következményekkel ellensúlyozhatja az öngyilkosságot. Akkor kénytelenek lesznek élni, és tovább szolgálni őt.

- Siess, mandarin, készülődj. Én még egy kis ideig élvezem ezt a kertecskét.

Utánanézett a kínainak, aki eliszkolt, hogy teljesítse a parancsát. A testőrei majd ide küldik a folyamatosan érkező hírnököket, addig legalábbis, amíg nem szánja rá magát a távozásra. Meztelen alkarja alatt nagyon hideg volt a kő. Zsibbadt ujjakkal markolta a kupát, és felhajtotta.

Késő délután Ögödejjel és Tolujjal együtt húszezer harcos szállt nyeregbe Szucsou mellett. Ögödej haderejének felét személyes testőrsége alkotta, akik híresen jól bántak az íjjal és a karddal, lumenjének hétezer embere fekete lovon ült, és vörös szegélyű, fekete páncélt viselt. Sok deres hajú harcos már Dzsingisz alatt is szolgált, és rászolgáltak vérfagyasztó hírnevükre. A maradék háromezer volt a kán nappali és éjszakai őrsége, akik világos pej vagy hóka lovon ültek és közönséges páncélt viseltek. Baabgaj, a birkózó is közéjük tartozott: őt Kaszar küldte ajándékba a kánnak. A birkózóbajnok kivételével ezeket az embereket legalább annyira az értelmük, mint az erejük miatt válogatták. Dzsingisz vezette be, hogy egy férfinak először a kán testőrségében kell szolgálnia, mielőtt akár egy ezredet vezethetne csatában. Azt mondták róluk, hogy még a leghitványabb is képes elvezetni egy minghaant, ha rászánja

magát. A vérszerinti hercegeké voltak a tümenek, ám a kán testőrei voltak azok a hivatásos katonák, akik elvégezték a munkát.

Ögödej mindig örült, ha rájuk nézett. Már a bennük megtestesülő erő is szédítő és izgató volt. Kaszar tümenje északon volt, a kapcsolatot felderítők tartották közöttük. Nem volt nehéz ismét rátalálni. Ögödej elégedett volt azzal, amit délelőtt végzett.

A katonák mellett írnokok és tisztviselők hada is kísérte Ögödejt a csin földekre, hogy számba vegyék, amit megszerzett. Az új kán tanult apja hódításaiból. Ahhoz, hogy egy nép nyugton maradjon, a nyakán kell tartani a lábunkat. Az adók és a kicsinyes törvények befogják a szájukat, valamilyen érthetetlen okból még vigaszt is találnak bennük. Most már nem elég szétzúzni a hadseregüket, és tovább menni. Talán Karakorum létezése volt az oka, hogy Ögödej minden csin városban hagyott embereket, akik az ő nevében intézték a dolgokat.

Aznap sok tömlő bort és ajragot pusztított el. Nem emlékezett rá, hogy valaha is ennyit ivott volna. Lovagoltak észak felé, és Ögödej tudta, hogy nagyon részeg. Nem érdekelte. Megvolt a szerződése a selyemre, amelyeket a rémült helyi uraság is lepecsételt, miután kivonszolták a házából, hogy tanúskodjon az üzletnél. A Szung császár vagy tiszteletben tartja az egyezséget, vagy indokot ad Ögödejnek, hogy lerohanja a birodalmát.

A fanyereg még ma is naponta feltörte a farát, ruházata beleragadt a hólyagokból szivárgó, színtelen folyadékba. Már csak úgy tudott levetkőzni, hogy előzőleg kiáztatta magát meleg fürdőben, de ez is csak elhanyagolható bosszúság volt. Még ennyi időre sem számított, így minden nap örömet jelentett számára.

Egészen rövid ideje lovagolt, de a sebek így is felszakadtak, és megint váladékozni kezdtek Ekkor pillantotta meg a porfelhőket. A szung földek már tízmérföldnyire voltak mögöttük. Itt nem számítanak rá, hogy Ögödej délről érkezik. Elmosolyodott, ha arra gondolt, micsoda fejvesztett rémület fogadja a tümenjeit! A távolban Kaszar tusakodott az utolsó megmaradt hadsereggel, amelyet a csin birodalom ki tudott állítani. Mivel a kínaiak voltak többen, Kaszar annyit tehetett, hogy feltartóztatja őket a síkságon, amíg megérkeznek Ögödej és Toluj tümenjei. Véres mészárlás ígérkezett. Ögödej nótázni kezdett lovaglás közben, olyan jól érezte magát.

Tizedik fejezet

Kaszar éles szeme észrevette Ögödej kán zászlóit. A terep korántsem volt tökéletes; a füves pusztában évek óta nem legeltek nyájak, így mindenfelé kinőttek a facsemeték és a bokrok. A tábornok a nyergen állva könnyedén egyensúlyozott, miközben lova a füvet harapdálta.

- Ügyes fickó ez az Ögödej - mormolta.

Kaszar egy kis dombra vonult fel, amely kívül esett a nyilak lőtávolán, de elég közel volt az ellenséghez, hogy a rohamokat vezényelhesse. A császár hadát nagyon megviselte, hogy napok óta kellett visszavernie a mongol lovasok támadásait. Ám a csin ezredek fegyelmezettek és kemények, amit Kaszar a saját kárán tanult meg. Újra és újra áttörhetetlen lándzsasort szögeztek szembe a mongolokkal. Kaszar a terep miatt nem indíthatott lándzsás rohamokat, kénytelen volt nyílzáporral ritkítani őket. íjászai minden alkalommal tucatszám szedték le őket, ám a csin katonák, nyomukban a mongol tümennel, kitartóan vonultak délnek. Kaszar látta, hogyan fordulnak a fáradt fejek az új fenyegetés irányába, hogyan merednek rá a mongol kán narancs szín lobogóira.

Van itt a ragyogó csin sorok között egy fiatalember, aki nagyon dühönghet a látványon, gondolta Kaszar. Hszüan gyermekcsászárként letérdelt Dzsingisz elé, amikor a nagykán felégette a fővárosát. Maga Kaszar ejtette csapdába Kajfeng városa előtt, mielőtt hazahívták. A csin császár ismét a helyszínen tartózkodik és élete Kaszar kezében van. Olyan finom érzés volt ezt tudni, mintha vérrel kevert meleg tej simogatná a gyomrát. Jó sokáig váratott magára a vég.

A császár így is csaknem elérte a déli birodalmat, ahol még mindig a családja uralkodott megközelíthetetlen fenségben. Kaszar biztosra vette, hogy ha Dzsingisznek jut még néhány év, elindul azokra a földekre. Semmit sem tudott a két nemzet kapcsolatának tekervényeiről, kivéve, hogy a Szungoknak láthatólag sokmilliónyi katonája van, ahhoz is elég, hogy elpusztítsák az északi császárt, és ahhoz is, hogy versenyt fussanak az ő tümenjével. Csak azt sajnálta, hogy Dzsingisz nem érte meg ezt a látványt.

Nosztalgikus emlékeibe merülve már megfordult volna, hogy parancsot adjon Ho Szának és Szamukának, de eszébe jutott, hogy mindketten évek óta halottak. Kicsit megborzongott a szélben. Olyan sok lett a halott azóta, hogy ő és a testvérei megbújtak egy parányi vízmosásban a tél küszöbén. Azokból a rémült, éhes gyerekekből egy új erő szabadult rá a világra. De ma már csak Kacsun, Temüge és maga Kaszar van életben. Nagy árat fizettek, noha tudta, hogy Dzsingisz nem bánta.

- A legjobbjaink - suttogta, Ögödej kitartóan közeledő csapatait nézve. Eleget látott. Visszazöttyent a nyeregbe, és élesen füttyentett. Két hírvivő vágtázott oda hozzá. Csupasz karjuk fekete volt a földtől, és csak selyem inget és nadrágot viseltek, hogy gyorsak és könnyűek legyenek.

- A minghaanok az egyestől a négyesig növeljék a nyomást a nyugati szárnyon! - vakkantotta az elsőnek. - Ne hagyják, hogy az ellenség elcsámborogjon a kán útjából!

A hírvivő lenyargalt a csatatérre, fiatal arca égett az izgalomtól. A másik türelmesen várakozott, miközben Kaszar úgy leste az emberi örvényt, ahogy egy öreg sólyom a gabonatáblát. Nyulak inaltak feléje valamilyen üregből, amíg jókedvű harcosai le nem nyilazták őket, aztán leugrottak a lovukról, hogy összeszedjék a zsákmányt. Ez is bizonyítja, hogy a terep egyenetlen, és tele van akadályokkal. A támadás még veszélyesebb lenne, mert a ló eltörheti a lábát egy lyukban, és a becsapódás megölheti a lovast.

Kaszar megrándult ettől a gondolattól. Nem könnyen szerzik meg a győzelmet, legalábbis ezen a napon. A csin hadsereg legalább hatszor nagyobb. Még ha Ögödej és Toluj

megérkezik, akkor is kétszeres lesz a számbeli fölény. Kaszar szurkálta és zaklatta Őket, míg délnek vonultak, de képtelen volt arra kényszeríteni a császárt, hogy megálljon és harcoljon. Maga Ögödej javasolta a hatalmas kört, hogy dél felől támadhasson. Három nap telt el kínzó lassúsággal, Kaszar már kezdte azt gondolni, hogy a császár biztonságosan átjut a határon, mire Ögödej visszaér.

Kezdte azt kívánni, bár Dzsingisz jönne dél felől. Majd megszakadt a szíve, amikor elképzelte. Megrázta a fejét, hogy kiverje belőle egy öregember álmait. Dolga van.

- Parancs Juszepnek! - mondta a hírvivőnek. - Szorítsák a keleti szárnyat, kényszerítsék olyan ék alakba, amely a kán felé mutat. Használják el az összes nyílvesszőt, ha kell. Az ötös-nyolcas minghaan az övé. Nekem marad kétezer tartalékban. Ismételd el a parancsokat. - Türelmetlenül megvárta, hogy a hírvivő felmondja, amit hallott, aztán intett neki, és a harcos elvágtatott.

Végignézett a pusztán, és arra gondolt, hogy megnőtt a csin császár. Már nem a rátarti kisfiú, hanem felnőtt férfi, és megfosztották attól, ami születése jogán járt neki. Azokat a földeken, amelyeket ismer, mongol hercegek kormányoznak. Apja hatalmas seregeit szétzúzták. Ennyi maradt neki. Talán ezért harcolnak ilyen keményen, gondolta Kaszar. Ők voltak császáruk utolsó reménye, és ezt tudják is. A Szung birodalom határa kínzóan közel van, és még mindig erősek, még mindig sokan vannak, mint egy tarka darázsraj.

Kaszar visszalovagolt a tartalékához, akik kényelmesen elterpeszkedtek a lovukon, és a kápára könyökölve bámulták az ellenséget. Kihúzták magukat, amikor Kaszar odaért, tudták, hogy a tábornok figyelmét egyetlen apró részlet sem kerüli el.

A csinek ismét dárdákat és lándzsákat meresztő csatasorba álltak, hogy védekezzenek az új fenyegetés ellen. Kezdtek távolodni a déli úttól, úgy, ahogy Kaszar számított rá. Nem bánta, hogy Ögödej még nincs itt. A csin császár el akarja érni a Szung birodalmat. Ha megszoríthatnák a határon, anélkül, hogy átlépné, végül elfáradna a serege és a mongol tümenek tollanként kopaszthatnák meg a szárnyait. A napnyugta még messze van, és a császár gyalogosai hamarabb fáradnak el, mint a mongol lovasok, Kaszar első célpontja a csin lovasság volt, amelyet napokig tartó, véres nyílförgeteggel szakítottak el azoktól, akiket védeniük kellett volna. A túlélők valahol a sereg közepén voltak, megalázva és megtörten.

Mihelyt Ögödej eléri a csin sereget, azok csapdába esnek két ellenség között. Kaszar dúdolgatott, élvezte a kilátást. Semmi sem lohasztja úgy a harci kedvet, mintha attól kell tartani, hogy hátba támadnak.

Első négyezer harcosa a páncélban bízva, a nyeregben le-lebukva lassan lovagolt a nyílfellegben. Néhányan lezuhantak, de a többiek egyre közelebb férkőztek az ellenséghez. Kis fák csapkodták őket, és Kaszar látta, hogy a lovak megbotlanak. Egyikük térdre esett, ahogy a föld beomlott a lába alatt, de a lovas fölugratta az üregből, és ment tovább. A jelenetet figyelő Kaszar olyan erővel markolta a szárat, hogy ujjpercei elfehéredtek.

Ötven lépésnél a levegő sűrű volt a számszeríjakból süvítő vesszőktől. A legközelebbi csin sorokból lándzsákat hajigáltak, noha a legtöbb dobás rövidre sikerült, és a fűbe csapódott. A mongol sorok nem voltak egyenesek a rossz terepen, mégis egyszerre feszítették meg az íjukat. A császár katonái visszahőköltek, akárhogy üvöltöztek a tisztjeik. Túl sokszor néztek szembe hasonló viharral ahhoz, hogy ne essenek kétségbe. A gyorsan apadó távolságból a mongol íjak szinte bármit átüthettek. A mongolok váll-izmai vonaglottak, csontból faragott íjgyűrűvel tartották a húrt. Egyetlen más íjnak sem volt ekkora ereje, de ember se volt, aki használni tudja őket.

Az elengedett húrok akkorát csattantak, hogy Kaszar is hallotta. A nyílzápor hosszú darabon lekaszálta az ellenséges vonalat, a lándzsák és a számszeríjak az égnek meredtek. Kaszar erélyesen bólintott. Sem ő, sem Dzsebe nem nyert aranyat az ünnepségen. Az a

dicsőség Szübötej íjászainak jutott. Ám ő ettől függetlenül értett ehhez a munkához.

Nyílvesszőkkel teletűzdelt emberek zuhantak a földre, a szellő elhozta sikolyaikat az üldögélő Kaszarhoz. A tábornok elvigyorodott. Felhasították a hadsereg bőrét! Szerette volna kiadni a parancsot, hogy essenek nekik fejszével és lándzsával. Látott már seregeket, amelyeket így szabdaltak szét, minden erejük, dobjuk, tarka zászlójuk ellenére.

A mongol fegyelmet világszerte vívott csaták acélozták. Kaszar emberei nyilat nyíl után lőttek ki a menekülőkre, vagy az egységüktől elszakadt, pajzsok mögé rejtőző katonákra. A szárnyakon karddal estek egymásnak, mindkét oldalon hullottak az emberek, amíg a minghaan tisztek mély hangot fújva vissza nem hívták ujjongó harcosaikat.

Rekedt éljenzés harsant hátulról, az egyelőre érintetlen csin sorokból, ám ekkor Kaszar harcosai megfordultak a nyeregben, és még egy utolsó nyílfelleget lőttek ki, pontosan abban a pillanatban, amikor az ellenség már fölegyenesedett. Az éljenzés elfúlt, a minghaanok kurjongatva terelték más pozícióba katonáikat egy újabb támadáshoz. A lelassult csin hadsereg vonagló, jajveszékelő halmokban hagyta hátra a sebesültjeit.

- Itt jönnek - mormolta Kaszar. - A kán megérkezik a csatatérre.

A göröngyös terepen ügető sokaság élén a kán zászlóvivői haladtak. A csin sorok összébb húzódtak, hogy szembeszálljanak velük, lejjebb eresztették a pajzsokat és a lándzsákat, hogy kibelezhessék a támadó lovakat. Amikor kétszáz lépésre csökkent a távolság, megindultak a mongol nyilak fekete hullámai. Az íjhúrok ezreinek csattanása olyan hangot adott, mintha óriási máglya ropogna. Ezt a hangot Kaszar ugyanolyan jól ismerte, mint a többiek. Hirtelen biztosra vette, hogy győzni fognak. A császár ma nem menekülhet el!

Újabb csattanás hallatszott, sokkal hangosabb, mint az íjhúroké, amit Kaszar még gyerekkorában megszokott. Úgy dübörgött, mintha maga az ég zengene, és a nyomában szél támadt, amely végigsöpört a mongolokon. Kaszar egy magasba szálló füstfelhőt látott, amely mindent elsötétített ott, ahol a csin erők és Ögödej katonái összecsaptak.

- Mi volt ez? - kérdezte.

- Gyújtópor, nagyuram - felelte azonnal az egyik harcos. -Tűzfazekaik vannak.

- A csatatéren? - hördült föl Kaszar. Hangosan káromkodott. Látott már ilyet a városfalakon, ismerte a hatásukat. A fekete porral töltött vasfazekak tüzes fémszilánkokkal hasogathatják fel harcosainak tömött sorait. Nagyon messzire kellett hajítani őket, nehogy a védők sebesüljenek meg tőlük. Kaszar nem tudta elképzelni, hogyan használhatják a csinek ezeket úgy, hogy ne öljék meg a sajátjaikat.

Mielőtt összeszedhette volna a döbbent gondolatait, újabb hatalmas dörrenés hallatszott. A távolság letompította a hangot, de Kaszar látta, hogy emberek és lovak repülnek hátra a robbanástól, és összeroncsolva zuhannak a fűre. Aztán megérkezett az átható, keserű szag. Néhányan köhögtek a füstös szellőtől. A csinek hangosabban éljeneztek, Kaszar arca eltorzult.

Minden ösztöne arra biztatta, hogy vágtában induljon meg az ellenség felé, mielőtt az kihasználhatná a csekély előnyt. Ögödej előrenyomulása lelassult, csak a szárnyakon ért össze a két hadsereg. Messziről olyanok voltak, mintha rovarok birkóznának. Kaszar nyugalmat parancsolt magára. Ez nem törzsi rajtaütés. A csinek sokan vannak, van bennük annyi bátorság, hogy akár az embereik felét is feláldozzák, csak kibelezhessék a mongolok kánját. Ég Atya tudja, hogy a csin császár erre vágyik. Kaszar érezte, hogy emberei őt nézik, várják az utasítást. Összeszorította a száját, a fogait csikorgatta.

- Állj! Várj! - parancsolta a csatát figyelve. Az ő kétezer embere eldöntheti a csata kimenetelét, de el is veszhet a tömegben. Ó dönt, ő választ.

Ögödej még sosem hallott ehhez fogható égzengést. Hátul, a sorok mögött lovagolt, amikor a seregek összecsaptak. Felüvöltött, mihelyt szállni kezdtek a nyílfelhők, egyszerre sok-sok ezer vessző, mielőtt harcosai kardot rántva támadásba lendültek. Körülötte meglódultak az

emberek, alig várva, hogy bizonyíthassák bátorságukat, és elnyerhessék a kán helyeslését. Ritka alkalom volt ez, hogy ott lehettek annak a szeme előtt, aki a nemzeten uralkodik, senki sem akarta elmulasztani. El voltak szánva rá, hogy úgy harcoljanak, mint a megveszekedettek, nem mutatva sem fájdalmat, sem gyöngeséget.

Ám alighogy előre rontottak, egy mennydörgő robbanás visszavetette őket, és Ögödej füle csengeni kezdett. Rögök hullottak rá, miközben kábultan igyekezett felfogni, hogy mi történt. Látott egy nyeregből kivetett harcost, aki bávatagon állt, és folyt az arcán a vér. Egy kisebb csoport elpusztult, sokan mások a földön fetrengtek, és a húsukból kiálló fémszilánkokhoz kapkodtak. A robbanás megsüketítette és elbutította azokat, akik a legközelebb voltak hozzá. Ahogy a sorok folytatták a támadást, Ögödej látott egy ló nélkül maradt embert, aki egy lovas útjába került, és az legázolta.

A fejét rázta, hogy megszabaduljon a semmiben sivító szél zajától. Szíve a fülében dübörgött, a fejére mintha széles abroncsot vertek volna. Egyszer látott egy embert, akit megkínoznak. Egy röpke pillanatra látta a fejre csavart szíjakat, amelyeket egy ággal húztak egyre szorosabbra. Egyszerű eszköz volt, de iszonyú kínokat okozott, ahogy a koponya csontjai elmozdultak és végül összeroppantak. Ögödej éppen így érezte magát, mintha a pántot lassan megszorítanák a fején.

A következő mennydörgő robbanás mintha megemelte volna a földet a lábuk alatt. A lovak nyihogtak, hátráltak, szemük vadul villogott, a harcosok kíméletlenül próbálták megfékezni őket. Ögödej látta, hogy fekete szemcsék röppennek a magasba a csin erők fölött. Nem tudta, mik lehetnek, vagy hogyan védekezzék ellenük. Részegségén is átizzott a döbbenet, amikor rájött, hogy meg is halhat ebben a köves pusztaságban. Nem számít a bátorság, sem a kitartás, pusztán a szerencse. Ismét megrázta a fejét, hogy kitisztuljon, és a szeme ragyogott. A teste gyenge, a szíve beteg, de neki szerencséje van! Újabb robbanás korbácsolta végig a csatamezőt. Még kettő követte. A kán emberei meginogtak, a döbbenet megbénította őket. Jobbra Toluj tümenje tovább nyomult előre, de őket is megrázták a hatalmas robbanások, amelyek mindkét oldalon egyformán ölték az embereket.

Ögödej egyetlen gyors mozdulattal kirántotta apja kardját, a magasba emelte, és kihívóan elbődült. Emberei látták rettenthetetlenségét, amely lángra gyújtotta a vérüket. Mentek utána, amikor Ögödej megsarkantyúzta a lovát, rávigyorogtak az eszeveszett kánra, és támadásba lendültek. Valamennyien fiatalok voltak. Együtt lovagoltak Dzsingisz legszeretettebb fiával, akit az Ég Atya jelölt ki, hogy a nemzet kánja legyen. Az életük nem ér annyit, mint az övé; ugyanolyan hanyagul dobták el, akár egy szakadt kantárt.

Egyre szaporodtak a robbanások, egyre több sercegő fekete golyó repült a levegőbe, hogy a mongolok lábánál érjen földet. Ögödej, miközben vágtatott a paták égzengésében, látta, hogy az egyik ló nélkül maradt harcosa fölvesz egyet. A kán ráordított, de az ember már szétrobbant véres péppé. A levegő hirtelen megtelt zümmögő legyekkel. Körös-körül lovak és emberek sikoltottak, amikor beléjük hasítottak a fémszilánkok.

Ögödej katonái belevetették magukat a közelharcba, hogy védjék a középen haladó kánt. A lovakat megállították a leeresztett lándzsák, ám egyre több mongol maradt ló nélkül, és ők késekkel és kardokkal gyilkolták le a lándzsásokat, utat hasítva a mögöttük nyomakodó és izzadó lovaknak. Egy újabb fekete golyó majdnem Ögödej előtt ért földet, ám az egyik harcosa rávetette magát. A robbanás épp csak pukkant, ám a férfi hátán kis, vörös kráter nyílt, és egy csontdarab röppent ki belőle csaknem embermagasságnyira. Az Ögödejt körülvevő harcosok visszahőköltek, de azonnal kihúzták magukat, mert szégyellték, hogy a kán esetleg megláthatta félelmüket.

Ögödej rájött, hogy mégis kapott valamiféle megoldást a fegyverek ellen. Fölemelte a hangját, hogy messzire hallatsszák:

- Kánotokért vessétek rá magatokat, ahogy földet ér! - ordította.

A parancs végigfutott a sorokon, amikor a lövedékek következő hulláma a magasba repült. Hat vasgolyó szállt feléjük, mindegyiken rövid gyújtózsinór izzott. Ögödej büszkén figyelte, ahogy a harcosok egymással küzdenek, hogy elérjék őket, és elsöpörhessék a társaik életét fenyegető veszélyt. Az ellenség felé fordult, és látta a félelmet a csinek arcán. Az övé a bosszúálló dühtől égett.

- Íjakat! - bömbölte. - Nyissatok ösvényt, aztán elő a lándzsákkal. Lándzsákat ide!

Könnyek szöktek a szemébe, de nem azokat siratta, akik az életüket áldozták a többiekért. Neki öröm volt minden pillanat, amikor élhetett, lélegezhetett. Az égő por furcsa bűzétől sűrű levegő hideg és keserű volt a torkában. Mélyen beszívta, és egy időre meglazult az arcát és a fejét szorító abroncs, amikor az emberei rést ütöttek a csinek sorain.

Kaszar öklével verte a páncélját öntudatlan helyesléssel, amikor meglátta Ögödej hadmozdulatait. A két mongol tümen, amelyeket visszavetettek a robbanások, ösztönszerűen eltávolodott a hangok és a villanások forrásától. Kaszar látta, hogy a kán emberei a félelmüket legyőzve rést törnek a csin sorokban. A robbanások hangja hirtelen eltompult, és ha felerősödtek is, már nem lehetett látni a magasba repülő kövek és göröngyök legyezőjét. Mintha a mongol hadsereg lenyelte volna a lövedékeket. Elvigyorodott erre a gondolatra.

- Azt hiszem, a kán megeszi azokat a vasgolyókat - mondta embereinek. - Nézzétek, még mindig éhes! Még többet akar, hogy megtölthesse a gyomrát! - Nem árulta el, hogy megrémíti Ögödej vakmerő támadása. Ha ma meghal, akkor Csagatáj uralkodik majd a nemzeten, és hiába harcoltak.

Tekintete végigfutott a csatatéren, miközben a távolságot megtartva dél felé ügetett. A csin császár legalább ebben az egyben nem változtatott az elhatározásán. Katonái olyan gyorsan haladtak, ahogy bírtak, hullákon gázolva menetelés közben. Egy ilyen hadsereget nem könnyű megállítani feleannyi emberrel. Ez taktikai probléma. Kaszar törte a fejét. Ha széjjelebb húzza vonalait, akkor elvékonyodnak, és a csinek egy lándzsarohammal áttörnek. Ha nem húzza széjjel őket, oldalba kaphatják a császárt, miközben az megküzd minden egyes lépésért a határ felé. Kín-szenvedés lehet neki, gondolta Kaszar, hogy ilyen közel van, mégis ellenség nyüzsög körülötte.

Minghaanjai ráérősen öldökölték az ellenséges hátvédet. Holtak jelezték a nyomukat a szúrós fűben. A csinek mégsem fordultak meg, minden áron el akarták érni a határt. Miközben mögöttük ügetett dél felé, Kaszar meglátott egy katonát, aki fennakadt egy alacsony tüskebokron. Arca eltorzult, világtalan szeme tágra meredt a kínszenvedéstől. Kaszar kardot rántott, és a hegyével átvágta a férfi torkát. Nem irgalomból. Aznap még nem ölt, és nem akart kimaradni a küzdelemből.

A tett rést ütött az önfegyelmén. Ráordított kétezer emberére:

- Utánam! Nincs itt semmi dolgunk, és a kán a csatamezőn van.

Vágtában százlépésnyire megközelítette az ellenséget, keresve a legjobb helyet és alkalmat a csapáshoz. Annyira kihúzta magát a nyeregben, amennyire bírta, és a messzeségbe bámult, hátha megpillantja a császár zászlótartóit. Kétségtelenül ott lehetnek valahol az összetömörült sorok közepén, az emberek, a lovak és fém kerítése mögött, amelyek egyetlen kétségbeesett uralkodót próbálnak eljuttatni a biztonságba. Kaszar egy ronggyal megtisztította a kardját, mielőtt a hüvelyébe dugta. Emberei kiszemelték célpontjaikat, és irgalmatlan pontossággal lőtték a csin katonákat. Kaszarnak nehéz volt fegyelmeznie magát, önuralma már csak hajszálakon függött.

Ögödejt a roham átvitte a lándzsások első vonalán. A csin ezredek fegyelmezettek voltak, de aznap nem lehetett győzni pusztán fegyelemmel. Bár nem törtek meg, levágták őket a portyázó lovasok. Soraik szétváltak, behorpadtak, vagy magányosan küzdő csoportokra estek

szét, amelyeket teletűzdeltek a nyílvesszők.

Kürt harsant a csin sorokban, tízezer kard röppent ki a hüvelyéből, a katonák kihívó ordítással indultak rohamra. Belerohantak a közelről kilőtt nyilak sűrűjébe. Az első sorokat fellökték és letiporták. Egy tömbben rontottak előre, de aztán minden sor szétesett magányos kettes, hármas, vagy tízes csoportokra, amelyeknek a lovasok kardjaival kellett szembenézniük. A hátsó sorok elbizonytalanodtak a mészárlás látványától. A mongolok összefüggő vonalban zúdultak előre. Alig néhány szívverésnyi idő alatt teljes vágtába gyorsultak, aztán lecsaptak, hatékonyan, feltartóztathatatlanul. A széthulló csin sorokat visszanyomták.

Toluj látta, hogy testvére mélyen behatolt az ellenséges alakulatba. Ögödej ék alakba rendeződött harcosai úgy öldököltek, mint akik azt hiszik, hogy átvághatnak a másik oldalra. Toluj el volt ragadtatva Ögödejtől. Sose hitte, hogy egyszer őrjöngeni látja egy csatamezőn. Bátyját nem lehetett feltartóztatni, harcosainak ugyancsak igyekezniük kellett, hogy ne maradjanak le a kántól. Ögödej úgy lovagolt, mintha halhatatlan lenne, és semmi sem férhetne hozzá, noha a levegő sűrű volt a haláltól és a füsttől.

Toluj még sosem látott füstöt csatatéren. Ez új dolog volt, és az embereinek nem tetszett, hogy feléjük gomolyog. Toluj kezdte megszokni a különös szagot, de a mennydörgésszerű robbanások és puffanások megijesztették, soha életében nem találkozott effélével. Nem fordulhatott vissza, addig nem, amíg Ögödej tovább fúrja magát a tömegben. Valamennyiüket kikezdte a düh és a csalódás, amiért nem képesek megakadályozni a csinek menekülését dél felé. A mongolok előnyét, ami a sebességből és a pontosságból fakadt, feláldozták a bosszúálló düh kedvéért.

Toluj utasította minghaan tisztjeit, hogy védjék a kánt, gyorsan erősítsék meg a szárnyakat, és szélesítsék az éket, amelyet Ögödej belenyomott a csin hadseregbe. Eltöltötte a büszkeség, amikor fia, Möngke továbbította a parancsot az ezredének, és ők habozás nélkül követték. Ritkán fordult elő, hogy Dzsingisz a fiaival együtt lovagolt háborúba. Toluj féltette Möngkét, mégis büszkén vigyorgott boldogságában, hogy ilyen erős fia van. Sorhatani büszke lesz rá, ha elmeséli neki.

A gomolygó füst ismét felszállt. Toluj várta a következő mennydörgést. Közelebb jutott az ellenséghez, emberei körül csin katonák kavarogtak, és a haduk törtetett tovább dél felé, egyre csak dél felé. Toluj káromkodott, amikor egy csin katona majdnem a lovának a feje alatt ment át, annyira igyekezett tartani az alakzatot. Toluj egy döféssel leszúrta, arra a pontra célozva, ahol a nyakat nem védte a páncél.

Felnézett, és azt látta, hogy csinek százai közelednek gyorsan feléjük. Olyan páncélt viseltek, mint a közönséges katonák, de mindegyik fekete vascsövet vitt. Toluj látta, hogy alig bírják a súlyát, mégis valami sajátos önbizalommal jöttek. Tisztjeik parancsokat vakkantottak: Tölts!, aztán Cél! Toluj ösztönszerűen tudta, hogy nem szabad időt adni nekik.

Ő is elordította parancsait. Máris berekedt. Ezer ember megfordult, hogy támadjon, Ögödej éke nélkülük nyomult tovább. Habozás nélkül követték tábornokukat, kardjukat suhogtatták, és lenyilaztak mindenkit, aki az útjukba került.

A csin katonákat levágták, miközben a gyújtózsinórokkal és a vascsövekkel bajlódtak. Sokakat a lovak tapostak halálra, mások akkor haltak meg, amikor hozzányomták a sercegő kanócot a csőhöz. Sok cső a földre esett. A mongol harcosok vagy félrerántották a lovaikat, vagy szorosan behunyták a szemüket, és a csövekre vetették magukat.

De nem érték el valamennyit. Halk ropogás hallatszott a sorok között. Toluj mellett egy ember úgy repült ki a nyeregből, hogy kiáltani sem volt ideje. Egy másik ló térdre rogyott, a szügyéből ömlött a vér. A hang rémítő volt, aztán jött a füst óriási, szürke hulláma, és elvakította őket. Toluj vagdalkozott, amíg el nem tört a kardja, és ő hitetlenkedve meredt a markolatra.

Valami nekicsapódott, nem tudta, ellenség volt-e, vagy a saját embere. Erezte, hogy lova kileheli a páráját, de sikerült arrébb tántorognia, mielőtt az állat rázuhant volna. Hosszú kést húzott elő a csizmájából, és magasra emelte, miközben sántikált a füstölgő földön. Megint felhangzott a furcsa ropogás: a csövek kilőtték tartalmukat, a vasat és a követ, vagy pedig hasztalanul pörögtek a földön, mert a kezelőik meghaltak.

Toluj nem tudta, mennyi ideig küzdöttek. A vastag füstben majdnem elhatalmasodott rajta a félelem. Számolással nyugtatta meg magát, kényszerítette elméjét, hogy a zajban és a zűrzavarban is dolgozzon. A csin hadsereg napnyugtára elérheti a határt. Már csak néhány mérföld volt hátra déli irányban, de a harcosok megszenvedtek minden lépésért. Mihelyt a füst feltisztult, Toluj egy pillantást vetett a napra, és látta, hogy amíg ő a sötétben botorkált, az égitest annyira megközelítette a látóhatárt, mintha meglökték volna. Alig hitt a szemének. Sikerült megragadnia egy gazdátlan ló gyeplőjét, és el sem engedte, miközben a földön keresett egy jó kardot. A fű síkos és véres volt a talpa alatt. A gyomra felfordult a bélsár és a halál bűzétől, amelybe a kiégett fekete lőpor szaga keveredett. Ocsmány elegy volt, soha többé nem akart ilyet érezni.

Hszüan, a Menny Fia sértetlenül lovagolt a vérfürdő közepette, noha érezte a gyújtópor bűzét az esti levegőben. Körülötte vijjogó mongol tümenek tépték-szaggatták foggal és vassal az ő nemes harcosait. A fagyos arcú Hszüan dél felé pillantott a fejek fölött. Látta a határt, de nem gondolta, hogy a mongolok megállnának az egyszerű kőtemplomnál, amely a két nemzet határát jelezte. Valamilyen szerencse folytán a csin hadsereg visszajutott a főútra. A távolban úgy fehérlett a kőépület, mint a béke oázisa, ahova az acsarkodó seregek törekedtek.

Hszüan verejtékezett páncéljában, és restelkedett, ha arra gondolt, hogy talán egyedül fog menekülni azon az úton. Pazar herélten ült, de nem volt bolond. Koldusként nem léphet be a Szung birodalomba. Hadserege nemcsak a testi épségét védi, de a csin királyság maradék kincsét is, ezernyi zsákban és csomagban. Feleségei és gyermekei is ott voltak, a vas és a hűséges emberek fala mögé rejtve. Nem hagyhatja itt őket a mongol kán kényére-kedvére.

Ha gazdagon érkezik, unokatestvére örömmel fogadja. Egy hadsereggel elnyerné a szung császár tiszteletét. Kaphat egy helyet a nemesek asztalánál, amikor majd megszervezik a hadjáratot ősei földjének visszafoglalására.

Arca megrándult. Nem nagyon szeretik őt a szung udvarban. Li-cung császár az apja nemzedékéhez tartozik, aki a magáénak tekinti Csint, és a történelem tévedésével magyarázza, hogy még nem az övé. Van rá esély, hogy Hszüan csapdába dugja a kezét, amikor a Szungok hatalmába adja magát, de nincs választása. A mongol kecskepásztorok úgy járkálnak az országában, mintha az övék lenne, belenéznek minden raktárba, felbecsülik minden falucska vagyonát, hogy kivethessék az adót, amelynek elköltéséhez nem értenek. Már ettől elsüllyedhetett volna szégyenében, de Hszüan sosem ismerte a békét. Hozzászokott a megaláztatásokhoz: országát darabonként falta föl egy sáskaraj, és látta, hogyan égetik föl apjának fővárosát. Szung unokatestvére bizonyosan nem becsül alá a fenyegetést. Már korábban is voltak hódítók, törzsfőnökök, akik hadsereget szerveztek, aztán meghaltak. Birodalmaik mindig szétestek, az alsóbbrendű emberek pimaszsága és gyengesége buktatta meg őket. Li-cung császár hajlamos lesz levegőnek nézni őket, inkább kivárja azt a szükséges egy-két századot. Kitörölte szeméből a verejtéket, és hunyorgott, mert csípte a só. Az idő a világ sok sebét begyógyítja, de nem fog ezeken az átkozott törzsi harcosokon. Hatalma teljében veszítették el a nagy hódítójukat, erre úgy folytatják a művét, mintha egy ember nem számítana. Hszüan nem tudta, hogy azért-e, mert civilizáltabbak lettek, vagy megmaradtak farkas falkának, amelynek új vezére lett.

Örömében ökölbe szorította a kezét, amikor meghallotta tüzérségének robaját. Nagyon kevés volt belőlük, de azért csodálatos, félelmes fegyverek voltak. Ezt is elviszi a szung

uralkodónak: az ellenség életfontosságú ismeretét, és megsemmisítésének módjait. A farkas megfut az égő ággal hadonászó ember elől. Hszüan tudta, hogy ő lehet ez a fegyver, csak időt és helyet kapjon a tervezéshez!

Tisztjeinek ordítása rezzentette föl a révedezésből. Dél felé mutattak, ő pedig elárnyékolta a szemét a lenyugvó nap elől, hogy messzebbre láthasson.

Egy hadsereg közeledett a határ felé, amely alig kétmérföldnyi-re volt. Látta a hatalmas, gyorsan mozgó négyszögeket, ahogy lezúdulnak a dombokról. Akár a darazsak, úgy válaszoltak a Szung birodalom ezredei a fenyegetésre, gondolta Hszüan. Bár lehet, hogy egy kán pimaszságára, aki bemerészkedett a földjükre. Hszüan feszülten bámulta Őket, és rájött, hogy ez nem holmi kisebb egység, valamelyik tartományi kormányzó vezetésével. Maga a császár sosem hagyná el fővárosát, nem szennyezné be magát hadviseléssel. Bizonyára a fiai jönnek, talán maga a trónörökös. Senki más nem parancsol ennyi embernek. A négyszögek úgy borították el a földet, mint a ruha mintázata, és mindegyikben legalább ötezer friss, jól kiképzett és fölfegyverzett ember van. Hszüan próbálta megszámolni őket, de lehetetlen volt a por és a távolság miatt. A körülötte levők máris ujjongtak, ő azonban összehúzott szemmel gondolkodott, körülnézett, figyelte a mongol erőket, amelyek még mindig a sarkukban csaholtak.

Ha unokatestvére lezárja a határt, azt nem éli túl. Hszüan ingerülten vakargatott egy verejtékcsíkot az arcán, körmei vörös nyomot hagytak a bőrén. Csak nem állnak meg ott, hogy végignézzék, amint őt meggyilkolják?- Nem tudta. Nem tudhatta.

Mély lélegzetet vett, szólította tábornokait, és parancsokat kezdett osztogatni. A parancsokat továbbították, a szárnyakat megerősítették súlyos pajzsokat cipelő emberekkel. Az ő védelmük feltartóztathatja a mongolokat addig, amíg elérik a határt. Ez volt a terve a legvégső esetre, a túlélés érdekében, ám most talán arra is jó lesz, hogy minél több katonát tartson életben. Napok óta harcolt defenzívában. Ha a határ le lesz zárva, akkor kénytelenek megfordulni, és lecsapni a kánra. Még mindig sokan vannak, és az emberei alig várják, hogy viszonozzák a csapásokat.

Mámorító gondolat volt. Nem kellene támadni akkor is, amikor a határőr sereg megnyílik, hogy átengedje őket?- Hszüan csak át akart jutni annyi emberrel, hogy számításba vegyék a hangját az elkövetkező haditanácsban. A mongol kánnak úgyis kisebb a serege. A mocskos mongol pásztorok megdöbbenhetnek és megrémülhetnek ilyen sok érintetlen ezred láttán.

A szung csapatok elérték a határt és tökéletes vonalban megálltak. Szung zászlók lobogtak a színes páncélok fölött. Míg Hszüan bámulta őket, füstfelhő pöffent a sorban, dörrenés hallatszott, és egy kőgolyó repült el a fu fölött. Senkit sem talált el, de az üzenet nem is neki szólt. A szung herceg ágyúkat hozott, keréken guruló, hatalmas fémcsöveket, amelyek egyetlen lövéssel eltörölhetnek egy lovas csatasort. Törje csak a fejét a kán ezen az apró részleten. Hszüan hadserege tovább menetelt. A császár szíve madárként verdesett, ahogy közeledtek a sötét vonalakhoz.

Tizenegyedik fejezet

Kaszar alig hitte el, hogy ekkora had szállhassa meg a Szung birodalom határát. A déli nemzet még nem vívta meg a maga csatáját a Borzpofa hágónál, mint az északiak. Császáruk nem küldött sereget, nem kellett látnia, ahogy legyőzik, szétverik, megfutamítják. Katonái sosem menekültek a mongol lovasok elől. Kaszar gyűlölte a ragyogásukat, és megint azt kívánta, bár itt lenne Dzsingisz, hogy lássa, amint a testvére haragra lobban a látványtól.

A szung vonalak több mérföld hosszúak voltak, csin rokonaik menetelő négyzetei eltörpültek mellettük. Kaszar látta, hogy a határnál lelassulnak. Tudja-e a csin császár, hogy engedik menekülni, vagy vissza keli fordulnia? A gondolat némi reményt adott neki. Ez volt egyetlen vigasza, mely némiképp ellensúlyozta dühét és fölháborodását. Megnyerte a csatát! A csin ezredek napokon át harcoltak, hogy távol tartsák maguktól, de egyetlen ellentámadást sem kezdeményeztek. Csak akkor támadtak, ha Kaszar harcosai áttörték soraikat. Tümenje a vérével áztatta a földet, elszenvedte a robbanásokat és a tüzes fémszilánkok viharát. Emberei megégtek, csontjuk törött, összevagdosták, megnyomorították őket. Megérdemelték a győzelmet, és most ellopják tőlük!

Kétezer fős tartaléka még friss volt. Kaszar zászlójelzéssel parancsot adott, hogy a tevések csatlakozzanak hozzá. Fiúk ültek az állatokon, amelyeknek két oldalára dobokat szíjjaztak. A sorok mentén felmorajlott a mennydörgés, a fiúk felváltva verték a jobb és bal kezükkel a dobokat. A páncélos lovak vágtába ugrottak a jelzésre, a harcosok, erejüket és gyakorlottságukat fitogtatva lassan leengedték a hanyagul egyensúlyozott, nehéz lándzsákat, és a dobokkal egy ütemre ordítottak, hogy megrémítsék ellenségeiket.

Kaszar kétezer embere a megviselt csinektől alig húszlépésnyi-re gyorsított teljes sebességre. A tábornok láthatta, amint néhányan a földbe nyomják hosszú pajzsaikat, de az ő támadását csak egy összefüggő pajzsfal állíthatta volna meg. A jó tisztek lándzsásokat is állítottak volna a pajzsosok közé, hogy csakugyan áttörhetetlen legyen a sorompó. A császár katonáinak rettegve is menetelniük kellett.

A mongol lovakat csak könnyű páncél védte, pofájukat és szügyüket vászon borította. Maguk a harcosok több rétegű pikkelypáncélt és sisakot viseltek, a lándzsa és kard mellett élelemmel tömött nyeregtáska is volt náluk. Úgy zúdultak a csinekre, mint a hegyomlás.

Kaszar látta, ahogy a legközelebbi sorok összeomlanak a lándzsáktól és a patáktól. Voltak lovak, amelyek hőkölve, rémülten forgó szemmel nyerítettek, miközben lovasaik a zablát rángatva, dühös ordítással visszafordították őket az ellenség irányába, de mások megtorpanás nélkül átvágtak a csin vonalakon. Ha lándzsáik eltörtek a becsapódás erejétől, félredobták a törött nyeleket és karddal folytatták a harcot. Hála húszévnyi nyilazásban edzett izmaiknak, fáradhatatlanul és folyamatosan vágták az acsarkodó arcokat.

Meleg, vörös cseppek fröccsentek Kaszarra. A lovát leszúrták, de sikerült leugrania róla. Idegen vért érzett az ajkán, undorodva kiköpött, és rá se nézett egyik harcosának kinyújtott karjára, aki fel akarta kapni a nyergébe. Annyira felbőszült a lehetőségtől, hogy a császár elmenekülhet, ami elhomályosította ítélőképességét. Gyalog indult az ellenséges katonák felé, kardját leengedve, amíg meg nem támadták. Törtetett előre az embereivel, és olyan gyilkos pontossággal riposztozott, hogy a csin harcosok inkább meghátráltak, hogy ne kelljen összecsapni vele.

A császár katonái komoran, némán meredtek rá, miközben elmasíroztak előtte. Kaszar felmordult, amikor a kardja megakadt egy pajzsban. Otthagyta, visszakézből leütött egy katonát, mielőtt fölkapott egy másik kardot a földről. Csupán ekkor szállt föl egy harcos mögé, hogy lássa, mi történik.

- Keríts nekem egy lovat! - ordította Kaszar a harcosa fülébe.

A férfi megfordult és kivágtatott a karéjból, amelyet Kaszar vágott a kardjával. A vonal kiegyenesedett, a horpadt pajzsok ismét fölemelkedtek.

Kaszar Ögödejt kereste. Kezdett lehiggadni, miközben felmérte a fenyegetést. Egy gyerek is láthatja, hogy, a helyzetük reménytelen. Ekkora hadsereggel szemben az összes tümen is kevés. Ha a szung ezredek támadásba lendülnek, a mongolok kénytelenek hátrálni. Megfutamítják őket a határon. Vagy méltósággal visszavonulnak, vagy úgy iszkolnak, mintha farkasok kergetnék őket. Annyira összeszorította a fogát, hogy fájt. Nincs választásuk.

Hszüan merev háttal lovagolt a szung sor felé. Három tábornoka kísérte díszes páncélban, köpenyben. Valamennyien porosak és fáradtak voltak, de Hszüan úgy léptetett, mintha szó sem lehetne visszafordulásról. Tudta, hogy neki kell az élen haladnia. A szungok természetesen nem engedik meg, hogy a közkatonák belépjenek a birodalmukba. Csak Hszüan képes megváltoztatni ezt a törvényt, mert ő uralkodó császár. A Menny Fia. A címhez nem tartozott nép, a császárnak nem voltak városai, mégis rendíthetetlen méltósággal közelített a katonák első sorához.

Nem mozdultak. Hszüan leporolta a kesztyűjét. Nem mutatta, hogy kínosan érzi magát, miközben átbámul a szungok feje fölött. Hallotta, hogy a mongolok tovább gyilkolják az embereit, de nem mozdult, nem vette tudomásul. Volt rá esély, hogy unokatestvére, Li-cung veszni hagyja a seregét, miközben ők csak várakoznak. Hszüan tajtékzott, de semmit nem tehetett. Segítségért könyörögve érkezett a Szung birodalomba. Ha a császár úgy határoz, hogy ilyen módon fosztja meg az erejétől, akkor sem tehet semmit. Olyan arcátlanul merész húzás volt, hogy szinte kedve lett volna megtapsolni. Beengedjük a rommá vert csin császárt, de előbb nézze végig, amint a hadserege pár fóré olvad. Térdre kényszerítjük, hogy úgy rimánkodjon a kegyeinkért.

Hszüannak minden választása, terve, stratégiája egyetlen akcióra csökkent. Oda kell lovagolnia a sorokhoz. Ha utat adnak neki, biztonságban lesz azokkal együtt, akik megmaradtak a seregéből. Igyekezett nem gondolni arra, mi történik, ha viperafajzat szung unokatestvérei úgy döntöttek, hogy kiiktatják a képből. Kitelik tőlük, hogy ők manőverezték ebbe a helyzetbe, ahol csak várhat, várhat, várhat. Ülhet a lován előttük, amíg a mongolok lemészárolják az utolsó katonáját, aztán érte jönnek. Megvan rá az esély, hogy Li-cung még akkor sem hajlandó segíteni.

Hszüan érzelemmentes arccal tanulmányozta a szung katonákat. A végzettel nem vitatkozhat. Valahol mélyen fehéren izzott benne a düh szikrája, de ebből semmi sem látszott. A tőle telhető legnagyobb közönnyel az egyik tábornokához fordult, és megérdeklődte, milyen ágyúkat használtak a szungok.

A tábornok izzadt, de úgy válaszolt, mintha csapatszemlén lenne:

- Ez harctéri példány, császári felség, hasonló azokhoz, amelyeket a városfalakon használunk. Bronzot öntenek formába, aztán csiszolják és fényezik. Az égő fekete pornak olyan ereje van, hogy kilövi a golyót, amely nagy riadalmat kelt az ellenségben.

Hszüan bólintott, mint akit roppantul érdekel a kérdés. Az ősök szellemére, meddig kell várnia ?-

- Egy ilyen hatalmas ágyú nagyon nehéz lehet - mondta mereven. - Bizonyára nem könnyű mozgatni hepehupás terepen.

A tábornok bólintott, örült, hogy ura szóba állt vele, noha ugyanannyira tisztában volt vele, mi forog kockán.

- Fából ácsolt szekéren van, császári felség. Kerekeken mozog, de természetesen sok embernek és ökörnek kell a helyére vontatni. Még ennél is többen kellenek a kőgolyók, a gyújtóporos zsákok, a csőkefék és a gyújtózsinórok szállításához. Talán lesz alkalmad közelebbről is megszemlélni egyet, amint belépünk a Szung birodalom területére.

Hszüan rosszallóan nézett a tábornokra, amiért ennyire nélkülözi a kifinomultságot.

- Talán, tábornok. Most beszélj nekem a szung ezredekről. Nem ismerem ezeket a zászlókat.

A főtiszt sorolni kezdte a neveket, elmondta a hozzájuk fűződő történeteket. Ezen a téren szakértő volt, amit Hszüan is tudott róla. Félrehajtotta a fejét, hogy jobban hallja a dünnyögő hangot, de egész idő alatt a szung vonalakat figyelte. Egyszer csak egy gyönyörű csődörön ülő tiszt vágott át a határon. A Menny Fia odapillantott, és igyekezett nem mutatni, mekkorát dobbant a szíve.

Nehéz volt kivárni, amíg a tábornok végez a nevek ismertetésével, de Hszüan kényszerítette magát, hogy türelmesen hallgassa. Várjon csak a szung tiszt. Értékes hadseregét felkoncolták, miközben a császár az unalmas részletekre bólogatott, de arca egy pillanatra sem veszítette el nyugodt, érdeklődő kifejezését.

Végre a tábornok észbe kapott, és abbahagyta, Hszüan pedig köszönetét mondott neki, aztán úgy tett, mintha most vette volna észre a szung tisztet. A katona leszállt a lóról, amikor a tekintetük találkozott. Előre lépett, és leborult a porba, mielőtt megérintette homlokával a tábornok kengyelét. Rá se nézett Hszüanra, úgy mondta:

- Üzenetet hoztam a Menny Fiának.

-Add át nekem az üzenetet, katona. Majd én továbbítom neki - felelte a tábornok.

A tiszt megint a földre borult, aztán fölemelkedett.

- Ő császári felsége üdvözöl országában, Menny Fia. Élj ezer évig.

Hszüan nem alacsonyodott le odáig, hogy szóba álljon egy közönséges katonával. Az üzenetet nemesi származású embernek kellett volna hoznia. Vajon mi az oka a körmönfont sértésnek? Alig figyelt oda, miközben a tábornoka végzett a formaságokkal, és nem nézett hátra, miközben elindította a lovát. A háta s a hónalja lucskos volt a páncél alatt a verejtéktől. Az alsóinge csurom víz lehet.

A szung csapatok szétnyíltak, mikor elindult, a mozdulat fél mérföld hosszan hullámzott végig a sorokon. Ilyen módon az utolsó csin hadsereg elhaladhatott a sorok között, de közben a határt is őrizték a közös ellenségtől. Hszüan és tábornoka átlépték a láthatatlan vonalat, és senki sem láthatott érzelmeket az arcukon. A csin sorok követték őket, és úgy tűntek el a szungok között, ahogy a hólyag lappad le a bőrön.

Ögödej dühös hitetlenséggel bámulta, ahogy nagy négyszögletű, barackrózsaszín selyemzászlók emelkednek ki a szungok tömegéből. Szélben hullámzó lobogók jelezték az íjászok, lándzsások, pikások ezredeit. A pihent lovasság látványa törte meg benne a harci tébolyt. Sok ezer lovas bámulta a feltépett síkságot, amelyen hullákból épültek utak. Vajon ellenállhatna a szung hadsereg egy váratlan rohamnak, miután a csin császár biztonságba jutottá Csak a lenyugvó nap állíthatja meg őket, talán még az sem. A mongol lovak napok óta nem pihentek, ugyanolyan fáradtak, mint a lovasaik, és noha most az egyszer a kán is a csatatéren tartózkodik, az ellenség többszörös létszámfölényben van, és nekik minden előnyük elveszett. Ögödej megrázta a fejét. Látta a füstgomolyagokat, amelyek nehéz ágyúkra utaltak. Ez legyen egy másik nap gondja, bár nem tudta elképzelni, miként alkalmazhatna ilyen fegyvereket a csatatéren. Túlságosan lassúk és súlyosak egy olyan hadsereghez, amelynek mindig a gyorsaság, és a manőverezés volt az erőssége. Látta, hogy a távolban egy kis csoport lovas halad át a szung sorok között. Legfeljebb tízezren követték őket, de a csin császár kicsúszott a hálóból.

Hullámként zúdult Ögödejre a fáradtság, kioltotta a harc pezsdítő energiáját. Alig hitte el, hogy félelem nélkül csinálta végig. Szembenézett ellenségeivel, és nem esett baja. Egyetlenegy pillanatra büszkeség dagasztotta a mellét.

Ám így is kudarcot vallott. Az abroncsot újra érezte a fején, szorítása erősödött. Gúnyt

képzelt minden aggodalmas arcra. Szinte hallotta a harcosok pusmogását. Dzsingisz nem vallott volna kudarcot. Az apja valamiképpen diadalt facsart volna ki a katasztrófából.

Új parancsokat osztogatott, visszavonta a három tüment a menekülő csin soroktól. Az emberek várták a parancsot, a ming-haanok gyorsan és könnyedén fejlődtek fel négyszögekké a szung határral szemben.

A hirtelen csönd kényszerítő erővel hatott rá. Ögödej lassan végiglovagolt az emberei előtt. Arca kivörösödött és verejtékezett. Ha a szung tábornokok elég harciasak, még azt sem várják meg, hogy a csinek maradéka áthaladjon a határon. A fél szung hadsereg máris támadásba lendülhet. Ögödej nyelt egyet, mozgatta a nyelvét a szájában, amely annyira kiszáradt, hogy attól félt, megfullad. Intett egy hírnöknek, aki hozott neki egy vörösboros tömlőt. A kán megnedvesítette az ajkát, aztán nyeldekelni kezdett, vadul szívta a bőr csecset. A feje egyre jobban fájt, és rájött, hogy homályosan lát. Először arra gondolt, a verejték az oka, de akárhogy dörzsölte a szemét, nem javult a helyzet.

A mongol tümenek felsorakoztak. Sok százan most is lihegtek, vagy a sebeiket kötözgették. Ögödej meglátta Tolujt, aki egy kancán ügetett felé a felszaggatott földön. A két testvér lemondóan nézett össze, aztán Toluj elfordította a lovát, és azt figyelte, hogyan szökik meg előlük már megint a csin császár.

- Nagy szerencséje van ennek az embernek - mondta halkan.

- De miénk az országa és a városai. Elvettük a hadseregeit, leszámítva ezt a túlélő szedett-vedett népséget.

- Elég! - vakkantotta Ögödej és megdörgölte a homlokát. -Nem kell mézezned a valóságot. Most majd hadat kell vinnem a szung földekre. Menedéket adtak ellenségeimnek, és tudják, hogy erre válaszolnom kell. - Megrázkódott, ismét megszívta a borostömlőt. - Eljön az ideje, hogy megbosszuljuk a halottakat.

Indulj el az emberekkel észak felé. Siess, de ne legyen túl feltűnő, megértetted ?

Toluj mosolygott. Egyetlen parancsnok sem szereti, ha visszavonulóban látják, de a katonák jobban meg fogják érteni, mint Ögödej gondolná. Ók is látták a szung hadsereg falát, és egyetlen mongol harcos sem égett a vágytól, hogy elsőnek ugorhasson neki.

Ahogy Toluj elfordult, magányos dörrenés hallatszott a távolból. Megpördült és meglátta a füstfelhőt a szung ágyúk fölött. Csak egyet sütöttek el. Pörgő tárgy repült ki belőle, rövid ideig repült, aztán leesett, és a földön pattogott tovább.

Alig néhányszáz lépésre állt meg a kántól és testvérétől. Egy pillanatig senki se mozdult, aztán Toluj vállat vont és odalovagolt. Menet közben egyenesen tartotta magát, tudta, hogy többen lesik, mint a karakorumi ünnepségeken.

Mire visszatért Ögödejhez egy vászonba bugyolált csomaggal, Kaszar is átlovagolt a tümenek között, hogy lássa, mi az. Biccentett unokaöccseinek és a csomagért nyúlt. Toluj alig észrevehetően megrázta a fejét, aztán odanyújtotta a tárgyat Ögödejnek.

A kán pislogott, mert kettősen látott. Toluj várta a parancsot, de miután nem jött, maga vágta át a zsinórt, és undorodó horkantással kiemelt belőle a hajánál fogva egy kifordult szemű, foltos fejet.

Kaszar és Toluj üres tekintettel bámulták. A fej lassan hintázott és forgott. Ögödej hunyorgott, és elkomorodott, mert fölismerte a délelőtti mandarint. Ez ugyanaz a nap?- Képtelenség! Akkor nem volt hadsereg a szung földeken, noha bizonyára a nyomában meneteltek. Az üzenet éppen olyan világos volt, mint a néma sorok, amelyek egy tapodtat sem mozdultak a határtól. Nem teheti be a lábát szung földre.

Ögödej szóra nyitotta a száját, de hirtelen fájdalom hasított a fejébe, rosszabb minden eddigi kínnál. Nem tudta magába fojtani a halk nyögést. Toluj látta, hogy baj van. Eldobta a véres tárgyat, és testvéréhez lovagolt, hogy megfoghassa a karját.

- Rosszul vagy?- - sziszegte.

Bátyja megingott a nyeregben. Toluj attól félt, hogy a tümenek előtt lezuhan a lováról. Ilyen rossz előjel örökre megbélyegzi a kánt, pláne az ellenség szeme láttára. Szorosan odaállt a testvére lova mellé, és Ögödej vállára tette a kezét, hogy megtámaszthassa. Az aggodalomtól nehézkesen mozgó Kaszar a kán másik oldalára került. Lépésről lépésre, kínos lassúsággal kényszerítették be a lovat a megnyíló mongol vonalak mögé, és azonnal leszálltak a nyeregből, mihelyt eltakarták őket a tágra nyílt szemű harcosok.

Ögödej tartotta magát, keze görcsösen kapaszkodott a nyeregbe. Az arca valahogy eltorzult, a bal szeméből állandóan pergett a könny. Kimeredt jobb szeméből sütött a kín, de nem engedte el a nyerget, amíg Toluj le nem feszegette róla az ujját. Akkor meg-roskadt, és az öccse karjaiba omlott. A teste olyan ernyedt volt, mint egy alvó kisgyereké.

Toluj megdöbbenten bámulta fivérének sápadt arcát. Hirtelen föltekintett Kaszarra. Mintha tükörbe nézett volna.

- Van egy jó sámánom a táborban - mondta Toluj. - Küldesd át a tiéidet is, és velük együtt a legjobb csin és muszlim gyógyítókat, akiket csak ismersz.

Kaszar ez egyszer nem vitatkozott. Pillantása mindegyre visszatért unokaöccséhez. A kán nem ájult el, de magatehetetlen volt. Olyan sors volt ez, hogy Kaszart kirázta tőle a hideg.

- Jól van, tábornok - mondta. - De egy kicsit el kell távolodnunk a seregtől, mielőtt úgy döntenének, hogy próbára teszik az erőnket.

- Irányítsd a tümeneket, bácsikám. Én viszem a testvéremet.

Toluj intett, Kaszar segített föltenni Ögödejt Toluj lovára, amely felhorkant a kettős súlytól. Toluj átfogta testvére mellkasát, hogy egyenesen tartsa. Ögödej lába ernyedten harangozott, a feje félrebillent, amikor Toluj ügetésbe ugratta lovát.

A nap már lenyugodott, de a kán harcosai még mindig lassú menetben vonultak a táboruk felé, amely úgy száz mérfölddel északabbra volt a pusztában. Mögöttük a szung katonák fáklyákat gyújtottak a határon, művi hajnalt teremtve, amelyet sok mérföldön át láthattak a visszavonuló mongolok.

Csagatáj egy dombtetőn állította meg a lovát. Előrehajolt, megpaskolta a kancája nyakát, megdörgölte a fülét. Két tümen állt mögötte, fiai és feleségei türelmesen várakoztak a többiekkel. Tudatosan választotta a magaslatot, jó kilátást akart a kánságra, amelyet Dzsingisz szerzett meg, és Ögödej neki adott. Csagatáj sokmérföldnyire ellátott, és elakadt a lélegzete, hogy milyen óriási ez a föld, amely mostantól az övé! Ez az egyetlen igazi gazdagság!

Sok év telt el azóta, hogy Dzsingisz hadai keresztülviharzottak ezen a területen. Több emberöltőbe telik, amíg elhalványodik az erőszakos betörés emléke. Csagatáj elmosolyodott. Az apja alapos ember volt. Néhány város romokban hever az idők végezetéig, elnyeli őket a por, és senki sem lakja őket, legfeljebb kísértetek. Ennek ellenére igazi ajándékot kapott Ögödejtől. Szamarkand és Buhara lakói újjáépítették falaikat és piacaikat. Ők tudták a legjobban, hogy a kán árnyéka hosszú, a bosszúja könyörtelen. Ez alatt a védőszárny alatt békében gyarapodtak és kereskedtek.

Csagatáj belehunyorgott a lemenőnapba. Fekete vonalakat látott a távolban, szekerek, ökrök, tevék karavánjai nyúltak el kelet és nyugat között. Szamarkand felé tartottak, amely egy fehér folt volt a látóhatáron. Csagatáj nem volt odáig a kereskedőkért, de tudta, hogy az utak tartják meg élőnek és erősnek a városokat. Ögödej olyan országgal ajándékozta meg, ahol van folyó, földje jó, s legelőin a nyáj kövér. A látványtól el kellett gondolkoznia, hogy mit is akar tulajdonképpeni Nem elég egy ilyen ország, ahol bőven van víz és fűi Mosolygott. Nem, Dzsingisz fiának és örökösének nem elég.

Lement a nap, forró szél fújt át a hegy fölött. Csagatáj behunyta a szemét, és odatartotta arcát a szélnek, hadd cibálja hosszú, fekete haját. Palotát épít a folyópartra. íjjal és sólyommal

vadászik a hegyek között. Otthont teremt ezen az új földön, de nem fog aludni, vagy álmodni. Voltak kémei, beépített emberei Ögöde-jnek, Szübötejnek, a nemzet összes hatalmasságának környezetében. Eljön az idő, amikor hátat fordít tej jel-mézzel folyó kánságának, és ismét kinyújtja a kezét azért, amit neki ígértek. Ő kánnak született, ám nem oktondi fiatalember többé. Egy ilyen birtokkal kivárhatja a hívást.

A nőkre gondolt, akik az ilyen városokban teremnek. A húsuk puha és illatos. Szépségüket, ifjúságukat nem nyüvi el a pusztai élet. Talán ez a rendeltetése a városoknak, hogy a nők ne kemények, hanem puhák és kövérek legyenek. Ez elég ok arra, hogy meghagyja őket. Már tovább akart lovagolni, amikor elnevette magát, mert egy farkas jutott eszébe, amint belép az akolba. Nem tűzzel és rombolással érkezik. A juhász sem ijeszti meg szép báránykáit.

Tizenkettedik fejezet

A jurta levegője valami kellemetlen bűztől volt nehéz. Toluj és Kaszar alacsony ágyakon ültek a sarokban, és kínosan feszengve nézték, ahogy Ögödej sámánja nyomkodja a kán végtagjait. Mohrol izmos, alacsony, zömök ember volt, akinek a szakálla sűrű, szürke pamatban nőtt az álla hegyén, Kaszar megpróbált nem odanézni a jobbjára, amely születése pillanatában eldöntötte, hogy sosem fog halászni, vagy vadászni. Barna, görbe hatodik ujj támaszkodott a többihez. Ez tette Mohrolt sámánná.

Foglalkozásának tekintélye hatalmasat zuhant azóta, hogy valaki, akinek a nevét tilos volt kiejteni, sok éve elárulta Dzsingiszt. Mohrol ennek ellenére csak rövid tanácskozást folytatott a hosszú köntösű gyógyítókkal és a többi sámánnal, mielőtt elküldte őket. A kán saját sámánjaként még mindig volt némi hatalma, legalábbis a saját szakmájában.

Mintha észre sem vette volna az őt figyelő férfiakat. Magában mormolva sorra kiegyenesítette, behajlította, majd elengedte Ögödej végtagjait, miközben hüvelykujjaival megdolgozta az ízületeket. Különös gondot fordított a fejre és a nyakra. Míg a tábornokon várakoztak, Mohrol keresztbe vetett lábbal ült az ágyon, és az ölébe vonta Ögödej fejét és vállát. A kán üres tekintettel bámult a magasba. A maga elé révedő sámán végignyomkodta vékony ujjaival a koponya csontjait, megmarkolta Ögödej feje búbját. Toluj és Kaszar semmit sem értett a sámán bólogatásából és csettegéséből.

A kán teste síkos volt a verejtéktől. Ögödej egy szót sem szólt azóta, hogy két napja összerogyott a szung határon. Nem sebesült meg, de a lélegzete olyan édes volt, akár a rothadó gyümölcs. Ez a szag töltötte meg a jurtát. Kaszarnak hányingere volt tőle. A csin gyógyítók nyugtató füstölőkúpokat gyújtottak, hogy ezzel is segítsék a gyógyulást. Mohrol - alig titkolt megvetéssel -engedte nekik.

A sámán már egy teljes napja dolgozott Ögödejen. Jeges vízbe merítette, aztán durva szövettel dörgölte végig, hogy a bőre kipirosodjon. A kán szeme egész idő alatt nyitva volt, a szemgolyója néha megmozdult, de nem tért magához. Amikor az oldalára fordították, ernyedt szájából hosszú csíkokban lógott a nyál.

Ögödej nem bírja ki, ha nem javul az állapota, gondolta elkeseredetten Kaszar. Vizet, sőt még meleg vért és tejet is bele lehetett diktálni egy vékony bambuszcső segítségével, noha fuldokolt és vérzett a szája, mert a bambusz felsértette a torkát. Ha úgy gondoznák, mint egy tehetetlen csecsszopót, úgyszólván akármeddig életben tarthatnák. A nemzet azonban kán nélkül marad, és vannak más dolgok is, amik megölhetnek egy embert.

Kaszar mindenkinek megtiltotta, hogy elhagyja a tábort. Ha hírnök érkezett, elvették a lovát, őt pedig bezárták. Rövid ideig eltitkolhatják a hírt. Csagatáj egyelőre nem készülődött, hogy diadalmasan visszatérjen Karakorumba. De így is akadtak becsvágyó emberek a tümenekben, akik jól tudták, milyen fogadtatásban részesülnének, ha megvinnék ezt a hírt. Csagatáj arannyal, előléptetéssel, lovakkal jutalmazná őket, mindent megkapnának, amit akarnak. Valaki előbb-utóbb enged a kísértésnek, és elillan az éjszaka leple alatt. Ha semmi sem változik, Ögödejnek vége, még akkor is, ha él. Kaszar megborzongott. Mennyi ideig kell még a kán jurtájában rostokolnia ? Neki itt nem veszik hasznát. Csak fészkelődik mint egy aranyeres öregember.

Ögödej arca a szokottnál is püffedtebbnek rémlett, mintha folyadék gyűlt volna fel a bőre alatt. Mégis forró volt a teste. Elégette a tartalékait. Az idő vánszorgott a jurtában. Odakint delelőre hágott, aztán lefelé indult a nap. Toluj és Kaszar nézte, ahogy Mohrol megvágja Ögödej két karját a könyökhajlatban, és egy réztálban felfogja a kifolyó vért. A sámán alaposan megvizsgálta a vér színét, és elégedetlenül csücsörített. Félretette a tálakat, kántált a kán fölött, hirtelen rácsapott a tenyerével a mellére. Semmi sem változott. Ögödej bámult meredt

szemmel, nagy néha pislogott. Még azt sem tudták, egyáltalán hallja-e őket.

Végül a sámán elhallgatott, és olyan ingerülten rángatta kecskeszakállát, mintha ki akarná tépni. Visszaengedte Ögödej fejét a szúrós takarókra, és fölállt. Szolgája bekötözte a vágásokat, amelyeket ura ejtett. Néma volt az áhítattól, hiszen a nemzet kánját ápolta.

Mohrol hivatásának ösztönös tekintélyével intett a két férfinak, hogy kövessék a szabad levegőre. Azok utánamentek, és nagyokat lélegeztek, hogy kiszellőztessék az édes bűzt a tüdejükből. Körülöttük a kán harcosai ácsorogtak reménykedő arccal, jó híreket várva. Mohrol megrázta a fejét, mire sokan elfordultak.

- Erre nincs gyógyszerem - mondta a sámán. - A vére elég folyékony, noha sötét, hiányzik belőle az életszellem. Nem hinném, hogy a szíve az oka, bár hallottam, hogy az beteg. Régóta használt csin szirupokat. - Undorodva emelt föl egy üres kék palackot. - Borzasztó kockázatot vállalt, amikor megbízott a kotyvalékaikban és a mocskaikban! Mindent fölhasználnak ezek, a magzatoktól a tigris hímvesszőjéig. Magam láttam.

- Engem ez nem érdekel! - förmedt rá Kaszar. - Ha semmit nem tehetsz érte, akkor keresek másokat, akiknek több a képzelete!

Mohrol valósággal felfújta magát mérgében. Válaszul Kaszar egészen közel lépett hozzá, kihasználva a magasságából származó fölényt.

- Vigyázz magadra, emberízing! - mormolta. - A helyedben igyekezném hasznossá tenni magam.

- Nem használtok Ögödejnek azzal, hogy idekint vitatkoztok - mondta Toluj. - Nem érdekes, mi történt korábban, vagy, hogy milyen főzeteket és porokat szedett. Most tudsz segíteni rajtai

Mohrol még mindig Kaszarra meredve válaszolt: - Testileg semmi baja. A szelleme gyenge, vagy legyengítették. Nem tudom, megátkozták-e, hogy ellenség hozta-e rá, vagy ő maga. - Fújt egyet.

- Az emberek néha csak meghalnak - mondta. - Ég Atya hívja őket. és mennek, még a kánok is. Nincs mindig válasz.

Kaszar keze figyelmeztetés nélkül előre vágódott, megragadta a sámán köntösét, megcsavarta a szövetet, és magához rántotta Mohrolt, aki ösztönösen felkapta a kezét, de rögtön le is engedte, mihelyt győzött az életösztön. Kaszar hatalmasság volt, Mohrol élete a tábornok jóakaratán múlt. A sámán megfékezte a dühét.

- Van fekete mágia! - acsargott Kaszar. - Láttam. Megettem egy ember szívét és éreztem, ahogy a fény felrobban bennem. Ne mondd nekem, hogy nincs mit tenni. Ha a szellemek vért követlenek, akkor vértavakat ontok a kánért!

Mohrol hebegni kezdett, aztán megerősödött a hangja.

- Úgy lesz, ahogy mondod, tábornok. Ma este egy tucat kancát áldozok fel. Annyi talán elég lesz.

Kaszar eleresztette, Mohrol hátratántorodott.

- Az életed függ ettől. Megértetted? - kérdezte Kaszar. - Túl sokat tudok én a te fajtádról, az ígérgetéseitekről meg a hazudozásaitokról. Ha meghal, vele együtt temetnek téged is. Kipányváztatlak a hegytetőre a sólymoknak és a rókáknak!

- Megértettem, tábornok uram - felelte mereven Mohrol. -Most pedig előkeli készítenem az állatokat az áldozathoz. A megfelelő módon kell leölni őket, hogy vérükkel váltsák meg a kánt.

Csienkang helyén már csaknem kétezer éve is város állt. Kína verőere, a hatalmas Jangce táplálta, Ősi államok és dinasztiák fővárosa volt, a festékek és a selyem tette gazdaggá. Sose szünetelt a szövőszékek zaja, éjjel-nappal kattogtak és dübögtek, hogy ellássák a szung nemeseket ruhával, cipővel és kárpitokkal. A levegő sűrű volt a sülő hernyók

szagától, mert a munkások mindig ezt kapták ebédre a hal mellé, aranybarnára pirítva, fűszeresen.

A kicsiny, északi Szucsouhoz vagy a munkásokat tápláló halászfalvakhoz képest Csienkang valóságos erődítménye volt a hatalomnak és a gazdagságnak. Meg is Játszott a színpompás katonákon, akik ott posztoltak minden sarkon, a palotákon, a milliónyi munkástól nyüzsgő utcákon. Mindnyájuk élete egy hernyótól függött, amely olyan tökéletes fonalból készítette a bábját, hogy le lehetett gombolyítani, és mesébe illő szép kelmét lehetett szőni belőle.

Hszüannal egész jól bántak eleinte, amíg mérföldek nem választották el őket az északi határtól. Feleségeit és gyerekeit külön palotákban helyezték el. Katonáit levezényelték délebbre, ahol már nem jelenthettek veszélyt. Hszüannal nem közölték, hol találhatók a laktanyáik. A szung tisztviselők megadták a tiszteletet a rangjának, a császár tulajdon fia méltóztatott fogadni mézédes szavakkal. Hszüan alig bírt uralkodni a dühén, ha eszébe jutott ez a találkozás.

Mindent elvesztett, és a legcizelláltabb sértésekkel éreztették vele, hol a helye. Csak egy tökéletességhez szokott ember figyelmét kelthette fel a gyönge mellékíz, amely elárulta, hogy nem egészen friss teafűből főzik a neki felszolgált teát, illetve az a tény hogy a szolgálatára rendelt személyek közönséges ábrázatúak, sőt ügyetlenek. Hszüan nem tudta, hogy a császár akarja-e megalázni, vagy puhány és parfümös fia egyszerűen bolond. De nem is ez számított. Tisztában volt vele, hogy nem barátok közé került. Sosem jött volna a Szung birodalomba, ha a helyzet nem ilyen kétségbeejtő.

A fegyverei eleinte még kiváltottak egyfajta izgatott érdeklődést, amikor a szung katonák nekiláttak számba venni a poggyászát és a készleteit. Bár Hszüan ezen is csak bosszankodott, ha eszébe jutott sunyi vigyorgásuk. Legértékesebb vagyontárgyait szétrakták egy akkora udvaron, amelyen eltörpültek apja kincseinek maradványai. Hszüan már ekkor sem hitte, hogy valaha is viszontláthat belőlük valamit. Arany- és ezüstpénzekkel tömött ládák tűntek el holmi titkos kincstárban, amely talán nem is ebben a városban volt. Cserében Hszüan kapott egy köteg díszes papírt, amelyre tucatnyi hivatalnok pecsétjét nyomták. Olyan emberek kezében volt, akik a legjobb esetben is legföljebb gyenge szövetségesnek tartották, a legrosszabb esetben pedig hovatovább saját földek megszerzésének akadályát látták benne.

Kibámult Csienkangra, és közben némán összeszorította a fogát. Ez volt az egyetlen jele a benne munkáló feszültségnek. Fitymálva néztek tüzes fazekaira és kézi ágyúira. A szungoknak ezerszámra volt mindkettőből, ráadásul fejlettebb típusok. Nyilvánvalóan sebezhetetlennek gondolták magukat. A hadseregeik erősek, jól felszereltek, városaik gazdagok. Keserűségében Hszüan már-már azt kívánta, hogy a mongolok ébresszék rá őket, milyen oktalan az elbizakodottságuk. Felfordult a gyomra, ha azt látta, hogy úgy sandítanak rá a szung tisztek, mintha odaadta volna a csin földeket a pásztoroknak! Sajátos elégedettséget érzett, ha elképzelte, hogy a mongol kán végiglovagol Csienkangon, miközben a szung hadsereg fejvesztve menekül.

Ez megmosolyogtatta. A nap fölkelt, a szövőszékek úgy percegtek, mint a szúbogarak a fában. Ezt a napot magas rangú tanácsadóival tölti: végeérhetetlenül beszélnek, és úgy tesznek, mintha lenne valamilyen céljuk, miközben azt várják, hogy a szung császár tudomást vegyen a létezésükről.

Ahogy Hszüan végignézett Csienkang tetőin, egy harang kondult meg a közelben, egyike a számtalan harangnak, amelyek különböző napszakokban zengtek-bongtak a városban. Az egyik a múló órákat jelezte, a másik a hírnökök érkezésére figyelmeztetett, a harmadik a gyerekeket hívta az iskolába. Mikor lement a nap, Hszüannak eszébe jutott egy gyerekkorában hallott vers. Mormolni kezdte, és közben örült az emlékeknek:

-... Leáldozó nap vérben tündököl. Nép tér haza. Komor hegycsúcs borong túl. A vadlúd is jobb tájra költözött... Éjfélkor egy harang mély szava kondul, s remeg közöttem és álmom között.[1]

A szeme könnybe lábadt, mert arra gondolt, hogy szerette az apja azt a vékony kisfiút, aki ő volt valaha, de kipislogta a könnyeket a szeméből, mielőtt bárki megláthatta volna, hogy jelentse gyengeségét.

Mohrol csupa fiatal kancát választott, amelyek jó csikókat ígértek. Fél napig válogatott a tümeneket követő tartalék lovak ménesében, mire megtalálta a tökéletes színű, hibátlan bőrű állatokat. Az egyik gazda szótlan kétségbeeséssel nézte, ahogy két legszebb fehér kancáját, több nemzedéknyi gondos válogatás és tenyésztés sarjait kijelölik az áldozatra. Egyik sem csikózott még, úgyhogy a vérvonaluk odavész. Ám Ögödej neve említésekor hallgatott, noha a pásztort már-már szentnek nevezhető kapcsolat fűzte kedves lovaihoz.

Eddig még nem történt hasonló eset a pusztában. A tümenek olyan közel tolakodtak a jurtához, amelyben Ögödej feküdt, hogy Mohrolnak meg kellett kérnie őket, menjenek messzebb. Ám a harcosok mégis visszasompolyogtak asszonyostul-gyerekestül, annyira szerették volna látni a mágiát és a nagy áldozatot, Senki más élete nem ért ennyit. Megigézve és rettegve nézték Mohrolt, ahogy kifeni késeit, és megáldja őket.

Kaszar ott ült Ögödej mellett, aki selyemmel letakart derékaljon feküdt az alkonyfényben. A kánt fényes páncélba öltöztették. Szája időnként lassan kinyílt és becsukódott, mintha vizet kérne. Fakó bőre láttán nem lehetett nem gondolni a felravatalozott Dzsingiszre. Kaszar megborzongott, szívverése meglódult a régi gyásztól. Igyekezett nem bámulni a fehér kancára, amelyet a fejénél fogva elsőként vezetett elő két erős férfi. A többi kancát jóval hátrább őrizték, hogy ne lássák az ölést, ám Kaszar tudta, hogy megérzik a vérszagot.

A fiatal állat ideges volt, mintha sejtene valamit. Táncolt, kapkodta a fejét, hangosan nyerített, ki akarta tépni a sörényét az erős markokból. Fehér szőre tökéletes volt. Sehol egy sebhely, sehol egy folt. A sámán jól választott. Sok harcos mégis összeszorította a fogát a készülődő áldozat gondolatától.

A sámán akkora máglyát rakott a kán jurtája előtt, amely magasabb volt nála. Meggyújtott egy cédruságat, majd eloltotta a lángot. A fa illatos fehér füstöt eregetett. Mohrol odament Ögödejhez, a füstölgő ágat a kán fölé tartotta, amivel megtisztította a levegőt, és megáldotta Ögödejt a szertartáshoz. Lassú léptekkel körbejárta a hanyatt fekvő embert, közben valamilyen ráolvasást motyogott, amitől Kaszar nyakán fölállt a szőr. Unokaöccsére, Tolujra sandított, de az lenyűgözve, önfeledten bámulta a sámánt. Sosem értette volna meg, hogy Kaszar egyszer hallotta Dzsingiszt egy ősi nyelven beszélni, amikor még friss volt az ajkán az ellenség vére.

Úgy tűnt, mintha Mohrol máglyája gyorsabban meghozná a sötétséget. Ezernyi harcos ült néma csöndben. A sebesülteket jó messzire vitték, hogy fájdalomüvöltésük ne zavarja meg a szertartást. Kaszar mégis hallani vélte jajgatásukat a halálos csendben, bár olyan halkan, mintha madarak kiáltoznának.

A kanca mellső és hátsó lábait gondosan összekötözték. Az állat kétségbeesetten nyihogott és vergődött. A harcosok előbb leültették, aztán az oldalára fordították. A kanca ügyetlenül eldőlt, csak a fejét emelte föl. Az egyik harcos átfogta izmos nyakát, hogy ne mozogjon, a másik a hátsó lábait ragadta meg, aztán Mohrolra néztek.

A sámán nem hagyta siettetni magát. Felváltva imádkozott, énekelt, és motyogott. Felajánlotta a kanca életét Földanyának, aki majd beszívja a vért. Újra meg újra a kán életéért fohászkodott.

A szertartás közepén Mohrol odament a kancához. Két kés volt nála. Akkor sem hagyta abba a kántálást és az imádkozást, amikor kiválasztotta a megfelelő helyet a sima fehér szőrön, ott, ahol a nyak átolvad a szügybe. A két harcos erősebben tartotta az állatot.

Mohrol egy gyors mozdulattal markolatig döfte a kést a kancába. Vastag sugárban, lüktetve lövellt ki a vér, sötétvörösre festette Mohrol kezét. A kanca megrázkódott, fejvesztetten nyihogott, horkantott, és vergődve próbált felállni. A harcosok ráültek a hátsó felére. A vér tovább fröcskölt, elborította a harcosokat, akik nehezen találtak fogást a síkos bőrön.

Mohrol rátette a kezét az állat nyakára, amely kezdett kihűlni. A kanca még mindig vergődött, de már gyengült. Mohrol felhúzta az állat ajkát, és bólintott a fakó íny láttán. Ismét hangosan szólította a föld szellemeit, aztán elővette a második kést. Vastag markolata volt, keskeny, éles pengéje olyan hosszú, mint a sámán alkarja. Kivárta, hogy lassuljon a vérzés, aztán gyors mozdulatokkal elnyiszálta a kanca torkát. A penge eltűnt a húsban, amelyből zuhogott a vér. Mohrol látta, hogy az állat pupillája kitágul és vaksötét lesz.

A vállig vörös Mohrol odament a kánhoz. Ögödej, aki nem tudott róla, mit művelnek a nevében, mozdulatlanul, holtsápadtan feküdt. Mohrol kicsit megrázta a fejét, és egy vörös csíkot húzott a kán arcára az ujjával

Senki sem merészelt megszólalni, amikor visszafordult az élettelen kancához. Tudták, hogy minden áldozat varázslat. Mikor Mohrol lecsapott az arcáról egy rovart, sokan a gonoszűző jelet mutatták, mert a szellemek légy alakjában gyűltek a dögre.

Mohrol cseppet sem látszott csüggedtnek, amikor biccentett az embereknek, hogy vonszolják el az élettelen állatot, és hozzák a következőt. Tudta, hogy a kancák megvadulnak a vérszagtól, de legalább leölt társuk látványától megkímélheti őket.

Rázendített az áldozatot berekesztő énekre. Kaszar elfordította a tekintetét, számos harcos eloldalgott. Nem óhajtották látni, amikor ekkora kincset pusztítanak el egy késsel.

A második kanca csendesebbnek tűnt, mint az első, nem volt olyan szilaj. Hagyta magát felvezetni, ám utána megérzett valamit. Egy pillanat alatt pánikba esett, hangosan nyerített, és teljes erejéből ki akarta tépni a szárat a vezetője kezéből. Amikor a harcos az ellenkező irányba rántotta, a pányva elpattant, az állat kiszabadult. A sötétben nekirontott Tolujnak, és a földre lökte.

Nem jutott messzire. A harcosok széttárták a karjukat és terelni kezdték. Addig forgatták, amíg új kötőféket nem szereztek, hogy visszavezethessék.

Toluj feltápászkodott, leporolta magát. Megúszta néhány kék folttal. Észrevette, hogy Mohrol furcsán néz rá, de ő csak vállat vont. Újra elkezdődött a kántálás, a második kancát is gyorsan megbéklyózták, felkészítve a késre. Hosszúnak ígérkezett az éjszaka, és máris erős volt a vér szaga.

Tizenharmadik fejezet

A kán körül vörös és lucskos volt a föld. Amit nem bírt beinni a tizenkét kanca véréből, az tócsává gyűlt a porban. Kövér, fekete legyek zümmögtek és cikáztak körülötte a szagtól részegen. Mohrol fürdött a sötét vérben, csupasz karja és deelje még nedves volt tőle, amikor a fáklyák sercegve kialudtak, és felkelt a nap. A sámán berekedt, az arca mocskos volt. Szúnyogfelhők zúgtak a nyirkos, meleg levegőben. A sámán minden erejét elhasználta, de a kán mozdulatlanul feküdt a derékaljon, és a szeme olyan volt, mint két sötét lyuk.

A harcosok a füvön aludtak, várták a híreket. A kancákat nem darabolták fel ételnek. Kupacban hevertek, kinyújtva karcsú lábukat, hasuk már püffedt a gázoktól. Senki sem tudta, csökkenti-e az áldozat erejét, ha megeszik az állatokat. Tehát itt fognak megrohadni, ha majd tovább megy a tábor. Sokan otthagyták a mészárlást, visszatértek a jurtájukba asszonyaikhoz, mert nem bírták tovább nézni, hogy ilyen értékes kancákat legyilkoljanak.

Amikor hajnalban Mohrol letérdelt a nedves fűre, a térde belesüllyedt a felpuhult földbe. Tizenkét lovat ölt meg, ami ólomsúlyként nehezedett rá; nyomasztotta a halál. Nem volt hajlandó kimutatni a kétségbeesését. A kán magatehetetlenül feküdt, arcára rászáradt a véres írás. Mohrol szédelegve térdelt, már alig volt hangja, így csak suttogta az ősi varázsigéket és jövendöléseket, addig kántálva őket, amíg egyetlen hangsorrá olvadtak össze a szavak.

- A kán le van láncolva - károgta. - Eltévedt és magányos a hús ketrecében. Mutasd meg, hogyan téphetem szét kötelékeit! Mutasd meg, mit kell tennem, hogy visszahozzam! A kán le van láncolva...

Erezte lehunyt szemén a gyenge hajnali napfényt. Kezdte elveszíteni a reményt, bár éjszaka mintha a szellemek suttogását hallotta volna a csendes Ögödej körül. Éjjel, mikor megfogta a csuklóját, hogy kitapintsa a pulzusát, a kán meg se mozdult. Mégis, néha minden átmenet nélkül megrándult, a szája kinyílt és becsukódott, szemében felvillant egy pillanatnyi értelem. Mohrol biztosra vette, hogy van válasz. Csak megtalálhatná!

- Tengri a kék égben, Erük a föld alatt, árnyak ura, mutasd meg nekem, hogyan törhetem le a láncot - suttogta reszelős hangon Mohrol. - Hadd lássa tükörlelkét a vízben, hadd lássa árnyéklelkét a fényben! Vérfolyókat adtam neked, szelíd kancák folyatták életüket a porba. Vért adtam a kilencvenkilenc fekete és fehér istennek. Mutasd meg nekem a láncokat, és én letöröm őket. Tégy engem a pöröllyé! A kilencvenkilencre, a három lélekre, mutasd meg nekem az utat! - A nap felé emelte a jobb kezét, szétnyitotta ujjait, mutatva bélyegét, hivatásának jelét. - Ez a ti ősi földetek, Csin szellemurai! Ha halljátok a hangomat, mutassátok meg, hogyan lehet kiengesztelni benneteket! Súgjátok a fülembe kívánságaitokat! Mutassátok meg nekem a láncokat!

Ögödej felnyögött a derékaljon, a feje félrebillent. A kántáló Mohrol egy szempillantás alatt ott volt mellette. Egy ilyen éjszaka után, amikor még csak szürkült, és a harmat félig megfagyott a vörös füvön, érezte a szellemeket a kán körül. Hallotta lélegzésüket. Száraz volt a szája a keserű kenőcstől, amely fekete kéreggel vonta be az ajkát. Felszárnyalt a szertől a sötétségbe, de nem érkezett válasz, nem villant fény és megértés.

- Mit kértek, hogy elengedj étek?- Mit akartok? Ez a hús a nemzet kánjának ketrece. Akármit akartok, megkapjátok. - Mohrol mély lélegzetet vett. Az összeesés peremén állt. - Az életemet akarjátok?- Odaadom. Mondjátok meg, hogy törhetem le a láncokat! Nem voltak elegen a kancák?- Még ezret áldozhatok, hogy megjelöljem a kán bőrét. Vérből szőhetek rá pókhálót, útvesztőt építhetek sötét szálakból, fekete mágiából. - Gyorsabban vette a levegőt, erőltette a lihegést, hogy forróbb legyen a láza, mert az erősebb látomásokat adhat. - Hozzak szüzeket erre a helyre?- Rabszolgákat, ellenségeket ? Hangja elhalkult, hogy senki se hallhassa. - Hozzak gyermekeket, hogy meghaljanak a kánért? Boldogan adják az életüket.

Mutassátok meg nekem a láncokat, hogy szétverhessem őket! Tegyetek engem pöröllyé! Egy rokona kell?- A családja is az életét adja a kánért.

Ögödej megmozdult. Szaporán pislogott, Mohrol megdöbbenésére fel akart ülni, de a jobb karja összecsuklott, és visszahanyatlott. A sámán elkapta, aztán hátrahajtotta a fejét, és diadalmasan felüvöltött, mint egy farkas.

- A fia? - folytatta kétségbeesetten, miközben fogta a kánt. -A lányai?- A nagybátyjai vagy a barátai? Adjátok meg a jelet, törjétek szét a láncokat!

A sámán üvöltésére köröskörül felriadtak az emberek. Százak érkeztek rohanva mindenfelől. Szétfutott a hír, és ahogy meghallották, férfiak és nők égnek emelték a kezüket, éljeneztek, összecsapkodtak edényeket, kardokat, mindent, ami a kezük ügyébe esett. Fülsiketítő zajt csaptak nagy boldogságukban. Ögödej felült, és felszisszent a hangzavartól.

- Hozzatok vizet - mondta gyönge hangon. - Mi történik itt?

- Kinyitotta a szemét, meglátta a vérmezőt és az utolsó kanca tetemét, amely sötéten hevert a hajnali fényben. Nem értette. Megdörgölte viszkető arcát, és csodálkozva nézte a tenyerén az alvadt vér pelyheit.

- Emeljetek friss jurtát a kánnak! - parancsolta Mohrol. Elhaló hangja gyorsan erősödött az ujjongó örömtől. - Tiszta és száraz legyen! Hozzatok ételt és tiszta vizet!

A jurtát Ögödej köré építették, noha már fel tudott ülni. A gyengeség lassan, fokozatosan szivárgott el a karjaiból. Mire elzárták nemezzel és fával a felkelő naptól, már vizet ivott, majd bort kért, ám erről Mohrol hallani sem akart. A sámán tekintélye megnőtt a sikertől, a kán szolgái nem hagyhatták figyelmen kívül zord arcát. Kis ideig felülbírálhatta még kánja parancsait is. Mohrol büszkén kihúzta magát, valósággal megnőtt új méltóságától.

Kaszar és Toluj csatlakozott Ögödejhez az új jurtában, példájukat követte a tábor legtöbb magas rangú harcosa. A kán még sápadt volt, de már gyöngén mosolygott a szorongó arcok láttán. Beesett szeme körül karikák sötétlettek, a keze reszketett. Mohrol adott neki egy csésze sós teát, és azt mondta, igya meg az utolsó cseppig. A kán elkomorodott, és megnyalta a száját, mert eszébe jutott a bor, de nem tiltakozott. Közel járt hozzá a halál, és Ögödej megrémült tőle, pedig azt gondolta, hogy felkészült rá.

- Időnként mindent hallottam, de nem válaszoltam - mondta, és olyan volt a hangja, mint egy öregember lélegzete. - Azt gondoltam akkor, hogy halott vagyok, a szellemek beszélnek a fülembe. Olyan volt... - A tekintete elsötétedett, miközben kortyolta a teát. Nem folytatta, nem mesélt az émelyítő rettegésről, amikor csapdába esett a saját testében, és ide-oda sodródott öntudatlanság és ébrenlét között. Az apja a lelkére kötötte, hogy sose beszéljen a félelméről. Az emberek bolondok, mondta Dzsingisz, mindig azt képzelik, hogy a másik erősebb, gyorsabb, kevésbé fél. Ögödej ezt még ilyen gyöngén is észben tartotta. Megsebezte a rettegés a sötéttől, de még mindig ő volt a kán.

A szolgák durva nemezlapokat terítettek a kán köré, a véres földre. A vastag nemez egy szempillantás alatt felszívta a vért, súlyos és vörös lett. Újakat hoztak, és addig rakták az alsóbb rétegekre, amíg be nem fedték a jurta alját. Mohrol ekkor Ögödej mellé térdelt és kinyújtotta a kezét, hogy megvizsgálja a szemét és az ínyét.

- Jól csináltad, Mohrol - mondta Ögödej. - Nem hittem, hogy visszatérek.

Mohrol elkomorodott.

- Még nincs vége, nagyuram. A kancaáldozat nem volt elég. -Mély lélegzetet vett és elhallgatott, a körmét rágcsálta, ízlelgetve a rá tapadt vért. - Ennek a földnek a szellemei tele vannak keserűséggel és haraggal. Csak akkor engedték ki a lelkedet a szorításukból, amikor ígértem nekik valakit, aki a helyedre lép.

Ögödej fátyolos szemmel nézett a sámánra, és igyekezett leplezni a félelmét.

- Ezt hogy érted? A fejem tele van darazsakkal, Mohrol. Beszélj világosan, mintha egy

gyermekhez szólnál. Akkor majd megértelek.

- Meg kell fizetni az árat érted, nagyuram. Nem tudom, mennyi időd maradt, mielőtt visszarántanak a sötétbe. Lehet egy nap, vagy akár néhány lélegzetvétel. Nem tudom megmondani.

Ögödej megmerevedett.

- Ezt nem bírom még egyszer végigcsinálni, megértetted, sámáni Nem tudtam lélegezni... - Dühösen dörgölte a szemét, mert szúrni kezdett. Gyönge edény a teste, mindig is az volt. -Hozz bort, sámán!

- Még nem, nagyuram. Csak kevés időnk van, és tiszta fejjel kell gondolkodnod.

- Tedd, amit tenned kell, Mohrol. Bármilyen árat megfizetek.

- Ögödej látta az elpusztult kancákat. Fáradtan csóválta a fejét, és arrafelé nézett, ahol az állatok tetemei hevertek a jurta falain túl. - Vedd a méneseimet, a mészárosaimat, amit csak akarsz.

- Sajnálom, nagyuram a lovak nem elegendőek. Visszatértél hozzánk...

Ögödej élesen nézett rá.

- Beszélj! Ki tudja, mennyi időm van!

A sámán most az egyszer dadogott, annyira gyűlölte, amit mondania kellett:

- Újabb áldozat szükséges, nagyuram. Valaki a saját véredből. Ez volt az ajánlat, amely visszahozott a halálból. Ez az oka, amiért visszatértél.

Mohrol olyannyira Ögödej válaszára összpontosított, hogy akkor vette csak észre a közeledő Kaszart, amikor az felkapta a földről, hogy az arcuk egy szintben legyen.

- Te kis... - Kaszar szája vonaglott a dühtől, nyálat fröcskölt Mohrol arcába, miközben úgy rázta a sámánt, ahogy a kutya a patkányt. -Ismerem én a magadfajták játszadozását! Az utolsónak eltörtük a gerincét, és otthagytuk a farkasoknak. Gondolod, hogy megrémítheted a családomat? Az én családomat? Gondolod, hogy véradót követelhetsz a hitvány igézésedért és a kántálásodért? Hát csak utánad, sámán! Először te halsz meg, aztán majd meglátjuk!

Beszéd közben kihúzott az övéből egy kurta nyúzókést, de nem emelte föl. Mielőtt bárki szólhatott volna, meglendítette a csuklóját, és belehasított Mohrol ágyékába. A sámán lélegzete elakadt, és hanyatt esett, amikor Kaszar elengedte. A tábornok letörölte a vért a késéről, de továbbra is döfésre készen tartotta. Mohrol a sebre tapasztotta a kezét, és vonaglott.

Ögödej lassan föltápászkodott a derékaljról. Vékony és gyenge volt, de a szeme égett a haragtól. Kaszar hidegen nézett rá, nem volt hajlandó megijedni.

- Az én táboromban vagdosod az én sámánomat, bácsikám? -morgott Ögödej. - Megfeledkeztél róla, hol vagy. Elfelejtetted, hogy én ki vagyok.

Kaszar kihívóan fölszegte a fejét, de eltette a kést.

- Láss tisztán, Ögödej... kán uram! - felelte. - Ez itt a halálomat akarja, ezért sutyorogja, hogy a véredből kell áldozat. Ezek nyakig benne vannak a hatalmi játszmákban, és már éppen elég fájdalmat okoztak a családomnak - a te családodnak. Egy szavát sem lenne szabad meghallgatnod. Várjunk néhány napot, és meglátjuk, hogyan szeded össze magad. Leszel te még erős! A saját kancáimba fogadok!

Mohrol feltérdelt. Lágyékát markoló keze vörös volt a friss vértől. Szédült és reszketett kínjában. Dacosan bámult Kaszarra.

- Még nem tudom a nevet. Nem az én választásom. Bár az lenne!

- Sámán - szólt halkan Ögödej. - Nem adom a fiam, még akkor se, ha az életem múlik rajta. A feleségem sem.

-A feleséged nem a véredből való, nagyuram. Hadd próbálkozzam még egy jóslással, hogy megtudjam a nevet.

Ögödej bólintott, és visszafeküdt a derékaljra. Még ez a kis erőfeszítés is az ájulás szélére

sodorta.

Mohrol úgy tápászkodott fel, akár egy öregember, és meggörnyedt a fájdalomtól. Kaszar hidegen mosolygott rá. Vércseppek hullottak a sámán lábai közül, de a nemez tüstént felszívta őket.

- Akkor cselekedj gyorsan - szólt Kaszar. - Nincs türelmem a magadfajtákhoz, ma különösen.

Mohrol nem nézett rá. Megrémült ettől az embertől, akinél olyan természetes az erőszak, mint a lélegzés. A lenézően vigyorgó Kaszar előtt nem oldozhatta ki a ruháját, hogy megvizsgálja a sebet. Rosszul volt, a seb lüktetett és égett. Megrázta a fejét, hogy kitisztuljon. O a kán sámánja, és a jóslást helyesen kell elvégeznie. Vajon mi történik, ha a szellemek Kaszart nevezik meg? Azt nem sokkal élheti túl.

Miközben Kaszar megvetően figyelte, Mohrol füstölő kúpokért szalajtotta a szolgáit. A jurtában megsűrűsödött a levegő. Mohrol gyógynövényeket dobott a parazsas tálba, a belélegzett hűvösség távoli kellemetlenséggé zsongította ágyékának fájdalmát. Egy idő után az is elhalványodott, majd megszűnt.

Ögödej először köhögött a csípős füsttől. Az egyik szolga végre dacolni mert Mohrol helytelenítésével, és egy borostömlő jelent meg a kán lábánál. Ögödej úgy ivott, mint akit a szomjhalál fenyeget, és visszatért a szín az arcába. A szeme megbűvölve és riadtan ragyogott, amikor Mohrol megmarkolta a jóscsontokat, felmutatta őket a négy szél irányába, és felszólította a szellemeket, hogy irányítsák a kezét.

Ugyanakkor a sámán elővett egy fazekat, amelyben szemcsés fekete pép volt, és beledörgölt egy csíkra valót a nyelvébe. Veszélyes volt ilyen hamar ismét szabadjára engedni a szellemét, de megacélozta magát, és nem törődött azzal, hogyan ugrál a szíve. A keserű íz könnyeket csalt a szemébe, amely fénylett a homályban. Amikor Mohrol becsukta a száját, a pupillája olyan hatalmasra nőtt, mint a haldokló lovaké.

A nemezrétegek lassan felszívták a vért, és orrfacsaróan szaglottak. A kábító füsttel együtt ez már szinte sok volt az embereknek, ám Mohrol valósággal kivirult a fojtó levegőben. A kenőcs erőt adott neki. Kántálni kezdett, lengette a csontok zacskóját kelet, nyugat, észak és dél felé, szólítva az otthoni szellemeket, hogy irányítsák.

Végül eldobta a csontokat; túl nagy volt a lendület, a sárgás darabkák szétszóródtak a nemezen. Ez most baljós előjel, hogy elszökdécseltek a közeléből?- Mohrol hangosan káromkodott, Kaszar pedig jót nevetett, miközben a sámán értelmezni próbálta a csontok helyzetét.

- Tíz... tizenegy... hol az utolsói - kérdezte Mohrol önmagától.

Egyikük sem vette észre, hogy Toluj majdnem annyira elsápad, mint a kán. Mohrol nem látta, hogy a sárga bokacsont Toluj csizmájánál hever, hozzá is ér a puha bőrhöz.

De Toluj látta. Senkinek sem árulta el a beteges félelmet, amely akkor fogta el, amikor hallotta, hogy Ögödej tulajdon véréből kell egy áldozat. Azóta nem szabadult a zsibbadt tehetetlenségtől. Előre belenyugodott a sorsba, amelyet nem kerülhet el. Az elszabadult kanca őt lökte fel, nem mást. Úgy vélte, hogy már akkor tudta. Szerette volna beletaposni a csontot a nemezbe, elrejteni a lábával, ám összeszedte akaraterejét, és mégsem tette meg. Ögödej a nemzet kánja, akit az apjuk választott ki, hogy utána uralkodjék. Nincs élet, amely annyit érne, mint az övé.

- Itt van - suttogta, aztán megismételte, mert senki sem hallotta.

Mohrol felnézett rá, és a szeme felvillant a hirtelen megértéstől.

- A kanca, amely fellökött - suttogta. A szeme sötét volt, de valami részvétféle ült az arcán.

Toluj némán bólintott.

- Micsodái - kapta fel a fejét Ögödej. - Erre ne is gondolj, sámán! Tolujnak nincs köze ehhez! - Határozottan beszélt, ám még mindig nem hullott le róla a sír iszonyata, és a keze remegett a boros kupán. Toluj látta.

- A bátyám vagy, Ögödej - mondta. - Mi több, te vagy a kán, akit apánk választott. - Elmosolyodott, megdörgölte az arcát, egy pillanatra szinte kisfiúsnak tűnt. - Egyszer azt mondta nekem, hogy én leszek az, aki emlékeztetlek azokra a dolgokra, amelyekről elfeledkezel. Hogy én foglak kán korodban vezetni, és a jobb kezed leszek.

- Ez őrültség! - mondta Kaszar az elfojtott dühtől feszült hangon. - Hadd ontsam ki előbb a sámán vérét!

-Jól van, tábornok! - csattant fel Mohrol. Előrelépett, kitárta a karját. - Megfizetem ezt az árat! Ma reggel már véremet ontottad. Vedd a maradékot, ha akarod. Nem változtatja meg az előjeleket. Nem változtat azon sem, amit meg kell tenni.

Kaszar megérintette az övébe rejtett kést a mocskos szövet redői alatt, de Mohrol nem sütötte le a szemét. A kenőcs megszabadította a félelemtől, és megmutatta neki Kaszar szeretetét Ögödej és Toluj iránt, amely tehetetlen dühvel keveredett. Az öreg tábornok képes volt szembenézni bármilyen ellenséggel, ám ez a döntés megbénította és összezavarta. Egy idő után Mohrol leengedte a karját, és türelmesen várt, hogy Kaszar is meglássa az elkerülhetetlent.

Végül Toluj hangja törte meg a csendet.

- Meg kell tennem, bácsikám. Most már engedjetek el. Látnom kell a fiamat, és leveleket írok a feleségemnek. - Az arca merev volt a fájdalomtól, de a hangja nem remegett.

- Az apád nem adná föl - mondta Kaszar nyersen. - Hidd el, kevesen ismerték nálam jobban.

Ám ebben nem volt olyan biztos, mint mutatta. Kellő hangulatban Dzsingisz gondolkodás nélkül feláldozta volna magát, élvezve a látványos gesztust. Ha más hangulatban volt, harcolt az utolsó dühös lélegzetvételig, akár kudarcra volt ítélve, akár nem. Kaszar tiszta szívéből kívánta, bár itt lenne az öccse, Kacsun. O találna választ, kiutat a tüskebozótból. Balszerencséjére Kacsun észak felé lovagol Szübötejjel és Batuval. Kaszar ez alkalommal egyedül maradt.

Érezte a fiatalabbakból áradó sürgetést: őt nézték, valamiben reménykedve, amivel megváltoztathatja a döntést. De neki nem jutott eszébe semmi azon kívül, hogy megöli a sámánt. De rájött, hogy hasztalanul tenné. Mohrol hitt a saját szavaiban, és amennyire Kaszar megítélhette, a színigazat mondta. Lehunyta a szemét és feszülten várta, meghallja-e Kacsun hangját. Mit mondanak Valakinek meg kell halnia Ögödejért. Kaszar fölemelte a fejét, kinyitotta a szemét.

- Én leszek az áldozatod, sámán. Vedd az életem a kánért. Ennyit megtehetek a testvérem emlékére a testvérem fiáért.

- Nem! - Mohrol elfordult tőle. - Nem te vagy a jelölt, ma nem. Az előjelek világosak. A választás éppen olyan egyszerű, mint amilyen nehéz.

A sámán beszéde közben Toluj fáradtan elmosolyodott. Odalépett Kaszarhoz, és megölelték egymást. Ögödej és a sámán elfordította a tekintetét.

- Alkonyaikor, Mohrol - mondta Toluj, és a sámánra nézett. -Adj nekem egy napot, hogy felkészüljek.

- Nagyuram, az előjelek világosak. Nem tudjuk, hogy a kán meddig maradhat, mielőtt elragadnák a szellemét.

Ögödej semmit sem szólt, amikor az öccse ránézett. Toluj vívódva összeszorította a fogát.

- Nem futok meg, testvérem - suttogta. - De nem állok készen a késre, még nem. Add nekem a napot, és áldani foglak a másik oldalról.

Ögödej gyöngén, elkínzott arccal bólintott. Szeretett volna szólni, elzavarni Mohrolt, és megakadályozni, hogy a rosszindulatú szellemek visszatérjenek hozzá. De nem bírta megtenni. Egy emlékfoszlány visszahozta a magatehetetlenségét. Azt nem bírná ki még egyszer.

- Alkonyatkor, testvérem - mondta végül.

Toluj szó nélkül kisietett a jurtából. Az alacsony ajtónál lehajolt, hogy kibújjon a tiszta levegőre, a napsütésbe.

Körülötte élettől és tevékenységtől pezsgett a hatalmas tábor. Lovak, asszonyok, gyerekek és harcosok zsinatoltak. Toluj szíve fájdalmasan lüktetett a kedves, hétköznapi jelenettől. Belenyilallt a kétségbeejtő tudat, hogy ez az utolsó reggel. Nem látja többé a felkelő napot. Egy darabig állt és nézte, egyik kezét a szeme elé emelte, hogy ne vakítsa a fény.

Tizennegyedik fejezet

Toluj levezette a tízfős lovas csapatot a tábor melletti folyóhoz. Fia, Möngke, a jobbján lovagolt, fiatal arca sápadt volt a feszültségtől. Két rabszolganő futott Toluj kengyele mellett. A parton leszállt, a rableányok levették róla a páncélt és a ruhát. Meztelenül belegázolt a hideg vízbe, lába elmerült a hűvös sárban. Ráérősen megmosakodott, az iszappal súrolta le a zsiradékot a bőréről, aztán alámerült, hogy leöblítse magáról a sarat.

A rableányok is levetkőztek, és ugyancsak belementek a folyóba. Dideregve tisztították Toluj körmeit a csontpiszkálókkal. Mindkettő derékig állt a vízben, mellbimbójuk kihegyesedett a hidegtől. Nem dévajkodtak, nem kacarásztak, és Tolujt sem izgatta föl a látvány, holott máskor eljátszadozott volna velük a sekélyesben, és addig fröcskölte volna őket, amíg sikítozni nem kezdenek.

Óvatosan, erősen összpontosítva elvett egy palack tiszta olajat, és beledörzsölte a hajába. A szebbik rableány lófarokba kötötte fekete haját, amely hosszan lelógott a hátára. Toluj tarkóján nagyon fehér volt a bőr, mert a haja megvédte a naptól.

Möngke figyelte az apját. A többi minghaan cserzett veterán volt, ezer csatában vettek részt. Mellettük fiatalnak és tapasztalatlannak érezte magát, de ők rá se bírtak nézni. Elnémította őket a tisztelet Toluj iránt és Möngke tudta, hogy az apja miatt meg kell őriznie a hideg arcot. Szégyent hozott volna a tábornokra, ha a fia sír, így hát Möngke úgy állt, mint egy sziklaszirt. Mégsem tudta levenni a szemét az apjáról. Toluj közölte velük a döntését, amely mindnyájuknak fájt, de semmit sem tehettek, ha egyszer a tábornok így akarja, és a kánnak erre van szüksége.

Egyikük halkan füttyentett, mert meglátta, hogy Kaszar kilovagol a tábor egy másik részéből. Tisztelték a tábornokot, de akkor is elállták volna a folyóhoz vezető utat. Ezen a napon még az sem érdekelte őket, hogy Dzsingisz testvére.

Toluj üres tekintettel bámult maga elé, miközben összekötötték a haját. A füttyentésre magához tért, és biccentett Möngkének, hogy engedjék át Kaszart. Nagybátyja leszállt a lóról, és odajött hozzá a partra.

- Szükséged lesz egy barátra, hogy segítsen - mondta Kaszar.

Möngke tekintete szinte belefúródott Kaszar tarkójába, aki észre sem vette.

Toluj némán nézett fel a folyó vizéből. Aztán bólintott, és kilépett a partra. Rabnői követték, ő pedig türelmesen várt, amíg ledörgölték. A nap megmelegítette, kissé enyhült benne a feszültség. A parton heverő páncélra nézett. Egy halom vas és bőr. Ilyet viselt egész felnőtt életében, most váratlanul mégis idegennek tűnt. Most nem volt kedve ehhez a kínai dologhoz.

- Nem veszem fel a páncélt - mondta Möngkének, aki a parancsait várta. - Csomagoltasd el. Talán idővel fölveszed az emlékemre.

Möngke a fájdalmával küzdve lehajolt, és összenyalábolta a páncél darabjait. Kaszar helyeslően pillantott rá. Tetszett neki, hogy Toluj fia megőrzi méltóságát. Apás büszkeség ragyogott a szemében, noha Möngke elfordult, és nem láthatta Kaszar pillantását.

A rabnők magukra kapkodták a ruhájukat, hogy elfedjék meztelenségüket. Toluj elküldte az egyiket, hogy hozzon el a jurtájából egy deelt és egy nadrágot, és egy pár új csizmát. A lány mezítláb futott a füvön. Olyan szépen mozgott, hogy nem is egy férfi megfordult utána és megbámulta, a napfényben megcsillanó lábát.

- Igyekszem elhinni, hogy tényleg megtörténik - mondta halkan Toluj. Kaszar ránézett, kinyújtotta a kezét és megszorította unokaöccse meztelen vállát néma támogatásképpen. Toluj folytatta: - Amikor láttam, hogy jössz, abban reménykedtem, hogy valami változott. Azt hiszem, valahol az utolsó pillanatig várni fogok egy kiáltásra, valamilyen haladékra. Különös, hogy az ember mi mindennel képes kínozni magát.

- Tudom, hogy az apád büszke lenne rád - felelte Kaszar. Fölöslegesnek érezte magát, nem találta a megfelelő szavakat.

Toluj látta rajta, mennyire elkeseredett, és különös módon éppen ő szánta meg.

- Azt hiszem, bácsikám, jobb lenne, ha most egyedül maradnék - mondta szelíden. - Itt van a fiam, hogy vigasztaljon. O viszi majd haza az üzeneteimet. Rád később, naplementekor lesz szükségem. - Sóhajtott. - Akkor kétségtelenül szükség lesz rá, hogy mellettem állj. Most azonban megírok pár levelet, aztán parancsokat kell adnom.

-Jól van, Toluj. Visszajövök alkonyaikor. Egy dolgot azonban mondok neked: ha ennek vége, megölöm azt a sámánt.

Toluj kuncogott.

- Nem is vártam tőled mást, bácsikám. Kell majd nekem egy szolga a másvilágon. Ő éppen megteszi.

A rableány visszatért egy ölnyi tiszta gyapjúruhával. Toluj felhúzta a durva szövésű nadrágot, elrejtve férfiasságát. A rabnő megkötötte a derekán a madzagot. Toluj kitárt karokkal állt, és a semmibe nézett. Asszonyai elsírták magukat, de egyik férfi sem szólt rájuk. Toluj örült, hogy a nők megsiratják. Nem mert Sorhatanira gondolni, és arra sem, hogy mit szól majd a történtekhez. Kaszar visszaszállt a lovára. Az öreg tábornok szavát elvette a bánat. Intett a jobb kezével, megfordította a lovát, és ellovagolt.

Toluj a fűre telepedett, a rabnők előtte térdeltek. Az új csizma puha bőrből készült. A lányok nyersgyapjúból készült kapcát tekertek a lábára, aztán föladták rá a csizmát, és gyors, ügyes mozdulatokkal megkötötték. Végül Toluj fölállt.

A legegyszerűbb deeljét választotta, egy könnyű, bélelt vászon köntöst, amelyet a parányi csengettyűket formázó gombokon kívül semmi sem díszített. Régi darab volt, valaha Dzsingisz viselte, és a farkas nemzetség mintáját hímezték rá. Toluj végigfuttatta ujjait a kezdetleges mintán, és ez megvigasztalta. A ruhát az apja nyűtte el, talán a szövet megőrzött egy csipetnyit a régi erőből.

- Gyere, Möngke, járjunk egyet! - szólt oda a fiának. - Vannak dolgok, amelyekre emlékezned kell a kedvemért.

Eljött az alkonyat az utolsó napon. A hűvös fényből lassan kioldódtak a színek, a pusztaság szürkévé változott. Toluj keresztbe tett lábbal ült a fűben, és nézte, ahogy a nap megérinti a nyugati hegyeket. Jó nap volt. Meghágta a rableányokat, kis időre elmerült a hús örömeiben. Kijelölte helyettesét a tümen vezérének. Lakota jó és hűséges ember. Nem hoz szégyent Toluj emlékére, és idővel, ha Möngke több tapasztalatot szerez, átadja helyét a fiúnak.

Délután átjött Ögödej, elmondta, hogy Sorhatanit teszi meg a Toluj-család fejévé, és felruházza mindazokkal a jogokkal, amelyek a férjének jártak. Sorhatanira száll Toluj vagyona, és úgy rendelkezhet a fiaival, mintha az apjuk lenne. A hazatérő Möngke megkapja Toluj többi feleségét és rabnőjét, hogy védhesse őket azoktól, akik visszaélhetnének a helyzettel. A kán árnyéka biztonságot jelent a családnak. Ez volt a legkevesebb, amit Ögödej fölajánlhatott, de Toluj kevésbé félt, könnyebben lélegzett, miután meghallgatta. Már csak arra vágyott, hogy még egyszer utoljára beszélhessen Sorhatanival és a többi fiával, még egyszer magához szoríthassa a feleségét, és beszívhassa hajának illatát.

Sóhajtott. Nehéz volt békét találni most, mikor lemegy a nap. Igyekezett belekapaszkodni minden pillanatban, de az elméje elárulta, a tudata ki-kihagyott. Az idő olajként csurgott ki a kezéből, és egyetlen pillanatot sem tudott megragadni.

A tümenek felsorakoztak, hogy tanúi legyenek áldozatának. Előtte a fűben Ögödej állt Kaszarral és Mohrollal. Hármuktól valamivel távolabb Möngke várakozott. Csak ő nézte egyfolytában az apját. Egyedül ez a merev pillantás mutatta iszonyatát és hitetlenségét.

Toluj mély lélegzetet vett, élvezte a lovak és birkák szagát az esti szélben. Örült, hogy a pásztorok egyszerű ruháját választotta. A páncél fojtogatná, vasra verné. így szabadnak, tisztának és nyugodtnak érezhette magát.

Elindult a csoporthoz. Möngke úgy bámult rá, akár egy fejbe kólintott borjú. Toluj magához ölelte a fiát, de gyorsan elengedte, mielőtt a mellén érzett reszketés átcsapott volna zokogásba.

- Készen állok - mondta.

Ögödej keresztbe tett lábbal ült az egyik oldalán, Kaszar a másikon. Möngke habozott, aztán ő is leült.

Valamennyien ellenségesen figyelték Mohrolt, aki tömjénkúpokat gyújtott rézedényekben. Vékony füstszalagok hullámzottak a síkság fölött, a sámán kántálni kezdett.

Mohrol kötésig meztelen volt, bőrét vörös és sötétkék csíkok borították. Szeme egy álarc mögül pillantott rájuk, amelynek alig volt emberformája. A négy férfi nyugat felé nézett. Amíg a sámán végigénekelte a halotti dal hat szakaszát, nem vették le a szemüket a lenyugvó napról, amelyet lassan elnyelt a láthatár, míg végül csak egy vastag arany vonal maradt belőle.

Mohrol dobbantott, amikor befejezte a Földanyának szóló verset. Kést döfött a levegőbe, és Ég Atyát szólította. A hangja erősödött, egyszerre énekelt orrból és torokból. Egyike volt a legrégebbi hangoknak, amelyekre Toluj emlékezett. Szórakozottan hallgatta, mert nem tudta levenni a szemét az arany szálról, amely az élethez kötötte.

Amikor a négy szélhez szóló éneknek is vége lett, Mohrol egy kést nyomott Toluj tenyerébe. Toluj rámeredt a kékesfekete pengére az utolsó fényben. Megtalálta a nyugalmat, amelyre szüksége volt. Körülötte minden körvonal kiélesedett. Mélyen beszívta a levegőt, és a bőréhez szorította a pengét.

Ögödej kinyújtotta a kezét, és megragadta a bal vállát. Kaszar ugyanígy tett a jobb vállával. Toluj érezte erejüket, gyászukat, és legyőzte félelmének maradékát.

Möngkére nézett, és látta, hogy az ifjú szeme tele van könnyekkel. Nem volt ebben semmi szégyen.

- Vigyázz anyádra, fiam! - mondta Toluj, aztán elfordította a tekintetét, és mélyet lélegzett.
- Itt az idő- mondta. - megfelelő áldozat leszek a kánért. Magas, erős és fiatal vagyok. Átveszem testvérem helyét.

A nap eltűnt nyugaton. Toluj magába döfte a pengét, és eltalálta a szívet. Tüdejéből elnyújtott hörgéssel távozott a levegő. Rájött, hogy nem tud lélegezni, és le kellett küzdenie fejvesztett rémületét. Tudta, hogyan kell vágnia. Mohrol elmagyarázta a szertartás minden apró részletét. A fia nézi, erőt kell vennie magán.

Teste megkeményedett, minden izma görcsösen feszült. Újra beszívta a levegőt, megcsavarta a kést bordái között, hogy belehasítson a szívbe. A fájdalom égette, akár a billog. Kirántotta a kést és döbbenten nézte az utána zúduló vért. Ereje fogyatkozott, előredőlt. Kaszar utánanyúlt, és megmarkolta a kezét hitetetlenül erős ujjaival. Toluj hálásan nézett rá, de képtelen volt megszólalni. Kaszar magasabbra vezette a kezét, ujjait rászorítva a késre, hogy ne ejthesse el.

Toluj megroskadt. Kaszar segített neki, hogy elhúzhassa a pengét a torkán. Megdermedt, jégember lett, miközben meleg vére kifolyt a fűre. Nem látta a sámánt, aki egy csészét tartott a torkához. A feje előre billent, Kaszar tartotta meg a tarkójánál fogva. Toluj addig is érezte Kaszar kezének melegségét, amíg meghalt.

Mohrol odanyújtotta a teli csészét Ögödejnek. A kán lehajtott fejjel térdelt, és a sötétbe bámult. Nem engedte el Toluj testét, így az továbbra is egyenesen ült két rokona között.

- Innod kell, nagyuram, mielőtt végeznék - mondta Mohrol.

Ögödej hallotta. Bal kezébe fogta a csészét, és megdöntötte. Fuldokolt testvérének meleg vérétől. Egy kevés lecsurgott az ál-lán és a nyakán. Mohrol nem szólt. A kán megemberelte

magát, és leküzdötte hányingerét. Ahogy a csésze kiürült, Ögödej elhajította a homályban. Mohrol ismét énekelni kezdte a hat verset, hívta a szellemeket, hogy legyenek tanúi az áldozatnak.

A felénél se járt, amikor hallotta, hogy Ögödej a fűbe hány. Már túl sötét volt ahhoz, hogy lássa, a hangokkal meg nem törődött.

Sorhatani kurjongatva hajszolta a lovát. A kanca vágtában repítette a barna pusztaságban. Fiai mellette száguldottak. A tartalék lovakkal és a málhás állatokkal együtt szép nagy porfelhőt hagytak maguk után. Forrón sütött a nap, Sorhatani ujjatlan, sárga selyeminget, szarvasbőr nadrágot, és puha csizmát vett a lovagláshoz. Mocskos volt, hosszú ideje nem fürdött, de ujjongott a boldogságtól, hogy a törzsek ősi szállásföldjén nyargalhat a lovával.

A fű nagyon száraz volt, a völgyek szomjaztak. Az aszály a legszélesebb folyók kivételével mindent kiszikkasztott. Ha meg akarták tölteni a tömlőket, addig kellett ásniuk a meder agyagjában, amíg el nem kezdett szivárogni a lyukba a víz, ám az is egy kicsit sós volt, és nagyon sáros. A selyem ismét bebizonyította értékét, mert ki lehetett szűrni vele az iszapot és a csapkodó rovarokat a drága nedűből.

Lovaglás közben látta a birkák és ökrök fakó csontvázait, amelyeket fehér szilánkokká harapdáltak a farkasok vagy a rókák. Más talán nem tekintette volna ilyen nagy ajándéknak ezt az aszályos földet, amelyet a férje kapott. De Sorhatani tudta, hogy kemény évek mindig lesznek, márpedig egy ilyen föld erős férfiakat és még erősebb nőket terem. A fiai máris megtanulták, hogy be kell osztaniuk víztartalékaikat, és nem nyakalhatnak úgy, mintha mindig lenne a kezük ügyében egy forrás. A telek dermesztőek, a nyarak égetőek, de az övék a mérhetetlen szabadság - és mindig megjön az eső. Gyerekkorából emlékezett, hogy a látóhatárig nyúltak a dombok, amelyek úgy hullámzottak, mint a zöld selyem. A föld elviselte az aszályokat és a hideget, aztán újjászületett.

A távolban feltűnt a Deliun Boldag, a csúcs, amelynek szinte misztikus jelentése volt a törzsek legendáiban. Dzsingisz valahol ennek a helynek a közelében született. Apja, Jiszügej itt lovagolt a harcosaival, hogy a leghidegebb hónapokban megvédjék nyájaikat a rablóktól.

Sorhatani egy másik szirtet nézett, a vörös sziklát, amelyet Dzsingisz megmászott a testvéreivel, amikor a világ még kisebb volt, és a törzsek egymás torkának ugrottak. Három Ha lépést tartott vele. A vörös csúcs növekedni kezdett. Itt talált Dzsingisz és Kacsun egy sasfészket, és két tökéletes fiókát szedtek ki belőle, hogy dicsekedhessenek az apjuknak. Sorhatani el tudta képzelni izgalmukat, még az arcukat is láthatta a saját fiaiban.

Csak azt bánta, hogy Möngke nincs itt, noha tudta, hogy ez csak afféle anyai bolondság. Möngkének meg kell tanulnia az apja és nagybátyjai mellett a vezetést, a hadviselést. A harcosok semmibe vennének egy olyan tisztet, aki semmit sem tud a terepről vagy a taktikáról.

Vajon Dzsingisz anyja ugyanúgy szerette Behtert, mint ő a saját elsőszülöttjét? A legendák szerint Behter komoly fiú volt, akárcsak Möngke, hiányzott belőle Kubilaj villámgyors felfogása és humora is.

Nézte, hogyan lovagol Kubilaj. Csin mintára nyírott, varkocsba font haja csapkodott a szélben. Vékony és izmos volt, mint az apja és a nagyapja. Fiai versenyeztek a porban, és Sorhatani ugyanolyan büszke volt ifjúságukra és erejükre, mint a magáéra.

Toluj és Möngke már hónapokkal ezelőtt elment. Nehezére esett elhagynia Karakorumot, de tábort kellett vernie férje számára, és föl kellett derítenie a környéket. Neki kellett felállíttatnia a jurtákat a Deliun Boldag árnyékában, és jó legelőket keresnie a folyóparti lapályokon. Sok ezer férfi és nő jön vele a hazai földre, ám egy darabig még várhatnak, amíg ő elvágtat a vörös hegyhez.

Egy napon Möngke talán akkora sereget vezényel, mint Szübötej; vagy hatalmas ember

lesz Csagatáj nagybátyja udvarában. Jólesik ilyesmiről álmodozni egy ilyen napon, amikor szél lobogtatja hajának selymes erdejét.

Sorhatani hátrapillantott, ellenőrizte, nem maradtak-e le férjének emberei. Két legszilajabb harcosa a család közelében lovagolt. Sorhatani látta, hogy a fejük jobbra-balra forog, figyelnek a veszély legkisebb jelére is. Elmosolyodott. Toluj a távozása előtt megparancsolta, hogy nagyon vigyázzanak a feleségére és a fiaira. Lehet, hogy szülőházájuk dombjairól és síkságairól eltűntek a nomád törzsek, de azért mégis aggódott. Derék ember, gondolta Sorhatani. Ha apja becsvágyának a töredéke szorult volna belé, magasra jutott volna. Sorhatani kedvét nem rontotta el ez a gondolat. Férje sorsát sohasem ő irányította. Dzsingisz legfiatalabb fia volt, és kicsi korától tudta, hogy a bátyái vezetnek, ő pedig követi őket.

A fiait más anyagból gyúrták. Még a legfiatalabbat, Arik-Bökét is harcosnak és tudósnak képezték attól a pillanattól, hogy járni tudott. Mindannyian ismerték a csin udvari írást, és olvasni is tudtak. Noha Sorhatani Krisztushoz és az ő anyjához imádkozott, a fiúkat megtanították Csin és Szung vallására, mert ott van az igazi hatalom. Akármit tartogasson a jövő, Sorhatani tőle telhetőleg felkészítette rá a fiait.

A kis csapat leszállt a lóról a vörös hegy lábánál. Sorhatani felkiáltott örömében, amikor meglátta a magasban köröző sasokat. Attól tartott, csak a pásztorok lódítanak a sasokról, hogy még szebbé fényezzék Dzsingisz történetét. Pedig itt vannak, és a fészkük ott lesz valahol fent a szirtek között.

Férje harcosai utolérték, és mélyen meghajolva, türelmesen várták a parancsait.

- A fiaim felmásznak a fészekhez! - mondta Sorhatani olyan izgatottan, mint egy kislány. Nem kellett magyarázkodnia. A két harcos felsandított a köröző madarakra. - Keressetek vizet a környéken, de ne menjetek nagyon messzire!

A férfiak pillanatok alatt nyeregbe szökkentek, és elvágtattak. Megtanulták, hogy Sorhatani ugyanúgy engedelmességet vár el tőlük, mint a férje. Hatalmasok között nőtt föl, és nagyon fiatalon került be a nagykán családjába. Tudta, hogy a férfiak jobban szeretnek valakit követni, mert a vezetés akaraterőt követel. Benne megvolt ez az erő.

Kubilaj és Hülegü már a vörös szikla lábánál járt, a szemük elé tartották kezüket, hogy óvják a naptól, úgy keresték a fészket. Bár kissé későre járt már az idő. Ha vannak is fiókák, nyilván megerősödtek már, s talán el is tudnak repülni a fészekből. Sorhatani nem tudhatta, nem éri-e csalódás a fiait, de ez nem számít. Az anyjuk beleszőtte őket Dzsingisz életének legendájába; sosem fogják elfelejteni a kapaszkodást, akár hoznak magukkal fiókát, akár nem. Olyan emléket ad nekik, melyről sokat mesélhetnek egy napon a saját gyerekeiknek.

A fiúk lerakták fegyvereiket, és egy könnyű szakaszon kapaszkodni kezdtek. Sorhatani kivett egy tömlő sajtot a nyerge alól. Maga morzsálta össze apróra a sajtot, hogy ne horzsolja fel a kanca bőrét, míg megpuhul a vízben. Nagyon szerette ezt a kesernyés, frissítő, sűrű sárga pépet. Megnyalta a száját, beledugta a kezét a tömlőbe, és leszopogatta az ujjait.

Gyorsan vizet hozott a málhás lovaktól, és egy bőrvödörből megitatta a saját hátasaikat. Amikor mindezzel végzett, tovább turkált a nyeregtáskájában, amíg nem talált egy kevés szárított datolyát. Bűntudatosan nézte a hegyet, miközben elmajszolt egy datolyát, mert a fiai rajongtak a ritka csemegéért. De hát nincsenek itt. Látta őket, ahogy egyre magasabbra kúsznak, erős, vékony tagjaiknak nem okozott gondot a hegymászás. Napnyugtára térnek vissza, addig kivételesen egyedül lehet. Megbéklyózta a lovat egy hosszú kötéllel, hogy ne csámborogjon el, aztán szétterített egy nyeregtakarót a száraz füvön, és letelepedett.

Át szundikálta a délutánt, élvezte a békés magányt. Időnként elővett egy deelt, amelyet aranyszállal hímezett Kubilajnak. Nagyon szép lesz, ha elkészül. Lehajtott fejjel öltögetett, a szálakat erős, fehér fogával harapta el. Álmosító volt a meleg napfény, és Sorhatani egyszer csak elszunnyadt. Délután ébredt fel, amikor már hűvösre fordult az idő. Fölállt, ásítva

nyújtózott. Jó föld ez, otthon érezte magát rajta. Az ifjú Dzsingiszről álmodott, ettől kipirult és izzadtságfoltok lepték el. Erről az álomról nem fog mesélni a fiainak.

A messzeségben egy lovasra lett figyelmes. Ösztönös képesség volt, olyan nemzedékek öröksége, amelyek akkor maradtak életben, ha időben észrevették az ellenséget. Az asszony elkomorodott, a szeme fölé tartotta a kezét, aztán csővé hajlította az ujjait, hogy jobban összpontosíthasson a távoli alakra. Ez régi felderítő trükk volt, de az alakból így is csak egy sötét pöttyöt látott.

Férje harcosai nem aludtak délután; máris vágtattak, hogy elfogják a magányos lovast. Sorhatani békessége összezsugorodott és megfakult. A harcosok odaértek a lovashoz, a pontból folt lett.

- Ki vagy? - mormolta magában.

Nehéz volt nem aggódni. A magányos lovas csakis a hírvivők közé tartozhat, akik mérföldek ezreit járták be a kán és tábornokai szolgálatában. A lovakat váltva száz mérföldet is képesek voltak megtenni egy nap alatt, néha többet is, ha élethalál kérdésről volt szó. Az ilyenek tíz nap alatt ideérnek a csin területről, ahol a kán erői tartózkodnak. Sorhatani látta, hogy a három lovas együtt közeledik a vörös sziklához, és a hasa csikarni kezdett a hirtelen balsejtelemtől.

Mögötte lefelé ereszkednek a fiai. Vidáman karattyoltak, de nem rikoltoztak diadalmasan. A fiatal sasok már kirepültek, vagy kitépték magukat a markolászó ujjak közül. Sorhatani elcsomagolta értékes tűit és cérnaorsóit, ösztönös szakértelemmel megkötötte a csomókat. Inkább ezzel foglalkozott, mint hogy tehetetlenül várakozzon. Ráérősen elrendezte a nyeregtáskákat és a vizes tömlőket.

Visszafordult, és a szájához kapta a kezét, mert fölismerte a harcosoktól közrefogott, magányos lovast. Még elég messze voltak, majdnem rájuk kiabált, hogy siessenek. Ahogy közelebb értek, látta, hogy Möngke imbolyog a nyeregben, közel járt a teljes kimerültséghez.

Vastagon belepte a por, a lova oldala kérges volt a sártól, mert Möngke a nyeregből vizelt, hogy ne kelljen leszállnia. Sorhatani tudta, hogy a felderítők akkor teszik ezt, ha teljes sebességgel kénytelenek továbbítani a hírt, és a szíve összeszorult a félelemtől. Nem szólt, amikor legidősebb fia nyeregből szállva megtántorodott, kis híján elesett, mert a térdei felmondták a szolgálatot. A nyeregkápába kapaszkodva jobb kezével dörgölte ki a görcsöt a lábából. Végül találkozott a tekintetük, és Möngkének nem kellett szólnia.

Sorhatani akkor még nem sírt, bár sejtette, hogy a férje elment. Kihúzta magát, agyában összevissza kavarogtak a gondolatok. Olyan sok dolga volt!

- Isten hozott a táboromban, fiam - mondta végül.

Mintegy álomban fordult a harcosokhoz, és utasította őket, hogy rakjanak tüzet, főzzenek sós teát. A többi fia néma értetlenséggel bámulta a kis csoportot.

- Ülj le, Möngke - mondta halkan az asszony.

Fia bólintott, a szeme vörös volt a fáradtságtól és a bánattól. Leült a fűre az anyja mellé, biccentett Kubilajnak, Hülegünek és Arik- Bőkének, akik szorosan körülvették anyjukat. Amikor a sós tea elkészült, Möngke néhány korttyal leküldte az első csészére valót, hogy megtisztítsa a torkát a portól, mert meg kellett szólalnia. Sorhatani az érzelmek zűrzavarában majdnem rákiáltott, hogy belefojtsa a beszédet. Ha Möngke nem szól, akkor talán még nincs minden veszve. Ha egyszer kijönnek a szavak a száján, Sorhatani élete, a fiai élete örökre megváltozik, ő pedig elveszíti azt, akit szeretett.

- Az apám halott - szólalt meg Möngke.

Az anyja egy pillanatra lehunyta a szemét. Elveszett az utolsó remény is. Mélyet lélegzett.

- Jó férj volt - suttogta fulladozva. - Olyan harcos, aki a kán tízezer emberének parancsolt. Elképzelni sem tudjátok, menynyire szerettem. - A könnyektől nagyobbnak tűnt a szeme, a

hangja berekedt, mert a torkát összeszorította a gyász. - Mondd el, Möngke, hogy történt. Semmit se hagyjál ki.

Tizenötödik fejezet

Szübötej megállt a szikla pereménél, kihajolt a nyeregből, és lenézett a völgybe. Egy napba került, hogy feljusson ide a kecskecsapásokon, de ilyen magasságból húszmérföldnyire ellátott, tekintete befogta a dombokat, falvakat, folyókat és városokat. Nyugaton a széles Volga folyó kanyargóit, de az nem jelent komoly akadályt. Már előreküldött embereket, hogy lábaljanak át a homoknyelveken, kutassák át a mögöttük elterülő szigeteket és partokat. Évekkel ezelőtt már portyázott ezeken a földeken. Mosolygott, amikor eszébe jutott, hogyan keltek át emberei a fagyott folyókon. Az oroszok nem hitték el, hogy van ember, aki elviselné az ő telüket. Tévedtek. Akkor csak Dzsingisz hívhatta vissza. Amikor a nagykán hazaparancsolta a sereget, Szübötej visszafordult, de ez nem történhet meg még egyszer. Ögödej szabad kezet adott neki. A csin határt biztosították keleten. Ha szét tudja zúzni a nyugati országokat, akkor tengertől tengerig a nemzeté a világ. Akkora birodalmat hoz létre, hogy azt fel sem lehet fogni ésszel. Szübötej alig várta, hogy láthassa az orosz erdőkön túl elterülő földeket, egészen a legendás hideg tengerekig és a halottfehér embereket, akikre sosem süt a nap.

Ilyen kilátás mellett könnyű volt elképzelni az ügynökök hálózatát. Szübötej volt a lelke a kémek és hírvivők pókhálójának. Ügynökei - férfiak és nők - ott voltak több száz mérföldes körön belül minden piacon, faluban, városban és erődben. Némelyiknek fogalma sem volt arról, hogy a fizetésüket a mongol seregektől kapják. Egyes felderítői és hírszerzői török vérből származtak, mert azoknak nem volt olyan vágott szemük, mint Szübötej harcosainak. Mások olyan népekből eredtek, amelyekkel Szübötej és Batu szövetséget kötött, vagy leigázta őket. Hontalanul és kétségbeesetten tántorogtak elő hamuvá lett falvaikból, és bármit megtettek a hódítóknak az életükért cserébe. A kán ezüstje folyóként áradt Szübötej kezéből. Legalább annyi információt vásárolt, mint húst és sót - de ezeket többre értékelte, mint azokat.

Batu felé fordult, aki most tette meg az utolsó kanyart, és a szikla peremére kormányozta a lovát, mielőtt leszállt. Batu unott ellenszenvvel bámulta a lenti völgyeket. Szübötej elkomorodott. Éppen úgy nem változtathatta meg a múltat, mint ahogy nem vitathatta Ögödej kán jogát arra, hogy egy duzzogó siheder kezére adjon tízezer katonát. Egy zöldfülű kamasz igen nagy károkat okozhat egy hadseregben. Különös módon ez nem vette el a kedvét attól, hogy kitartóan képezze Batut a lehető leghatékonyabb pusztítóvá. Egyedül az idő adhat neki távlatot és bölcsességet, amelyeket Batu jelenleg nélkülöz.

Hosszú ideig némán ültek, amíg Batu türelme el nem fogyott. Szübötej erre számított. A dühös fiatal harcosból hiányzott a nyugalom és a belső béke. Folyamatosan sistergett benne a harag, és ezt az egész környezete érezte.

- Megjöttem, Szübötej Bahadur. - Batu olyan vigyorral ejtette ki a tábornok becenevét, a bátort, ami gúnnyá torzította a jelzőt. - Mi az, amit csak a te szemed lát?

Szübötej úgy válaszolt, mintha mi sem történt volna, tébolyítóan flegma hangon.

- Ha folytatjuk utunkat, Batu, embereid nem láthatják át a terepet. Eltévedhetnek, vagy akadályba ütközhetnek. Látod azokat az alacsony dombokat i

Batu tekintete követte Szübötej mozdulatát.

- Innen láthatod, hogy majdnem összeérnek, de középütt marad egy rés, ami... egy, talán két mérföld széles. Négy-öt li, ha csin mértékegységet használunk. Kétoldalt elrejthetünk egy-egy ming-haant, rajtaütés céljából. Ha az oroszokat néhány mérfölddel arrébb csatára kényszerítjük, visszahúzódva a dombok közé csalhatjuk őket, és onnan nem szabadulhatnak.

- Ebben nincs semmi új - mondta Batu. - Ismerem a színlelt visszavonulást. Azt hittem, valami érdekesebbet mutatsz, ami megéri, hogy felvonszoljam idáig a lovamat.

Szübötej rászögezte hideg tekintetét a fiatalemberre, ám Batu pimasz

magabiztossággal állta a pillantását.

- Nos, Szübötej orlok? - kérdezte. - Van valami, amit mondani akarsz nekem?

- Fontos a terep kiválasztása, amelyet aztán jól átkutatsz, hogy hol rejtőznek akadályok - felelte Szübötej.

Batu kuncogott, és ismét lebámult. Akármilyen arcátlanul handabandázott, Szübötej láthatta rajta, hogy a táj minden részletét számba veszi. A pillantása csakúgy cikázott, miközben elméjébe véste a terepet. Ellenszenves növendék volt, de az esze vágott, mint a borotva. Időnként nagyon emlékeztetett az apjára. Az emlékek enyhítették a tábornok ingerültségét.

- Mondd meg, mit látsz a tümenjeinkben - folytatta Szübötej.

Batu vállat vont. A mélyben látta a lassan vonuló öt hadoszlopot. Egy pillantással felmérte a rendeltetésüket.

- Külön menetelünk, és együtt támadunk. Öt ujj a lehetőleg-nagyobb területet fedi le. Hírvivők tartják a kapcsolatot, hogy gyorsan visszavághassanak bármire. Azt hiszem, a nagyapám vezette be a szokást. Úgy tudom, bevált.

Elvigyorodott, de nem nézett Szübötejre. Jól tudta ő, hogy a tábornok érdeme az alakzat, amelynek segítségével egy kis sereg is hatalmas területeket fésülhet át, legyalulva városokat-falvakat maga előtt, füstölgő romokkal jelezve az útját. Kizárólag akkor egyesültek, ha erős ellenség bukkant föl, ha a hírvivők vágtába ugratták a tümeneket. Ilyenkor ököl lett belőlük, amely minden ellenállást felmorzsolt, mielőtt folytatták az útjukat.

- Éles a szemed, Batu. Mondd meg nekem, mit látsz még.

Szübötej hangja őrjítően nyugodt volt. Batu lépre ment, úgy döntött, megmutatja, hogy neki nincs szüksége leckékre. Hadarva, hadonászva beszélt.

- Minden oszlop előtt felderítők vonulnak tízes csoportokban. Nyolcvan mérfölddel a főerők előtt haladnak és felkutatják az ellenséget. Középen vannak a családok, a poggyász, a jurták ezrei, ökrök, tevék, dobosok, szétszedett sátrak. Vannak mozgó kovácsműhelyek, amelyeket küllős, vasalt kerekű szekerek visznek. Azt hiszem, tábornok, ez a te ötleted. Ott fiúk és gyalogos harcosok menetelnek: ők az utolsó védővonal, ha a harcosokat lerohanják. Körülöttük terelik a birka- és kecskenyájakat, és természetesen a tartalék méneseket. Egy emberre három vagy még több jut. -Gyorsabban beszélt, élvezte a lehetőséget, hogy bizonyíthatja a tudását: - Utánuk következik a tümen nehézlovassága, ming-haanokra osztva. Ezután jön a könnyűlovasság. Ők az elsők, akik minden támadást nyilakkal fogadnak. Hátul cammog az utóvéd, akik azt szeretnék, ha közelebb lehetnének a menet elejéhez, és nem kellene mindenki más szarán keresztüllovagolniuk. Kezdjem el sorolni a tiszteket? Mint hallom, te vagy az orlok, a főparancsnok. A vérvonalad említésre sem méltó, tehát én vagyok a herceg, Dzsingisz kán unokája, akinek a neve szerepel a parancsokon. Sajátos rendelkezés, de ezt majd máskor beszéljük meg. Egy tüment vezetek, akárcsak Kacsun, Dzsebe, Csulgetej és Güjük tábornokok. A minghaan tisztek rangidősség szerint...

- Elég, Batu! -- mondta halkan Szübötej.

- Hugej, Mukali, Degej, Tolon, Onggur, Borokül...

- Elég! - reccsent rá Szübötej. - Ismerem a nevüket.

- Értem - mondta Batu, és felvonta a szemöldökét. - Akkor viszont nem értem, mit akarsz megtanítani nekem aztán, hogy fél napot elpocsékolva felkapaszkodtam utánad erre a sziklára. Ha hibáztam, akkor bizonyára úgy érzed, hogy rájuk kell mutatnod. Tévednék, tábornoki Elégedetlen vagy velem valamiért? Meg kell mondanod, hogy kijavíthassam a hibát.

Belefúrta tekintetét Szübötej szemébe, és most az egyszer nem leplezte a keserűségét. Szübötej leküzdötte a haragját, és megfékezte magát, mielőtt tönkretett volna egy fiatalembert, akinek nincs más hibája, csak a rosszindulat és a pimaszság. Túlságosan hasonlított

Dzsocsira ahhoz, hogy Szübötej ne ismerje el az igazát.

- Nem említetted a segédcsapatokat - mondta végül nyugodtan. Batu kellemetlen hangon vihogott.

- Nem, és nem is fogom. A mi szedett-vedett újoncaink csak arra jók, hogy felfogják az ellenség lövedékeit. Tábornok, visszamegyek a tümenemhez.

Meg akarta fordítani a lovát, de Szübötej kinyújtotta a kezét, és megfogta a szárat. Batu rámeredt, de volt annyi esze, hogy ne kapjon a kardja után.

- Még nem adtam engedélyt a távozásra - mondta Szübötej.

Az arcán még mindig nem látszott érzelem, de a hangja megkeményedett, a szeme nagyon hideg lett. Batu elmosolyodott, Szübötej látta rajta, hogy olyat akar mondani, ami véget vet kettejük között az erőltetett udvariaskodásnak. Ezért tárgyalt szívesebben idősebb tisztekkel, akiknek volt némi fogalmuk a következményekről, és nem dobták oda az életüket, csak mert rossz kedvük volt. Szübötej gyorsan és határozottan elébe vágott:

- Batu, a leghalványabb kétségem sincs afelől, hogy képes vagy követni a parancsaimat, így visszaküldelek Karakorumba. - Batu levegő után kapott, az arca eltorzult. Szübötej kíméletlenül folytatta. - Ott panaszkodhatsz a nagybátyádnak, de többé nem lovagolsz velem. Ha azt mondom, foglalj el egy dombot, inkább leöleted az egész tüment, semhogy kudarcot vallj. Ha azt mondom, foglalj el egy harcállást, halálra hajszolod a lovaitokat, hogy időben odaérj. Érted? Ha bármiben is kudarcot vallasz, nincs második esély. Ez nem játék, és engem egyáltalán nem érdekel, hogy mit gondolsz rólam. Ha van valami mondanivalód, most mondd.

Batut, aki már csaknem húszéves volt, megérlelték a karakorumi lóverseny megnyerése óta eltelt évek. Olyan gyorsan gyűrte le a haragját, ami megdöbbentette Szübötejt. Féket vetett indulataira, és úgy elrejtette őket, hogy tökéletesen kifejezéstelen lett a szeme. Bebizonyította, hogy inkább férfi, mint suhanc, de ez még veszélyesebb ellenféllé tette.

- Bízhatsz bennem, Szübötej Bahadur - mondta, és ezúttal hiányzott a megvetés a hangjából. - Engedelmeddel visszatérek a hadoszlopomhoz.

Szübötej bólintott, Batu visszafelé kezdett ügetni a hegylábhoz vezető kecskecsapáson. Szübötej egy darabig nézett utána, aztán elfintorodott. Vissza kell küldenie Karakorumba. Minden más tisztet megkorbácsoltatna, és lóhoz kötöztetne, hogy szégyen-szemre kullogjon haza. Csak Batu apjának, és igen, nagyapjának emléke tartotta vissza Szübötej kezét. Ok olyan emberek voltak, akiket lehetett követni. Talán a fiút is hasonlóvá lehet fejleszteni, hacsak meg nem öleti magát időközben. Előbb vizsgáznia kell, meg kell szereznie azt a tekintélyt, amely nem üres pökhendiségből, hanem a képességek igazi használatából fakad. Bólintott, miközben az előtte elterülő tájat nézte. Sok alkalom kínálkozik itt, hogy tűzben eddze meg az ifjú herceget.

Az orosz földek védtelenek voltak az olyasfajta támadásokkal szemben, amelyeket Szübötej tökéletesített. Még a nemesek otthonát és a kisvárosokat is legfeljebb egy fapalánk védte. Némelyiket évtizedek, sőt évszázadok óta erősítették, ám a mongol hadigépek a csin területen már diadalmaskodtak az efféle akadályokon. Katapultjaik szétzúzták az ócska rönköket, néha azokat is, akik elrejtőztek mögöttük. Az igaz, hogy a mongol íjászoknak sűrűbb erdőkkel kellett megküzdeniük, mint amilyeneket valaha is láttak. Ezek az erdők néha több ezer kilométer hosszan húzódtak, és nagy lovas hadseregek bújhattak meg bennük. Legutóbb rekkenő volt a nyár, és a heves esőzések annyira felpuhították a talajt, hogy gyakran alig tudtak haladni. Szübötej nagyon utálta a mocsarakat, de belátta, ha nem lennének, Dzsingisz nem errefelé támadott volna. Ezek a nyugati földek még mindig arra vártak, hogy leszakítsák őket. Szübötej, miközben bejárta a vidéket, nem találkozott olyan erővel, amely kihívást jelentett volna tümenjeinek. A mongolok sok száz mérföld hosszan törtek előre északi irányban, és a tél áldott szabadulást jelentett a legyektől, az esőtől és a betegségektől.

Az első évben meg kellett maradnia a Volga folyó keleti partján, mert ki kellett irtania minden lehetséges fenyegetést jelentő erőt erről a vidékről, a leendő hátországából, amelyen keresztülvezet a Karakorumnál véget érő, utánpótlási vonal. Noha a távolság irdatlan volt, máris folyamatosan érkeztek a lovasok. A tümenek mögött kiépültek az első postaállomások, amelyeket ugyanolyan jól megerősítettek, mint minden mást az orosz területen. Szübötejt nem érdekelték a házak, arra viszont alkalmasak voltak, hogy gabonát, nyergeket tartsanak bennük, no meg a ménesből kiválasztott leggyorsabb lovakat, hogy akinek szüksége van rájuk, vágtában folytathassa az útját.

Egy tavaszi reggelen Szübötej összehívta legmagasabb rangú tisztjeit egy mezőn, egy vízi szárnyasban bővelkedő tó mellett. Felderítői azzal töltötték a délelőttöt, hogy hálóikkal ezerszámra fogták el a madarakat, vagy szórakozásból lövöldözték őket. A táborban az asszonyok megkopasztották a zsákmányt, hogy majd megsüssék vacsorára. Valóságos torlaszokká nőttek a tollak, amelyek úgy folytak szét a füvön, akár a kiömlött olaj.

Batu gondosan titkolt kíváncsisággal nézte, amikor Szübötej szólította egyik legerősebb harcosát. A férfi arcát nem lehetett látni a fényes acélsisak alatt. Minden, amit viselt, nyugatról származott. Még a hátasa is valóságos szörnyeteg volt, fekete, mint az éjszaka, és másfélszer magasabb minden mongol lónál. Lovasához hasonlóan vasba burkolták, fémlemezekkel övezett szemétől a kemény bőr- és fémszoknyáig, amely a hátsó részét védelmezte a nyilaktól.

Néhányan mohón bámulták, de Batunak nem tetszett a fenevad. Akármilyen nagy is, ilyen páncélzattal biztosan lassú, legalábbis a csata sűrűjében.

- Ezzel kell szembenéznünk nyugaton - mondta Szübötej. -Ezek a vasketrecbe öltözött emberek jelentik a legfélelmetesebb erőt a harctéren. A karakorumi keresztény szerzetesek szerint feltartóztathatatlanok a támadásnál: a fém és bőr súlya összezúzhat bennünket.

A magas rangú tisztek kényelmetlenül toporogtak, nem tudták, hihetnek-e egy ilyen őrült kijelentésnek. Megigézve figyelték, ahogy Szübötej odakormányozza a hátasát a nagy állathoz. Eltörpültek a ló és a lovasa mellett, ám a gyeplővel irányított kisebb ló ügyesen megkerülte szűk körben a másikat.

-Tangut, emeld föl a kezed, amikor látsz! - parancsolta a fővezér.

Gyorsan megértették, amit Szübötej mutatni akart: elöl egy keskeny sávra szűkül a látótér.

- Még ha fölemelik is az arcvédőt, akkor sem látnak semmit abból, ami mellettük vagy mögöttük történik, és az a vas túl merev ahhoz, hogy gyorsan megfordulhassanak. - Szübötej kinyújtotta a kezét, és rá vágott a harcos mellpáncéljára. Úgy zengett, akár a harang.

- A melle jól védett. Alatta sodronying van, olyan, mint egy fémruha. Hasonló a feladata, mint a mi selyemingünké, de nem nyilak, hanem fejszék és pengék ellen készítették.

Szübötej intett egy fiúnak, aki hosszú lándzsát markolt. A fiú a páncélos harcoshoz futott, és odaadta neki a lándzsát, miután megkocogtatta a lábát, hogy felhívja magára a figyelmet.

- A következőképpen használják - folytatta Szübötej. - A mi nehézlovasságunkhoz hasonlóan rárontanak az ellenségre. Támadásnál nincs sebezhető pont a páncéljukon.

Intett Tangutnak. A harcos elkocogott, nehézkes fémtokja zörgött minden mozdulatra.

Kétszáz lépés után megfordította súlyos hátasát, amely felágaskodott, és lesunyta a fülét. A harcos oldalba rúgta, az állat előre rúgtatott, vastag lába dübörgött a földön. Batu látta, hogy amikor az állat lehajtja a fejét, a mell- és a fejpáncél áthatolhatatlan héjat alkot. A lándzsa lesüllyedt, a hegye köröket írt le, amelyek középpontjában Szübötej melle volt.

Batu azon kapta magát, hogy visszafojtja a lélegzetét. Rögtön kifújta, és közben haragudott magára, amiért Szübötejnek sikerült lenyűgöznie. Hidegen nézte, ahogy a teljes vágtára gyorsító harcos közeledik gyilkos fegyverével. A paták mennydörögtek, és Batu hirtelen megpillantott egy csatasort, mely csupa ilyen és hasonló harcosból állt, amint végigsöpörnek a csatatéren. Nagyot nyelt a gondolatra.

Szübötej villámgyorsan kitért a lovával. Látták, hogy a páncélozott harcos igyekszik helyesbíteni az irányt, de teljes sebességnél nem bírt megfordulni, és eldübörgött a fővezér mellett.

Szübötej sima mozdulattal fölemelte és megfeszítette íját, szinte nem is célzott. A ló elejét éppen olyan jól felvértezték, mint a lovasáét. Még a sörénye mentén is végigfutott egy páncéltaréj, ám a fém alatt a nagy nyak csupasz és védtelen volt.

Szübötej nyila belecsapódott a húsba. Az állat felsikoltott, az orrából vér fröccsent.

- Oldalról védtelenek egy jó íjász számára! - kiáltotta túl Szübötej a hangzavart. Minden büszkeség nélkül beszélt: hasonló lövésre képes lett volna bármelyik nézője, akik most elmosolyodtak a gondolatra, hogy ilyen hatalmas ellenséget is le lehet győzni gyorsasággal és nyilakkal.

A ló fájdalmasan horkantott, dobálta a fejét kínjában. Lassan térdre rogyott, a harcos lelépett róla. Eldobta lándzsáját, és hosszú kardját kivonva közeledett Szübötejhez.

-Ahhoz, hogy ilyen páncélos embereket legyőzzünk, először a lovaikat kell megölni - magyarázta Szübötej. - A páncéljukat arra tervezték, hogy kivédje az elölről érkező-nyílvesszőket. Mindenük a támadást szolgálja, de gyalog olyanok, mint a teknősök: lassúk és nehézkesek.

Szavainak bizonyítására kiválasztott egy vastag nyílvesszőt, hosszú acélheggyel. Veszedelmes külsejű fegyver volt: simára csiszolták, és a nyílhegynek nem volt szakálla, hogy semmi se lassítsa le.

A közeledő harcos elbizonytalanodott. Nem tudta, hogy Szübötej meddig megy el szavainak bizonyítására, de a tábornok ugyanilyen kíméletlen lenne azzal az emberrel, akinek az inába száll a bátorsága. Nem tétovázott tovább, megpróbálta felgyorsítani lába és keze mozgását, hogy használhassa a kardját.

Szübötej a térdével irányította lovát, és az állat eltáncolt a kardpenge útjából. Ismét megfeszítette az íjat, érezte a fegyver hatalmas erejét, miközben a füléig húzta vissza a háromlábnyi vesszőt. A harcostól néhány lépésnyire elengedte a húrt, és közelről nézte, ahogy a vessző átüti az oldalpáncélt.

A harcos hangos csörömpöléssel vágódott el. A nyíl beleállt a páncéljába, a tollak tisztán látszottak. Szübötej elvigyorodott.

- Csak egy erősségük van: ha vonalban, szemből támadnak. Ha engedjük, hogy használják az erejüket, úgy ledöntenek minket, mint a gabonát a kasza. Ha szétszóródunk és lesből támadunk, úgy téve, mintha menekülnénk, aztán oldalról rontunk rájuk, gyerekek lesznek hozzánk képest.

Batu nézte, amint Szübötej szolgái a hatalmas test súlya alatt verejtékezve kicipelik a haldokló harcost. Távolabb levették róla a páncélját, és látni lehetett, hogy a láncinget is átütötte a nyíl. Ki kellett törni a nyílvesszőt, hogy lefejthessék a páncéllemezt, és visszavihessék Szübötejnek.

- A dicsekvő keresztények szerint, akik meg akartak ijeszteni minket, száz éve nincs ellenfele a csatatéren ezeknek a lovagoknak. - Fölemelte a fémlemezt, és mindenki láthatta, ahogy a nap átsüt a szabályos lyukon. - Nem hagyhatunk nagyobb erőt, vagy várost magunk mögött vagy az oldalunkban, de ha ez a legjobb, amijük van, akkor azt hiszem, meglepetést szerzünk nekik.

A főtisztek a levegőbe emelték az íjaikat, kardjaikat, és megéljenezték Szübötejt. Batu csatlakozott hozzájuk, vigyázott, nehogy ő legyen az egyetlen, aki kilóg a csoportból. Érezte, hogy Szübötej szeme rávillan. A tábornok arcán átsuhant az elégedettség, amikor látta, hogy Batu is együtt ordít a többiekkel. Batu mosolygott, mert arra gondolt, hogy ugyanígy tartaná a magasba Szübötej fejét. De ez csak álom. A tümenek erősek, ám szükségük van Szübötejre,

hogy elvezesse őket nyugatra a hatalmas lovas hadseregek ellen, és még annál is messzebb, oda, ahol ezek a vasemberek vannak. Batu vénembernek látta a Szübötejhez hasonló harcosokat. Idejük lejárt. Az övé viszont csak ezután jön el, csak ki kell várni.

Csagatáj nyári palotát építtetett az Amu-Darja partján, birodalma nyugati határán, amely délen Kabulig ért. Egy magas dombot választott a folyó fölött, ahol még a legforróbb hónapokban is fújt a hűvös szellő. A nap sütése szikárrá, sötétté aszalta, mintha minden nedvesség elpárolgott volna belőle. Olyan kemény lett, akár egy öreg nyírfa. O uralkodott a dúsgazdag Buharán, Szamarkandon és Kabulon. Az itteni városlakók tudták, mit tegyenek a nyári hőség ellen: hideg italokat ittak, és átaludták a délutánt. Csagatáj csaknem száz új feleséget választott ezekből a városokból, és máris többen szültek neki fiúkat és lányokat. Szó szerint vette Ögödej parancsát, hogy új hadsereget kell kinevelni, és élvezettel hallgatta a sivalkodást a szeráj gyermekszárnyán. Még meg is tanulta az új szót, amely a szépséges nők gyűjteményét jelölte, mert a saját nyelvén nem volt rá kifejezés.

Mégis előfordult, hogy hiányolta hazájának fagyos pusztaságát. Új birodalmában átmeneti jelenség volt a tél, amely mindig magával hozta a megújulás ígéretét. Bár az éjszakák lehettek vacogtatok, új kánsága népének fogalma sem volt azokról a végeláthatatlan, gyilkos telekről, amelyek a mongol népet kialakították, vagy a kietlen fennsíkokról, ahol minden falat ételért meg kellett küzdeni, és ahol hirtelen jött a halál. Országában fügekertek és gyümölcsösök voltak, a dombok lábánál pár évente kiáradtak a folyók, és emberemlékezet óta nem volt aszály.

Nyári palotáját ugyanolyan stílusúra és méretűre terveztette, mint Ögödej Karakorumot - aztán gondosan lekicsinyíttette. Csagatáj korántsem volt olyan bolond, mint amilyennek egyesek tartották. Nincs az a nagykán, aki örülne a hírnek, hogy van olyan palota, amely felér az övével. Csagatáj vigyázott, hogy inkább támogatónak tűnjön, mint lehetséges fenyegetésnek.

Hallotta, hogy szolgája közeledik a márványfolyosón, amely a folyó fölötti terembe vezetett. Szuntaj egyetlen engedményt adott az éghajlatnak: vas szögekkel kivert, nyitott szandált viselt, amely kopogott és visszhangzott, jelezve, hogy a viselője közeledik. Csagatáj az erkélyen állt, és gyönyörködött a parti nádas felé röpülő kacsákban. Fölöttük magányos fehérfarkú sas lebegett mozdulatlanul, némán és fenyegetőn.

Amikor Szuntaj belépett, Csagatáj megfordult, és intett az asztalon álló arakos palack felé. Mindketten megkedvelték az ánizsos italt, amely annyira népszerű a perzsák körében. Csagatáj visszafordult a folyóhoz, amíg Szuntaj a kupákkal zörgött. Megtöltötte őket, utána adott egy kis vizet a szeszhez, amely kifehéredett, és olyan lett, akár a kancatej.

Csagatáj úgy vette el csészéjét, hogy közben is a folyó fölött lebegő sast nézte. Belehunyorgott az alkonyatba, amikor a madár megdőlt, a vízig zuhant, aztán a karmai között vergődő hallal ismét fölemelkedett. A kacsák rémülten felvágódtak a levegőbe. Csagatáj mosolygott. Amikor esténként hűvösebb lett, érezte, hogy megszerette új otthonát. Jó föld ez azoknak, akik utána következnek. Ögödej nagylelkű volt.

- Hallottad a híreket - mondta. Inkább kijelentés volt, mint kérdés. Bármilyen üzenet érkezett a nyári palotába, az átment Szuntaj kezén.

Szuntaj bólintott, és türelmesen várta, hogy megtudja, mi jár ura fejében. Akik nem ismerték, közönséges harcosnak nézték, olyasfajtának, aki késével megszabdalja arcát és állát, hogy hadjárat közben ne kelljen borotválkoznia. Szuntaj örökké piszkos volt, haja csomókba tapadt az avas olajtól. Lenézte a fürdés perzsa szokását, így a többieknél is jobban szenvedett a kelésektől és a pörsenésektől. Sötét szemével, szíjas alakjával úgy festett, mint egy otromba gyilkos. Ám a gondosan felépített kép mögött rejtőző elme élesebb volt, mint a kések, amelyeket ruhája alatt hordott.

- Nem számítottam rá, hogy ilyen hamar elveszítem másik testvéremet is - mondta

Csagatáj halkan. Kiitta kupáját, és böffentett. - Ketten elmentek. Már csak ketten maradtunk.

- Nagyuram, nem kellene az ablaknál állva megbeszélni ilyesmit. Mindig akad fül, amely meghallja.

Csagatáj vállat vont, és intett üres kupájával. Szuntaj utána ment, és amikor elhaladtak az asztal mellett, ügyesen felkapta a palackot. Leültek egymással szemközt egy aranyberakásos, fekete fából készült asztalhoz, amely valaha egy perzsa királyé volt. Nem jelképes megfontolásból állították a szoba közepére. Szuntaj tudta, hogy így senki sem hallhatja őket, hiába tapasztja a fülét a falhoz. Gyanította, hogy Ögödeinek vannak kémei az új nyári palotában, ahogy Szuntaj emberei is ott voltak Szübötej, Ögödej, Kaszar, Kacsun és a többi magasrangú férfi környezetében. Egyébként a hűség bonyolult játék, de szerette...

- Jelentették, hogy a kán rohamot kapott - mondta Szuntaj. -Nem tudom mennyire járt közel a halálhoz, ehhez az őt kezelő sámánt kellene kihallgatnom. Sajnos, ő nem a mi emberünk.

- Mindazonáltal készen kell állnom, hogy induljak, amint az első hírnök bevágtat. - Bár az asztalnál ültek, Csagatáj önkéntelenül körülnézett, hogy senki sem hallja-e, aztán előredőlt, és nagyon halkan ezt mondta:

- Negyvenkilenc nap múlva, tudtam meg, Szuntaj. Ez nem jó. Ha át akarom venni a nagykánságot, amire jogom van, akkor jobb híreket akarok hallani, és hamarabb. Ha Ögödej megint megbetegszik, ott akarok lenni, még mielőtt kihűl, megértetted?

Szuntaj arab módra megérintette a homlokát, száját és szívét, jelezve engedelmességét és tiszteletét.

- Parancsodra, nagyuram. Az egyik legjobb szolgámat kibelezte egy vadkan egy vadászaton. Időbe telt, hogy pótoljam a nagykán kíséretében. Viszont van két másik, akik nemsokára bekerülnek bizalmas emberei közé. Néhány hónap múlva a belső tanács tagjai lesznek.

- Azon légy, Szuntaj. Csak egy alkalmam lesz, hogy megragadjam a gyeplőt. Nem akarom, hogy lagymatag fia maga köré gyűjtse a törzseket, mielőtt cselekedhetnék. Légy hív, és velem együtt emelkedsz föl. Apám nemzete túl erős egy olyan embernek, aki a saját testének sem tud parancsolni.

Szuntaj mereven mosolygott, és megdörgölte rút forradásoktól rücskös arcát. Sok év ösztöne megóvta attól, hogy helyeselje az árulást, vagy bólintson rá. Túl sok időt töltött kémkedéssel, hírszerzéssel, és csak akkor szólt, ha gondosan megfontolta a szavait. Csagatáj megszokta a hallgatását. Újratöltötte a kupákat, és vizet is öntött beléjük, hogy elvegye az ital keserű mellékízét.

- Igyunk testvéremre, Tolujra - mondta Csagatáj.

Szuntaj szúrósan nézett rá, de Csagatáj tekintete őszintén szomorú volt, A kán mesterkémje fölemelte kupáját, és lesütötte a szemét.

- Apám büszke lett volna rá az áldozat miatt - folytatta Csagatáj, - Őrültség volt, de Ég Atyára mondom, dicső őrültség.

Szuntaj ivott. Tudta, hogy ura majdnem az egész napot ivással töltötte. Látszott véres szemén és ügyetlen mozdulatain. Szuntaj épp csak belenyalt az italba. Kis híján megfulladt, amikor Csagatáj a vállára csapott és fölnevetett. A fehér ital kilöttyent a lakkozott asztallapra.

- A család minden, Szuntaj, ne gondold, hogy elfelejtem, hogy... - Elhallgatott, egy ideig belerévedt emlékeibe. - Csakhogy apám engem választott utódjának. Volt idő, amikor a sorsomat kőbe vésték, méghozzá mélyen. Most magamnak kell megtennem, hogy valóra váltsam az öregember álmát.

- Értem nagyuram - mondta Szuntaj, és újra töltötte Csagatáj kupáját. - Igazán nemes cél.

Tizenhatodik fejezet

Szübötej bizonyosra vette, hogy ekkora felhőszakadás nem tarthat sokáig. Már az ereje is megdöbbentő volt, ahogy végigverte a tümeneket. Az ég fekete felhőfallá változott, a szabálytalan időközönként fellobbanó villámok élesen körvonalazott képeket hasítottak ki a csatatérből. Szübötej sosem harcolt volna ilyen napon, ha az ellenség nem foglalja el a sötétség leple alatt a harcállást. Vakmerő hadmozdulat volt még az olyan lovasoktól is, akik ugyanúgy fel voltak fegyverezve, mint a tümenek harcosai.

Mögöttük folyt a Volga. Egy évbe telt, amíg a folyón túli területet biztosították, és két éve indultak el Karakorumból. Szübötej úgy döntött, addig szurkálja a nagy embereket, támadja falvaikat és fallal körülvett városaikat a lehető legszélesebb fronton, amíg arra nem kényszeríti őket, hogy egyesüljenek vele szemben. A tümenjei ilyen módon valamennyit elpusztíthatják, nem kell éveket fecsérelnie arra, hogy külön vadássza le a fejedelmeket vagy bojárokat. Hónapokon át látott idegeneket, akik dombtetőkről lesték a hadoszlopait, de amikor támadni akart, eltűntek, visszamenekültek a nyirkos erdőkbe. Úgy tűnt, uraik nem ismerik az összetartást, Szübötej egy ideje arra kényszerült, hogy egyenként intézze el őket. De ez nem volt elég. Ennek a területnek a lefedéséhez nem hagyhatott maga mögött egyetlen nagyobb hadsereget vagy várost sem. A terep bonyolult volt, minden hónappal nehezebb lett kezelni. A támadó ék egyre szélesedett, az utánpótlás egyre hosszabbra nyúlt. Több emberre volt szüksége.

Felderítői a szokásos váltásokkal lovagoltak ki. Pár nappal ezelőtt azonban néhányan nem tértek vissza. Amikor az első felderítők elmaradtak, Szübötej nyomban fölkészült a támadásra, majdnem két nappal az ellenség feltűnése előtt.

Sötét volt, hideg eső szemerkélt, bőrig áztatta valamennyiüket. Figyelmeztetően bőgtek a kürtök, továbbították az üzeneteket. A mongol hadoszlopok több mérföld távolságból érkeztek, a lovak és harcosok tömege hatalmasan hömpölygött. Nem volt külön tábora a nőknek, az öregeknek és a gyerekeknek. Szübötej a fősereg védelme alá helyezett mindenkit, A széleken állt föl a könnyűlovasság, minden harcos letakarta az íját, és már előre rettegett a pillanattól, amikor lőnie kell az esőben. Valamennyiüknek volt tartalék íj húrja, de az eső gyorsan tönkretette őket, megnyújtotta a bőrt, és elvette a nyíl erejét.

A talaj máris puha volt. A szürke reggeli fény alig észrevehetően világosodott. Egész idő alatt folytatta az adatgyűjtést. Sok felderítője odaveszett, mások azonban visszaküzdötték magukat, hogy híreket hozzanak. Néhányan megsebesültek, az egyiknek nyíl állt ki a hátából, közvetlenül a lapockája mellett. Szübötejnek, mielőtt tisztán láthatta volna a szemhatárt, fel kellett becsülnie az ellenség erejét. Gyorsan közeledtek, az életüket és a lovaikat kockáztatták, hogy meglepjék a mongol hadoszlopokat, s szétkergessék őket.

Elmosolyodott. O nem törzsi vadember, akin hajnalban rajta lehet ütni. Emberei nem futnak meg egy váratlan támadástól. Az orosz nemesek úgy akarják elűzni az ellenséget, mint a hangyák. Nem szánják rá az időt, hogy gondolkozzanak.

A tümenek simán fölvették a megfelelő pozíciót, a százfős dzsagunok követték egymást a sötétben, majd jelezték, hogy a helyükön vannak. Az öt tábornok felváltva tanácskozott Szübötejjel, aki határozottan osztogatta parancsait. Megbeszélés után szétváltak, és vágtában tértek vissza csapataikhoz.

Szübötej szokása az volt, hogy kihallgatta a foglyokat, ha nem tudta arannyal megvenni, amire szüksége volt. Előttük terült el valahol Moszkva, a környék központja. A foglyok jól tudták, hol helyezkedik el a Moszkva folyó partján. Most már Szübötej is tudta. Az oroszok hallatlanul pimaszok voltak, magukat tekintették a középső síkság urának. Szübötej ismét elmosolyodott.

A zivatar aztán tört ki, hogy az ellenséges lovasok rohamoztak, de nem fújták le a támadást. A puha föld éppen úgy lelassítja őket, mint a mongolokat. A tümenek létszáma eltörpült a támadóké mellett, de hát ez mindig is így volt. A segédcsapatok, amelyeket Batu olyan mérhetetlenül megvetett, elég jók voltak ahhoz, hogy tartsák az oldalszárnyakat, és megelőzzék a bekerítést. Szübötej a legjobb embereit küldte közéjük, hogy folyamatos képezzék őket, és kiépíttette a parancsláncot. Máris különbek voltak holmi paraszt söpredéknél, Szübötej csak jó okkal lett volna hajlandó megválni tőlük. Tapasztalt szeme rendezetlennek látta a gyalogos alakzatokat a tümenek fegyelmezett formáihoz képest, de sokan voltak, ahogy ott álltak a sárban fejszével, karddal, pajzsosan.

Szübötej kiadta parancsait, a többi a vezetőkön múlott. Emberei tudták, hogy a tervek minden pillanatban változhatnak, ha valamilyen új tényező jelentkezik. Ilyenkor ismét végigfutott a parancsláncon az utasítás, és az alakzatok olyan gyorsasággal változtak, amire az ellenség nem reagálhatott.

A felhők alatt nem lett világosabb. Az eső újult erővel zuhogott, holott a mennydörgés egy ideje már elhallgatott. Szübötej akkor már látta a lovasság sötét foltját a dombokon. Végiglovagolt a saját tümenjei előtt, minden részletet ellenőrzött, miközben a hírvivők ide-oda vágtáztak a csatatéren. Ha nem esik az eső, megosztotta volna az erejét, és Batut elküldte volna, hogy kapja oldalba, vagy kerítse be az ellenséget. Ebben a helyzetben úgy döntött, hogy lassúnak, ügyetlennek mutatja magát, agyatlan masszának, amely vakon megrohanja az ellenséget. Az oroszok ezt várnák a páncélos lovagságtól.

Odanézett, ahol Batu lovagolt a tümenjével. Az ifjú helyét zászlók sokasága mutatta a harmadik sorban, ám Szübötej tudta, hogy nincs ott. Ez is újítás volt. A hadseregek a tisztekre és a királyokra összpontosították a nyilaikat, Szübötej tehát megparancsolta, hogy ezeket a pontokat tűzdeljék meg zászlókkal, de a tábornokok húzódjanak a sor szélére. A zászlósok nehéz pajzsokkal védekeztek, és példátlanul jó kedvük volt, hogy ilyen módon teszik bolonddá az ellenséget.

Szübötej letörölte az arcáról a hideg sarat, amelyet egy patkó fröccsentett rá. Az oroszok alig mérföldnyire voltak. Miközben a hadseregek közeledtek egymáshoz, gondolatban lefuttatta a számításokat. Mit csinálhatott volna még? Sok múlik azon, hogy Batu követi-e a parancsait, de Szübötej arra is felkészült, ha a fiatal tábornok kudarcot vallana, vagy nem engedelmeskedne. Nem ad Batunak több esélyt, nem érdekli, hogy ki volt az apja és a nagyapja.

Az eső váratlanul elállt, a reggel megtelt a lovak és emberek zajával, hirtelen érthetők lettek az addig elfojtott hangú parancsok. Az orosz herceg kiszélesítette az arcvonalát, amikor meglátta, hányán vannak a mongolok. Arra készül, hogy bekerítse őket. Az egyik orosz oldalszárny nehezen tudott lépést tartani a posványban, mert a lovaik minden lépésnél lesüllyedtek. Ez komoly hátrányt jelentett. Szübötej hírnököket küldött tábornokaihoz, hogy okvetlenül tudjanak róla ők is.

Nyolcszáz lépésnél még mindig egymás mellett tartotta a hadoszlopokat. Túl nagy volt a távolság a nyilaknak, az ágyút pedig nem vonszolják idáig ekkora latyakban. Látta, hogy az orosz harcosoknál lándzsa és íj van. Sehol se voltak az óriáslovak és a vaslovagok. Úgy tűnik, ez az orosz nemes jobban szereti a könnyű páncélzatot, és Szübötejhez hasonlóan fontosabbnak tartja az erőnél a sebességet. Bár ha az ellenség igazán felfogná ennek a fontosságát, nehéz lenne legyőzni, de erre egyetlen jel sem utal. Látták, hogy mongolok kevesebben vannak, és egyetlen tömbben cammognak előre. Az, aki vezette őket, a közönséges kalapácsfej alakzatot választotta, hogy szétverje a jött-ment törzsi harcosokat és birkapásztorokat.

Négyszáz lépésnél mindkét oldalon felszálltak az első nyílvesszők. Ifjú bolondok lőtték ki

őket, akiknek több eszük is lehetett volna. Szübötej embereit egyik sem találta el. A legtöbb harcosa figyelt az íjhúrra, letakarva tartotta az utolsó pillanatig. Azok, akik maguk készítik az íjukat, vigyáztak, nehogy tönkretegye egy elpattanó íjhúr. Némelyeknek nem is volt más vagyona a lovon és a nyergen kívül, mint a fegyvere.

Szübötej megpillantotta az orosz hadvezért. Körülötte is egymást érték a lobogók és a testőrök, mint azon a ponton, ahol szín-leg Batunak kellett volna lovagolnia, de őt nem lehetett nem észrevenni. A hatalmas ló a sereg közepén léptetett, lovasának páncélja ezüstösen ragyogott az esőben. Semmi sem fedte a fejét, és Szübötej, akinek még mindig éles volt a szeme, kétszáz lépésről is látta a szőke szakállt. Újabb futárt küldött Batuhoz, hogy felhívja a figyelmét erre az emberre, de fölöslegesen aggódott. Alig robogott el a futár, Szübötej látta, hogy Batu máris mutogat, és parancsokat osztogat a minghaanok tisztjeinek.

Ismét mennydörgött a fejük felett, és Szübötej egy pillanatra látta a világos bőrű arcok ezreit, ahogy felnéznek az égre. Sokan viseltek szakállt. A gyér szőrzetű mongolok mellett olyanok voltak, mint a nagy, nehézkes medvék. Szübötej könnyűlovassága kilőtte az első nyílfelhőt: sok ezer vessző szállt a magasba. Az első lövéshez minden tizedik ember fütyülő hegyet használt, amelyek úgy volt formálva, hogy visítsanak a levegőben. Kisebb kárt okoztak az acélhegyű nyilaknál, de a hang kísérteties és rémítő volt. A múltban hadseregek roppantak össze és futottak meg az első nyílzápor után. Szübötej elvigyorodott, mert hallotta, hogy a nakkara dobok is feldübörögnek, válaszolva a kelet felé távolodó viharnak.

A nyilak fölfelé íveltek, aztán lezuhantak. Szübötej megfigyelte, hogy az oroszok a szőke vezért védelmezik pajzsaikkal, mit sem törődve a saját biztonságukkal. Néhány testőr összeesett, de a többiek sebesen közeledtek, és a távolság gyorsan csökkent. A mongol könnyűlovasok újabb nyílfelleget lőttek ki, mielőtt szétváltak, hogy utat engedjenek a lándzsásoknak. Ez volt Batu pillanata, pontosan úgy, ahogyan Szübötej elrendelte. Dzsingisz unokája párbajra hívja a szőke vezért. Egy páncélos lovag pontosan ilyen kihívásra számít.

A nakkarák robajlottak, dübörgésük összefolyt, a tevés fiúk teljes erőből csépelték az állatok oldalára erősített két nagy üstdobot. Miközben Batu minghaanjai ék alakzatban megelőzték a többi tüment, harcosai felüvöltöttek, vérfagyasztó, vijjogó-vonító hangon.

Az orosz lovasok nyílzáport zúdítottak az ellenségre. A sűrűjét a derékhad harmadik sorának zászlótartói kapták, akik fejük fölé emelték pajzsaikat. Batu háromezer harcossal rohamozta az orosz erők kellős közepét.

Szübötej hideg elégedettséggel állapította meg, hogy az ifjúnak van bátorsága a feladathoz. Az éknek egyetlen feladata volt: nyilakkal lyukat ütni az orosz vonalakba, hogy aztán a lándzsások belefúrják magukat a résbe. A szőke vezér rájuk mutatott, és ordított valamit az embereinek. Batu minghaanjai elhajították törött lándzsáikat, és kirántották enyhén ívelt, éles acélkardjaikat. Hullottak a lovak és az emberek, de nem hátráltak. Szübötej még láthatta a lovát hajszoló Batut az ék véres hegyében, aztán eltűnt a szeme elől.

Batu őrjöngött. Lecsapott egy üvöltő arcra, végigrántotta kardját egy ember száján, kiakasztotta az állkapcsát. Kardot tartó keze már fájt, de a vére lángolt és úgy érezte, képes lenne egész nap harcolni. Tudta, hogy Szübötej figyeli: az irgalmatlan taktikus, az orlok, a Bahadur, aki úgy pocsékolja a harcosokat, mintha nem is emberek volnának. Hát ő megmutatja a vénségnek, hogy, kell ezt csinálni.

Minghaanjai belevágódtak az oroszokba. A herceget és a magas emelt zászlóit vették célba. Voltak pillanatok, amikor Batu láthatta a szőke harcost ragyogó páncéljában. A vezér tudta, hogy őt akarják megölni, és mindent kockára tesznek, hogy elmessék a torkát. Olyasfajta támadás volt ez, amelyet az orosz sereg is végrehajthatott volna.

Batu ismerte az igazi tervet. Szübötej tájékoztatta, mielőtt ideküldte. Keményen kell harcolnia mindaddig, amíg nem válik nyilvánvalóvá az ellenség létszámfölénye. Majd csak

akkor fordulhatnak vissza. Batu epésen mosolygott. Nem lesz nehéz mímelni a pánikot. A színlelt visszavonulás miatt összeomlik a mongol közép, a tümenek megfutamodnak. Az ellenséges lovasokat becsalják a gyalogosok oldalszárnyai közé, egyre mélyebbre, amíg a vonaluk el nem vékonyodik. Akkor összezárulnak az állkapcsok. Ha valaki mégis kicsúszna a csapdából, arra kétfelől lecsap Kacsun tartaléka, amely most két mérföld mélyen rejtőzik a sűrű erdőben. Jó terv volt, amennyiben a segédcsapatok kitartanak a szárnyakon, és ha Batu életben marad. Miközben egy visszakezes vágással lehasított egy nagy darab bőrt az egyik ló pofájáról, eszébe jutott, milyen gúnyos volt a fővezér szeme, amikor közölte vele a parancsot. Batu semmivel sem árulta el a benne fortyogó haragot. Persze, hogy őt választotta! Ki más, ha nem ő a tüske a körme alatti Minghaan tisztjei lemondóan összenéztek, amikor meghallották, mégis önként jelentkeztek. Egyikük sem hátrált meg, ha Dzsingisz unokájával együtt lovagolhatott.

Batu ismét dühbe gurult, amikor ezeknek az embereknek az elfecsérelt hűségére gondolt. Meddig jutott? Kétszáz lépésnyire, háromszáznyira, vagy még tovább az ellenség sűrűjében? Az oroszok hemzsegtek körülötte, kardjaik villogtak, pajzsuk felfogta a csapásait. Nyilak szisszentek el az arca előtt. Bőrvértet viseltek, de Batu kardja elég éles volt ahhoz, hogy menet közben átdöfje vagy felhasítsa a páncélt, legázolja a sebesült oroszokat. Fogalma sem volt róla, mióta nyomakodik előre a lovak tömegében, egyre messzebb a biztonságtól és a tümenektől. Annyit tudott, hogy jól kell megválasztania a pillanatot. Ha túl korán fordul, az oroszok megérezhetik a csapdát, és egyszerűen összezárnak mögötte. Ha későn csinálja, nem marad elég fáradt harcosa, akikkel eljátszhat ja a színlelt menekülést. Emberei úgy határoztak, hogy követik a vadállat szájába. Nem Szübötejért teszik, hanem érte.

A támadás lelassult, a mongol harcosokat körülfogták az oroszok, létszámuk lépésről lépésre nőtt az oldalszárnyakon, s valósággal összenyomták a támadó éket. Most már tű volt inkább, feszes húsba döfve, amelyből nem szabadulhat. Batu torkát savként marta a félelem. Megragadott egy bőrből és fából készült pajzsot, bal kézzel maga felé rántotta, és a pereme fölött ledöfte a mögötte rejtőző embert. A csapásba minden dühét beleadta, aztán még a markolattal is odavágott az ellenségnek, akinek az arca helyén csak véres massza maradt, mikor lehanyatlott.

Három harcosa még mindig egy vonalban volt vele. Négy lépéssel előbbre kényszerítette lovát, közben megölt egy embert, hogy helyet csináljon magának. Egyik társa hirtelen eltűnt. Torkon találta egy nyíl, hanyatt zuhant ki a nyeregből. Lova felhorkant, és rémülten kirúgott. Itt az idő. Bizonyosan itt van. Batu körülnézett. Elég volt ennyii Kínzóan nehéz volt dönteni. Nem fordulhat vissza túl korán, nem állhat oda a zord arcú Szübötej elé. Inkább meghal, de ne higgye róla az az ember, hogy inába szállt a bátorsága.

Mindig nehéz olyasvalaki szemébe néznie, aki ismerte Dzsingiszt. Miként érhetne föl a nagyapával, aki meghódított egy nemzetet, de aki sosem ismerte Batut. Az apával, aki elárulta a nemzetet, és úgy ölték le a hóban, mint egy kutyát. Itt az idő.

Karvértjével hárított egy csapást, és felhasította a kardot tartó kezet. Már ázott a vérben. Mindenfelől ordítás hallatszott. Vele szemközt az oroszok elsápadtak a haragtól vagy a félelemtől, súlyos pajzsaik tüskések voltak a mongol nyilaktól. Batu megfordult, hogy megkezdje a visszavonulást, és egy pillanatra átlátott az ellenséges sorok között, látta a szőke vezért, aki hatalmas kardját a nyeregkápán keresztbe téve, nyugodtan figyelte őt, Szübötej sose számított rá, hogy az ék ilyen messzire juthat. Batu emberei felkészültek, hogy utat vágjanak maguknak visszafelé. Noha Batu nem viselt rangjelzést, amely minden orosz íjász célpontjává tette volna, harcosai figyeltek rá, az életüket kockáztatták, hogy szemmel tarthassák. A legtöbb orosz még mindig a front felé nézett, ahol a tümenek támadták őket. Ha a mongolok megfordulnának, ordítva üldözőbe vennék őket, de Batu úgy vélte, hogy embereinek

mindenképpen sikerülne kivágni magukat. Olyan közelvolt! Ki hitte volna, hogy támadó éke eléri az orosz fejedelmet?

Mély lélegzetet vett. - Ne hátráljatok! - bömbölte embereinek. Megsarkantyúzta lovát, amely a mellső lábaival kirúgott egy pajzsot gazdájának törött ujjai közül. Batu bevágódott a résbe, és vadul suhogtatta a kardját. Valami oldalba találta, hullámként csapott át rajta a fájdalom, de elmúlt, mielőtt megállapíthatta volna, hogy súlyos-e a sebe. Látta, hogy a szőke vezér fölemeli kardját-pajzsát, és hatalmas lova felhorkant. Az orosz herceg úgy döntött, hogy nem vár tovább: vére lángba borult a kihívástól. Csataménje megindult, félrelökte pajzshordozóit.

Batu rikoltott izgalmában, dőltek belőle a dühös káromkodások. Nem tudta, képes lesz-e áttörni az utolsó, szilárd sorokon, de maga a herceg jött helybe, hogy levágja az arcátlan lovasokat. Batu látta, ahogy az orosz fölemeli a kardját. A két ló szemtől szemben állt, de Batué fáradt és megviselt volt, számtalan zúzódást, vágást, horzsolást kellett elszenvednie, miközben átküzdötte magát a harcvonalon.

Batu is magasra emelte kardját, és igyekezett emlékezni, hogy mit mondott Szübötej a lovagok gyengeségeiről. Az acélba búr költ, szőke szakállas férfi olyan volt, mint egy megállíthatatlan óriás. De nem viselt sisakot, Batu pedig gyors és fiatal volt. Amikor az orosz lecsapott, akkora erővel, hogy kettőbe vághatta volna, Batu jobbra kitért a penge elől, majd előredöfött, éppen csak annyira, hogy eltalálja a férfi torkát a szakáll alatt.

Káromkodott, mert a fegyvere fémbe ütközött. Levágott egy darabot a szakállból, de a herceg ép maradt, noha felüvöltött megdöbbenésében. Lovaikat egymáshoz nyomta a sokaság, képtelenek voltak szabadulni, mindkettő a sebezhetőbb bal oldalát mutatta a másiknak. A herceg kardja fölemelkedett, de lassú és nehézkes volt. Mielőtt lesújthatott volna, Batu háromszor az arcába vágott, kiütötte a fogait, leszelt egy darabot az állkapocsból. Az orosz herceg megingott, mert Batu rácsapott a páncéljára, és behorpasztotta a mellvértjét.

A herceg arcából véres roncs maradt, a fogai kitörtek, sebzett állkapcsa lelógott. Bizonyos, hogy belehal ebbe a szörnyű sebbe, ám a tekintete kitisztult, és a bal keze meglendült, mint egy buzogány. Vaskesztyűs ökle eltalálta Batu mellét, aki, mivel a térdével irányította lovát, nem fogta a gyeplőt. A magas fanyereg ugyan megmentette, bár majdnem kiesett belőle. A kardja eltűnt, nem emlékezett rá, mikor engedte el. Dühében fújva egy pengét rántott elő a lábszárára csatolt hüvelyből, belevágta a herceg állának vörös roncsába, és ide-oda húzogatta a sűrű szőke szakállban, amely mostanra vérvörös színt kapott.

A herceg a földre hullott, pajzshordozói és kísérete feljajdultak az iszonyattól. Batu a magasba lökte a karjait, és hosszasan, diadalmasan bőgött, mert élt és győzött. Nem tudta, Szübötej mit csinál, vagy mit gondol majd az orlok. Ez Batu döntése volt. A herceg szembeszállt vele, ő pedig legyőzött egy erős és hatalmas ellenséget. Pillanatnyilag az sem érdekelte, ha az oroszok megölik. Ez Batu pillanata volt, és kiélvezte.

Először nem vette észre a hullámot, amely végigsöpört az oroszokon. A fél hadsereg mögöttük volt, a herceg halálát az egységek ordítva adták tovább egymásnak. Mielőtt Batu leengedhette volna a karját, a közelében néhány nemes megfordította a lovát, és elmenekült. Pihent lovasok ezrei követték őket. Azok, akik folytatni próbálták a harcot, dühösen felüvöltöttek, majd megfújták a kürtöket a csatatéren. A herceg meghalt, hadát megrázta a rossz előjel váratlansága. Ez nem az ő napjuk, nem az ő győzelmük ideje. Az elszánt harcosokat rémült emberekké tette a hír. Hátrálni kezdtek Szübötej tümenjei elől, és közben azt várták, hogy legyen valaki, aki egyesíti, irányítja őket.

De ez nem történt meg. Szübötej parancsára minghaanok nyargaltak végig a szárnyakon, izmos lovaik menet közben felvágták a sarat. Újabb nyílzápor zúdult az oroszokra, Szübötej nehézlovassága visszahúzódott a frontvonalból, majd ugyanolyan ék alakzatokban tért vissza,

mint amilyet Batu döfött bele az oroszok szívébe, és három csapással szétszaggatta a rendetlenül kavargó sorokat. Az oroszok már csak félszívvel védekeztek. Látták uraik menekülését, az ezredek és a többi egység is kezdett visszavonulni. Senki sem várhatta el tőlük, hogy itt maradjanak, és lemészároltassák magukat. Tartóztassa fel más a mongolokat, ha van kedve hozzá. Egyre több orosz futott meg, és ha vissza-visszanéztek, összeszoruló szívvel látták, hogy a fogyatkozó derékhad még mindig megüli a lovat és harcol. Ám nekik ennyi elég is volt. A herceg halott, ők minden tőlük telhetőt megtettek.

Szübötej egykedvűen nézte, hogy az orosz hadsereg széthullik. Ha ő esne el, az ő tümenjei vajon mit csinálnának?- Persze tudta a választ. Tovább harcolnának. Kibírnák. A tümenek harcosai szinte sose találkoztak az orlokkal, sőt még a saját tábornokaikkal sem. Ismerték a tizedesüket, akit ők választottak. Ismerték a század parancsnokát, talán még a minghaanét is látásból. Ok parancsoltak nekik, nem holmi távoli főtiszt. Szübötej tudta, hogy ha elesne, a nemzet teljesítené a kötelességet, aztán új fővezért választana, ami persze ridegségre vallana, de ha az ellenkezője történne, az azt jelentené, hogy egy egész hadsereg pusztul el egyetlen ember halála miatt.

Futárokat indított a tábornokaihoz, gratulált nekik, és új parancsokat küldött. Azok, akik megszöktek a csata elől, netán arra számítottak, hogy futni hagyja őket? Nem mindig értette meg az ellenséges katonákat, akikkel csatába szállt, noha igyekezett mindent megtanulni, amit csak lehetett. Tisztában volt vele, hogy némelyikük azt képzeli, egyszer talán hazatérhet, de hát ez ostobaság. Miért hagyna életben olyan embereket, akik egy napon ismét szembeszállhatnak velei A háború olyan, akár a vadászat. Most hosszú vadászat következik, hetek, talán hónapok is beletelnek, amíg az utolsót is megölik. Nem kell ráébreszteni őket, hogy ostobák, el kell pusztítani őket, aztán menni tovább. Hirtelen tört rá a fáradtság, megdörgölte a szemét. Még szembe kell néznie Batuval, ha ugyan él a fiatalember. Megszegte a parancsait. De megkorbácsoltathat-e egy tábornokot, miután ilyen győzelmet adott a kezébe? Körülnézett. Emberei a közelben éljeneztek. A fővezér ingerülten összeszorította a száját, amikor látta, hogy Batunak szól az éljenzés. Még itt a csatatéren a fél orosz hadsereg, de a minghaanjai máris borostömlőket adnak körbe, és kurjongatnak, akár a gyerekek.

Megfordította a lovát, és lassan ügetni kezdett feléjük. Az emberek elnémultak, mikor meglátták az orlokot. Szübötej zászlótartói kibontották a hosszú selyemcsíkokat, amelyek lobogtak és csattogtak a szélben.

Batu megérezte, vagy meghallotta, hogy közeledik. Már látszott rajta a küzdelem, amelyen átment. A fél szeme bedagadt, az arca elferdült. Mocskos volt a vértől és a verejtéktől, és az ázott lovak erős szagát árasztotta magából. Páncéljának pikkelyei lötyögtek, az arcára rászáradt egy vércsík, mely a fülétől a zubbonyáig ért. Mégis ünnepi hangulatban volt, és Szübötej savanyú képe sem tudta elrontani a kedvét.

- Tábornok, elpocsékolsz egy reggelt - mondta Szübötej.

A Batut körülálló embereknek a torkán akadt az éljenzés. Ahogy/ csend lett, Szübötej hidegen folytatta.

- Üldözd az ellenséget, tábornok. Senki sem menekülhet. Keresd meg a málhájukat meg a táborukat, és biztosítsd a fosztogatók ellen.

Batu ránézett, és hirtelen nagyon elcsendesedett.

- Nos, tábornoki - kérdezte Szübötej. - Holnap hogy akarsz szembeszállni velük, ha nem használod ki az előnyt? Hagyod, hogy elmeneküljenek Moszkva vagy Kijev biztonságába?- Vagy most rögtön levadászod az oroszokat a parancsnokságom alatt álló összes tümennel?

Batu körül a harcosok úgy fordultak el, mint a gyerek, akit lopáson kaptak. Nem néztek a fővezérre, csak Batu állta a pillantását. Szübötej valamiféle visszavágásra számított, de rosszul mérte föl az emberét.

Újabb lovas csoport érkezett vágtában. Megkezdődött az ellenség lemészárlása, a lándzsások és íjászok szinte sportot űztek a dologból. Szübötej látta, hogy a csoportot Güjük, a kán Ha vezeti, aki le sem veszi a szemét Baturól. Szübötejt mintha észre sem vette volna.

- Batu Bahadurl - kiáltotta Güjük, és odakormányozta a lovát Batuhoz. - Ez igazán szép volt, rokon! Mindent láttam. Ég Atyára, már azt hittem, sose jutsz vissza, de amikor odaértél ahhoz a nemeshez! - Nem talált szavakat a csodálattól, csak ütögette Batu hátát. - Beveszem az apámnak szóló jelentésbe. Micsoda pillanat volt!

Batu Szübötejre sandított, hogy mit szól ehhez a túláradó dicsérethez. Güjük észrevette, és Szübötejhez fordult.

- Gratulálok a győzelemhez Szübötej! - mondta őszinte vidámsággal. Nyilvánvalóan nem érzékelte, milyen feszült pillanatot szakított félbe. - Azt a csapást! Láttad? Azt hittem, megfulladok, amikor a herceg odarúgtatott, hogy levágja Batut.

Szübötej elismerően bólintott.

- Akkor sem hagyhatjuk, hogy az oroszok összeszedjék magukat. Itt az ideje az üldözésnek, hogy egészen Moszkváig kergessük őket. A te tümenednek is indulnia kell, tábornok.

Güjük vállat vont. -Akkor hát vadászunk. Ez jó nap volt.

Oda sem figyelve még egyszer rácsapott Batu vállára, és ellovagolt embereivel, odaordítva egy másik csoportnak is, hogy menjenek vele. A csönd egyre dagadt, miközben Güjük távolodott. Batu vigyorogva várt. Szübötej nem szólt, Batu bólintott, megfordította lovát, és csatlakozott minghaan tisztjeihez. Ott hagyta az utána bámuló Szübötejt.

Tizenhetedik fejezet

A teljes díszbe öltözött Sorhatani nagy lendülettel befordult a sarkon. Fiai és szolgái követték. Őt házasság köti a kán családjához! Azt hitte, sohasem tér vissza a csin földekről, amelyek mintha lenyelték volna a seregével együtt. Egy/ szóval sem üzenték meg, mikor indulnak haza. És amikor végre megjött, nem értesítette és nem is hívatta őt. Márpedig Sorhatani nem tűr további halogatást holmi csipcsup, felfuvalkodott hivatalnokoktól. Hírnökeit és szolgáit feltartóztatták, és visszaküldték minden magyarázat nélkül. Úgyhogy végül személyesen kellett Karakorumba jönnie.

És ahelyett, hogy- egyszerűen bebocsátották volna a kánhoz, hogy megbeszélhessék a közös gyászt és a veszteséget, megállította egy lógó pofazacskójú, puha kezű csin tisztviselő! Mit képzel Ögödej, hogy ilyen illatozó udvaroncokat alkalmaz a saját palotájában?- Miféle erőt olvasnak ki ebből azok, akik nem olyan elnézőek, mint Sorhatani?

Az udvaronc egyszer megállíthatta, de ma mind a négy fia vele van. Ma találkoznia kell Ögödejjel! Meg kell osztania vele a gyászt. A kán a testvérét vesztette el, de őa férjét, a fiai apját. Ha volt idő, amikor Ögödejt bármire rá lehetett beszélni, akkor az most van. Mámorító gondolat! Egy ember, akinek akkora hatalma van, mint Dzsingisznek, törött nádként fekszik a szobájában. A palotában azt pletykálták, hogy alig beszél és alig eszik. Akinek most sikerül hozzáférkőznie, bizonyosan megkap mindent, mit akar. Igen ám, de Ögödej parancsba adta, hogy senkit se engedjenek be hozzá. Nohát, Sorhatani majd közli vele, hogy mennyire fáj neki ez a sértés, ezzel kezdi a beszélgetést. Még egy sarok volt hátra a palota útvesztőjében. Úgy ment el a mennyezetfestmények alatt, hogy rájuk se nézett. Fontosabb dolgokra összpontosított.

Az utolsó folyosó hosszú volt, a csoport léptei visszhangzottak a csarnokban. Noha látta, hogy emberek és testőrök vigyázzák a fényezett rézajtót, ő csak viharzott tovább, arra kényszerítve fiait, hogy lépést tartsanak vele. Izzadjon csak a kövér kis udvaronc, ha meghallja a közeledését. A kán, az ő sógora, beteg és gyenge a bánattól. Hogyan merészeli egy csin eunuch megakadályozni, hogy belépjen valamelyik rokona otthonába i

Ám hiába kereste az élénk színű selymeket, amelyeket az a tisztviselő kedvelt. Kis híján megbotlott, amikor látta, hogy Jao Su ül az illető helyén. Nyoma sincs annak az embernek, akivel ma reggel összeveszett. Jao Su szembefordult vele, tartásához nem kellett magyarázat. Sorhatani menet közben felülvizsgálta a tervét, és lépésenként vetette le a haragját, akár a kígyó a bőrét.

Mire a csillogó rézajtóhoz ért, normális ütemre lassított, és a legédesebb mosolyával nézett a kán kancellárjára. Ettől függetlenül fortyogott, amiért egy újabb csin tartóztatja fel az ajtónál, ráadásul ilyen magas rangú. Jao Sut nem lehet fenyegetni, és erőszakosan viselkedni sem lehetett vele. Nem kellett a kisebb fiaira nézni, anélkül is tudta, hogy meg vannak szeppenve a nevelőjüktől. Egyszer-kétszer eltángálta már őket, ha rossz fát tettek a tűzre. Kubilajt úgy elverte, mint a kétfenekű dobot, mert a fiú skorpiót csempészett a kancellár csizmájába.

Jao Su farkasszemet nézett vele, és az arca ugyanolyan elutasító volt, mint a mellette álló testőröké.

- A kán ma nem fogad látogatókat, Sorhatani. Sajnálom, hogy keresztüljöttél az egész városon. Hajnalban küldtem hozzád egy futárt, hogy figyelmeztessen, ne gyere.

Sorhatani mosoly mögé rejtette ingerültségét. Az, hogy a palotától meglehetősen távol kapott házat, újabb jele annak, hogy itt nem egyedül Ögödej parancsol. A kán a palotában szállásolja el, ha tudja, hogy itt van, az már biztos!

Elfogadta a Jao Su szenvtelen arcából sugárzó kihívást.

- Miféle összeesküvés ez? - sziszegte. - Meggyilkoltad a kánt, Jao Sui Hogyhogy csak csin emberek járhatnak manapság Kara-korum folyosóink

Jao Su lélegzete elakadt a megdöbbenéstől. Sorhatani a fiait szólította, anélkül, hogy levette volna a tekintetét a kancellárról.

- Möngke, Kubilaj! Ki a kardotokkal! Nem bízom ebben az emberben többé. Azt állítja, hogy a kán nem akarja fogadni szeretett öccsének feleségét!

Hallotta maga mögött az acél szisszenését, de ami ennél is fontosabb, látta a Jao Su két oldalán álló mongol testőrök arcán a hirtelen feltámadó kétséget.

- A kánnak valóságos hadserege van szolgákból, írnokokból, ágyasokból és feleségekből - mondta. - De hol van Töregene katun? Miért nincs itt, hogy ápolja férjét betegségébeni Miért nem találok napok, sőt hetek óta senkit, aki élve látta volna?

Örömmel látta, hogy Jao Su emberfölötti önuralma repedezni kezd a vádak hallatán. Elevenén találhatták Sorhatani szavai, mert elvörösödött, és kibillent az egyensúlyából.

- Ahogy mondod, a kán nagyon beteg volt - felelte. - Ezért akar csendet a palotájában. Én a kancellárja vagyok, Sorhatani.

Nem az én dolgom közölni, hol tartózkodik a családja, és nem is tárgyalok erről egy folyosón.

Sorhatani látta rajta, hogy őszintén bánkódik, mert ilyen nehéz parancsokat kell teljesítenie. Tovább ütötte a vasat, mert megérezte Jao Su igazi gyenge pontját, a szelíd természetét.

-Azt mondod, Jao Su, hogy a család elmenti Güjük Szübötejnél van. Viszont nem tudok semmit Ögödej lányairól, vagy a más feleségektől származó gyerekeiről. Tehát Töregene nincs itt?

Jao Su pillája megrebbent az egyszerű kérdéstől.

- Értem - folytatta az asszony. - Talán a nyári palotában van az Orhon mellett. Igen, Jao Su, én is oda küldeném, ha meg akarnám kaparintani a hatalmat ebben a városban. Ha meg akarnám gyilkolni a kánt az ágyában, hogy a helyére állítsam - kit is? Csagatájt, a testvérét? Egy szempillantás alatt itt terem. Ez a terved? Mi van emögött az ajtó mögött, Jao Sui Mit tettél?

Egyre jobban felemelte a hangját, amely végül olyan fülsértő lett, hogy Jao Su összerázkódott, de tanácstalan volt. Nem vitetheti el az asszonyt a testőrökkel, amikor a fiai csak azt várják, hogy megvédhessék az anyjukat. Nem kétséges, hogy az első ember, aki ha egy ujjal is hozzáér Sorhatanihoz, a fejével fizet érte. Möngke már nem az a morcos kamasz, akit ismert. Jao Su szánt-szándékkal csak Sorhatanit nézte, de közben egyfolytában érezte Möngke fagyos, kihívó pillantását.

- Sorhatani, nekem teljesítenem kell a kapott parancsokat -próbálkozott ismét. - Senki sem léphet be ezen az ajtón. Senki sem kap kihallgatást a kántól. Nem tartozik számadással neked, mint ahogy én sem. Most pedig kérlek, töltsd el a napot a városban, pihenj és egyél. Talán holnap fogad téged.

Sorhatani izmai megfeszültek, mintha neki akarna ugrani. Am Jao Su erős volt, ha feladatot kellett teljesítenie. Sorhatani hallotta a fiaitól, hogy miként kapott le egy nyilat az íj húrjáról a palota kertjeiben. Mintha egy másik életben történt volna, amikor a férje még élt. Érezte, hogy könnybe lábad a szeme, és pislognia kell, nehogy elsírja magát. Ez most a harag ideje, nem a bánaté. Ha megengedi magának, hogy sírjon, akkor ma nem jut be az ajtón. Mély lélegzetet vett.

- Gyilkos! - kiáltotta. - A kán veszélyben van! Gyorsan gyertek!

- Nincs veszélyben! - ordította túl Jao Su. Ez az asszony megőrült! Mit remél attól, hogy úgy visít a folyosón, mint egy leforrázott macskai- Futó léptek közeledtek. Jao Su az orra alatt motyogva átkozta Sorhatanit. A testőrökben még mindig sajgott a kánválasztást megelőző

éjszaka sebe. Minden feltételezett veszélyre hatalmas erődemonstrációval válaszoltak.

Alig néhány szívverésnyi idő múlva a folyosó mindkét végét megtöltötték a rohanó harcosok. Vörös-fekete lakkozott páncélba öltözött minghaan tisztek vezették őket kivont karddal. Jao Su jól láthatóan felemelte két üres kezét. - Ez tévedés... - kezdte.

- Nem tévedés, Alhun! - vágott közbe Sorhatani a rangidős tiszt felé fordulva.

Jao Su titkon nyögött egyet. Természetesen tudja a tiszt nevét. Sorhataninak csodálatos emlékezete van az ilyesmire, bár valószínűleg a tervéhez tartozott, hogy betanulta az őrség tisztjeinek a nevét. A kancellár kereste a szavakat, amelyekkel kimenekülhet a kutyaszorítóból.

- Az úrnő zaklatott lelkiállapotban van - mondta.

A minghaan tiszt nem törődött vele, ő csak Sorhatanihoz beszélt.

- Mi a baj?

Sorhatani lesütötte a szemét, és a fejét rázta. Jao Su bosszúságára könnyek szöktek az asszony szemébe.

- Ez a csin hivatalnok azt állítja, hogy a kánt senki sem láthatja. Már napok óta senki sem beszélt vele. Gyanakszom rá, Alhun, nem bízom benne.

A katona bólintott. Gyorsan gondolkodott és cselekedett, amit el is várnak egy rangjabeli tiszttől. Jao Suhoz fordult.

- Állj félre, kancellár. Meg keli néznem a kánt.

- Parancsot adott - kezdte Jao Su, de a tiszt csak vállat vont.

- Megnézem. Félre, de azonnal!

Mozdulatlanul álltak, és úgy meredtek egymásra, mintha senki más nem lenne a folyosón. Jao Su lehetetlen helyzetbe került, Sorhatani látta, hogy bármelyik pillanatban kirobbanhat a rövid, de véres küzdelem. Közbeszólt, hogy megoldja a patthelyzetet.

- Természetesen te is velünk jössz, Jao Su - mondta.

Az asszony kiutat ajánlott, és Jao Su elfogadta.

- Jól van - mondta a dühtől merev arccal. Alhunhoz fordult. -Aggodalmad dicséretedre válik, minghaan. Mindazonáltal nem engedhetsz fegyvereseket a kán közelébe. Először mindenkit meg kell motoznod.

Sorhatani tiltakozni kezdett, de Jao Su nem engedett.

- Ragaszkodom hozzá! - állította vissza az erőegyensúlyt.

- A fiúk nem jönnek! - közölte Sorhatani. Inkább engedett, semhogy elszalassza az alkalmat. Igazság szerint nem is bánta, ha a fiai kint maradnak páncélosán, kardosan. A szerepüket eljátszották azzal, hogy támogatták őt az ajtónál. Nincs szükség rá, hogy hallják is, ami most következik.

Jao Su elfintorodott, aztán fölemelte a kis réz rudat, amely az ajtót zárva tartotta. Díszes darab volt, úgy vésték és formázták, mintha egy sárkány tekergőzne az ajtó közepén. Újabb jele a csin befolyásnak a kán körül, gondolta Sorhatani, miközben kinyílt az ajtó. Hideg szél rohant ki rajta, Sorhatani dideregve követte Jao Sut és Alhunt.

Bent nem égett lámpa, a nyitott ablakból jött a halvány fény. A redőnyös ablakszárnyat olyan erővel vágták ki, hogy az egyik letört a sarokvasról, és ferdén lógott. A hólyaggá fújódott, hosszú selyemfüggönyök surrogtak és csattogtak minden széllökéstől.

Olyan elképesztően hideg volt a szobában, hogy látták lélegzetük fehér páráját. Az ajtó becsukódott mögöttük. Sorhatani megborzongott, amikor meglátta a szoba közepére állított pamlagon fekvő alakot. Hogy bírja Ögödej ezt a hideget egy szál vékony selyemzubbonyban és nadrágban?- A karja fedetlen volt, a lába kékesre színeződött. Hanyatt fekve bámulta a mennyezetet.

Nem adta jelét, hogy érzékelné a jelenlétüket. Jao Su egy pillanatig attól félt, hogy a kán tetemét találták meg. Aztán észrevette a gyér párát a mozdulatlan alak fölött, és kiengedte a

tüdejéből a levegőt.

Egy másodpercig egyikük sem tudta, mit tegyen. A minghaan tiszt látta, hogy a kán még él. Az ő feladata ezzel véget ért, noha méltósága tiltotta, hogy egyszerűen távozzon, legalábbis addig, amíg bocsánatot nem kért azért, mert megzavarták urának magányát. Jao Su ugyancsak nem mozdult. Bűntudata volt, amiért megszegte a parancsot. Sorhatani csak manipulálta őket!

Természetesen ő szólalt meg elsőnek.

- Kán uram! - mondta. Fölemelte a hangját, hogy túlkiabálja a szél zúgását, de Ögödej nem válaszolt. - Hozzád jöttem a gyászommal, nagyuram!

Ögödej nem reagált. Jao Su kíváncsian nézte az asszonyt, ahogy a fogát összeszorítva próbál uralkodni az ingerültségén. A kancellár intett Alhunnak, hogy vigye ki, és a minghaan már emelte is a kezét, hogy megfogja Sorhatani karját.

Az lerázta magáról. - A férjem az életét adta érted, nagyuram. Hogyan használod föl az ajándékát?- Így várod a halált egy fűtetlen szobában?

- Elég! - szörnyedt el Jao Su.

Keményen megragadta Sorhatani karját, és az ajtó felé fordította. Mindhárman megkövültek, amikor valami megroppant mögöttük. A kán fölkelt a pamlagról. Visszafordultak hozzá, és látták, hogy a keze kicsit reszket, a bőre betegesen sárga, a szeme véres.

Dermesztő pillantásától a testőrség rangidős minghaan tisztje letérdelt, és a padlóhoz szorította a homlokát.

- Állj föl, Alhun - suttogta rekedten Ögödej. - Miért vagy itt?-Nem azt mondtam, hogy hagyjatok békén?

- Ne haragudj, kán uram! Úgy értesültem, hogy talán beteg vagy, sőt haldokolsz.

Meglepetésére Ögödej fanyarul elmosolyodott.

- Vagy mindkettő, Alhunk Nos, láttál. Most pedig távozz.

A tiszt szélsebesen elhagyta a szobát. Ögödej rámeredt a kancellárjára. Egyelőre nem nézett Sorhatanira, noha az ő hangja keltette föl.

- Távozz, Jao Su - mondta Ögödej.

Kancellárja mélyen meghajolt, aztán szorosabban megmarkolta Sorhatani karját, és az ajtó felé terelte.

- Kán uram! - kiáltotta ő.

- Elég! - mordult rá Jao Su, és megrántotta. Ha most elengedte volna, az asszony elesik. Sorhatani megpördült tehetetlen dühében.

-Vedd le rólam a kezed! - sziszegte. - Ögödej! Hogy tűrheted, hogy megtámadjanak? Talán nem álltam melletted a kések éjszakáján ugyanebben a palotában? A férjem megtorolta volna ezt a sértést. Hol van most? Ögödej!

Már az ajtónál jártak, amikor a kán válaszolt:

-Távozhatsz, Jao Su. Engedd el ót!

- De nagyuram... - kezdte a kancellár.

- Engedd el!

Sorhatani gyilkos pillantást vetett a kancellárra. A karját dörzsölte, és kihúzta magát. Jao Su ismét meghajolt, elindult, hátra se nézett, és elhagyta a szobát, hideg, szenvtelen arccal. Az ajtó halkan becsukódott mögötte. Az asszony halkan sóhajtott, hogy ne látsszék rajta az öröm. Bejutott! Nehéz, sót veszélyes vállalkozás volt, de beverekedte magát a kánhoz, és kettesben maradhatott vele!

Ögödej nézte a közeledő- asszonyt. Bűntudata volt, de állta a tekintetét. Mielőtt Sorhatani ismét megszólalhatott volna, léptek hallatszottak, üveg és fém koccant. Sorhatani megtorpant. Barszaghur, a kán szolgája egy tálcát hozott be a szobába.

- Látogatóm van, Barsz - suttogta Ögödej.

A szolga leplezetlen rosszindulattal mérte végig Sorhatanit.

-A kán nincs jól. Máskor kellene visszajönnöd.

A bennfentes magabiztosságával beszél, akinek szolgálatait nem illetheti bírálat. Sorhatani rámosolygott, és arra gondolt, hogy Barszaghurban valamiféle anyai ösztönöket ébreszthetett fel a kán betegsége. Az biztos, hogy boldogan tett-vett Ögödej körül.

Mivel a nő nem mozdult, Barszaghur összeszorította az ajkát, halk koccanással letette a tálcát ura mellé, aztán fenyegetően nézett Sorhatanira.

- A kán nincs elég jól ahhoz, hogy látogatókat fogadjon - ismételte meg kissé talán túl hangosan.

Sorhatani látta rajta a növekvő méltatlankodást, ezért még hangosabban válaszolt:

- Köszönjük a teát, Barszaghur! Helyetted majd én szolgálom fel a kánnak. Nem felejtetted el, hol a helyedé

A szolga egy pillanatig habogott, és Ögödejt bámulta. Mivel a kán egy szót sem szólt, Barszaghur jeges ellenszenvvel meghajolt, és elhagyta a termet. Sorhatani egy csipet barna sót hintett a gőzölgő, aranyszínű folyadékhoz, mert a só fontos az élethez, majd felöntötte tejjel egy pici, simára csiszolt kancsóból. Ujjai gyorsan, biztosan mozogtak.

- Szolgálj ki - mondta Ögödej.

Sorhatani kecsesen letérdelt, és fejet hajtva nyújtotta a csészét.

- Parancsodra, kán uram - mondta.

Kicsit megborzongott Ögödej kezének érintésétől, amikor az átvette tőle a teát. A bőre jéghideggé hűlt a szobában, ahol állandóan fújt a szél. Sorhatani látta lesütött pillái alól, hogy a kán arcán foltok sötétlenek, mintha zúzódások lennének valahol mélyen a bőre alatt. Lába eres volt, akár a márvány. Fakósárga szemmel nézte az asszonyt. Kortyolt a teából, amelynek páráját elkapdosta a szél.

Sorhatani összeszedte magát, és fölnézett a kán arcába.

- Köszönöm, hogy a fiamat küldted - mondta. - Vigaszomra szolgált, hogy a legrosszabbat tőle hallottam.

Ögödej elfordította a tekintetét. Egyik kezéből a másikba tette a csészét, mert a forróság égette kihűlt húsát. Vajon tudja ez a no, milyen szép, ahogy itt térdel egyenes háttal, és a szél bele-belekap a hajába. Mintha külön élete lenne a hajának. Ögödej megbűvölve, némán bámulta. Amióta visszatért Karakorumba, nem beszélt Toluj haláláról. Erezte, hogy Sorhatani erre terelné a beszélgetést. Visszamenekült az alacsony pamlagra, és úgy tartotta két tenyerében a csészét, mintha nem számítana máshonnan melegségre. Nem értette ezt a fáradtságot és gyengeséget, amely rátelepedett a mindennapjaira. A hónapok észrevétlenül surrantak tova, és őt nem érdekelték a kánsággal járó kihívások. Örökös szürkületben teltek a napjai. Várta a halált, és átkozta, amiért ilyen lassú.

Sorhatani szinte el sem hitte, hogy Ögödej így megváltozhasson. Amikor elhagyta Karakorumot, kicsattant az élettől, örökké ittas volt és kacagott. Friss kánságának diadalával indult el az elit tümenek élén, hogy biztosítsa a csin határt, és élvezte a nehéz feladatott. Olyan volt emlékezni azokra a napokra, mintha az ifjúságra tekintene vissza. Ez az ember, aki visszatért, feltűnően megöregedett, mély ráncok húzódtak a homlokán, a szeme és a szája körül. Világos szeme már nem emlékeztetett Dzsingiszére. Nem volt benne szikra, nem lappangott veszély merev pillantásában. Nem is fog.

-A férjem egészséges volt - mondta hirtelen az asszony. - Még sok éven át élhetett volna, hogy lássa, amint a fiai délceg férfiakká serdülnek. Talán születhettek volna újabb gyermekei, vehetett volna új feleségeket. Idővel nagyapa lett volna belőle. Szeretem elképzelni, mennyi öröme lehetett volna azokban az években

Ögödej visszahőkölt, mintha megtámadták volna, ám Sorhatani habozás nélkül folytatta,

határozott, csengőhangon, hogy a kán jól hallhassa minden szavát.

- Ritka manapság az a kötelességtudat, amely őbenne élt, kán uram. Hitte, hogy a nemzet előbbre való az egészségénél, az életénél. Hitt benne, hogy van valami, ami fontosabb nála, az én boldogságomnál, vagy akár a fiai életénél. Az apátok látomása, nagyuram, hogy a pusztai törzsekből is születhet nemzet, amely megtalálja a maga helyét a világban. Azt a helyet, amelyet érdemel.

- Én.. .én azt mondtam, hogy ő... - kezdte Ögödej.

Sorhatani a szavába vágott. Ögödej szemében egy pillanatra fellobbant a harag, de nyomban ki is aludt.

- Ó odadobta a jövőjét, de nem miattad, nagyuram. Szeretett téged, de nemcsak szeretetből tette, hanem az apja akarata és álma miatt is, ugye, érted?

- Persze, hogy értem - felelte Ögödej fáradtan.

Sorhatani bólintott, de folytatta.

- Az életét adta érted, ő a második apád. De nem csak érted. Azokért is, akik utánad következnek, az apja véreiért, az eljövendő nemzetért, a harcosokért, akik még gyermekek, a gyermekekért, akik ezután születnek.

A kán integetett, mintha a kezével hárítaná a szavakat.

- Most már fáradt vagyok Sorhatani. Talán jobb lenne...

- És te mire használod ezt a legértékesebb ajándékot k - suttogta Sorhatani. - Elküldöd a feleségedet, hagyod, hogy a kancellárod egy üres palotában bolyongjon. A testőreid garázdálkodnak a magára hagyott városban. Kettőt tegnap felakasztottak - tudtál rólak Megöltek egy mészárost egy marhafertályért. Miért nem érzik a nyakukon a kán leheletét, miért nem érzik, hogy a nemzethez tartoznak? Miközben te itt ülsz egyedül ebben a szobában, a dermesztő szélben.

- Sorhatani...

- Itt meg fogsz halni. Mire megtalálnak, merevre fagysz a hidegtől. Ellököd Toluj ajándékát. Áruld el nekem, helyeselhetném-e mindazt, amit magaddal művelsz.

A férfi arca összerándult. Sorhatani megdöbbenve látta, hogy a sírással küzd. Ez nem Dzsingisz, mert ő felugrana dühében az ilyen szavakra. Ez egy megtört ember.

- Nem lett volna szabad hagynom, hogy megtegye! - mondta Ögödej. - Mennyit nyertem velei Hónapokat?- Napokat?- Nem tudhatom.

- Mi ez az őrültség? - csattant fel Sorhatani, aki megfeledkezett magáról az indulattól. - Negyven évig fogsz élni, és egy hatalmas nemzet fél tőled és szeret téged. Millió gyermek kapja a nevedet a tiszteletedre, ha itt hagyod ezt a szobát, és lerázod a gyengeségedet.

- Nem érted - felelte Ögödej. Csak két másik ember tudott a betegségről, amely megnyomorította. Ha elmondja Sorhataninak, azt kockáztatja, hogy a táborokban és a tümenekben mindenki tudomást szerez róla, de kettesben voltak, és az asszony ott térdelt előtte, a szeme tágra nyitva csillogott a homályban. Szüksége volt valakire.

- Beteg a szívem - mondta szinte csak lehelve. - Tényleg nem tudom, meddig élek még. Nem lett volna szabad hagynom, hogy föláldozza magát értem, de én... - Elakadt.

- Ó, férjem - mondta Sorhatani. Végre megértette. Elfúlt a hangja a hirtelen gyásztól. - Ó, szerelmem.

Fölnézett a kánra, a szeme könnyesen ragyogott.

- És ő tudtak Toluj tudtak

- Azt hiszem - felelte Ögödej, és elfordította a tekintetét.

Fogalma sem volt, mit kellene válaszolnia. Értesült róla, hogy a sámánja szólt a gyöngeségéről a testvérének és a nagybátyjának, de magát Tolujt nem kérdezte meg. Akkor merült fel egy sötét folyóból, fuldokolva, zihálva, és kapott minden után, amit javasoltak. Akkor

bármit megtett volna, hogy még egy napig láthassa a fényt. Most nehéz volt emlékeznie arra a mohóságra, amellyel az életet kívánta. Mintha valaki más érezte volna. A hideg szoba, a hólyagosán felfújódó függönyök valahogy nem illettek az emlékhez. Körülnézett és hunyorgott, mintha most ébredt volna álmából.

- Ha tudta, akkor az áldozat még nagyobb - mondta az asszony. - És eggyel több ok, hogy egyetlen napot se pocsékolj el az életedből. Ha most látna téged, Ögödej, szerinted arra gondolna, hogy valami értékesért áldozta föl az életét? Vagy szégyenkezne miattad?

Ögödej haragra lobbant.

- Hogy merészelsz így beszélni velem? - kérdezte.

Már nem pislogott, mint az egynapos bárány. A pillantás, amellyel végigmérte az asszonyt, emlékeztetett a régi Ögödejére. Sorhatani ennek örült, habár még mindig szédelgett attól, amit most hallott. Ha Ögödej meghal, ki vezeti a nemzeteik Azonnal tudta a választ. Csagatáj napok alatt visszaér Karakorumba, diadalmasan belovagol, hogy engedelmeskedjen az Ég Atya áldott akaratának. Csikorgatta a fogát, ha csak elképzelte is, hogy fog örvendezni Csagatáj.

- Kelj föl! - mondta. - Kelj föl, nagyuram! Ha nem élsz sokáig, akkor is sok a tennivaló. Akkor végképp nem fecsérelhetsz el egyetlen napot, egyetlen délelőttöt sem! Két kézzel ragadd meg az életedet, és szorítsd magadhoz, nagyuram! Ezen a világon nem kapsz többet!

Ögödej mondott volna valamit, ám a nő kinyújtotta a kezét, magához húzta a fejét, és keményen szájon csókolta. A férfi lélegzete és szája hűvös volt és teaillatú. Amikor Sorhatani elengedte, a kán visszahőkölt, aztán feltápászkodott, és hitetlenül bámult az asszonyra.

- Mi volt ezi - kérdezte. - Elég feleségem van, Sorhatani.

- Csak látni akartam, nagyuram, hogy élsz-e még. A férjem az életét adta ezekért a drága napokért, nem számít, hogy sok jut-e neked, vagy kevés. Az ő nevében is kérdem: megbízol bennem?

Tudta, hogy Ögödej még mindig kábult. Lényének egy részét már felélesztette, de még mindig ránehezedik a kétségbeesés, és talán a csin mákony köde is, mely eltompítja az eszét. De meglátta a szemében a felcsillanó érdeklődést. Ögödej úgy kapaszkodik az ő akaratába, mint egy vízen úszó deszkába, amely felmerül egy pillanatra, mielőtt eltűnne a mélységben.

- Nem, Sorhatani, nem bízom benned.

Az asszony elmosolyodott.

- Erre számítottam nagyuram, de tudnod kell, hogy én melletted állok.

Fölállt, becsukta az ablakokat, végre kizárta a nyüszítő szelet.

- Hívom a szolgáidat, nagyuram. Jobban fogod érezni magad, ha tisztességes ételt ettél.

Ögödej csak bámulta, ahogy bekiáltja Barszaghurt, és a parancsok özönét zúdítja rá. Barsz a kánra nézett az asszony válla fölött, ám ura csak vállat vont, és bólintott. Megkönnyebbült, hogy van valaki, aki tudja, mire van szüksége. Ebből a gondolatból következett egy másik.

- Vissza kell hozatnom a feleségem és a lányaimat, Sorhatani. Az Orhonnál vannak, a nyári palotában.

Sorhatani töprengett egy pillanatig.

- Még nem vagy jól, nagyuram. Azt hiszem, várnék néhány napot, mielőtt ismét idehozatnám a családod és a szolgáidat. Ezt nem szabad elkapkodni.

Egy kis ideig ő lesz az egyetlen, akire a kán hallgat. Ögödej pecsétjével elküldheti Möngke fiát Szübötejhez a nagy portyára, ahol a jövőt írják. Esze ágába sincs túl korán eldobni ezt a hatalmat.

Ögödej bólintott. Sorhataninak nem lehetett ellenállni.

Tizennyolcadik fejezet

Őszi dér lepte el a földet, a lovak fehér párát fújtak, míg Möngke ellovagolt Szübötej felderítői mellett. Eleve áhítatos tisztelettel tekintett Szübötejre, de neki és tízezer harcosának is elállt a szava a pusztítástól, amely a fővezér nyomát jelezte. A Volga folyótól nyugatra több száz mérföld széles sávban kirabolták vagy felgyújtották a városokat és a falvakat. Három nagyobb csatatér mellett jöttek el, ahol még mindig nyüzsögtek a rengeteg oszló hústól vérszemet kapó madarak és kis állatok. A hullaszag annyira átitatta Möngkét, hogy minden szélfúvásban megérezte.

Már napokkal azelőtt látta a vágtázó felderítőket, hogy találkozott volna a mongol főseregekkel. A derékhad akkora táborban töltötte a nyarat, amelynek mérete felért a karakorumival, mielőtt a kán fölépítette a várost. Reggeli békés tüzek pattogtak a rengeteg fehér jurta között, a távolban hatalmas ménesek legeltek. Möngke szótlan álmélkodással csóválta a fejét, miközben közelebb ügetett a táborhoz.

Természetesen megismerték zászlóit, Szübötej mégis kiküldött elé egy minghaant, még mielőtt olyan közel ért volna, ahonnan támadást lehet indítani. Möngke tűrte az orlok embereinek néma fürkészését. Fölismerte a tisztjüket, és látta, hogy az bólint. Szübötej tehát azért küldte, hogy látásból azonosítsa. Lenyűgözve bámulta, ahogy a minghaan int az egyik társának, az pedig hosszú kürtöt emel a szájához. Möngke meglepetésére jobbról-balról kürtök válaszoltak a rezes bődülésre, és alig mérföldnyire megjelentek a lovak és az emberek. Szübötej a szélekre is küldött katonákat, hogy közrefogják Möngkééket, csakhogy ezek egy hegygerinc mögött rejtőztek a földre fektetett lovaikkal. Ez megmagyarázza bizonyos mértékben, hogy a fővezér miként képes az otthonától távol is harcolni.

Mire elérték a fő tábort, ott már megtisztítottak egy területet, egy széles mezőt, amely egy folyócska felé lejtett. Möngke ideges volt.

- Hideg arccal nézz rájuk! - intette magát.

Tümenje gyorsan, hatékonyan nekilátott a táborverésnek. Möngke leszállt a lováról. Tízezer emberének és lovaiknak egy kisebb város területe kellett a pihenéshez. Szübötej felkészült a fogadásukra.

Örvendező kiáltást hallott. Hirtelen megfordult, és látta, hogy Kacsun nagybátyja közeledik a letiport füvön. Sokkal idősebbnek tűnt, mint amikor Möngke utoljára látta, és erősen sántított. Tartózkodva nézett rá, de azonnal megmarkolta nagybátyja kinyújtott kezét.

- Napok óta várlak! - mondta Kacsun. - Szübötej még ma este hallani akarja, mi újság otthon. A vendége vagy a jurtájában. Neked friss híreid lesznek. - Mosolyogva nézte, hogy micsoda férfi lett az unokaöccséből. - Úgy hallom, anyádnak olyan forrásai vannak, amelyekkel még a hírszerzőink sem érnek fel!

Möngke igyekezett leplezni a zavarát. Karakorum háromezer mérfölddel volt tőlük keletre. Négyhónapos kemény út után érkezett a fővezérhez. Szübötej az előző hónapban időnként olyan gyorsan haladt, hogy azt gondolta, sosem éri utol. Ha nem állt volna meg, mert már ideje volt pihentetni nyájait és embereit, Möngke talán még mindig utazna. Kacsun mégis úgy beszélt, mintha Karakorum a szomszéd völgyben lenne.

- Tájékozott vagy, bácsikám - mondta rövid szünet után. -Számos levelet hoztam hazulról.

- Nekem isi

- Igen, bácsikám. Két feleséged írt, és a kán is küldött egy levelet.

- Remek. Azonnal add ide!

Kacsun várakozóan dörzsölte össze a kezét. Möngke magába fojtotta a mosolyát. Ez volt hát a fő ok, ami miatt a nagybátyja külön idejött üdvözölni! Talán nem is olyan kíváncsian a friss hírekre. Odament a lovához, amely a deres füvet rágcsálta, kinyitotta a nyeregtáskáját, elővett

egy köteg zsíros, sárga pergamenlapot.

Míg ő a levelek között válogatott, Kacsun körülnézett.

- Nem azért hoztad el apád tümenjét, hogy ezeket a leveleket védjék. Akkor hát itt maradsz?

Möngke arra gondolt, mekkora erőfeszítésébe került az anyjának, hogy Ögödej elküldje Sorhatani elsőszülöttjét ebbe a hadseregbe. Anyja úgy vélte, hogy a nemzet jövője az itteni haditetteken múlik, és akárki jön is vissza a nyugati portyáról, az a kezében tartja a végzet gyeplőjét. Vajon igaza lesz az anyjának?

- Ha Szübötej orlok megengedi, akkor igen - mondta, és átadta a leveleket a nagybátyjának.

Kacsun mosolyogva nyúlt értük, és rácsapott unokaöccse vállára.

- Látom, poros vagy és fáradt. Pihenj és egyél, mialatt felállítják a jurtádat. Este találkozunk.

Egyszerre néztek fel, mert egy másik lovas ügetett feléjük a táboron keresztül.

Az egész völgyet elborították az emberek. Ameddig Möngke ellátott, tüzek füstölögtek a sátrak között. Mivel állandóan szűkség volt vízre, élelemre, fára, latrinagödrökre, és a hétköznapi élet ezernyi kellékére, sohasem szünetelt a nyüzsgés és mozgás. Rikoltozó gyerekek rohangáltak és játszották a harcost, házimunkával foglalatoskodó asszonyok figyelték őkét elnézően. Az igazi harcosok gyakorlatoztak, vagy csak a nyájakat őrizték.

Szübötej úgy kocogott ebben a zűrzavarban, hogy a szemét egy pillanatra sem vette le Möngkéről. Tiszta, új, beolajozott pikkely páncélja minden mozdulatát követte. A lova meggypej volt, a napon csaknem piros. Lovaglás közben nem nézett se jobbra, se balra.

Möngke alig bírta állni a pillantását. Látta, hogy Szübötej kissé elkomorodik, aztán a fővezér megsarkantyúzza a lovát, gyorsít, majd melléjük érve megállítja a fújtató-kapáló állatot.

- Légy üdvözölve nálam, tábornok! - mondta, habozás nélkül megadva Möngkének a neki járó címet.

Möngke nyugodtan meghajolt. Tisztában volt vele, hogy ezt a rangot csak azért kapta meg, mert az anyjának valamilyen hatalma van a kán fölött. Ám az apa áldozata megnövelte a fia becsületét, úgyhogy ez a tábornokság a legkevesebb. Különben is, ő harcolt a csinek ellen a háborúban. Szübötejnél bizonyosan különb tettekre lesz módja.

Mintha csak a gondolatait visszhangozná, Szübötej végigtekintett a Karakorumból érkező tümenen.

- Sajnálattal hallottam apád haláláról - mondta. - Derék ember volt. Nagy hasznodat vesszük itt. - Az orlok láthatólag örült az újonnan jött harcosoknak. Most már hat tümenje van, és majdnem ekkora a segédcsapatainak a létszáma. Ég Atyának bizonyosan tetszik ez a hadjárat.

- Van egy-két hónapod itt, mielőtt elindulunk – folytatta Szübötej. - Várnunk kell, amíg a folyók keményre fagynak. Aztán egyenesen megyünk Moszkva városa ellen.

- Télen? - csúszott ki Möngke száján. Megkönnyebbülésére Szübötej csak kuncogott.

- A tél a mi időnk. Az oroszok a hideg hónapokban bezárkóznak városaikba. Lovaikat istállóban tartják, és körülülik a tüzeket a hatalmas kőházakban. Ha medvebőrre vágysz, talán nyáron támadod meg, amikor erős és gyors, vagy álmában vágod el a torkát. Mi bírjuk a hideget, Möngke. Rjazanyt és Kolomnát télen vettem be. Embereid csatlakoznak az őrjáratokhoz, és azonnal megkezdik a kiképzést. Ez majd lefoglalja őket.

Biccentett Kacsunnak, aki meghajolt. Az orlok csettintett, és elügetett vörös lován.

- Igazán... lenyűgöző - mondta Möngke. - Azt hiszem, jó helyen vagyok.

- Természetesen - felelte Kacsun. - Ez hihetetlen, Möngke! Csak nagyapád értett ennyire a hadviseléshez. Néha azt gondolom, valamilyen harcias szellem szállta meg. Tudja, hogy az

ellenség mit fog tenni. Múlt hónapban elküldött a semmi közepébe, hogy ott várakozzak. Alig két nap múlva egy csapat vágtatott át a hegyen, háromezer páncélos lovag, akik Novgorodot akarták felmenteni. - Elmosolyodott az emléktől. - Hol másutt lennél inkábbá Talán az otthoni biztonságban? Igazad volt, hogy ide jöttél. Möngke, van egy esélyünk, hogy fejre állítsuk az egész világot! Ha megtesszük, sok évszázados béke következik. Ha nem, akkor minden, amit a nagyapád felépített egy nemzedéken belül hamuvá lesz. Ekkora a tét, Möngke. Most nem állunk meg, amíg el nem érjük a tengert. Esküszöm, ha Szübötej módot talál rá, hogy a lovakat hajóra rakja, akkor talán még ott sem állunk meg!

Csagatáj legidősebb fiával, Bajdurral lovagolt a bámijáni sziklák mentén. Kabultól északnyugatra a vörösbarna szirtek túlnyúltak azon a birodalmon, amelyet Ögödejtől kapott, de az ő családja sosem ismerte el határokat, gondolta vigyorogva. Szívesen lovagolt az enyhülő hőségben a sötét csúcsok árnyékában. Bámiján városa ősrégi hely volt, a házakat ugyanabból a sötétbarna kőből építették, amely a hátterét alkotta. Korábban is elviselt hódítókat és hadseregeket, ám Csagatáj megfért az itteni parasztokkal. Embereivel őrjáratozott az Amu-Darja folyónál, de semmi oka nem volt arra, hogy füstölgő rommá változtassa a városokat és a falvakat.

Az ittenieknek kimondottan jól jött a kán árnyéka. Sok ezer bevándorló család érkezett Csagatáj kánságába, tudva, hogy senki sem merné haddal megközelíteni Kabult vagy Szamarkandot. Csagatáj, mihelyt átvette az irányítást a birodalmában, ahol harcias törzsek laktak és haramiabandák garázdálkodtak, az elsőkét évben félreérthetetlenül kinyilvánította, hogy itt 6 parancsol. A többséget lemészárolta, a többit elhajtotta, mint a kecskéket, hogy vigyék meg a hírt azoknak, akik nem hallották. Az üzenet nem veszett el, sok városi úgy gondolta, hogy maga Dzsingisz tért vissza. Csagatáj emberei nem bajlódtak azzal, hogy felvilágosítsák őket.

Bajdur máris magas volt, halványsárga szeme mutatta, hogy a nagykán véréből való, ami szavatolta, hogy azonnal engedelmeskedjenek neki mindazok, akik ismerték Dzsingiszt. Csagatáj megfigyelte, hogyan irányítja fia a kancáját a nehéz terepen. Ez már egy másik világ, mélázott Csagatáj. Amikor ő annyi idős volt, mint Bajdur, örökösen tusakodnia kellett Dzsocsi bátyjával, mert egyikük sem akart lemondani róla, hogy kán legyen az apjuk után.

Keserédes emlék volt ez. Csagatáj sosem fogja elfelejteni azt a napot, amikor az apjuk mindkettejüket kitagadta, és Ögödejt tette meg örökösévé.

A levegő egész nap forró volt, de ahogy a nap lejjebb süllyedt, hűlni kezdett. Csagatáj megpihenhetett, élvezhette a környék látványát és hangjait. Kánsága hatalmas területet ölelt fel, talán még az otthonuknál is nagyobb volt. Dzsingisz hódította meg, de Csagatáj nem vetette meg a testvére ajándékát. A sziklák közeledtek. Bajdur visszanézett rá, hogy hová mennek?

- A sziklák tövéhez - mondta Csatagáj. - Egy csodát akarok mutatni neked.

Bajdur elmosolyodott, és Csagatájt hirtelen annyira megrohanta a büszke szeretet, hogy dagadt tőle a melle. Vajon az ő apja is érzett ilyet? Nem tudta. Egy pillanatig szinte azt kívánta, bár élne Dzsocsi, hogy elmesélhesse neki, mennyire más lett a világ, és mennyivel nagyobb a mostani országa, mint az a csekély örökség, amelyen civakodtak. Most jött rá, hogy mind elférnének az ég alatt, de keserű felismerés ez is, mert elmentek mind, akikkel megoszthatná. Nem hozhatta vissza fiatalkorának éveit, hogy nagyobb megértéssel élje végig őket. Milyen türelmetlen volt valaha, milyen bolond! Sokszor megfogadta, hogy nem követi el ugyanazokat a hibákat a saját fiaival kapcsolatban, de nekik is a maguk útján kell járniuk. Eszébe jutott egy másik fia, akit egy rajtaütésen öltek meg holmi rongyos törzsi harcosok. Puszta balszerencse volt, hogy épp arra járt, ahol táboroztak. Csagatáj tett róla, hogy megszenvedjenek a fia haláláért. Amilyen gyorsan jött a gyásza, ugyanolyan gyorsan apadt el. Életében mindig ott volt a halál. Valahogy mégis úgy esett, hogy ő életben maradt, miközben mások, talán jobb

emberek meghaltak. Szerencsés vérből származik.

A sziklák tövében sok száz fekete foltot látott. Előző útjaiból tudta, hogy barlangok azok, akad közöttük természetes képződmény, de a legtöbbet a sziklából az olyanok vájták, akik jobban szerették a hűvös menedéket a síkságon épült téglaházaknál. Ezekben a barlangokban tanyázott az a rablóbanda, melyet most vett üldözőbe. Néhányan bevették magukat a föld mélyébe, Csagatáj ennek ellenére sem találta túlságosan nehéznek a feladatot. A mögötte lovagló tümen annyi tűzifát hordott össze, hogy valamennyi barlang száját elzárhatják, és kifüstölhetik a zsiványokat, mint méheket a kasból.

A barlangszájak kormos körömre emlékeztető árnyékfoltjai közül kimagasodott két sötét ujj, két toronymagas fülke a hegyoldalban. Bajdur éles szeme mérföldnyiről is látta őket. Izgatottan mutogatott, és kérdőn nézett az apjára. Csagatáj mosolygott, és vállat vont, noha pontosan tudta, mik azok. Többek között ezért hozta el a fiát erre a portyára. Ahogy közeledtek, az árnyékok még magasabbra nőttek. Bajdur végül lefékezte lovát a magasabbik előtt. A fiatalember döbbenten bámulta az üregben álló alakot.

Irdatlan szobor volt, nagyobb minden emberi csinálmánynál, amelyeket Bajdur valaha is látott. Ruhájának szövetét a barna kőbe vésték. Az egyik kéz nyitott tenyérrel emelkedett a magasba, a másik előre nyúlt, mintha adna valamit. A másik szobor alig valamivel volt kisebb: két mosolygó alak nézett ki a gyengülő napfénybe.

- Ki csinálta ezt? - ámult Bajdur. Közelebb is ment volna, de Csagatáj egy csettintéssel megállította. A barlanglakoknak éles a szemük, és jó az íjuk. Nem akarta, hogy a fia legyen a célpont.

- Buddha szobrai, aki valamilyen csin isten - mondta.

- Itt? A csinek messzire élnek innen - felelte Bajdur. Ujjai hol ökölbe szorultak, hol kinyíltak. Láthatólag nagyon oda akart menni, hogy megérinthesse a hatalmas alakokat.

- Az emberek hite nem ismer határokat, fiam - mondta Csagatáj. - Végül is, vannak keresztények és muszlimok is Kara-korumban. A kán kancellárja is buddhista.

- Nem értem, hogy lehet szobrokat mozgatni... nem, ezeket itt vésték ki a sziklából - mondta Bajdur.

Csagatáj bólintott, örült a fia éles eszének. A szobrokat magából a hegyből faragták ki, verejtékes munkával formálták meg őket.

- A helyiek szerint emberemlékezet óta itt állnak. Talán évezredek óta. De van még egy másik is a hegyekben, egy hatalmas fekvő ember alakja.

Különös büszkeséget érzett, mintha köze lenne a szobrokhoz. Fia egyszerű öröme felvidította.

- Miért akartad, hogy lássam ezeket? - kérdezte Bajdur. - Hálás vagyok, mert ezek...döbbenetesek - de miért mutattad meg nekem őket?

Csagatáj kancája puha orrát simogatta, miközben rendezte a gondolatait.

- Mert az apám nem hitt abban, hogy lehet építeni a jövőt -mondta. - Azt szokta volt mondani, hogy egy férfi nem töltheti jobban az életét, mintha az ellenségeivel háborúskodik. A zsákmány, a föld, és az arany, amelyet láttál, úgyszólván véletlen következménye ennek a hitnek. O maga sosem vágyott ezekre. Mégis itt a bizonyíték, Bajdur. Amit felépítünk, megmaradhat, és emlékeznek rá, talán még ezer nemzedék múlva is.

- Értem - mondta Bajdur halkan.

Csagatáj bólintott.

- Ma kifüstöljük a tolvajokat és útonállókat, akik a barlangokban laknak. A sziklákat katapulttal is lövethetném. Hónapok vagy évek alatt kőhalommá ronthatnám őket, de én a szobrok miatt inkább úgy döntöttem, hogy nem teszem. Emlékeztetnek rá, hogy csinálhatunk olyat, ami túlél minket.

Miközben lenyugodott a nap, apa és fia csak állt, és figyelték, ahogy az árnyékok végighaladnak az irdatlan kőszobrok arcán. Mögöttük a minghaan tisztek rikoltoztak és füttyögtek embereiknek, amíg fel nem épült a kán jurtája, és meg nem gyújtották az esti tüzeket. A barlanglakok várhatnak még egy napot. Egyesek talán elmenekülnek a sötétségben, noha Csagatáj harcosokat állított lesbe a másik oldalon, mert számított rá, hogy lesznek, akik szökni próbálnak.

Letelepedtek enni. Csagatáj figyelte a fiát. Bajdur keresztbe vetett lábbal ült, jobb kézzel vette el a sós teával töltött csészét, a bal kezével megtámasztva a jobb könyökét. Remek ifjú harcos, és még előtte az élet.

Csagatáj is átvette a teáját, és egy tányért, tele kovásztalan kenyérrel, és fűszeres, illatozó birkahússal.

- Remélem, fiam, most már megérted, miért kell elküldenem téged innen - mondta végül.

Bajdur abbahagyta a rágást. Csagatáj tovább beszélt.

- Ez szépséges, dús, gazdag föld. Az ember itt egész nap lovagolhat. De a nemzet nem itt csinálja a történelmet. Itt nincs harc, még ha annak veszel is néhány lázadót vagy marhatolvajt. Nem, a jövőt a nyugati portyán írják, Bajdur. Neked pedig részt kell venned benne.

A fia hallgatott, a szeme sötét volt a félhomályban. Csagatáj bólintott, örült, hogy Bajdur nem beszél fölöslegesen. Benyúlt a deelje alá, és előhúzott egy köteg pergament.

- Üzeneteket küldtem a kánnak, a testvéremnek, és megkértem, engedje meg, hogy csatlakozzál Szübötejhez. O megadta nekem ezt az engedélyt. Az első tümenemmel sajátodként rendelkezhetsz és mindent megtanulhatsz Szübötejtől, amit csak lehet. Mi ketten nem mindig ugyanazon az oldalon harcoltunk, de nincs nála jobb tanár. A tény, hogy ismerted az orlokot, az eljövendő években gyarapítja érdemedet az emberek szemében.

Bajdur nagy nehezen lenyelte az utolsó falatot, és meghajtotta a fejét. Ez volt a leghőbb kívánsága, és nem tudta, miből találta ki az apja. Hűségből itt maradt mellette, ám a szíve mélyén vágyott a nagy portyára, amely sok ezer mérföldnyire északon és nyugaton zajlik. Elöntötte a hála.

- Megtisztelsz - mondta feszes hangon.

Csagatáj kuncogott és felborzolta a fia haját. - Lovagolj gyorsan, fiam. Ahogy Szübötejt ismerem, senki kedvéért nem lassít le.

-Azt hittem, Karakorumba küldesz - mondta Bajdur.

Az apja megrázta a fejét, az arca hirtelen keserűvé vált.

- Ott nincs jövő. Hidd el nekem. Az a hely állóvíz, nem mozdul, és nincs benne élet. Nem, a jövő nyugaton van.

Tizenkilencedik fejezet

A szél nyögött, aztán úgy susogott, akár egy élőlény, és minden lélegzetvételnél belemart a tüdejükbe. Folyamatosan havazott, de nem takarta el az utat. Szübötej és emberei a Moszkva folyó jegén lovagoltak. A jég olyan volt a sötétben, mint a csont; fehér és halott. Előttük terült el Moszkva városa, katedrálisai és templomai a magasba nyúltak a szemhatáron. Még a sötétben is átcsillantak a fények az ablakok fatáblái mögül: gyertyák ezrei ünnepelték Krisztus születését. A város nagy része zsalugáterek és ajtók mögé rejtőzött a tél derekán a szörnyű hideg elől, amely elvitte az öregeket és a gyengéket.

A lehajtott fejű mongolok rendületlenül kocogtak tovább. Az állatok patáját és a lószerszámot rongyokba burkolták. A folyó, amelyen mentek, egyenesen a város szívébe vezetett. Sok harcos pillantott föl, amikor elhaladtak jeges útjukon egy pillérekre támaszkodó, fából és kőből épült híd alatt. A hídról nem hallatszott kiáltás. A városi urak szerint nem létezhet olyan bolond megszálló, aki a jégen sétáljon be közéjük.

Mindössze két tümen követte a Moszkva folyó kanyarulatait. Batu és Möngke délen portyáztak, lerohanták a városokat, gondoskodtak róla, hogy ne legyen erő, amely menet közben megtámadhatja a mongol sereget. Güjük és Kacsun északra ment, hogy elzárják az esetleges felmentő seregek útját. Bár ezzel senki sem számolt a mongol vezérek közül. Egyedül a tümenek voltak hajlandók kimozdulni a leghidegebb hónapokban. Iszonyúan hideg volt. A fagy elzsibbasztotta a mongolok arcát, kezét, lábát, kiszívta az erejüket. Mégis elviselték. Sokan a páncéljukra vették föl a deeljüket, mint egy köpenyt. Ami kilátszott a bőrükből, azt vastagon bekenték birkafaggyúval, több réteg selyembe, gyapjúba, vasba burkolóztak, a lábuk azonban így is elgémberedett, noha báránygyapjút gyömöszöltek a csizmájukba. Sokan még így is elveszítik néhány lábujjukat. Fagyott nyáltól összetapadt ajkuk máris felhasadozott. Mégis életben maradtak, és ha elfogyott az étel, a lovaik vérét itták, megtöltötték szájukat a forró folyadékkal, mely megőrizte az erejüket. A lovak soványak voltak, de képesek arra, hogy hogyan kell kikaparni a hó alól a fagyott füvet. Ők is kegyetlen országban nőttek föl.

Szübötej felderítői gyorsabban mozogtak, mint a derékhad. Lovaikkal felmerészkedtek a jeges partra, hogy jelentsék, ha bármiféle szervezett védelmet tapasztalnának. Olyan kísérteties csend volt a városban a havazástól, hogy Szübötej hallhatta a templomokban énekelt himnuszokat. Nem ismerte a nyelvet, de a távoli hangok illettek a hideghez. Megrázta a fejét. Az árnyékok és a holdfény valami különös szépséget adott a jeges útnak, ám érzelmeknek itt nincs helye. Neki szét kell zúznia mindenkit, akinek van ereje szembeszállni vele. Csak akkor mehet tovább, ha tudja, hogy a szárnyak és a hátvéd biztonságban vannak.

Maga a város nem volt nagy. A katedrálisokat a folyó fölötti magaslaton építették, körülöttük csoportosultak az egyházi emberek és a gazdag családok házai. A holdfényben látni lehetett, ahogy a kisebb házak leereszkednek a dombok oldalán, és rend-szertelenül épített várossá szélesednek a tájban. A folyó táplálta őket, életet adott nekik, most pedig halált hoz. Szübötej fölkapta a fejét, mert kiáltás hallatszott a közelben. Magas, elcsukló hang, halálosan rémült. Hát mégis észrevették őket. Szübötej csak azon csodálkozott, hogy ilyen sokáig nem látták meg őket. A hang üvöltött és üvöltött, aztán elhalt, mert az egyik felderítő a parton nyargalva megtalálta a forrását. Vörös vér omlik most a hóra, az első ezen az éjszakán. Ám az őrt meghallották az oroszok, és a távolban hamarosan megszólalnak a félrevert harangok a csöndes sötétségben.

A katedrális néma volt, és vékony, fehér füstcsíkok úsztak a tömjénszagtól sűrű levegőben. Vszevolodovics nagyfejedelem, aki a családjával együtt ült az uralkodói padban, a fejét lehajtva hallgatta a nyolcszáz esztendős ima szavaira írt éneket:

- Ha Ő nem testben volt, akkor ki feküdt a jászolban? Ha ő nem Isten, akkor kit dicsértek

a mennyből jött angyalok?

A fejedelem nem talált békét, akárhogy igyekezett is kirekeszteni magából a világi gondokat, és vigaszt meríteni hitéből. Ki tudhatja, hol csapnak le a legközelebb az átkozott mongoloké Hihetetlen sebességgel mozognak, bolondot csináltak a seregeiből. A háromezer kiváló lovagját vágták le a tél küszöbén. Azért lovagoltak ki, hogy felkutassák a mongol sereget, és jelentsék a helyzetét, nem azért, hogy összecsapjanak velük. Nem tértek vissza. Mendemondák szóltak egy véres sávról a hegyek között, amelyet már betakart a hó.

Jaroszláv fejedelem összekulcsolta a kezét, és beszívta a sűrű tömjénfüstöt.

- Ha O nem testben volt, akkor kit keresztelt meg Jánosi -kántálta Dmitrij atya. Zúgó hangja visszaverődött a templom falairól.

A padok zsúfolásig megteltek, és nem csak azért, mert Krisztus születésnapját ünnepelték. Jaroszláv azon töprengett, hányán hallhatták, hogy a vörös pofájú farkas a hegyek között, a hóban portyázik. A katedrális a fény és biztonság szigete, bár olyan hideg van, hogy elkel a vastag bunda. Hol lehetne jobb egy ilyen éjszakánk?

- Ha Ő nem Isten, akkor kinek mondta az Atya: ez az én szeretett Fiam!

A vigasztaló szavak felidézték a kicsi Jézus képét. Jaroszláv tudta, hogy egy ilyen éjszakán a születésre és az újjászületésre kellene gondolnia, ám az ő eszében a Golgota járt, a szenvedés a Gecsemáné kertben, több mint ezer éve.

A felesége megérintette a karját, a fejedelem rájött, hogy behunyt szemmel dülöngélt előre-hátra, ahogy az öregasszonyok szoktak imádkozni. Nyugalmat akart mutatni, amikor ennyien nézik. Azt várják tőle, hogy megvédje őket, de tehetetlennek érezte magát, és összezavarodott. A tél sem állította meg a mongol seregeket. Ha a testvérei és unokatestvérei bíznának benne, elég hadereje lenne a támadók szétzúzására, de ők azt képzelik, a hatalmat akarja megkaparintani, és nem vesznek tudomást a leveleiről, a futárairól. Hogy ilyen bolondok vegyék körül! Nehéz volt békét találnia még egy ilyen éjszakán is.

- Ha Ő nem testben volt, akkor kit hívtak meg a kánai menyegzőre? Ha Ő nem Isten, akkor ki változtatta a vizet borrá?

A pap zengő hangja ritmikusan hullámzott, aminek vigasztalást kellett volna hoznia. Krisztus születésének éjszakáján nem olvassák fel a komorabb verseket. Jaroszláv nem tudta, hogy a mongol sereg megtámadja-e Vlagyimirt és Moszkvát. Talán még Kijevig is elérnek? Még nem is volt olyan régen, hogy betörtek az erdőkbe és a tundrára, legyilkoltak mindenkit, majd ismét eltűntek. Sok történet és legenda keringett a félelmetes tatárokról. Ennyi maradt utánuk legutóbb. Lecsaptak, mint a vihar, aztán nyomuk veszett.

Semmije sincs, amivel megállíthatja őket. Jaroszláv ismét összekulcsolta a kezét, és teljes szívből imádkozott, hogy megmaradjon a városa, a családja. Tudta, hogy Isten kegyelmes. A mongolok azonban nem azok.

A távolból ordítás hallatszott. A fejedelem felnézett. A felesége értetlenül meredt rá. A fejedelem a lábdobogás irányába fordult. Csak nem szólítják el ebben az órában? Hát egy éjszakát se bírnak ki nélküle a tisztjei, akkor sem, amikor vigaszt keresne az anyaszentegyház kebelén? Nem akart fölállni nehezen megmelegített üléséről. Tétovázott, de megint hallatszott a futó léptek zaja, valaki fölfelé rohant a harangtoronyba. Jaroszláv gyomra görcsbe rándult a hirtelen rémülettől. Ne itt, ne ezen az éjszakán!

A harang kongani kezdett a feje fölött. A gyülekezet fele felnézett, mintha átláthatnának a fagerendákon. Jaroszláv észrevette a közeledő Dmitrij atyát. Gyorsan fölállt, erőlködve próbálta legyűrni a félelmét. Mielőtt a pap odaért volna, lehajolt és a felesége fülébe súgta:

- Azonnal vidd a gyermekeket! Menj a szánnal a kaszárnyához, ha kedves az életed! Keresd meg Konsztantyint, ott lesz, a lovaimmal. Menjetek el a városból! Én is jövök, ha tudok.

Felesége elfehéredett az iszonyattól, de nem habozott, összeszedte fiait, lányait, és

kiterelte őket, mint az álmos libákat. Jaroszláv herceg addigra kilépett a pádból, és végigment a templom közepén. Minden szem rátapadt, Dmitrij atya odalépett, és vakmerő módon megfogta a fejedelem karját.

- Támadási - súgta rekedten. - A tatároki Tudod tartani a várost?

Jaroszláv fejedelem megtorpant, úgyhogy az öregember nekiment. Egy másik éjszakán megkorbácsoltatta volna a papot egy ilyen pimaszságért. Az újszülött Krisztus színe előtt azonban nem hazudhatott.

- Ha ők vannak itt, atyám, akkor nem tudom tartani. Törődj a nyájaddal. Nekem a családomat kell mentenem.

A pap visszahőkölt, mintha megütötték volna, a szája tátva maradt a rettegéstől. A magasban kongott a félrevert harang, a rémület hírnöke a behavazott város fölött.

Távoli sikoltozás ütötte meg a fejedelem fülét, miközben kifelé rohant. Csizmája csúszkált a jeges kövön. A fejedelmi szán addigra már mozgott, fekete árnyként tűnt el a sötétben, a hajtó ostor-pattogtatását kétfelől verték vissza a falak. Még hallotta, ahogy a fia vékony hangja elhal a távolban. Csak egy gyermeket hagyhat ennyire hidegen a veszély.

Ismét eleredt a hó. Jaroszláv dideregve állt, agya szélsebesen dolgozott. Hónapok óta hallott jelentéseket a mongolok kegyetlenségéről. Rjazany városa füstölgő rommá változott, ahol vadállatok szaggatták szét a hullákat az utcákon. O maga is kilovagolt oda néhány testőrével, akik közül ketten is a hóra hánytak attól, amit láttak. Kemény emberek, hozzászoktak a halálhoz, de ami ott fogadta őket, az maga volt az iszonyat, soha nem látott pusztítás. A tatárok nem ismerték a becsület fogalmát, azért háborúztak és pusztították el a városokat, hogy megtörjék az ellenség akaraterejét. Odalépett szárny segédjének horkantó lovához. Csődör volt, gyors és fekete, mint az éjszaka.

- Leszállni! - förmedt rá. - Gyalog menj vissza a laktanyába!

- Igenis, kegyelmes uram! - felelte a férfi azonnal. Átlendítette a nyergen a lábát, és leugrott a hóba.

A fejedelem felpattant a még meleg nyeregbe. A katona hátralépett és tisztelgett. Jaroszláv rá se nézett, megfordította az állatot, és a véknyába nyomta a sarkát. A paták dobogtak az úton. Csak ügetett, mert nem vágtázhatott a jégen: ha elesnek, belepusztulhat ő is, a ló is. A közelből ordítást hallott, aztán acél csattant egyetlenegyszer az acélon. Lecsapó kard hangja volt, amely Isten tudja, milyen messziről hallatszott idáig a fagyott levegőben.

Körülötte ébredezett az alvó város. Gyertyák és lámpák jelentek meg az ablakokban, billegtek az emberek kezében, akik az utcára csődülve, ordítva kérdezgették egymást, mert senki sem tudott semmit. Többen is megbotlottak és elestek, miközben ki akarták kerülni a fekete lovat és a lovasát.

A kaszárnya nem volt messze. Jaroszlav félig-meddig arra számított, hogy meglátja elől a fejedelmi szánt. A hajtó nagyobb sebességre kényszerítheti a lovakat, mert a szánkó és a benne ülők súlya egyensúlyban tartja őket. Jaroszláv fejedelem imát mormolt az orra alatt, és arra kérte a Boldogságos Szüzet, hogy vigyázzon a gyermekeire. Nem tudja tartani a várost a hóban érkező farkasok ellen. Nem tehet mást, mint hogy elmenekül. Bizonygatta magának, hogy ez a helyes taktikai döntés, ugyanakkor a hideg ellenére is perzselte a szégyen.

Lovaglás közben nem törődött a háta mögötti kiáltásokkal. Kevés túlélő lesz, de hát az ellenség a tél derekán érkezett. Senki sem számíthatott rá, mondta magában. Ő Kijev közelében vonta össze a seregét, a tavaszra várva. Most vastag cölöpfalak mögött várakoznak egy téli táborban innen csaknem három-

száz mérföldre délnyugati irányban. Moszkvában mindössze kétezer embere van, nem is a legjobbak. Sok sebesült katona inkább a városi kényelemben telel, mint a táborban, amelyben folyamatos fenyegetést jelent a kolera és a vérhas. Jaroszláv megkeményítette a szívét, és nem

foglalkozott velük. Harcolniuk kell, amivel időt szereznek neki a meneküléshez. Az volt az egyetlen reménye, hogy a mongol hadsereg még nem zárta el a városból kivezető utakat. Legalább egynek nyitva kell lennie a családja számára.

A holdfény átcsillant a hópelyheken, amikor átkelt a befagyott Moszkva folyó fahídján. Míg az ódon deszkákon ügetett, lenézett a mélybe és megkövült: a fehér folyót elborították a lovak és az emberek. Már a partokat is elárasztották, feketéllettek az éjszakában, mint a kiontott vér. Megint felharsant a sikoltozás, amikor a tatárok betörtek a folyóparti házakba. A fejedelem lehajtotta a fejét és tovább lovagolt, kihúzva hüvelyéből ékes díszkardját. Rémülten látta, hogy sötét alakok kapaszkodnak föl a fahíd gerendáin: kettő, nem is, négy ember. Meghallották a lovát, és mikor Jaroszláv meglátta őket, valami elzúgott az arca mellett, de olyan sebesen, hogy félre sem ránthatta a fejét. Remélhetőleg rossz célpont a fekete ló. Megsarkantyúzta, hirtelen már nem érdekelte a csúszós talaj. Jobboldalt felmagasodott egy férfi. Jaroszláv belerúgott. Fájdalom hasított a lábába, mert a becsapódástól megrándult a térde. A férfi némán hanyatt zuhant, a bordái betörtek a rúgástól. A fejedelem átért a hídon, a fehér út megnyílt előtte.

Egy nyíl eltalálta a lovát. Az állat megrázkódott, felnyihogott fájdalmában, minden lépésnél nehezebben lélegzett. A vágta lassult. Jaroszláv rugdosta, előrehajolt, igyekezett kihasználni a csődör megmaradt erejét. Gyerekkora óta lóhoz szokott, szinte érez-
te, ahogy az élet elszivárog az erőlködő ménből, amelyet már csak a vakrémület és a kötelességtudat hajtott. A fejedelem befordult egy sarkon, a híd elmaradt, ám az állat hatalmas szíve nem bírta tovább. A csődör minden átmenet nélkül elterült, mellső lábai összecsuklottak. Jaroszláv lezuhant róla, behúzta a nyakát, és igyekezett arrébb gurulni, mikor földet ért. A hó ellenére a föld kemény volt, akár az acél. Kábán, hűdötten hevert, tudta, hogy fel kell állnia, mielőtt észreveszik. Szédelegve, segítség nélkül kellett talpra kínlódnia magát, és sziszegett közben, mert a térde recsegett és mozgott. Nem ordíthatott. Hallotta a sarok mögül torokhangú beszédüket.

Támolyogni kezdett, sokkal inkább ösztönösen, mint céltudatosan. A térde lángolt, és amikor megérintette, az ajkába harapott, nehogy felüvöltsön fájdalmában. Máris dagadni kezdett. Milyen messze van a kaszárnya?- A gyaloglás kínszenvedés volt, a bal lábát csak húzni tudta. Szemét megtöltötték a szégyenletes könnyek, amikor kénytelen volt minden második lépésnél a rossz lábára helyezni a testsúlyát. A fájdalom olyan kínná fajult, hogy már attól félt, elájul, és a hóba zuhan. Ezt nem lehet elviselni. Egy újabb sarokhoz ért, mögötte erősödtek a hangok. Megtalálták a lovat.

A fejedelem látta Rjazanyban az égett hullákat. Kényszerítette magát, hogy gyorsabban menjen pár lépést, de a lába felmondta a szolgálatot, mintha már nem ő parancsolna neki. Teljes súlyával a földnek csapódott, elharapta a nyelvét, a szája megtelt vérrel.

Gyengén, kábán az oldalára fordult és kiköpött. Nem térdelhetett fel, hogy lihegjen és összeszedje magát. A térde már attól is fájt, ha megérintette. Inkább egy falba kapaszkodott, úgy tornázta magát álló helyzetbe. Minden pillanatban arra számított, hogy futó lépteket hall, a mongol barmok utolérik, talán a vérszagra jönnek. Megfordult, hogy szembenézzen velük, mert tudta, hogy nem futhat tovább.

Egy ház falának sötét árnyékából figyelte a mongolokat, akik a lovaikat vezetve, gyalogosan követték a nyomát. Felnyögött. Most is esett a hó, de legalább egy óra, ha nem több kell hozzá, hogy eltakarja a lábnyomait. Egyelőre nem vették észre, de azt a csapást egy gyermek is képes követni. Kétségbeesetten keresett valamilyen búvóhelyet, abban a gyötrelmes tudatban, hogy az összes katonája a kaszárnyában tartózkodik. A családja már a délnyugati úton menekülhet Kijev felé. Ha jól ismeri Konsztantyint, az őszbe csavarodott, öreg katonát, a száz legjobb emberük alkotja a kíséretüket.

Nem tudta, hogy a többiek maradnak-e harcolni, vagy egyszerűen elpárolognak a

sötétben, sorsukra hagyva a polgárokat. Máris érezte a füstszagot a levegőben, de nem bírta levenni a szemét az üldözőiről. Lázas önkívületében azt hitte, messzebbre jutott, de azok legföljebb ötven-hatvan lépésnyire voltak tőle, és máris feléje mutogattak.

Ügető lovas tűnt fel a hídról levezető úton. Jaroszláv látta, hogy a nyomait bámuló tatárok fölegyenesednek. Olyanok voltak, mint a kutyák, amikor farkassal kerülnek szembe. Lehorgasztották a fejüket. A lovas parancsokat vakkantott, a négyből három rögtön elindult. Az utolsó úgy bámulta Jaroszlávot eltakaró árnyékot, mintha látná a fejedelmet. Jaroszláv visszafojtotta a lélegzetét, de aztán szédülni kezdett. Végül az utolsó tatár komoran biccentett, nyeregbe szállt, és visszafordította az állatot a híd felé.

A fejedelem vegyes érzésekkel figyelte a távozásukat. Alig tudta elhinni, hogy él, ugyanakkor megállapította, hogy a mongoloknál létezik fegyelem, rangsor és taktika. Valami magasabb rangú rájuk parancsolt, hogy tartsák a hidat. A rövid hajsza elcsábította őket onnan, de fölfedezték és visszazavarták őket. Jaroszláv életben maradt, de még szembe kell néznie velük a csatatéren, ami mindennél nehezebb feladatnak tűnt.

Ismét elindult tántorogva. Annyira szenvedett, hogy motyogva káromkodott. Fölismerte a takácsok utcáját. A kaszárnya már nincs messze. Csak azért imádkozhatott, hogy legyen még ott valaki.

Szübötej egyedül állt egy kőtoronyban, és letekintett a fagyott városra. Ahhoz, hogy az ablakhoz jusson, meg kellett kerülnie egy a kortól sötétzöld, hatalmas bronzharangot. Az éjszakában itt-ott tüzek lobbantak, amelyek arany szikrákat hányó, remegő sárga nyelveknek tűntek a sötétben. Szübötej az ujjaival dobolt a harang vésett palástján, és lustán hallgatta a hosszantartó, mély bongást.

Ez a kilátó tökéletes. A távoli tüzek fényénél láthatta, milyen eredménnyel járt a jég hátáról indított rajtaütése. Alatta máris fékevesztetten tomboltak a mongol harcosok. Hallotta, hogyan hahotáznak, míg leszaggatják a falakról a selyem kárpitokat, és a kőpadlóhoz csapkodják a hihetetlenül régi kelyheket és serlegeket. Sikoltozást is hallott lentről a nevetés mellett.

Nem sok ellenállásba ütköztek. A néhány katonát gyorsan levágták az utcákon szétrajzó mongolok. Egy város meghódítása mindig véres munka. Az emberek nem kaptak aranyat, sem ezüstöt Szübötejtől, vagy tábornokaiktól. Ehelyett arra számítottak, hogy rabolhatnak és rabszolgákat hurcolhatnak el mindenhonnan, ahova vezetik őket. Éhesen meredtek a városfalakra, és ha egyszer odabent voltak, a tisztjeiknek félre kellett állniuk.

Utána senki sem fékezhette meg a minghaanokat. Jogukban állt nőkre és férfiakra vadászni az utcákon, berúgni a bortól és az erőszaktól. Szübötejt bántotta, hogy a harcosai idáig züllöttek. Neki, mint parancsnoknak, mindenképpen szüksége volt néhány józan minghaanra, mert hátha jön az ellentámadás, vagy reggelre új ellenség bukkan elő. A tümenek sorshúzással döntötték el, kik lesznek azok a balszerencsések, akik egész éjjel csak állnak és vacognak, hallgatják a sikolyokat meg a duhajkodást, és közben arról álmodoznak, hogy bárcsak a többiek között lehetnének!

Szübötej ingerülten összeszorította az ajkát. A várost fel kell égetni, ehhez nem fér kétség. Fikarcnyit sem érdekelte a lakosság sorsa. Nem az ő népe. Mégis, ez az egész... valahogy olyan pocsékolás és méltatlanság. Sértette rendszeretetét, hogy a tümenjei megvadulnak abban a pillanatban, ahogy egy városfal ledől. Ugyan mit szólnának, ha azt ajánlaná nekik, hogy tisztességes fizetést és sót kapnak a szabad rablás helyett! Fáradtan elmosolyodott a gondolatra. Dzsingisz egyszer azt mondta neki, hogy sosem szabad olyan parancsot kiadni, aminek nem engedelmeskednek. Sose engedje, hogy meglássák hatalmának korlátait. Igazság szerint most is kiparancsolhatná őket a városból. Azonnal engedelmeskednének, mindent eldobnának, és józanon vagy részegen, de visszalovagolnának és felsorakoznának. Egyszer bizonyosan megtennék. Egyetlenegyszer.

Közelebbről hallatszott a nyers röhögés. Egy asszony hüppögött. Szübötej bosszúsan fújt egyet, mert megértette, hogy valakik fölfelé jönnek a lépcsőn. Perceken belül meglátta két harcosát, akik fölfelé vonszoltak egy fiatal nőt, valami nyugodt helyet keresve. Az első megkövült, mikor felfedezte a katedrális harangtornyának ablakánál az orlokot. A harcos rendesen leitta magát, de Szübötej pillantásától feltisztult a köd az agyában.

Meg akart hajolni a lépcsőn, de elbotlott. Mögötte a társa mondott egy cifrát.

- Békén is hagylak, orlok! - mondta a harcos akadozó nyelvvel, és bólogatott. Társa meghallotta és befogta a száját, de a nő tovább vergődött.

Szübötej ránézett és összevonta a szemöldökét. A nő szép ruhát viselt, drága anyagból. Valamelyik gazdag család lánya lehetett, a rokonait valószínűleg a szeme láttára vágták le. Ezüst csattal összefogott, sötétbarna haja félig kibomlott, hosszú fürtjei csapkodtak, ahogy igyekezett szabadulni a harcosok markából. Szübötejre nézett, és a fővezér látta, mennyire retteg. Kevés híján megfordult, hogy a harcosai elvonulhassanak. Ám azok nem voltak olyan részegek, hogy mozdulni merjenek, mielőtt elbocsátja őket. Szübötejnek nem voltak gyerekei. Nem voltak lányai.

- Hagyjátok itt! - mordult rájuk, és ezen ugyanúgy megdöbbent, mint a katonák. O a jégtábornok volt, akinek nincsenek érzései. Megértette másokban a gyengeséget, de nem osztozott benne. Mégis, a katedrális szép volt a maga módján, tetszettek neki a hatalmas, hornyolt boltívek. Úgy döntött, hogy a szépség indította meg, nem a lány állati félelme.

A harcosok elengedték a lányt, és villámgyorsan elpárologtak. Örültek, hogy megúszták büntetés vagy valami különmunka nélkül. Ahogy csizmájuk kopogása elhalkult, Szübötej visszafordult az ablakhoz, és kinézett a városra. Még több helyen lángolt a tűz, Moszkva egyes részei vörösen izzottak. Reggelre javarészt csak hamu marad belőle. A kövek annyira áttüzesednek, hogy meghasadnak és szétmorzsálódnak a falakban.

Hallotta a lány zihálását, és a halk surrogást, ahogy/ lekuporodik a fal mellett.

- Értesz engem?- kérdezte Szübötej csin nyelven, és megfordult.

A lány üres tekintettel bámult rá. Szübötej sóhajtott. Az orosz nagyon kevéssé hasonlított azokhoz a nyelvekhez, amelyeket ismert. Fölszedett egy-két szót, de az nem elég, nem értetheti meg a lánnyal, hogy nem kell félnie. A lány mereven bámulta. Mit érezne ebben a helyzetben egy apa? A lány tudja, hogy nem menekülhet le a lépcsőn. Erőszakos, részeg emberek csatangolnak a templomban és a környező utcákon. Nem jutna messzire. Biztonságosabb a harangtoronyban. Halkan zokogni kezdett, felhúzta a térdét, és jajgatott, mint egy gyermek.

- Hallgass! - mordult rá Szübötej. Hirtelen méregbe gurult, amiért ez itt elrontja a béke pillanatát. Észrevette, hogy a lány valahol elhagyta a csizmáját, csupasz lába felhorzsolódott. Elnémította a fenyegető hang. Szübötej addig figyelte, amíg ismét fel nem nézett rá. Akkor fölemelte a kezét, mutatta, hogy üres.

- Minya zavut Szübötej - mondta lassan és a mellére mutatott. Nem kérdezte meg a nevét. Türelmesen várt. A lányban kissé ellazult a feszültség.

- Anya - mondta. Ezt a hangok zuhataga követte, amelyet Szübötej nem értett. A saját szókincsét kimerítette.

A saját nyelvén folytatta.

- Maradj itt - mutatta. - Itt biztonságban vagy. Most megyek.

A lány meglapult, amikor elhaladt előtte, de mihelyt Szübötej rálépett volna a kőlépcsőre, felsikoltott a félelemtől, ismét beszélni kezdett, a szeme hatalmasra nyílt.

Szübötej sóhajtott.

- Jól van. Itt maradok. Szübötej marad. Amíg feljön a nap, értetted?- Aztán elmegyek. A katonák is elmennek. Akkor megkeresheted a családod.

A lány látta, hogy visszatér az ablakhoz. Félénken beljebb óvakodott a fülkébe, és a férfi lábához kuporodott.

- Dzsingisz kán - mormolta Szübötej. - Hallottad ezt a neveti -A lány szeme kitágult. Szübötej bólogatott. Ritka keserűség jelent meg az arcán.

- Ezer év múlva is beszélni fognak róla, Anya. Még aztán is. Szübötejt mégsem ismeri senki. Az embert, aki megnyerte neki a csatákat, aki végrehajtotta a parancsait. A Szübötej név csak füst a szélben.

A lány nem értette, de a férfi hangja vigasztaló volt. Szorosabban maga alá húzta a lábait, és összegömbölyödött Szübötej lábánál.

- Most már halott, lányom. Elment. Én maradtam, hogy vezekeljek bűneimért. Azt hiszem, ti, keresztények, megértitek ezt.

A lány üres tekintettel nézte. Épp a megértés hiánya szabadította fel a férfiból azokat a szavakat, amelyek betokozódtak a szíve mélyében.

- Az életem már nem az enyém - mondta halkan. - A szavam semmi. De a kötelesség megmarad, Ánya, amíg szusszal bírjuk. Már csak ez maradt.

Dermesztő hideg volt, látta, hogy a lány reszket. Sóhajtva levette a köpenyét, és ráborította. Ánya elbújt a szövet redőiben, csak az arca látszott ki. Szübötej jobban fázott a meleg köpeny nélkül, de örült a kényelmetlenségnek. Szellemei háborogtak, hullámként öntötte el a bánat. A kőpárkányra támaszkodott, és várta a hajnalt.

Huszadik fejezet

Jao Su nézte Sorhatanit, és füstölgőit. Enyhe illat úszott még a szoba levegőjében is, ami itt eddig nem volt szokás. Az asszony úgy viselte új rangját, akár egy palástot, és élvezte, hogy szolgahad lesi a parancsait. Ögödej ráruházta a férje összes címét. Egy csapásra az ölébe hullott a mongol hátország, magának Dzsingisznek a szülőhelye. Jao Su akaratlanul is arra gondolt, hogy megfontolt-e a kán minden következményt, amikor mindezt fölajánlotta Tolujnak a halála előtt.

Más nő szép csendben elgazdálkodott volna a birtokain, amíg rá nem hagyja őket a címeivel együtt a fiaira. Ögödej nyilván ezt akarta. De Sorhatani nem érte be ennyivel. Jao Sunak éppen ma reggel kellett pecsétjével szentesítenie egy kiutalást a káni kincstárból. Az igényre Toluj személyi pecsétjét nyomták, és Jao Su, mint kancellár, nem tagadhatta meg a végrehajtást. Keserves képpel nézte végig, amint irdatlan mennyiségű aranyat és ezüstöt raknak faládákba, majd átadják az asszony testőreinek. Ugyan mihez kezd ezzel a töméntelen nemesfémmel, amiből palotát, falut, vagy utat építtethet a vadonban?-

Most, hogy itt kellett ülnie vele, egy buddhista mantrát pergetett magában, amely megnyugtatta a gondolatait. Sorhatani kihallgatáson fogadta, mint egy uralkodó, mert persze tökéletesen tisztában volt vele, hogy mennyire bőszíti viselkedése a kán kancellárját. Jao Su figyelmét nem kerülte el, hogy Ögödej személye körüli szolgák sürögtek-forogtak a teájukkal. Sorhatani a hatalma bizonyítására természetesen olyanokat válogatott össze, akiket a kancellár ismert.

Jao Su szótlanul elvette a lapos csészét. Ivott, méltányolta a felhasznált csin tealevelek minőségét. Valószínűleg a kán saját készletéből származik, óriási pénzért hozatták a hangcsoui teaültetvényekről. Elkomorodva tette le a csészét. Sorhatani néhány hónap alatt pótolhatatlanná tette magát a kán életében. Rendkívüli energiával volt megáldva, de Jao Sut még így is elképesztette azzal, hogy milyen ügyesen ismerte fel a kán igényeit. Különösképpen az nyugtalanította Sorhatanit, hogy Jao Su tisztelte a kán parancsait. Tudomásul vette, hogy Ögödej a magánéletet választotta. A kancellár semmit sem rontott el, Sorhatani valahogy mégis elterpeszkedett a palotában, és úgy gyakorolta hirtelen jött hatalmát a szolgák fölött, mintha beleszületett volna. Alig egy nap alatt bebútoroztatott és kiszellőztettetett magának egy lakosztályt Ögödejé közelében. A szolgák feltételezték, hogy a kán akarja így, és noha Jao Su gyanította, hogy az asszony százszorosán is visszaélt a kán kegyével, Sorhatani úgy bevette magát a palotába, mint a kullancs a bőr alá. Jao Su leste, hogyan iszogatja a teáját. Nem kerülte el a figyelmét a finom zöld selyemruha, a hajba font ezüst szalagok, a halvány rizspor, amitől a bőr majdnem olyan hűvös és tökéletes lett, mint a porcelán. Sorhatani szándékosan öltötte magára egy csin nemesasszony ruháját és modorát, viszont saját népének flegma nyíltságával viszonozta a kancellár pillantását. Már ez a nézése is kihívás volt, ám Jao Su megpróbálta figyelmen kívül hagyni.

- Elég friss a tea, kancellár úr? - kérdezte az asszony.

Jao Su bólintott.

- Nagyon finom, de meg kell kérdeznem...

- Kényelmesen ülsz? Hozassak a szolgákkal egy párnát a hátad mögé?

Jao Su megdörzsölte a fülét, hogy legyen ideje lecsillapodni.

- Nincs szükségem párnára, Sorhatani. Magyarázatra van szükségem a parancsokkal kapcsolatban, amelyeket tegnap este tudattak velem a szobámban.

- Parancsok, kancellár úr? Az ilyen dolgok csakis rád és a kánra tartoznak, nemi Rám bizonyosan nem.

Tágra nyílt szemmel, ártatlanul nézett a férfira, aki azzal leplezte ingerültségét, hogy még

egy kis teát kért. Ismét belekortyolt az illatos italba, mielőtt újra próbálkozott.

- Bizonyára tudsz róla, Sorhatani, hogy a kán testőrei nem engednek beszélni az uralkodóval.

Megalázó volt a beismerés, el is vörösödött beszéd közben. Nem értette, hogy tudott az asszony ilyen ügyesen befurakodni Ögödej és a világ közé. A kán környezetében levő férfiak valamennyien tisztelték Ögödej kívánságait. Sorhatani fütyült rájuk, úgy bánt Ögödej jel, mintha beteg vagy gyerek lenne. A palotában azt pletykálták, hogy agyonbabusgatja Ögödejt, mint a tyúkanyó a csibéjét, ám a kánt ez korántsem idegesíti, sőt, örömét leli a kényeztetésben. Jao Su már csak abban reménykedett, hogy a kán gyorsan felépül, és utána talán kidobja a palotából a farkasszukát, és visszaragadja a kormányrudat.

- Ha óhajtod kancellár, megkérdezhetem a kánt azokról a parancsokról, amelyeket, mint mondtad, tudattak veled. Mindazonáltal sokáig volt beteg úgy a szelleme, mint a teste. Választ csupán akkor várhatsz tőle, ha ismét erőre kap.

- Tisztában vagyok ezzel, Sorhatani - mondta Jao Su. Egy pillanatig úgy összeszorította a fogát, hogy az asszony láthatta az állkapcsán az izmok mozgását. - Arn itt valami tévedés történhetett. Nem hinném, hogy a kán akaratából kellene elhagynom Karakorumot, hogy végigjárjam az északi csin városokat holmi jelentéktelen adóellenőrzés céljából! Ez hónapokra eltávolítana a palotából.

- Hát ha egyszer ezt parancsolta - vonogatta a vállát Sorhatani.

- Akkor engedelmeskedünk, igaz?

Jao Su gyanúja megerősödött, bár továbbra sem értette, miként módolhatta ki az asszony az ő eltávolítását. Ettől még inkább maradni akart. Nem fogja hagyni, hogy ez a nő parancsolgasson a legyöngült kánnak.

- Elküldöm egy munkatársamat. Rám itt van szükség, Karakorumban.

Sorhatani finoman összevonta a szemöldökét. - Nagy kockázatot vállalsz, kancellár. Amikor a kán ilyen egészségi állapotban van, nem szabad felingerelni engedetlenséggel.

- Más dolgom van, például vissza kell hozatnom a kán feleségét a nyári palotából, ahol hosszú hónapok óta epekedik.

Most Sorhatani vágott kényszeredett képet.

- Nem hívatta Töregenét - mondta.

- O nem a cselédje - felelte Jao Su. - Igencsak felkeltette az érdeklődését a te gondoskodásod a férjéről. Amikor meghallotta, milyen meghitt kapcsolatban vagytok, azt mondta nekem, alig várja, hogy visszaérjen, és személyesen köszönje meg neked.

Sorhatani dermesztően nézett a kancellárra. Kölcsönös utálatuk már-már átizzott a higgadt udvariasság mázán.

- Beszéltél vele?

- Levélben, természetesen. Azt hiszem, néhány nap múlva érkezik. - Pillanatnyi ihletből kicsit tovább színezte az igazságot a saját előnyére. - Megkért, hogy én fogadjam, így tájékoztathatom a városban terjengő legújabb hírekről. Beláthatod, most nem távozhatok.

Sorhatani apró biccentéssel nyugtázta a találatot.

- Látom, te igazán... lelkiismeretes vagy feladataid ellátásában - mondta. - Valóban nem semmiség fogadni a visszatérő katunt. Meg kell köszönnöm, hogy időben közölted velem a hírt.

A homlokán rángani kezdett egy izom, jelezve a belső feszültséget. Jao Su örvendezve figyelte, mert tudta, hogy Sorhatani érzi, mit néz. Ezt a pillanatot választotta ki, hogy fokozza az asszony szorongását.

-Azt is szeretném megbeszélni vele, hogy Ögödej engedélyezte unokaöccse csatlakozását Szübötejhez.

- Micsodái - kérdezte Sorhatani, felrezzenve gondolataiból. -Möngke nem megfigyelője

lesz a jövőnek, kancellár úr, hanem alakítója. A fiamnak joga van ott lenni, amikor Szübötej megszerzi Nyugatot. Vagy talán egyedül az orlok érdemének tulajdonítsuk határaink biztosítását?

- Bocsánat, nem a te fiadra gondoltam, hanem Bajdurra, Csagatáj fiára. Ó is Szübötej nyomdokába akar lépni. Azt hittem, hallottál róla.

Igyekezett nem mosolyogni beszéd közben. Akármennyi kapcsolata volt is Sorhataninak a városban, nem férhetett hozzá az ő sok ezer mérföldnyi sugarú hírszerző hálójának kémjeihez és pletykafészkeihez. Mostanáig bizonyosan nem. Ám az asszony azonnal leküzdötte meglepetését és felindulását. Csodálatra méltó volt önfegyelme. Jao Su emlékeztette magát, hogy ez a szép külső az átlagosnál élesebb elmét takar.

Előre hajolt, hogy a szolgák ne hallgathassák ki őket egykönnyen.

- Ha valóban érdekel a jövő, akkor meglep, hogy nem gondoltál Bajdur csatlakozására a nagy nyugati portyához. Végtére is az apja lesz a következő kán.

- Ögödej fia, Güjük után - vágott vissza Sorhatani.

Jao Su bólintott.

- Ez természetesen így van, de nem is volt olyan régen, amikor ezekben a folyosókban és szobákban fegyveresek tiltakoztak egy épp ilyen esemény ellen. Az ég adja, hogy ne történjék meg még egyszer! A hercegek Szübötej körül csoportosulnak, Sorhatani. Ha azt tervezed, hogy egy napon a te fiaid legyenek kánok, akkor tudatában kell lenned a tétek nagyságával. Güjük, Batu és Bajdur éppen olyan joggal követelheti a vezetést, mint a te fiaid, nem gondolod?

Az asszony olyan vadul nézte, mintha kezet emelt volna rá. Jao Su elmosolyodott és fölállt, véget vetve a találkozónak.

- Itt hagylak a teáddal és a finomságaiddal, Sorhatani. Szerintem a fényűzés hívság, de te élvezd ki a pillanatot.

Otthagyta a gondolataiba merült asszonyt, és megfogadta, hogy szem- és fültanúja lesz a pillanatnak, amikor a kán főfelesége visszatér Karakorumba. Ekkora örömet nem tagad meg magától a feszültség hónapjai után.

A katonák dideregtek a hatalmas kapu árnyékában, amely ugyanolyan régi, fekete fatörzsekből épült, mint a magas palánk. Kötelek erősítették meg, amelyek merevvé fagytak a téli hidegben. A palánkon belül voltak olyan emberek, akiknek naponta körbe kellett járniuk egy keskeny pallón. Elgémberedett kezükkel megtapogatták a köteleket, hogy még mindig vaskeményekek-e a fagytól. Ez igénybe vette majdnem az egész napjukat. A palánk-vár, amelyben ezrek zsúfolódtak össze, jobban emlékeztetett városra, mint táborra.

A kapu előtti udvar épp megfelel az ácsorgásra, gondolta Pavel, mert biztonságos. O azért volt itt, mert az utolsók között érkezett az éjjel. Ám a katonák, akik a havon toporogtak, és azzal próbálták melegíteni a kezüket, hogy a hónuk alá dugták, élvezték az építményből áradó erőt. Igyekeztek nem gondolni arra a pillanatra, amikor a fújtató ökrök kinyitják a kaput, és nekik ki kell menniük a farkasok közé.

Pavel távolabb állt a kapu közelében összeverődött emberektől. Idegesen babrálta a kardját, szerette volna ismét kivonni, hogy megnézze. A nagyapja megmondta neki, mennyire fontos, hogy mindig éles legyen. Azt nem mondta, mihez kezdjen egy olyan pengével, amely öregebb nála, és elgondolni is sok, mennyi csorba, repedés és karcolás van rajta. Látott néhány igazi katonát, akik fenőkővel élezték kardjaikat, de nem volt bátorsága kölcsönkérni egyet. Nem úgy festettek, mint akik bármit is kölcsönadnának egy fiúnak. Még nem látta a fejedelmet, pedig a nyakát nyújtogatta, és kihúzta magát, amennyire csak bírta. Erről majd mesélhet a nagyapjának, ha ismét hazamegy. A gyéduska még emlékezett Krakkóra, és poharazgatás közben azt állította, hogy fiatal korában látta a királyt, de lehet, hogy ez is csak

mese.

Szeretett volna egy pillantást vetni a szabad harcosokra, akiket a fejedelem tengernyi aranyért toborzott a hadjáratra. Reménykedni sem mert benne, hogy az apja is köztük lehet. Még emlékezett, milyen szomorú volt a nagyapja szeme, amikor a vitéz ifjúról beszélt, aki elment otthonról, és beállt a lovasokhoz. Pavel látta, hogy sír az anyja bent a házban, amikor úgy véli, hogy ő nem hallja. Gyanította, hogy az apja egyszerűen otthagyta őket, mint sok más férfi is, ha túl kemény volt a tél. Mindig is nyughatatlan volt. Otthagyták Krakkót, saját föld után néztek, de a földművelésről kiderült, hogy egy lépés választja el az éhezéstől, és ugyancsak kevés öröm van benne. Az orosz parasztok még rosszabbul éltek, mint azok, akiket otthagytak.

Mindig voltak emberek, akik Kijevbe vagy Moszkvába utaztak munkát keresni. Megígérték, hogy küldenek pénzt a családjuknak, de csak kevesen tették meg, és még kevesebben tértek vissza. Pavel megrázta a fejét. Nem volt gyerek, azt remélte, hogy van egy kevés igazság is a hazugságok között. Van kardja, és ezekkel a vad, szilaj lovasokkal együtt harcol majd a fejedelemért. Elmosolyodott. Milyen nevetséges is ő! Akkor is az apját fogja keresni köztük, az ő kemény munkától barázdált arcát, a tetvek ellen rövidre nyírott haját. Remélhetőleg ilyen hosszú idő után is fölismeri. A szabad harcosok valahol a palánkváron kívül lovagoltak a hóban.

Noha a nap feljött, farkasordító hideg volt, a földet latyakosra taposták az emberek és lovak. Pavel összedörgölte a két kezét, és hangosan káromkodott, amikor hátulról meglökték. Szeretett káromkodni. A körülötte tartózkodó emberek olyan kifejezéseket használtak, amelyekkel még sosem találkozott. Mondott egy jó cifrát a láthatatlan támadónak. Haragja lecsillapodott, amikor látta, hogy csak egy küldönc az, aki fűszeres hússal töltött gombócot visz. Pavel gyorsan lekapott a gőzölgő halomból kettőt, miközben a fiú átfurakodott mellette. Most a másik fiú káromkodott egy kiadósat a lopás miatt, de Pavel nem törődött vele, az egyik gombócot a szájába tömte, mielőtt valaki felfigyelne, és elvenné tőle. Pompás íze volt, a leve lecsurgott az állán a páncélingre, amelyet ma reggel kapott. Férfinak érezte magát a férfias súlytól. Azt hitte, félni fog, de sok ezer katona volt a palánkvárban, és még több szabad harcos odakint. Ok láthatólag nem féltek, bár arcuk komor és zárkózott volt. Pavel nem beszélt azokkal, akik szakállat és sűrű bajuszt viseltek. Még mindig reménykedett, hogy egyszer csak neki is kinő a szakálla, de egyelőre nyoma sem volt. Bűntudattal gondolt apja borotvájára a csűrben. Úgy egy hónapja minden este kiment, és végighúzta az arcán. A falusi fiúk azt mondták, ettől gyorsabban nő a szőr, de mostanáig nem volt látszatja.

Kürtök rivalltak a távolban, Pavel körül az emberek parancsokat kezdtek ordítozni. Nem volt idő megenni a második gombócot, ezért a zubbonya alá rejtette, hadd melegítse a bőrét. Bár ott lett volna a nagyapja, hogy láthassa! De az öreg éppen nem volt otthon, több mérföldnyire is eljárt tűzifát gyűjteni, hogy legyen tartalékuk a keményebb fagyok idejére. Az anyja természetesen sírt, amikor Pavel megjelent a fejedelem toborzójával a hátsó ajtónál. Mivel a férfi figyelte, az asszony nem mondhatott nemet. Pavel ezt pontosan így fundálta ki. A fejét büszkén feltartva masírozott a toborzó mögött, és máig emlékezett a riadalommal elegy lelkesedésre, amit út közben látott arcokon. Voltak köztük idősebbek, az egyiknek a szakálla a mellét verte. Pavel csalódására nem voltak közöttük falubeli legények. Nyilván elmenekültek a toborzók elől. Hallott fiúkról, akik a szénapajtába bújtak, sőt a tehenek alá feküdtek, hogy ne találják meg őket a harcba hívó szóval. De az ő apjuk nem is volt szabad harcos. O vissza se nézett a falura, legföljebb egyszer, és látta, hogy az anyja a falu széléig jön utána, és búcsúra emeli a kezét. A nagyapja remélhetőleg büszke lesz, ha meghallja a hírt. Pavel nem volt biztos az öregember véleményében, de így legalább megúszta a verést. Vigyorgott, ha a vén ördögre gondolt, amint ott áll az udvaron a csirkékkel, és nincs, akit elpáholhasson.

Az biztos, hogy valami történt. Elment mellette a szocki[2] az egyetlen tiszt, akit ismert.

Fáradtnak tűnt, és noha nem vette észre Pavelt, a fiú ösztönösen követte. Azt mondták neki, hogy ha kimennek, a században a helye. Senkit sem ismert közülük, de ott akart lenni, és a századosa legalább úgy mozgott, mint aki tudja, hova tart. Együtt vágtak át a kapu előtti téren, és a tiszt végre tudomást vett a mögötte álló Pavelről.

- Te vagy az egyik emberem- mondta, és választ nem is várva egy nagyobbacska csoportra mutatott.

Pavel és hat társa zavartan mosolyogott egymásra. Kardjukkal, csaknem térdig érő láncingükben éppen olyan idétlennek látszottak, mint amilyennek a fiú érezte magát. A kezüket dörgölték, mert kivörösödött és elkékült a hidegtől. A szocki elment, hogy összetereljen magának még néhány embert.

Pavel ugrott egyet, amikor a kürtök ismét megszólaltak, ez alkalommal a falon. Az egyik ember undokul vihogott rajta, kimutatva barna, csorba fogait. Pavel arca égett. Azt remélte, hogy itt is az a bajtársiasság fogadja, amelyről a nagyapja mesélt, ám hiába is kereste ezen a fagyott udvaron, ahol az emberek a latyakba vizeltek, és az arcuk nyúzott, beesett volt a hidegtől. A fehér égből megeredt a hó. Sokan káromkodni kezdtek, mert a havazás minden szempontból megnehezítette a napot.

Pavel mellett elhajtották a gőzölgő barna ökröket, és odapányvázták őket a kapuszárnyakhoz. Máris kimennek Sehol nem látta a szockit. Mintha a föld nyelte volna el, éppen amikor Pavel szeretett volna megkérdezni egy csomó dolgot. Amikor a kapuszárnyak nyögve elindultak befelé, megpillantotta közöttük a napfényt. Ordítozó tisztek nyomták vissza az udvaron tartózkodó embereket, hullámzott a tömeg. Voltak, akik épp szembekerültek a táguló réssel, de valahol hátul már megint felbolydult valami, és a férfiak arra fordultak, hogy lássák, mi az. Pavel dühtől és fájdalomtól éles hangokat hallott. A nyakát nyújtogatta, hátha meglát valamit. A mellette nevető ember a fejét csóválta.

- Előkerültek a korbácsok, fiam - mondta nyersen. - Úgy küldenek az ütközetbe, ahogy az állatot terelik. A fejedelem nyalka tisztjeinek ez a szokása.

Pavelnek nem tetszett ez az ember, főleg azért, mert mintha magát a fejedelmet gáncsolta volna. Válasz helyett inkább másfelé nézett, aztán csoszogva elindult előre, mert a mögötte levők nyomulni kezdtek az udvar irányába. A kapu egyre szélesebben ásított, és miután sokáig voltak árnyékban, valósággal vakított a fehérség.

A levegő marta a tüdejüket és a torkukat. Batu alig bírt lélegezni a farkasordító hidegtől. Tümenjének lovasai együtt vágtáztak, miközben felmérték a távolságot az oroszokig. Máris megizzadtak a manőverektől, úgyhogy kénytelenek voltak folyamatosan mozogni. Aki megállt, arra ráfagyott a verejték, és apránként halt meg, nem is érezve a testét hatalmába kerítő zsibbadtságot.

Nem sokkal napkelte után Szübötej előreküldte Batu vezetésével a jobbszárnyat. Nem féltek az újoncoktól és a fogott katonáktól, akiket a fejedelem összezsúfolt a hatalmas palánkerődben. Azokat szét lehet nyilazni. A veszélyt az ellenséges lovasság jelentette, és Batu büszke volt, hogy elsőnek támadhat rájuk. Hajnalban vezettek egy színlelt támadást balra, kényszerítve az oroszokat, hogy megerősítsék ezt az oldalt. Ahogy a fejedelem kivonta a katonákat a másik szárnyról, Batu bevárta Szübötej jeladását, aztán viharként zúdult a lovak tengerére. Vágta közben látta, hogy a sorok a parancsnak engedelmeskedve, felgyorsuló hullámhoz hasonlóan közelednek a tümenjéhez. A fejedelem irdatlan erőt vont össze Kijev védelmére, de egyikük sem számított rá, hogy télen kell harcolniuk. Gyilkos hideg volt.

Batu ellenőrizte az íj húrját, elengedte, majd megfeszítette. Érezte, ahogy a mozdulatok ellazítják hatalmas vállizmait. Hátán nyíllal tömött tegezeket vitt, és hallotta, ahogy a tollak sercegve súrolják egymást a füle mellett.

A fejedelem észrevette a veszélyt. Batu is felfedezte őt az egyik szárnyon a hivalkodó

zászlók között. Kürtök továbbították a parancsait, de Szübötej Möngkét küldte balra, a derékhad elé. Az orlok középre parancsolta Dzsebét és Kacsunt a lándzsás nehézlovassággal. Akárki jön is elő a palánkvárból, a tömör fekete sorok várják majd.

Batu biccentett zászlóvivőjének, és az meglengette a hosszú, narancsszín selymet, amelyet jól láthatott az egész arcvonal. Zúgássá olvadt össze a megfeszülő íjak ezreinek nyikorgása. Négyezer nyílvessző szállt az ég felé, amikor az első sorok elengedték a húrt, és már nyúltak is hátra a következő vesszőért, amelyet vágta közben illesztettek a húrra, úgy, ahogy gyerekkoruk óta tanulták. Kicsit fölemelkedtek a nyeregből, térdükkel ellensúlyozva a ló mozgását. Ilyen távolságból nem is kellett pontosan célozni. A magasba ívelő nyilak belevágódtak a szabadcsapatokba. Előbb elsötétítették az eget, és mire kitisztult, a földön nem termett többé más, csak halál.

Lovak rogytak össze az ellenséges sorokban. Akinél íj volt, visszalőtt, de az ő íjuk nem hordott olyan messzire, mint a mongoloké, és nyilaik a földre hullottak. Batu lassított, nehogy elfecsérelje ezt az előnyt. Jelére a vágta ügetésbe, majd lépésre váltott, ám a nyilak folyamatosan repültek, minden hatodik szívverésnél lecsaptak, mint a kalapács az üllőre.

Az orosz lovasok keresztülhajszolták paripáikat a nyílzáporon. Vakon vágtattak előre, mert magasra emelték a pajzsukat, és annyira behúzódtak mögéje, amennyire a nyereg engedte. A két szárny bekerítette a palánkvárat. Batu nekirontott az első sornak. Emberei azóta vártak erre, amióta tábornokuk eszeveszett vakmerőséggel levágta azt az orosz herceget. Batu vére forrt, ahogy rávezette tümenjét az ellenségre.

A nyílvesszők hullámai megszakítás nélkül követték egymást. A mongolok az eget ostromló ívek után egyre jobban kiegyenesítették a röppályát, aztán áttértek a céllövészetre. A támadó oroszok nem voltak vasba öltözve, mint a fejedelem testőrsége. Szübötej ezeket középre állította volna. A szabadcsapatok rakásra hullottak a nyílzáportól, amelyből sem ember, sem ló nem menekülhetett.

Batu észrevette, hogy kiürült a tegeze. Elhúzta a száját, gondolkodás nélkül ráakasztotta íját a nyeregkápa kampójára, és kardot rántott. Mozdulatát az egész sor utánozta. Az orosz szárnyat szétverték, holtak százai hevertek a földön. Akik talpon maradtak, megállás nélkül közeledtek, de sokan megsebesültek: dülöngéltek a nyeregben, véres párát lélegeztek ki, mert a nyílvessző a tüdejüket ütötte át. Még így is dacoltak az ellenséggel, ám a vaskesztyűs mongolok menet közben vágták le őket, imponáló pontossággal használva a kardjukat.

Batu tümenje elsöpörte a szárnyat, és elviharzott a palánkfalak mellett. Látta, hogy nyílik a nagy kapu, de rögtön el is maradt, és ő már egy menekülni próbáló, ellenséges katonát üldözött, aki félig kilógott a nyeregből. A mongol harcosok kurjongatva hívták fel egymás figyelmét a jó célpontra. Batu érezte büszkeségüket és örömüket, amikor odabiccentettek neki. Ez volt a legjobb mulatság, amikor az ellenség fejvesztve menekült, és úgy lehetett terelni, akár egy szarvascsordát.

Ahogy a kapu kitárult, Pavelt kilökték a ragyogó fénybe. A hó vakított hajnalban. A fiú megzavarodva, riadtan pislogott. Túl sok hang ordított. Semmit sem értett. Kirántotta a kardját, és menetelni kezdett, ám az előtte álló ember, az, aki az előbb beszélt hozzá, váratlanul megtorpant.

- Tovább! - mondta Pavel.

Máris meglökték hátulról. A törött fogú harákolt és kiköpött, miközben a leengedett lándzsákkal közeledő mongol sereget nézte.

- Jézus Krisztus, ments meg minket - motyogta az ember. Pavel nem tudta, hogy most imádkozik, vagy átkozódik. Mögötte csatakiáltás harsant, az emberek lelkesíteni próbálták egymást, ám a szél elfújta a hangot. Pavel keze elgyengült, a gyomra görcsbe rándult.

A mongol vonal szélesedett. Mindnyájan érezték, ahogy remeg a föld a lábuk alatt.

Összenéztek. A tisztek kivörösödött arccal, nyálat fröcskölve ordítottak, és a mongolokra mutogattak. Az oszlop még mozgott, nem bírt megállni, mert a hátul jövők nyomták előre őket a hóban. Pavel megpróbált lassítani, de tovább lökdösték az emberek, akiknek ugyanúgy nem volt kedvük a harchoz, mint neki.

-A fejedelemért! - ordította az egyik tiszt. Néhányan átvették a kiáltást, ám a hangjuk tétova volt, és hamarosan elhalt. A mongol tümen úgy nyomult velük szemben, mintha a maga a sötétség akarná elsöpörni őket.

Huszonegyedik fejezet

Kacsun már akkor hallotta a nevetést, amikor még nem is látta a csoportot. A rossz lába annyira lüktetett, hogy felszisszent. A combján gyűlt meg egy régi seb, amiből Szübötej muszlim orvosa szerint naponta kétszer ki kell engedni a gennyet. Bár az sem segített. Már hónapok óta nem volt nyugta a váratlanul begyulladt sebtől. Öregnek érezte magát, amiért nyomorék módjára, sántikálva kell közelednie a fiatal tisztekhez. Egyébként az. Sántikálás nélkül is öregnek érezné magát közöttük.

Güjük hangja túlharsogta a többiekét. Batu győzelmeiről mesélt valamit. Kacsun sóhajtott, miközben elhaladt az utolsó jurta mellett. A lárma egy pillanatra félbeszakadt, amikor Güjük észrevette. A többiek is odafordultak, hogy lássák, mi keltette föl az ifjú figyelmét.

- Éppen megfőtt a tea, tábornok! - kiáltott vidáman Güjük. -Igyál velünk egy csészényit, vagy valami erősebbet, ha azt jobban szereted! - A többiek jót nevettek, mintha ez jó éle lett volna. Kacsun elnyomott egy fél mosolyt. Valaha ő is volt fiatal.

Azok négyen úgy heverésztek, akár az oroszlánkölykök. Kacsun nyögött egyet, miközben leereszkedett a nemezszőnyegre, és óvatosan kinyújtotta a lábát. Batu természetesen észrevette dagadt combját. Batu mindent észrevesz.

- Hogy van a lábad, tábornok?

- Evesedik - mordult rá Kacsun.

Batu arca bezárult erre a hangra, eltűntek róla az érzelmek. Kacsun némán káromkodott. Elég némi fájdalom és izzadás, és tessék, máris úgy kaffog a fiúkra, mint egy harapós vén eb. Végighordozta tekintetét a kis csoporton, biccentett Bajdurnak, aki alig bírt a lelkesedésével, amiért csatlakozhatott a hadjárathoz. Izgett-mozgott, és ragyogott a szeme, hogy ebben a társaságban lehet, ahol egyenlőként kezelik. Kacsun azon mélázott, vajon tud-e bármelyikük is apáik árulásairól, és ha igen, törődik-e vele.

Jobb kézzel elvette a teát, és kortyolgatás közben igyekezett lecsillapodni. A jelenlétében elakadt a beszélgetés. Valamennyiük apját ismerte, sőt magát Dzsingiszt is. Ettől a gondolattól nyomasztó súllyal nehezedtek rá az évek. Möngkében meglátta Tolujt, és elszomorodott. Bajdur vonásaiban, akaratos állában már kirajzolódott egy leendő Csagatáj határozott arca. Az idő majd eldönti, hogy megvan-e benne apja konok ereje is. Ennek a suhancnak még bizonyítani kell ebben a társaságban. Semmiképpen sem tartozik a csoport vezetői közé.

Ez Batura terelte a gondolatait, és mikor odanézett, észrevette, hogy az ifjú alig észrevehető mosollyal figyeli, mintha olvasna a gondolataiban. A többiek tisztelik, ez nyilvánvaló, Kacsun mégis azon töprengett, túléli-e ez a friss barátság az elkövetkező évek kihívásait. Ha majd a kánságért versengenek, nem lesznek ilyen felszabadultak egymás társaságában, gondolta, miközben ivott egy korty teát.

Güjük hanyagul mosolygott, ahogy egy nyilvánvaló örököshöz illik. Neki nem Dzsingisz volt az apja, hogy keményre kalapálja, és megértesse vele a könnyen jött barátság veszélyeit. Ögödej talán túl elnézően bánt vele, bár az is lehet, hogy Güjük csupán egy átlagos harcos, híján annak a könyörtelenségnek, amely megkülönbözteti másoktól a Dzsingisz-féléket.

És a magamfajtákat is, gondolta Kacsun. Eszébe jutottak álmai, régi dicsősége. Keserédes érzés volt látni a jövőt a lustálkodó unokatestvérekben. Tisztelték, de Kacsun nem hitte, hogy felfognák, mennyivel tartoznak neki. Ettől megkeseredett a tea a szájában, de hátul amúgy is rohadtak a fogai, és mindennek pocsék íze volt.

- Van valami oka, hogy ezen a hideg reggelen meglátogattál minket? - kérdezte váratlanul Batu.

- Azért jöttem, hogy üdvözöljem Bajdurt a táborban - felelte Kacsun. - Nem voltam itt, amikor meghozta apja tümenjét.

- A saját tümenjét, tábornok - helyesbített azonnal Güjük. -Valamennyien apánk keze alatt formálódtunk.

Nem vette észre, hogy Batu megmerevedik. Az apja, Dzsocsi, semmit sem tett érte, mégis itt ül a többiek között, a hercegi rokonsággal, és talán mindnél keményebb. Kacsun figyelmét nem kerülte el a fiatalember arcán felvillanó indulat. Bólintott, és szavak nélkül jó szerencsét kívánt mindnek.

- Hát én nem pocsékolhatok el egy egész délelőttöt az üldögélésre - mondta. - Lelkemre kötötték, hogy járkáljak, hadd mozogjon a lábamban a rossz vér.

Kínosan feltápászkodott, ügyet sem vetve Güjük segítőkészen kinyújtott karjára. A rossz láb ismét egy ütemben lüktetett a szívével. Vissza kell mennie a gyógyítóhoz, hogy ismét elviselje a kést a húsában, amely kiengedi a combját feszítő, barna mocskot. Elsötétült az arca a kilátástól. Bólintott a csoportnak, aztán el-sántikált.

-Jó pár dolgot látott a maga idejében - mondta sóváran Güjük, és utána nézett.

- Csak egy öregember - felelte Batu. - Mi többet fogunk látni.

- Güjükre vigyorgott. - Rögtön kezdetnek néhány ajragos tömlő alját. Hozzál csak a saját készletedből, Güjük. Ne gondold, hogy nem hallottam róla, mi mindent küldött csomagban az apád!

Güjük elvörösödött, amikor a figyelem középpontjába került. A többiek lármásan nógatták, hogy hozza már az italt. Elsietett a tömlőkért.

- Szübötej azt mondta, jelentkezzek nála napnyugtakor -szólt aggodalmasan Bajdur.

Batu vállat vont.

- Jelentkezni is fogunk, de azt nem mondta, hogy legyünk józanok. Ne aggódj öcsém, jól fogunk szerepelni a vén ördög előtt. Talán itt az ideje ráébreszteni, hogy mi vagyunk a nemzet hercegei. Ó csak egy iparos, akit alkalmazunk, mint egy mázolót... vagy egy téglavetőt. Akármilyen tehetséges is, Bajdur, csak tehetsége van, semmi több.

Bajdur feszengett. A kijevi ütközet után csatlakozott a hadsereghez, és tudta, hogy még nem bizonyított unokatestvérei előtt. Batu üdvözölte elsőnek, ám Bajdurban volt elég ítélőképesség, hogy megérezze a rosszakaratot az idősebb rokonban. Gyanakodott a csoportra, noha valamennyien unokatestvérek és a nemzet hercegei voltak. Úgy döntött, nem mond semmit. Batu kényelmesen nekidőlt egy halom gabonás zsáknak. Hamarosan visszatért Güjük, mindkét vállán egy-egy duzzadó tömlő ajraggal.

Jao Su rengeteg gondot fektetett Sorhatani és a katun találkozásának előkészítésébe. A nyári palota az Orhon partján alig egynapi lovaglást jelentett egy futárnak, de a kán főfelesége sosem utazott ilyen gyorsan. Töregene látható türelmetlensége ellenére majdnem egy napba telt elszállítani az udvartartást és a poggyászt. Jao Su titkolt élvezettel figyelte, hogy lesz Sorhatani napról napra idegesebb, miközben a palotában és a városban sürög, ellenőrzi a kincstári főkönyveket, és ezernyi dologgal áll elő, amit később majd a szemére lehet vetni.

Jao Su közben néhány levéllel és futárral visszanyerte a függetlenségét az irodájában. Sorhatani, aki hol időt, hol pénzt követelt, nem zavarhatta többé az örökös kérdezősködésével. Nem hívathatta magához a nap vagy az éjszaka bármely órájában, hogy magyarázzon el neki valamilyen politikai kérdést, vagy a férje érdemeiért kapott címekhez tartozó jogkört. Ez a hatalom tökéletes alkalmazása, gondolta Jao Su: a lehető legkisebb erővel megteremteni a legjobb eredményt.

Két napja csin szolgák hada sikálta a palota folyosóit. Mindent, ami szövetből készült, kivittek az udvarra, és kiporolták, mielőtt gondosan visszatették a helyére. Friss gyümölcsöt tettek a jeges hordókba, aztán levitték a földalatti konyhákba, és annyi vágott virágot használtak a díszítéshez, hogy az egész palota virágillatban úszott. Végül is a kán főfelesége érkezik haza, nem szabad neki csalódást okozni.

Jao Su végigment egy szellős folyosón, élvezte a kék eget, és a sápadt napsütést ezen a hideg, derűs napon. Állásának egyik előnye, hogy senki sem kérdezheti, mit keres a kán kancellárja Töregene fogadásán. Neki, mondhatni, kötelessége üdvözölni, Sorhatani pedig nem sokat tehet ellene.

A város szélén megszólalt egy kürt. Jao Su elmosolyodott. Végre felbukkant a látóhatáron a málhás karaván. Még van ideje, hogy az irodájába menjen, és fölvegye a leghivatalosabb ruháját. Ez a deel piszkos. Leveregette a szövetet, miközben irodája felé kocogott. Alig vette észre a hasra vágódott szolgát, amikor elhaladt mellette. Egy ládában volt tiszta ruhája. Lehet, hogy kicsit dohos, de a cédrusfa távol tartotta a molyokat. Gyors léptekkel keresztülvágott a szobán, és a láda fölé hajolt, amikor hallotta, hogy az ajtó becsukódik mögötte. Meglepetten sarkon fordult. Most egy kattanást hallott, aztán kulcs fordult a zárban.

Megfeledkezett a ládáról. Az ajtóhoz sietett, és megnyitotta, habár tudta, hogy hiába. Természetesen Sorhatani utasítása. Már-már mosolygott ekkora pimaszságon, hogy a saját szobájába zárják. Az a legdühítőbb, hogy az ő ötlete volt zárakat szereltetni a palota ajtóira, legalábbis azokra, amelyekben értékeket őriztek. Nem merültek feledésbe annak a hosszú éjszakának a tanulságai, amikor Csagatáj elküldte embereit a palotába, hogy rettegést keltsenek és pusztítsanak. Akkor csak a vastag, nehéz ajtók mentették meg a kánt. Jao Su végigfuttatta kezét a fán, elszarusodott bőre surrogott. Sziszegve beszívta a levegőt.

- Nahát, ez a Sorhatani! - dörmögte.

Ellenállt a fölösleges kísértésnek, hogy a kilincset rázza, vagy segítségért kiáltson. Ma délelőtt az egész palota lót-fut. Talán rohangálnak szolgák odakint, de a méltósága nem engedte meg, hogy segítséget kérjen a saját szobáiból.

Tenyerével végigtapogatta az ajtót, az erejét próbálgatta. Gyermekkorától a nehézségek leküzdésére edzette a testét. Évek óta minden napot azzal kezdett, hogy ezer csapást mért az alkarjára. A csontokon apró repedések keletkeztek, aztán összeforrtak. és sűrűbbé tették a csontot, így minden erejét az öklébe összpontosíthatta anélkül, hogy töréstől kellett volna féltenie a csuklóját. Az ajtó azonban lehangolóan szilárd volt. Ő pedig öreg. Bús mosollyal lemondott az ifjúság erőszakos válaszáról.

Kutató keze inkább a zsanérokat kereste. Egyszerű vaspeckek voltak, amelyek vasgyűrűket tartottak, ám az ajtót kinyitva szerelték föl. Most viszont zárva volt, és a keret megakadályozta, hogy Jao Su fölemelhesse. Körülnézett az irodákban, de itt nem volt fegyver. A láda túl nehéz ahhoz, hogy az ajtóhoz vágja, a többi - a tuskő, a tollai és tekercsei - túlságosan könnyű. Elkáromkodta magát. A szoba vasrácsos ablakai magasak és szűkek voltak, hogy a téli szél ne dermessze meg, amikor dolgozik.

Ismét fölgerjedt benne a harag, miután minden kísérlete az ésszerűségre kudarcot vallott. Megdörgölte jobb kezén a két jókora bütyköt. Az ütőoszlopnál töltött évek szarukérget növesztettek rájuk, de alattuk a csontok olyanok voltak, akár a márvány. Az ismételt sérülések és gyógyulások sűrű tömeggé változtatták őket.

Jao Su levette a szandálját és egy pillanatra megfeszítette a lábát. A lábát is keményre edzette. Az idő megmutatja, hogy képes-e áttörni vele az ajtót, ha nincs más.

Kiválasztotta a leggyengébb pontot, ahol egy fatáblát illesztettek a keretbe. Mély lélegzetet vett, és felkészült.

Sorhatani Karakorum főkapujában állt. Már egy ideje vívódott magában, mert nem tudta, miként fogadja Ögödej feleségét. Talán kihívás lenne arra késztetni, hogy végigjöjjön a városon, mielőtt találkoznak?- Nem ismerte eléggé Töregenét, hogy biztosan tudja. Leginkább arra emlékezett, hogy anyás természetű asszony, aki nyugodt maradt azon a hosszú éjszakán is, amikor Ögödejt a saját lakosztályában vették ostrom alá. Sorhatani bizonygatta magának, hogy nem csinált semmi rosszat; azt nem lehet a szemére vetni, hogy törődött a kánnal.

Azonban jól tudta, hogy egy feleség érzelmei egy fiatalabb nővel szemben nem mindig ésszerűek. Ez a találkozás enyhén szólva is kényesnek ígérkezik, függetlenül attól, hogyan végződik. Sorhatani igyekezett fölkészülni, amennyire tudott. A többi már Ég Atyán, Földanyán és Töregenén múlik.

A menet imponáló volt, a lovas kísérők és szekerek karavánja majdnem mérföldhosszú. Sorhatani parancsot adott, hogy tárják ki a városkaput, nehogy megsértse Töregenét, mégis félt, hogy a kán főfelesége csak elhúz mellette, mintha nem is létezne, idegesen figyelte, ahogy a lovasok első sora áthalad a kapu alatt. A legnagyobb szekér egyre közeledett. Hat ökör húzta, lassan mozgott és olyan hangosan nyikorgott, hogy jó messziről is hallani lehetett. A kán főfelesége selyem baldachin alatt ült, amelyet négy nyírfa oszlop tartott. Oldalai nyitottak voltak. Sorhatani a kezét tördelte, mikor meglátta a férjéhez és Karakorumba visszatérő katunt. Nem volt megnyugtató. Érezte, hogy Töregene szeme már a távolból őt keresi, majd úgy tapad rá, mintha megbabonázták volna. Szinte látni vélte a szeme csillogását. Tudta, hogy Töregene egy vékony, gyönyörű fiatal nőt lát, aki zöld selyem csin ruhát visel, és a haját akkora ezüst csat tartja, mint egy férfikéz.

Sorhatani esze szélsebesen járt, amikor tőle pár lépésnyire megállapodott a szekér. Ez itt most rangkérdés, az egyetlen, amire nem volt válasza. Töregene természetesen a kán felesége. Amikor legutóbb találkoztak, társadalmilag Sorhatani fölött állt. Azóta viszont megörökölte Toluj minden címét és hatalmát. Ilyesmire nem volt példa a nemzet rövid történetében. Az bizonyos, hogy sose volt még nő, aki egy tüment vezényelhet, ha úgy akarja. A kán ezzel is kimutatja, mennyire tiszteli Sorhatani férjének áldozatát.

Mély lélegzet vett, majd lassan kiengedte a tüdejéből a levegőt, amikor látta, hogy Töregene elindul a szekér széle felé, és nyújtja a karját, hogy lesegítsék. A szürke hajú asszony volt az idősebb, de a kán felesége bizonyára meghajolna Toluj előtt, ha ő állna itt. A kán felesége szólalna meg elsőnek. Sorhatani nem akart lemondani erről az egyetlen előnyéről, noha nem tudta, mit szól hozzá Töregene. O a rangja folytán megkövetelhette a tiszteletet, viszont nem akarta ellenségévé tenni az idősebb nőt.

Gyorsan közeledett a pillanat, amikor döntenie kellett, ám figyelmét elvonta a futó léptek dobogása. A két asszony egyszerre nézett föl a kapun kilépő kancellárra. Jao Su arca merev volt a haragtól, és villogó szemmel mérte föl a jelenetet. Sorhatani egy pillanatra látta Jao Su véres kezét, mielőtt a férfi hátrakulcsolta volna az ujjait, hogy merev udvariassággal meghajoljon a katun előtt.

Talán az ő példája tette, hogy Sorhatani mellőzte új keletű méltóságát. Mélyen meghajolt, amikor Töregene szembefordult vele.

- Isten hozott, úrnő - mondta Sorhatani, és kiegyenesedett. -A kán a legjobb úton van afelé, hogy ismét egészséges legyen, és nagyobb szüksége van rád, mint valaha.

Töregene kissé elernyedt, a tartása kevésbé volt merev. Jao Su rossz előérzettel figyelte, hogy az idősebb asszony elmosolyodik. Dühösen látta, hogy Sorhatani is követi példáját.

- Biztos vagyok benne, hogy mindent elmondasz, amit tudnom kell - válaszolta Töregene szívélyesen. - Sajnálattal értesültem férjed sorsáról. Derék ember volt, a legderekabb, akit ismertem.

Sorhatani elpirult. Mérhetetlen megkönnyebbülés, hogy a kán felesége nem lekezelő, és nem ellenséges! Annyira megilletődött, hogy ösztönszerűen meghajolt még egyszer.

- Csatlakozz hozzám a szekéren, kedvesem - mondta Töregene, és megfogta Sorhatani karját. - A palota felé vezető úton beszélgethetünk. Látom, Jao Su is itt vani

- Úrnőm - mormolta Jao Su.

- Látni akarom a kimutatásokat, kancellár úr. Napnyugtára hozd el nekem a kán termeibe.

- Természetesen, úrnőm - felelte Jao Su.

Mi a titkuk? Ő azt remélte, hogy a két macska egymásnak esik Ögödej miatt, erre úgy tűnik, hogy egyetlen pillantással és a köszöntéssel találtak a másikban valami kedvelni valót. Sose fogom megérteni a nőket, gondolta a kancellár. Ők az élet legnagyobb rejtélye. A keze fájt és lüktetett, mert szét kellett vernie az ajtó fatábláját. Hirtelen elfáradt, nem volt más vágya, csak hogy visszatérhessen az irodájába, leülhessen és ihasson valami forrót. Zsibbadt keserűséggel figyelte, ahogy Sorhatani és Töregene fölszáll a szekérre, leülnek egymás mellé, és máris csicseregnek, mint a madarak. A menetoszlop elindult, a hajtok és a kísérő harcosok kiáltoztak. Jao Su hamarosan egyedül maradt a poros úton. Eszébe jutott, hogy a kimutatások nincsenek olyan állapotban, hogy rajta kívül bárki eligazodjon rajtuk. Sok munkája van még napnyugtáig, csak utána pihenhet.

Karakorum korántsem volt csöndes, amikor a lovasok és szekerek végigvonultak az utcákon. A kán tulajdon testőrségét vezényelték ki a laktanyából, hogy irányítsák a forgalmat, visszatartsák az üdvözlők tömegét és azokat, akik csak egy pillantást akartak vetni Töregenére. A katunt a nemzet anyjának tekintették, a testőröknek igencsak meggyűlt a baja a bámészkodókkal. Töregene elnézően mosolygott, miközben döcögtek az utcákon a tornyos és aranykupolás káni palota felé.

- El is felejtettem, milyen sokan élnek itt - mondta, és csodálkozva csóválta a fejét. A férfiak és nők fölemelték gyermekeiket abban a hiú reményben, hogy egy érintéssel megáldja őket. Mások a nevét kiáltották, vagy áldást mondtak a kánra és családjára. A testőrök egymásba karoltak a keresztutaknál, úgy igyekeztek visszatartani az emberi áradatot.

Amikor Töregene ismét megszólalt, Sorhatani enyhe pírt látott az arcán.

- Úgy tudom, Ögödej nagyon ragaszkodik hozzád - kezdte Töregene.

Sorhatani pillanatnyi ingerültségében lehunyta a szemét. Jao Su!

- Gyászomban legalább azzal vigasztalódtam, hogy törődhettem vele - mondta. A szemében nem volt bűntudat. Töregene érdeklődve nézte. Ó sosem volt ilyen szép, még fiatalon sem.

- Úgy tűnik, megsértetted férjem kancellárját. Ez is mond valamit rólad.

Sorhatani elmosolyodott.

- Úgy érzi, hogy tiszteletben kell tartania a kán kívánságait. Én... nem tartottam tiszteletben őket. Azt hiszem addig bosszantottam Ögödejt, amíg vissza nem tért a feladataihoz. Még nincs teljesen jól, úrnőm, de azt hiszem a változást magad is látni fogod.

A katun megpaskolta a térdét. Megnyugtatta Sorhatani karattyolása. A szellemekre, ez a nő egy kis ugratással megszerezte magának a férje összes címét! Ráadásul talpra állította a kánt, aki nem kívánta látni se a feleségét, se a kancellárját. Töregene valahol tudta, hogy Ögödej magányos halált akart halni a saját palotájában. Olyan fagyos belenyugvással küldte el őt, amit nem értett. Valamiért azt gondolta, hogy ha vitatkozna vele, végképp összeroppanna. Ögödej nem engedte meg neki, hogy osztozzék a gyászában, ami még mindig fájt az asszonynak.

Sorhatani képes volt megtenni azt, amit Töregene nem, és a katun némán megköszönte a fiatalabb nőnek, hogy sikerrel járt. Még Jao Su is kénytelen volt elismerni, hogy Ögödej jobb hangulatban van. Valahogy jó volt tudni, hogy Sorhatani tud úgy izgulni, mint egy lány. Ettől kevésbé félelmetes.

Sorhatani nézte a mellette ülő, anyás viselkedésű hölgyet. Nagyon régen mutattak iránta ennyi rokonszenvet, és úgy érezte, kezdi megkedvelni ezt az asszonyt. Alig talált szavakat megkönnyebbülésére, hogy nincs harag közöttük. Töregene nem az az oktondi fajta, aki dúlva-fúlva ront haza. Ha Ögödejnek legalább annyi esze van, mint egy tarbagánnak, akkor a hazatérésétől kezdve nem engedi el maga mellől a feleségét. Töregene karjaiban meggyógyult volna. Ehelyett inkább egy jéghideg szobában várta a halált. Sorhatani most már tudta, hogy

Ögödej látta a halál arcát, és nem rettent vissza tőle. Addig gyötörte magát elmúlt bűnökkel és tévedésekkel, míg annyira meg nem bénult, hogy már magát se tudta megmenteni.

- Örülök, hogy vele voltál, Sorhatani - mondta Töregene. Hirtelen még jobban elpirult, és Sorhatani fölkészült az elkerülhetetlen kérdésre.

- Nem vagyok ifjú lány, pirulós szűz - folytatta Töregene.

- A férjemnek sok felesége van... meg rablányai és szolgálói, akik minden szükségletét kielégítik. Nem akarlak megbántani, csak tudni szeretném, minden tekintetben vigaszt nyújtottál-e neki.

- Az ágyban nem - mosolygott Sorhatani. - Egyszer közel járt hozzá, hogy elkapjon, amikor fürdettem, de én ráhúztam egy lábkefével.

Töregene kuncogott.

- így kell vele bánni, kedvesem, amikor begerjed. Tudod, hogy nagyon szép vagy? Azt hiszem, féltékeny lettem volna rád, ha mégis megteszed.

Összemosolyogtak, és rájöttek, hogy mindketten szereztek maguknak egy barátnőt. És arra gondoltak, hogy vajon az egyik méltányolja-e annyira, mint a másik.

Huszonkettedik fejezet

Szübötej a következő tavasszal és nyáron lassan haladt nyugat felé. Elmaradtak az orosz fejedelemségek, elérte térképének szélét. Felderítői szétrajzottak a tümenek előtt, hónapokon át járták az ismeretlen területeket, vázlatokat készítettek a völgyekről, városokról és tavakról, összeállítva az előttük elterülő földek képét. Akik tudtak írni-olvasni, jegyzetelték azoknak a hadseregeknek az erejét, amelyekkel találkoztak, vagy az előlük menekülő embertömegek mozgását. Akik nem tudtak írni, pálcikákat kötöttek tízes csomókba. Minden csomó ezret jelentett. Kezdetleges módszer volt, de Szübötej megelégedett azzal, hogy nyáron haladt, és télen harcolt, kihasználta népének erejét. Ezeknek az új országoknak az urai és nemesei gyengék voltak az ilyen háborúzáshoz. Eddig még semmit sem mutattak, ami fenyegetést jelentett volna Szübötej lovasainak.

Az orlok feltételezte, hogy előbb-utóbb akkora hadseregekkel találja szemben magát, mint amekkorákkal a csin császár rendelkezett. Egy bizonyos ponton az idegen hercegek egyesülnek a nyugatra zúduló áradattal szemben. Hallott híreszteléseket olyan seregekről, amelyek annyian vannak, mint a sáska, de nem tudta, hogy ez nem túlzás-e. Ha az idegen urak nem egyesülnek, akkor külön-külön intézi el őket, és meg sem áll, amíg meg nem pillantja a tengert.

A két tümen alkotta hadoszlop élén lovagolt, ellenőrizte az utánpótlást, amelyet Möngke ígért egy szerencsés fogás után.

Olyan sokan voltak, hogy már csak emiatt is kénytelenek voltak folyamatosan mozogni. A lovaknak szükségük volt a hatalmas síkságok édes füvére, a rongyos gyalogosok létszáma napról-napra nagyobb gondot jelentett. De pontosan megfeleltek arra a kegyetlen célra, amelyre felhasználták őket. Szübötej tümenjei őket küldték előre, és arra kényszerítették az ellenséget, hogy rájuk lődözze minden nyílvesszejét, mielőtt összecsapna a mongol derékhaddal. Ilyen módon elég értékesek voltak, de mindent le kellett lőni, ami mozgott vagy élt, hogy etetni tudják az embereket: birkanyájakat és marhacsordákat, de rókákat, szarvasokat, farkasokat, nyulakat, vadmadarakat is, egyáltalán mindent, amit találtak. Miután átfésülték a vidéket, szinte semmi élő nem maradt utánuk. Szübötej szerint a falvakat elpusztítani inkább kegyelem volt, mint kegyetlenség, jobb a gyors halál, mint éhezni, gabona és hús nélkül nézni a tél elé. Időnként kihalt falvakra bukkantak, olyan helyekre, amelyeket sok éve csak kísértetek laktak, azóta, hogy a járvány vagy az éhezés elűzte a lakosságot. Nem csoda, hogy a nagyvárosokba tódultak. Az ilyen helyeken úgy érezték, hogy biztonságban vannak, vigaszt találtak a sokaságban, és a magas városfalakban. Még nem tudták, milyen gyengék lesznek ezek a falak Szübötej tümenjeivel szemben. Ugyanazokkal szemben, akik lerombolták Jencsinget, pedig ott tartózkodott a csin császár. Nyugaton egyetlen lakott hely sem ért föl azzal a kőből rakott várossal.

Szübötej összeszorította a fogát, amikor ismét Güjük társaságában látta Batut. Ha Möngke és Bajdur nem ment volna el száz-mérföldnyire, akkor most ők is itt lennének. A négy herceg összebarátkozott, ami hasznos is lehetett volna, ha nem Batu személye tartja össze őket. Talán mert ő volt a legidősebb, vagy mert Güjük elfogadta vezetőnek, de láthatólag Batu mutatott példát a másik háromnak. Látványos tisztelettel viselkedett, ha Szübötej megszólította, de mindig ott lappangott az arcán a gúnyos félmosoly. Szübötej úgy érezte, mintha tüske lenne a hátában, túl messze ahhoz, hogy elérje és kihúzza.

Megfékezte a lovát, amikor elérte a menetoszlop elejét. Mögötte Batu tümenje lovagolt Güjüké mellett. Harcosaik között nyoma sem volt a szokásos bárdolatlan versengésnek, mintha lemásolták volna az élen lovagoló tábornokok modorát. Szübötej morgott a hibátlan sorok láttán. Nem köthetett beléjük, de idegesítette, hogy Güjük és Batu egész nap úgy locsog,

mintha nem ellenséges területen, hanem lakodalomba lovagolnának.

Kimelegedett, és ingerült volt. Aznap még nem evett, és hajnal óta csaknem húsz mérföldet lovagolt, ellenőrizve a menetoszlopokat. Magába fojtotta a dühét, amikor Batu meghajolt a nyeregben.

- Vannak új parancsaid, orlok? - kérdezte.

Güjük is felnézett. Szübötej közelebb irányította a lovát, fölvéve az unokatestvérek ütemét. Nem fárasztotta magát, hogy válaszoljon a fölösleges kérdésre.

- Ideért már az a marhacsorda, amelyet Möngke ígért? - kérdezte. Tudta, hogy igen, de szóba kellett hoznia a témát. Güjük azonnal bólintott.

- Még hajnal előtt. Kétszáz állat, nagyok. Húsz bikát levágtunk, a többit mögöttünk terelik.

- Küldj hatvanat Kacsunnak. Neki nincs vágóállata - mondta kurtán és mereven Szübötej. Még a látszatát is kerülte annak, hogy szívességet kér.

- Talán mert Kacsun egy szekéren ül ahelyett, hogy lovagolna és húst keresne - dünnyögte Batu.

Güjük majd megfulladt, úgy igyekezett visszafojtani a nevetést. Szübötej dermesztően nézett rájuk. Nem elég, hogy a kán fia bolondot csinál magából. Batu pimaszságával szembe kell néznie, és előbb-utóbb le kell törnie. Remélhetőleg Batu felhagy ezzel a viselkedéssel, mielőtt emberhalál lesz a vége. Fiatal és makacs. Szübötej biztosra vette, hogy elkövet valamilyen hibát.

Odaszáguldott jelenteni egy felderítő. Szübötej gépiesen megfordult, és azt látta, hogy a harcos ellovagol előtte, egyenesen Batuhoz siet. Lassan beszívta a levegőt, amikor a felderítő észrevette őt. Összerázkódott, és mélyen meghajolt a nyeregben.

- Közeledünk a folyóparti faluhoz, tábornok úr - mondta Batunak. - Azt parancsoltad, szóljunk, ha a közelébe érünk.

- És milyen a folyók - kérdezte Batu. Tudta, hogy Szübötej már napokkal korábban felkutatott minden gázlót és hidat. A félmosoly megint ott volt a száján, mert tudta, hogy Szübötej minden szót hall.

- Két sekély gázló van az utunkban, tábornok úr. Az északi a jobbik.

- Nagyon helyes. Akkor azt választjuk. Mutasd meg az embereimnek, hol van, aztán vezess minket.

- Igenis, nagyuram! - felelte a felderítő. Meghajolt Batu, majd Szübötej előtt, sarkantyúba kapta a lovát, és visszaügetett a mozgó hadoszlop mellett.

- Van még valami, orlok? - kérdezte ártatlanul Batu. - Elég sok dolgom lenne.

- Ahogy átérsz a folyón, táborozz le, aztán mindketten gyertek hozzám, amint lemegy a nap.

Látta, hogy összenéznek, majd elkapják egymásról a tekintetüket, mielőtt kitörne belőlük a nevetés. Összeszorította a fogát és otthagyta őket. Híreket hallott két városról a hegyeken túl, a felderítői azt mondták, hogy elárasztották őket a mongol tümenek elől futó menekültek. O pedig, ahelyett, hogy a Buda és Pest elleni hadjáratra készülne, olyan tábornokokkal bajlódik, akik gyerek módjára viselkednek. Ha négyszemközt beszélne Güjükkel, talán megszégyeníthetné annyira, hogy hajlandó legyen úgy tenni, mint aki ad magára vagy van benne kötelességtudat. Lovaglás közben bólintott önmagának. Amióta sikerült lecsapnia az orosz hadsereg szívére, Batu módszeresen kikezdi az ő tekintélyét. Ha ez így megy tovább, az életekbe kerülhet, talán valamennyien elpusztulnak. Minél előbb torkon kell ragadnia a problémát, vagy akár az embert. Menetelés közben nincs helye annak, hogy kétségbe vonják a fővezér hatalmát, és ez vonatkozik a kánok fiaira és unokáira is.

A tábornokok napnyugtakor odalovagoltak Szübötej jurtájához. Körülöttük aludtak a tümenek. Jurták fakó tengere húzódott a szemhatárig. Közöttük egy sötétebb tömeg

gubbasztott. Zömük orosz volt, olyanok, akik túlélték városaik, falvaik lerombolását. Valamivel kevesebben voltak azok, akik a zsákmány reményében követték hegyen-völgyön át a sereget, amelynek fölajánlották fegyvereiket és erejüket. Ezeknek a többségét megtették a gyalogosok tisztjeivé, mert ők legalább meg tudták különböztetni a kard egyik végét a másiktól. A felszerelésüket úgy kellett összelopniuk, és mivel a legjobb étel a tümeneknek jutott, a segédcsapatok soványak és örökké éhesek voltak.

Köztük volt Pavel is, aki olyan girhes lett, akár a nádi farkas. Mindig tele volt zúzódásokkal, és mindig fáradt volt a kiképzéstől. A felét sem értette annak, amit tennie kellett, de azért tette,

Reggelente tíz mérföldet futott egyfolytában a tümenek mellett. Az egyetlen ütközetben, amelyben részt vett, elvesztette rozsdás kardját, és hajszál híján az életét is. A csapás, amely leterítette, egy darab bort is lekanyarított a fejéről. Mire felocsúdott, látta, hogy a palánk ég, és a tümenek hatalmas tábort vertek. A halottak ott hevertek, ahol levágták őket, némelyiket levetkőztették. Az arca merev volt a saját vérétől, amely rétegekben száradt rá a hajától az álláig. Nem mert hozzáérni, pedig a jobb szemét ki se tudta nyitni a vastag alvadéktól.

Ekkor eloldaloghatott volna, ha nincs ott a rothadó fogú ember, aki odament hozzá egy tömlővel, amiben valamilyen keserű lé volt. Ettől Pavel hányt egyet, de a férfi csak nevetett a maga bántó módján, közölte, hogy Alekszejnek hívják, és hogy össze kell tartaniuk. Alekszej volt az, aki keresztülvezette a táboron, a részegen fetrengő mongolok között, akiknek egy része már álomba merült. Odavitte egy férfihoz, aki úgy tele volt sebhelyekkel, hogy Pavel visszahőkölt tőle.

- Pólyák vér - mondta Alekszej. - Csak egy parasztfiú, de nem szaladt el.

A forradásos ember morgott valamit, aztán oroszul mondta, hogy tudnak használni még egy kardot. Pavel mutatta üres kezét. Fogalma sem volt, hol hagyta el a kardját, a világ pedig még mindig forgott körülötte. Arra még emlékezett, hogy a férfi azt mondta, valószínűleg megrepedt a koponyája, aztán elájult.

Kemény volt az új élet. Kevés volt az étel, noha kapott egy új kardot, amely nem volt sem repedt, sem csorba, sem rozsdás, mint a másik. Együtt futott a tümenekkel, és kibírta, noha a levegő szinte perzselte a tüdejét, a szíve pedig úgy vert, mintha ki akarna ugrani. Igyekezett nem gondolni a tanyára, ahol ott maradt az anyja és a nagyapja. Ők gazdálkodnak a kis földön, ők figyelik, hogyan érik be a termés az aratáshoz. Ebben az évben nem lesz a segítségükre.

Még ébren volt, és látta, hogy három ember lovagol a tábor közepén álló nagy jurta felé. Tudta, hogy a kegyetlen arcú, magas férfi Batu, Dzsingisz unokája. Annyi nevet tanult meg, amennyit csak tudott. Ez volt az egyetlen mód, hogy érthető szálakat húzzon ki új életének gubancából. Azt nem ismerte, aki hülyén vigyorgott Batu valamelyik megjegyzésére. Pavel a kardja hüvelyét babrálta a sötétben, és azt kívánta, bár elég erős lenne ahhoz, hogy odamenjen és levágja őket. Nem látta, hogy a fejedelmet megölték volna, noha a többiek csak a fejüket rázták, és elfordították a tekintetüket, amikor érdeklődött. Láthatólag nem érdekelte őket annyira, mint Pavelt.

Észrevétlenül közelebb osont a jurtához. Ismerte a vezérük nevét, noha majd beletört a nyelve, ha kimondta. Szübötejnek hívták, ő égette fel Moszkvát. Pavel a nyakát nyújtogatta, hátha meglátja egy pillanatra, ám amikor a három tábornok leszállt a lóról, a lovaik eltorlaszolták a jurta bejáratát. Sóhajtott. Olyan sokáig tudott futni, amire pár hónapja még nem tartotta képesnek magát. Megkísértette a menekülés gondolata a holdtalan éjszakákon, noha látta, milyen sorsra jutott az a néhány ember, aki megpróbálkozott vele. Darabokban hozták vissza őket, és hogy holtukban is meggyalázzák a tetemeket, farukat odadobták a segédcsapatoknak. O nem csatlakozott hozzájuk, de úgy gondolta, hogy éhező társai megették a véres koloncokat. Az éhség legyőzi a legkényesebb gyomrot is.

A szellő tea és sült bárány illatát hozta. A fiú szájában összefutott a nyál. Azóta éhes volt, hogy otthagyta a tanyát, de reggelig nem kapnak enni, és akkor is csak aztán, hogy lefutotta a kijelölt távolságot, és addig rakodott a szekerekre, amíg égni nem kezd a karja és a válla. Erre a gondolatra megdörgölte a hátát, és érezte az új izmokat. Nem nőtt nagyra, de megedződött a munkában. Néha arra gondolt a sötétségben, hogy talán megszökik a következő újholdkor. Ha elkapják, legalább elmondhatja, hogy megpróbálta, de üldözőinek bizonyára sokáig és keményen kell lovagolniuk, hogy utolérjék.

Batu lehajtotta a fejét, amikor belépett a jurtába, aztán kiegyenesedett, hogy üdvözölje a bentieket. Magával hozta Güjüköt meg Bajdurt, és örömmel látta, hogy Möngke már ott van. Biccentett neki, de Möngke csak egy pillantást vetett rá, és csak tömte a szájába a forró birkahúst. Batunak eszébe jutott, hogy Möngke is apátlan. Talán hozzáférkőzhet a közös bánat orvén, ha ügyesen bánik az ifjúval, holott jómaga gyűlölte az apját. Valamennyien a nemzet hercegei, Dzsingisz véréből valók, amit Szübötej nem mondhat el magáról. Batu élvezte, hogy ehhez a csoporthoz tartozhat, mert ez öntudattal töltötte el. Illetve ő nem is tagja a csoportnak, hanem a vezetője. Ő volt a legidősebb, noha Möngke hatalmas izomzata, termete, szigorúsága tapasztalt emberre utalt. Őt lesz a legnehezebb befolyásolni, gondolta Batu. Hozzá képest Güjük és Bajdur csak fiatal fiúk, akik mindenért lelkesednek. Könnyű volt elképzelni, hogy velük együtt irányít majd egy birodalmat.

Mielőtt helyet foglalt, biccentve üdvözölte Kacsunt, Dzsebét és Csulgetejt. Már megint egy csomó vénember. Észrevette, hogy Kacsun combja hatalmasra püffedt, sokkal csúnyább, mint volt. A tábornok egy alacsony ágyon ült, és kinyújtotta dagadt lábát. Aki ránézett, rögtön látta, hogy a tekintete fáradt, és a bőre sötét-sárga a betegségtől. Batu úgy vélte, hogy apjának nagybátyja nem éli túl a telet, de hát ez a dolgok rendje. Az öreg meghal, hogy helyet adjon a fiatalnak. Nem hagyja, hogy ez a gondolat megzavarja.

Szübötej hidegen figyelte, és várta, hogy Batu szólaljon meg elsőnek. Batu szélesen mosollyal állta a tekintetét, mert a gondolatai jobb kedvre derítették.

- Kellemes éjszakánk van, orlok - mondta. - Az embereim azt mondják, hogy ez a legjobb legelő azóta, hogy elindultunk hazulról. A lovak úgy meghíztak, hogy el se hinnéd.

- Ülj le, Batu. Légy üdvözölve - felelte kurtán Szübötej. -Güjük, Bajdur, találtok teát a kannában. Ma éjjel nincsenek szolgák, töltsetek magatoknak.

A két ifjú engedelmeskedett. Zörögtek és kuncogtak, miközben kitöltötték a forró teát a hatalmas vaskannából, amely a jurta közepén, a füstlyuk alatt állt. Szübötej figyelte, ahogy Bajdur átnyújt Batunak egy csésze gőzölgő, sós italt. Ez természetes gesztus, de az ilyen apróságnak is köze van a hatalomhoz. Úgy tűnik, Batunak hamarosan új követese lesz. Szübötej akár még meg is csodálta volna Batu vezetői képességeit, ha nem érintették volna az ő jogkörét. Apja, Dzsocsi is tehetséges volt. Szübötej hallotta a nevet, amelyet Batu adott a hadseregnek. Nehéz is lett volna nem hallani. A hadjárat évei alatt szokás szerint majd mindenki irányította az Arany Hordát. A harcosok fele láthatólag azt gondolja, hogy Batu a főparancsnok, aki nyilvánvalóan semmit nem tesz, hogy megingassa őket a hitükben. Szübötej összeszorította a fogát erre a gondolatra.

Ögödej az orlok kifogásai ellenére is ragaszkodott hozzá, hogy címekkel és hatalommal ruházza fel Dzsocsi fattyát. Igazság szerint Batu egyáltalán nem hozott szégyent magára, távolról sem. A tümenje jól szervezett, a tisztjeit gondosan megválogatja. Vannak, akik sugalmazzák a hűséget, de olyanok is vannak, akik csak felszólításra képesek a hűségre. Dühítő, hogy Batu az első csoportba tartozik. Az ilyenek mindig veszélyesek. Most az a kérdés, hogyan kezelje, ha ugyan nem késett el máris.

-A magyarok lovas nép - kezdte készakarva halk hangon, így a többieknek előre kellett hajolniuk, hogy hallják. - Hatalmas csordáik vannak, és éppen úgy használják a középső

síkságot, ahogy mi tennénk. Mindazonáltal nem nomádok. Két várost építettek a Duna két partjára. Pest és Buda a nevük. Egyiket sem védik különösebben, noha Buda a dombok közé épült. Pest a síkságon áll.

Várta a kérdéseket.

- Védelemi - kérdezte azonnal Batu. - Falaki Fegyvereké Utánpótlási vonalak?

- Pestnek nincsenek falai. A felderítők egy kőből épült palotát láttak a budai oldalon, talán az a királyuk szállása. A neve...

- Az nem fontos - vágott közbe Batu. - Nem úgy hangzik, mintha nagy munka lenne elfoglalni ezeket a városokat. Egyáltalán miért várnánk télig?

- A neve IV. Béla - felelte Szübötej, és a szeme sötét volt a haragtól. -Azért várunk télig, mert a folyón csak akkor lehet átjutni, ha befagy. A folyó, mint Moszkvánál, utat nyit nekünk, hogy egyenesen a városok szívébe juthassunk.

Güjük érezte a feszültséget, és rátette a kezét Batu karjára. Az ingerülten lerázta.

- orlok, az én tümenem készen áll, hogy még ma odamenjen -folytatta Batu. - A felderítőim azt mondják, hogy a nyugati hegyek járhatók. A városokban lehetünk, mielőtt leesik az első hó.

Te mondod mindig, hogy a sebesség fontos, vagy most már az óvatosság az?

- Fékezd meg a pimaszságodat, kölyök! - csattant föl Dzsebe.

Batu rávillantotta a szemét. Dzsebe Dzsingisszel vágott át az afgán hegyeken. Sötét és szikár volt, arcát barázdákkal szántotta fel az idő és a tapasztalat. Batu megvetően horkantott.

- Semmi szükség rá, hogy a fő célpontokat télre hagyjuk, tábornok, és biztos vagyok benne, hogy ezt az orlok is tudja. Vannak itt, akik szeretnék meglátni a hódítások végét, még mielőtt megvénülünk. Másoknak természetesen máris késő.

Dzsebe felpattant, ám Szübötej fölemelte a kezét, ezért nem mozdult. Batu kuncogott.

- Szübötej minden parancsát végrehajtottam - mondta. Beszéd közben körbehordozta a pillantását, szándékosan nem hagyva ki a hercegeket. - Városokat és falvakat foglaltam el, mert a nagy hadvezér azt mondta: Menj ide! Menj oda! Nem vitattam egyetlen parancsát sem. - Elhallgatott. Halálos csend volt a jurtában. Senki sem akart szólni Szübötej előtt, és ő hallgatott. Batu vállat vont, mintha ez nem számítana, és folytatta.

- Mégsem felejtem el, hogy engem maga a kán emelt föl, nem az orlok. Én elsősorban a kán embere vagyok, mint itt mindenki. Sőt, a véréből származom, Dzsingisztől, akárcsak Güjük, Bajdur és Möngke. Nem elég vakon engedelmeskedni, és reménykedni, hogy így helyes. Mi vagyunk azok, akik vezetünk, akik vitathatjuk a kiadott parancsokat, nem igaz, Szübötej őrlőké

- Nem - felelte Szübötej. - Nem igaz. Azért engedelmeskedsz a parancsoknak, mert ha nem teszed, te sem várhatod el az embereidtől, hogy engedelmeskedjenek. A farkasnak ugyan te is része vagy, de nem te vagy a farkas. Azt hittem, megtanultad fiú korodban, de nem így áll a helyzet. A farkasnak nem lehet több feje, csak egy, tábornok, különben önmagát tépi szét.

Mély lélegzetet vett, és törte a fejét. Batu rossz pillanatot választott a jogai fitogtatására. Az idősebbek megbotránkoztak a szavain, a hercegek pedig még messze vannak attól, hogy képesek legyenek megbuktatni Szübötej Bahadurt. Alig titkolt elégtétellel közölte: - Megharagítottál, Batu. Távozz. Reggel új parancsokat kapsz.

Batu Güjük felé fordult, támogatást várva tőle. Követ érzett a gyomrában, mert a kán fia kerülte a pillantását. Az arca összerándult, aztán bólintott.

- Jól van, orlok - felelte mereven. Senki sem szólt, amikor kiment.

A csöndben Szübötej újratöltötte a csészéjét, és kortyolt a forró teából.

- Az előttünk levő hegység nem egyetlen vonulatból vagy néhány csúcsból áll - mondta. - A felderítőim azt mondják, hogy hatvan-hetven mérföldet kell megtennünk a bércek között. A felderítők átjutottak, de a helyiek nélkül nem ismerhetjük a nagyobb hágókat. Néhány

minghaant szekerek és utánpótlás nélkül átküldhetek pár hétre, hogy feltérképezzék a völgyeket. A többiek, a szekerek, az ostromgépek, a családok és sebesültek csak lassan, nehézkesen haladhatnak. Tudnunk kell, merre vannak a hágók, hogy életben maradjunk. Lehet, hogy rámpákat vagy hidakat kell építenünk. De még így is sietnünk kell, különben nagy veszteségeink lehetnek, ha eljön a tél. Akkor már nem lehetünk a hegyek között. Ott nincsenek legelők.

Szübötej körülnézett a tábornokokon. Egy embert ki kell választani, hogy elválassza a többiektől, de az az egy nem lehet Batu.

- Güjük! Te mész előre. Indulj el holnap két minghaannal. Vigyetek eszközöket útépítéshez, favágáshoz, mindenhez. Olyan út legyen, amely elbírja a nehéz szekereket. Futárokkal tartjuk a kapcsolatot. Te leszel a két minghaan vezetője.

Güjük jól megjegyezte, hogy Batu alulmaradt a hatalmi játszmában. Nem habozott.

- Parancsodra, orlok! - felelte, és fejet hajtott. Örült a felelősségnek, tudta, a többiek élete azon múlik, hogy talál-e megfelelő utat. Ugyanakkor keserves munka lesz felkutatni és megjelölni minden zsákutcát és tévutat.

- A felderítők szerint nyílt terület következik a hegyeken túl -mondta Szübötej. - Nem találták meg a végét. Arra kényszerítjük a lakóit, hogy a síkságon ütközzenek meg velünk. A kán nevében elvesszük a városaikat, asszonyaikat, földjeiket. Ezen a nagy portyán nyújtja ki a legmesszebbre a kezét Dzsingisz nemzete! Nem fognak megállítani minket!

Dzsebe elégedetten felmordult, fölkapott egy tömlő ajragot, odadobta Szübötejnek, aki egyenesen a torkába döntötte a szeszt. A jurta bűzlött a nedves gyapjútól és a birkafaggyútól, az egész életében ismert, kedves szagoktól. Güjük és Bajdur összenézett, hogy milyen lelkes és magabiztos az orlok. Möngke kifürkészhetetlen arccal figyelte őket.

Pavel olyan gyorsan futott, mint még soha. A mongol tüzek tompa fénye elhalványodott mögötte a látóhatáron. Többször elesett, a harmadik alkalommal olyan csúnyán, hogy sántikálni kezdett. A fejét is beverte valamibe a sötétben, de ez a fájdalom semmi ahhoz képest, amit a mongolok tesznek vele, ha elkapják.

Egyedül volt az éjszakában, nem jött vele társ, nem kísérte az üldözőlovak dobogása. Sokan lettek otthontalanok a háború éveiben. Egyesek alig emlékeztek a másik életükre, de Pavel nem veszítette el az emlékeit. Remélte, hogy a nagyapja és az anyja még ma is műveli kis földjüket valahol északon. Biztonságban lesz, ha egyszer odaér, és megesküdött, hogy sosem hagyja el őket. Futás közben elképzelte, hogy irigykednek majd rá a legények mindazért, amit átélt. A lányok harcedzett katonát látnak majd benne, aki más, mint a falusi fiúk. Sose mesél nekik a boglyába rakott hullákról, vagy hogy milyen érzés bevizelni, amikor a hólyag elenged a félelemtől. Ezeket a dolgokat elhallgatja. Akard súlyos volt, tudta, hogy lelassítja, de nem bírta rászánni magát, hogy eldobja. Belép az udvarba, és az anyja biztosan sírni fog, amikor meglátja, hogy visszatért a háborúból. Úgyis hazaér! Megbotlott a kardban, és elejtette. Habozott, mielőtt továbbment volna. Sokkal könnyebbnek érezte magát nélküle.

Huszonharmadik fejezet

Batu elkáromkodta magát, mert ismét verejtékezni kezdett. A verejték megfagyhat a ruha alatt ilyen hidegben, amitől gyenge lesz az ember, és úgy elálmosodik, hogy végül lefekszik a hóba meghalni. Felhorkant a gondolattól, és azon töprengett, megmenti-e most is a düh, amely szünet nélkül izzik benne?

Mindenki tudja, hogy az izzadástól óvakodni kell, de mit tehet, ha nyolc társával együtt tolja, emelgeti, lökdösi a nehéz szekeret, hogy előbbre másszon néhány lépést a makacs dögé Feszülő pányvára fűzött emberek húzták a szekeret, akár a lovak: mogorva, nehéz léptű oroszok, akik sosem néztek hátra, és ütni, ostorozni kellett őket, mert másból nem értettek. Őrjítő munka volt, újra és újra el kellett végezni, amikor a kocsik megdőltek, és kiborult a tartalmuk. Amikor először látott elszabadult szekeret visszaszáguldani a domb tövébe, kis híján elnevette magát. Aztán észrevette, hogy egy ember már fogja véres arcát, mert egy kötél végigvágott rajta, egy másik pedig törött csuklóját szorongatja. Mindennap megsérült valaki, és a hidegben a legkisebb seb is csökkentette az életerőt, és senki sem lehetett biztos benne, hogy megéli másnap reggelt. Elgémberedtek, fájt mindenük, de Szübötej és drágalátos tábornokai tovább hajtották őket, följebb és följebb a Kárpátok hegyei között.

Az ég egyre lejjebb süllyedt, vakítóan kifehéredett, minden reggel havazással fenyegetett. Sokan felnyögtek a kétségbeeséstől, valahányszor megeredt a hó. A szekerekkel még sík terepen is nehéz mozogni, de a friss latyakban az emberek minden lépésnél térdre estek, levegőért kapkodtak, és tudták, hogy senki sem váltja fel őket. Mindenki dolgozott. Batu nem értette, hogy bírtak összehordani ennyi súlyos szekeret és fölszerelést. Ahhoz szokott, hogy kilovagol a tümenjével, és mindent ott hagy. Néha arra gondolt, hogy akár várost is építhetnének a vadonban, annyi szerszám és készlet volt velük. Szübötej még fát is vitetett föl a hegyekbe, aminek mozgatásához több száz ember kellett. így tüzet rakhattak éjszaka, a szél viszont elfújta azt a kevés meleget is, de ha nem, akkor az ember egyik oldala megfagyott, a másik viszont megsült. Batu tajtékzott ettől a bánásmódtól, de még inkább attól, hogy Güjük nem szólalt föl az érdekében. Hiszen kétségbe vonta ugyan Szübötej teljhatalmát, de a parancsot nem tagadta meg! Büszke volt erre, mégis majdnem olyan büntetést kapott, mintha megtette volna.

Hátradőlt, hogy a vállát a többiekkel együtt egy gerenda alá igazítsa, és kiemelje a kátyúba ragadt szekeret. - Egy, kettő, három...

Nyögtek az erőfeszítéstől, Batu diktálta az ütemet. Szübötej nem akadályozhatta meg, hogy az emberei leszálljanak a lovukról, és segítsenek neki a munkában. Először talán csak hűség hajtotta őket, amit a harcos érez a tábornok iránt, de néhány napnyi döglesztő robot után éppen úgy rühellték Szübötej Bahadurt, mint a vezérük.

- Egy, kettő, három... - morogta ismét. A szekér megemelkedett, visszazökkent. Batu lába kicsúszott, a szekér oldalába kapaszkodott, hogy ne essen el. A kezét gyapjúba és birkabőrbe burkolta, mégis úgy fájt, mintha lenyúzták volna. Szabad perceiben lengette a karját, hogy a vér eljusson az ujjai hegyébe, nehogy elveszítse őket a fagyban. Nagyon sok ember orrán vagy arcán jelentek meg a fehér foltok. Hát innen voltak a fakó hegek az idősebb férfiak arcán, akik már keresztülmentek ezen.

Szübötejnek joga volt bármilyen feladattal megbízni, bár Batu úgy vélte, a fővezér hatalma törékenyebb, mint ahogy ő képzeli. A kántól kapta a jogot a parancsoláshoz, de még hadjáratban sincs minden cselekvésnek tisztán katonai jellege. Vannak pillanatok, amikor politikai döntéseket kell hozni, az pedig a hercegek dolga, nem a harcosoké. Ha Güjük támogatná, egészen biztosan a háttérbe szoríthatná az orlokot, akár el is csaphatná! Csak meg kell találni a megfelelő pillanatot, amikor az orlok tekintélye nem ilyen egyértelmű. Ismét

megragadta a szekeret, mert már megint megbillent az átkozott, és kevés híján felborult. Hajlandó volt várni, de a türelme napról napra fogyatkozott. Szübötej nem az uralkodói vérből való! A jövőt a hercegek formálják, nem holmi rozzant vén tábornok, akinek régen vissza kellett volna már vonulnia, hogy a kecskéit terelgesse. A harag olyan erőt adott neki, hogy úgy érezte, egymaga is meg tudná emelni a szekeret, hogy fölfelé és előre lökdösse.

Ögödej lassan szállt fel a lóra, mert a csípője tiltakozott. Mikor lett ilyen merev? Lábának és derekának izmai meglepően legyöngültek, és úgy rángtak, mint a ló bőre, amikor a legyeket hajtja magáról, pedig nem tett mást, mint hogy fölegyenesedett a kengyelben!

Észrevette, hogy Sorhatani szándékosan nem néz rá, hanem inkább a fiai körül tüsténkedik. Kubilaj a lovát vizsgálta, Arik-Böke és Hülegü is elcsendesedett a kán jelenlétében. Ögödej a fiatalabbakat csak látásból ismerte, de Sorhatani esténként magával vitte Kubilajt, amikor bement a kánhoz beszélgetni. Úgy tett, mintha a fiú neki tenne szívességet, holott Ögödej volt az, aki egyre türelmetlenebbül várta ezeket a beszélgetéseket. A fiú éles eszű volt, és roppant módon érdekelték az egykori csaták, különösen, ha Dzsingisz szerepelt bennük. Ögödej újra átélte a régi dicsőséget, és napjai egy részét azzal töltötte, hogy eltervezte, mit mesél este Kubilajnak.

A kán titokban megvizsgálta a lábát, aztán Töregenére nézett, amikor a nő kuncogni kezdett a háta mögött. Megfordította a lovát, hogy lássa az asszonyt. Tudta, hogy vékony és sápadt, mert sok időt töltött a négy fal között. Fájtak az ízületei, és annyira kívánta a bort, hogy a szája is kiszáradt a gondolatra. Megígérte Töregenének, hogy minden nap kevesebbet iszik pár kupával. Mi több, az asszony bíztatására ünnepélyesen meg is esküdött rá. Azt nem árulta el, hogy egy óriási kupakészletet öntenek neki. Az ő szava vas, de a bor az egyike ama kevés megmaradt örömnek.

- Ne maradj kint, ha úgy érzed, hogy elfáradtál - mondta Töregene. - A tisztjeid várhatnak még egy napot. Időbe telik, amíg megerősödsz.

Ögödej elmosolyodott a hangjától. Vajon minden feleség szívesebben anyáskodik egy idő utáni Akaratlanul Sorhatanira sandított, aki most is olyan karcsú és erős, mint egy pásztorfiú. Nem olyan asszony, akinek el kellene hervadnia egy hideg ágyban. Ögödej már arra sem emlékezett, mikor vágyott nőre, hacsak nem álmában. A teste elnyűtt, összeaszott, megöregedett. De a nap sütött, és kék volt az őszi ég. Kilovagol a csatornára, ellenőrzi a munkálatokat. Talán még meg is fürdik a csatornát tápláló folyóban, ha képes összeszedni magát annyira, hogy belemenjen a jeges vízbe.

- Ne gyújtsd föl a várost, amíg távol vagyok - mondta mogorván. Töregene mosolygott.

- Nem ígérhetem, de majd igyekszem - válaszolta. Kinyújtotta a kezét, és megszorította a férje lábát a kengyelben. Ögödej szavak nélkül vallott szerelmet azzal, hogy lehajolt és megérintette az asszony arcát, mielőtt megsarkantyúzta a lovát és kiügetett a kapun.

Sorhatani fiai kísérték. Kubilaj fogta a három málhás ló gyeplőjét. Ögödej figyelte, ahogy csettint az állatoknak. Annyira tele volt élettel, hogy szinte fájt. Toluj halálát még nem mesélte el neki a kán. Még nem készült föl. Még eleven az emlék, még friss a fájdalom.

Fél délelőtt beletelt, mire a folyóhoz értek. A sok hónapos tétlenség elvette a kán erejét. A karja és lába mintha ólomból lett volna, mikor leszállt a lóról. Kis híján feljajdult, amikor a combja görcsöt kapott. Hallotta a ropogást a völgy felől, a távolban úgy lebegett a füst, akár a reggeli pára. A levegőnek ugyanaz a kénes, keserű bűze volt, mint amit a Szung birodalom határán érzett. Meglepő módon szinte jólesett beszívni az idegenszerű szagot.

Sorhatani és a fiai tábort vertek, felállítottak egy kis jurtát a víz partján, ahol száraz volt a föld, és feltették a teát. Míg a tea főtt, Ögödej ismét lóra szállt. Csettintett Kubilajnak. Az ifjú felpattant a nyeregbe, és az izgalomtól ragyogó arccal csatlakozott hozzá.

Együtt lovagoltak át a napsütötte mezőn, oda, ahol Kaszar felsorakoztatta tüzérségét a

szemlére. Ögödej messziről látta, milyen büszke az öreg tábornok az új fegyverekre. Ő is ott volt a szung határon, és láthatta, milyen pusztító erejük van. Ögödej lassan lovagolt. Nem volt türelmetlen, nem akart sietni. Messzebbre ellátott, amióta bepillantott abba a feketébb éjszakába. Azóta nehezére esett apró-cseprő dolgokkal bíbelődni. Kubilaj jelenléte eszébe juttatta, hogy nincs mindenkinek akkora távlata, mint neki. Unokaöccsét szó szerint kiverte a verejték a fényes bronz ágyúk látványától.

Ögödej végigszenvedte a formaságokat a nagybátyjával. Elhárította a felkínált teát és ételt, majd intett a tüzéreknek, hogy kezdhetik.

- Talán jobb lenne, ha leszállnál, és tartanád a lovad, kán uram - mondta Kaszar.

Sovány és fáradt volt, de a szeme ragyogott a lelkesedéstől. Ögödej nem hatódott meg a figyelmességtől. Gyönge volt a lába, és nem akart megbotlani ennyi ember előtt. Emlékeztetnie kellett magát, hogy ismét rajta a nemzet szeme. Minden hiba és gyengeség eljut minden fülbe.

- A lovam ott volt a szung határon - felelte. - Nem fog megugrani. Kubilaj! Te tégy úgy, ahogy a tábornok mondja.

- Igenis, nagyuram - mondta szertartásosan Kaszar. Kezét hátrakulcsolta, és parancsolóan biccentett a tüzéreknek. Négyes csoportokban álltak, több zsák fekete por volt náluk meg mindenféle furcsa eszköz. Kubilaj megbabonázva figyelt. - Lássam! - szólt oda Ögödej a tüzéreknek.

Kaszar parancsokat osztogatott, Ögödej a nyeregből figyelte, amint az első csoport ellenőrzi, hogy ki vannak-e ékelve a fegyver súlyos, vasalt kerekei. Az egyik harcos egy nádszálat dugott a cső egyik lyukába, aztán egy lámpából vett lánggal meggyújtott egy kanócot. Amikor a kanóc megérintette a nádszálat, szikra pattant, aztán egy robbanás hátralökte az ágyút, amelyet az ékek is alig tudtak megtartani. A fegyver ugrott egyet, aztán visszazuhant. Ögödej nem látta a kirepülő golyót, de tudatos tartózkodással bólintott. A lova hegyezte a fülét, aztán lehajolt, és tovább legelt. Kubilaj kénytelen volt rácsapni a lova pofájára, hogy ne essen pánikba. A fiatalember rávicsorgott az állatra. Nem akart szégyent hozni magára azzal, hogy a lova kitör és megugrik alatta a kán szeme láttára. Ettől függetlenül nagyon hálás volt, hogy nem ül a nyeregben.

-A többit egyszerre süssétek el! Kaszar büszkén bólintott. A nyolc másik csoport beillesztette a nádszálakat a gyújtólyukba, és meggyújtották a kanócokat. - Tüzérek, a jelemre lőjetek! Készé Tűz!

A robaj félelmetes volt. A csapatok hetek óta gyakoroltak a városon kívül, a lövések között alig volt eltérés. Ögödej ez alkalommal látta, ahogy az elmosódó foltok bevágódnak a völgybe, és egy-kettő még ugrál is a földön. Elmosolyodott, mert arra gondolt, amikor majd emberek és lovak kerülnek egy ilyen fegyver elé.

- Kiváló! - mondta. Kaszar meghallotta és kuncogott. Még mindig élvezte, hogy ő parancsol a mennydörgésnek.

Ögödej tekintete az ágyúk mögött sorakozó nehéz katapultokra vándorolt. Sok száz lépésre képesek elrepíteni a gyújtóporos hordókat. Mérnökei tanultak a csinektől, de javítottak a por minőségén, ezért gyorsabban, erősebben ég. Ögödej nem értette az eljárást, nem is érdekelte. Csak az számított, hogy a fegyverek működtek.

A katapultok mögött is emberek várakoztak merev vigyázzban. Ögödej hirtelen rájött, hogy már nem fáradt. A robbanások, a keserű füst felpezsdítette. Talán éppen emiatt vette észre, milyen görnyedt Kaszar. Az öregember nem is titkolta a kimerültségét.

- Beteg vagy, bácsikámé - kérdezte Ögödej.

Kaszar vállat vont, és közben eltorzult az arca. - Csomók vannak a vállamban. Annyi az egész bajom, hogy nehéz mozgatnom tőlük a karomat.

Sárga arcbőre meghazudtolta szavait. Ögödej elkomorodott. Nagybátyja folytatta.

- A sámánok azt mondják, hogy ki kellene vágatnom őket, de én nem hagyom, hogy azok a mészárosok hozzám érjenek, még nem. Akikbe egyszer belevágnak, azoknak a fele nem kelt fel többé. Vagy még annyian sem.

- Pedig azt kellene - mondta halkan Ögödej. - Nem akarlak még elveszteni, bácsikám.

Kaszar felhorkant. - Fiam, olyan vagyok én, mint a hegyek. Néhány dudor nem állít meg. Ögödej elmosolyodott. - Remélem is. Mutass még valamit, bácsikám - mondta.

Majdnem dél volt, mire Ögödej és Kubilaj visszatért a folyóparti kis táborba. A tea túlfőtt, ihatatlan lett. A tüzelés folytatódott mögöttük, irdatlan mennyiségű port használtak el, hogy kiképezzék azokat az embereket, akiknek kulcsszerepe lehet a jövendő háborúkban. Kaszar föl-alá járkált a sor előtt, elemében volt.

Sorhatani látta, hogy fiának kipirult arca koromtól maszatos. A kán és Kubilaj bűzlött a kénes füsttől. Arik-Böke és Hülegü irigyen bámulta őket. Sorhatani elküldte a fiait, hogy főzzenek friss teát, majd odament Ögödejhez, aki leszállt a lováról.

A kán megállt a folyóparton, és a vizet bámulta. A vízesés zaja elrejtette a mögéje lépő Sorhatani járásának neszét. Kubilaj úgy csácsog, mint a madár - mondta. - Feltételezem, sikerült a bemutató. Ögödej vállat vont.

-Jobban, mint reméltem. Kaszar meg van győződve róla, hogy az új porkeverékkel elérjük a szun ágyúk lőtávolságát. - Ökölbe szorította a kezét, és fenyegető arcot vágott. - Ez megváltoztatja a helyzetet, Sorhatani. Egy napon lecsapunk rájuk. Bár lenne néhány ágyú Szübötejnél is, de évekbe telne ilyen nehéz tárgyakat odáig vontatni.

- Egyre erősebb vagy - mosolygott az asszony

- A bor az oka - felelte a kán. Sorhatani elnevette magát.

- Nem a bor az oka, te kortyondi, inkább a reggeli kilovaglás, és a délutáni íjászat. Máris egészen más ember vagy, mint akit abban a hideg szobában találtam. - Elhallgatott, félrehajtotta a fejét. - És egy kicsivel több is rajtad a hús. Azt hiszem, jót tett neked Töregene visszatérése.

Ögödej mosolygott, de már kihűlt benne a lelkesedés, amelyet a hatalmas ágyúk keltettek. Néha úgy gondolt félelmére, mint egy sötét lepelre, amely ráborul, elfogja a lélegzetet. Ő meghalt abban a hadjáratban, és noha süt a nap, és a szíve is ver még, nehéz minden nap újra kezdeni. Azt hitte, Toluj áldozata új célt ajándékoz neki, ám elveszítése újabb terhet rakott rá, amelyet alig bír elviselni. A lepel még mindig rátapad, akármit tesz is Sorhatani. Bár ezt aligha magyarázhatja el neki. Énjének egy része azt kívánta, bár hagyná békén ez a nő, hogy egyedül keressen magának egy távolba vezető ösvényt.

Ögödej letelepedett a családdal, itta a teát, ette a magukkal hozott hideg ételt. Senki sem kínálta borral, így ő maga kutatta át a csomagokat, és egyenesen a tömlő szájából ivott, mintha aj rag lenne. Kipirult az arca, és nem érdekelte, hogy néz rá Sorhatani. De mivel az asszony szeme olyan kemény volt, akár a kova, beszélni kezdett, hogy elterelje a figyelmét.

- Möngke fiad kitesz magáért - mondta. - Szübötej nagyon dicséri a jelentéseiben.

A fiúk hirtelen támadt érdeklődéssel figyeltek rá, erre Ögödej megtörölte a száját. Ma keserű volt a bor, keserű is, savanyú is, mintha nem lenne benne semmi jó. Meglepetésére Kubilaj szólalt meg az anyja helyett:

- Kán uram, elfoglalták Kijevet? - kérdezte mély tisztelettel.

- Elfoglalták. A bátyád is harcolt a város alatt.

Kubilajon látszott, hogy a türelmetlenségével küzd.

- Akkor már a Kárpátokban járnak? Mit gondolsz, átjutnak ezen a télen?

- Kifárasztod a kánt a fecsegéseddel - mondta Sorhatani, de Ögödej látta rajta, hogy ő is a válaszra vár.

- A legfrissebb hírek szerint megpróbálják, és igyekeznek még az idén átjutni - felelte.

- Kemény út lesz - mormolta Kubilaj.

Ögödej nem értette, honnan veszi ezt a suhanc, hogy bármit is tudhat egy négyezer mérföldnyire levő hegységről. Igaz, a világ nagyon megnőtt az ő fiatalsága óta, és a futárok meg a postaállomások hálózatán át bezúdultak a hírek Karakorumba. A kán könyvtárában már ott vannak görög és latin kötetek, tele alig hihető csodákkal. Nagybátyja, Temüge, igen komolyan gondolja, hogy híressé teszi ezt a könyvtárat, hajlandó vagyonokat fizetni a legritkább könyvekért és tekercsekért. Nemzedékek munkája lesz, hogy ezeket lefordítsák civilizált nyelvekre, ám Temügének legalább egy tucatnyi keresztény szerzetes dolgozik. Ögödej kitépte magát a révedezésből, és visszatért a szavakhoz, amelyek miatt elsodródott a gondolatok tengerén. Netán a bátyját félti Kubilaj?

- Bajdurral együtt Szübötejnek hét tümenje és negyvenezer gyalogosa van - mondta. - A hegyek sem fogják megállítani.

- És a hegyek után mi lesz, nagyuram? - Kubilaj nyelt egyet, nem szerette volna felbosszantani a nemzet leghatalmasabb emberét. - Möngke azt mondja, hogy egészen a tengerig lovagolnak.

Öccsei csüggtek az ajkán. Ögödej sóhajtott. Ókét nyilván jobban érdeklik a távoli ütközetek, mint a csöndes tanulmányok Karakorumban. Sorhatani fiai nem sokáig maradnak meg a kőből rakott fészekben.

- Parancsom szerint biztosítaniuk kell a Nyugatot, olyan határt kell létesíteniük, amely mögül az ellenség nem támadhat rá váratlanul a földjeinkre. Talán egy-két év is eltelik, amíg odaérsz. Szeretnél odamenni?-

- Igen. Möngke a bátyám - felelte komolyan Kubilaj. - És szeretnék többet tudni a világról, mint ami a könyvek térképein látható.

Ögödej csöndesen kuncogott magában. Emlékezett arra az időre, amikor a világ még határtalannak tűnt, és ő az egészet be akarta járni. De valahol elveszítette azt a mohó éhséget. Vajon nem Karakorum vette el tőle?- Talán az a városok átka, hogy egy helyhez kötik és megvakítják a nemzeteket. Nem volt kellemes gondolat.

- Szeretnék anyátokkal négyszemközt váltani pár szót - mondta, mert rájött, hogy talán nem lesz jobb alkalom a nap folyamán. Kubilaj azonnal a lovakhoz terelte testvéreit, és elvitte őket Kaszar lövészeihez, akik még mindig gyakorlatoztak a délutáni napfényben.

Sorhatani kíváncsi arccal ült le a nemezszőnyegre.

- Ha szerelmet akarsz vallani, Töregene már felvilágosított, hogy mit kell válaszolnom - mondta.

Örömére a férfi hangosan fölnevetett.

- Ebben biztos vagyok, de nem kell félned tőlem, Sorhatani. -Habozott, mire az asszony közelebb hajolt hozzá, és meglepetten látta, hogy a kán kissé elpirul.

- Te még fiatal vagy, Sorhatani - kezdte Ögödej.

Az asszony inkább befogta a száját, de a szeme szikrázott. Ögödej kétszer is belekezdett, de mindannyiszor elakadt.

- Azt hiszem, azt már megállapítottuk, hogy fiatal vagyok -mondta az asszony.

- Megkaptad férjed címeit - folytatta a kán.

Sorhatani jókedve elborult. Az egyetlen ember, aki képes megfosztani őt a rendkívüli hatalmától, idegesen keresi a szavakat valamihez. Ismét megszólalt, immár keményebb hangon.

- Amit kiérdemeltem az ő áldozata és halála által, nagyuram. Kiérdemeltem, nem pedig kaptam, mint egy kegyet. Ögödej pislogott, aztán megrázta a fejét.

-A címekkel nincs semmi baj, Sorhatani - mondta. - A szavam vas, és mindezt tőlem kaptad. Nem fogom visszavenni őket. Akkor mi akadt a torkodon, hogy majd megfúlsz, annyira

igyekszel kimondani?

Ögödej mély lélegzetet vett. - Ismét férjhez kéne menned - mondta.

- Kán uram, Töregene azt mondta, hogy emlékeztesselek, miszerint ... - Nem hozzám, asszony! Már korábban is mondtam. A fiamhoz, Güjükhöz.

Sorhatani elnémult a megdöbbenéstől. Güjük a kánság örököse. Túlságosan jól ismerte Ögödejt ahhoz, hogy elhamarkodott javaslatokat feltételezzen róla. Összevissza kavarogtak a gondolatai, miközben igyekezett átlátni, mit is akar igazából a férfi. Töregenének tudnia kell erről az ajánlatról. Ögödejnek sosem jutott volna az eszébe.

A kán elfordult, hogy időt adjon neki. Miközben ő a messzeségbe bámult, Sorhatani cinikus énje azon töprengett, hogy netán így akarják visszacsatolni férjének hatalmas birtokait a kán-sághozi A házasság Güjükkel semmissé tenné az elhamarkodott ajánlatot, amelyet Ögödej tett Tolujnak. Csakhogy ennek a döntésnek a kihatásai még tovább gyűrűznének, ő viszont nem tudja, hol érnének véget. Sorhatani a mai napig nehezen érti, hogy Dzsingisz kán szülőföldjét egy nő kormányozza.

A fiaira gondolt. Güjük idősebb Möngkénél, de csak néhány évvel. Vajon örökölnének-e a fiai, vagy ellenkezőleg, megfosztanák őket a származásuknál fogva megillető jogoktól a házasság révén?- Megborzongott, de remélte, hogy Ögödej nem vette észre. Ó a kán, éppen úgy adhat parancsot házasságra, ahogy ráruházta a férje címeit. Úgyszólván teljhatalma van fölötte. A fejét nem mozdítva sandított a kánra, felmérte a férfit, akit ápolt, mikor görcsökben fetrengett, és úgyszólván reménytelen sötétségből hozott vissza. Az élete törékeny, akár a porcelán, mégis uralkodik, és a szava vasból van.

Érezte, hogy Ögödej kezd türelmetlenkedni. A nyakán megrándult egy apró izom. Sorhatani azt bámulta, miközben szavakat keresett.

- Igen nagy megtiszteltetés egy ilyen ajánlat, Ögödej. A fiad és örökösöd...

- Akkor hát elfogadódé - kérdezte kurtán a kán. Az asszony hangjából már tudta a választ, és bosszúsan csóválta a fejét.

- Nem tehetem - felelte Sorhatani halkan. - Az én gyászom Tolujért örök. Nem megyek férjhez még egyszer, kán uram. Az életem most a fiaimé, csakis az övék. Nem akarok ennél többet.

Ögödej grimaszolt. Visszatért közéjük a csend. Sorhatani attól félt, hogy a következő szó már parancs lesz, amely legázolja az akaratát. Ha Ögödej kimondja a szavakat, nincs választása, engedelmeskednie kell. Ha ellenáll, kockáztatja a fiai jövőjét. Látnia kell, amint megfosztják őket rangjuktól és hatalmuktól, mielőtt megtanulnának bánni velük. Ő mosta le a kán bőrét, amikor önkívületében összerondította magát. A saját kezével etette, amikor békéért és halálért nyöszörgött. Mégis az apja fia. Egy feleség, egy nő sorsa édeskeveset jelent a szemében. Sorhatani nem tudta, mit fog hallani. Némán, lehajtott fejjel várakozott a fújdogáló könnyű szélben. Ögödej egy örökkévalóságnak tűnő idő után bólintott.

- Jól van, Sorhatani. Tartozom neked a szabadságoddal, ha ez a kívánságod. Ebben nem követelek tőled engedelmességet. Nem szólok Güjüknek. Egyedül Töregene tud az ötletről.

Sorhatanit elöntötte a megkönnyebbülés. Ösztönszerűen hasra vetette magát a fűben, fejét a férfi lába elé fektette.

- Ó, kelj már fel! - mondta Ögödej. - Sosem találkoztam nálad kevésbé alázatos asszonnyal.

Huszonnegyedik fejezet

Kacsun a hegyekben, a hóhatár fölött halt meg, ahol sem idő, sem erő nem volt arra, hogy eltemessék. A tábornok húsa felpüffedt a fertőzött lábából szétterjedő méregtől. Utolsó napjai lázas önkívületben teltek, a keze és az arca foltos lett a betegségtől. Nehezen halt meg.

Alig néhány nappal később beállt a korai tél, hóviharok üvöltöttek a hegyekben. Sűrű hóesés zárta el a keskeny hágókat, amelyeken Güjük felderítői lejutottak a síkságra. A hirtelen lehűlés egyetlen haszna az volt, hogy megakadályozta a tetem bomlását. Szübötej parancsot adott, hogy Kacsun testét göngyöljék szövetbe, és tegyék az egyik szekérre. Dzsingisz testvérének az volt a kívánsága, hogy égessék el, nem kívánt az égbe temetkezni madarak és más állatok prédájává lenni. A csinek halottégetése egyre népszerűbb volt. Azok, akik a nemzetből kereszténnyé lettek, a földbe temetkeztek, bár jobban szerették, ha kezükben ellenségük szívével földelték el őket, hogy legyen szolgájuk a másvilágon. Sem Szübötej, sem Ögödej nem tiltotta ezeket a szokásokat. Aki a nemzethez tartozott, maga döntött a temetéséről, ha nem bántott meg vele mást.

A Kárpátokban nem voltak magányos csúcsok: tucatnyi völgyön és hegygerincen kellett átkelniük. Eleinte nem találkoztak semmilyen lénnyel a távoli madarakat leszámítva, aztán megtalálták az első fagyott hullát, olyan magasan, ahol már fájt lélegezni. Magányos volt, kezét és arcát olyan feketére szikkasztotta a szél; mintha tűz égette volna meg. A hó félig eltemette. Az egyik minghaan tisztje odaküldte harcosait, hogy ássák föl a hasonló hóbuckákat. Újabb holtakat találtak, akiknek az arca sötét vagy halvány volt. Törökök, vagy oroszok lehettek, sokan szakállat viseltek. A férfiak az asszonyok mellett feküdtek, kettejük között megfagyott gyermekeikkel. A magasság megőrizte vékony testüket, örökre kővé vált húsukat.

Több százan voltak, a tábornokok csak találgathatták, kik lehetnek, vagy miért választották az életveszélyes átkelést a hegyekben. Nem tűntek réginek, de ezt sem lehetett pontosan megállapítani. Akár évszázadok óta heverhettek itt, de éhen halhattak pár hónapja is, mielőtt a mongolok feljöttek utánuk az ösvényeken.

A téli szél és hó új világot teremtett. Az első hópelyhek után eltűntek az állatnyomok, a hótorlaszok akkorára nőttek, hogy az embereknek minden lépéshez ki kellett ásniuk magukat. Csupán a hágókban állomásozó felderítőkkel tartott kapcsolat, a létszám és a fegyelem mentette meg őket. Szübötej sűrűn váltogatta azokat, akik elől haladtak, mert nekik kellett utat vágniuk kézzel és ásóval. Mögöttük széles barna ösvényt tapostak a többiek. Lábak és paták tízezrei dagasztották a sarat. A havazások sem állíthatták meg őket. Túlságosan messzire jutottak.

Ahogy hidegebbre fordult az idő, a leggyengébbek és a sebesültek mind nehezebben bírták a menetelést. Egyre szaporodtak a tümenek útjában az ülő alakok, akiknek a feje a mellükre csuklott a halálban. Sok gyerek született, amióta eljöttek Karakorumból. Az ő apró testük gyorsan megfagyott. Otthagyták őket a hóban, ahol a szél borzolta a hajukat. Csak az elhullott lovakat darabolták föl, mert a húsra szükség volt az életben maradáshoz. A tümenek tovább törtettek, és meg sem álltak, amíg meg nem pillantották a mélyben a síkságot, és amíg el nem maradtak mögöttük a hegyek. Két hónappal tovább tartott az átkelés, mint Szübötej remélte.

A Kárpátok túloldalán összegyűltek a tümenek, hogy meggyászolják a tábornokot, a nemzet egyik alapítóját. Az erőszakkal besorozott gyalogosok értetlenül és mogorván gubbasztva figyelték, ahogy a mongol sámánok énekben beszélik el Kacsun életének történetét. Egy Kacsunhoz fogható embernél a mesék és a dalok előadása két álló napig tartott. Akik részt vettek az eseményen, ott ettek, ahol éppen álltak, és a jégkásává fagyott ajragot addig melegítették, míg végre ihattak belőle Dzsingisz kán öccsének emlékére. A második nap

alkonyatán maga Szübötej lobbantotta lángra az olajjal meglocsolt temetési máglyát, aztán hátralépett, amikor a fekete füst gomolyogni kezdett.

Nézte a magasba emelkedő, sötét oszlopot, és kénytelen volt arra gondolni, hogy ezzel jelzést küld ellenségeiknek. Akinek van szeme, láthatja, hogy a mongolok átvágtak a hegyeken, leértek a síkságra. Az orlok a fejét csóválta, mert eszébe jutottak a fehér, vörös és fekete sátrak, amelyeket Dzsingisz üttetett föl a városok előtt. Az első egyszerű figyelmeztetés volt, hogy gyorsan adják meg magukat. A vörös akkor váltotta fel, ha ezt visszautasították, és azt ígérte, hogy minden harcképes korú férfit megölnek. A fekete azt jelentette, hogy egy lélek nem marad életben, ha elesik a város. Nem ígért mást, csak azt, hogy kő kövön nem marad. Talán a szikrazápor és az olajos füst baljós jel azoknak, akik látják. Talán meglátják és tudják, hogy megjött Szübötej. Elmosolyodott a saját hiúságán. Katonái még mindig soványak és gyengék a kemény robottól. De a felderítők máris elindultak. Keresnek egy helyet, hogy megpihenhessenek és összeszedhessék magukat azok, akiknek levágták az ujjait, mert már nem tudták használni őket.

Fölcsaptak és ropogtak a lángok. A szél keresztülfújt a máglyán, a füstöt visszanyomta a körben álló emberek arcába. Annak a száraz fának egy részét használták föl a tűzhöz, amelyet Szübötej hozatott át a hegyeken. Kétszeres embermagasságúra építették a máglyát. A füstbe a sülő hús édeskés illata keveredett, néhány fiatal harcos öklendezett, amikor levegőt vett. Szübötej hallotta a csendüléseket és a reccsenéseket, ahogy a tábornok páncélja kitágult a forróságtól. Időnként úgy hatott, mintha egy hang beszélne a tűzből. Megrázta a fejét, hogy szabaduljon a bolondságoktól. Ekkor megérezte, hogy Batu figyeli.

A nemzet hercege Güjükkel, Bajdurral és Möngkével együtt állt egy csoportban. Mind a négynek ő parancsolt, mégis különböztek a többiektől. Szübötej addig bámult rá vissza, amíg Batu a szokásos félmosolyával el nem fordította a tekintetét.

Szübötejen végigfutott a hideg a gondolattól, hogy Kacsun halála az ő személyes vesztesége is. Az öreg tábornok egyformán támogatta a tanácsban és a csatatéren, bízott Szübötejben, hogy kiutat talál minden helyzetből. Ez a vakhit meghalt vele együtt, és Szübötej tudta, hogy mostantól védtelen. Azon tűnődött, előléptesse-e Möngkét? Úgy tűnt, a hercegek közül őt befolyásolja Batu a legkevésbé, de ha Szübötej rosszul ítéli meg, akkor csak Batu hatalmát növeli vele. A szél erősödött, Szübötej átkozódott magában. Gyűlölte ezt a politikai cselszövést, amely Dzsingisz halála óta burjánzik körülötte. O a taktikához, a hadicselekhez, az ütközetek stratégiájához szokott. Karakorum városa csak tovább rontotta a helyzetet, úgyhogy már nem tudhatta, kitől várjon késszúrást és árulást. Már nem ismerhette az emberek szívét, és nem bízhatta rájuk az életét.

Gorombán megdörgölte a szemét, és amikor látta, hogy a kesztyűje nedves, felsóhajtott. Kacsun a barátja volt. A halála emlékeztette Szübötejt, hogy ő is öregszik.

- Ez az utolsó hadjáratom - mormolta a máglyán fekvő alaknak. Látta Kacsunt a megfeketedett páncéljában, magányosan az arany kohóban. - Ha végeztem, hazaviszem a hamvaidat, öreg barátom.

- Nagy ember volt - mondta Batu.

Szübötej összerezzent. A ropogó lángok miatt nem hallotta, hogy közeledik. Felcsapott benne a düh, amiért Batu még Kacsun temetésére is idehurcolja a kicsinyes sértődéseit. Válaszolni akart, de Batu fölemelte nyitott tenyerét.

- Nem gúnyolódom, orlok. Múltjának a felét sem ismertem, amíg a sámán el nem mondta.

Szübötej lenyelte, amit mondani akart, és még néhány percig farkasszemet nézett Batuval, mielőtt visszafordult a máglyához. Batu ismét megszólalt, de a hangja szelíd és megilletődött volt.

- Dzsingisszel és a többi testvérével együtt bujkált ellenségeik elől. Megkeményítette

őket az éhezés és a félelem. Abból a családból, azoktól a fivérektől származunk valamennyien. Értem én ezt, orlok. Valamennyire te is benne voltál mindenben. Láttad egy nemzet születését. Én alig tudok elképzelni ilyesmit. - Sóhajtott, két ujjával megdörgölte az orrnyergét, hogy kiűzze magából a fáradtságot. - Remélem, hogy amikor én kerülök a lángok közé, ugyancsak lesz mit mesélni.

Szübötej ránézett, de Batu addigra továbbment a hóban. A levegő tiszta és hideg volt, újabb havazást ígért.

HARMADIK RÉSZ

1240

Huszonötödik fejezet

A táncosnők megálltak. Testük csillogott a verejtéktől, a csuklójukon és a bokájukon hordott csengettyűk elhallgattak. A levegőnek átható tömjénillata volt, a márványlépcső lábánál himbálózó füstölőkből fehér füst bodorodott. A palotán erősen érződött a bizánci hatás, a hornyolt márványoszlopoktól Béla királynak és őseinek mellszobrán át a lehajtott fejjel várakozó táncosnők lenge ruházatáig. A falakat egyiptomi aranyfüst és afgán lazúrkő díszítette. A fejük fölött domborodott a nagy kupola, amely magasan kiemelkedett Esztergom folyóparti városából. A mozaikképek a feltámadt Krisztus és természetesen a magyar király dicsőségét hirdették.

Az udvaroncok leborultak. Mivel annyian voltak, mint a méhek a kaptárban, nem látszott tőlük a csempével burkolt padló. Csak a hadvezérek maradtak állva a falak mentén, és alig titkolt ingerültséggel néztek egymásra. Köztük volt Josef Landau, a Livóniai Rend nagymestere. Lovagtestvérére pillantott, egy férfira, aki nemrég lett a katonai fölöttese. Conrad von Thüringen minden értelemben hatalmas alak volt, épp arra való, hogy megfelelően tudja forgatni az irdatlan kétkezes pallost. Szürke szálakkal átszőtt, fekete szakálla még zordabbá tette a külsejét. Von Thüringen annak a Német Lovagrendnek a nagymestere volt, amelyet a galileai Akkóban alapítottak, és csakis papok előtt hajtott térdet. Arra az emberre, aki vacsorázott már a német-római császárral, sőt még Gergely pápával is, nem nagyon hatott Béla király udvarának csillogása.

Josef kissé megilletődött volt a deresedőbajnoktól. Ha a teutonok rendje nem lett volna hajlandó egyesülni az övékével, akkor a Kardtestvéreket feloszlatják a vereségeik miatt. Conrad most ugyanolyan kétfejű fekete sast viselt a mellén, mint ő. A két lovagrend közös birtoka fele akkora volt, mint ennek a királynak az országa, aki várakoztatja őket, mint a cselédeket, holott ők sokkal magasabb hatalmat szolgálnak. A halogatás csak arra volt jó, hogy Josef egyre idegesebb és dühösebb legyen.

Béla király udvarmestere elkezdte felsorolni urának címeit. Josef látta, hogy von Thüringen tehetetlen indulattal forgatja a szemét. A német-római császárnak száz birtoka volt, le egészen Itáliáig és Jeruzsálemig, amelyekkel nem vetekedhet a magyar Béla király. Josef örült, hogy parancsnokának nem sok türelme van a hívságokhoz. Ezek világi dolgok, és a Német Lovagrend teljes erőből az ég felé tekint, nem érnek fel hozzájuk az emberi gyarlóságok. Josef megérintette a mellén viselt fekete-arany keresztet, büszke volt rá, hogy Livóniai Testvérek egy ilyen nemes renddel egyesültek. Ha nem így lenne, talán letette volna a páncélját meg a kardját, és elmegy kolduló barátnak, hogy rongyokban szolgálja Krisztust. Időnként, ha a politika olyan sűrű lett a levegőben, mint a tömjén, még mindig vonzotta az ilyen élet.

Az udvarmester befejezte a címek felsorolását, a palotában összezsúfolódott tömeg feszülten várta, hogy belépjen uruk. Josef elmosolyodott, amikor látta, hogy Conrad a szája szélén levő sebhelyet vakarja unalmában. Mély hangú kürtök zendültek a városban, jelezve a király érkezését. Josef azon tűnődött, hogy vajon a parasztoknak ugyanígy le kell borulniuk a piactéren?- Ettől a gondolattól megrándult a szája, de összeszedte magát, mert Béla király végre belépett, és fölhágott a márványlépcsőkön. így csaknem embermagasságnyira állt a többiek fölött.

A királynak szőke szakálla és halványkék szeme volt. Aranykoronát viselt vállig érőhaján. Amikor a tekintete átsiklott a lovagokon, Josef Landau és Conrad von Thüringen fejet hajtott, gondosan kiszámítva a meghajlás szögét. A király mindössze egy kurta biccentéssel nyugtázta jelenlétüket aztán helyet foglalt a trónon, amely ugyanolyan aranyban és kékben szikrázott, mint a falak. Kezébe adták a királyi jelvényeket, többek között egy nagy jogart. A király

háromszor megemelte a pálcát, aztán a hegyét a padlóhoz koppantottá. Az udvarmester félreállt. Előlépett néhány szolga, akik majdnem ugyanolyan díszes ruhát viseltek, és ők szóltak a tömeghez:

- Ma nem lesz ítélkezés, sem törvénylátás. A király szólott. Akiknek efféle dolguk van, távozzanak. Kérvényeiteket délben átadhatjátok az ítélőmesternek.

Josef sok férfi és nő arcán látott tehetetlen haragot, miközben feltápászkodtak és elfordultak. Volt annyi eszük, hogy ne mutassák ki az indulataikat. Josef el tudta képzelni, mi kenőpénzt fizettek és mennyit várhattak, amíg bejutottak ebbe a terembe, ahonnan most távozniuk kell, mielőtt egy szót szólhattak volna ügyükről. Egy fiatalasszony sírva távozott. Josef elkomorodott. A terem gyorsan kiürült, legföljebb egy tucat ember maradt, valamennyien főurak vagy lovagok.

- Szólítjuk Kötöny urat, a kunok vezérét! - kiáltotta az udvarmester.

Néhány nagyúr gyanakodva nézett össze, de Josef megfigyelte, hogy Conrad nyugodt. Amikor a tekintetük találkozott, az idősebb férfi alig észrevehetően vállat vont. Csak így válaszolhatott, mert a király éppen őket nézte.

Nyílt az ajtó, és belépett egy kis ember, aki sok tekintetben éppen az ellentéte volt a magasban ülő királynak. Josef majdnem olyan sötétnek találta a bőrét, mint amilyen a jeruzsálemi móroké. Beesett arca, szíjas alakja elárulta, hogy sose ehetett többet annál, mint ami az életben maradáshoz szükséges, és ez ritkaságnak számított ebben az udvarban. Komor nézése volt, és csak egy hajszálnyival hajolt mélyebbre, mint Conrad és Josef. Béla király fölállt és megszólalt, aznap délelőtt először.

- Báróim, tiszteletre méltó lovagok, nemesek! A tatárok átkeltek a hegyeken.

Conrad és Josef keresztet vetett. Conrad megcsókolta a tömör aranygyűrűt, amelyet a bal kezén viselt. Josef tudta, hogy a gyűrű a Koponyák hegyéről származó Igaz Kereszt darabkáját rejti. Bár neki lenne ilyen erős talizmánja, hogy megnyugtassa az idegeit!

Válaszul Kötöny félrehajtotta a fejét, és a padlóra köpött. A király és az udvartartás megdermedt. Két vörös folt jelent meg a király arcán, de mielőtt cselekedhetett volna, vagy esetleg megparancsolhatta volna a kunnak, hogy nyalja föl a köpést, megszólalt Kötöny:

- Ezek nem tatárok, felséges uram, hanem mongol harcosok. Gyorsan mozognak, és minden élőt lemészárolnak, aki az útjukba kerül. Ha vannak barátaid, király, most hívjad őket, mert szükséged lesz mindre.

A király hidegen végignézett a termen.

- Menedéket adtam a népednek, Kötöny. A családokkal együtt kétszázezer lelket számlál a törzsed, a néped.[3] Átkeltetek a hegyeken, hogy elmeneküljetek ezek elől a... mongol harcosok elől, ugye? Akkor nem voltatok ilyen jól öltözöttek. Rongyokban jártatok, a halál küszöbén álltatok. Mégis befogadtalak titeket. Földet és ételt kaptatok tőlem.

- Cserébe a testért és a vérért, felséges uram - felelte Kötöny.

- Magam is megkeresztelkedtem, fölvettem... a hitünket.

- Ez a Szentlélek ajándéka neked, Isten kegyelméből. A világi árat még meg kell fizetned, Kötöny.

A kis ember ökölbe szorította a kezét a háta mögött, miközben várakozott. Josef megigézve figyelte. Hallott az oroszországi menekültek tömegéről, akik inkább a dermesztő hegyekben hagyták a halottaikat, nehogy utolérjék őket. A szóbeszéd, amelyet terjesztettek a mongolok Arany Hordájáról, volt olyan hatásos, mint egy ellenséges hadsereg. Fél Magyarország a fenyegetéstől reszketett, és a hegyekben gomolygó fekete füstről pusmogott. Amikor Béla ismét megszólalt, Josef láthatta, hogy Kötöny ujjpercei átfehérlenek a sötét bőrön.

- Ha számíthatok a barátságodra, akkor minden harcosodra szükségem lesz. Ellátom őket minden szükséges fegyverrel, adok nekik jó levest, ami melegen tartja őket, fát a

tüzeikhez, abrakot a lovaiknak, sót az ételükhöz. Esküt tettél, Kötöny. Hűbérurad-ként parancsolom, hogy velem együtt állj ki és nézz szembe az ellenséggel. Ne féltsd a népedet. Ez az én országom. Meg fogom állítani őket.

Elhallgatott. Egy darabig Kötöny sem szólt. Végül megroskadt a válla, mintha elfáradt volna.

- A szövetségeseid küldenek seregeket A pápa?- A német-római császár?

Most Béla királyon volt a sor, hogy dermedten hallgasson. Gergely pápa és Frigyes császár el volt foglalva a saját háborújával. Több, mint egy éve, hogy a menekültek áradni kezdtek Oroszország felől. Béla azóta könyörgött mindkettőnek, hogy küldjenek embereket és fegyvert. Frigyes a német lovagokat küldte: 1190 férfit, mert a rendet 1190-ben alapították, és mindig csak ennyi tagja lehetett. Legendás verekedők voltak, de Béla úgy gondolta, hogy az Arany Horda vademberei úgy sodorják el őket, mint vihar a levelet. Mégis önbizalmat mutatott azok előtt az emberek előtt, akinek a támogatására szüksége volt.

- Ígért hadsereget a krakkói Boleszláv, egy másikat Henrik, Szilézia hercege, egyet pedig a csehországi Vencel. Lesz friss erősítés tavasszal. Ezen felül itt vannak a saját, magyarországi embereink, Kötöny úr: hatvanezer katona, valamennyi jól képzett, és alig várják, hogy megvédhessék országukat. És lovagjaink is vannak, Kötöny. Állni fogják a harcot. A lovasaiddal együtt százezer embert tudsz kiállítani. - Elmosolyodott a hatalmas szám hallatán. - Elviseljük a legrosszabbat, amit ránk mérhetnek, aztán olvadáskor visszavágunk, és örökre leszámolunk a béke fenyegetőivel. Kötöny nagyot sóhajtott.

- Jól van. Hozhatok negyvenezer embert. Harcolni fogunk. -Vállat vont. - Télen különben se menekülhetünk sehova, ahol ne érnének utol.

Conrad von Thüringen eltakarta a száját páncélkesztyűs kezével, és köhentett. A király ránézett a tanácsterem másik végéből, és kegyesen biccentett. A Német Lovagrend nagymestere egy pillanatig vakargatta a szakállát, talán tetűt vagy bolhát keresett a sűrű szőr között.

- Felséges uram, Kötöny úr! Nem Frigyes császár küldött hozzád. Neki a földön van hatalma, az emberek lelke fölött nincs. Oroszországi keresztény testvéreink miatt jöttünk, akik frissen tértek át az igaz hitre. Odaállunk a vihar és e családok közé. Ez kötelességünk.

A teremben előrelépett a többi úr is, hogy felajánlja katonáit és hűségét a király ügyének. Josef várt, amíg befejezik, csak aztán esküdött föl nyolcszáz livóniai lovagjával. Látta, hogy Kötönyre nem tett túl nagy benyomást, ezért rámosolygott a kánra. Kötöny azok közé tartozik, akiket Conrad újonnan áttérteknek nevez. Fogalma sem lehet a Krisztusért harcoló emberek erejéről. A lovagok kevesen vannak, de valamennyien a fegyverforgatás mesterei, éppen olyan erősek a csatamezőn, mint a hitben. Félelmes hírük volt, Josef biztosra vette, hogy a mongol hadsereg úgy megtörik a lovagokon, mint a hullám a sziklán.

- Minden királynak ilyen hívekre lenne szüksége - mondta Béla, akinek látható örömére szolgált a támogatás. Ez egyszer nem kell alkudoznia, rábeszélni, vagy megvesztegetni a báróit, hogy védjék meg magukat. - Az ellenség a Kárpátok lábainál gyülekezik. Alig háromszáz mérföldnyire vannak innen. Egy, legföljebb két hónapunk van, hogy felkészüljünk. Tavasz előtt nem érnek ide.

- Felséges uram - szólalt meg Kötöny a csönden. - Én láttam őket mozogni. Az igaz, hogy az egész tábornak ennyi időbe telik ideérni, de a tümenek - a lovas hadseregek - nyolc nap alatt tesznek meg ekkora távolságot. Ha a nyarakat nem töltenék pihenéssel nagyuram, akkor már régen itt lennének. Moszkvába a befagyott folyó jegén jutottak be. Úgy futnak, mint a télen farkas, akkor, amikor mások alszanak. Fel kell készülnünk, legalábbis amennyire lehetséges.

Béla király komoran felállt, és díszes aranygyűrűjét forgatta.

Ideges mozdulata nem kerülte el sem Kötöny, sem a jelenlevő főnemesek figyelmét. Alig

hat éve, atyja halála után örökölte meg a trónt. Semmilyen tapasztalat nem készítette föl egy olyan háborúra, amellyel most nézett szembe. Végül bólintott.

-Jól van. Thüringen nagymester, te még ma indulj el Buda felé, és ellenőrizd az előkészületeket. Készen leszünk, mire megérkeznek.

Kinyújtotta a kezét, mire udvarmestere előhúzott egy hosszú kardot, és a kezébe adta. Béla fölemelte a kardot, és megvágta az alkarját. Egykedvű arccal tűrte vérének folyását, és addig kente a kard pengéjére, amíg majdnem az egész ezüst eltűnt a vörösség alatt.

- Urak, látjátok Magyarország királyának a vérét! Készítsetek még egy tucat ilyen kardot, hordozzátok körbe őket a falvakban és városokban. Emeljétek őket magasra! A nép válaszolni fog királyának és urainak hívására. Meg fogjuk védeni a királyságot! Legyen ez a jel.

Szübötej bundába burkolózva állt a pattogó tűz mellett, és a kezét melengette. A füst felszállt a csűrben, a fővezér a szemével követte az útját az ócska gerendákig. A gazda rég elmehetett innen, mert a tető egy része beszakadt. Még érződött benne a lovak és a szalma szaga, és elég száraz volt, legalábbis az egyik vége. Nem valami fényes hely egy hódítás kezdetéhez, de ezen kívül semmi se volt a láthatárig nyúló, fagyott mezőkön. A nyitott ajtóban egy jégcsap csöpögött. Szübötej elkomorodott a látványtól. Bizonyosan csak a tűz melege miatt. De ez akkor is egy új ország. Semmit sem tudott az évszakokról, így arról sem, hogy meddig tart a tél.

Hét tábornoka türelmesen várakozott. Hangosan csámcsogva ették a húsos lepényt, és kézről kézre adták a kövér tömlőt, hogy egy-egy korty ajraggal tartsák magukat melegen.

Kacsun tümenjének vezetését átvette Ilügej, a rangidős minghaan. Idővel majd új tábornokot neveznek ki a kán parancsára, de itt a terepen Szübötej Ilügejt lépteit elő, ami nem volt véletlen. Ilügej már majdnem negyvenéves volt, őszülő, vékony ember, olyasvalaki, aki Dzsingisz kán személyi testőrségében kapott kiképzést. Szübötejnek elege volt azokból az oroszlánkölykökből, akiket Batu gyűjtött maga köré. Inkább Kaszart szerette volna, ha nincs majdnem ötezer mérfölddel arrébb Karakorumban. Megbízható emberekre volt szüksége, ha el akarta vinni a hadsereget a tengerig.

- Figyeljetek - mondta váratlanul. Csak egy pillanatra hallgatott el, de a tábornokok abbahagyták az evést és közelebb húzódtak, hogy hallják. - Minél messzebb jutunk nyugat felé, annál nagyobb veszély fenyegeti a szárnyakat. Ha tovább megyünk, az olyan lesz, mintha lándzsát döfnének egy hadsereg közepébe: minden lépésnél nő a kockázat.

Beszéd közben nem nézett a mosolygó Batura. Szünetet tartott, meghúzta a tömlőt, hogy az ajrag melegítse a gyomrát.

- Háromfelé osztom a hadat. Bajdur és Ilügej észak felé indul. A felderítőim közölték, hogy sereg gyülekezik egy Krakkó nevű város mellett. Parancsolom, hogy tüntessétek el a mezőről, és égessétek föl a várost. Nem engedhetjük meg a királyocskáknak, hogy hadrendbe álljanak az oldalszárnyunk mentén.

Ilügej szemébe nézett.

- Neked évekkel több tapasztalatod van, mint Bajdurnak, aki újonc ebben a mesterségben. - Erezte, hogy Bajdur megmerevedik, mert attól tart, hogy kétségbe vonják a tekintélyét. Folytatta:

- Hajlandó vagy elfogadni parancsnokodnak, Ilügej?

- Igen, orlok - felelte Ilügej, és meghajtotta a fejét.

Bajdur kiengedte a tüdejéből a levegőt. Ez apróság, de akkor is. Szübötej elfogadta, sőt még elő is léptette Batu egyik támogatóját.

- Güjük és Möngke, a déli földekből csak pusztaság maradjon! Vigyétek délre a tümenjeitek. Söpörjetek végig a vidéken, tüntessetek el mindenkit, aki képes lovakat vagy hadat gyűjteni. Ha felégettétek a vidéket, visszatértek támogatni engem.

- Velem mi lesz, őrlőké - kérdezte halkan Batu. Elkomorodott a hírre, hogy Güjük délre megy, jó messzire tőle. - En hol leszek-?

- Természetesen mellettem - mosolygott rá Szübötej. - Te és én nyugatnak tartunk Dzsebével, Csulgetejjel és a gyalogosokkal. Három tümennel földig romboljuk Magyarországot, miközben testvéreink megtisztítják az oldalszárnyakat.

A tábornokok különösebb ceremónia nélkül távoztak az ócska csűrből. Szübötej észrevette, hogy Batu látványosan hátba vágja Güjüköt, de mindkettőnek merev az arca. Eddig úgy harcoltak és úgy üldözték az ellenséget, hogy Szübötej rajtuk tartotta a szemét, és számíthattak a többi tümen támogatására. De nem féltek a felelősségtől. Itt mindenki örült a lehetőségnek, hogy önállóan cselekedhet. Ezért akartak hatalmat, és meg is kapták a Kárpátok lábainál Szübötej kezéből. Csak Batu, Dzsebe és Csulgetej maradt. Ők hárman kissé búsan figyelték, ahogy a többiek kirontanak a csűrből, mert minél előbb oda akarnak érni harcosaikhoz.

- Olyan, mint egy verseny, nem? - kérdezte Dzsebe.

Batu hidegen nézett rá.

- De nem nekem. Úgy látom, én itt maradok a szárazdajkámmal és veled.

Dzsebe elnevette magát, és nagyot nyújtózott, mert elgémberedett a háta.

- Tudod, Batu, hogy te túl sokat gondolkodsz? - kérdezte, és továbbra is mosolyogva elment.

Ögödej a karakorumi kertben, egy kőpadon ülve figyelte a lenyugvó napot. Itt úgy megnyugodott, amit sosem tudott volna elmagyarázni az apjának. Csendesen kuncogott. Dzsingisznek már a gondolatától is mintha sötétebb lett volna a fák árnyéka. Ögödej szerette a kerteket nyáron is, de télen egészen másképp voltak szépek. A kopár fák kinyújtott ágakkal, némán várták a zöld életet. A tél a sötétség, a vágyakozás, a meghitt jurták, a melengető ajrag, a széltől védő bundák ideje. A jurták élete volt az egyetlen, amely hiányzott a kánnak a karakorumi palotában. Fontolgatta, hogy építtet magának egyet az udvaron, de aztán ostobaságnak találta és elvetette az ötletet. Nem térhetett vissza az egyszerűbb életbe, most, hogy maga mögött hagyta. Tulajdonképpen a gyermekkora után vágyott, amikor még élt az anyja és az apja. A nagyanyja, Höelün, olyan sokáig húzta, hogy elvesztette az eszét és az emlékeit. Ögödejt kilelte a hideg, ha Höelün végnapjaira gondolt. A nemzet első anyja gagyogó gyerekké satnyult, még arra is képtelen volt, hogy tisztán tartsa magát. Még egy ellenségnek sem kívánunk ilyen sorsot, hát még annak, akit szeretünk!

Nyújtózott, hogy ellazítsa a görcsöket, az egész napos ülés és beszéd következményeit. Olyan sokat beszélnek egy városban! Mintha az utcákat szavakra építették volna. Elmosolyodott, mert arra gondolt, mit szólt volna az apja a mai tanácskozáshoz. Dzsingisz gutaütést kapott volna az ivóvíz és a csatornázás problémáitól.

Ögödej elárnyékolta a szemét, amikor a nap rásütött Karakorumra. A város sötétarany színben úszott, minden vonal hihetetlen tisztasággal látszott. A szeme nem olyan éles, mint valaha. Élvezte a fényt, és amit mutatott. O építette Karakorumot, senki más, az apja bizonyosan nem tette volna meg. A palota tornya hosszú árnyékot vetett a városon át a pusztára. Még fiatal Karakorum, de idővel a nemzet igazi szíve, a kánok székhelye lesz. Ögödej kánra hogyan emlékeznek vajon évszázadok múlva ?

Kicsit megborzongott, mert feltámadt az esti szellő. Gyorsan összébb húzta a mellén a deelt, de aztán ismét hagyta, hogy szétnyíljon. Milyen élete lett volna a test gyengesége nélküli Lassan felsóhajtott, érezte, ahogy botladozik a szíve a bordái között. Belefáradt a várakozásba. Belevetette magát a küzdelembe, hogy legyőzze a rettegést, üldözte az ellenséges sereget, mintha a félelem kígyó lenne, amelyet eltiporhat a sarujával. Erre a kígyó belevájta a fogait a sarkába, és berántotta a sötétségbe. Volt idő, amikor azt hitte, hogy még nem mászott ki abból

a gödörből.

Megrázta a fejét, igyekezett nem gondolni Tolujra, és arra, amit megtett érte. Azt tanulta, hogy egy vitéz férfi legyőzheti a félelmet, de talán csak egy időre. Olyasmi ez, amit a fiatalok nem értenek. A félelem belénk rágja magát, minden alkalommal erősebben tér vissza, mígnem egyedül maradunk, s magányosan kapkodunk levegőért.

Beletemetkezett a kétségbeesésbe, föladta a küzdelmet; meghátrált. Sorhatani visszarángatta, és ismét reményt adott neki, bár nem tudhatta, hogy remélni kínszenvedés. Ki élhet együtt a vállán kuporgó halállal, amely hátulról belemarkol, és lenyomjad Ögödej szembenézett vele. Összeszedte a bátorságát, fölszegte a fejét, de a halál ettől nem sütötte le a szemét. Nincs ember, aki egész nap, egész éjszaka erős tud lenni. Ót is semmivé nyűtte az éj.

Fölfelé fordította térdén heverő kezét, hogy lássa a tenyerét. A kéreg kezd visszatérni, noha évek óta először hólyagokat is látott. Egy-kettő még most is szivárog, pedig egy óra telt el a délutáni vívás és nyíllövés óta. Erezte, hogy visszatér az ereje, de túlságosan lassan. Fiatal korában gondolkodás nélkül megbízhatott a testében, pedig a szíve már akkor is gyenge volt. Kezét a nyakához emelte, becsúsztatta ujjait a selyem zubbony alá, kitapogatta gyenge szívverését. Úgy repdes, mint valami törékeny lény. Akár egy madár.

Összerázkódott a hirtelen fájdalomtól. Mintha megütötték volna, és amikor a látása elhomályosodott, megfordult, hogy lássa, mi ütötte meg. A fejét tapogatta, vért keresett, aztán a szeme elé emelte a kezét. Tiszta volt. Egy újabb görcstől kétrét görnyedt, és a térdére támaszkodott, mintha így ellökhetné magától a fájdalmat. Hangosan zihált. Az érverése kalapácsként dübörgött a fülében.

- Elég! - vakkantotta dühösen. A teste ellenség, a szíve áruló. Parancsolni fog nekik! Ahogy előre görnyedt, ökölbe szorította a kezét, és a melléhez kapott. Újabb fájdalom csapott le rá, talán még az elsőnél is rosszabb. Felnyögött, hátravetette a fejét, a sötétedő eget bámulta. Korábban túlélte. Csak ki kell várnia.

Nem érezte, hogy megroskadt, és oldalvást lecsúszott a pádról. Az ösvény kövei nyomták az arcát. Hallotta, hogy a szíve nagy, lusta dobbanásokkal ver, aztán semmi, csak a borzasztó csend, amely nem akar abbamaradni. Mintha az apja hangját hallotta volna, és sírni akart, de már nem voltak könnyei, csak a hideg és a sötétség.

Huszonhatodik fejezet

A padló nyikorgása benyomult Sorhatani álmába. Azonnal felriadt, és meglátta az ágya mellett a komor arcú Kubilajt. Fia szeme vörös volt, és az asszony hirtelen megrémült attól, amit hallani fog. Évek teltek el, de Toluj halálának híre máig sajgott benne. Hirtelen felült, maga köré csavarta a takarót.

- Mi az? - kérdezte.

- Úgy tűnik, anyám, fiaid azzal vannak megátkozva, hogy ők hozzák a rossz híreket - felelte Kubilaj. Elfordult, amíg az anyja felkelt, ledobta hálóingét, és belebújt az előző napi ruhájába.

- Halljam! - mondta Sorhatani a zubbonyát gombolgatva.

-A kán halott. Ögödej meghalt - felelte Kubilaj, és kinézett az ablakon az éjszakai városra. - A testőrei találtak rá. Meghallottam, és odamentem, hogy megnézzem.

- Ki tud még rólad - kérdezte Sorhatani, és minden álom kiment a szeméből, ahogy felfogta a hírt.

Kubilaj vállat vont.

- Küldtek valakit, hogy szóljon Töregenének. A palota még csöndes, legalábbis pillanatnyilag. A kertben találták meg, anyám, nem volt rajta seb.

- Istennek hála legalább ezért! Beteg volt a szíve, Kubilaj. Azok, akik tudtak róla, régtől fogva féltek ettől a naptól. Láttad a testét? - kérdezte.

A fiú megborzongott a kérdéstől, és az emléktől. - Igen. Aztán otthagytam, és idejöttem, hogy szóljak neked.

- Jól tetted. Most pedig hallgass rám. Vannak dolgok, Kubilaj, amelyeket most kell megtennünk, amíg friss a hír. Különben még nyár előtt megláthatod, amint Csagatáj nagybátyád belovagol Karakorum kapuján, hogy érvényesítse a jogait.

A fia nagyot nézett. Képtelen volt megérteni az anyja váratlan ridegségét.

- De hogyan állíthatjuk meg? - kérdezte. - Hogyan állíthatja meg bárki is?

Sorhatani addigra útban volt az ajtóhoz.

- Nem ő az örökös, Kubilaj. Güjük következik a sorban, ő áll Csagatáj útjában. Gyorsfutárt kell küldenünk Szübötej seregéhez. Güjük mostantól veszélyben van addig, amíg a kurultáj nem nyilvánítja kánná, mint az apját.

Kubilaj álla leesett.

-Van róla fogalmad, hogy milyen messzire vannak? - kérdezte.

Sorhatani megállt, keze az ajtón.

- Fiam, az sem számít, ha Güjük a világ végén van. Értesíteni kell. Ott vannak a yamok, a postaállomások. Elég ló van köztünk és Szübötej között, vagy nem_

-Anyám, nem érted! Ez több mint négyezer mérföld, de lehet, hogy öt. Hónapokba telik, amíg a hír odaér.

- És? írd le egy pergamenre! - fortyant föl Sorhatani. - Nem így működik?- Küldj egy lovast egy lepecsételt üzenettel egyenesen Güjükhöz! Képesek a futárok ilyen messzire továbbítani egy magánlevelet ?

- Igen - bólintott Kubilaj, aki elhűlt anyjának indulatosságától. - Igen, természetesen.

- Akkor fuss, fiam! Fuss Jao Su irodájába, és írd meg a hírt. És küldd el annak, akit illet! - Lerángatott az ujjáról egy gyűrűt, és a fiú tenyerébe nyomta.

- Használd az apád gyűrűjét, azzal pecsételd le a viaszt, és az első lovassal indítsd el a levelet! Verd a fejébe, hogy még sose vitt fontosabb levelet. Ha volt értelme a futárszolgálat létrehozásának, hát akkor ez az!

Kubilaj futásnak eredt a folyosón. Sorhatani az ajkát harapdálva figyelte, ahogy a fia

befordul a sarkon, Töregene lakosztálya felé. Máris hangos beszédet hallott a távolból. A hírt nem lehet bezárni a városba. Ahogy a nap fölkel, minden irányban szétrepül Karakorumból. Mély szomorúság töltötte el, ha Ögödej re gondolt, de visszafojtotta. Ökölbe szorította a kezét. Most nincs idő a gyászra. A világ örökre megváltozik a most következő nap után.

Kubilaj okkal lehetett hálás az anyjának, amikor Jao Su íróasztalához ült. A kancellár dolgozószobájának ajtaját már helyreállították az ácsok, de az új zárak helyén még mindig csak a dörzs-vászonnal szép tisztára csiszolt lyukak tátongtak. Az ajtó egy lökésre kinyílt. Kubilaj a hidegtől borzongva keresett egy csin taplós dobozt, és addig csapkodta a vasat a kovához, amíg egy szösznyi tapló lángra nem lobbant. Kubilaj alig hagyott rést az apró tolvajlámpa ellenzőjén, de a palotában máris hallatszott a beszéd és a mozgolódás. Vizet keresett, de nem talált, így hát ráköpött a fekete tuskőre, és az ujjaival dörzsölte pépesre a tetejét. Kiválasztotta Jao Su szép rendben tartott borzszőr ecsetjei közül a legvékonyabbat, és már írta is gyorsan, de aprólékos gonddal a csin írásjeleket a pergamenre.

Éppen a porzót szórta a néhány tömör sorra, amikor nyikkanva kitárult az ajtó. Riadtan odanézett, és meglátta a hálóruhás Jao Sut.

- Nincs időm magyarázkodni! - mondta kurtán Kubilaj és felállt. Összehajtogatta a pergament, amelyhez addig verték és nyújtották a kecskebőrt, míg olyan vékony nem lett, mint a sárga selyem. Eltűntek a sorok, amelyek megváltoztatják a nemzet sorsát. Mielőtt Jao Su bármit mondhatott volna, Kubilaj viaszt csöppen-tett a pergamenre, és rányomta az apja gyűrűjét. Farkasszemet nézett Ögödej kancellárjával. Jao Su a takaros kis csomagra és a fénylő viaszra sandított, amelyet Kubilaj legyezgetett, hogy gyorsabban hűljön. Nem értette, mitől ideges a fiatalember.

- Láttam a fényt. Úgy tűnik, a fél palota ébren van - mondta, és készakarva elállta az ajtót, amikor Kubilaj elindult felé. - Te tudod, mi történt?

- Nem az én dolgom, kancellár, hogy ezt közöljem veled - felelte Kubilaj. - A kán dolgában járok. - Keményen állta Jao Su nézését, nem volt hajlandó meghunyászkodni.

- Attól tartok, kénytelen vagyok ragaszkodni valamilyen magyarázathoz ezzel a... behatolással kapcsolatban, mielőtt utadra engednélek - felelte Jao Su.

- Nem vagy kénytelen. Ez most nem a te dolgod, kancellár. Családi ügy.

Nem hagyta, hogy a keze a derekán viselt kard markolatára csússzon. Tudta, hogy a kancellárt nem lehet megfélemlíteni egy kardpengével. Mereven nézték egymást, Kubilaj némán várakozott.

Jao Su egy fintorral félreállt, kiengedte az ifjút. Tekintete az íróasztalára siklott, ahol a nedves tuskő hevert a szétdobált ecsetek között. Kinyitotta a száját, hogy föltegyen még egy kérdést, de Kubilaj már eltűnt, csak a léptei visszhangzottak.

Nem volt messze a postaállomás, annak a pókhálónak a közepe, amely keleten a csin földekig, sőt még azokon is túl ért. Kubilaj futtában keresztülvágott a palota melléképületein, egy udvaron, végigrohant egy kerti árkádsoron, ahol megcsapta a hideg szél. A kertben égő fáklyák megvilágítottak egy foltot a távolban, ahol emberek vették körül a kán holttestét. Jao Su hamarosan megtudja a szörnyű hírt.

A palotából kiérve futásnak eredt a hajnaltól szürke utcán. Lába megcsúszott a kockaköveken, amikor befordult a sarkon, és megpillantotta a yam lámpáit. Itt a nap minden órájában ébren volt valaki. Elkiáltotta magát, ahogy berontott a boltív alatt a hatalmas udvarba, amelynek két oldalán sorakoztak az istállók. Lihegve megállt, hallotta, ahogy az egyik ló horkant, és megrúgja az ajtót. Lehet, hogy ő is érzi Kubilaj lázas izgalmát?

Pillanatok alatt felbukkant az udvaron egy zömök alak. Kubilaj látta, hogy a yam főnöke félkezű: kárpótlásként kapta ezt a munkát, miután elvesztette harckészségét. Igyekezett nem bámulni a csonkot, amikor a postamester közelebb jött hozzá.

- Ögödej kán felesége, Töregene katun és Sorhatani nevében szólok! Ezt el kell vinni Szübötej seregéhez, olyan gyorsan, ahogy csak lehet! Öljetek embert és lovat, ha kell, de ezt mindenképpen adjátok át Güjüknek, az örökösnek. Senki másnak, csakis Güjüknek! Megértetted?

Az öreg harcos tátott szájjal bámult rá.

- Mi olyan sürgőst - kezdte. Úgy tűnt, a hírek még nem jutottak el azokig, akik továbbítják őket. Kubilaj döntött. Sürgősen mozgásba kell hoznia ezt az embert, különben további értékes percek mennek pocsékba.

- A kán halott - mondta egyszerűen. - Közölni kell az örökösével. Most pedig mozgás, vagy búcsúzz az állásodtól.

A postamester máris elfordult, és az éjszakai ügyeletesért kiáltott. Kubilaj ott állt és nézte, ahogy a lovat elővezetik egy hallgatag ifjú lovasnak. A futár elhűlt a parancs hallatán, hogy embert és lovat is ölhet, ha kell, de megértette, és bólintott. A levelet egy bőrzsák mélyére süllyesztette, amelyet szorosan a hátára szíjazott. A yam szolgái rohanvást hozták a nyerget, amely minden mozdulatra csilingelt.

A kiválasztott ló fölemelte a fejét a hangra, ismét horkantott, és a fülét hegyezte. Tudta, a nyereg csengettyűi azt jelentik, hogy gyorsan és messzire kell futnia. Kubilaj még megvárta, hogy a lovas a ló véknyába vágja a sarkát, és kivágtasson a boltív alatt az ébredő városba. Megdörgölte a nyakát, mert elmerevedett. Ő megtette a maga dolgát.

Töregene ébren volt és sírt, amikor Sorhatani belépett a lakosztályába. A testőrök az ajtónál csupán egy pillantást vetettek az arcára, és azonnal beengedték.

- Hallottad? - kérdezte Töregene.

Sorhatani kitárta a karjait, az idősebb asszony a nyakába borult. Mivel termetesebb volt Sorhataninál, a karjai teljesen körbeérték, mikor egymásba kapaszkodtak.

- Most indulok a kertbe - mondta Töregene. Didergett a gyásztól, kevés választotta el attól, hogy összeessen. - A testőrei ott állnak... mellette, és rám várnak.

- Előbb beszélnem kell veled - mondta Sorhatani.

Töregene megrázta a fejét.

- Később. Nem hagyhatom odakint egyedül.

Sorhatani mérlegelte, mennyi esélye van arra, hogy megállítsa Töregenét, aztán föladta.

- Hadd menjek veled - kérte.

Siettek a kertekbe vezető folyosókon, Töregene testőrei és szolgái követték őket. Sorhatani hallotta, hogy Töregene az arcához szorítja a kezét, és fuldokolva zokog. Ez a hang az ő önfegyelmét is kikezdte. Ő is elvesztette a férjét, a seb még mindig friss volt, és most felszakította a kán halálhíre. Az a kínos érzése támadt, hogy az események kicsúsznak a kezéből. Mennyi időbe telik, amíg Csagatáj meghallja, hogy az öccse meghalt végre? Mennyi idő alatt ér Karakorumba, hogy magának követelje a kánságot. Ha gyors lesz, egy hadsereget is fölállíthat, mire Güjük hazaért.

Sorhatani már nem számolta a sarkokat és kanyarokat a palotában, mire az arcukat megcsapta a szellő, és meglátták az árkádsor mögött a kerteket. A testőrök fáklyái még most is égtek, noha már hajnalodott. Töregene felsikoltott, és futásnak eredt. Sorhatani vele tartott, tudta, hogy most nem zavarhatja meg.

A kőpadnál Sorhatani megtorpant, hagyta, hogy a katun egyedül tegye meg az utolsó lépéseket a férjéig. A testőrök néma dühvel álltak, hiszen nem láttak ellenséget, mégis úgy érezték, hibáztak.

Az, aki megtalálta Ögödejt, hanyatt fordította a kánt, hogy az égre nézzen. A szemét lezárták, a halál tökéletes nyugalmában feküdt, a bőre olyan fehér volt, mintha elfolyt volna a vére. Sorhatani könnyeket morzsolt szét a szemében, amikor Töregene letérdelt a férje mellé,

és hátrasimította Ögödej haját. Nem beszélt, nem sírt, csak sokáig térdelt, és nézte a férje arcát. Szellő járt közöttük, a kert surrogott. Valahol a közelben megszólalt egy madár, de Töregene nem nézett oda, és nem mozdult.

Ebbe a némaságba érkezett meg a hálóruhás Jao Su, akinek az arca csaknem olyan fehér volt, mint uráé. Valósággal megvénült és összeaszott, amikor letekintett a halott kánra. Nem szólt, ahhoz túl nagy volt a csend, csak állt ott boldogtalanul, mintha a kertet őrző árnyéklelkek közé tartozna. Lassan fölkelt a nap, amit néhányan szinte gyűlölettel néztek, mintha itt nem szívesen látnák a fényt és az életet.

Mikor a reggel véres arannyá változtatta a várost, Sorhatani végül Töregenéhez lépett, és gyengéden megfogta a karját.

- Most jöjj - mormolta. - Hadd ravatalozzák fel.

Töregene megrázta a fejét, mire Sorhatani közelebb hajolt, és a fülébe súgta:

- Mára tedd félre a fájdalmadat! Gondolj a fiadra, Güjükre! Hallgass rám, Töregene! Erősnek kell lenned. Tedd el Ögödejért hullatott könnyeidet egy másik napra, ha azt akarod, hogy a fiad életben maradjon.

Töregene lassan hunyorgott és megcsóválta a fejét - egyszer, majd még egyszer. Könnyek patakzottak csukott szemhéja alól, miközben lehajolt, és megcsókolta Ögödej ajkát. Sorhatani érezte, ahogy megborzong a tetem szörnyű hidegétől. Ögödej soha többé nem lesz gyengéd, meleg hozzá, soha többé nem öleli át. Töregene megérintette férje tenyerét, megsimogatta a friss hólyagokat. Ezek már nem gyógyulnak be soha többé. Aztán fölállt.

- Gyere velem - mondta halkan Sorhatani, mintha egy rémült állathoz beszélne. - Csinálok teát és keresek neked valami ennivalót. Meg kell őrizned az erődet, Töregene.

A katun bólintott. Sorhatani vezetni kezdte az árkádsorban a saját lakosztálya felé. Töregene szinte lépésenként visszanézett, amíg a kert el nem rejtette a szeme elől Ögödejt. A szolgák előrefutottak, hogy kész legyen a tea, mire a főasszonyok megérkeznek.

Besiettek Sorhatani lakosztályába. Az asszony látta, hogy a testőrök most állnak oda az ajtajához, és ebből megértette, hogy nekik sem parancsol senki. A kán halála felborította a rendet, az őrök mintha zavarodottnak tűntek volna.

- Parancsaim vannak számotokra - mondta ösztönösen. A testőrök kihúzták magukat. - Küldjetek futárt Alhun parancsnokért, hogy azonnal jelentkezzen a lakosztályomban!

- Parancsodra, úrnő- mondta a testőr. Meghajolt és elsietett. Sorhatani elbocsátotta a szolgákat. A teáskanna már gőzölgött, és neki egyedül kellett maradnia Ögödej feleségével.

Becsukta az ajtót. Töregene üres szemmel bámult a semmibe, mint akit letaglózott a gyász. Sorhatani tett-vett, szándékosan zörgött a csészékkel. A tea még nem volt egészen forró, de így is megteszi. Utálta magát, amiért bele kell rontania a más bánatába, de kénytelen volt. Elméje szikrákat hányt attól kezdve, hogy álmából ébredve meglátta az ágya mellett álló Kubilajt. Valahol tudta, mit fog mondani a fia, mielőtt az megszólalt volna.

- Töregene! Futárt küldtem Güjükhöz. Figyelsz? Nagyon fájlalom, ami történt. Ögödej... - A hangja elcsuklott, attól félt, mindjárt leteríti a saját gyásza. Ó is szerette a kánt, de ismét visszaparancsolta a bánatot, elzárta az elme börtönébe, hogy tovább tudjon beszélni.

- Jó ember volt, Töregene. Kubilaj fiam a futárpostával levelet küldött Güjüknek. Azt mondja, hónapokba telik, mire megkapja. Nem hiszem, hogy Güjük gyorsabban visszatérne.

Töregene felkapta a fejét. A szeme szörnyű volt.

- Miért ne jönne haza hozzám d - kérdezte érdesen.

- Azért, Töregene, mert tudni akarja majd, hogy nagybátyja, Csagatáj elfoglalta-e a várost a tümenjeivel. Csagatáj hamarabb tudja meg a hírt, és sokkal közelebb van, mint Szübötej hada. Mire Güjük visszatér, Csagatájból kán lehet. Nem, figyelj csak ide! E pillanatban egy fabatkát sem adnék a fiad életéért. Ez a tét, Töregene. Most pedig tedd félre a gyászod, és

figyelj a tanácsomra!

Felnéztek, mert csizmák dobogtak odakint. Belépett teljes fegyverzetben a káni testőrség rangidős minghaanja. Kurtán meghajolt a nők előtt, nem is leplezve ingerültségét, amiért hívatták. Sorhatani hidegen nézte. Alhun talán nem érzékeli, merre billent át a hatalom hajnal óta a palotában, ő viszont igen.

- Nem akarom zavarni a gyászotokat - szólt Alhun. - Bizonyára mindketten megértitek, hogy nekem a testőrség tümenjénél van a helyem, mert fenn kell tartani a rendet. Ki tudja, mi történik a városban, ha meghallják a hírt. Zavargások törhetnek ki. Ha megbocsátotok...

- Csend! - förmedt rá Sorhatani. Alhun kővé dermedt megdöbbenésében, ám Sorhatani nem adott neki időt arra, hogy ráébredjen a tévedésére. - A kánhoz is úgy lépnél be, hogy még csak nem is kopogtatsz?- Akkor minket miért becsülsz kevesebbre? - Hogy merészelsz megzavarni?-

- Engem... hívattak - hebegte Alhun, és elvörösödött. Sok év telt el azóta, hogy utoljára gorombították le. Ezen annyira meghökkent, hogy teljesen elbizonytalanodott.

- Az ősi földek ura én vagyok, minghaan - tagolta Sorhatani tökéletes önbizalommal. - Egyetlen valaki van a nemzetben, aki nálam is előbb való. Ó pedig itt ül. - Látta, hogy Töregene elképedve bámulja, de ő folytatta. - Amíg Güjük megérkezik Karakorumba, addig az anyja a régens. Ha ez nem lenne nyilvánvaló az utolsó közember szemében is, akkor én rendelem el ebben a pillanatban!

- Én... - szólalt meg Alhun, aztán becsukta a száját, és gondolkozott. Sorhatani hajlandó volt várni. Töltött még teát, és reménykedett, hátha nem veszik észre, hogy reszkető kezében összekoccannak a csészék.

- Természetesen igazad van - mondta Alhun szinte megkönnyebbülten. - Bocsánat a zavarásért, asszonyom. Úrnőm. - Ismét meghajolt Töregene előtt, ez alkalommal, sokkal mélyebben.

- A fejed bánja, Alhun, ha még egyszer megharagítasz - folytatta Sorhatani. - Egyelőre biztosítsd a várost, ahogy mondtad. Értesítelek a temetés részleteiről, amint kidolgozom őket.

- Igenis, asszonyom - felelte Alhun. A világ abbahagyta eszelős forgását, legalábbis ebben a lakosztályban. Nem tudta, hogy odakint visszatér-e a káosz.

- Napnyugtára hozz kilenc minghaan tisztet a nagy kihallgatási terembe, hogy kiadhassam új parancsaimat. Nem kétséges, Alhun, hogy Csagatáj kán támadást fontolgat Karakorum ellen. Nem teheti be a lábát ebbe a városba, megértetted v

- Igenis! - felelte Alhun.

- Akkor távozz - mondta Sorhatani, és intett. Alhun óvatosan becsukta az ajtót maga mögött. Sorhatani hatalmasat sóhajtott. Töregene nagy szemekkel bámulta.

- Bár minden ütközetünk ilyen simán zajlana le - mondta komoran Sorhatani.

Bajdur szilaj büszkeséggel lovagolt északra, otthagyva Batut és Szübötejt. Gyanította, hogy Ilügej minden lépését jelenteni fogja, de nem riasztotta meg a lehetőség. Apja Csagatáj kiképezte mindenféle tudományra és taktikára - és az ő apja Dzsingisz kán fia! Bajdur nem készületlenül indult a vadonba. Csak azt remélte, hogy használhat pár dolgot azok közül, amelyekkel fölmálházta a tartalék lovakat. Szübötej engedélyezte, hogy ne vigyenek szekereket. A tümen hatalmas ménese szinte mindent elbír a nehéz katapultok gerendáin kívül.

Alig bírta palástolni örömét, mialatt vezette a két tüment ezen az elképzelhetetlen földön. A legkedvezőbb becslések szerint hatvan mérföldet tettek meg naponta. Szübötej egyértelműen leszögezte, mennyire fontos a sebesség, Bajdur viszont nem hagyhatott seregeket a hátában. Ezért haladt csaknem egyenes vonalban északnak a Kárpátoktól. Ha egyszer megérkezik a hadállásba, Szübötej jel egy időben fordulhat nyugat felé, hogy szétverjen mindent, ami az útjába áll. Mihelyt felálltak Krakkótól nyugatra, és Lublinnal

szemközt, emberei megkezdték a tisztogatást.

Bajdur megfékezte a lovát, és savanyúan bámulta Lublin falait. Téli pusztaság, fekete, kopár mezők húzódtak körülötte. Leszállt a lóról, szétmorzsolt a kezében néhány fekete göröngyöt, mielőtt tovább ment. Jó föld ez. Bajdur igazából nem vágyott másra, csak lovakra meg a jó zsíros földre. Az apjától azt tanulta, hogy az arany és a paloták, az semmi. Akkor hallott először Krakkóról, amikor Szübötej kimondta a nevet, de alig várta, hogy megszerezze a lengyel hercegségeket a kánnak. Még az is lehetséges, hogy Ögödej önálló kánsággal jutalmaz egy sikeres tábornokot. Történtek már furcsább dolgok is.

Szübötej tói kapott pergameneket, le volt írva rájuk minden, amit az orlok tudott ezekről a földekről, de Bajdurnak még nem volt ideje elolvasni. Nem számít. Akárkivel álljon szemben, lekaszálja, mint a gabonát!

Ismét nyeregbe szállt, és közelebb lovagolt a városhoz. Hamarosan alkonyodik, a kapukat bezárták. Bajdur látta a sok nemzedék óta elhanyagolt, kidúcolt falakon a hitvány karbantartás nyomait. Helyenként szinte csak kövekből és gerendákból barmolt torlasz volt az egész fal. Bajdur mosolygott. Szübötej gyorsaságot és pusztítást vár tőle.

Ilügejhez fordult, aki egykedvűen ült a lován.

- Megvárjuk a sötétet. Egy dzsagun megmássza a falakat a másik oldalon, hogy magukra vonják az őrség figyelmét. Egy másik század bemegy, és belülről kinyitja a kapukat. Hajnalra égjen ez a hely.

- Meglesz - mondta Ilügej, és ellovagolt, hogy végrehajtsa az ifjú parancsát.

Huszonhetedik fejezet

Bajdur és Ilügej viharként száguldott át a vidéken. Alighogy Lublin elesett, Bajdur máris Krakkó és Szandomir felé hajszolta a tümeneket. Ilyen sebesség mellett összetalálkoztak azokkal a menetoszlopokkal, amelyek a már elfoglalt városok felmentésére indultak. Bajdurnak újra és újra sikerült meglepnie a környék urait, húszezer emberével megfutamította kisebb erőiket, aztán sorra levadászta a menekülőket. Olyasfajta hadjárat volt, amelyet Bajdur nagyapja kimondhatatlanul élvezett, apja, Csagatáj, pedig a legapróbb részletig elmesélt. Az ellenség nehézkes volt, lomhán reagáltak a földjükbe hasító késre. Bajdur tudta, ha hibázik, nem számíthat kíméletre sem a saját népétől, sem az ellenségtől. A lengyelek, ha tehetnék, lemészárolnák a tümenjét az utolsó szálig. Ezért volt fontos, hogy ne ők határozzák meg az összecsapás feltételeit, és ne kényszeríthessék szabályos ütközetre a mongolokat. Bajdur nem számíthatott erősítésre, ezért nagyon vigyázott a tümenjeire. Meg kellett őriznie épségüket még akkor is, ha ehhez ki kellett térnie a csata elől.

Nem tudta, hogy hívják az embert, aki Krakkó közelében ellene vezette ragyogó lovagjait és gyalogosait. Felderítői ötvenezres hadseregről beszéltek. Bajdur némán átkozódott, amikor meghallotta. Tisztában volt Szübötej akaratával, de sosem tekintette az északi vágtát öngyilkosságnak. A lengyel nemesek legalább nem bújtak vastag falak mögé, és szembeszálltak velük a városért. Krakkó éppen olyan nehezen védhető, nyílt város volt, mint Moszkva. Erejét az óriási hadsereg adta, amely a táborban várta a mongol tümenek támadását.

Bajdur és rangidős minghaanjai veszélyesen közel lovagoltak a városhoz, megfigyelték az alakzatokat, és a terepet. Bajdurnak fogalma sem volt, hogy a lengyelek veszélyt jelentenek-e Szübötej-re, de pontosan ezért küldték északra. Ekkora hadseregnek nem szabad csatlakoznia a magyarországi erőkhöz, de az sem elég, hogy ideszögezi őket Krakkó környékére. Bajdur feladata az volt, hogy portyázó farfasfalka módjára végigpusztítsa az országot, és kiiktasson minden fegyveres erőt, amely esetleg segítséget vihet délre. Minden egyébtől eltekintve Szübötej úgyis értesülne róla, ha Bajdur megtagadná a parancsait.

Fellovagolt egy kis dombra, onnan nézte az emberek és lovak tengerét. A távolból látta, hogy észrevették. A lengyel előőrsök fenyegetően kardot rántva máris közelebb vágtattak. Mások a sereg szélein pattantak nyeregbe, hogy védekezzenek, vagy támadjanak, attól függően, amit a mongolok feltűnése megkövetel. Mit tenne az apja? Mit tenne a nagyapja ilyen töméntelen ellenséggel szemben?

- Ez a város bizonyára gazdag, ha ilyen sokan vigyáznak rá -morogta Ilügej mögötte.

Bajdur elmosolyodott, és gyorsan döntött. Emberei csaknem hatvanezer lóval érkeztek, ekkora nagy ménes nem maradhat ugyanazon a helyen egy napnál tovább. A lovak úgy letarolták a füvet, akár a sáskák, mint ahogy a tümenek is megettek mindent, ami mozgott. Ám a lovak vitték az íjakat, nyílvesszőket, fazekakat, az ennivalót és ezernyi más dolgot, amelyekre az embereknek szükségük volt a hadjáratban, még a jurták lécrácsozatát és a nemezt is. Szübötej legalább jól felszerelte őket.

-Azt hiszem, igazad van, Ilügej - mondta Bajdur, miközben az esélyeket mérlegelte. - Meg akarják védeni drágalátos városukat, tehát szorosan körülveszik, míg minket várnak. - Vigyorgott. -Ha lesznek olyan kedvesek egy helyen maradni, akkor a nyilaink beszélnek helyettünk.

Megfordította lovát és visszalovagolt, mit sem törődve az ellenséges előőrsökkel, amelyek addig sem álltak meg, amíg Bajdur szemlélődött. Mivel az egyik túl közel merészkedett, Bajdur egyetlen sima mozdulattal kihúzott egy nyílvesszőt, a húrra helyezte, és kilőtte. Szép lövés volt, a felderítő felbukfencezett. Bajdur remélte, hogy ez jó előjel.

Otthagyta őket. Ordítsanak és röhögjenek csak. Úgyse merik követni. Már nem is figyelt

rájuk. A vezetéklovak tartalékával együtt még majdnem kétmillió nyílvesszője van - csupa egyenes nyírfaág, jól feltollazva -, harmincas vagy hatvanas kötegekben. Ettől függetlenül minden csata után annyi vesszőt hozatott vissza, és javíttatott meg, amennyit csak lehetett. A lovak után ez volt a legféltettebb kincse. A napra nézett és biccentett. Még korán van. Nem herdálja el az idejét.

Boleszláv fejedelem, Krakkó hercege kesztyűs kezével dobolt nyergének bőr kápáján, miközben figyelte a mongol horda közeledését jelző, hatalmas porfelhőt. Megtermett szürke csataménen ült, hátasa olyan vérből származott, amely egész nap húzta volna az ekét a fekete földben, és még csak el sem fáradt volna. Több ezer lovagja (készülődött, hogy egyszer s mindenkorra elpusztítsa a támadókat. Tőle balra a francia templomosok álltak, acélvértjük fölött a vörös színű kereszttel jelölt, fehér köpenyben. Boleszláv hallotta, hogy hangosan imádkoznak. Több ezer íjásza is volt, főleg pedig lándzsásai, akik meg tudtak állítani egy támadást. Ilyen seregben lehet bízni. A herceg mellett ott voltak a futárok, hogy vágtában vihessék majd meg Boleszláv legnicai unokatestvérének a győzelem hírét. Talán ha mindenkit megment, családja végre hajlandó lesz elismerni Lengyelország törvényes uralkodójának.

Bár ott van még az anya szent egyház, gondolta savanyúan. A klérus jobban szereti, ha Lengyelország hercegei perpatvarokra és orgyilkosságokra pazarolják az erejüket, miközben az egyház szép gömbölyűre és gazdagra hízik. Henrik unokatestvére alig egy hónapja alapított kolostort a domonkosok új rendjének, és csengő ezüsttel fizetett érte. Elhúzta a száját, ha arra gondolt, micsoda kedvezményeket kapott ezért Henrik. És még bűnbocsánatot is! Az egész család erről beszélt.

Amikor idáig ért gondolatban, némán imádkozni kezdett:

- Uram, ha ma győzök, alapítok egy kolostort a városomban. Arany kelyhet adományozok a kápolna oltárára és beszerzek egy ereklyét, amely több ezer mérföldről idevonzza a zarándokokat. Misét mondatok mindazokért, akik elesnek. A becsületemre esküszöm neked, Uram. Add nekem a győzelmet, és Krakkó-szerte hirdetem a neved.

Szárazon nyelt egyet, és a kis vizes kulacsért nyúlt, amely szíjon lógott a nyergéről. Gyűlölte a várakozást, mégis félt, hogy igaz, amit a felderítői jelentettek. Tudta, hogy hajlanak a túlzásra, de többen is azzal jöttek vissza, hogy az ő ötvenezres seregénél kétszer nagyobb horda közeledik megszámlálhatatlan lóval, iszonyú támadók, íj van náluk, és annyi lándzsa, ahány fa az erdőben. Dühítően feszült a hólyagja. Jöjjenek csak az átkozott kutyák, mondta magában. Isten majd dönt, és ezek itt megérzik jobbjának erejét.

A sötét sokaság közeledett. Eltakarták a földet, megszámlálhatatlanul sokan voltak, bár Boleszláv szerint nem lehettek azonosak azzal az ármádiával, amelyről a felderítői beszéltek. Amiből viszont az következik, hogy még többen vannak a szemhatáron túl, és ez már nagyon aggasztotta. Mindössze egyetlen jelentést kapott Oroszországból, de az arra figyelmeztette, hogy ezek az ördögök sunyik, szeretik a rajtaütést és az oldaltámadást. Bár ebből semmi sem látszott, amikor a herceg lándzsásai csatarendbe álltak. A mongol harcosok úgy repültek feléjük, mintha át akarnának gázolni rajtuk. Boleszláv verejtékezni kezdett, félt, hogy valamit elnézett a haditervben. Látta, hogy a templomosok felkészülnek az ellentámadásra a lándzsások mögött, akik most leengedték a lándzsájukat, és a rudak végét keményen belenyomták a földbe. Mindent meg tudtak állítani, bárkit ki tudtak belezni, a leggyorsabb, legvadabb ellenséget is.

A mongolok ötven soros széles vonalban támadtak. Meghajlították íjukat, majd elengedték a húrt. Nyílvesszők ezrei szálltak a lándzsások felé. Boleszláv elszörnyedt. A gyalogosoknak volt pajzsuk, de letették, hogy két kézzel tarthassák a lándzsájukat.

A becsapódó nyílvesszők úgy kopogtak, akár a jégeső. Százak rogytak össze sikoltozva, és a nyilak egyre csak jöttek. Boleszláv tizenkét szívdobbanást számolt meg egy-egy nyílfelleg

között, és ráadásul most eszelős gyorsasággal vert a szíve. A saját íjászai ugyancsak nyílzáport zúdítottak a mongolokra. Boleszláv idegei megfeszültek a várakozástól, ám a lengyel nyilak nem jutottak messzire, a mongol lovasok előtt fúródtak a földbe. Hogy bírnak ilyen messzire lőni ezek? A lengyel íjászok jók, de ha nem találják el az ellenséget, akkor semmi hasznuk.

Parancsok harsogtak, a tisztek igyekeztek rendezni soraikat.

Sok gyalogos eldobta nehéz fegyverét. Néhányan pajzs után kaptak, mások megpróbálták egyensúlyba hozni a lándzsát meg a pajzsot, így aztán egyiknek sem vették hasznát. Boleszláv átkozódott, és átnézett a fejek fölött a templomos nagymester, aki olyan volt, akár a pórázát tépő kutya. Támadni akartak, de a lándzsások még mindig eltorlaszolták az ellenség felé vezető utat. Itt nem lesz semmiféle olajozott manőver, amelyben a lándzsások utat adnak, hogy a templomosok átdüböröghessenek közöttük. A gyalogosok összetört testtel, halmokban hevertek a földön, vagy a pajzsuk alá bújtak, amelyek tüskések voltak a nyílvesszőktől.

Boleszláv rekedten átkozódott. Futárjai felnéztek, holott nem is nekik szólt. Hadakozott világéletében, hatalmát az ütközeteknek köszönhette, amelyeket megvívott és megnyert, de ez itt az arcul köpése volt mindannak, amit tanult. A mongoloknak mintha nem lett volna vezérkara, amely irányítsa a mozgásukat. Boleszláv azzal még fölvehette volna a harcot. De nem is voltak gyülevész csürhe, amelyben mindenki a saját feje után megy. Úgy mozogtak, mintha ezernyi kéz irányítaná őket, mintha minden csoport tökéletesen független lenne, ami maga volt az őrület. Ügy változtatták a helyzetüket és úgy csaptak le, akár a darazsak, azonnal válaszolva minden fenyegetésre.

Az egyik szárnyon ezer mongol harcos ráakasztotta íját a nyeregre, fölemelték lándzsáikat, és nekirontottak a lengyel gyalogosok pajzsainak. Mielőtt Boleszláv tisztjei reagálhattak volna, már el is nyargaltak, és újból íjat fogtak. A lándzsások ordítottak dühükben, ismét fölkapták fegyvereiket, de rögtön letarolták őket a zúgó nyílvesszők.

Boleszláv szája tátva maradt a rémülettől. Ugyanez a jelenet többször megismétlődött az arcvonalban. A szíve ugrott egyet, amikor a templomos lovagok ordítva és a sebesülteket félrerúgva mégis átverekedték magukat a gyalogságon. Majd ők rendet visznek a zűrzavarba. Ez a hivatásuk.

Boleszláv nem tudta, hány száz gyalogosát ölték meg. A támadás egyetlen pillanatra sem szünetelt, nem csoportosíthatták át az erőket, nem volt idő az ellenséges taktika elemzésére. Miközben a király megállapította, hogy a mongolok nem fognak megállni, két újabb nyílfelleg zúdult egészen közelről azokra, akik a lándzsát választották a pajzs helyett. A sebesültek fülsiketítőén ordítottak és jajveszékeltek, ám a templomosok már megindultak, azzal a lassú, ütemes ügetéssel, amely istenfélő rettegést ébresztett ellenségeikben. Boleszláv ökölbe szorította a kezét. A lovagok keresztülgázoltak az utolsó lándzsásokon, hatalmas paripáik tökéletes alakzatban gyorsultak. Nincs, ami ellenállhatna nekik!

Boleszláv látta, hogy a mongoloknak az inukba száll a bátorság a lovagok frontális támadásától. Néhány lovuk fel is borult a nagyobb súlytól. A mongol harcosok leugrottak összeeső hátasaikról, de pallossal összevagdosták vagy letiporták őket. Boleszláv ujjongott, amikor hátrálni kezdtek. Egységeik olajozott mozgása rándult egyet, megakadt, zötyögni kezdett. Nyilaztak a lovagokra, ám a vesszők lepattantak a vastag páncélokról, vagy kettétörtek. Boleszláv érezte, hogy a hadiszerencse megfordul, és ordítva biztatta a lovagokat.

A templomosok mennydörögve csapódtak a mongol tümennek. Ezek az emberek megjárták Jeruzsálem és Ciprus távoli, sáros csatamezeit. Számítottak is rá, hogy az ellenség szétválik és utat ad nekik. Sarkantyúba kapták lovaikat, és vágtába lendültek. Erejük ebben a feltartóztathatatlan pörölycsapásban állt, amely hadseregeket tépett ketté, és eljuttatta őket a derékhad szívéig, hogy megölhessék a királyt. A mongolok összeomlottak, százasával

fordultak sarkon, és menekülni kezdtek a lovagok elől, akik hatalmas pallosaikkal és súlyos lándzsáikkal majdnem elérték a vágtázó pónik patkóit. A templomos roham legalább félmérföldnyire vagy még messzebbre hajtotta maga előtt az ellenséget.

Bajdur fölemelte a karját. A minghaanok erre vártak: azt jelentette, hogy elérkezett a pillanat. Parancsok harsantak a sorokban. Húsz ember sárga zászlókat emelt magasra, ordítva tudatták a parancsot a százfős dzsagunokkal, amelyek továbbították a tizedeknek. A parancs a futótűz gyorsaságával terjedt, alig néhány perc kellett hozzá, hogy mindenki hallja. A zűrzavarból azonnal kialakult a rend. A dzsagunok szétváltak a szárnyakon, ellenállás nélkül átengedték a lovagokat. Néhányan még mindig rohantak előttük, hogy maguk után csalják őket, de a szárnyak egyre szélesedtek, és egyre több harcos készítette elő az íját.

A templomosok messze kerültek a gyalogosoktól és félelmetes lándzsáiktól. Több ezren lehettek: hatalmas erőt képviseltek, és megszokták a győzelmet. Mélyen bevágtattak a mongol tümenek közé, hajtotta őket az önbizalom és a hit. A francia lovagok az acélba vágott keskeny nyílásból figyelték a mongolok kavargását, és ütöttek-vágtak mindent, amit értek. Látták, hogy a sorok jobbra-balra félrehúzódnak előlük, mégis tovább rohamoztak, mert át akarták törni a derékhadat, hogy elérhessék a vezért, akárki légyen is az.

Kétoldalt sok ezer mongol abbahagyta a rémült rikoltozást, és nyilat helyezett az idegre. Ráérős lassúsággal kiszemelték célpontjukat, a hatalmas csatalovak nyakát. Az állatok elölről acélba öltöztek, ám a nyakuk oldalt fedetlen volt, vagy csak vászon takarta.

Bajdur leengedte a karját. Válaszul a sárga zászlók szinte egyszerre hullottak alá. Az íjak tompa hangon puffantak, amikor a pattanásig feszített húrokról elröppentek a zümmögő vesszők, és beleálltak a tovadübörgő paripák oldalába. Ilyen közelről nem nehéz célba találni; átfúrt torkú állatok sokasága terült el az első nyílzáportól. Sikoltottak a kíntól és a sokktól, orrlikaikból vér fröcskölt. Sok íjász felszisszent, de azért előhúzták a következő vesszőt a tegezből, és nyilaztak tovább.

A lovagok elharsogták mennydörgő csatakiáltásukat. Azok, akiknek a lova csak egy találatot kapott, sarkantyúba kapták az állatot, és igyekeztek kitérni a két irányból fenyegető vihar útjából. Ám paripáik reszkettek, és a lábuk megroggyant a kíntól. Állatok százai roskadtak össze, és a lovagok, ha éppen nem szorultak be a paripa alá vagy nem zúzták halálra magukat az eséstől, szédelegve próbáltak feltápászkodni.

A templomosok támadása még egy ideig folytatódott a veszteségek ellenére is. Nem volt egyszerű megfordítani a vértezetlenül is nehéz lovakat, ám ahogy szaporodtak az áldozatok, Bajdur egyszer csak meghallotta a harsogó hangon kiadott új parancsot. A közelben található összes íjász azonnal célba vette a parancsnokot. Lova nyilaktól tüskésen esett össze, lovasa lerepült róla, vasba burkolt feje hátrabicsaklott egy becsapódó nyílvesszőtől. A behorpadó sisakrostély megvakította. Bajdur látta, ahogy a földön fetrengve próbálja letépni a fejéről a sisakot.

A templomosok elkanyarodtak, és egyszerre közelítettek jobb-és baloldalt az íjászokhoz, mégpedig úgy, hogy minden második ember az ellenkező irányba tartott, mint az, aki előtte vágtatott.

Ez a hadmozdulat a díszszemlékre való: a mongolok még sosem találkoztak hasonlóval. Mély hatással volt Bajdurra is. A lovagok kézitusát kezdeményeztek, mert ez volt az egyetlen esélyük, hogy túléljék a mészárlást, amellyé a roham fajult. Lelassultak, de a páncéljuk erős volt, és még nem fáradtak el. Hosszú lándzsáikkal összezúzták a mongolok bordáit, és úgy forgatták hatalmas pallosukat, mint a hentesbárdot.

A mongolok körültáncolták őket apró lovaikon. Kisebbek és könnyebbek voltak, sokkal mozgékonyabbak a páncélos óriásoknál, így kényelmesen célozhattak. Olyan közel mentek a lovagokhoz, hogy hallhatták, amint fújtatnak a vértjük súlya alatt, majd félreszöktették lovaikat,

megfeszítették íjukat, és lőttek mindenhova, ahol csupasz bőrt láttak. A pallosok vagy a fejük felett süvítettek el, vagy pillanatnyi késéssel csaptak le oda, ahol az előbb még a mongolok voltak.

Bajdur hallotta embereinek torokhangú nevetését, és tudta, hogy jókedvük részben a megkönnyebbülésnek tulajdonítható. A lovagoknak és hátasaiknak már a mérete is ijesztő volt. Hűsítő szellőhöz hasonlóan kellemes érzés volt elnézni őket, ahogy csapkodnak. Bár ha eltaláltak valakit, az szörnyű volt, és minden esetben halált okozott. Bajdur látta, amint egy megtépett, piros-fehér köntösű lovag olyan erővel sújt le egy harcosra, hogy nemcsak a lábát vágja le, de a nyergét is kettéhasítja. Ám a harcos még a halál küszöbén is megragadta a lovagot, és hatalmas csörömpöléssel magával rántotta a földre

A szárnyakon, ahonnan korábban kényelmesen nyilazhattak a harcosok, ezernyi kézitusa tombolt, emberek üvöltöttek, lovak sikoltottak. Bajdur föl-alá vágtatott, hogy lássa, mennyire boldogulnak az emberei. Az egyik lovag feltápászkodott, lerántotta horpadt sisakját hosszú, sötét hajáról, amelyet a koponyájához tapasztott a verejték. Bajdur sarkantyúba kapta a lovát, és menet közben levágta. Még a válla is megfájdult a csapás erejétől.

Kemény kézzel megfékezte a pónit, és megpróbálta áttekinteni az ütközetet. A támadáshoz nem csatlakozhat, mert ha elesik, Ilügej lesz a parancsnok. Fölegyenesedett a kengyelben, és nézte a jelenetet, amelyet sosem fog elfelejteni. A széles mezőn ezüst páncélos lovagok harcoltak a tümenekkel. Pajzsaik behorpadtak, összetörtek, kardjukat elejtették. Ezrével hullottak, a harcosok vagy lebirkózták őket, vagy felfeszítették a sisakjukat, és kardot döftek a nyílásba. De még mindig ezrek voltak talpon, még ha ki is vetették őket a nyeregből, és bömbölve szólongatták bajtársaikat. Bajdur látta rajtuk, hogy egy cseppet sem félnek, márpedig ez öreg hiba, mert most félniük kellett volna. Nem csodálkozott, amikor az utóvéd megfordult, és kusza tömegben zúdult visszafelé a Krakkót körülálló gyalogosokhoz. Új parancsokat adott, nyolc minghaan indult a visszavonulók üldözésére, egyfolytában nyilazva a lovagokra, akik vágtára kényszerítették fáradt lovaikat. Nem sokan maradnak, mire visszaérnek a lándzsák menedékébe.

Boleszláv kétségbeesetten figyelte, ahogy a nemesség színe-java úgyszólván a szeme láttára vész oda. Ha nem az orra előtt történik, el se hitte volna, hogy alulmaradhatnak holmi könnyűlovassággal szemben. Azok a nyilak! Az erő és pontosság döbbenetes volt. Sohasem látott ehhez foghatót a csatamezőn. Egész Lengyelországban senki sem látott még ilyet.

Reménykedni kezdett, amikor észrevette, hogy az utóvéd visszafordul. Nem mérhette fel a károkat, és leesett az álla, amikor megértette, milyen kevesen maradtak, és milyen tépettek, megviseltek ahhoz a fényes, dicsőséges csapathoz képest, amely innen indult rohamra. A mongolok még most is a nyomukban voltak, és olyan könnyedén lődözték pokoli nyilaikat, mintha a lovagok közönséges céltáblák lennének.

Odaparancsolt négyezer lándzsást, hogy fedezzék a visszavonulást, állítsák meg a mongolokat. A templomos sereg roncsa beügetett, porosán, véresen, lihegve, mert a mellvértjük lemezei rászorultak a bordáikra. Boleszláv iszonyodva látta, hogy a mongolok nem állnak meg. Most végre használhatják a lándzsáikat! A lovagságát elveszítette, a mongolok átgázolnak Krakkón. Ráordított a gyalogosokra, hogy lándzsát szögezz, ám nem következett be a támadás, csak nyílfellegek jöttek megint, mintha a lovagok sose rohamoztak volna, mintha a mongoloké lenne az egész nap, hogy befejezzék a gyilkolást.

Boleszláv nézte, ahogy a távolban a nap a hegyekre ül. Paripáját váratlanul eltalálta egy nyíl, az állat megugrott. Egy másik olyan erővel fúródott bele a pajzsba, hogy az a király mellkasának csapódott. Boleszláv émelyegni kezdett félelmében. Nem mentheti meg Krakkót. A lovagsereg csak árnyéka önmagának, egyedül a paraszt gyalogság állja a sarat. Örülhet, ha ezt élve megússza. Intett, hogy fújjanak visszavonulót.

A fény már gyengült, de a mongolok tovább lövöldöztek a hátráló lándzsásokra. A kimerült templomosok vékony vonalba álltak mögöttük, hogy páncéljukkal fogják fel a nyílvesszőket, és lehetőség szerint megakadályozzák, hogy a visszavonulás fejvesztett menekülésbe csapjon át.

Boleszláv vágtába ugratta a lovát. Heroldjai leszegett fejjel követték. Vereség és félelem szemfödele borult rájuk. Győzelmi jelentés helyett menekülnie kell Henrik fivéréhez, hogy irgalomért könyörögjön. Zsibbadtan lovagolt, és bámulta az árnyékokat. A mongolok megsemmisítették a francia templomosokat, a legtökéletesebb haderőt, amelyet Boleszláv ismert. Ki tudja megállítani ezeket, ha a lovagrendek sem? Ezek a lovagok a muszlim eretnekek hordáit mészárolták le Jeruzsálemben és körülötte. Rettenetes volt látni, miként verik szét őket egyetlen nap alatt.

Mögötte farkasként vonító mongolok százai mészárolták azokat, akik már csak menekülni akartak. A nyilak tovább záporoztak még a szürkületben is. Nyeregből lerántott emberek zuhantak hátra azoknak a karjaiba, akik nevettek rajtuk, miközben legyilkolták őket, és egymás lökdösték félre, hogy mindenki rúghasson vagy szúrhasson egyet a haldoklón.

Amikor teljesen besötétedett, Bajdur és Ilügej visszahívták az embereiket. Előttük pőrén terült el Krakkó városa, és belovagoltak, mikor a hold fölkelt.

A hold erősen sütött, a levegő tiszta és hideg volt. A postafutár teljes vágtában száguldott a poros ösvényen. Fáradt volt. Alig bírta nyitva tartani a szemét, derekának sajgása hasogató fájdalommá erősödött. Hirtelen megrémült, mert nem emlékezett, hány állomást hagyott el ma. Kettőt vagy hármaid Karakorum már messze volt, de tudta, hogy továbbítania kell az értékes csomagot. Nem tudta, mi az, csak annyit tudott, hogy az élete árán is továbbítania kell. Előbukkant a sötétségből a karakorumi, a kezébe nyomta a csomagot, és parancsokat vakkantott. Ő már javában száguldott, mire az leszállt a lováról.

Összerázkódott, és ráébredt, hogy majdnem lecsúszott a nyeregből. Lovának melege, a paták ütemes dobogása, a csengők csilingelése eltompította az érzékeit. Ez a második álmatlan éjszaka, és nincs más társasága, csak az út és a lova. Újra számolni kezdett. Hat állomáson járt, és mindegyiken lovat váltott. A következőnél át kell adnia a csomagot, különben összeesik az úton.

A távolban fényeket látott. Biztosan meghallották a csengettyűit. Lóval, váltás lovassal, egy tömlő ajraggal és édes mézzel várják, ha tovább akarna menni. Szükség lesz a másik lovasra. Ő el van csigázva. Ennyit bírt.

Ügetésre lassított, mikor megérkezett a kikövezett udvarhoz, amely a kán hatalmát jelezte a semmi közepén. Mihelyt a yam személyzete körülvette, leugrott a nyeregből, és biccentett a váltásnak, aki szinte fiú volt még. Szóbeli üzenet is járt a csomaghoz. Mi is azd Igen, már eszébe jutott.

- Ölj embert és lovat, ha kell! - mondta. - Olyan gyorsan lovagolj, ahogy csak tudsz. Ezt itt csak Güjük kánnak adhatod oda. Ismételd meg!

Meghallgatta a friss lovast, ahogy izgatottan elhadarja a parancsot. Átadta a csomagot, amely szent és sérthetetlen, csakis a címzett bonthatja fel. Meglátott az udvaron egy kőpadot, amely talán azért volt ott, hogy könnyebb legyen lóra szállni. Hálásan lerogyott rá, még megvárta, hogy a legény vágtázni kezdjen, csak aztán hunyta le a szemét. Soha életében nem nyargalt még ilyen gyorsan, és ilyen messze. Mi lehet ilyen fontos?

Huszonnyolcadik fejezet

A kán temetési máglyája óriási volt, felért volna a karakorumi palota tornyának derekáig. Hamar megépítették a palota pincéiben tárolt rengeteg cédrusfából. A cédrust az után találták meg, hogy elolvasták Ögödej utasításait. A kán felkészült a halálra, jó előre leírta a szertartás minden részletét. Más levelek is voltak abban a lepecsételt csomagban, amelyet Jao Su adott át Töregenének. Az egyik csak neki szólt, és az özvegy sokáig sírt, miután elolvasta. Azelőtt írta Ögödej, hogy elindult a csin hadjáratba. Az asszonyt szíven ütötte a hetvenkedő lelkesedés, amely a férje szavaiból áradt. Ögödej készen állt a halálra, ám egyetlen férfi sem értheti meg, mit jelent a hangja, a szaga, az érintése nélkül tovább élni. Töregenének nem maradt más, csak a levelek és az emlékek. Karakorum lesz a kán sírja, a hamvait egy pincében kell elhelyezni a palota alatt, hogy ott pihenjen az örökkévalóságig.

Temüge kékkel átszőtt, aranyszín selyemruhában állt a zöld fűben. A háta egész idő alatt fájt, mert hátra kellett feszítenie a nyakát, hogy felláthasson a máglya tetejére. Nem siratta testvérének fiát. Hátrakulcsolta a kezét, és elmerült a jövőről szőtt gondolataiba, miközben fellobbantak az első lángok, és a megpörkölt fából áradni kezdett az édes cédrusillat, amelyet a füsttel együtt messzire sodor a szél.

Temüge esze a múlton járt, mialatt kötelességéhez híven megmutatta magát a nézők ezreinek. Népe nem szokott tüntetni a gyásszal, ám most sok vörösre sírt szemet lehetett látni a munkások tömegében, amely kijött ide Karakorumból. A város üresen tátongott, mintha sohasem lett volna benne élet.

Dzsingisz fia feküdt a lángok között, a rettegett, szeretett, gyűlölt, imádott testvér fia. Temüge már alig emlékezett az első napokra, amikor vadásztak rájuk, amikor még csak gyerekek voltak. Nagyon régen történt, noha időnként még álmodott a hidegről, a kínzó éhségről. Öregemberek gondolatai gyakran vándorolnak vissza az ifjúsághoz, ám Temüge nem sok vigaszt talált a magáéban. Akkor még négy fivére volt: Temüdzsin, aki majd a kérkedő Dzsingisz nevet választja, Kacsun, Kaszar és Behter. Nagyon igyekezett emlékezni Behter arcára, de nem sikerült. És volt még a húguk, Temülün, akit ugyancsak erőszakkal téptek ki az életből.

Temüge a yam levelére gondolt, amelyet Jao Szu reggel mutatott neki. Testvére, Kacsun, meghalt. Magába nézett, kereste a kifosztottak gyászát, amelyet Töregene sírásában hallhatott. Semmit sem talált. Évek óta eltávolították őket egymástól az élet nehézségei és bosszúságai, amelyek megrontják a tiszta kapcsolatokat. A hét emberből, akik a vízmosásban rejtőztek, már csak ő és Kaszar maradt meg tanúnak. Csak ők mondhatják el magukról, hogy ott voltak a kezdet kezdetén. Mindketten öregek, és nincs olyan nap, hogy ne fájnának a csontjai.

A múltba nézett a cédrustorony erősödő ragyogásában, és meglátta a lehajtott fejű Kaszart. Fiatalságukban együtt vágtak át a csinek országán, találkoztak Jao Suval, aki akkor még csak vándor szerzetes volt. Nehéz elhinni, hogy erős és eleven volt valaha. Feltűnt neki, milyen furcsán lesoványodott Kaszar. A feje valahogy túl nagy lett, mert minden hús lekopott az arcáról és a nyakáról. Cseppet sem látszott egészségesnek. Temüge hirtelen ötlettel odament hozzá. Bólintottak egymásnak. Két vénember a napsütésben.

- Sosem gondoltam, hogy előttem megy el - dörmögte Kaszar. Temüge szúrósan nézett rá. Kaszar észrevette a pillantását. Vállat vont.

- Öregember vagyok, és a csomók egyre csak nőnek a vállamban. Csak nem számítottam rá, hogy holtan látom a fiút, mielőtt betelnek a napjaim.

- Ki kéne vágatnod őket, testvér - mondta Temüge.

Kaszar arca megrándult. Már nem viselhetett páncélt, mert nyomta a fájó pontokat. A csomók estére mintha megduzzadtak volna a bőre alatt, olyanok lettek, akár a szőlőszemek.

Azokat nem is említette, amelyeket a hóna alatt talált. Már érintésre is annyira fájtak, hogy beleszédült. Elviselhetetlen gondolat volt, hogy tűrnie kell, amint késsel nyeszetelik őket. Ez nem gyávaság, mondta magának határozottan. Idővel úgyis elmúlnak, de hanem, akkor megölik. Vagy így, vagy úgy.

- Szomorúan hallom, mi történt Kacsunnal- mondta Temüge.

Kaszar behunyta a szemét, megmerevedett a fájdalomtól.

- Megmondtam neki, hogy túl öreg már egy hadjárathoz - felelte. - De nem örülök, hogy igazam lett. Istenem, hogy hiányzik!

Temüge elcsodálkozott. - Csak nem csatlakozol a keresztényekhez, ugye nem?

Kaszar szomorkásán mosolygott. - Nekem már késő. Csak hallgatom néha, mit beszélnek. Észrevettem, hogy sokat átkozódnak. A mennyországuk kicsit unalmas, mint hallottam. Megkérdeztem az egyik szerzetesüket, vannak-e ott lovak, és azt mondta, hogy ott nem akarunk majd lovat, hát hinnéd? Azt már most megmondom, hogy nem fogok az egyik angyalukon lovagolni.

Temüge látta, hogy testvére a Kacsun miatt érzett gyászát lep lezi ezzel a beszéddel. Ismét a szíve mélyére nézett, de csak ürességet talált. Elszomorító volt.

- Éppen most gondoltam arra a vízmosásra a hegyek között, amelyikben bujkáltunk - mondta.

Kaszar elmosolyodott, és megcsóválta a fejét.

- Kemény idők voltak - felelte. - De túléltük, mint mindent. -A városra nézett a kán testét rejtő máglya mögött. - Ez a hely nem létezne, ha nincs a családunk. - Sóhajtott. - Furcsa dolog emlékezni arra az időre, amikor még nem volt nemzet. Ennyi talán elég is egy emberéletre. Volt néhány jó évünk, öcsém, minden nézeteltérésünk ellenére.

Temüge inkább elfordította a tekintetét, mint hogy arra az időre emlékezzen, amikor belekontárkodott a sötét tudományokba. Ifjan néhány évig választott tanítványa volt valakinek, aki nagy fájdalmat okozott a családjának, akinek a nevét többé nem mondja ki a nemzet. Kaszar azokban az években csaknem ellenséges volt iránta, de ez valamikor régen, félig elfelejtett időkben történt.

- Le kellene írnod ezt - mondta váratlanul Kaszar. A halotti máglya felé kapta a fejét, - Ahogy Dzsingisznél csináltad. Meg kellene örökítened.

- Megteszem, bátyám - válaszolta Temüge. Alaposabban megnézte Kaszart és most látta igazán, mennyire összeaszott. - Rosszul nézel ki, Kaszar. Én a helyedben hagynám, hogy kivágják őket.

- Mit tudsz te erről? - kérdezte gúnyosan Kaszar.

- Tudom, hogy adhatnak a fekete kenőcsből, és akkor nem érzed a fájdalmat.

- Nem félek a fájdalomtól! - felelte ingerülten Kaszar. Ám a dolog felkeltette az érdeklődését. Megmozgatta a vállát, és felszisszent - Talán megteszem. Némelyik napon alig tudom használni a jobb karomat.

- Pedig szükséged lesz rá, ha Csagatáj eljön Karakorumba -mondta Temüge.

Kaszar bólintott, és a bal kezével megdörgölte a vállát.

- Nem bánnám, ha mielőbb nyakát szegné - mondta. - Ott voltam, öcsém, amikor Toluj feláldozta az életét. Mit nyertünk veled Néhány nyomorúságos évet. Ha azt kell látnom, ahogy Csagatáj diadalmasan belovagol a kapun, akkor inkább haljak meg álmomban.

- Előbb megjön, mint Güjük és Szübötej, ez az egyetlen dolog, amit biztosan tudhatunk - mondta savanyúan Temüge. Ő sem szerette azt a faragatlan tuskót, akit a bátyja nemzett. Csagatáj uralma alatt nem lesznek sem pompás könyvtárak, sem tudósok utcája, sem széleskörű műveltség. Valószínűleg felégeti ezt a várost is, csak hogy megmutassa, kicsoda. Ebben a tekintetben az apja fia. Temüge kissé megborzongott, de a szélre fogta. Meg kellene

terveznie a legértékesebb tekercsek és könyvek elszállítását még Csagatáj érkezése előtt, egy olyan helyre, ahol becsülik és megőrzik őket. Csagatáj kánságának már a gondolatától is kiverte a víz. A világnak nincs szüksége még egy Dzsingiszre. Még az előzőnek a pusztításait is alig heverte ki.

A kun Kötöny egy kis halászcsónakkal kelt át a Dunán. Az evezőnél egy mogorva katona ült, aki ügyesen kormányozta a ladikot a sötét vízen. Kötöny összehúzta magán a köpenyt a hideg szürkületben, és elmerült a gondolataiban. Úgy tűnik, nem menekülhet a végzete elől. A királynak joga van rá, hogy embereket követeljen tőle. Magyarország befogadta őket, és Kötöny egy ideig azt hitte, megmenekültek. Ahogy átjutottak a hegyeken, abban reménykedett, hogy a mongol tümenek nem jönnek messzi nyugatra. Még sosem jártak erre. Ám az Arany Horda ledübörgött a Kárpátokból, és a menedéket adó országról kiderült, hogy nincs benne béke, sem biztonság.

Dühöngött magában, mert közeledett a part, a cuppogó, fekete sár, amelybe okvetlenül beleragad a csizmája. Kilépett a sekély vízbe, és elfintorodott, amikor a lába belemerült a büdös agyagba. Az evezős érthetetlenül morgott valamit, és alaposan megvizsgálta a pénzt, amit utasa talán sértésnek szánt. Kötöny keze megrándult, a kését kereste, meg akarta vágni ezt az embert, hogy ne feledkezzen el a jó modorról. Kelletlenül lefékezte a mozdulatot. Az ember elevezett, és gúnyosan vigyorgott. Amikor biztos távolba ért, ordított is valamit, de Kötöny nem törődött vele.

Semmi sem változott Buda és Pest között. Kun népe jóhiszeműen érkezett, megkeresztelkedtek, ahogy hűbéruruk parancsolta, és mindent elkövettek, hogy magukénak tekintsék az új hitet, ha másért nem, a túlélés érdekében. Olyan nép volt az övé, amely tudta, hogy az életben maradás megéri az áldozatot, és bízott hűbérurában. Egyetlen keresztény pap sem találta különösnek, hogy egy nemzet egyszerre akarja befogadni Krisztust.

De Béla alattvalóinak ez sem volt elég. Az első napoktól felröppentek szóbeszédek lopásokról és gyilkosságokról, amelyeket Kötöny emberei követtek volna el, és azt híresztelték a kunokról, hogy ők az okai minden balszerencsének. Ha egy disznóba beleesett a kórság, valaki rögtön azt állította, hogy a sötét bőrű asszonyok átkozták meg. A baktató Kötöny kiköpött a kavicsos partra. Az előző hónapban egy magyar lány azzal vádolt két kun fiút, hogy megerőszakolták. A kitört zavargást Béla király katonái könyörtelenül elfojtották, de a gyűlölet megmaradt, ott fortyogott a felszín alatt. Kevesen hitték, hogy a lány hazudik. Végtére is éppen arra számítottak, hogy ezt cselekszik a közöttük élő mocskos nomádok. Gyökértelenek, mi mást várhattak volna tőlük, mint hogy lopnak, gyilkolnak és beszennyezik a tiszta folyót.

Kötöny legalább annyira nem kedvelte vendéglátóit, mint amennyire azok gyűlölték őt és a népét. El sem foglalhatnának ennél kisebb helyet, mint amennyijük most van, gondolta ingerülten, mikor meglátta a folyó partján összezsúfolt sátrakat és kunyhókat. A király megígérte, hogy letelepíti őket. Lesz egy területe a kun népnek, ahol biztonságban élhetnek maguk között. Talán meg is tartotta volna a szavát, ha nem jönnek a mongolok, noha Kötöny kezdett kételkedni benne.

A mongol fenyegetés csak növelte a feszültséget a magyarok és kunok törzse között. A kunok nem mehettek végig az utcán úgy, hogy valaki ne köpjön ki láttukra, vagy, hogy ne lökdössék asszonyaikat. Minden éjjel találtak átvágott torkú halottakat a csatornákban. Ha kun volt, akkor senkit sem büntettek meg, de a helyi bírók és katonák kettesével akasztották föl a kán embereit, ha magyar volt az áldozat. Szánalmas fizetség ez a kétszázezer új keresztényért. Kötöny néha nem értette ezt a hitet, amely szeretetet hirdet, és mégis olyan kegyetlen a sajátjaival.

Felfordult a gyomra, amikor végigment a bélsártól mocskos parton. A budai gazdagok jó szennycsatornákat csináltatnak. Még a pesti szegényebb negyedekben is álltak a sarkokon

hordók, amelyeket a tímárok éjszakánként kiürítettek. A sátorlakó kunoknak nem maradt más, csak a folyó. Megpróbálták tisztán tartani, de túl sokan voltak és egy rövid partszakaszon zsúfolódtak össze. Emberei között máris pusztítottak a betegségek, egész családok haltak ki, és vörös foltok jelentek meg a bőrükön, melyekhez hasonlót Kötöny még sohasem látott. Az egész hely olyan volt, akár egy ellenséges tábor, de a király a hadseregét akarja, és Kötöny a becsületszavával pecsételte meg az esküjét. Ebben az egy dologban Béla király jól ítéli meg őt, de miközben arrébb rúgott egy kavicsot, arra gondolt, hogy a becsületnek is vannak határai. Talán mészároltassa le a népét ilyen gyatra ellenszolgáltatásért? Még sohasem szegte meg a szavát egyszer se. Olykor-olykor nem is volt egyebe, csak a büszkesége.

Mire bement Pest városába, a csizmája ragadt az ürüléktől és az agyagtól. Megígérte a feleségének, hogy vásárol egy kis húst, mielőtt hazatérne, noha tudta, hogy az árak azonnal fölmennek, amint fölismerik, vagy meghallják a beszédét. Megérintette kardja markolatát, miközben szaporázni kezdte a lépteit. Úgy érezte, rosszul jár az, aki ma sértegetni meri. A holnap, az már egy másik nap, nem vitás, de most egy ideig megenged magának egy kis haragot. Melegen tartja.

Ahogy felkapaszkodott egy sáros lejtőn abba az utcába, ahol a kereskedők bódéi sorakoztak, hallotta, hogy a közelben valami a földnek csapódik. A szél a fülébe fújt, így elfordította a fejét, hogy hallgatózzon. Látta, hogy a hentesbolt előtt lámpa ég, de a pult fölötti fatáblát éppen most csukják be. Káromkodott egyet, és futni kezdett.

-Várj! - ordította.

Csak akkor vette észre a verekedőket, amikor majdnem a lába előtt zuhantak a földre. Kötöny gépiesen kardot rántott, ám ezek azzal voltak elfoglalva, hogy egymást csépeljék. Az egyiknél kés volt, de a másik keményen markolta a kezét. Kötöny egyiküket sem ismerte. Fölkapta a fejét, mint a vadászkutya, amikor ordítozásra lett figyelmes. Haragos hangokat hallott, s ettől a kán is haragos lett. Ki tudja, mi történt a távollétében? Amíg tétovázott, a hentesnek sikerült becsuknia a fatáblákat, amelyeket egy rúddal rögzített belülről. Kötöny az öklével verte a deszkát, de nem kapott választ. Dühösen fordult be a sarkon.

Sorban közeledő embereket, sőt, egész tömeget látott, amely lefelé jött a sáros, sötét utcán, éppen feléje. Két gyors lépéssel a sarok mögé húzódott, de az alkonyfényben észrevették az árnyalakját, és ösztönösen elbődültek a félelem és a menekülés látványától.

Kötöny olyan gyorsan mozgott, ahogy csak bírt. Elég hosszú ideje élt ahhoz, hogy tudja, most komoly veszélyben forog az élete. Akármitől vadultak meg ezek az emberek, könnyen beverhetik a fejét, vagy széttaposhatják a bordáit csizmájukkal. Futott vissza a sötét folyóhoz, a csőcselék pedig lelkesen bőgött mögötte, és a sok-sok csizma már a közvetlen közelében dübörgött a deszka járdán.

Kötöny mocskos csizmája megcsúszott a vizes földön. Kardja kiesett a kezéből, olyan puha iszapba, hogy nem is koppant. Valaki nekiment, amikor föltápászkodott, aztán mind rávetették magukat, és kitöltötték a dühüket a sötét idegenen, aki a futással bizonyította, hogy bűnös. Kötöny küzdött, ám üldözői rugdosták, rövid késekkel döfködték, olyan mélyen belenyomták a mocskos sárba, hogy szinte eggyé vált vele, és a vére összekeveredett a feketeséggel.

Az emberek arrébb húzódtak az élettelen testtől a folyóparton. Néhányan hátba vágták egymást, és röhécseltek azon, hogy igazságot tettek. Nem tudták, ki a megtört testű halott. Mikor meghallották a távolból a király tisztjeinek ordítását, úgyszólván egy emberként fordultak meg, és eliszkoltak a kereskedők negye-

dének árnyai között. Ha a nomádok tudomást szereznek az esetről rémület lesz úrrá rajtuk. Egy darabig nem merik betenni a lábukat a náluk különbek városaiba. A banda többsége családapa volt, akik az alvégen tértek vissza házaikba, hogy ne találkozzanak a király

katonáival.

Hatalmas hadsereg gyűlt össze Pest városa előtt. Béla király napjai lázas munkában teltek, csak most értette meg, mit jelent egy ilyen hatalmas hadsereget megszervezni. Egy katona legföljebb pár napra való élelmet hozhat magával, különben lelassul, és rosszul harcol. Az utánpótláshoz lefoglalták az ország minden szekerét és igáslovát, és ezeknek csaknem akkora terület kellett a Duna partján, mint maguknak a csapatoknak. Béla király szíve csak úgy dagadt a büszkeségtől, ha végigtekintett a seregén. Több mint százezer lovas katona, lovag és gyalogos felelt az országszerte kör-behordozott véres kardok hívására. Becslése szerint a mongol hadsereg talán ha fele annak, ami itt összegyűlt. A király lenyelte a torkát maró epét. Lehet, hogy csak az Arany Horda felével néz szembe, de a pusztítás, amelyről a király az északról küldött hírekből értesült, minden képzeletet felülmúlt. Boleszlávtól és Henriktől nem várható katonai segítség. Annyit tudott róluk, hogy kétség-beesetten igyekeznek túlélni a Lengyelországban portyázó tümenek támadását. Lublin biztosan elesett, és egy jelentés szerint Krakkót is felgyújtották, ámbátor Béla nem értette, hogyan lehetséges ez. Csak abban reménykedett, hogy a jelentések túloznak, hiszen rémült emberek írják őket. Ezeket a híreket bizonyosan nem osztja meg a tisztjeivel és a szövetségeseivel.

Ezen töprengett, amikor jobbra, a teuton lovagokra pillantott. Kétezren voltak, a legszebb harci díszben. Lovaikon nyoma sem volt a sárnak, amelyet a hadsereg dagasztott. Ragyogtak a sápadt napfényben, pára gomolygott az orrlikaikból, miközben a földet kapálták. Béla szerette a harci paripákat, és tudta, hogy a teutonok a világ legjobb vérvonalú lovaiból válogathatnak.

Csak a balszárny látványától lohadt le a büszkesége. A kunok jó lovasok, de még mindig dühöngenek amiatt, hogy Kötöny valami mocskos folyóparti verekedésben lelte halálát. Mintha a király tehetne róla. Magában elismerte, hogy igazán lehetetlen emberek. Ha majd a mongolokat visszakergették a hegyeken túlra, többet kell foglalkoznia a gyakorlati feladatokkal, amelyek a kun sokaság letelepítésével járnak. Talán rá lehetne venni őket, hogy keressenek új otthont maguknak, ahol szívesen látják őket, és nem akarják megrövidíteni a királyt.

Fojtottan elkáromkodta magát, amikor látta, hogy a kun lovasok otthagyják kijelölt helyüket. Futárt küldött a város előtti síkságra azzal a szigorú paranccsal, hogy ki-ki maradjon a helyén. Az állát vakargatva figyelte a futár útját. Látta, ahogy a kun lovasok körülveszik a magányos embert, de nem állnak meg. Béla egyre jobban csodálkozott. Leengedte a kezét, elfordult a nyeregben és intett legközelebbi lovagjának.

\- Vágtass a kunokhoz, és emlékeztesd őket, hogy esküvel fogadtak engedelmességet nekem. Parancsolom, hogy maradjanak a helyükön, amíg nem szólok!

A lovag tisztelete jeléül leeresztette a lándzsáját, és méltóság-teljesen vágtatni kezdett a futár után. Addigra a kunok tönkretették a vonalak tetszetős szimmetriáját, a lovak minden alakzatot nélkülöző zűrzavarban öntötték el a síkságot, Béla sóhajtott. A nomádok nem képesek felfogni, mi a fegyelem. Törte a fejét, hogy mi a neve Kötöny fiának, aki most parancsol nekik, de nem jutott az eszébe.

A kunok nem álltak meg a lovagnak sem, noha addigra olyan közel kerültek Bélához, hogy a király láthatta, amint a lovag kinyújtja a karját. A kunok azonban ráérős ügetésben kikerülték. Béla hangosan káromkodott, amikor látta, hogy felé tartanak. Semmi kétség, újra akarják tárgyalni esküjük valamelyik részét, esetleg jobb ételt, vagy fegyvereket követelnek. Jellemző erre a piszkos fajzatra, hogy megpróbálnak előnyöket kicsikarni, mintha a király valami koszos kufár lenne. Az adásvétel, az minden, amihez értenek, gondolta ádázul. A saját lányukat is eladnák aranyért.

Gyilkosán meredt a kun lovasokra, akik lassan közeledtek. Még mindig érkeztek a hírvivők a mongolokról szóló jelentésekkel, ő pedig ráérősen foglalatoskodott velük, hogy kimutassa a megvetését. Az egyik lovagja megköszörülte a torkát, Béla felpillantott, és meglátta Kötöny fiát,

aki mereven nézte. A király ismét megpróbálta felidézni a fiatalember nevét, de nem sikerült. Túl sok részlettel kellett foglalkoznia az előző napokban ahhoz, hogy mindent fejben tarthasson.

- Mi olyan fontos, hogy felborítjátok miatta az egész formációid - förmedt rá Béla, aki máris vörös volt az elfojtott indulattól.

Kötöny fia olyan kurtán hajolt meg előtte, ami felér egy sértéssel.

-Apám esküje kötött minket Béla király. Engem azonban nem köt - mondta.

- Miről beszélsz?- kérdezte Béla. - Nem tudom, mi a bajod, ez most nem a megfelelő hely és idő. Térjetek vissza a helyetekre! Gyere el hozzám ma este, mihelyt átkeltünk a Dunán. Akkor beszélhetünk.

Tüntetően visszafordult a hírnökeihez, és egy újabb pergament kezdett olvasni. Döbbenten kapta föl a fejét, amikor a fiatalember ismét megszólalt.

- Egyértelműen értésünkre adták, hogy ez nem a mi háborúnk, Béla király. Jó szerencsét kívánok neked, de nekem most az a feladatom, hogy eltereljem népemet az Arany Horda útjából.

Béla arca még vörösebb lett, és az erek kidagadtak sápadt bőréből.

- Térj vissza a sorba! - ordította.

Kötöny fia megrázta a fejét.

- Isten veled, felséges uram - mondta. - Krisztus áldja meg munkálkodásodat.

Béla mély lélegzetet vett, ám hirtelen ráébredt, hogy a kun lovasok valamennyien őt nézik. A kardjukat vagy az íjukat fogták, és az arcuk nagyon hideg volt. Béla fejében egymást kergették a gondolatok, de hát a kunok negyvenezren voltak. Ha parancsot ad a fiú megölésére, azonnal megtámadhatják a királyi testőrséget. Katasztrófa lenne, és csak a mongolok húznának hasznot belőle. Kék szeme kihűlt.

-Amikor az ellenség már a láthatáron van? - ordította. - Esküszegők vagytok! Gyávák és eretnekek! - üvöltötte Kötöny fia után, miközben az elügetett. A Krisztusát, miért nem emlékszik a nevére! Mintha csak a falnak beszélt volna. Akárhogy dühöngött, a kunok kiváltak a seregből, és a vezérük után indultak egy olyan ösvényen, amely megkerülte a nagy magyar sereget, és visszatértek népük táborába.

- Semmi szükségünk kecskepásztorokra a sorainkban, felséges uram - mondta Josef Landau mély undorral. Lovagtestvérei helyeslően morogtak. A kunok még az arcvonal előtt lovagoltak. Béla király igyekezett leküzdeni indulatát. Kikényszerített magából egy mosolyt.

- Igazad van, Josef úr - felelte. - Százezren vagyunk, még ezek nélkül a... kecskepásztorok nélkül is. De miután győztünk, nem marad el az árulók felelősségre vonása.

- Boldogan móresre tanítanám őket, felséges uram - felelte gonoszul Josef Landau.

- Nagyon helyes. Terjeszd a hírt, Josef úr, hogy én küldtem el a kunokat a táboromból. Nem akarom, hogy az embereim túl sokat foglalkozzanak az árulásukkal. Tudják meg döntésemet, hogy csakis tisztavérű magyarokkal fogok harcolni. Ez jót tesz a harci szellemnek. Ami a nomádokat illeti, majd te megmutatod nekik, mi jár az árulásért. Bizonyosra veszem, hogy meg fogják érteni az érveidet. - Mélyeket lélegzett, hogy lecsillapodjék.

- Meguntam, hogy itt ácsorogjak, és a gyávák nyavalygását hallgassam. Adjátok ki a parancsot az indulásra!

Huszonkilencedik fejezet

Szübötej figyelte, ahogy Béla király seregei özönleni kezdenek a folyón át. A víz fekete volt a lovakkal és emberekkel teli hajóktól. Batu és Dzsebe a lovukon ülve ugyancsak a mozgást figyelték, igyekeztek felmérni az ellenség erejét. Lovaik halkan nyihogtak legelészés közben. A síkságon korán érkezett meg a tavasz, az utolsó hófoltok között kilátszott a zöld. A levegő még hideg volt, de az ég már halványkék, a világ pezsgett az új élettől.

- Egész jó lovasok - mondta Dzsebe.

Batu vállat vont, de Szübötej válaszolt.

- Túl sokan vannak - mondta halkan. - Éppen ezért fogjuk megdolgoztatni őket.

Batu rájuk nézett. Tisztában volt vele, hogy ez a két ember most valami olyat oszt meg egymással, amiből ő ki van zárva. Dühítő volt, és persze készakarva csinálták. Elfordította a tekintetét, mert ezek simán leolvashatták volna az arcáról a dühöt.

Egész életében küszködnie kellett mindenért. Aztán a kán kivakarta a koszból, az apja iránti tiszteletből előléptette tümen-parancsnokká, elhalmozta megbecsüléssel, és a szokott világutálat helyett új küzdelemre kényszerítette, amely csaknem olyan keserves volt, mint az előző: be kellett bizonyítania, hogy alkalmas a vezetésre, hogy van olyan tehetséges és fegyelmezett, amit a Szübötej-félék magától értetődőnek vesznek. A bizonyítás lázában senki sem dolgozhatott nála keményebben, vagy többet. Fiatal volt, a vénemberekhez képest csaknem kifogyhatatlan erőbuzgott benne.

Batu vegyes érzelmekkel nézett az orlokra. Magának sem vallotta be, de bármit megadott volna, ha Szübötej helyeslően a vállára csap, és elismeri, csak elismeri férfinak és vezetőnek. Másik énje szenvedélyesen gyűlölte ezt a gyengeséget, ezért tűnt örökké dühösnek a békés természetű társai szemében. Nem kétséges, hogy az apja valaha fölnézett Szübötejre. Nem kétséges, hogy megbízott benne.

Batu nagyon jól tudta, hogy többek között attól lesz felnőtt, ha az elismerés utáni vágyat kiirtja magából, mert sosem szerzi meg Szübötej bizalmát. Sosem szerzi meg elismerését. Inkább a nemzet élére tör, és ha Szübötej már fogatlan, aszott vénember lesz, akkor majd látni fogja, hogy rosszul ítélte meg az ifjú tábornokot, akinek a nevelését rábízták. Akkor majd tudni fogja, hogy nem látta meg az egyetlen harcost, aki képes folytatni és bearanyozni Dzsingisz örökségét.

Sóhajtott. Nem áltatta magát. Még az is gyerekes álmodozásnak tűnt, hogy az öreg Szübötej majd belátja, nagy hibát követett el. Férfikorában megtanulta, hogy nem számít, mit gondolnak róla az emberek, még ha egyiket-másikat tiszteli is. Végül is ő tákol össze magának egy életet sajnálatos hibákból és erényekből, ahogy a többiek is. Igyekezett nem odafigyelni arra a benső késztetésre, amely arra ösztökélte, hogy ügyeljen Szübötej minden szavára. Túl fiatal volt még, ezek pedig más emberek, mint ő.

- Hadd keljen át a fél sereg a Dunán - mondta Szübötej Dzsebének. - Hányán is vannak? Nyolcvanezren? - Azt hiszem, több. Ha egy helyben maradnának, megbizonyosodhatnék róla.

- Kétszer annyi lovasuk van, mint nekünk - mondta Szübötej savanyúan.

- Mi van azokkal, akik ellovagoltaké - kérdezte Batu.

Szübötej bosszúsan csóválta a fejét. Ő sem értette, miért hagyta ott több tízezer lovas Béla hadseregét, még mielőtt kiadták a menet parancsot. Valamilyen fortélyra gyanakodott, és nem az a fajta volt, aki élvezi, ha bolondot csinálnak belőle.

- Nem tudom. Lehet, hogy tartalék, de az is lehet, hogy más tervük van velük. Nem tetszik ez nekem, hogy ilyen sok katona tűnik el, amikor visszahúzódunk. Küldök pár embert, hogy keressék meg őket. Átkelnek lejjebb a folyón, és körülnéznek odaát.

- Gondolod, hogy valamiféle tartaléké - kérdezte Batu, aki örült, hogy részt vehet a társalgásban.

Szübötej elutasítóan vállat vont.

- Ha nem kelnek át a folyón, felőlem akárkicsodák lehetnek.

Előttük Béla király csapatai keltek át a folyón. Jól elkülönült egységekben jöttek, ami sokat elárult a sereg felépítéséről és támadóképességéről. Szübötej éppen ezért figyelte őket fokozott érdeklődéssel. Az egységek azonnal összeálltak a túlparton, biztonságos hídfőállást képezve támadás esetére. Szübötej kissé csóválta a fejét az alakzatok láttán. Béla király csaknem háromszor annyi kiképzett katonával rendelkezett, mint ő, ha nem számítjuk a rongyos gyaloghadat. Ekkora sokaság legyőzéséhez szerencse és sokévnyi tapasztalat kell. Az orlok elmosolyodott. Ő mindkettőnek bőviben van. Ami ennél is fontosabb, csaknem egy hónapot töltött azzal, hogy felderítette a terepet Buda és Pest körül, hogy megtalálja a legjobb helyet az ütközetre. Ez bizonyosan nem a Duna partja lesz, ahol a harcvonal olyan egyenetlen és hosszú lenne, hogy nem tarthatná kézben. Csak egy válasz van a létszámfölényre: ki kell zárni a manőverezés lehetőségét. A világ legnagyobb hadserege is néhány fősre töpörödik, ha össze lehet préselni egy hágóban, vagy egy hídon.

A három tábornok komoran, feszülten figyelte, ahogy Magyar-ország hadserege fölsorakozik a folyó innenső partján. Nagyon sokáig tartott, úgyhogy Szübötej megjegyezhetett minden részletet. Örült, mert ezek sem tűntek fegyelmezettebbnek a többi hadnál, amelyekkel eddig találkozott. Bajdur és Ilügej hírei pontosak és megbízhatóak voltak. Északról nem érkezik második hadsereg. Dél felé Güjük és Möngke egy Magyarország-szélességű földsávot borotvált simára, elpusztítottak mindenkit, aki fenyegetést jelenthetett. A szárnyak tehát biztosítva voltak, ahogy Szübötej eltervezte, és remélhetőleg nem jön közbe váratlan esemény. Most már csak keresztül kell vágnia a középső síkságon, és meg kell támadnia a királyt. Szübötej megdörgölte a szemét. Egyszer majd itt lovagol az ő népe Magyarország füves pusztaságain, és nem is tudják, hogy valaha ő állt itt, és a jövőjük volt a tét. Népének gyermekei remélhetőleg fröcskölnek neki a levegőbe pár csepp ajragot halála után. Ennyit kérhet az ember, hogy alkalmanként emlékezzenek rá, és azok szellemére, akik vérüket ontották azon a tájon.

Látta Béla királyt, ahogy végiglovagol a sorok mentén, és buzdítja embereit. Hallotta a sok száz trombitát a sorok között. Aztán a magasba emelkedtek a zászlók. Hatásos látvány volt még olyanoknak is, akik látták a csin császár seregeit.

Batu tehetetlen indulattal figyelte őket. Szübötejnek előbb-utóbb be kell avatnia őt a terveibe, vélhetőleg akkor, ha elvárja tőle, hogy az életét kockáztatva áttörjön ezen a hatalmas tömeg emberen és lovon. A büszkesége nem engedte, hogy kérdezősködjék, Szübötej pedig semmit sem mondott a soknapi óvatos manőverezés és a felderítők jelentései után. A tümenek és gyaloghadak türelmesen várakoztak Csulgetej vezetése alatt alig kétmérföldnyire a folyótól.

A magyar felderítők máris fölfedezték a tábornokokat, ahogy a nyeregkápájukra hajolnak, és őket figyelik. Batu látta, ahogy rájuk mutatnak, majd emberek nyargalnak feléjük.

- Jól van, eleget láttam - mondta Szübötej. Batuhoz fordult. -A tümenek visszavonulnak. Lassan. Legyen... két mérföld közöttünk. A gyalogosok a lovak mellett futnak. Add parancsba, hogy belekapaszkodhatnak a kengyelekbe, vagy felülhetnek a tartalék lovakra, ha kezdenének lemaradni, és úgy gondolják, hogy meg tudnak maradni a nyeregben. A királynak gyalogosai is vannak. Nem lesznek képesek kikényszeríteni egy ütközetet.

- Visszavonulunk?- - kérdezte Batu kifejezéstelen arccal. - Elmondod majd nekem, mik a terveid, orlok Bahadur?

- Természetesen! - vigyorgott rá Szübötej. - De nem ma. Ma meghátrálunk egy nagyobb erő elől. Nem árt az embereknek, ha tanulnak egy kis alázatot.

Sorhatani Karakorum falain állt, és lenézett a kelő nap fényében. A falakat csin munkások és harcosok kőlapokkal magasították, amelyeket mészcementtel rögzítettek, majd amikor az megkötött, következett az újabb réteg mészkő. Nem volt hiány önkéntes munkaerőben: korán kezdték a napot, és csak akkor fejezték be, amikor már látni sem lehetett a sötétségben. Akinek volt mit veszítenie, tudta, mire számíthat Csagatáj kántól. Nem szabad belépnie a városba, de ha mégis beteszi a lábát, nem kétséges, mi következik utána. Tümenjei megrohanják nemzetének fővárosát.

Sorhatani belesóhajtott a reggeli szélbe. A falak nem állítják meg a kánt. Amióta Dzsingisz farkasszemet nézett az első városával, a tümenek egyfolytában tökéletesítették a katapultokat, ráadásnak közben feltalálták azt a szemcsés, fekete port, amely rendkívüli pusztításra képes. Nem tudta, hogy Csagatáj mesteremberei ugyanezen az úton jártak-e, de valószínű, hogy a kán pontosan ismeri a legújabb ágyúkat és hordóhajítókat. Sorhatanitól balra talapzatot építettek egy tábori ágyúnak, egy zömök tornyot, amely elbírta a hatalmas fegyvert, és nem rendül meg attól sem, amikor a hatalmas fegyver visszasiklik.

Sorhatani gondoskodott róla, hogy amikor Csagatáj megérkezik, ne úgy legyen minden, ahogy ő akarja. A város tüzet okádik rá, és talán egy tisztességes lángnyelv véget vet a fenyegetésnek, még mielőtt a falakat áttörve belépne a városba.

Gépiesen számolta a kán halála óta eltelt napokat. Tizenkettő. Miután az ő üzenete elindult Güjükhöz, bezáratta a postaállomást, de a rendszer nem működött tökéletesen. Egy másik, ezerötszáz mérföld hosszú lánc is indult Karakorumból nyugat felé, Csagatáj kánságába. Elég, ha a várost elhagyó lovas eléri ennek a láncolatnak az első szemét, és máris rendelkezésére állnak a yam értékes forrásai, hogy üzenetben értesíthesse Csagatájt a kán haláláról. Sorhatani ismét átszámolta fejben a távolságokat. Csagatáj még legalább hat napig nem kapja meg a hírt legnagyobb sebesség mellett sem. O és Jao Su átnézték a számokat, mikor elkezdték erősíteni a várost. Még ha Csagatáj azonnal nyeregbe pattan, és a tümenei is menetkészek, akkor sem ér ide egy, de inkább két hónapon belül, mert meg kell kerülnie a postaúton a Takla-Makán sivatagot.

A legvalószínűbb számítások szerint a nyár közepén lesz itt. Sorhatani elárnyékolta a szemét, hogy lássa, hol tartanak a falakon dolgozó munkások, akiknek az arca és a keze szürke volt a nedves mészkőtől. Nyárra a város megtelik ágyúkkal, a falak pedig eléggé kiszélesednek ahhoz, hogy elbírják őket.

Sorhatani lehajolt, összeroppantott egy darab krétás követ, porrá morzsolta, aztán leveregette a tenyeréről. Még mindig rengeteg munka volt hátra. Szinte az ő és Töregene magabiztossága tartja össze a birodalmat. Amíg Güjük haza nem hozza a tümeneket és át nem veszi apja címeit, amíg a nemzet össze nem gyűlik, hogy föleskűdjön az új kánnak, Karakorum sebezhető marad. Két, talán három hónapig bírják. Sorhatani rettegett a gondolattól, hogy a vörös, vagy a fekete sátrat kell látnia Karakorum előtt.

Különös módon Ögödej győzelmének köszönhető, hogy a város ekkora jelentőségre tett szert. Dzsingisz valahol ott hívta volna össze a nemzetet, ahol már nem látszanak a fehér falak. Sorhatani egy pillanatra megdermedt, amikor erre gondolt. Csagatájból hiányzik az apja képzelőereje, és valóban Karakorum lett a nemzet fölemelkedésének jelképe. Akárki lesz is a kán, birtokolnia kell a várost. Bólintott, rendezte gondolatait. Csagatáj eljön. El kell jönnie.

Könnyű léptekkel jött le a fal belsejébe épített lépcsőn, közben megfigyelte a széles tetőéit, amely mögül az összegyűlt íjászok lőhetnek a támadókra. Új deszkatetőket is ácsoltak a falakra: ezek alatt tartják majd a tegezeket, az ivóvizet, a fekete porral tömött vas- és cserépkorsókat. A városi őrség a tőle telhető legnagyobb sebességgel gyűjtötte be az élelmiszert: sok száz mérföldet jártak be minden irányban, hogy rekvirálják a földek termését. A piacokat és a karámokat kiürítették, a tulajdonosok mindössze elismervényt kaptak Temügétől,

amelyet talán később pénzre válthatnak. A városon eluralkodott a félelem, senki sem mert tiltakozni. Sorhatani tudta, hogy az utakon menekültek haladnak kelet felé, lassan vándorló családok, akik azt remélik, hogy elkerülhetik a pusztítást. Sötétebb pillanataiban egyetértett velük. Jencsing egy éven át tartotta fel a nagykánt, de annak a falai tömörek voltak, emberöltőkön át építették őket. Karakorumot nem arra tervezték, hogy ellenálljon egy rohamnak. Ögödej nem ezért álmodta meg a fehér várost a vadonban, a folyó partján.

Észrevette, hogy Töregene, Jao Su és Alhun várakozóan néznek rá. Semmi sem történhetett a városban az ő tudtuk nélkül. Sorhatani szíve összeszorult, ha eszébe jutottak a gondok és nehézségek, ugyanakkor hallatlanul lelkesítette új hatalma. Micsoda érzés! Ismerte a férje is. Hát ilyen az, amikor valakik ránk figyelnek, csakis ránk. Kuncogott, mert elképzelte, mit szólna Dzsingisz, ha megtudná, hogy zsenge nemzetét két asszony irányítja. Felmerültek benne a kán szavai, hogy a népe egyszer majd drága ruhát visel, fűszeres húst eszik, és elfelejti, mivel tartozik neki. Komoly arccal odament Jao Suhoz és Töregenéhez. Még nem felejtette el a sárga szemű, félelmetes vén ördögöt, de most mással kell foglalkozni, és Karakorum veszélyben forog. Ó se sokáig lenne az ősi földek ura, ha Csagatájt kikiáltanák a kánok kánjává. A fiait azon nyomban megölnék, ahogy az új uralkodó megkezdené a nagytakarítást, és a tulajdon népét rohanná le a nemzet hadseregével.

A jövő azon múlik, hogy képesek lesznek-e Csagatájt feltartóztatni, amíg Güjük haza nem ér. Nincs más remény, nincs más terv. Sorhatani rámosolygott a reá váró csoportra, arcukon a saját szorongását láthatta, és hátrasimította a haját, amelyet felborzolt a reggeli szellő.

- Akkor hát munkára! - mondta vidáman. - Mi a feladat ma délelőtt?

A vágtázó Kiszrut az Ég Atyát káromolta, és fél kézzel megtapogatta a nyakán a karcolást. Azelőtt nem voltak ilyen pimaszok az útonállók. Még mindig verejtékezett a döbbenettől, hogy egy ember csak úgy előugorhasson az út menti fa mögül, és az ő zsákja után kaphasson. Körözött a nyakával, hogy mennyire merevedett meg. Kis híján elkapták! Na, majd szól az öreg Gurbánnak, aztán lesz nemulass! Senki sem veszélyeztetheti a postafutárokat!

Huszonöt mérföldes vágta után megpillantotta a jurtát, és ahogy ilyenkor szokta, megpróbálta elképzelni a karakorumi nagyszerű postaállomásokat. Hallott róluk meséket az átutazó lovasoktól, és bár néha úgy gondolta, hogy túloznak, mégis csüggött minden szavukon. Saját konyha, csak a lovasok kiszolgálására! Éjjel-nappal égnek a lámpák, az állások fényesre csiszolt tölgyből vannak, lovak sokasága várja, hogy nekirohanhassanak a pusztaságnak. Egy napon ő is látni fogja őket, mert az a megtiszteltetés éri, hogy karakorumi futár lehet. Mindig erről álmodott, miközben ide-oda lovagolt két szegényes kicsi állomás között, ahol alig volt több néhány jurtánál, meg egy cserénynél. Úgy tűnik, a városi lovasok elviszik magukkal Karakorum ragyogását.

Az itthoni állomás cseppet sem volt ragyogó. Gurbán és még két hadirokkant veterán meg a feleségeik vezették, akik kevéssel is beérték. Kiszrut arról álmodott, hogy fontos üzeneteket továbbít, és a szíve még mindig vadul vert a szavaktól, amelyeket a kimerült futártól hallott. Ölj embert vagy lovat, ha szükséges, de ezt juttasd el Güjüknek, az örökösnek! Csak az ő kezébe adható! Kiszrut nem tudta, mit visz, de valami fontos lehet. Alig várta, hogy hivatalosan átadja a testvérének, miközben elismétli neki az üzenetet.

Végigrobogott az utolsó szakaszon. Bosszúságára senki sem várta. Gurbán biztosan az ajragot alussza ki, amelyet a felesége főzött neki egy hete. Jellemző a vén iszákosra, hogy alszik, holott ő az életük legfontosabb üzenetét hozza. Kiszrut végül a kezével rázta meg a csengettyűket, miközben leszállt a lóról, de a jurtákban a füle botját se mozdította senki, csak az egyikből szálldogált a füst. Peckesen átvágott az udvaron, és közben hol a testvére, hol a többiek nevét ordította. Csak nem mentek el valamennyien horgászni?- Alig három napja hagyta itt őket, hogy egy jelentéktelen üzenetet továbbítson.

Belerúgott a jurta ajtajába, és inkább kint maradt az udvaron, mint hogy bemenjen. A levél önbizalmat adott neki.

- Mi az? - szólt ki zsémbesen a testvére. - Kiszrut d Te vagy az?

- Én vagyok az egyetlen, aki a nevedet kiabáljad Igen! - vakkantotta Kiszrut. - Levelem van Karakorumból, gyorsan kell továbbítani. És hol talállak?-

Kinyílt az ajtó, és szemét dörgölve kilépett a bátyja. Az arca meggyűrődött azon az oldalán, amelyen feküdt. Kiszrut alig bírt a mérgével.

- És? Itt vagyok, nem? - kérdezte a bátyja.

Kiszrut a fejét csóválta. - Tudod mit? Inkább magam viszem. Mondd meg Gurbánnak, hogy a keleti úton zsiványok tanyáznak. Csaknem lerántottak a lovamról.

Bátyja tekintete kitisztult a hírre. Még szép! Senki sem szokta megtámadni a futárokat.

- Ne aggódj, megmondom neki. Akarod, hogy továbbvigyem a csomagot? - kérdezte. - Tüstént indulok, ha fontos.

De Kiszrut már beleélte magát az útba, és igazság szerint nem szívesen szállt volna ki az izgalmas kalandból. Nem volt nehéz eldöntenie, hogy ő megy tovább.

- Eridj vissza aludni. Elviszem a következő állomásig. - Visszarántotta a gyeplőt, amikor a testvére érte nyúlt, és megfordította az állatot, mielőtt a bátyja teljesen felébredt volna. Hirtelen nagyon mehetnékje támadt.

- Szólj Gurbánnak az útonállókról! - kiáltott vissza, és vágtába ugratta a lovát. Majdnem sötét lesz, mire eléri a következő állomást, de ott rendes emberek vannak, azok készen várják, mihelyt meghallják nyergének csengettyűit. Bátyja valami zagyvaságot kiabált utána, de Kiszrut már messze járt.

Harmincadik fejezet.

Szübötej tümenjei napok óta csalták maguk után a magyar lovasokat, akiktől mindig csak egy karnyújtásnyira voltak. Batu már nem is számolta, hányszor próbált a magyar király csatát kezdeményezni. A gyalogosok mindkét tábort lelassították, ám amikor már egy napja elhagyták a Dunát, Béla király húszezer lovasát küldte támadásba. Szübötej közömbösen figyelte, ahogy megközelítik a hátsó sorokat, majd Batu szerint őrjítő nyugalommal elrendelte, hogy zúdítsanak rájuk nyílzáport, miközben a rongyos gyalogosok a nyeregkápákba kapaszkodva futottak három mérföldet, ismét növelve a két sereg közti távolságot. Ha a magyar lovasok túl közel jöttek, a rémítő pontossággal kilőtt sötét nyilak fellegével fogadta őket. A mongol minghaanok olyan fegyelmezettek voltak, amihez foghatót még sose látott az ellenség: ha támadták őket, akkor is megőrizték az alakzatot, kétszer nyilaztak, aztán megfordultak, hogy csatlakozzanak a fősereghez.

Az első nap volt a legnehezebb az ismételt támadások miatt, amelyeket vissza kellett verni. Szübötej lázasan dolgozott, hogy menet közben is tartsa a két hadsereg közti távolságot, míg Buda és Pest el nem tűnt a látóhatár mögött. Az első nap alkonyán mosolyogva nézte, hogy Béla hadserege magas fallal körülvett tábort épít, szinte már valóságos várost. A magyar sereg szekerekkel és pajzsokkal hatalmas négyszöget kerített el a fűben. A hadsereg többi része a nyílt síkon táborozott, éppolyan őrizetlenül, mint a király akármelyik szolgája.

A király talán arra számított, hogy nyugodtan ehet és alhat a parancsnoki sátorban, ám Szübötej minden éjjel kiküldött néhány embert kürtökkel és csin tűzijátékokkal, hogy ébren tartsa a magyar sereget. Azt akarta, hogy a király kimerült és ideges legyen, miközben ő nagyokat aludt, és olyan jóízűen hortyogott, ami megmosolyogtatta a jurtáját vigyázó testőröket.

A következő néhány nap kevésbé volt mozgalmas. Béla király láthatólag belenyugodott, hogy nem veheti rá őket a szembefordulásra és a küzdelemre. Az üldözés folytatódott, de már-már olyan volt, mint egy dísszemle: a lovagok hadonásztak kirántott kardjukkal, sértéseket kiabáltak, aztán diadalmasan visszaügettek saját táborukba.

A tümenek tovább lovagoltak, egyik lassú mérföldet tették meg a másik után. Az egyenetlen terepen némelyik ló lesántult, ezeket gyorsan megölték, bár sose volt idő arra, hogy feldarabolják őket ételnek. A nyereg mellett futó gyalogosok edzettek voltak, ám né-hányan így is elszenvedtek kisebb sérüléseket. Szübötej parancsot adott, hogy aki elesik, azt hagyják ott egy szál karddal, de a tümenjei hosszú ideje együtt harcoltak és dolgoztak a rongyos gyalogosokkal. Úgyhogy a fővezér szemet hunyt, ha a harcosai maguk mögé ültették a gyalogosokat, vagy felkötözték őket valamelyik tartalék ló hátára.

Az ötödik nap délutánjára csaknem kétszáz mérföldet tettek meg és Szübötej mindent tudott már az ellenségről, amire szüksége volt. Előttük feltűnt a Sajó folyó, Szübötej a délelőtt nagy részét azzal töltötte, hogy irányította az átkelést az egyetlen hídon. Tümenjei nem kockáztathatták, hogy csapdába essenek a folyónál, így nem volt meglepő, hogy délelőtt a magyar lovasok közelebb jutottak a Sajóhoz. Ok is jól ismerték a környéket.

Amikor a nap elhagyta a delelőpontot az égen, Szübötej hívatta Batut, Dzsebét és Csulgetejt.

- Dzsebe, a tümenjeid haladéktalanul keljenek át a Sajón!

A tábornok összevonta a szemöldökét.

- Ha én lennék a magyar király, most csapnék le, amikor a folyó miatt nem manőverezhetünk. Tudniuk kell, hogy ez az egyetlen híd.

Szübötej megfordult a nyeregben, és az alig néhány mérföldnyire levő Sajót nézte. Csulgetej tümenjei már összetömörültek a parton. Nem maradhatnak ott, a mély folyó mellett.

- Ez a király már öt napja üldöz minket nagy garral. Tisztjei gratulálni fognak neki és

egymásnak. Azt hiszi, egyenesen felrohanunk a hegyekbe, ahonnan még tovább szoríthat vissza minket. Azt hiszem, hagyja, hogy elmenjünk, de ha mégsem, még mindig van húszezer emberem, hogy bebizonyítsák a tévedését. Indulj gyorsan!

- Parancsodra, orlok! - mondta Dzsebe. Meghajtotta a fejét, és elnyargalt, hogy továbbítsa a parancsot a tümenjének.

Batu megköszörülte a torkát, hirtelen kényelmetlenül érezte magát Szübötej jelenlétében.

- Itt van már az ideje, hogy feltárd a terveidet, az alacsonyabb rangú tábornokok előtt d - kérdezte. Beszéd közben mosolygott, hogy elvegye szavainak élét.

Szübötej egy pillantást vetett rá.

-A folyó a kulcs. Eddig csak futottunk. Nem számítanak támadásra, legalábbis most nem. Tovább nyomnak minket, mihelyt meglátják, hogy elkezdünk átkelni, mi azonban távol tartjuk őket a nyilainkkal. Azt akarom, hogy estére ők maradjanak ezen az oldalon, mi pedig odaát legyünk. Ez a király nem számít ennél többre ilyen könnyen megkergethető ellenségtől. Elmosolyodott.

- Ha egyszer átkeltünk a Sajón, szükségem lesz az utolsó minghaanra, hogy tartsa azt a hidat. Ez az egyetlen gyenge pont az előkészületeimben, Batu. Ha azt az ezer embert gyorsan lerohanják, akkor megtámadnak minket, és pocsékba megy a lehetőség, amelyet a szűk híd kínál.

Batu a hídra gondolt, amelyet az első átkelésnél látott, amikor a tümenek Buda és Pest felé ügettek. A köves országút olyan széles volt, hogy tucatnyi ló is elmehetett rajta egymás mellett. Lovagok ellen napokig tarthatná, de a magyar íjászok egyszerűen a partokról lőnék át a nyilak tízezreit. Akárki áll is a hídon, végül elesik, még ha van is nála pajzs. Sóhajtott.

- Ezt a feladatot szántad nekem, orlok? Újabb öngyilkos bevetés, amelyet nem élhetek túl. Csak biztos akarok lenni benne, hogy, megértettem a parancsot. Meglepetésére Szübötej elnevette magát.

- Nem, ez nem a te feladatod lesz. Rád holnap hajnalban lesz szükségem. A te dolgod, kit jelölsz ki erre a feladatra. Batu, nem hátrálhatnak meg a támadás elől. Ezt értesd meg velük. A magyar királynak azt kell hinnie, hogy el akarunk menekülni, nem állhatunk ki hatalmas seregével. Tartani kell a hidat, hogy meggyőzzük.

Batu bólintott, miközben leplezni próbálta a megkönnyebbülését. A távolban már megindultak Dzsebe tümenjei. Olyan gyorsan keltek át a keskeny hídon, ahogy csak tudtak. A harcedzett Dzsebe nem tűrt késlekedést. Batu látta a túlparton az emberek és lovak szélesedő foltját. Trombitaszó hallatszott, Batu az ajkába harapott. A magyar lovasok még közelebb kerültek.

- Ez véres lesz, Szübötej - mondta halkan. Az orlok hidegen, mérlegelőn nézte.

- Megfizetünk a veszteségeinkért. Szavamat adom. Most pedig menj és válogasd ki az embereidet. Gondoskodj róla, hogy legyen náluk fáklya, amivel megvilágíthatják naplemente után a hidat. Nem hibázhattok, Batu. Mozgalmas éjszakánk lesz.

Temüge a folyosón járkált a gyógyító szobája előtt. Elsápadt, valahányszor fojtott kiáltásokat hallott, de nem bírt visszamenni. Amikor először vágtak bele Kaszar vállába, kibuggyant valami fehér lé, de olyan rettenetesen büdös, hogy Temüge kevés híján elhányta magát. Kaszar akkor néma maradt, de összerázkódott, amikor a kés mélyebbre fúródott a hátában. Mivel a nyelvét vastagon bekenték a fekete kenőccsel, Temüge azt gondolta, hallucinál, amikor Dzsingiszt kezdte szólongatni. Csak ekkor jött ki, a ruhája ujjával fogva be az orrát és a száját.

A napfény elsötétült a folyosón, miközben járkált. Mostanában nemhogy a városban, de még a palotában sem volt nyugalom. Szolgacsoportok loholtak ide-oda, és mindenfélét cipeltek ételtől építőanyagokig. Temügének félre kellett állnia, amikor egy óriási tölgyfagerendát vittek

el mellette. Fogalma sem volt, hogy ez mire való. Ögödej halála után Sorhatani, Temüge unokaöccsének felesége szinte azonnal elkezdett készülni az ostromra. Temüge gúnyosan elvigyorodott, és egy pillanatig azt kívánta, bár visszatérne Dzsingisz, hogy egy kis észt verjen abba az asszonyba. A várost nem lehet tartani, ezt minden bolond láthatja. A legtöbb, amiben reménykedhetnek, hogy kiküldenek egy követet, aki tárgyalásokat kezd Csagatájjal. Dzsingisz egyetlen élő fia nem olyan hatalmas, hogy leperegjenek róla a szavak, mondta magában Temüge. Önként jelentkezett követnek, de Sorhatani csak mosolygott, megköszönte a javaslatot, majd elbocsátotta őt. Temüge ismét dühöngeni kezdett a gondolatra. Akkor, amikor a nemzetnek szüksége volna a szakértelmére, egy olyan nővel kell tárgyalnia, aki semmit nem ért! Folytatta a járkálást, és összerázkódott, amikor Kaszar felkiáltott, még az előbbinél is fájdalmasabban.

A városnak erős régensre van szüksége, nem Ögödej özvegyére, aki még mindig olyan kábult a gyásztól, hogy Sorhatanitól várja az irányítást. Temüge fontolgatta, hogy egy kis lendületet ad a dolognak. Hányszor állt közel ahhoz, hogy vezesse a nemzetett A szellemek korábban ellene voltak, de most úgy érezte, ismét kivetették a jóscsontokat. Érezte, hogy a város retteg. Bizonyára most jött el az ideje, hogy egy erős férfi, magának Dzsingisznek a testvére ragadja meg a gyeplőt. Az orra alatt káromkodott, amikor eszébe jutott Alhun, a rangidős tiszt. Temüge megpróbálta kipuhatolni, mit érez a Karakorumot irányító két nő iránt. Úgyszólván biztosra vette, hogy a tiszt tudja, mit akar. Alhun megrázta a fejét. Mikor Temüge óvatosan megpendítette a témát, a katona hirtelen, mondhatni neveletlenül távozott. Otthagyta a döbbenten bámuló Temügét a folyosón.

Fölrezzent gondolataiból, mert kijött a szobából a gyógyító. A vért és a fehér mocskot törölgette a kezéről. Temüge felnézett, ám a csin ember némán megrázta a fejét.

- Sajnálom. A daganatok túlságosan mélyre hatoltak, és túl sok volt belőlük. Mindenképpen kevés volt hátra a tábornoknak. Nagyon sok vért vesztett. Nem tudtam itt tartani. Temüge váratlanul feldühödött, és ökölbe szorította a kezét. - Micsodád Mit mondasz? - kérdezte. – Meghalt?

A gyógyító szomorúan nézett rá. -Tudta, hogy óriási a kockázat, nagyuram. Őszintén fájlalom.

Temüge félrelökte, és bement a szobába, ahol kevés híján öklendezni kezdett a betegség bűzétől. Ismét a szájába gyömöszölte a ruhája ujját, amikor látta, hogy Kaszar üveges tekintettel mered a mennyezetre. Csupasz melle fehérlett a forradásoktól; a csaták ezreiben kapott sebek nyomai átkúsztak a karjára, amely olyan rücskös volt tőlük, hogy szinte már nem is látszott emberi húsnak. Temügének ismét szemet szúrt, mennyire lesoványodott Kaszar, a csontok tisztán látszottak a feszes bőr alatt. Szerencsére a gyógyító a hátára fordította. Temüge nem akarta újra látni azokat a bíbor sebeket, addig nem, amíg a bűz megtöltötte a tüdejét. Öklendezve közeledett a bátyja teteméhez, de sikerült kinyújtania a kezét, hogy lecsukja a szemét, és lenyomva tartsa a szemhéjat, hogy úgy is maradjon.

- Ki fog velem törődni d - motyogta. - Én maradtam utolsónak, bátyám. Mivel érdemeltem ki ezt a sorsot? - Megdöbbenésére sírni kezdett, forró könnyek folytak az arcán.

- Kelj föl, te bolond! - mondta a tetemnek. - Kelj már föl, és szidjál, hogy nyámnyila vagyok, mert sírok! Kérlek, kelj föl! -Érezte, hogy a gyógyító az ajtóban áll. Megpördült.

- Nagyuram, akarod... - kezdte a csin.

- Mars ki! - ordította Temüge. - Ez nem a te dolgod!

A gyógyító eltűnt az ajtóból, amelyet halkan becsukott maga mögött. Temüge visszafordult az ágyon fekvő alakhoz. Már a szag sem zavarta.

- Én vagyok az utolsó, Kaszar. Behter, Temüdzsin, Kacsun és Temülün, most pedig te. Mind elmentetek. Senkim sem maradt.

- A gondolattól ismét megeredtek a könnyei, és lerogyott egy székre. - Egyedül vagyok egy városban, amely arra vár, hogy elpusztítsák - suttogta.

Felvillant a szeme a keserű haragtól. O jogosult az uralomra a testvére után, nem holmi elfajzott fiú, aki csak keserűségére volt az apjának! Ha lenne egy hűséges tümenje, Csagatáj nem jutna be élve Karakorumba. Csagatáj elégeti a karakorumi könyvtár minden könyvét, és meg se fordul a fejében, micsoda kincsek vannak köztük. Temüge magába fojtotta a keserűségét, és töprengeni kezdett, mérlegelte a lehetőségeket. Sorhatani nem érti, mi forog itt kockán. Talán tartani lehet a várost, ha olyan férfi kezében lenne, aki tisztában van Karakorum értékével, nem pedig egy nőében, aki csak örökölte a hatalmat, és nem a tehetségével érdemelte ki. Szübötej hamarosan meghallja a hírt, ő pedig megveti Csagatájt. Az egész had viharként indul keletre, hogy megvédje a fővárost. Összeszedte a gondolatait, azt mérlegelte, hogyan döntsön, mit válasszon. Ha a város megmarad, Güjük hálás lesz érte.

Úgy érezte, hogy az egész élete felkészülés volt erre a döntésre. Családja nincsen többé. Nélkülük valami különös szabadságot érzett. Most, hogy az utolsó tanúk is távoztak, az ő elfeledett régi botlásainak híre-hamva sincsen immár.

Lehetnek, akiket bőszít Sorhatani uralma. Jao Su biztosan közéjük tartozik, és Temüge úgy gondolta, hogy a kancellár ismer másokat is. Meg lehet csinálni, mielőtt Csagatáj megérkezik. A hatalom olykor a késszúrás gyorsaságával cserél gazdát. Temüge fölállt, és még egyszer utoljára lenézett Kaszar tetemére.

- El fogja égetni a könyveket, bátyám. Miért hagynám? Ott voltam a kezdetnél, amikor mindig csak egy hajszálnyira járt tőlünk a halál. ígérem, most nem fogok félni, amikor a szellemed figyel engem. A hatalomra születtem, bátyám. így kellett volna lennie, nem pedig úgy, ahogy lett. Én vagyok az utolsó, Kaszar. Most jött el az én időm.

Béla király figyelte a táborverést, amely az ő sátrával kezdődött. Pompás darab volt, olajozott gerendaváz, vastag vászon, amely nem engedte át a szelet. Már érezte a vacsora illatát, amelyet szolgái főztek. Nagyon büszke volt rá, hogy mindennek ő a középpontja. Hadseregének nem volt szüksége a nomád kunokra, hogy minden nap visszább szorítsa a mongolokat. Nem kell ide más, csak jó magyar acél, és bátorság! Kacagtató gondolat, hogy úgy terelte a mongol pásztorokat, ahogy azok szokták a nyájaikat. Kár, hogy nem szorította meg őket keményebben a Sajónál, de hát annyira hanyatt-homlok menekültek, alig lassította le őket a híd, amelyen átözönlöttek. Látta a túlparton az ellenség furcsa, kör alakú sátrait. Odaát nyoma sem volt annak a rendnek és nyugodt hatékonyságnak, amelyet maga körül látott. Előre élvezte a folytatódó üldözést. Királyok vére folyt az ereiben, és úgy érezte, ősei azt követelik, hogy a támadókat megtörten, vérben úszva űzzék vissza a hegyekbe, ahonnan jöttek.

Megfordult, és látta, hogy Von Thüringen egyik lovagja közeledik felé. A teutonoknál ritkaságszámba mentek az angolok, ám Henry of Braybrooke olyan híres harcos volt, hogy megérdemelte a helyét köztük.

- Sir Henry! - köszöntötte Béla király.

A lovag lassan leszállt a lováról, és meghajolt. Franciául szólalt meg, azon a nyelven, amelyet mindketten folyékonyan beszéltek.

- Felség, megpróbálják tartani a hidat velünk szemben. Nyolcszázan, talán ezren vannak, és a lovaikat visszaküldték a többihez.

- Nem szeretnék, ha átjutnánk, nemde, Sir Henry? - nevetett jóízűen Béla. - Napok óta a sarkukban vagyunk, jobban szeretnék, ha hagynánk őket nyugodtan visszavonulni.

- Ahogy mondja felséged. Ám száz mérföldön, vagy annál is nagyobb távolságon belül ez az egyetlen híd. Ma éjjel vagy reggel ki kell vetnünk őket onnan. Béla töprengett egy darabig. Nagyon jó hangulatban volt.

-Amikor kisfiú voltam Sir Henry, kagylókat gyűjtöttem a Balaton partján a kövekről.

Rátapadtak a kövekre, de én a kis késemmel lefeszegettem őket, és már mentek is a fazékba! Ugye érted, Sir Henry?

Jót nevetett a saját tréfáján, de a lovag csak egy kicsit összevonta a szemöldökét, és várta a parancsot. A király sóhajtott. Még egy ilyen flegmatikus harcostársat! Kevés humorérzék szorult a lovagokba, nagyon savanyúan értelmezik a kereszténységet. Megcsapta őket a disznópecsenye illata. Béla király várakozón összecsapta a kezét. Döntött.

- Küldj íjászokat, Sir Henry. Hadd mulassanak, rendezzenek egy kis céllövészetet napnyugta előtt. Csapjanak le rájuk keményen, és kergessék vissza őket a folyón túlra. Elég világos voltamé

A lovag ismét meghajolt. Sir Henry of Braybrooke-nak volt egy kelés a lábszárán, amelyet föl kellett vágni, és sebes lába szinte belerothadt már a kötéseibe, akármilyen írral, vagy borogatással próbálkozott. Híg leves lesz a vacsorája szikkadt kenyérrel, és talán egy kevés karcos bor, hogy a kenyér lemenjen száraz torkán. Kényelmetlen merevséggel, óvatosan szállt lóra. Nem élvezte a mészárlást, noha az istentelen mongolok megérdemelték, hogy letöröljék őket a föld színéről. Ennek ellenére teljesíti a király parancsát, mert lovagként engedelmességet fogadott.

Henry of Baybrooke továbbította a királyi parancsot az íjászoknak, akik négyezren voltak egy magyar herceg parancsnoksága alatt, akit az angol nem kedvelt, és nem is tisztelt. Csak annyi ideig maradt, hogy lássa, amint a csapat elindul a híd felé, aztán korgó gyomorral csatlakozott a többiekhez, hogy magához vegye a levesből és kenyérből áll vacsorát.

Csagatáj kinézett a ragyogó napfénybe. Jobb kezében egy sárgás pergament tartott, amely több mint ezer mérföldet utazott a postaállomásokon. Foltos és piszkos volt a vándorlástól, ám a rá írott, rövid sorok megdobogtatták Csagatáj szívét. A futár, aki átadta, még mindig fél térdre ereszkedve várakozott, mert Csagatáj abban a pillanatban megfeledkezett róla, ahogy olvasni kezdett. A sietve lefirkantott csin írásjelek azt a hírt hozták, amelyet évek óta várt, és ugyanakkor rettegett tőle. Ögödej meghalt végre.

Ez mindent megváltoztatott. Csagatáj lett Dzsingisz kán utolsó élő fia, a nemzet megteremtőjének utolsó közvetlen leszármazottja, a kánok kánja. Szinte hallotta az öreg hangját, miközben végiggondolta teendőit. Most könyörtelennek kell lennie, hogy megragadja a hatalmat, amelyet valaha neki ígértek, amelyre joga van. Könnyek szöktek a szemébe, részben azért, mert eszébe jutott ifjúsága. Végre olyan ember lehet, amilyennek az apja szerette volna látni. Öntudatlanul összegyűrte a sárga pergament.

Szübötej ellene lesz, vagy legalábbis Güjüköt támogatja. Az orlok sosem tartozott Csagatáj táborába. Feltűnés nélkül meg kell gyilkoltatni, nincs más módja. Csagatáj bólintott. Ez az egyszerű döntés új ösvényeket nyitott meg az eljövendő napokba. Ott állt a karakorumi palotában Ögödejjel és Szübötejjel. Hallotta, ahogy öccse Szübötej hűségéről beszél, de Csagatáj tudta, hogy sosem bízhat meg az orlokban. Egyszerűen túl sok minden történt közöttük, és amúgy is a halál ígéretét látta a fővezér kemény tekintetében.

Karakorum a kulcs, az biztos. A történelemben nincs örökletes hatalom, legalábbis a mongol nemzetnél nincsen. A kánt mindig azok közül választották, akik a legalkalmasabbak voltak a vezetésre. Hogy Güjük a kán legidősebb fia, apjának kedvence, az ugyanúgy nem számít, mint ahogy az sem számított, hogy nem Ögödej volt a legidősebb fivér. A nemzet nem ismer kedvenceket. Elfogadnak bárkit, aki elfoglalja a várost. Bárkit követnek, akinek elég ereje van ahhoz, hogy elfoglalja Karakorumot. Csagatáj mosolygott. Sok fia van, hogy megtöltse azokat a szobákat, fiák, akik tovább viszik Dzsingisz erejét az idők végezetéig. Káprázatos látomásban merült föl előtte egy birodalom képe, amely a keleti Korjótól a nyugati nemzetekig ér, és egyetlen erős kéz kormányozza. A csineknek sosem voltak ilyen merész álmaik, de a világ hatalmas, és arra csábítja, hogy az egészen ő, Csagatáj uralkodjon.

Lépteket hallott a háta mögött. Szolgája, Szuntaj lépett be a szobába. Ez egyszer Csagatájnak volt híre a mesterkém számára. Elmosolyodott, amikor látta, hogy a csúf arc kivörösödik, mintha Szuntaj futott volna.

- Itt az idő, Szuntaj! - mondta Csagatáj, és a szemében könnyek ragyogtak. - A kán elhunyt, és össze kell gyűjtenem a tümenjeimet. Szolgája a térdelő lovas futárra sandított. Pillanatnyi gondolkodás után mellé térdelt, és lehajtotta a fejét. - Parancsodra, kán uram!

Harmincegyedik fejezet

Güjük egy lándzsát egyensúlyozva, a nyeregben előredőlve vágtatott egy erdei ösvényen. Maga előtt látta egy szerb lovas hátát, aki a nyakát és a testi épségét kockáztatva száguldott a csapáson. Güjük jobb karja égett a lándzsa súlyától. Vágta közben felállt a nyeregben, hogy a combizmok elnyeljék a zökkenéseket. Napokkal ezelőtt lezajlott a csata, de ő és Möngke még mindig üldözték a tümenjeikkel a menekülő ellenséget, és nem kímélték a lovaikat, mert minél több embert meg akartak ölni, hogy a megmaradó kevesek ne támogathassák a magyar királyt. Igaza volt Szübötejnek, amikor Güjüköt délre küldte, itt nagyon sok falu válaszolhatott volna Béla hívására. Most már nem tehetik, miután fű nem nő Güjük nyomán.

Elkáromkodta magát, mert távoli kürtszót hallott. Már olyan közel járt a szerbhez, hogy látta a megrettent arcát, valahányszor hátranézett, de egy tábornoknak komolyan kell venni a kötelességeit. Levette a szárat a fa nyeregszarvról, amelyre akasztotta, és bal kézzel gyengéden meghúzta. Gőzölgő lova megállt a tisztáson, ő pedig nézte, ahogy a rémült szerb eltűnik a fák között. Güjük ironikusan tisztelgett lándzsájával, aztán feldobta a levegőbe, a közepénél fogva elkapta, és visszaigazította a lábszára melletti hüvelybe. A kürt másodszor is rivalgott. Aztán harmadszor. Güjük elkomorodott. Mit találhatott Möngke, ami ilyen sürgős?

Miközben visszafelé lovagolt, emberei sorra bukkantak elő a zöld félhomályból. Egymásnak kurjongattak, és eldicsekedtek győzelmeikkel. Güjük látta, hogy az egyik egy marék aranyláncot lobogtat, és elmosolyodott. Felvidította harcosainak egyszerű öröme.

Amikor Szübötej kiadta parancsait, Güjük aggódott, hogy ez egyfajta büntetés. Mert azt tisztán lehetett látni, hogy Szübötej eltávolítja Batu legbizalmasabb barátait. A déli út nem sok dicsőséget ígért. Ám ha a kürtölés azt jelzi, hogy vissza kell térnie Szübötejhez, akkor örömmel fog visszagondolni ezekre a hetekre. Ő és Möngke jól összedolgoztak, megtanultak bízni egymásban. Ilyen rövid idő is elég volt, hogy sokkal jobban tisztelje Möngkét. Fáradhatatlan és hozzáértő, még ha hiányoznak is belőle a Batura jellemző lángeszű felvillanások. Mindig ott van, ahol kell. Eszébe jutott, mekkora megkönnyebbülés volt pár napja, amikor Möngke szétszórt egy szerb erőt, amelyik a hegyek között rajtaütött két minghaanján.

Az erdő szélén sziklák meredtek ki a földből. Güjük óvatosan haladt az egyenetlen, füves terepen. Máris látta, hogy Möngke tümenjei összeálltak, és az ő emberei is szállingóztak mindenfelől, hogy fölvegyék a szokásos alakzatot. Megsarkantyúzta a lovát és keresztülvágtatott a mezőn.

Már messziről hallotta a csengettyűk hangját, ami azt jelentette, hogy postafutár érkezett. Vadul verő szívvel várta a híreket. Az ember túl könnyen elszigetelődik a főseregtől, mintha az ő csatáiból és portyáiból állna az egész világ. Lovaglás közben nyugalmat kényszerített magára. Szübötej hívja vissza őket, hogy megindítsák a Nyugat ellen a végső támadást. Ég Atya bizonyára megáldotta vállalkozásukat. Sose bánta meg, hogy ilyen messzire eljött az otthoni pusztaságból. Fiatal volt, de el tudta képzelni a jövőt, amikor majd különleges szálak kötik össze a nagy portya résztvevőit. Ó máris érezte a testvériséget, amely a közös veszélyből fakad. Akármi volt is Szübötej szándéka, a portya összekovácsolta az őt követő tábornokokat.

Möngkéhez érve látta, hogy barátja arca vörös a dühtől. Néma kérdéssel felvonta a szemöldökét. Möngke csak vállat vont. - Azt mondja, csakis veled akar beszélni - mondta mereven.

Güjük meglepetten nézett a fiatal futárra. Mocskos volt az úttól, de hát ez természetes. A selyemzubbonyán nagy foltokban ütött át az izzadtság. Nem viselt páncélt, csak egy bőrtasak volt a hátán, éppen azt igyekezett levenni.

- Utasításom szerint az üzenetet egyenesen Güjük kezébe kell adnom, nagyuram. Senkit nem akartam megsérteni. - Az utóbbi megjegyzés Möngkének szólt, aki fenyegetően nézett rá.

- Orlok Szübötejnek bizonyára megvan erre az oka - mondta Güjük. Átvette a táskát, kibontotta.

A fáradt lovast feszélyezni látszott a főtisztek jelenléte, mégis megrázta a fejét.

- Nagyuram, nem találkoztam orlok Szübötejjel. Ez az üzenet közvetlenül Karakorumból érkezett.

Güjük, aki éppen előhúzta volna az egyetlen összehajtogatott pergamenlapot, megdermedt mozdulat közben. A körülötte levők látták, hogy elsápad, ahogy a pecsétet megvizsgálja. Gyorsan feltörte a viaszt, és széthajtotta az üzenetet, amely csaknem ötezer mérföldet utazott, hogy ő átvehesse.

Olvasás közben az ajkát harapdálta, a szeme újra és újra visszavándorolt a szöveg elejére, igyekezett felfogni, amit lát. Möngke nem bírta a feszült csöndet.

- Mi az, Güjük? - kérdezte.

Güjük a fejét rázta.

- Meghalt az apám - felelte kábultan. - A kán halott.

Möngke még egy pillanatig némán ült a lován, aztán leugrott róla, és lehajtott fejjel a fűre térdelt. A körülötte levők követték a példáját, a hír szájról szájra szállt, végül mindkét tümen térdelt. Güjük összezavarodva nézett el a fejek fölött, még mindig képtelen volt felfogni a történteket.

- Állj föl, tábornok! - kérte. - Ezt nem fogom elfelejteni, de most haza kell térnem. Vissza kell mennem Karakorumba.

Möngke fölállt, semmilyen érzelem nem látszott rajta. Mielőtt Güjük megakadályozhatta volna, odaszorította homlokát unokatestvére kengyelben nyugvó csizmájához.

- Hadd esküdjek föl rád! - mondta. - Tisztelj meg ezzel!

Güjük rábámult erre a férfira, aki vad büszkeséggel tekintett föl rá.

- Rendben van, tábornok - felelte halkan.

- A kán halott. Sót, tejet, lovakat, jurtákat és vért ajánlok föl neked - válaszolta Möngke. - Követlek, kán uram. Szavamat adom rá, és az én szavam vas.

Güjük kissé megborzongott, amikor az eskü szavai végigfutottak a körülötte térdelő tömegen. Nagy csend volt. Güjük elnézett fölöttük, túl a szemhatáron egy városba, amelyet csak ő látott.

- Ez megvolt, nagyuram - mondta Möngke. - Egyedül neked tartozunk engedelmességgel. - Egy ugrással nyeregbe szökkent, és parancsokat kezdett osztogatni a legközelebbi minghaan tiszteknek.

Güjük még mindig úgy tartotta a sárga pergament, mintha attól félne, hogy meggyullad. Hallotta, amint Möngke parancsot ad a tümeneknek, hogy induljanak észak felé, csatlakozzanak Szübötejhez.

- Nem, tábornok. Még ma este indulnom kell - mondta Güjük. A szeme üveges volt, a bőre viaszosnak tűnt a napfényben. Alig vette észre, hogy Möngke melléje irányítja a lovát, és nem érezte a szorítást, amikor Möngke kinyújtotta a kezét, és megfogta a vállát.

- Most szükséged lesz a többi tümenre is barátom - mondta Möngke. - Valamennyire.

Szübötej a sötétben kuporgott. Hallotta a közelből a Sajó csobogását. Az éjszakai levegőt megtöltötte az emberek és a lovak nedves ruhából, fűszeres birkahúsból, trágyából kevert szaga. Sötét kedvében volt, mert végig kellett néznie, ahogy egy teljes ming-haant lassan vágnak darabokra, miközben az ő parancsára igyekeznek tartani a hidat. Teljesítették a feladatot, így anélkül szállt le az éjszaka, hogy a magyar csapatok átjutottak volna. Béla király csak ezer nehézlovast juttathatott át hídfőállásba a reggeli induláshoz. Ezek egy szemhunyást sem alhattak, amikor köröskörül égtek a mongol tábortüzek. Az áldozat nem volt hiábavaló, gondolta Szübötej. Béla király kénytelen reggelig várni mielőtt átjutna a hídon és folytatná a

mongol sereg kitartó üldözését.

Fáradtan ropogtatta a nyakát, ellazította megviselt ízületeit. Embereit nem kellett beszéddel, vagy friss parancsokkal bíztatni. Ok is végignézték a minghaan utolsó harcát, hallották a fájdalmas üvöltést, látták, amikor a haldoklók csobbanva beleesnek a folyóba. Magas volt a víz a gyors folyású Sajóban, a páncélos emberek gyorsan elmerültek, nem tudtak a felszínen maradni.

Félhold világított a magasban. A folyó ezüst kötélként ragyogott, csak ott sötétedett be, ahol a tümenek átcsobogtak a sekély gázlón. Ez volt Szübötej tervének kulcsa, a gázló, amelyet akkor találtak a felderítők, amikor először ereszkedtek le a hegyekből.

Béla csak olyat látott, ami megerősítette a hitében, hogy a mongolok menekülnek. Ahogy a hidat tartották, az jelezte, mennyire fontos nekik. Azóta Szübötej kihasználta a sötét órákat, amikor á hold feljött az égre, a folyóparti füves síkság fölött. Hazárdjáték volt ez, kockázat, de éppúgy belefáradt a futásba, mint emberei.

Csak rongyos gyalogosai tartották a folyópartot. Ezernyi tűz körül ültek a holdfényben, egyiktől a másikig mentek, mintha hatalmas tábort alkotnának. Szübötej közben elvitte a tümeneket három mérfölddel északabbra. A lovakat gyalog vezették át a gázlón, hogy az ellenség ne lássa, és ne hallja őket. Egyetlen tüment sem hagytak tartalékban. Ha a terv kudarcot vall, a magyar király hajnalban áttör a hídon, és elpusztítja a rongyos gyalogosokat.

Szübötej suttogva parancsot adott, hogy siessenek. Órákig tartott, hogy ennyi ember átkeljen, különösen, mivel igyekeztek csöndben csinálni. A fővezér ismételten a holdra pillantott, figyelte a haladását, számolgatta, mennyi idejük maradt hajnalig. Béla király serege hatalmas volt. Szübötejnek egy teljes napra lesz szüksége, hogy a veszteségeiért alapos bosszút álljon.

A tümenek összegyűltek a túlsó parton. A lovak horkantottak és nyihogtak egymásra, a harcosok befogták piszkos kezükkel az állatok orrlikait, hogy letompítsák a hangokat. Az emberek suttogva beszélgettek, halkan nevetgéltek a sötétben, előre élvezték az őket üldöző hadsereg megdöbbenését. Öt napon át futottak. Végre itt az idő, hogy megálljának és visszaüssenek.

Szübötej láthatta a félhomályban, hogy Batu vigyorogva üget hozzá parancsokért. Ő megőrizte a szigorúságát.

- Batu, a te tümened az előőrsöt támadja meg a saját táborában, ott, ahol a királyuk pihen. Csapj le rájuk álmukban, és pusztítsd el mindet. Ha eléred a homokzsákból épített falat, döntsd le.

Olyan halkan közeledj, ahogy csak tudsz, aztán hagyd, hogy a nyilak és a kardok kiáltsanak helyettetek.

- Parancsodra, orlok - felelte Batu. Ez egyszer nem volt gúny a hangjában.

- Én Dzsebe és Csulgetej tümenjeivel megyek, és ugyanakkor csapunk le a hátvédre. Biztosra veszik, hol vagyunk, és nem számítanak éjszakai támadásra. A falaik nemcsak használhatatlanok, még annál is rosszabbak, mivel azokon belül biztonságban érzik magukat. Azt akarom, hogy pánikba essenek, Batu. Minden attól függ, hogy milyen gyorsan rohanjuk le őket. Ne felejtsd el, még mindig létszámfölényben vannak. Ha jól vezetik őket, képesek lesznek átcsoportosítani erőiket új alakzatba. Az utolsó emberig kell harcolnunk, és a veszteségek nagyok lesznek. Ne pocsékold el a hadseregem, Batu. Megértetted?

- Úgy fogok bánni velük, mintha a saját fiaim lennének - ígérte komoly hangon Batu.

Szübötej horkantott. -Akkor indulj. Nemsokára hajnalodik, és a helyeden kell lenned.

Figyelte, ahogy Batu némán eltűnik a sötétben. Nem volt kürtjel, sem nakkara dobszó, mivel az ellenség közel volt, és nem sejtett semmit. Batu tümenje simán fölvette a támadó alakzatot, és ügetni kezdett a magyar tábor felé. A mongol szekerek, jurták és sebesültek a

gyalogosok mögött maradtak, hogy ott védjék meg magukat. A tümeneket semmi nem akadályozta, gyorsan haladhattak és keményen lecsaphattak, ahogy a legjobban szerették.

Szübötej bólintott. Messzebbre kellett lovagolnia, mint Batunak, sürgette az idő. Gyorsan lóra szállt, és érezte, hogy a szíve erősebben dobog. Egyike volt a ritka alkalmaknak, amikor izgult, noha az arcán semmi nem látszott, miközben a két maradék tüment nyugat felé vezette.

Béla királyt valamilyen robaj ébresztette föl álmából. Verejtékben úszott, és a rossz álom utolsó foszlányait dörgölte ki a szeméből, miközben fölállt. Összemosódó gondolatait megszakította a csatazaj meg a sikoltozás. Rádöbbent, hogy igazi hangokat hall. Hirtelen rémülettel dugta ki a fejét a parancsnoki sátorból. Még sötét volt, de látta, hogy Conrad von Thüringen már teljes páncélzatban ül a lován. A német lovagok nagymestere nem látta meg Bélát, amikor elügetett mellette parancsokat ordítva, amelyeket Béla nem értett a hangzavarban. Emberek futottak minden irányba, és kint, a homokzsákok mögött harci kürtök rivalltak. Szárazon nyelt egyet, amikor felismerte a távoli robajt, amely minden pillanattal hangosabb és felismerhetőbb lett.

Átkozódva tért vissza a sátorba, és a ruháját igyekezett kitapogatni a sötétben. A szolgái sehol sem voltak. Elesett egy székben, és a fájdalomtól sziszegve egyenesedett föl. Levette vastag nadrágját a felborult szék támlájáról, és magára rántotta. Mindez értékes percekbe került. Felkapta a rangjához illő hímzett mentét, és kirontott az éjszakába. Odahozták a lovát, és ő felszállt. Szüksége volt erre a magasságra, hogy lásson valamit.

Most kezdett hajnalodni. Keleten szürkült az ég, és Béla döbbent rémülettel látta, hogy táborában a legteljesebb fejetlenség uralkodik. A homokzsák falat ledöntötték, Használhatatlanokká lettek. A saját emberei zúdultak befelé a résen, a vad lovasok hajtották őket maguk előtt, kintről nyilak ritkították soraikat. Hallotta, hogy von Thüringen parancsokat bömböl lovagjainak miközben igyekeztek megerősíteni a védelmet. Kétségbeesett remény lobbant föl benne.

Újrakezdődött a dobok dübörgése. A király megfordította a csataménjét. A mongolok valahogy mögéje kerültek. Hogy kelhettek át a folyón? Nem hitt a szemének, mégis egyre hangosabban szóltak a dobok!

Béla hűdötten nyargalt át a táboron, inkább mozgott, mint hogy egy helyben álljon, noha az agya üres volt. A magyarok két helyen szakították át a tulajdon táboruk határát, és nyomakodtak befelé a biztonságosnak hitt területre. A király fel sem tudta fogni, milyen veszteségeket szenvedhettek el, ha így kell menekülniük.

A rések a szeme láttára szélesedtek, és egyre többen zúdultak be rajtuk. Mögöttük a mongolok tovább mészárolták nyíllal és lándzsákkal az összezavarodott embereket. Megszámlálhatatlanul sokan látszottak lenni az erősödő fényben. Lehetséges, hogy mindeddig el tudtak rejteni egy hadsereget?

A király igyekezett megőrizni a nyugalmát, holott körülötte egyre nagyobb lett a zűrzavar. Tudta, hogy vissza kellene verni a mongolokat a táborból, helyre kellene állítania a rendet, fel kellene sorakoztatni a falakon belül az embereket. Utána képes lenne felmérni a veszteségeket, talán még ellentámadásba is lendülhetne. Parancsot ordított a hírnököknek, akik szétrohantak a kavargó lovasok között, és üvöltve ismételték a parancsot:

- Újjáépíteni a falakat! Tartani a falakat!

Ha ezt meg tudják tenni, akkor még megmenekülhetnek a katasztrófától. A tisztjei rendet csinálnak a zűrzavarban, ő pedig visszaveri a tümeneket.

Josef Landau lovagjai meghallották a parancsot. Alakzatba álltak, és egyetlen tömegben vágtattak visszafelé. Addigra mongolok voltak a falaknál, és nyílvesszők süvítettek a levegőben. Ekkora tolongásnál nem is kellett célozni. Béla alig hitt a szemének: a lovagok úgy küzdöttek, mint a megszállottak, tudták, hogy a fal az egyetlen menedékük. Von Thüringen

száz páncélos lovagot vezetett, a hatalmas vezért könnyű volt felismerni szakálláról és pallosáról.

A lovagok ekkor mutatták meg, mit érnek, Landau és von Thüringen szétzúzták a mongolokat, akik be mertek törni a táborba, hajtották őket a falakon tátongó, széles nyílások felé. Erényes haraggal küzdöttek, és a mongoloknak most nem volt helyük, hogy beléjük kapjanak, aztán elmeneküljenek. Béla a torkában dobogó szívvel nézte, ahogy a német lovagok elzárják az egyik rést a paripáikkal, magasra emelt pajzzsal védekezve a még mindig zuhogó nyilak ellen. Landaut eltalálta valami. Béla látta, ahogy a lovag feje lekókad. A lova ledobta, és elvágtatott. Landau egy darabig még küzdött, csapkodott a karjával, aztán a sárba zuhant, csaknem pontosan Béla lába elé. Vér csurgott a nyakvértje alól, bár Béla nem látott rajta sérülést. Landau a páncélja csapdájában fuldokolva halt lassú halált, miközben bele-belerúgtak vagy átgázoltak rajta a körülötte futkosó harcosok.

A nyergükből kivetett emberek izzadva vonszolták a homokzsákokat, s olyan gyorsan építették újjá a falakat, ahogy csak tudták. A mongolok ismét támadásba lendültek: lovaikat a fal felé irányították, és átugrattak rajta, de nyomban felborultak. Ezeket a betolakodókat egyenként ölték meg ugyanazok az íjászok, akik a hidat támadták meg az este. Béla egyenletesebben kezdett lélegezni, ahogy csökkent az azonnali pusztulás veszélye. A falat helyreállították, ellenségei odakint üvöltöttek. Súlyos veszteséget szenvedtek, noha nem is hasonlíthatót az övéhez. Megköszönte Istennek, hogy elég nagy tábort épített, amely menedéket nyújtott embereinek.

Ránézett az elpusztult lovak és katonák nyílvesszőkkel borított tetemeire. A nap magasan állt, és a király nem tudta elhinni, hogy ilyen sok idő telt el az első roham óta.

Lóháton ülve jól látta, hogy a mongolok még mindig a fal körül ólálkodnak. Csak egyetlen kapu volt rajta: íjászokat küldött oda, hogy megakadályozzon egy újabb támadást. Látta, hogy von Thüringen oszlopba állítja a lovagokat, akik lecsapták az arcvédőjüket, és előkészítették lándzsáikat. Von Thüringen elbődült, a kaput kinyitották. Csaknem hatszázan kapták sarkantyúba a lovukat, és kiviharzottak. Béla úgy vélte, sose látja őket többé.

Volt annyi esze, hogy minden falra íjászokat küldött teli tegezzel. Körülötte íjak pattantak, és a király gyorsabban lélegzett, amikor meghallotta kintről a torokhangú ordítást. A teuton lovagok elemükben voltak, súlyukat és gyorsaságukat kihasználva keresztülvágtak a mongol lovasokon, és lekaszabolták az üvöltő-sikoltozó támadókat a homokzsák falakon kívül. Béla alig bírt uralkodni a félelmén. A táborban hemzsegtek az emberek és a lovak, ám hadának nagy részét alvás közben leméspringerolták.

Egy örökkévalóságnak tűnt, amíg Von Thüringen visszaért a kapuhoz. A lovagok ragyogó oszlopából alig nyolcvanan, talán százan maradtak. A visszatértek véreztek, sokan dülöngéltek a nyeregben, nyilak meredeztek behorpadt páncéljukból. A magyar lovasok megilletődve nézték a teutonokat, és sokan leugrottak a hátasukról, hogy segítsenek leszállni nekik a nyeregből. Von Thüringen szakálla rozsdaszínű volt az alvadt vértől, és úgy festett, mint valami sötét isten. Kék szemét dühösen villogtatta a magyar királyra.

Bélának útmutatás kellett, és úgy viszonozta a pillantást, ahogy a gyámoltalan szarvas néz az oroszlánra. Conrad von Thüringen keresztüllovagolt a háborgó embertömegen, és az arca ugyanolyan komor volt, mint a királyé.

Batu lihegve vágtatott Szübötejhez. Az orlok a lova mellett állva, egy dombtetőről ellenőrizte, hogy a csata úgy zajlik-e, ahogy megparancsolta. Batu azt várta, hogy dühös lesz azért, ahogy a támadást végrehajtotta, de Szübötej mosolygott, amikor meglátta. Batu letörölt a

nyakáról egy sárcsomót, és bizonytalanul viszonozta a mosolyt.

- Ezek a lovagok ugyancsak kemény legények - mondta Batu.

Szübötej bólintott. Látta, hogyan verte vissza embereit a szakállas óriás. A mongol harcosok túl közel mentek, nem tudtak manőverezni, amikor a lovagok kirontottak. A hirtelen támadás ijesztően fegyelmezett és vad volt. A lovagok fáradhatatlanul aprították a mongolokat, és ha valakit leterítettek a nyilak, azonnal bezárták a rést. Minden elesett lovag két-három harcost vitt magával.

- Most már nincsenek sokan - felelete Szübötej, bár a roham megingatta magabiztosságát. Nem hagyta figyelmen kívül a fenyegetést, amelyet a lovagok jelentettek, de talán alábecsülte, milyen erősek lehetnek a megfelelő helyen és időben. Ez a szakállas őrült megtalálta a pillanatot, éppen akkor csapott le a tümenjére, amikor az vonított a diadaltól. Ennek ellenére kevés lovag tért vissza. Amikor nyilak kezdtek zuhogni a falakról, az orlok parancsot adott, hogy harcosai húzódjanak lőtávolon kívülre. Ők is viszonozták a nyílzáport, de nagyobb volt a veszteségük, mert Béla íjászai egy szilárd homokzsák fal mögül lőhettek. Szübötej egy pillanatig mérlegelte, ne rohamozza-e meg újból a falat, de túl sokba került volna. Végül is ezek beszorultak a falaik mögé, amelyek gyengébbek voltak minden csin erődnél. Nem hitte, hogy ennyi embernek elég ivóvize lehessen.

Az orlok végigtekintett a síkság hullahegyein, melyekben haldoklókat is látott. A támadás szétzúzta a magyar hadsereget, és megtörte túlzott magabiztosságukat. Szübötej örült, de most az ajkát harapdálva töprengett, hogy miként fejezze be a munkát.

- Mennyi ideig tudják tartani magukat? - kérdezte Batu hirtelen. Ez a kérdés annyira összhangban volt a fővezér gondolataival, hogy Szübötej meglepetten nézett rá.

- Néhány napig, amíg el nem fogy a vizük, nem tovább - mondta. - De nem várnak addig. A kérdés az, hány emberük és lovuk, hány nyiluk és lándzsájuk maradt. És hogy hányán vannak ezek az átkozott lovagok.

Nehéz volt megbízható becslést készíteni. A mezőt holttetemek borították, ám Szübötej nem tudhatta, hányán maradtak életben, és érték el a királyukat. Egy pillanatra behunyta a szemét, és úgy képzelte maga elé a vidéket, mintha fölötte repülne. Rongyos gyalogosai még mindig a folyó túlpartján vannak, és bizonyára fenyegetően méregetik azt a kis csapatot, amely elfoglalta a hidat. A király tábora Szübötej és a folyó között terült el. Csapdába estek, amelyből nem szabadulhatnak.

Batu ismét az ő gondolatait visszhangozta.

- Hadd küldjék egy futárt, hogy áthozza a folyón a gyalogosokat - mondta.

Szübötej oda se figyelt. Még nem tudta, hány mongol harcosát ölték meg, vagy sebesítették meg ma délelőtt. Ha a király akár csak a fél hadát megmentette, akkor elég ereje maradt ahhoz, hogy egyenlő feltételek mellett kezdjen csatát, olyan küzdelmet, amelyet Szübötej csak akkor nyerhet meg, ha nem kíméli a tümenjeit. A nagy portyára elhozott, értékes hadsereg létszáma egyre csökkent, akár vereséget is szenvedhet egy azonos erejű és elszántságú ellenségtől. Ez nem fog menni. Dühösen gondolkodott, kinyitotta a szemét, mereven nézte a tábor környékét. Lassan elmosolyodott, és Batu ez alkalommal nem találta ki a gondolatát.

- Mi az, orlok? Küldjék futárt a gázlón át?

- Igen. Mondd meg nekik, hogy vágják le a király embereit a híd másik végén. Vissza kell foglalnunk azt a hidat Batu, Nem akarom, hogy a király vizet hozathasson a folyóról.

Szübötej dobbantott csizmás lábával.

- Amikor ez megvan, még egy mérfölddel visszavonom a tümenjeimet. A szomjúság dönt helyettük.

Batu zavartan nézett. Szübötej vicsorgott, bár lehet, hogy vigyornak szánta.

Harminckettedik fejezet

Temüge izzadt, pedig hideg volt a palota udvarán. Érezte a ruhája alá rejtett, hosszú kés keménységét. Ma délelőtt nem motozták meg a megbeszélésre összehívott embereket, bár ő jól eldugta a kést, noha így meg az ágyékát horzsolta, és örökké fészkelődnie kellett miatta.

A távolból kalapálás hallatszott. Mostanában örökké kalapáltak. Éjjel-nappal erősítették Karakorumot, és ez így is lesz, amíg Csagatáj zászlói föl nem bukkannak a láthatáron. Ha Sorhatani és Töregene tartani tudja a várost Güjük visszatéréséig, akkor minden asszonynál jobban fogják magasztalni őket. Emberöltőkön át emlegetik majd, hogyan emeltek védőfalat a városnak a háború ellen. Temügét, a kán könyvtárosát pedig elfelejtik.

Fagyosan nézte Sorhatanit, ahogy az összegyűltekhez beszél. Alhun, a kán testőrségének rangidős tisztje is ott volt. Temüge érezte, hogy Alhun furcsán néz rá, de nem érdekelte. Mélyen beszívta a hideg levegőt, gondolkodott, tervezett, döntött. Bátyja, Dzsingisz, egyszer besétált egy kán jurtájába, és átvágta a torkát. Ezt nem élhette volna túl, de ő lecsillapította a törzset szavakkal és fenyegetésekkel. Azok pedig megálltak és meghallgatták. Temüge tűzbe borult a gondolattól, hogy az udvaron tartózkodó férfiak és nők is megállnak, és meghallgatják őt.

A ruha alá rejtett kés markolatát babrálta. Nincs végzet, semmi sincs azon kívül, amit megkaparinthatunk és megtarthatunk. Tanúja volt a nemzet véres születésének. Akár felfogják, akár nem, ezek itt mind neki köszönhetik a városukat, az életüket, mindenüket. Ha nincsen Dzsingisz, a férfiak és az asszonyok ebben a hideg udvarban most piszkos kecskepásztorok lennének a pusztaságban, ahol egymást marják a törzsek. Még tovább is élnek, mint azok a férfiak és asszonyok, akiket fiú korában ismert. A csin és a muszlim gyógyítók megmentik ókét sok olyan betegségtől, amelyek valamikor halálosak voltak.

Sistergő- haragja ellenére énjének egy része még mindig rettegett attól, amit eltervezett. Újra és újra leengedte a kezét, azt mondta magának, hogy elszállt már a pillanat: az ő pillanata a történelemben. Aztán eszébe jutottak a testvérei, és érezte, hogyan gúnyolják a határozatlanságát. Letörölte a nyakán gyöngyöző verejtéket, Jao Su felfigyelt a mozdulatra. Tekintetük találkozott, és Temügének eszébe jutott, hogy nincs egyedül ebben az összeesküvésben. A kancellár nyíltan megmondta, hogy halálosan gyűlöli Sorhatanit, aminek hatására Temüge a tervezettnél többet tárt föl előtte gondolataiból és álmaiból.

Sorhatani elbocsátotta a karakorumi tiszteket, hogy elkezdhessék a munkájukat, és megfordult. Töregene vele tartott, máris belemerültek valamilyen részletnek a megbeszélésébe.

- Egy pillanatra, úrnőm! - mondta Temüge.

A szája mintha önállósította volna magát a beszédhez. Sorhatani sietett, éppen csak intett neki, hogy kövesse, miközben belépett a palotabeli szobákhoz vezető, fedett árkádsorba. Ez a nemtörődöm mozdulat égette ki Temüge idegeiből a félelmet. Hogy egy ilyen nőszemély kérelmezőként kezelje őt! Lángba borult az arca. Sietett az asszonyok után, felbátorította, hogy Jao Su is ott van velük. Miközben beléptek az árnyékba, Temüge visszanézett a nyitott udvarra és elkomorodott, mert Alhun még mindig ott állt, és őt bámulta.

Sorhatani elkövette azt a hibát, hogy közel engedte magához az árnyékban. Temüge megfogta a karját. Az asszony lerázta magáról a kezét.

- Mit akarsz, Temüge? - kérdezte gorombán. - Ezernyi dolgom van ma délelőtt!

Ez nem a szavak ideje volt, Temüge mégis beszélt, hogy álcázza a pillanatot, amikor a deel alá nyúl a késért.

- Dzsingisz bátyám nem akarná, hogy egy asszony uralkodjon a birodalmában - mondta.

Sorhatani megmerevedett, ő pedig előhúzta a kést. Töregene levegő után kapott és

ijedtében hátralépett. Sorhatani szeme kitágult a döbbenettől. Temüge megragadta a bal kezével, és hátrahúzta a jobbját, hogy a mellébe döfje a kést.

Ekkor átkapta egy kar, de olyan erővel, hogy Temüge megbotlott, és felkiáltott. Jao Su fogta le, akinek a tekintete kihűlt a megvetéstől. Temüge rángatta a kancellár kezét, de nem szabadulhatott. A szíve ugrált páni félelmében.

- Nem! - mondta. Szája sarkában fehéren buggyant ki a nyál. Nem értette, mi történt.

- Hát mégis igazad volt, Jao Su - mondta Sorhatani. Nem nézett Temügére, mintha egyáltalán nem számítana többé. - Már bánom, hogy kételkedtem benned. Csak nem gondoltam, hogy tényleg ennyire ostoba.

Jao Su erősebbre vette a szorítást. A tőr koppanva hullott a kőpadlóra.

- Mindig gyenge ember volt - felelte Jao Su. Váratlanul megrázta Temügét, aki felkiáltott félelmében és megdöbbenésében. - Mit akarsz, mit csináljak veled?

Sorhatani habozott. Temüge igyekezett összeszedni magát.

- Dzsingisz utolsó testvére vagyok! - mondta. - De mik vagytok ti? Kik vagytok ti, hogy ítélkezni mertek fölöttem? Egy csin szerzetes, és két asszony. Nincs jogotok, hogy ítéljetek fölöttem!

- Nem jelent fenyegetést - folytatta Jao Su, mintha Temüge meg sem szólalt volna. - Száműzheted a kánságból, küldd el, menjen világgá.

- Igen, küldd el valahova messzire! - mondta Töregene. Temüge látta, hogy reszket.

Erezte, hogy Sorhatani nézi. Hosszan, lassan beszívta a levegőt, és tudta, hogy az élete az asszony kezében van.

- Nem, Töregene - mondta Sorhatani. - Az ilyesmit meg kell büntetni. Ő sem irgalmazott volna nekünk.

Várt, hogy Töregene határozhasson. Temüge közben átkozódott és vergődött. Töregene a fejét rázta, és könnyes szemmel elsietett.

- Add át Alhunnak - mondta Sorhatani.

Temüge halálra váltan ordított segítségért. Hányta-vetette magát a szorításban, amely olyan tehetetlenné változtatta, mint egy gyermeket .

- Ott voltam, amikor megtaláltunk az erdőben, szerzetes! - rikácsolta. - Én hoztalak el Dzsingiszhez. Hogy hagyhatod, hogy az unokaöcsém rimája uralkodjon rajtad?

- Szólj Alhunnak, hogy gyorsan végezzen - mondta Sorhatani.

- Ennyit megtehetek érte.

Jao Su bólintott. Az asszony elment, magára hagyta a két férfit. Temüge megroskadt, mert hallotta, hogy lépések közelednek. Alhun belépett a napfényből az árkád árnyékába.

- Hallottad? - kérdezte Jao Su.

A dühös tekintetű minghaan megmarkolta Temüge vállát. Érezte a szöveten át a vékony, öreg csontokat.

- Hallottam - mondta. Hosszú kés volt a kezében.

- Legyetek átkozottak! - mondta Temüge. - Rohadjatok el mindketten a pokolban!

Sírni kezdett, miközben visszavonszolták a napfénybe.

Az éjszakai támadástól számított második napon Béla emberei törött szekerekkel és az elhullott lovak nyergeivel reparálták meg a homokzsákokból emelt falat. Íjászai folyamatos készültségben voltak, de máris kiszáradtak és lihegtek. Alig volt annyi vizük, hogy reggel és este egy-egy korty jusson az embereknek. A lovak szenvedtek, Béla kétségbeesett. Az egyik zsák érdes vásznára hajtotta az állát, úgy nézte a közelben táborozó mongol sereget. Ok persze eljutottak a folyóhoz, és torkig ihatták magukat.

Nézte a mezőt, és küzdött a reménytelenséggel. Már nem tartotta eltúlzottnak az északról érkező jelentéseket. A mongol tábornoknak sokkal kevesebb embere volt, de úgy manőverezett

és taktikázott, hogy megverte a túlerőt. Azon a szörnyű első napon Béla várta ugyan a tábor elleni általános támadást, de hiába. Itt viszont csapdában érezte magát. Annyi ember és ló zsúfolódott össze, hogy alig bírtak megmozdulni. Nem értette, miért nem jönnek a mongolok, hacsak nem szolgál örömükre, hogy láthatják egy király szomjhalálát. Nem is fenyegették a tábort: olyan messzire vonultak vissza, hogy nyíllal nem lehetett elérni őket. Épp csak sejlett a mozgásuk a távolban, ami hamis biztonságérzettel kecsegtetett, ám Béla a jelentésekből és saját keserű tapasztalatából tudta, hogy hihetetlen sebességgel képesek mozogni, ha akarnak.

Von Thüringen abbahagyta a beszélgetést lovagtársaival, és odajött a királyhoz. Letette mellvértjét, sebhelyes karja kilátszott foltos és mocskos tűzött ujjasa alól. Béla érezte rajta a verejték és a vér szagát. Olyan zord volt az arca, hogy Béla alig bírt a szemébe nézni. A nagymester mereven meghajolt.

- Egyik emberem úgy véli, hogy talált kiutat - mondta Von Thüringen.

Béla király hunyorgott. Imádkozott a megváltásért, de valószínűtlennek tűnt, hogy megváltás ennek a szakállas óriásnak az alakjában érkezzék.

- És mi azé - kérdezte Béla. Felállt, kihúzta magát a szúrós tekintetű lovag előtt.

- Könnyebb megmutatni, felséges uram - felelte von Thüringen.

Szó nélkül megfordult, átnyomakodott az emberek és lovak tömegén. Béla egyre ingerültebben követte.

Nem volt hosszú az út, bár a királyt közben lökdösték, és kis híján letaposta egy ágaskodó ló. Von Thüringen egy másik falszakaszhoz vezette, ahol a nagymester mutatott valamit.

- Nézd csak amott a három emberemet - mondta.

Béla király kilesett a fal fölött. A három lovag levetette a páncélját, de alatta rendjük fekete-sárga köntösét viselték. A homokzsákból emelt falak felől nagyon jól látszottak, de Béla észrevette, hogy a föld meredeken lejt, mielőtt fölemelkedne a mongol tábor magasságáig. Ott egy dombhát futott nyugati irányban. Feltámadt benne a remény, miközben a lehetőségeket mérlegelte.

- Nappal nem kockáztathatom a lovakat, de sötétben minden ki el tud lovagolni a dombsor alatt. Ha behúzzák a nyakukat, és egy kis szerencséjük van, a mongolok holnap reggel üres tábort találnak.

Béla az ajkába harapdálta. Hirtelen megrémült a gondolattól, hogy megválnak attól a gyatra védelemtől, amelyet a tábor jelent.

- Nincs más út? - kérdezte.

Von Thüringen összevonta a szemöldökét.

- Vízutánpótlás nélkül nincs. Sokkal nagyobb tábor, és megfelelő falak nélkül nincs. Úgy össze vagyunk itt zsúfolva, hogy ezek a falak nem nyújtanának védelmet, ha a mongolok támadnának. Köszönjük meg az égnek, hogy még nem jöttek rá a gyengeségünkre, felséges uram. Isten megmutatta nekünk az utat, de a parancsod kell hozzá, hogy elinduljunk rajta.

- Nem tudjuk megverni őket harcban, von Thüringen? A csatatéren biztosan van elég hely ahhoz, hogy felfejlődjünk.

A német lovagrend nagymestere mély lélegzetet vett, hogy ki ne robbanjon belőle a düh. Nem neki kellene ismernie a Sajó vidékét. Az ő emberei honnan tudhatták volna, hogy folyás irányában alig kétmérföldnyire van egy gázló? A király szégyene ez a rettentő veszteség, nem a lovagjaié. Mindent elkövetett, hogy udvarias maradjon.

- Felség, a lovagjaim halálukig követnek téged. A többiek viszont, nos, azok ijedt emberek. Ragadd meg a lehetőséget, és engedélyezd, hogy kiszabaduljunk ebből az elátkozott táborból. Találok egy másik helyet, ahol bosszút állhatunk a kecskepásztorokon. Felejtsd el a csatát, felség. Egy hadjárat nem vész el egyetlen rossz nap miatt.

Béla király csak állt, és forgatta az egyik gyűrűjét. Von Thüringen türelmetlenül várakozott,

de a király végül bólintott.

- Jól van. Ahogy besötétedik, indulunk.

Von Thüringen elfordult, és már osztogatta is parancsait a körülötte álló embereknek. Megszervezi a visszavonulást, de csak abban reménykedhet, hogy aznap éjjel egyetlen mongol felderítő se jön túl közel ahhoz a dombháthoz.

Amint lement a nap, von Thüringen parancsot adott a tábor kiürítésére. Az utolsó órákat azzal töltötték, hogy rongyba burkolták a lovak patáját, hogy lehetőleg ne csapjanak zajt, bár a föld elég puha volt. A német lovagok irányításával kiosontak a sötétségbe az első emberek, akiknek majd kiugrott a szíve a félelemtől, hogy mindjárt meghallják az ellenség üvöltését. De nem történt semmi. A lovagok távoztak utolsónak, maguk mögött hagyva a holdfényben fürdő üres tábort.

Von Thüringen látta a távolban a mongol tábortüzeket és fáradtan elmosolyodott, mikor elképzelte őket, ahogy reggel üresen találják a tábort. Igazat beszélt a királynak. A veszteség iszonyú volt, de holnap is lesz nap. Még ha semmi mást nem sikerül is elérniük, csak azt, hogy kedvezőbb csatateret találjanak, akkor is jobbak az esélyeik, mintha a homokzsákok mögött, ahol csak szomjan halni lehet.

Telt-múlt az éjszaka, Von Thüringen már nem érzékelte az előtte áramló tömeget. Az első néhány mérföld kínszenvedés volt a nagy bizonytalanságban, de mihelyt eléggé eltávolodtak a tábortól, a vonalak több mérföldes karavánná nyúltak. A gyorsabbak lehagyták a sebesülteket és a lassan haladókat. Még von Thüringen lovagjait is emésztette a vágy, hogy minél nagyobb távolságot tudhassanak maguk és a mongol hadsereg között.

A nagymesternek az egész teste fájt a csatában kapott ütésektől. A bőre csupa folt lehet a páncél alatt a nyilak becsapódásaitól. Máris vért vizelt. Miközben a sötétben lovagolt, a látottakon töprengett, és nem örült következtetéseinek. Még egy ok arra, hogy megőrizze a magyar hadat egy következő csata idejére. Ha az északról érkezett jelentések igazak, akkor Franciaország és Magyarország között Ők az utolsó hadsereg, amely talán megállíthatja a mongol támadást. Iszonyú gondolat! Sose hitte volna, hogy meg kell élnie egy ehhez fogható veszedelmet. Oroszország urainak darabokra kellett volna tépniük az ellenséget, de kudarcot vallottak, és nézniük kellett, hogy porig égnek a városaik.

Közölni kellene ezt az értesülést a francia Lajos királlyal, gondolta epésen. Ami ennél is fontosabb, a pápának és a német-római császárnak abba kellene hagyni a hatalmi harcot. Senki sincs biztonságban, amíg az igazi ellenséget szét nem zúzzák. Fejét csóválta, és ismét ügetésre gyorsított. Valahol előtte halad Magyarország királya a testőrségével. Von Thüringen különb vezért szeretett volna ilyen időkre, de neki ez jutott. Nem tántorodik meg egyetlen vesztes csatától. Megverték már máskor is, de mindig visszatért, hogy ellenségeinek lelke üvöltve szálljon a pokolra.

Szürkülni kezdett az ég. Von Thüringen csak találgatta, milyen messzire jutottak az éjszaka. Halálosan fáradt volt, a torka kiszáradt, a víz rég elfogyott. Folyót kell keresnie, amint haj Halódik, hogy az emberek és lovak némileg visszanyerjék erejüket. Megveregette csataménjének a nyakát, bíztató szavakat mormolt neki. Ha Isten velük van, a mongolok csak reggel vagy még később jönnek rá, hogy elmentek. Elképzelte a mongolokat, amint türelmesen várják, hogy a magyarokat a karjaikba űzze a szomjúság. Elmosolyodott e gondolatra. Hát csak várjanak!

Az ezüstszürke fényhez arany elegyedett. A nagymester fejében egymást kergették a gondolatok. Első dolguk, hogy keressenek egy folyót, és oltsák a szomjukat. A friss víz gondolatára megvonaglott a szája. Kiköpte a sűrű váladékot.

Ahogy a fény elöntötte a földet, von Thüringen körbenézett, és meglátott egy sötét vonalat. Először azt hitte fák vagy sziklataréj. Aztán alakok rajzolódtak ki a sötétségből. A nagymester

kővé dermedt. Meghúzta a gyeplőt.

Íjukat feszítő mongol lovasok sorakoztak az út mentén. Von Thüringen nyelni próbált, de a torka túlságosan száraz volt. Tekintete végigsuhant az ösvényen, a vékony vonalban haladó embereken. Isten szent nevére, még egy kürtös sincs, aki riadót fújjon! Csak néhány lovagja volt a közelében. Ők ugyancsak megálltak, és mindentudó komorsággal néztek vissza a nagymesterükre.

Megfagyott a világ. Von Thüringen egy néma imával elvégezte az utolsó gyónást, és feloldozást nyert. Utoljára csókolta meg ujján a gyűrűbe foglalt ereklyét. Megsarkantyúzta csataménjét, és kardot rántott; erre repülni kezdtek a nyilak. Az elsők olyan sivítással hasították a levegőt, mintha gyerekek visonganának. A mongolok rázúdultak a menekülő katonák vékony, szaggatott sorára, és elkezdődött a mészárlás.

Amikor Bajdur és Ilügej visszatért Magyarországra, Szübötej és tümenjei éppen pihentek. Diadal ragyogott minden arcon, dob- és kürtszó köszöntötte az érkezőket, Szübötej tümenjei nagyon jól tudták, milyen szerepet játszott Bajdur a győzelmükben. Megéljenezték, ahogy belovagolt a Duna-parti táborba.

Földúlták Buda és Pest városát, aztán gondosan összeszedtek mindent, amire szükségük volt, vagy amit megkívántak. Bajdur félig kiégett házak között lovagolt az utcákon. Az utcakő annyira áthevült, hogy megrepedezett és elmorzsálódott. Noha Béla király elmenekült, Magyarország hadseregét lemészárolták, annyi embert, hogy számukat se tudták. Szübötej számvevői zsákszámra gyűjtötték be a levágott füleket, egyesek hatvanezer, vagy még több áldozatot emlegettek. A felderítők máris útban voltak nyugat felé, de az évszak miatt a nagy portyákat le kellett állítani, hogy a tümenek pihenhessenek, és megerősödhessenek a zsíros húson és a rablott borokon.

Szübötej lovasokat küldött Güjükért és Möngkéért, hogy jöjjenek. Elvégezték a munkájukat, megvédték a fősereg oldalszárnyát. A fővezér mindenkit összegyűjtött, hogy együtt nyomulhassanak a tengerig.

Batu látta a futárok távozását, így eléggé meglepődött, amikor egyik embere azzal a hírrel érkezett vissza, hogy dél felől tümenek közelednek. Túl korán volt még ahhoz, hogy Güjük megkapja Szübötej parancsát, de azért szólt Bajdurnak, és kilovagoltak a táborból.

Az elsők között ismerték fel Güjük tümenjének zászlóit. Batu fölnevetett a látványra, megsarkantyúzva lovát, és vágtázni kezdett a füves mezőn. Sok mondanivalója volt, és már előre örült a részeg estéknek, amikor mindent elmesélhet. Először egyiküknek sem tűnt fel a közeledő harcosok sötét arca. Güjük és Möngke tümenjei nem voltak ünneplőhangulatban. Főleg Güjük volt olyan komor, amilyennek Batu még sosem látta. - Mi történt, öcsémé - kérdezte Batu, és megfakult a mosolya.

Güjük feléje fordította a fejét. Batu látta, hogy a szeme vörös, a tekintete szomorú.

- Meghalt a kán - mondta. Batu megrázta a fejét. - Az apád? Hogy-hogy? Fiatal volt még.

Güjük összevonta a szemöldökét. Erőlködnie kellett, hogy szólni tudjon.

- A szíve. Most Szübötejjel kell beszélnem.

Batu és Bajdur közrefogták. Bajdur sápadt volt és töprengő. Mindenkinél jobban ismerte az apját, és hirtelen elfogta a félelem, hogy máris ellenségek között lovagol.

Harmincharmadik fejezet

IJatu Güjükkel, Möngkével és Bajdurral együtt lovagolt fel a folyóparti város utcáin Buda várába, ahol Szübötej főhadiszállása volt. Rangidős minghaan tisztjeikre bízták, hogy keressenek szállást és élelmet az embereknek a kirabolt városban. A négy herceg a királyi palota külső kapuja előtt leszállt a nyeregből. Simán átjutottak az őrökön. Az orlok tisztjei rájuk néztek, aztán a diszkréciót választották, és nem kerestek rajtuk holmi parancsokat.

Ez egyszer Güjük vezette a kis csoportot. Batu a jobbján lépkedett. Szübötejt egy üres lovagteremben találták, ahova bevonszoltak egy hatalmas ebédlőasztalt, amelyet most elborítottak a térképek és a mindenféle papírok. Az orlok éppen Dzsebével, Csulgetejjel és Ilügejjel tárgyalt. A többiek bólogattak, amikor Szübötej pénzérméket tologatva szemléltette a tümenek elhelyezkedését a vidéken. Batu egy pillantással felmérte a jelenetet, és mereven mosolygott. Tehát ez most a fiatalok találkozása az öregekkel, és az első alkalom, amikor biztosra vette, hogy meg tudja mondani, mi lesz az eredmény.

Szübötej felnézett, amikor a négy herceg keresztülvágott az ürességtől kongó termen, összevonta a szemöldökét a sötét arcok láttán, és hátrébb lépett az asztaltól.

- Nem hívattalak! - mondta. Baturа nézte, és meglepetten pillantott Güjükre, aki így szólt:

- Meghalt az apám, orlok.

Szübötej egy pillanatra behunyta a szemét, az arca megmerevedett. Némán bólintott.

- Kérlek, üljetek le - mondta. Olyan hatalmas volt a tekintélye, hogy mind a négyen megindultak az asztal körül álló székekhez, bár Batu nem sietett, meg akarta őrizni a lendületet, amely idehozta őket.

-A szíve? - kérdezte Szübötej.

Güjüknek elállt a lélegzete.

- Szóval tudtad? Igen, a szíve vitte el.

- Akkor mondta el nekem, amikor testvérével, Csagatájjal is közölte - felelte Szübötej. A tekintete Bajdurra vándorolt, Güjük is megfordult a székén.

- Én semmit nem tudtam - felelte hidegen Bajdur.

Güjük visszafordult, Szübötej azonban addig nézte Bajdurt, amíg az feszengeni nem kezdett.

Szübötej száz dolgot mondhatott volna, de nagy akaraterővel megfékezte magát.

- Mik a terveidé - kérdezte Güjüktől. Énjének elfogulatlanabb része kíváncsi volt, miként reagál Güjük, akiről váratlanul lehullott minden gyerekesség. Szübötej nézte az ifjú herceget, és már megértette csöndes tartózkodását. Új teher nyomta Güjük vállát, akár akarta, akár nem.

- Apám örököse vagyok - mondta Güjük. - Vissza kell térnem Karakorumba.

Szübötej ismét Bajdurra nézett. Az arca megrándult, de ezeket a szavakat ki kellett mondania.

- Tisztában vagy azzal a veszéllyel, amelyet nagybátyád jelenté Magának követeli a kánságot.

Senki sem nézett Bajdurra, aki elvörösödött.

Güjük töprengve félrehajtotta a fejét. Szübötejnek tetszett, hogy megfontolja a válaszát. Itt már nincs helye a süvölvény oktondiságának. Nincsen helye soha többé.

- A futár egy hónapja érkezett meg hozzám. Volt időm gondolkozni - mondta Güjük. - Hűségesküt követelek az itteni tümenektől.

- Ezzel várnod kell - mondta Szübötej. - Amikor itt végeztünk, összehívhatod a nemzetet, mint az apád.

Bajdur ismét fészkelődött, de senki nem törődött vele. Lehetetlen helyzetbe került, de egyre jobban szeretett volna megszólalni.

- Négy tüment adhatok neked, nekem elég három - mondta Szübötej. - Olyan erővel kell visszatérned, hogy biztosítsd magadnak a kánságot. Csagatájnak nem lehet több kettőnél, talán háromnál. - Hidegen nézett Bajdurra. - Javaslom, hogy Bajdurt hagyd itt nekem, így nem kell választania az unokatestvére és az apja között. - Meghajtotta a fejét Bajdur felé. - Elnézést, tábornok.

Bajdur kinyitotta a száját, de nem talált szavakat. Batu beszélt helyette, aki most szólalt meg először. Szübötej belső feszültségét elárulta, hogy azonnal összeszorította a fogát, és a tekintete megkeményedett Batu hangjától.

- Bajdur kivételével mindenki másnál jobban ismered Csagatájt. Szerinted mit tesz, ha meghallja a hírt?

Szübötej egy pillantást sem vetett rá, ő csak Güjükkel nézett farkasszemet. Mintha minden szót erővel kellett volna kitépnie magából.

- Ha meggondolatlan, akkor Karakorumba viszi a tümenjeit.

- Ha meggondolatlan... értem! - felelte Batu, és élvezte, hogy kínos helyzetbe hozta a tábornokot. - És mi következik, amikor Güjük kán hazatéré

- Csagatáj tárgyalni vagy harcolni fog. Senki sem tudhatja, mi jár az eszében. - Szübötej az asztalra csapott, és közelebb hajolt Güjükhöz. - Higgy nekem: Csagatáj kán nem olyan fenyegető, mint gondolod.

Mintha folytatni akarta volna, de inkább becsukta a száját és várt. Ez nem egyszerűen katonai döntés. Batu alig tudta visszafojtani gúnyos mosolyát, amikor látta, hogy Szübötej a szavakat keresgéli.

Güjük hagyta, hadd várjanak egy darabig, aztán határozottan megrázta a fejét.

- orlok, ha ez az egyetlen biztosítékod, akkor haza kell vinnem a tümeneket. Valamennyit. - Dzsebére és Csulgetejre nézett, de azok nem szóltak bele a döntésbe. Szübötej volt a legnagyobb tekintély a hadseregben, de ez nem katonai kérdés.

Szübötej lassan kifújta a levegőt.

-Tábornok, új térképeim vannak olyan földekről, amelyekről még meséket sem hallottunk. Bécs városa itt van száz mérfölddel nyugatabbra. Azon túl található a templomos lovagok földje. Délen Itália. A felderítőim már az ottani hegyekben vannak, a következő lépést tervezzük. Ez volt életem legnagyobb teljesítménye. - Inkább elhallgatott, mint hogy könyörögjön. Güjük dermedten nézett rá.

- Minden tümenre szükségem van, orlok Szübötej. Valamennyire.

- A rongyos gyalogosokra nincsen. Hagyd itt nekem őket, és két tüment, annyival továbbmegyek.

Güjük lassan kinyújtotta a kezét és megmarkolta Szübötej vállát. Erről a mozdulatról egy hónapja még álmodni sem mert volna.

- Hogyan hagyhatnálak, Szübötej? Dzsingisz kán tábornokát hagyjam itt, amikor a legnagyobb szükségem van rá? Gyere haza velem. Tudod, hogy nem hagyhatlak itt. Egy év múlva visszajöhetsz, amikor béke lesz.

Szübötej rámeredt Bajdurra. Arcára kiült az elkeseredés. Bajdur inkább lesütötte a szemét, hogy ne lássa. Amikor az orlok pillantása Batuhoz érkezett, a szeme kigyúlt.

- Öregem bér vagyok - mondta Szübötej. - Láttam mindennek a kezdetét, amikor még Dzsingisz is fiatal volt. Ide én már nem jövök vissza. Beszéltem a foglyokkal. Semmi nincs köztünk és az óceán között, semmi. Láttuk a lovagjaikat, érted, Güjük? Nem tudnak megállítani minket. Ha tovább megyünk, miénk a föld tengertől tengerig. Tengertől tengerig, tábornok. Tízezer évre. El tudod ezt képzelni, tábornoké

- Ez nem fontos - mondta Güjük halkan. - Otthon kezdődik minden. Nem akarok mindent elveszteni az itteni földek miatt. -Visszahúzta a kezét, a hangja acélkemény volt.

- Kán leszek, orlok Szübötej. Szükségem van rád.

Szübötej lassan megroskadt a székében. Az élet eltűnt az arcából. Még Batu is kínosan érezte magát ettől a látványtól.

- Rendben van. Felkészítem, őket a hazatérésre.

Csagatáj nézte a folyót a napkeltében. A szobában nem volt bútor, a palota is kiürült, mindössze néhány szolga maradt, akik a termeket takarították. Nem tudta, visszatér-e még ide, és megsajdult szíve a veszteség tudatától. Közeledő lépéseket hallott, és megfordult. Szolgája, Szuntaj lépett be a szobába. Örült ennek a sebhelyes arcnak most, amikor szíve a látomások szárnyán repült.

- Itt az idő, kán uram! - mondta Szuntaj. Tekintete a gyűrött pergamenre hullott Csagatáj kezében, amelyet ura legalább ezerszer elolvasott, amióta pár napja megérkezett.

- Itt az idő - visszhangozta Csagatáj. Még egy pillantást vetett a kelő napra, amely megvilágította a csöndes vízről felszálló ludak hátát. Ebben a hangulatban egyenesen belenézett a látóhatáron lebegő arany gömbbe, hogy vakítsa meg, ha meri.

- Hónapokkal hamarabb érkezek Karakorumba, mint ő -mondta Csagatáj. - Fogadom népünk hűségesküjét, de háború lesz, amikor visszatér. Hacsak nem követem szeretett testvérem, Ögödej példáját. Mit gondolsz, Szuntaj? Güjük tudomásul veszi a kánságomat az élete fejében?- Adj tanácsot.

- Meglehet, nagyuram. Elvégre te is elfogadtad.

Csagatáj elmosolyodott. Évek óta először kötött békét a világgal.

- Talán parazsat gyűjtök a fejemre, vagy a fiaméra. Most már az ő életére is gondolnom kell. A szellemekre, ha Güjük meghalna álmában, megnyílna előttem az út! Ehelyett jóakaratom jeléül túszt küldtem neki!

Szuntaj jól ismerte urát. Mosolyogva odament mögé.

- Güjük hiheti így, nagyuram, akár még orlok Szübötej is, de valóban lefogja a kezedet egy túszé

Csagatáj vállat vont. - Vannak még fiaim. Túlságosan magas a tét ahhoz, hogy egy gyermekem miatt meghátráljak. Bajdurnak önállóan kell kivágnia magát, végtére is a legjobb harcosaimat kapta meg a tümenjébe. Nincs párjuk a nemzetben. Ha elbukik, meggyászolom, de a sorsa a saját kezében van, mint mindig.

Csagatáj nem vette észre, hogy Szuntaj a szokásos szandálja helyett puha csizmát visel. Nem hallotta meg az utolsó lépést. Szúrást érzett a nyakán, meglepetten felhördült, és a torkához kapott. Ahogy elvette a kezét, látta, hogy véres. Beszélni próbált, de nem volt hangja, csak valami károgás jött ki a torkán keletkezett hasadékból.

- Azt mondják, a kirpán tőr olyan éles, hogy alig okoz fájdalmat a halál előtt - mondta Szuntaj. - Sosem volt alkalmam megkérdezni. Éppen ezért jelenti a neve azt, hogy a kegyelem keze.

A szolga közelebb hajolt, amikor látta, hogy Csagatáj ajka megmozdul, de csak valami halk gurgulázás jött ki rajta. Szuntaj hátrább lépett, mikor torkát markolászó ura fél térdre roskadt.

- A seb halálos, nagyuram. Próbálj megnyugodni. Gyorsan eljön a halál.

Csagatáj feje lassan a mellére csuklott. Véres jobbja a derekán lógó kardért nyúlt, de nem volt ereje kihúzni, épp csak megvillant az acél.

- Azt mondták, uram, adjak át neked egy üzenetet, ha mód van rá. Betanultam a szavakat. Hallasz még?

Csagatáj nagy robajjal a földre zuhant. Valaki ordított a közelben. Szuntaj arca elsötétült, mert tudta, mi következik.

-Az üzenetet Ögödej kán küldi, nagyuram. Azt mondta, a halálod pillanatában adjam át. Ez

nem bosszú Csagatáj. A fiam miatt teszem. Én már nem az az ember vagyok, aki életben hagyott. Az én kezem messzire elér, és belőled nem lesz kán. - Szuntaj sóhajtott. - igazából sosem a te szolgád voltam, nagyuram, de azért derék gazdám voltál. Eredj Isten hírével.

Csagatáj keze elernyedt. Kivont karddal berontó testőrei azt látták, hogy Szuntaj térdel, és uruk fülébe suttog. A szolga felállt, amikor megrohanták, és békés arccal fogadta a kardok csapásait.

Egy hideg, tiszta reggelen Szübötej lóra szállt, és visszanézett. A felhőtlen ég tökéletes kékséggel ragyogott. Hét tümen várt rá alakzatban, a nemzet legkülönb harcosai. Mögötte mérföldekre nyúltak el a málhával megrakott szekerek. Még akár suhancokat is megtett tábornokká, és megmutatta nekik az erejüket. Güjük a hibáival együtt is jobb kán lesz attól, amit a nagy portyán tanult. Bajdur sokkal inkább férfi lesz, mint az apja. Möngkére büszke lehet az apja lelke.

Sóhajtott. Tudta, hogy soha többé nem lát ilyen sereget. Alattomosan közelít az öregség, ő pedig elfáradt. Egy ideig azt hitte, együtt lovagolhat az ifjakkal a tengerig, amelynek hívása sosem álmodott messzeségekig csábította az otthontól. Amikor Güjük leállította, az olyan volt, mintha a halál susogná a fülébe, hogy itt a vég. A távolba nézett, elképzelte az arany tornyokkal ékes városokat. Tudta a nevüket, de sosem fogja látni őket: Bécs, Párizs, Róma.

Vége. Tudta, hogy fegyvert ragad, ha Csagatáj akar Ögödej utódja lenni. Talán még egyszer utoljára lát egy csatát. A hercegekkel diadalmaskodni fog a csatatéren, és megmutatja Csagatájnak, miért Szübötej Bahadur volt Dzsingisz kán tábornoka.

Ez a gondolat egy pillanatra földerítette, ami elég volt ahhoz, hogy fölemelje, majd leengedje a karját. Mögötte a mongol tümenek megindultak a hazafelé vezető, ötezer mérföldes úton.

Utószó

Hszüan menet közben kinézett a hosszú árkádsor ablakain. Mindegyikből Hangcsout láthatta, az öbölbe torkolló folyóval. Gyakran költözött, amióta megérkezett szung földre, mintha nem tudnák eldönteni, mit kezdjenek vele. Nagyritkán még azt is megengedték neki, hogy a folyón vitorlázzon, és évente kétszer beszélhetett a gyerekeivel és a feleségeivel görcsösen mesterkélt találkozásokon, figyelő szung hivatalnokoktól körülvéve.

Az árkád egy másik hivatalt szegélyezett. Hszüan szórakozásból úgy számította ki a lépéseit, hogy bal lábbal mindig egy nap fényfolt közepére érkezzen. Nem várt különösebb híreket ettől a találkozótól. Az évek során megértette, hogy a szung hivatalnokok szeretik fitogtatni előtte a hatalmukat. Számát se tudta már, hányszor hívatták valamilyen irodába, csak azért, mert tudatni akarták vele, hogy a hivatalnoknak nincs kapcsolata az udvarral. Két alkalommal a hivatalnokok magukkal hozták szeretőiket vagy gyerekeiket, miközben engedélyekkel és Hszüan szerény apanázsának kiutalásával molyoltak. Maga a találkozó érdektelen volt. Csak mutogatni akarták a csín császárt, a Menny Fiát a bámész családtagoknak.

Hszüan csodálkozott, amikor a hivatalnokok kis csoportja nem állt meg a szokásos folyosói elágazásnál, amely után a fontosabb emberek lakosztályai következtek. Hszüannak le kellett küzdenie az izgalom első borzongásait, mikor továbbmentek. Több ajtó is nyitva volt, a szobákban munkálkodó, szorgalmas tudósok és hivatalnokok ki-kinéztek a lépések hangjára. Hszüan megfékezte reményeit. Túl sokszor törték le őket, amikor nem válaszoltak a leveleire, holott mindmáig naponta írt egyet.

Magára erőltetett nyugalma ellenére érezte, hogy a szíve gyorsabban ver, amikor a hajlongó szolgák annak az embernek az ajtajához vezették, aki gyakorlatilag minden levelet ellenőrzött Hangcsouban. Szung Kim az uralkodóház nevét viselte, habár Hszüan gyanúja szerint közembernek született. Mivel ő rendelkezett a csin császár csekély háztartására kiutalt anyagi forrásokkal, sok levelet kapott Hszüantól az évek során. Egyetlenegyre sem válaszolt.

A szolgák bejelentették, aztán meghajoltak és félreálltak. Hszüan belépett a szobába. Kellemes meglepetés volt, hogy kinyitják előtte az ajtót. A mandarin kedvelte a fényűzést, a közízlésnél különb szobrokkal és műtárgyakkal vette körül magát. Hszüan titokban mosolygott, mert az jutott eszébe, hogy bókol-hatna Szung Kimnek. Ilyen módon rákényszerítené az undok emberkét, hogy neki ajándékozza, amit megcsodál, de ez gyűlöletes gondolat volt. A neveltetése tiltotta, hogy bármilyen körülmények között otromba legyen.

Odabent újabb szolgák siettek jelenteni érkezését. Hszüan festménytől festményig vándorolt, vigyázva, hogy egyik előtt se álldogáljon túl sokáig. Az idő volt az egyetlen, amiben bővelkedett, és tudta, hogy Szung Kim meg fogja várakoztatni.

Nagy meglepetésére Szung Kim szinte azonnal megérkezett az egyik belső szobából. Hszüan bólintott, és nyugtázta a másik ember hasonlóan kurta meghajlását. Szokásos tartózkodásával tűrte az udvariaskodást, egy jellel sem mutatta fokozódó türelmetlenségét.

Végül átvezették a belső termekbe, és teát szolgáltak fel neki. Hszüan kényelembe helyezte magát, és várt.

- Rendkívüli híreket kaptam, Menny Fia - kezdte Szung Kim. Nagyon öreg ember volt, a haja ősz, a bőre ráncos, és lerítt róla az izgalom. Hszüan úgy vonta fel az egyik szemöldökét, mintha a szíve nem akart volna kiugrani. Csupán annyit tehetett, hogy tovább hallgatott.

- A mongol kán meghalt, Menny Fia - folytatta Szung Kim.

Hszüan elmosolyodott, aztán kuncogni kezdett, amivel alaposan zavarba hozta az öregembert.

- Ez mindent - kérdezte epésen.

- Azt gondoltam...Bocsánatodat kell kérem, Menny Fia. Azt gondoltam, hogy a hír nagy örömödre szolgál majd. Talán nem száműzetésed végét jelenti ez?- - Zavartan csóválta a fejét és ismét próbálkozott. - Az ellenséged halott, felséges úr. A kán elhunyt.

- Nem akartalak megbántani, Szung Kim. Noha két mongol kánt éltem túl, azért ez valóban kellemes újság.

- Akkor... Nem értelek. Nem tölti el a szívedet boldogság?

Hszüan kortyolt egyet a valóban kitűnő teából.

- Te nem ismered őket olyan jól, mint én - mondta. — Nem gyászolják meg a kánt. Ehelyett valamelyik fiát kikiáltják kánná, és új ellenség után néznek. Egy napon ide jönnek majd, Szung Kim, ebbe a városba. Talán még akkor is itt leszek fogoly, amikor az az idő eljön. Talán ugyanezekről a folyosókról nézem majd, ahogy a csapataik bekerítik a városfalakat.

- Kérlek, Menny Fia! Te a császár vendége vagy, nem fogoly. Nem szabadna ilyesmit mondanod.

Hszüan elfintorodott, és gyöngéden letette a csészét.

- Egy vendég akkor megy el, amikor neki tetszik. Egy vendég őrök nélkül lovagolhat. Egymáshoz legyünk őszinték, Szung Kim.

- Sajnálom, felséges uram. Azt reméltem, hogy örömet szerzek neked, nem szomorúságot.

- Biztos lehetsz benne, hogy mindkettőt megtetted. Most pedig, hacsak nem kívánsz írásba foglalt óhajaimról tárgyalni, visszatérek lakosztályomba.

A mandarin meghajtotta a fejét.

- Nem intézhetem el, hogy láthasd katonáidat, Menny Fia. Az ilyesmi messze meghaladja csekély hatalmamat.

Hszüan fölállt székéből.

- Rendben van, de amikor az új kán eljön, szükségetek lesz rájuk, méghozzá erősen, egészségesen. Azt hiszem, akkor, minden egyes férfira szükségetek lesz.

Most Szung Kimen volt a sor, hogy mosolyogjon. Hangcsou városa régi és hatalmas. Messze esik az egykori csín földek határától. Hogy egy hadsereg egyáltalán a közelébe férkőzhessen? Igazán mulatságos gondolat!

Történelmi jegyzetek

Dzsingisz harmadik fia alig tizenkét éven át, Kr.u. 1229-tól 1241-ig volt nagykán. Ebben az időben rohamozták meg a mongolok Európát. Ögödej halála egyike a történelem legfontosabb fordulópontjainak. Nyugat-Európa nem bírt volna ellenállni nekik. A középkori várak nem voltak erősebbek a fallal körülvett csin városoknál, a csatatereken pedig a gyors támadásokkal operáló, mongol stílusú hadviselés gyakorlatilag ellenállhatatlan volt. Nem túlzás azt mondani, hogy a Nyugat jövője azon múlt, hogy Ögödej szíve felmondta a szolgálatot.

Tudjuk, hogy Ögödej még fiatal volt, alig tizennégy évvel élte túl az apját. Azt viszont nem tudjuk, miért építette föl Karakorumot, hiszen olyan kán fia volt, aki nemhogy megvetette a városokat, de egész életében azt igyekezett bebizonyítani, mennyire gyatra védelmet jelent egy város. Ögödej mégis várost épített birodalma trónusául. Fennmaradtak róla a kortársak leírása, például egy Willelmus Rubruc nevű keresztény szerzetesé. Az ezüstfa történelmi tény, akárcsak a sámánista szentélyek, az iszlám mecsetek és legalább egy nesztoriánus keresztény templom.

Nehéz megérteni, hogy Ögödej egyáltalán miért építtetett ilyesmit. Az egyik magyarázat, amely illik a tényekhez, úgy hangzik, hogy kicsit olyan volt, mint Cecil Rhodes, aki már tizenhat évesen szívpanaszoktól szenvedett. Mielőtt egy szívroham megölte negyvennyolc éves korában, egy birodalmat épített magának Afrikában: jelet akart hagyni maga után, noha mindig tudta, hogy kevés ideje van rá. Ögödejt talán ugyanez a kétségbeesés hajtotta.

A második kérdés, hogy miért építette városát szembeszökően kínai stílusúra, holott azokat a városokat gyakran láthatta égni. Ebben Jao Su hatását érhetjük tetten. Noha Jao Su valóban tanácsadója volt Ögödejnek, az én teremtményem a korszak két kínai buddhista szerzeteséből van összegyúrva. Még nem fejeztem be Jao Su történetét. Mivel Jao Sut aggasztotta a kán iszákossága, megmutatta Ögödejnek, hogy a bor miként mar ki egy vaspalackot. Igaz Ögödejnek az az ígérete is, hogy felére csökkenti a napi borfogyasztását, csak éppen kétszeres nagyságú kupákat készíttetett magának. A buddhista tanácsadók hozták el a kínai civilizációt a mongol udvarba, körmönfontan befolyásolva a kánokat. Ennek eredményeképpen a városok egy napon úgy nyitják meg kapuikat Kubilajnak, ahogy a nagyapjának sose tették volna.

A Férfi Három Játéka, mongol birkózásból (Naadam), íjászatból és lóversenyből áll. A Naadam ünnepség a Dzsingisz előtti korokból ered, és már az előző századokban is alkalmat adott lóvásárra, tenyésztésre, szerencsejátékra és jövendőmondásra. A modern Naadam ünnepségen viszont a nők is részt vesznek az íjászatban és a lóversenyben, bár a birkózásban továbbra sem szerepelnek, ezt megőrizték maguknak a férfiak. Az íjászat leírása is pontos. Háromszáz lépésről lőttek, az íjászok tizes csoportokban vetélkedtek, mert ez volt Dzsingisz hadseregében a legkisebb egység. Minden íjásznak négy nyila volt, és nem az egyedi találatokat számolták, hanem csapatban kellett megfelelő számú célpontot eltalálni. Érdekes, hogy a csoportos íjászat megőrizte a sportág harcias jellegét és azt a létfontosságú szerepet, amelyet Dzsingisz kán hadseregeiben játszott.

A háromnapos ünnepség keretében tartott lóverseny a kitartás próbája. A kitartás volt az a tulajdonság, amely mozgékonnyá tette a kán hadát. Itt ismét érdemes leszögezni, hogy a mongolok máig a kitartást tekintik a ló legnagyobb erényének, ahelyett, hogy agárszerű lovakat tenyésztenének ki rövid távú vágtázásokra.

Ami a futóversenyt illeti, némileg szabadon kezeltem a történelmet. Erről nem maradt feljegyzés, de lehetséges, hogy létezett. Nem kétlem, hogy más versenyszámok is feltűntek és eltűntek, amíg kialakult a mai forma, akárcsak a modern olimpiákon, ahol 1900-tól 1920-ig szerepelt a kötélhúzás is, és ezt kétszer is Nagy-Britannia nyerte.

Régebben úgy gondolták, hogy Dzsingisz hagyott maga után végrendeletet. Ha létezett is ilyen irat, nem maradt fönn. Ha élőszóban fejezte ki végakaratát, nem tudjuk, halála napján tette-e meg, vagy jóval korábban. Egyes hagyományok szerint Dzsingisz szörnyethalt, mások szerint viszont napokig élt az esése vagy sebesülése után, vagyis minden további nélkül kijelölhette utódját. Akárhogy volt is, általánosan elfogadott tény, hogy Dzsingisz akaratából örökölt Csagatáj egy hatalmas kánságot, Toluj pedig a mongolok őshazáját. A hivatalos örökösnek, Ögödejnek az északi csin területek jutottak, meg még amit el tudott foglalni magának. Ezt az elosztást én Ögödejhez kapcsoltam, részben azért, mert ő is dönthetett így, akármi volt is az apja végakarata. Ha Ögödej akkor kivégezteti Csagatájt, a világnak azon a részén egészen másképp alakult volna a történelem.

Csagatáj kán azonban 1242-ben, alig néhány hónappal Ögödej halála után elhunyt. Halálának pontos oka ismeretlen, de a dátumok feltűnő közelsége megengedi, hogy gyilkosságról írjak, ami gyanúm szerint meg is történt.

A puskapor első írott képlete kínai, és 1044-ből származik. Ögödej idejében bizonyosan használták az ostromoknál. Kubilaj korából maradt fönn olyasfajta kézi ágyú, amelyet én leírtam. Az egyik legkorábbi feljegyzés arról, hogy a mongolok ilyet használtak volna, a Közel-Keletről, 1260-ból származik, de bizonyos, hogy előbb is alkalmazták.

Ez volt a korszak haditechnikájának csúcsterméke, hatalmas erejű kézifegyver, amelyből köveket vagy akár fémgolyókat is lehetett kilőni. A puskaporral megtöltött, gyújtózsinórral ellátott vasfazekak hatékonyan betölthették a repeszgránát szerepét. Tudjuk, hogy ezzel a fegyverrel a mongolok először a Csin és Szung birodalom elleni hadjáratban találkoztak - és gyorsan át is vették a félelmetes eszközt. Igazából a mongol hadseregek által megszállt területek irdatlan méretében kell keresnünk a tűzi fegyverek elterjedésének okát.

A kínai puskaporban kevés volt a salétrom, ezért jóval erőtlenebbül robbant, mint amit ettől az anyagtól elvárunk. Sokkal gyakoribb volt, hogy csak hatalmas lángot vetett, bár ez nagymértékben függött attól is, hogy kik, hol és mikor készítették.

A Mongolok titkos történetéből című munkában olvasható az a rendkívüli esemény, amely Toluj halálához vezetett. Észak-Kína elleni egyetlen hadjárata során Ögödej megbetegedett, és elvesztette száját és nyelvét (nem tudott beszélni) - ami súlyos agyvérzés vagy epilepsziás roham következménye lehetett.

A mongol sámánok és jósok szerint Csin földjének szellemei támadták meg a kánt. Megkérdezték a szellemeket, hogy illendő áldozatot akarnak-e? Válaszul Ögödej görcsöket és súlyos rohamokat kapott. Megkérdezték, hogy a szellemek netán egy rokon feláldozását követelik?- Ögödej azonnal magához tért, vizet ivott, és kérte, hogy mondják el, mi történt vele.

Toluj herceget nem kellett unszolni. Kubilaj és Möngke, a két leendő- kán apja önként feláldozta magát, hogy megmentse a testvére életét.

Ami a lovak lemészárlását illeti, éltem az alkalommal, és beszéltem mészárosokkal, akik az évek során százával vágtak le öreg lovakat. A kóser vagy halai (a zsidó és a muszlim rítus szerint leölt állat) húshoz az állatnak életben kell maradniuk, hogy a szív kipumpálhassa az összes vért, ezért itt elsőnek a torkot vágják el. Az, akivel én beszéltem, gyorsabban akart végezni velük, így először szíven szúrta az állatot, csak aztán vágta át a torkát. Egy ló testsúlyának 6-10%-a a vér. Ez csak megközelítő becslés, de egy mongol lóban úgy húsz liter vér lehet.

A Titkos Történet szerint Toluj inkább mérget vett be, mint hogy penge által haljon meg, de ezt én megváltoztattam. Ögödejt lóáldozattal is próbálták megmenteni, és a két vérontás valahogy összeillett. Toluj fia, Möngke bizonyosan jelen volt, noha a feljegyzések szerint nem váltottak szót egymással.

Egy rövid megjegyzés a távolságokról: Ögödej idejében a postaállomások hálózata

beszőtte az egész mongol birodalmat. A nagyobb utak mentén 25 mérföldenként álltak a jól felszerelt postaállomások. Rendszeres lóváltásokkal egy sürgős üzenet naponta 100 mérföldet tett meg, szükség esetén az egész úton egyazon futár vitte. A lovasok csengettyűket viseltek az övükön, hogy a postaállomásokon meghallhassák, és vízzel, étellel, friss lóval várják őket. Tíz nap alatt ezer mérföldet megtenni nemcsak lehetséges, de mindennapos dolog volt. Ez a kommunikációs háló modernné tette a kánok hadseregeit abban az értelemben, hogy erre annak a századnak egyetlen fegyveres ereje sem volt képes rajtuk kívül.

Mohrol sámán kitalált alak, noha természetesen a kánnak voltak jósai és sámánjai. Mongóliában máig hisznek benne, hogy ha a gyermek fölös ujjal született, akkor az kiválasztott,, és csak sámán lehet belőle. A sámánok nem vadásztak és nem halásztak, a törzsek tartották el, hogy varázsoljanak, gyógyítsanak, őrizzék meg a történeteket és a hagyományokat. Még ma is nagy a hatalmuk.

A bámijáni óriás Buddhák valóban léteztek Afganisztánban. Az egyik 3,, a másik 55 méter magas volt. 2001-ben a muszlim talibánok dinamittal felrobbantották őket. Létezik egy legenda egy harmadik alvó Buddháról valahol a hegyek között.

Szübötej nyugati hadjárata 1232-tól 1241-ig tartott. Ez alatt az idő alatt találkozott oroszokkal, bolgárokkal és magyarokkal, elfoglalta Budát és Pestet, megtámadta Lengyelországot és a mai Szerbiát, felderítőket küldött Észak-Itáliába. Egyetlen télen, két hónap alatt tizenkét, fallal körülvett orosz várost foglaltak el a tümenjei. Megtanulták a katapult és a ballista, sőt észak-kínai hadjárataik során még valamiféle faltörő kos kezelését is. Oroszországban semmi nem volt, ami megállíthatta volna a mongol hadi gépezetet.

Szübötej valóban jobban szerette a téli hadjáratokat és a befagyott folyókat használta a városok elfoglalásához. Dzsingiszhez hasonlóan ő is kíméletlen volt a megvert ellenséggel, rengeteg embert mészároltatott le. Úgy tűnik, attól az egyetlen dologtól félt, hogy a széles arcvonal megkönnyíti, hogy tümenjeit oldalba támadják vagy bekerítsék. Újra és újra ráuszította tümenjeit Lengyelországra, Magyarországra vagy Bulgáriára, hogy tisztítsák meg a terepet a lehetséges ellenségtől.

A regényben szerepeltetett lovag azt mondja, hogy nincs olyan hadsereg Szübötej és Franciaország között, amely feltartóztathatná a mongolt. Szübötejt még Ögödej halála sem állíthatta volna meg, ha nincsenek vele a nemzet hercegei. Batu, Dzsocsi fia éppúgy a kíséretéhez tartozott, mint Güjük, Ögödej fia. Ugyancsak vele volt Ögödej unokája, Kajdu. Ő tört be Bajdurral Lengyelországba, együtt vívták meg a rettenetes legnicai csatát, meghiúsítva, hogy a lengyel sereg oldalba támadhassa a Magyarországba betörő derékhadat. Kajdu alakját nem használtam föl, mert féltem az orosz regény-problémától, ahol minden oldalon új alakok bukkannak föl, míg az olvasó teljesen el nem veszíti a fonalat. Belevettem viszont a hadjáratba Möngkét, aki sok csatában harcolt, például Kijev ostrománál. Kubilaj volt az egyik herceg, aki nem ment el a háborúba. Ő Karakorumban maradt, a buddhizmust tanulmányozta, és magába szívta a kínai hatást, amely egész felnőtt életét meghatározta.

Dzsebe sem volt ott ezen a hadjáraton, noha szerepeltetem, mint mellékalakot. A Titkos Történet, sajnos, nem számol be a haláláról. Ez a nagy hadvezér, Kacsunhoz és Kaszarhoz hasonlóan, egyszer csak nyomtalanul eltűnt a krónikákból. Akkoriban mindennapos volt a korai halál, szinte bizonyos, hogy ők is így jártak: betegség vagy sebesülés végzett velük, olyan banális halál, hogy a krónikások nem is foglalkoztak vele.

Ögödej halála után Temüge egy utolsó, hebehurgya kísérlettel próbálkozott, hogy ő legyen a kán. Nem járt sikerrel, kivégezték.

Érdekes módon Sorhatani a férje halála után valóban megkapta Toluj előjogait és címeit. Ez a döntés azonnal a kánság - egyben az akkori világ - leghatalmasabb asszonyává tette. Hogy négy fiából hárman lettek kánok, az az ő befolyásának és oktatásának köszönhető.

Támogatta Ögödej kánt, aki gyakran tanácskozott vele, ahogy a birodalom gyarapodott és berendezkedett. Egyetlenegyszer mondott nemet a kánnak, akkor, amikor az megkérte, hogy menjen feleségül a fiához, Güjükhöz. Sorhatani elutasította az ajánlatot, nem mindennapi energiáját inkább a fiaira fordította. Ebben a kérdésben a történelem igazolta bölcsességét.

Amikor Szübötej tümenjei a Kárpátokon keresztül lezúdultak Magyarországra, ott IV. Béla magyar király hadaival néztek szembe. Az uralkodó 200 000 kun menekültet fogadott be. Ez az Oroszország felől érkező török nép sok tekintetben hasonlított a mongolokhoz. Felvették a keresztséget, hogy rövid időre menedéket kapjanak Magyarországon. Vezérük, Kötöny megkeresztelkedett, a lányát hozzáadták Béla király fiához, hogy megpecsételjék az egyezséget. Bélának így a saját haderején kívül rendelkezésére állt egy nomád lovasokból álló sereg. Ugyancsak segítséget várt a Német-római Birodalomtól, Itáliától, Szicíliától, Ciprustól és Jeruzsálemtől és IX. Gergely pápától. Ám ezek az országok el voltak foglalva saját küzdelmeikkel. A pápa éppen kiátkozta, sőt Antikrisztusnak bélyegezte II. Frigyest. Ennek eredményeképpen Magyarország királyának majdnem egyedül kellett szembeszállnia a mongolokkal. Frigyes osztrák herceg ugyan segített, de csapatait később visszavonta. Miután Kötönyt megölték egy zavargásban, a kunok is távoztak.

Az is igaz, hogy Béla körbehordoztatta királyságában a véres kardot, amellyel harcba szólította az embereket. Feljegyezték, hogy Batu levelet küldött a királynak, amelyben követelte az oroszországi kunok és vezérük, Kötöny kiadatását. Batu üzenete goromba és egyszerű volt: Hírt kaptam arról, hogy nálad tartózkodnak, és a védelmedet élvezik a kunok, a mi szolgáink. Ne adj nekik menedéket, nehogy miattuk rád is kiterjesszem a haragom. A kun jurtában él, te házban. Ha futnod kell, hogy viszed el a palotát

Érdekes, hogy a követelést Batu nevében küldték. Mint rangidős herceg és Dzsocsinak, Dzsingisz elsőszülöttjének fia, névlegesen Batu volt az Arany Hordaként ismert hadsereg vezére. A stratégiát és a taktikát azonban Szübötej dolgozta ki. Ellentmondásos kapcsolatuk akkor jutott el a töréspontig, amikor hírt kaptak Ögödej haláláról.

Buda és Pest nyugati irányban nagyjából négy és félezer mérföldnyire van Karakorumtól. Szübötej elképesztő hadjárata keresztülvitte a mongol tümeneket Kazahsztánon, Oroszországon egészen Moszkváig és Kijevig, Románián, Magyarországon, Lengyelországon, Litvánián, Kelet-Poroszországon és Horvátországon. Már Ausztria ajtaján kopogtattak, amikor Ögödej meghalt. A francia IX. Lajos adta a mongoloknak azt a nevet, amely átment az európai köztudatba. A hadjáratra készülődve azt mondta a feleségének, hogy vagy a katonái kergetik a tatárokat a pokolba, vagy a tatárok küldik őket a paradicsomba. Szójátéka a pokol latin nevén, a Tartaruson és a téves tatár néven alapult, mely utóbbi évszázadokig ráragadt a mongolokra.

Kihagytam a Bajdur lengyelországi portyájának csúcsát jelentő legnicai csata részletes leírását. Az ilyen portyákra az a jellemző, hogy sok csatát vívnak sok ellenféllel, ám annak is van határa, hogy mennyit lehet belezsúfolni egy regénybe, még akkor is, ha a mongolokról van szó. A történelemben a legnicai csata egyike a kevés valóban jól ismert mongol ütközeteknek - ezt kihagyni annyi, mintha valaki Nelsonról ír, de nem szól a Nílusról. Mindazonáltal úgy vélem, hogy a történet folyamatosságának szempontjából jól döntöttem. Legnicánál Bajdur a színlelt visszavonulást alkalmazta, de ezt egy újítással is megtetézte, mégpedig kátrányos hordókkal, amelyeknek fehér füstje eltakarta a csatateret. Ez az egyszerű ötlet megakadályozta, hogy a lengyel hadsereg egyik fele lássa, mi történik a másik féllel. Ez is lehetett volna a könyv csúcspontja, de annak ott volt a közismert muhi csata, amelyet Szübötej nyert meg.

Szübötej utolsó följegyzett csatájában nem csupán az éjszakai támadást, és az oldalazó manővert alkalmazta, nem csak mesterien használta föl a terep adottságait és a folyót, de ugyanakkor bevetette a régi trükköt: látszólagos kiutat hagyott az ellenségnek, hogy amikor elindul rajta, lerohanhassa. Három tüment vezetett át egy gázlón a magyar hadsereg táborától

délre, Batut hajnalban a balszárny ellen küldte, miközben a többiek hátba támadták a magyarokat. Béla királynak éjszakai táborába kellett menekülnie, miközben a mongolok hatalmas zűrzavart keltettek petárdákkal, kátrányos hordókkal, találomra kilőtt nyilakkal. Üldözöttből üldözők lettek, és mindent kihoztak belőle.

Ebben a káoszban Béla király emberei észrevettek egy nyugati irányú dombsort, amelyet a mongolok nem láthattak. Kipróbálták, mint menekülési útvonalat: odaküldtek egy kis létszámú csapatot, és látták, hogy épségben ellovagolhatnak. Mihelyt beesteledett, a király megpróbálta kimenteni az egész seregét a táborból. Ám azok pánikba estek, megbontották az alakzatot, és több mérföld hosszú menetoszlopot alkottak. Szübötej harcosai ekkor támadták meg őket. Felderítőik révén tudtak a domb létezéséről, és szándékosan hagytak egy kiutat, hogy csapdába csalják a magyarokat. A források szerint a mongol tümenek 40-65 000 magyar katonát mészároltak le. Ezeknek a halottaknak a pótlására egy nemzedék sem volt elég. Béla király átmenekült a mészárlás elől Ausztriába, majd a dalmát partvidékre. A mongolok kivonulása után újjáépítette romjaiból országát. A Szübötejjel való katasztrofális összecsapás ellenére máig Magyarország egyik legnagyobb királyaként tisztelik.

Sok tekintetben méltó vége volt ez Szübötej katonai pályafutásának, noha ő természetesen nem így látta. Magyarország romokban hevert, amikor megérkeztek a hírek Ögödej haláláról, ami mindent megváltoztatott.

A mongolok visszavonulása semmissé tette a legnicai és muhi zseniális taktikai manővereket, amelyeket ritkán tanítanak a katonai akadémiákon kívül, részben azért, mert a hódításnak nem lett folytatása. A politika útját állta Szübötej becsvágyának. Ha nem így történik, megváltozik a történelem. Kevés olyan pillanat van a históriában, amikor egyetlen ember halála megváltoztatja az egész világot. Ögödej halála ilyen pillanat volt. Ha életben marad, akkor nincs I. Erzsébet, se brit birodalom, nincs reneszánsz, talán még ipari forradalom sem, és ezt a könyvet mongol vagy kínai betűkkel nyomtatták volna.

A TÖRTÉNÉSZ UTÓSZAVA A TATÁRJÁRÁSRÓL

A történész néha csak irigykedve, sőt talán vágyakozva tekint a történelmi regényekre. A jó írói vénával rendelkező- szerzőkben ugyanis megvan az a képesség, hogy az utókorra maradt, gyakran elégtelen és hiányos adatokat saját képzeletükre támaszkodva egészítsék ki. Mindenki eltűnődött már azon, hogy vajon mit gondolhattak a híres vagy hírhedt történelmi személyek, milyen érzelmek motiválták őket - egy ügyesen megírt mű elolvasása után talán némi elégedettséggel tehetjük le a könyvet: igen, akár így is történhetett (volna). Természetesen óriási a szerző felelőssége, hiszen ha túlságosan elszakad a valóságtól, akkor a régmúltról torz kép alakulhat ki az olvasóban.

Szerencsére Conn Iggulden nem ez utóbbi szerzők közé tartozik. Az Ezüst Birodalom című művében a mongolok 1230 és 1242 közötti történetét ismerhetjük meg. A szerző elfogult hőseivel, de ezen nem csodálkozhatunk. A Mongol Birodalom megerősödése és hódítása valóban párját ritkítja a világtörténelemben. A birodalmat Temüdzsin, ismertebb nevén Dzsingisz kán alapította, miután sikerült egységbe kovácsolnia Belső-Ázsia keleti felének nomád népeit. Tízes egységekben fölépülő, kitűnően szervezett hadseregével legyőzte az ujgurokat, a kirgizeket, majd 1215-ben meghódította Észak-Kínát. A rendkívül fegyelmezett mongol lovasok tovább folytatták előrenyomulásukat. Elfoglalták a Horezmi Birodalmat és Iránt, betörtek Indiába. 1223-ban a Kalka folyó mentén súlyos vereséget mértek a kijevi-orosz-kun haderőre.

1227, augusztusában meghalt Dzsingisz kán. Mivel a Kínai-tengertől Európa határáig terjedő birodalmát még életében felosztotta négy fia között, az utódlás kérdése nem okozott viszályt. A legnyugatibb terület Dzsocsi irányítása alá került volna, ám ő néhány hónappal apja halála előtt távozott az élők sorából, így a neki szánt részt fia, Batu kapta. Ögödejt 1228-ban vagy 1229-ben választották nagykánná. Ő a meglévő területek konszolidálása mellett újabb hadjáratok indítását tűzte ki céljául. Az erőgyűjtés után 1237,-1238-ban pusztító támadást indított az orosz földek ellen. Az egykor oly hatalmas Kijevi Rusz területén létrejövő utódállamok közül a legtekintélyesebbnek számító Vlagymir-Szuzdali Nagyfejedelemség sem volt képes komolyabb ellenállásra. A tatárok számíthattak tél tábornok segítségére: a fagyott földeken viszonylag gyorsan tudtak haladni. 1237, decemberében elesett Rjazany is, a mongolok a felmentő csapatokat kegyetlenül szétverték. 1238 januárjában Moszkva is hasonló sorsra jutott, a város védelmét II. Jurij Vszevolodovics nagyfejedelem Vlagyimir nevű fia irányította - eredménytelenül. Februárban elfoglalták Vlagyimirt és Szuzdalt, majd 1240. december 6-án bevették Kijevet. Az oroszok leigázása után az újabb csapatösszevonások már a keresztény Nyugat elleni expanziót szolgálták, amelynek első lépcsője a Kárpát-medence bekerítése volt, aminek végrehajtása érdekében Ögödej öt részre osztotta hadseregét.

Az északi tümen Lengyelországot rohanta le. IV. Béla magyar király veje, Szemérmes Boleszláv krakkói fejedelem megkísérelte ugyan az ellenállást, de vereséget szenvedett, a mongolok pedig 1241. március 31-én elfoglalták Krakkót. Iggulden részletesen mutatja be a csatát, de az általa említett számokat komoly fenntartásokkal kell kezelnünk. A források tükrében ugyanis elképzelhetetlen, hogy a lengyel uralkodó 11 ezer lovaggal állt volna ki a csatamezőre, elég csak az április 9-i legnicai csatára gondolnunk. A mongol expanzió hírére II. Henrik, Szilézia hercege mozgósítást rendelt el, zászlaja alá csehek és németek is gyülekeztek. A korábbi, romantikus alapokon álló történetírás szerint a keresztények mintegy 40 ezer fővel rendelkeztek, az újabb kutatások szerint azonban a katonák létszáma legfeljebb , ezer lehetett, sőt egyes vélekedések a 2-3 ezer főt sem tartják kizártnak. A mongol hadvezérek úgy 8-10 ezer harcosnak parancsolhattak. A legnicai, más néven wahlstatti ütközetben a tatárok győzelmet arattak, és a fogságba került Henrik herceget is kivégezték.

Iggulden viszonylag részletesen mutatja be a tatárjárás magyarországi eseményeit is, ezeknél azonban szükséges némi korrekciót tennünk. Természetesen az író szíve joga, milyen uralkodóként láttatja IV Bélát, hiszen az egyik magyar krónikás szerint békeszerető ember volt [...], hadjárataiban és csatáiban a legkevésbé sem szerencsés. Szintén az írói szabadság része, hogy a magyar királyi udvarban lenge öltözetű táncosnők szórakoztatták a vendégeket, illetve, hogy mindenki korrupt volt. Ugyanakkor Iggulden számos helyen nem a forrásokban szereplő információk alapján dolgozott, amit természetesen nem róhatunk fel neki, de szükséges, hogy a tisztelt olvasó valamennyire pontosabb képet kapjon a tragikus 1241. és 1242. esztendőkről.

A tatár támadás nem érte váratlanul Magyarországot, mivel IV. Béla több forrásból értesült a mongolok készülődéseiről. Julianus domonkos szerzetes két ízben indult útnak, hogy a Volga-vidéki magyarságot felkeresse. 1235-1236-ban megtalálta a Volga mellett élő magyarokat. Az 1237,-es út már azt a célt szolgálta, hogy megkezdje a térítést, illetve, hogy megszervezze a Magna Hungaria és a Magyar Királyság közötti rendszeres kapcsolatot. A terv azonban a tatárok előretörése miatt meghiúsult. Julianus barát végül a Vlagyimir-Szuzdali Nagyfejedelemségig jutott el, ahol szemtanúja volt a mongol követek foglyul ejtésének, akiknél egy IV. Bélához címzett levelet találtak. A kán által írt sorok fenyegetően hatottak: azt ajánlja a magyar királynak, hogy önként hódoljon be neki. A mongol uralkodó neheztelt a kun szolgák befogadása miatt, ezért felszólította a királyt, hogy ne tartsa őket magánál. Nekik könnyebb elmenekülni mint neked, mivel nem lévén házaik, sátraikkal vándorolva talán el tudnak menekülni, de te, aki házakban lakói, váraid és városaid vannak, hogy fogsz menekülni kezeim közüli

A levélben említett kunok sokáig ellen tudtak állni a tatároknak, de az összeomlás után többen a menekülést választották. Az első csapatok 1237, nyarán érkezhettek Kelet-Európába, míg a Dnyeper vidékén élő Kötöny király és kunjai 1239-ben kértek menedéket IV. Bélától. Rogerius mester szerint, akinek Siralmas énekek műve a tatárjárás egyik legfontosabb forrásául szolgál, intenzív követjárás során tisztázták a feltételeket. A magyar uralkodó garantálta a kunok szabadságának megtartását, azok cserébe készek voltak magukat alávetni neki és ígéretet tettek a katolikus hit felvételére is. Végül 1239 húsvétján költöztek be a Kárpát-medencébe. A befogadott népesség létszáma bizonytalan, ám a Rogerius által említett 40 ezer család valószínűleg túlzó adat.

A tatár támadás feszült belpolitikai helyzetben érte Magyarországot. Rogerius, váradi kanonok tudósítása szerint ugyanis a magyar főurak és a király között különböző okok miatt komoly ellentét (gyűlölködés) támad. Az uralkodó 1235-ös koronázása után ugyanis nem hagyott sok kétséget afelől, hogy szakítani akar apja politikájával, és egy konzervatív fordulat jegyében a III. Béla (1172-1196) kori állapotokhoz kíván visszatérni, amely a király hatalmát helyezte előtérbe. A kunok befogadása is tovább mélyítette a király és a magyarok között amúgy is meglévő konfliktust. A kóborló kunok marhacsordáikkal komoly károkat okoztak a legelőkben, vetésekben, kertekben, gyümölcsösökben és egyéb javakban. Határozat született ugyan széttelepítésükről, de ennek végrehajtása nem ment egyik napról a másikra. A nekik tett kedvezmények sem növelték IV. Béla népszerűségét. Rogerius a király döntéseiben világos magyarázattal szolgál. A kunok megfelelő haderőt jelentettek az ország számára, és reájuk is vonatkozott a vendégjoggal járó megbecsülés.

Kijev elestének híre karácsony táján jutott el Magyarországra. A király megtette a szükséges előkészületeket, a Kárpátok hágóit torlaszok építtetésével tette járhatatlanná. Az Orosz kapu (Vereckei-hágó) őrizetét Tomaj nembeli Dénes nádorra bízta, majd sor kerülhetett a hadsereg mozgósítására is. Ugyanakkor a kortárs források bizonysága szerint a magyarok jelentős része egyáltalán nem érzékelte a veszélyt. A király Óbudára vonult, ahol tanácskozást

tartott, és várta a csapatok megérkezését. Ehhez kapcsolódóan mindenképpen szükséges némi helyreigazítást tenni, mert Iggulden következetesen Budát és Pestet említ, azonban a budai Várhegyen elterülő települést IV Béla csak a tatárjárás után alapította, tehát ekkor még nem létezett! 1241-ben a Duna két partján számos lakott hely terült el, közülük Óbuda és Pest számított a legjelentősebbnek. Az előbbi, amely királyi központnak számított, a forrásokban Budaként szerepelt, és csak (Új)Buda létrejötte után vált Óbudává. Valószínűleg ez téveszthette meg a szerzőt. A Duna bal partján fekvő Pesten főként német telepesek laktak, ezért is nevezték a várost Ofennek. A tatárok egyébként Óbudát és Pestet egyaránt szinte a földdel tették egyenlővé. Kivonulásuk után IV. Béla a Duna jobb partján álló, addig gyéren lakott hegyen erősséget hozott létre, és ideköltöztette a megmenekült pesti lakosokat. Ezért is kapta a Cast-rum Növi Montis Pestiensis - a pesti Újhegy vára elnevezést. A település a számos kiváltságnak köszönhetően gyors fejlődésnek indult, természetesen a Duna két partja közötti összeköttetést, Iggulden állításával szemben, nem biztosíthatták kőhidak, mivel egészen a Lánchíd létesítéséig az átkelést a legjobb esetben is hajóhíd segítségével oldották meg.

A tatárok támadását a hágóknál felállított mesterséges akadályok nem tudták feltartóztatni, mivel az előttük járó fejszések ezeket rövid idő alatt felszámolták, majd 1241. március 12-én szétverték a Dénes nádor irányította sereget. Ekkor IV. Béla megparancsolta az egyházi és a világi vezetőknek, hogy katonáikat a lehető leghamarabb gyűjtsék össze. Iggulden rendkívül érzékletesen mutatja be a Német Lovagrend magyar udvarban történő megjelenését, azonban semmiféle forrás nem igazolja, hogy a teuton vitézek Magyarországon tartózkodtak volna a tatárjárás idején. A német lovagok nem őrizhettek szép emlékeket a Magyar Királyságról, ugyanis itteni szereplésük dicstelen véget ért. A Német Lovagrendet még II. András hívta be az országba 1211-ben, hogy védelmezzék a keleti végeket a különböző betörések ellen. Erdély délkeleti részét, az úgynevezett Barcaságot bízta reájuk, és számos kiváltságokkal kedvezett nekik. A lovagok azonban önálló államot akartak létrehozni, amivel kivívták az uralkodó haragját: 1225-ben kiűzte őket Magyarországról. A német lovagok ezután Lengyelországban telepedtek le, ahol 1237-ben egyesültek a Livóniai Kardtestvérek Rendjével. A tatárjárás idején a poroszokkal és Novgorod városával harcoltak, tehát nem vehettek részt a küzdelmekben, így a már említett legnicai csatában sem, amelyet főként a romantikus történetírás hangsúlyozott.

A mongolok betörése után felgyorsultak az események. Vác március 1,-i kegyetlen elpusztításával pedig a tatárok igazolták félelmetes hírüket. Erdély sem kerülte el a megpróbáltatásokat, a mongolok két serege 1241. március 31-én tört az országrészre, óriási veszteségeket mérve a magyarokra és a szászokra. A pesti táborban gyülekező hadaknak a király megtiltotta, hogy megütközzenek a tatárokkal. A nemzetközi segítséget II. (Harcias) Frigyes osztrák herceg jelentette, aki időközben megérkezett a magyar táborba, de csak kevés emberrel és felkészületlenül. Nem tartotta magát IV. Béla parancsához, néhány vitézével rátört a város körül nyargalászó tatárokra, és kettőt leterített közülük, de személyes hőstettével inkább csak a királyellenes hangulatot fokozta.

A magyarok, akik talán már kezdték felfogni a helyzet súlyosságát, a kunokon vezették le az ellenség közelsége és az egyre terjedő rémisztő hírek okozta feszültséget. A tragikus következményekkel járó eseményeket, amelyeket Iggulden is hangsúlyosan mutat be, Pxogerius mester műve alapján viszonylag pontosan rekonstruálni lehet. E szerint sokakban már korábban is felmerült, hogy a kunok tulajdonképpen kémek, akik az ország viszonyait akarják feltérképezni. A mongolok rendkívül eredményes előrenyomulásának fényében ez valamelyest érthető is: a felfokozott idegállapotban lévő magyarok nem igazán tudtak különbséget tenni a kunok és a tatárok között. IV Béla valamennyire hitelt adhatott a szóbeszédnek, Kötönyt és családját ugyanis Pesten katonai felügyelet alá vette. A népnek

azonban ez nem volt elég, a halálát akarták. A történések pontos menetét utólag lehetetlen megrajzolni, annyi bizonyos, hogy a magyarok és a németek betörtek a kunok palotájába, és mindenkit lemészároltak. A pogrom kapcsán felmerül II. (Harcias) Frigyes felelőssége is, de a kaotikus helyzet miatt az igazságot nem lehet kideríteni. Kötöny meggyilkolása után a kunok dél felé elhagyták az országot, és tatárok módjára mindent elpusztítottak. A Magyar Királyság a lehető legrosszabb pillanatban vesztett el egy jelentős haderőt;

A tragikus végű muhi csatára 1241. április 11-én került sor. Magyar szempontból mindenképpen érdemes megvizsgálnunk Iggulden interpretációját, ugyanakkor elöljáróban érdemes leszögezni, hogy az ütközet egyes kérdéseiről a (had)történészek is régóta vitatkoznak. Tény, hogy a Magyar Királyság katonái az akkori Eurázsia legkiválóbb hadseregével néztek szembe. A mongolok kiválóan alkalmazták a könnyűlovas harcmodor minden elemét, amihez még hozzájárult a kiemelkedő fegyelmezettség is. A szembenálló hadak létszámát nem lehet pontosan meghatározni. A keleti források szerint a mongol előhadak parancsnoka a magyarokét 400 ezerre becsülte, ami kétszerese volt a tatárokénak. Ez természetesen elképzelhetetlen, az újabb kutatások szerint IV. Béla legfeljebb 30 ezer főnek parancsolhatott, ami jelentősnek mondható, mivel a korabeli Európában a 15-20 ezer fős sereg is irdatlan nagynak bizonyult. Az is lényeges, hogy a Sajó mentén nem volt ott a teljes magyar hadsereg, egyes megyei csapatok késve indultak el, illetve a határokat sem lehetett őrizet nélkül hagyni. A pesti gyülekezőhelyet elhagyva a magyar had kelet felé indult, és a Sajó folyónál nézett farkasszemet a tatárokkal. Az uralkodó óvatosnak bizonyult, tartott az ellenség váratlan támadásától, illetve a mongolok kelepcéitől. A tatárok ugyanis előszeretettel alkalmazták a színlelt menekülést, melynek végén az üldözők áldozatokká váltak. Ezért emeltek szekértábort, amelyhez azonban biztosan nem homokzsákokat használtak, a kortárs beszámoló ugyanis pajzsok alkalmazását említi. Számítva a mongolok támadására, a magyarok úgy helyezkedtek el a Sajó közelében, hogy ellenőrzésük alatt tudták tartani a folyó egyetlen közeli hídját.

A tatárok április 10-éről 11-ére virradó éjszaka három helyen - középen a hídon, északon egy gázlón, délen pedig tutajokon átkelve - támadták meg a magyar tábort. A hidat érintő hadműveletről egy orosz szökevény értesítette a magyarokat, így Kálmán herceg, Ugrin kalocsai érsek a templomosokkal karöltve viszonylag felkészülve várhatta a rohamot, és visszaszorította a mongolokat. Ezt látva Batu karddal kergette vissza embereit harcolni, illetve a hídfőhöz hét hadigépet állíttatott, a szerkezetek folyamatosan lőttek, ezzel demoralizálva a magyarokat. Időközben pihent mongol egységek kapcsolódtak be a küzdelembe, egyre szorosabbá fonva a gyűrűt a tábor körül. A források alapján úgy tűnik, hogy a magyar hadvezetés elégtelenre vizsgázott, egyszerűen nem volt olyan férfiú, aki irányította volna a magyar hadmozdulatokat. A táborban pánik tört ki, a katonák már nem is a győzelemre, hanem a túlélésre törekedtek. Ezt érzékelve a tatárok szabad utat biztosítottak a menekülő magyaroknak, akik éltek is a lehetőséggel, nem sejtve, hogy ezzel a mongolok kelepcéjét és a teljes megsemmisülést választják. Iggulden egyébként a kitörést igen meg-rendítően ábrázolja, ekkor valóban elkezdődött a mészárlás.

A számos névtelen áldozaton túl a csatatéren lelte halálát a korabeli magyar politikai vezetőréteg meghatározó része: Mátyás esztergomi, Ugrin kalocsai érsek, Jakab nyitrai, György győri, Rajnald erdélyi püspök, az alkancellár-ként tevékenykedő Miklós szebeni prépost, Rambald da Carumb, a templomosok magisztere. A világiak közül a király öccse, Kálmán herceg halálos sebet kapott, életét vesztette Tomaj nembeli Dénes nádor és András országbíró is. Nem lehet pontosan felmérni a keresztények veszteségeit, az egyik nyugati krónika 65 ezer, míg egy másik évkönyv 10 ezer halottat említ, talán ez utóbbi áll közelebb a valósághoz. Ugyanakkor a tatárok is rengeteg embert veszíthettek, az évekkel később a

mongoloknál járó Piano Carpini szerint külön temetőben hántolták el a magyarországi áldozatokat, olyan sokan voltak.

A királyi haderő veresége után a tatárok hatalmukba kerítették a Dunától keletre fekvő területeket. A lakosságra iszonyatos megpróbáltatások vártak, a túlélők a támadók öncélú kegyetlenkedéseiről számoltak be. A régészeti leletek is ezt támasztják alá, a nagyszámú, erre az időre datálható kincslelet mellett a közelmúltban Cegléd közelében egy olyan házat tártak fel, amelynek kemencéjében két gyermek és édesanyjuk próbált meg elrejtőzni - sikertelenül. A tatárok Magyarország ellen indított hadjáratának végkimenetelét döntően meghatározta, hogy IV. Bélát sikerült kimenekíteni a tatárok gyűrűjéből, mert a király személye biztosította a magyar állam folytonosságát. A mongolok bevett szokása volt, hogy megölték az adott ország uralkodóját, akinek halála demoralizálta az ellenséget. Ez a terv az önfeláldozó vitézeknek köszönhetően nem valósult meg: az uralkodó Ausztria érintésével Dalmáciában nyert menedéket. A tatárok valóságos hajtóvadászatot indítottak IV. Béla kézre kerítésére, de a dalmát városokat nem tudták elfoglalni.

A mongolok 1242 tavaszán hagyták el a Kárpát-medencét. A kivonulás pontos okát a történészek nem tudták egyértelműen kideríteni. Az egyik legnépszerűbb magyarázatul Ögödej nagykán 1241. december 11-én bekövetkezett halála szolgál, a hír 1242 februárjában-márciusában érhetett a nyugati végekre. Dzsingisz törvénye szerint a nagykán megválasztásáról döntő kurultájon minden leszármazottjának részt kellett vennie, tehát Batu ezért sietett vissza Karakorumba. De felmerülhetnek más szempontok is, például a kelet-európai szláv történészek az orosz nép hatalmas véráldozatát és ellenállását emelték ki, amely azonban éppen erre az időre már korántsem volt annyira számottevő. Azt sem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy a Duna vonalán a mongolok 1242 elejéig nem tudtak átkelni, így a Dunántúl felkészülhetett a tatár invázióra. Az offenzíva kezdetén a mongolok elpusztították Óbudát és Esztergom városát. A későbbiekre nézve azonban figyelmeztető lehetett, hogy a várat már nem tudták elfoglalni. Hasonló kudarc érte őket Székesfehérvárnál és Pannonhalmánál is.

A Dalmáciából visszatérő IV. Bélára komoly feladatok vártak. Az ország jelentős része elpusztult, helyre kellett állítani a belső rendet is, mivel lázadások törtek ki és gonosztevők garázdálkodtak. A király a problémák megoldását hű embereire bízta, akik éltek is a beléjük vetett bizalommal. IV. Béla nagysága abban mutatkozott meg, hogy képes volt újraértékelni korábbi politikáját. A nevével fémjelzett intézkedések miatt méltán tarthatjuk őt a második honalapítónak. Benépesítette a kihalt vidékeket, új településeket alapított, a régieket kiváltságokkal látta el. Gondoskodott az ország védelméről: visszahívta a kunokat, várakat emelt és emeltetett. A reformatio regni valóban az ország újjépítését jelentette. A tatárok pusztítása ugyanakkor maradandó nyomot hagyott az ország életében, amely a történelmi emlékezetben is megőrződött. A muhi csata bekerült a nemzeti katasztrófák sorába. Az ország bizonyos területei valóban pusztasággá váltak, gyökeresen megváltozott az Alföld településszerkezete. Különösen a kelet-magyarországi régió veszített a jelentőségéből. Számos kolostor, egyházas hely is a tűz martaléka lett, a regeneráció hosszú időt vett igénybe. A tatárjárást követő évek éhínsége újabb emberáldozatokat követelt, az ország lakosságának pótlására betelepített csoportok pedig átrajzolták az addigi etnikai viszonyokat.

Szende László

VÉGE

Tartalom

---

[1] *Vej Jing-vu versének részlete Kosztolányi Dezső fordításában.*

[2] Szocki=százados a kora középkori orosz hadseregben.(ford.)

[3] Rogerius mester szerint negyvenezer fő érkezett Magyarországra.